

WYDAWNICTWO ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU STRZELECKIEGO

ROCZNIK STRZELECKI

Biblioteka Jagiellońska

1002679175

19

W A R S Z A W A

33

NAKŁADEM ZWIĄZKU STRZELECKIEGO

Panu Prezesowi

Waleremu Sławkowi

Związek Strzelecki

XXV

1908 – 1933

OD
B I
TO

W DRUKARNI
„K A D R A“
WARSZAWA,
UL. DŁUGA 50.
TEL. 11-86-30.

406 382

I

1908/1933

OD REDAKCJI.

Zagadnienie obrony Państwa we współczesnych społeczeństwach przestało być kwestją obchodzącą wyłącznie czynniki wojskowe. Polska, w szczególności, wskutek swego położenia i warunków geograficznych musiała przyswoić sobie doktrynę, któraby umożliwiła całemu narodowi przygotowanie się do obrony kraju, zagrożonego z Wschodu i Zachodu.

Działalność i rozwój Związku Strzeleckiego, skupiającego w swych szeregach 300.000 obywateli przysposobionych do obrony Państwa, stanowi punkt centralny tego zagadnienia.

Związek Strzelecki posiada dziś wspaniale rozbudowaną sieć organizacyjną, życie jego tętni codzienną pracą wychowawczą, obejmując coraz szerszy krąg zainteresowań społecznych.

Zebranie w jedną całość najważniejszych wiadomości o pracy strzeleckiej, przysposobieniu wojskowem, wychowaniu fizycznym i obywatelskiem stało się prosto koniecznością wobec powszechnie odczuwanego braku tego rodzaju wydawnictwa.

Te względy podyktowały nam konieczność wydania „Rocznika Strzeleckiego”.

Zdajemy sobie dobrze sprawę z tego, że praca niniejsza nie jest doskonała. Ale niechaj usprawiedliwieniem naszym, będzie okoliczność, że wydawnictwo to jest pierwszą w Polsce próbą objęcia całokształtu życia strzeleckiego. Dlatego też prosimy o wyrozumiałość i względy przy ocenie tej publikacji.

ZWIĄZEK STRZELECKI.

PROTEKTOR ZWIĄZKU

PIERWSZY MARSZAŁEK POLSKI JÓZEF PIŁSUDSKI

PREZES HONOROWY

WACŁAW SIEROSZEWSKI

CZŁONKOWIE HONOROWI:

Ś. p. Biskup WŁADYSŁAW BANDURSKI

Ś. p. dr. KAZIMIERZ DŁUSKI

Gen. Broni JÓZEF HALLER

Mjr. rez. KAZIMIERZ KIERZKOWSKI

Senator BOLESŁAW LIMANOWSKI

Gen. dyw. EDWARD RYDZ-ŚMIGŁY

Gen. dyw. KAZIMIERZ SOSNKOWSKI

Gen. Broni LUCJAN ŻELIGOWSKI

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Profesor Ignacy Mościcki

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ PROF. IGNACY MOŚCICKI.

Prof. Ignacy Mościcki, trzeci z rzędu prezydent odrodzonego państwa polskiego, pochodzi ze starej rodziny ziemiańskiej, osiadłej na Mazowszu.

Prezydent Mościcki urodził się 1 grudnia 1867 roku w Mierzanowie, gdzie osiedlili się jego rodzice po powrocie z emigracji z Drezna, dokąd ojciec prezydenta, Faustyn Mościcki, czynny uczestnik powstania styczniowego, musiał się ukryć po upadku powstania.

Ignacy Mościcki nauki średnie pobierał w Warszawie, a następnie na politechnice w Rydze, gdzie w latach 1887 — 1891 studjował chemję techniczną. Zmuszony wskutek prześladowań politycznych rządu rosyjskiego do opuszczenia w dniu 1 lipca 1892 r. granic imperjum rosyjskiego, udał się do Londynu, gdzie musiał bardzo ciężko pracować, aby zarobić na utrzymanie. Praca zarobkowa nie przeszkadzała mu jednak w zdobywaniu wiedzy, którą uzupełniał w Kolegium Technicznym w Finsbury.

W r. 1897 Mościcki przeniósł się do Szwajcarii, gdzie we Fryburgu kontynuował prace naukowe, piastując równocześnie asystenturę przy katedrze fizyki tamtejszego uniwersytetu, co mu pozwoliło na przeprowadzenie szeregu doświadczeń z zakresu elektrofizyki.

Poruszone przez uczonych i ekonomistów zagadnienie możliwości wyzzerpania się zapasów saletry chilijskiej, tego niezbędnego czynnika w rolnictwie, zwraca twórczy umysł młodego uczonego w kierunku utrzymywania azotu z powietrza na drodze chemicznej.

Zmuszony przy rozwiązywaniu zagadnienia, polegającego na otrzymywaniu kwasu azotowego z powietrza i wody przy pomocy energii elektrycznej, stosować kondensatory, zbierające energję elektryczną o wysokiem napięciu, obmyślił i przeprowadził ich nową konstrukcję. Rezultatem kilkuletnich wysiłków twórczych prof. Mościckiego było powstanie we Fryburgu pierwszego wzorowego urządzenia do wytwarzania kwasu azotowego o sile kilkunastu koni mechanicznych, a później wielkiej fabryki

w Chipis nad Rodanem, która w r. 1910 wytworzyła pierwszą cysternę stężonego kwasu azotowego, otrzymanego metodą elektrochemiczną.

Pozatem prof. Mościcki przeprowadzał prace naukowe nad zagadnieniem syntezy chemicznych związków ojanowych i nad nowymi modelami kondensatorów, osiągając w każdym zakresie swych prac doskonale rezultaty.

Wyniki piętnastoletniej pracy naukowej w Szwajcarji, uwieńczone takimi sukcesami, uczyniły imię prof. Mościckiego głośnem na całym świecie, to też gdy powstała we Lwowie pierwsza polska politechnika, zwrócono się do niego o objęcie katedry elektrochemji i chemji fizycznej.

Wróciwszy do kraju, wielki uczony poza pracą profesorską, na politechnice lwowskiej wyteża cały zasób swej głębokiej wiedzy i poświęca wiele energii nad stworzeniem w odrodzonym państwie wielkiego przemysłu chemicznego. Wypadki wojenne wstrzymały realizację idei prof. Mościckiego aż do roku 1917, w którym dopiero mógł rozpocząć budowę fabryki nawozów azotowych dla rolnictwa krajowego. Fabryka ta wskutek piętujących się trudności została uruchomiona dopiero w r. 1921. Najściślej jednak twórczość profesora Mościckiego związana jest z dużymi placówkami nauki i przemysłu chemicznego, a głównie z zakładami chorzowskiemi.

Po opuszczeniu Śląska przez Niemców, którzy spodziewali się, że rząd polski nie potrafi własnymi siłami uruchomić zakładów chorzowskich prof. Mościckiemu zostało powierzone kierownictwo tych zakładów, które uruchomił w przeciągu dwóch tygodni od dnia ich objęcia. Zakłady w Chorzowie wprowadziły według wskazówek prof. Mościckiego wiele doskonałych ulepszeń, które znakomicie spotęgowały wydajność zakładów.

Wielkie zasługi, położone przez prof. Mościckiego dla pogłębienia wiedzy i rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce zostały należycie ocenione zarówno przez rząd Rzeczypospolitej, jak i przez sfery naukowe. Dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 2 maja 1924 r. prof. Ignacy Mościcki został odznaczony krzyżem komandorskim z gwiazdą orderu Odrodzenia Polski. Senat politechniki lwowskiej mianował go doktorem honorowym, a senat politechniki warszawskiej — profesorem zwyczajnym.

W maju 1926 r. po zrzeczeniu się prezydentury przez Prezydenta St. Wojciechowskiego zgromadzenie narodowe, zebrane w dniu 1 czerwca 1926 r. w myśl rady Marszałka Piłsudskiego obrało profesora Mościckiego prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej.

Na tem odpowiedzialnem stanowisku Pan Prezydent Mościcki nie ustaje w pracy naukowej, zajmując się gorąco sprawami przemysłu wojennego i biorąc stałe udział w pracach związanych z zagadnieniem chemicznej obrony państwa, oraz Chemicznego Instytutu Badawczego, który jest przedmiotem nieustannej troski Pana Prezydenta.

Jako Głowa Państwa, Prezydent Mościcki poza bieżącemi sprawami państwowemi, w których z tytułu swojego stanowiska ma głos decydujący, stara się wchodzić w jaknajszerszą i jaknajściślejszą styczność ze wszystkiemi warstwami obywateli, urządzając wielkie zebrania na Zamku, bądź objeżdżając poszczególne dzielnice kraju.

W Prezydencie Mościckim mamy równocześnie wielkiego męża stanu i wielkiego, sławnego na cały świat uczonego. Te dwa momenty w połączeniu z wielką serdecznością, która cechuje Pana Prezydenta sprawiły, że cały naród żywi ku niemu żywą miłość i głęboką cześć.

Generalny Inspektor Armji i Minister Spraw Wojskowych

Józef Piłsudski

Pierwszy Marszałek Polski

PIERWSZY MARSZAŁEK POLSKI JÓZEF PIŁSUDSKI.

Józef Piłsudski, Pierwszy Marszałek Polski, urodził się w r. 1867 w Żuławie pod Wilnem, w rodzinie zaangażowanej czynnie w powstaniu styczniowym. Wychował się w atmosferze tradycji patriotycznych i walki orężnej z Rosją. Ukończywszy gimnazjum w Wilnie, zapisał się w 1885 roku na wydział medycyny uniwersytetu charkowskiego, skąd został wkrótce wydalony za udział w rozruchach studenckich. Wróciwszy do Wilna, brał udział w niepodległościowych kółkach młodzieży. W 1887 roku został wmieszany w przygotowywany przez rewolucjonistów rosyjskich spisek na życie cara i zesłany na pięć lat na Syberję wschodnią, początkowo do Kiryńska nad Leną, potem do Tunki.

W 1892 roku powrócił do Polski i wziął udział w stworzeniu Polskiej Partii Socjalistycznej. W 1894 roku objął redakcję jej organu „Robotnika”. Niestrudzony propagator idei niepodległości przyczynił się wydatnie do naddania socjalizmowi polskiemu zabarwienia patriotycznego. Pod pseudonimem „Wiktor” objeżdżał Królestwo i „ziemie zabrane”, rozwożąc drukowane przez się pismo, zakładał wszędzie tajne organizacje, apelując w pierwszym rzędzie do robotników.

Po ośmioletniej pracy podziemnej został w 1900 roku aresztowany i osadzony w X Pawilonie w Warszawie. Symulując obłąd, zmusił władze do przeniesienia go do szpitala św. Mikołaja w Petersburgu, skąd zbiegł w 1901 roku przy pomocy lekarza Wład. Mazurkiewicza.

Osiedłszy w Krakowie, brał udział w życiu politycznym Galicji, krzewiąc myśl walki zbrojnej z caratem. Po wybuchu wojny rosyjsko - japońskiej wyjechał do Tokio, aby uzyskać od rządu Mikada pomoc dla ruchu zbrojnego w Królestwie. Wróciwszy do kraju, zorganizował 13 listopada 1904 roku zbrojne wystąpienie przeciw władzom rosyjskim na pl. Grzybowskiem w Warszawie, następnie utworzył organizację bojową, jako zawiązek przyszłej siły

zbrojnej i kierował jej walką przeciw caratowi. Gdy w Pol. Partji Socjalistycznej wziął górę kierunek wrogi dążeniom niepodległościowym, Piłsudski wystąpił z niej wraz z grupą swych zwolenników i utworzył t. zw. Frakcję Rewolucyjną. Po upadku rewolucji w Królestwie, terenem jego działalności stała się Galicja.

W przewidywaniu wojny europejskiej głównym celem Piłsudskiego stało się przygotowanie polskiej siły zbrojnej. Propaganda jego w tym kierunku przez długi czas trafiała na opór i brak zrozumienia szerokich warstw, odzwyczajonych od myśli o polskim czynie orężnym. Dopiero po przesileniu z powodu aneksji Bośni i Hercegowiny nastąpił zwrot i Piłsudskiemu udało się powołać do życia „Związek Strzelecki”.

Zajęty odtąd tworzeniem szkół oficerskich i kursów obozowych, kształceniem instruktorów, rozwojem polskiej literatury wojskowej, z chwilą wybuchu wojny światowej zarządził mobilizację strzelców i 6 sierpnia na czele kompanji kadrowej wkroczył do Królestwa i zajął opróżniony przez Rosjan pas pograniczny. Po utworzeniu Legionów objął dowództwo nad pierwszą brygadą i na jej czele stoczył z Rosjanami kilkadziesiąt bitew, potyczek i utarczek, zdobywając sławę wskrzesiciela polskiej armji.

Równocześnie począł tworzyć niezależnie od Legionów tajne wojsko niepodległościowe — Polską Organizację Wojskową (P. O. W.), której odgałęzienia sięgnęły w głąb Rosji. Narażony na ustawiczne starcia z władzami wojskowymi państw centralnych w lipcu 1916 roku podał się do dymisji z dowództwa I Brygady Legionów.

Po proklamacji 5 listopada 1916 roku wszedł do Tymczasowej Rady Stanu, jako dyrektor departamentu wojskowego. Po wybuchu rewolucji rosyjskiej doszedł do przekonania, że głównym wrogiem stali się odtąd Niemcy i przeciw nim skierował działalność POW. Gdy na porządek dzienny weszła sprawa przysięgi legionistów na braterstwo broni z Niemcami Komendant Piłsudski sprzeciwił się jej. Dnia 20 lipca 1917 roku został przez władze niemieckie uwięziony i osadzony w Magdeburgu.

Po katastrofie państw centralnych wypuszczony na wolność, powrócił do Warszawy i przejął z rąk Rady Regencyjnej władzę wojskową, następnie zaś 14 listopada 1918 roku — cywilną. Zwołany przezeń Sejm Ustawodawczy uchwałą z dnia 20 lutego 1919 roku porucił mu sprawowanie obowiązków Naczelnika Państwa do chwili uchwalenia konstytucji. Jako Naczelný Wódz wojsk polskich przeprowadził Komendant Piłsudski zwycięską wojnę z Sowietami, w trakcie której starał się urzeczywistnić ideę federacji Polski z Litwą i Ukrainą. W marcu 1920 roku armja ofiarowała mu buławę Pierwszego Marszałka Polski.

Występując w tym czasie jako mąż sztandarowy lewicy, popadał Komendant Piłsudski w częste konflikty z najsilniejszym w sejmie stronnictwem

demokratyczno - narodowem, zarówno o kierunek w polityce zagranicznej, jak stosunek Naczelnika Państwa do sejmu. Po zebraniu się drugiego sejmu odmówił Komendant Piłsudski kandydowania na prezydenta Rzplitej i objął funkcję szefa sztabu generalnego. Po utworzeniu się gabinetu Witosy w 1923 roku wystąpił z czynnej służby w wojsku i wycofał się do Sulejówka pod Warszawą, oddając się pracy literackiej i opozycyjnej propagandzie politycznej.

W maju 1926 roku niezadowolony z istniejących w państwie stosunków stanął na czele oddanych mu pułków i wkroczył do Warszawy zmuszając po trziedniowej walce do ustąpienia Prezydenta i gabinetu Witosy.

Obrany w czerwcu 1926 roku przez Zgromadzenie Narodowe Prezydentem Rzplitej, odmówił przyjęcia tej godności, obejmując natomiast tekę ministra spraw wojskowych i stanowisko przewodniczącego Ścisłej Rady Wojennej i generalnego inspektora armji.

Inspektor Armji
Edward Rydz-Śmigły
Generał Dywizji

GEN. EDWARD RYDZ - ŚMIGŁY.

Generał Dywizji Edward Rydz-Śmigły, inspektor armji urodził się w 1886 roku. Na wyższe studia jedzie do Krakowa i tu poza studjami zajmuje się bardzo gorąco pracą niepodległościową.

Pod okiem Komendanta kształci się na oficera strzeleckiego. Pod osobistym kierunkiem Komendanta rozwija się jego talent organizacyjny i wojskowy, który miał już wkrótce tak wspaniale zabłysnąć na wojnie.

W sierpniu 1914 r. zostaje dowódcą III baonu 1 pułku, który wychowuje na jeden z najdzielniejszych oddziałów legionowych, a w grudniu tego roku zostaje dowódcą 1 pułku.

Przy boku Komendanta prowadzi Rydz-Śmigły swój pułk w boje, pełne chwały, wzbudzając podziw wrogów, krzesze uczucie dumy w rodakach, tworzy wspaniałą tradycję bojową armji polskiej. W chwilach najcięższych, kiedy żołnierz upadał na siłach i na duchu, Rydz-Śmigły jest z nim w ogniu i tam, w obliczu niebezpieczeństwa, twarz w twarz z wrogiem, świecąc osobistym przykładem, kładzie niewzruszone fundamenty pod tę gorącą miłość, jaką darzy go żołnierz.

Po zakończeniu epopei legionowej, gdy Komendant i Sosnkowski zostali w Magdeburgu i zdawało się, że brutalna niemiecka siła zatriumfuje nad Polską, Rydz-Śmigły wysuwa się na czoło ruchu niepodległościowego. W najcięższych chwilach likwidowania polskich sił zbrojnych, Rydz-Śmigły prowadzi dalej dzieło Komendanta. Talent organizacyjny i nieugięta wola doprowadziły robotę P.O.W. do najwyższego napięcia, tak że w decydującej chwili kraj, mimo że pozbawiony armji, jest jednak gotów do wyzwoleniecznego czynu.

Rydz-Śmigły — minister wojny w pierwszym ludowym rządzie niepodległej Polski w Lublinie — po powrocie Komendanta Piłsudskiego melduje się u Niego i oddaje w jego ręce dalsze losy walki o niepodległość. Komendant powierza swemu wypróbowanemu żołnierzowi najbardziej odpowiedzialne placówki. A więc dowództwo Okr. Gen. Lublin, do-

wództwo grupy operacyjnej „Kowel”, wreszcie dowództwo 1 dywizji legjonowej.

Stało się jakby niepisana regułą wojny polsko-bolszewickiej, że gdzie tylko Komendant miał szczególnie ważne zadanie do wykonania, tam posyłał Rydza-Śmigłego.

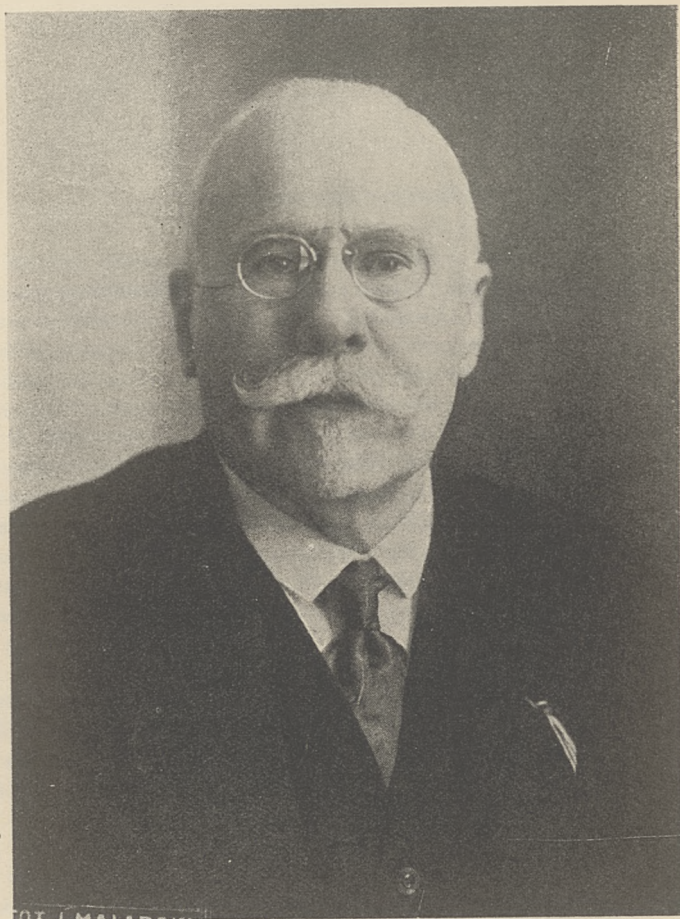
W czasie uderzenia na Wilno jest Rydz-Śmigły d-cą grupy operacyjnej Wilno, w okresie walk o Dynaburg dowodzi polsko-łotewską grupą. Podczas ofensywy na Kijów zostaje d-cą III armji, a potem w ciężkich dniach odwrotu d-cą frontu ukraińskiego, następnie południowo-wschodniego.

Wreszcie w sierpniu Komendant oddaje mu II armję, która ma zadać nieprzyjacielowi cios decydujący o losach wojny.

W pracy pokojowej jako Inspektor Armji w Gen. Inspektoracie Sił Zbrojnych, jest nadal prawą ręką i najbliższym współpracownikiem Komendanta.

Przez wszystkie lata swej służby, przez pracę strzelecką, walki legjonowe, poprzez podziemną robotę P.O.W., poprzez zmienne koleje losów wojny polsko-rosyjskiej, stale jest wysuwany na najtrudniejsze placówki, stale ponosi największą odpowiedzialność, stale jest najbliższym i najwierniejszym współpracownikiem Komendanta.

Związek Strzelecki ma w generale Rydz-Śmigłym troskliwego opiekuna.

Ob. Wacław Sieroszewski

Prezes honorowy i pierwszy prezes wskrzeszonego Związku
Sirzeleckiego w niepodległej Polsce

WACŁAW SIEROSZEWSKI.

Wacław Sieroszewski, urodzony w 1860 r., już jako 18-letni młodzieniec został aresztowany w 1878 roku i skazany na 6 lat ciężkich robót, które zamieniono następnie na wieczne osiedlenie na Syberji. Tam zbiera materiały etnograficzne i pracuje nad dziełem „Dwanaście lat w kraju Jakutów“. Nagrodzony za to dzieło złotym medalem oraz dyplomami wielu towarzystw naukowych, uzyskuje dzięki temu Sieroszewski prawo powrotu do Ojczyzny.

W 1896 r. wraca do Warszawy już jako znany powieściopisarz i dalej już pracuje w tym kierunku. W 1900 roku Wacław Sieroszewski zostaje zamieszany w proces polityczny, związany z manifestacjami w czasie odsłonięcia pomnika A. Mickiewicza w Warszawie. Uwięziony w X-tym Pawilonie, zostaje wypuszczony dzięki staraniom Rosyjskiego Towarzystwa Geograficznego, które zaproponowało Wacławowi Sieroszewskiemu wyjazd do Mandżurji i Japonji w charakterze kierownika ekspedycji do badania plemion pierwotnych.

Wybuch rewolucji w 1905 roku zaskoczył go w Warszawie. Wacław Sieroszewski wziął gorący udział w ówczesnym ruchu wyzwoleniczym, jeździł wielokroć do Moskwy i Petersburga jako delegat do pertraktacyj politycznych z działaczami rosyjskimi. Kilkakrotnie więziony na skutek swej działalności politycznej.

W 1910 roku wyjechał Wacław Sieroszewski do Paryża, gdzie poza pracą literacką prowadzi również żywą działalność niepodległościową, wstępując do założonego przez J. Piłsudskiego „Związku Strzeleckiego“, „Sekcja Paryska“, w którym ćwiczył się do przyszłej pracy żołnierskiej.

W roku 1914 w Krakowie wyrusza do Królestwa w liczbie pierwszych 300 żołnierzy polskich, idących na zdobycie niepodległości Ojczyzny. Bierze udział w pierwszych bitwach w mieście Kielcach i pod Brzeziniami, a następnie w całym szeregu innych bitew i wypraw. Po roku zgórą pobytu na froncie wysyła go Józef Piłsudski do Krakowa, Lwowa, Wiednia, następnie do Warszawy do robót politycznych.

Odtąd Wacław Sieroszewski bierze żywy udział w politycznym ruchu w Centralnym Komitecie Narodowym, prowadzi Biuro tajne tegoż Komitetu. Należy do Tajnej Polskiej Organizacji Wojskowej, jest członkiem jego konwentu.

W marcu 1918 roku Niemcy przychwytyją go na Zebraniu Stronnictwa Niezawisłości Narodowej, którego to stronnictwa był prezesem. W zamęcie pierwszych chwil aresztowań Wacław Sieroszewski uchodzi i kryje się. Dopiero przed samą rewolucją lubelską ukazuje się znowu jawnie na widowni politycznej. Bierze udział w pertraktacjach lewicy z Rządem Świeżyńskiego o stworzenie niepodległościowego gabinetu, następnie wyjeżdża wraz z innymi działaczami do Lublina i tam po rewolucji i wypędzeniu okupantów, wchodzi w skład rządu lubelskiego.

Sieroszewski przybywa do Warszawy 1 listopada i zastaje tu już Piłsudskiego, pod którego rozkazy niezwłocznie się oddaje. Był jednym z założycieli wskrzeszonego w niepodległej Polsce Związku Strzeleckiego, którego był pierwszym prezesem w czasie od 27. IX. 1919 r. do początku roku 1921. Obecnie jest prezesem honorowym Zw. Strzeleckiego.

Prezes Zarządu Głównego Z. S.
Adwokat Franciszek Paschalski
Poset na Sejm

Komendant Główny Związku Strzeleckiego
Władysław Rusin
Podpułkownik dyplomowany

FRANCISZEK PASCHALSKI.

Fr. Paschalski, prezes zarządu głównego Związku Strzeleckiego, urodził się 20 października 1889 r. W 1905 r. wydalony z III gimnazjum warszawskiego za udział w kierownictwie strajku szkolnego, ukończył gimnazjum Chrzanowskiego.

W roku 1907 zdał egzaminy maturalne w Petersburgu, wydział prawny Uniwersytetu Moskiewskiego ukończył w 1911 r.

W 1905 r. wstąpił do Polskiej Partji Socjalistycznej. Po rozłamie wstąpił do Frakcji Rewolucyjnej, prowadząc robotę na terenie Zagłębia Dąbrowskiego. Po powrocie do Warszawy, na jesieni 1907 r. był członkiem O. K. R. Warszawskiego, a później, podczas pobytu w Krakowie należał do Związku Walki Czynnej.

W roku 1909 w Moskwie wchodził w skład Centr. Kom. Strajk. Eserów rosyjskich gdzie prowadził działalność wykładowo - oświatową, redagował dodatek moskiewski do „Dziennika Petersburskiego”.

W 1915 r. był członkiem oraz sekretarzem Rady Narodowej Królestwa Polskiego, a wreszcie był jednym z redaktorów t. zw. Deklaracji stu.

W listopadzie 1918 r. prowadził pracę nad stworzeniem wspólnego rządu stronnictw niepodległościowych.

Podczas ostatnich wyborów Fr. Paschalski wszedł do sejmu z listy Bezpartyjnego Bloku. Na ostatnim walnym zjeździe został obrany prezesem zarządu głównego Związku Strzeleckiego.

PPLK. DYPL. WŁADYSŁAW RUSIN,

Pplk. dypl. Rusin Władysław, Komendant Główny Związku Strzeleckiego urodził się 13. VI. 1895 roku we Lwowie.

Od r. 1910 należy do Związku Strzeleckiego. Gdy wybucha wojna światowa idzie z pierwszym bataljonem strzelców na front rosyjski przechodząc wszystkie boje legjonowe.

W r. 1917 jako ppor. 5 pp. leg. naskutek odmowy złożenia przysięgi zostaje zdegradowany, wcielony w szeregi armji austriackiej i wysłany na front włoski.

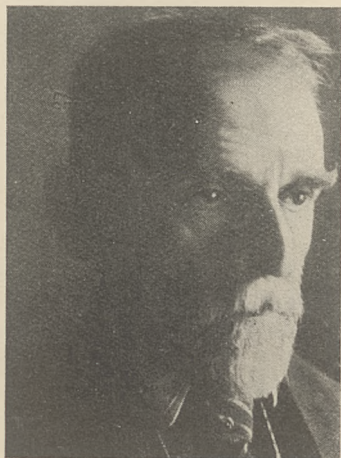
W r. 1918 wstępuje w szeregi Wojska Polskiego, biorąc udział w obronie Lwowa, w walkach z bolszewikami, na Litwie, Ukrainie i Łotwie w charakterze dowódcy baonu.

Za czyny położone na polu walki za Wolność Ojczyzny pplk. Rusin zostaje odznaczony orderem Virtuti Militari V kl. oraz poczwórnym Krzyżem Walecznych — za pracę zaś niepodległościową zostaje odznaczony Krzyżem Niepodległości.

Po wojnie wyznaczony zostaje na stanowisko dowódcy baonu manewrowego w Rembertowie. W roku 1926 zostaje zastępcą Komendanta m. st. Warszawy, a w 3 lata później otrzymuje nominację na zastępcę Komendanta Głównego Związku Strzeleckiego, w międzyczasie kończąc Wyższą Szkołę Wojenną.

W r. 1931, po śmierci ówczesnego Komendanta Głównego Związku Strzeleckiego, gen. Władysława Jaksy - Rożena, Pan Minister Spraw Wojskowych mianował pplk. Rusina Komendantem Głównym Związku Strzeleckiego, na którym to stanowisku pozostaje do dnia dzisiejszego.

Prezisi Zarządu Głównego Związku Strzeleckiego

Ś. p.
Dr. Kazimierz Dłuski

Antoni Anusz

Wojciech Stpicyński

Fig. 1
The structure of the material

Fig. 2
The structure of the material

Fig. 3
The structure of the material

Ś. P. KAZIMIERZ DŁUSKI.

Kazimierz Dłuski urodził się w 1855 r. w Sosnówce pod Mohylowem. W r. 1873 wydalony z gimnazjum w Niemirowie za stworzenie niepodległościowego kółka młodzieży. W r. 1878 wyjechał zagranicę, gdzie brał czynny udział w pracach emigracji politycznej.

W roku 1891 kończy medycynę w Paryżu. W r. 1898 wrócił do kraju, gdzie stworzył w Zakopanem słynne sanatorium dla chorych na gruźlicę. W r. 1918 został powołany przez Marszałka Piłsudskiego do pracy dyplomatycznej. W r. 1922 został prezesem zarządu głównego Z. S., które stanowisko zajmował do 1929 r. Zmarł 6 września 1930 r.

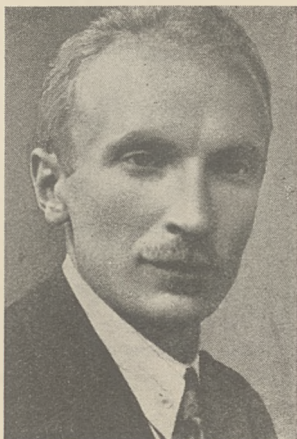
ANTONI ANUSZ.

Antoni Anusz, ur. 28. V. 1889 r. w Latowiczu, pow. mińsko - mazowieckiego. W r. 1904 wstępuje do P. P. S. W 1907 r. uwięziony i skazany na katorgę. W 1919 r. zostaje posłem do Sejmu Konstytucyjnego, od 12. X. 1929 r. do 16. III. 1932 r. jest prezesem zarządu głównego Zw. Strzeleckiego.

WOJCIECH STPICZYŃSKI.

Wojciech Stpiczyński, urodził się 23 kwietnia 1896 r. W r. 1911 pracował w Zarzewiu i był jednym z założycieli pierwszego oddziału harcerskiego w Warszawie. W r. 1917 — 1918 był więziony w Cytadeli, Szczyplornie, Magdeburgu i Modlinie. W r. 1920—22 — delegat Rządu Polskiego na Górnym Śląsku i jeden z kierowników drugiego i trzeciego powstania śląskiego. W r. 1923 prowadzi działalność publicystyczną. Odznaczony orderem Virtuti Militari i dwukrotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Niepodległości, Wstęgą Śląską, Komandorją Korony Rumuńskiej i w. in. Od kwietnia do lipca 1932 r. prezes zarządu głównego Z. S.

Komendanci Główni Związku Strzeleckiego

Władysław Malski
kpt. rez.

Kazimierz Kierzkowski
mjr. rez.

ś. p.
Władysław Jaksa-Rożen
gen. bryg.

WŁADYSŁAW MAŁSKI.

Władysław Małski, ur. 24. VII. 1894 r. Brał udział w Legionach Polskich. Był w r. 1917 komendantem okręgu Częstochowskiego P. O. W. Po wojnie bolszewickiej został 27. IX. 1919 r. pierwszym komendantem głównym wskrzyszzonego Związku Strzeleckiego, które to stanowisko zajmował do 8. IV. 1923 roku.

KAZIMIERZ KIERZKOWSKI.

Kazimierz Kierzkowski, ur. 10. VII. 1891 r. Od 1910 r. należy do drużyn strzeleckich. W r. 1912 wstępuje do Legionów. Po kryzysie przysięgowym bierze czynny udział w pracach P. O. W. Od 8. IV. 1923 r. do 13 maja 1929 r. jest komendantem głównym Związku Strzeleckiego.

GEN. WŁADYSŁAW JAKSA - ROŻEN.

Generał Władysław Jaksza - Rożen urodził się 29. III. 1875 r. w Krzyżopolu na Podolu. W 1895 r. po ukończeniu korpusu kadetów w Niżnim-Nowgorodzie zostaje podporucznikiem. W 1901 r. opuszcza wojsko i wstępuje do P. P. S. W 1908 r., po powrocie ze studjów w Lublanie jest jednym z założycieli Związku Walki Czynnej. 7 sierpnia 1914 roku zgłasza się do Legionów, uczestnicząc w walkach Pierwszej Brygady, 1 listopada 1918 r. bierze udział w obronie Lwowa. W r. 1920 zostaje dowódcą żandarmerji wojskowej. Na jesieni 1926 r. zostaje generałem i komendantem m. Warszawy, a 1 czerwca 1929 r. objął stanowisko komendanta Głównego Z. S. Zmarł 24 czerwca 1931 r.

DEKLARACJA IDEOWA ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

I. CEL.

Związek Strzelecki uważa siebie za spadkobiercę idei Związku Strzeleckiego z przed wojny. Jak tamten postawił sobie za cel wywalczyć narodowi samoistny byt państwowy, tak dzisiejszy Związek Strzelecki stawia sobie za cel, by zdobytą niezawisłość państwa obronić.

II. ŚRODKI.

1. Przeprowadzenie obrony państwa, tak zagrożonego jak Polska, może urzeczywistnić tylko zbiorowy wysiłek wszystkich obywateli w myśl hasła: Każdy żołnierz obywatelem, a każdy obywatel żołnierzem.

2. Wychowanie obywatela - żołnierza Związek Strzelecki prowadzić będzie przez:

a) rozbudzenie świadomości, że każdy obywatel broniąc państwa, broni również swoich praw i interesów, jakimi są te zdobycze polityczne i społeczne, które w Polsce, jako państwie demokratycznym, uzyskał i na drodze ustawodawczej uzyskać zamierza,

b) pełne zrozumienie, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo państwa spoczywa nie tylko na barkach czynników, które za to bezpieczeństwo odpowiedzialne są ustawowo, lecz także na barkach każdego obywatela Polski,

c) wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe obywateli, które na wypadek wojny umożliwi całemu narodowi przyjęcie udziału w obronie państwa zarówno w służbie frontowej, jako też w służbie pomocniczej na terytorjum całego kraju.

3. W świadomości wielkiej przewagi liczebnej, jaką mają sąsiedzi Państwa Polskiego, którzy w przeszłości dokonali rozbiórów Polski, a dziś

swojem stanowiskiem wobec Państwa Polskiego, jakoteż państw i narodów powstałych i zamieszkałych na terytorjum byłej Rosji Carskiej, zmuszają je do ciągłej czujności — Związek Strzelecki uważa za konieczne takie unormowanie stosunków, zarówno z mniejszościami narodowościowymi, zamieszkującymi ziemie Rzeczypospolitej Polskiej, jak i państwami i narodami zagrożonemi przez wspólnych wrogów, któreby umożliwiło wydobywać i zjednoczenie maximum sił do obrony swych granic. Zjednoczenie takie możliwe jest tylko na gruncie idei demokratycznej przez wcielenie w życie zasady: wolni z wolnymi — równi z równymi, która będzie największą gwarancją jego trwałości i siły.

4. Związek Strzelecki dążyć będzie do takich wyników swej pracy, by odciążyć budżet państwowy od wydatków na utrzymanie licznej armji stałej, umożliwiając państwu jej redukcję przez skrócenie czasu służby dla poborowych, którzy przeszli kurs przysposobienia wojskowego w Zw. Strzeleckim, oraz przez zaliczenie rezerwistom ćwiczeń, odbywanych w Związku Strzeleckim, jako czasu służby w armji, a także zwalnianie ich od ćwiczeń rezerwy. W tym celu Związek Strzelecki uważa za potrzebną ścisłą współpracę z armją polską.

PRAWO STRZELECKIE.

1. Dobro Rzeczypospolitej jest pierwszym i najważniejszym prawem strzeleckim.

2. Strzelec służy Rzeczypospolitej Polskiej i w każdej chwili gotów jest oddać życie w jej obronie.

3. Strzelec jest wzorowym obywatelem i żołnierzem Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Strzelec jest człowiekiem honoru, słowu strzelca można zawsze zaufać.

5. Strzelec jest odważny i śmiały wobec niebezpieczeństwa.

6. Strzelec widzi w każdym człowieku bliźniego i postępuje wobec niego tak, jak mu nakazuje sumienie uczciwego człowieka, jest czynnym kolegą — zawsze pomaga swemu towarzyszowi w pracy dla dobra organizacji.

7. Strzelec karnie, sumiennie i ściśle wypełnia rozkazy przełożonych Władz Związku.

8. Strzelec rozwija całą inicjatywę i wkłada całą swoją dobrą wolę w wykonanie otrzymanego rozkazu.

9. Strzelec działa w myśl ideologii strzeleckiej w duchu karności i porządku organizacyjnego zarówno nazewnątrz, jak i nawewnątrz Związku.

10. Strzelec dąży wszelkimi siłami do poznania włożonych na niego obowiązków obywatelskich, do ciągłego doskonalenia swej sprawności fizycznej i wyszkolenia wojskowego.

PRYZRZECZENIE STRZELECKIE.

Ja wstępując w szeregi Związku Strzeleckiego, przyrzekam i ślubuję:

Przez całe me życie dobro Rzeczypospolitej Polskiej, nad wszystko inne, wyższe dla mnie będzie,

niepodległości Jej zawsze bronić gotów będę do ostatniej kropli krwi, służyć będę Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej do ostatniego tchu, a wszystkie moje czyny i zamiary tej najwyższej służbie podporządkowane będą.

Przyrzekam i ślubuję:

powinności moje jako członka Związku Strzeleckiego z dobrą wolą i wiarą wypełniać,

prawa strzeleckiego gorliwie przestrzegać,

rozkazy przełożonych w Związku Strzeleckim karnie i chętnie wykonywać.

Wszystko co teraz przyrzekam, w sumieniu mojem do głębi zważyłem. Ze tych przyrzeczeń dotrzymam — przysięgam, a przysięgę moją stwierdzam uroczystem słowem honoru żołnierskiego, obywatela i wolnego uczciwego człowieka.

STATUT STOWARZYSZENIA „ZWIĄZEK STRZELECKI“.

I. NAZWA, TEREN I SIEDZIBA.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę Związek Strzelecki.

§ 2. Działalność Stowarzyszenia obejmuje obszar Rzeczypospolitej Polskiej, oraz środowiska Polaków zagranicą z zachowaniem miejscowych praw o stowarzyszeniach.

§ 3. Siedzibą władz naczelnych Stowarzyszenia jest m. st. Warszawa.

II. ZADANIA.

§ 4. Zadaniem Stowarzyszenia jest pomnażanie wartości i mocy narodu, dla rozwijania mocarstwowej potęgi Państwa przez:

A. wychowanie obywatelskie członków, oparte na ideologii państwowo-twórczej i karności społecznej według wskazań założyciela i Pierwszego Komendanta Głównego Związku Strzeleckiego Józefa Piłsudskiego,

B. przygotowanie członków do służby wojskowej i utrzymanie nabytego przez nich poziomu wyszkolenia,

C. wychowanie fizyczne i sport.

III. ŚRODKI.

§ 5. Celem wypełnienia swych zadań Stowarzyszenie ma prawo z zachowaniem obowiązujących przepisów prawnych:

A. w dziedzinie organizacji:

zakładania oddziałów, oraz innych odrębnych zrzeszeń, uprawiających poszczególne działy pracy Stowarzyszenia.

B. w dziedzinie wychowania obywatelskiego:

a) prowadzenia wśród członków Z. S. dokształcania ogólnego i urabiania ich wszelkimi środkami na światłych i czynnych obywateli Państwa,

- b) przysposobienia rolniczego i kształcenia zawodowego,
- c) budowania, zakładania i prowadzenia domów ludowych, świetlic bibliotek i kolonij,
- d) wydawania pism, książek, ulotek i wszelkiego rodzaju wydawnictw,
- e) prowadzenia propagandy w myśl zasadniczego zadania Stowarzyszenia a także uczestniczenia w propagandzie zorganizowanej przez Państwo, oraz organizacje i instytucje,
- f) organizowania opieki społecznej,
- g) prowadzenia akcji na polu higieny i walki z alkoholizmem, organizowanie opieki lekarskiej dla swych członków, rozwijanie propagandy w tych dziedzinach, a nadto uczestniczenia w związkach i zrzeszeniach higienicznych.

C. W dziedzinie wyszkolenia wojskowego:

- a) prowadzenia wykładów, ćwiczeń, kursów i obozów, oraz szkolenia komendantów i instruktorów,
- b) hodowli gołębi pocztowych i psów meldunkowych według wskazówek władz wojskowych,
- c) współdziałania z władzami państwowymi i samorządowymi, oraz instytucjami powołanymi przez władze państwowe do współpracy w zakresie obrony kraju,

D. W zakresie sportu strzeleckiego:

- a) reprezentowania sportu strzeleckiego wewnątrz i nazewnątrz kraju, organizowania i przeprowadzania zawodów strzeleckich narodowych i międzynarodowych, zatwierdzania rekordów i mistrzostw strzeleckich, nadawania odznaki strzeleckiej,
- b) organizowania i prowadzenia sportu strzeleckiego na terenie Stowarzyszenia w myśl ogólnych wytycznych P. U. W. F. i P. W.
- c) prowadzenia propagandy na rzecz sportu strzeleckiego.

E. W dziedzinie wychowania fizycznego i sportu:

- a) prowadzenia klubów, kółek i poradni sportowych, kursów, ćwiczeń, obozów oraz imprez sportowych,
- b) udziału w zrzeszeniach, związkach sportowych krajowych i międzynarodowych,
- c) budowy i eksploatacji stadjonów, boisk, zakładów gimnastycznych i sportowych, pływalni i wszelkiego rodzaju urządzeń sportowych.

§ 6. Stowarzyszenie ma prawo utrzymywać kontakt i należeć do wszystkich związków, stowarzyszeń tak krajowych jak i zagranicznych, oraz międzynarodowych, z którymi potrzeba łączności wypływa z jego zadań statutowych i propagandowych.

§ 7. Działalność polityczna na terenie Stowarzyszenia jest zabroniona, strzelcy w charakterze członków Organizacji nie mają prawa brania udziału w wystąpieniach politycznych, tak jednostkowo jak i zbiorowo.

IV. CHARAKTER PRAWNY.

§ 8. Stowarzyszenie jest osobą prawną i jako takie może posiadać wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, nabywać go i sprzedawać, obciążać długami, zaciągać pożyczki i wszelkie inne zobowiązania, wystawiać weksle i czeki, zawierać kontrakty i umowy, pobierać składki, zakładać spółdzielnie, prowadzić wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa i imprezy dochodowe, przedsięwzierać wydawnictwa, przyjmować darowizny, legaty i zapisy wreszcie przeprowadzać wszelkie inne transakcje i przedsięwzięcia przewidziane prawem. Może brać udział w związkach, komitetach, spółkach, stowarzyszeniach tak dochodowych, jak i nie posiadających tego charakteru.

V. MAJĄTEK, FUNDUSZE I RACHUNKOWOŚĆ.

§ 9. Fundusze, i majątek Stowarzyszenia powstają:

- a) z wpisowego i składek członkowskich,
- b) dochodów uzyskanych z przedsięwzięć organizacyjnych i prowadzonych przez władze i organa Stowarzyszenia, oraz procentów od kapitałów,
- c) dobrowolnych ofiar, darowizn, legatów, subwencji i t. p.,
- d) wszelkiego rodzaju innych nieprzewidzanych wpływów.

§ 10. Wysokość opłat stałych określa Walny Zjazd Delegatów. Prawo to może być przekazane Radzie Naczelnej, przez Walny Zjazd Delegatów.

§ 11. Zjazdom Delegatów i Zebraniom Walnym przysługuje prawo nakładania na swych członków i podległe jednostki opłat i składek dodatkowych.

§ 12. Majątek ruchomy i nieruchomy jest własnością całego Stowarzyszenia, reprezentowanego przez Zarząd Główny, który nim zarządza. Zarząd Główny może upoważnić zarządy niższych stopni Stowarzyszenia do zarządzania częścią majątku Stowarzyszenia.

§ 13. W razie likwidacji jakiejś jednostki Stowarzyszenia, administrację majątku przejmuje zarząd stopnia bezpośrednio wyższego.

§ 14. W razie likwidacji Stowarzyszenia w całości, majątkiem zarządzi Walny Zjazd Delegatów. W razie niemożności zwołania Zjazdu, decyduje Rada Naczelna. W razie niemożności zwołania Rady Naczelnej, decyduje Zarząd Główny. Gdyby decyzja powyższych władz była niemożliwa, w sprawach majątku Stowarzyszenia decyduje Minister Spraw Wojskowych. Materiał i urządzenia wojskowe muszą być w każdym razie przekazane władzom wojskowym.

§ 15. Wszystkie władze i instytucje Stowarzyszenia powinny prowadzić rachunkowość w myśl instrukcyj wydanych przez Zarząd Główny.

VI. CZŁONKOWIE.

§ 16. Członkiem Stowarzyszenia może być każda osoba fizyczna, o nieposzlakowanej czci, mająca ukończonych 18 lat życia, posiadająca obywatelstwo polskie, oraz stosująca się do postanowień niniejszego statutu. Rada Naczelna może obniżyć granice wieku do lat 16.

Ponadto mogą być przyjmowani do Stowarzyszenia:

a) osoby prawne, istniejące na podstawie legalnych statutów, zgadzające się podporządkować kierunkowi ideowemu i przepisom Stowarzyszenia,

b) osoby poniżej lat 18, jako tak zwana „młodzież strzelecka”.

§ 17. Członkowie dzielą się na:

a) czynnych,

b) współdziałających,

c) zasłużonych.

§ 18. Członkiem czynnym jest uczestnik Stowarzyszenia, deklarujący swój osobisty i bezpośredni udział w pracy Stowarzyszenia.

Członkowie czynni dzielą się na: „kandydatów”, odbywających okres próbny, oraz członków rzeczywistych, t. j. ostatecznie przyjętych, po odbytej próbie do Stowarzyszenia i związanych przyrzeczeniem strzeleckim. Regulamin określa bliżej warunki, na zasadzie których kandydaci będą dopuszczeni do złożenia przyrzeczenia strzeleckiego.

§ 19. Członkami współdziałającymi mogą być:

a) byli czynni członkowie Stowarzyszenia,

b) osoby fizyczne i prawne, przyjęte do Stowarzyszenia dla specjalnych wartości społecznych, lub obywatelskich, nie biorące osobistego udziału w pracach Stowarzyszenia, jednakże wyznające jego ideologię i okazujące mu moralne i materialne poparcie.

§ 20. Członkiem zasłużonym może zostać osoba szczególnie zasłużona dla Państwa, Wojska, Stowarzyszenia.

§ 21. Wszystkich członków przyjmują do Stowarzyszenia Zarządy oddziałów na wniosek dwóch członków Stowarzyszenia z tem, że członków współdziałających w zrozumieniu § 19 pkt. b), przyjmują władze od państwowych w górę.

§ 22. Godność członka zasłużonego Stowarzyszenia nadaje Walny Zjazd Delegatów na wniosek Zarządu Głównego.

§ 23. Wszystkich członków czynnych i współdziałających obowiązuje:

a) ścisłe przestrzeganie w życiu strzeleckich praw i przyrzeczenia,

b) ścisłe wykonywanie obowiązków, nakładanych na członków przez statut, regulaminy i przepisy Stowarzyszenia,

- c) uiszczanie wszelkich ustalonych opłat i należności,
- d) udział, względnie współdziałanie w pracach Stowarzyszenia.

§ 24. Członkowie czynni, zasłużeni i współdziałający mają prawo.

- a) udziału w Walnych Zjazdach,
- b) biernego prawa wyborczego, w ramach postanowień § 28,
- c) korzystania z wszelkich urządzeń, posiadanych przez Stowarzyszenie w granicach ustanowionych przez odnośne regulaminy.

§ 25. Członkowie czynni mogą otrzymywać oficerskie i podoficerskie stopnie strzeleckie, nadawane przez odpowiednich komendantów na zasadach określonych w rozporządzeniu Komendanta Głównego. Stopień inspektora nadaje Rada Naczelna na wniosek Komendanta Głównego.

§ 26. Członkom czynnym i zasłużonym przysługuje prawo:

- a) czynnego prawa wyborczego,
- b) noszenia munduru i odznak w myśl instrukcyj wydanych przez Zarząd Główny.

§ 27. Z pośród członków czynnych praw wyborczych i głosu decydującego nie posiadają:

- a) członkowie „kandydaci”,
- b) zawieszeni w czynnościach,

§ 28. Bierne prawo wyborcze przysługuje członkom czynnym od lat 21, oraz członkom zasłużonym i współdziałającym.

§ 29. § § 23, 24, 25, 26, 27 i 28 nie dotyczą członków w charakterze osób prawnych.

§ 30. Utrata praw i wygaśnięcie obowiązków następuje wskutek:

- a) śmierci, likwidacji osoby prawnej, dobrowolnego wystąpienia, zgłoszonego na piśmie,
- b) skreślenia z powodu nieusprawiedliwionej nieobecności na zajęciach w ciągu 3-ch miesięcy, niewzasadnionego zalegania z opłatami organizacyjnymi przez przeciąg 6-ciu miesięcy.
- c) wydalenia z powodu działania na szkodę Stowarzyszenia, lub niestosowania się do przepisów, wydalenia na skutek degradacji oficera lub podoficera Stowarzyszenia, oraz na skutek wyroku Sądu Strzeleckiego lub powszechnego, orzekającego karę za czyny hańbiące.

§ 31. Zwalnianie członków z szeregów Związku Strzeleckiego odbywa się w sposób następujący:

- a) kandydatów mają prawo zwalniać, skreślać, wydalać wszystkie zarządy począwszy od zarządu oddziału,
- b) strzelców i współdziałających mają prawo skreślać, zwalniać i wydalać wszystkie zarządy, począwszy od powiatowego

- wgórę. Odnośnie członków zarządów decyzja należy do władzy nadrzędnej,
- c) członkom, skreślonym w myśl punktu a i b niniejszego paragrafu przysługuje prawo odwołania do instancji bezpośrednio wyższej w terminie 30-ci dni od daty powiadomienia o decyzji.

VII. ORGANIZACJA.

§ 32. Podział organizacyjno - administracyjny Stowarzyszenia jest terytorjalny, dostosowany do odpowiedniego podziału państwowego aparatu przysposobienia wojskowego.

§ 33. Stowarzyszenie dzieli się pod względem organizacyjno-administracyjnym na:

- a) oddziały,
- b) powiaty,
- c) okręgi

Ponadto w zależności od warunków miejscowych mogą być tworzone podokręgi.

§ 34. Najmniejszą jednostką organizacyjno - administracyjną jest oddział obejmujący terytorjalnie zasadniczo jedną gminę lub dzielnicę miasta.

§ 35. Oddziały Stowarzyszenia mogą być zakładane na podstawie protokołu organizacyjnego, podpisanego przynajmniej przez 20-stu członków odpowiadających warunkom § 16 Statutu, za uprzednią zgodą strzeleckich władz powiatowych.

§ 36. Członkinie Związku Strzeleckiego tworzą odrębne oddziały żeńskie Stowarzyszenia na zasadach przewidzianych niniejszym statutem.

Zadaniem oddziałów żeńskich poza zadaniami przewidzianymi w § 3 pkt. A i G niniejszego statutu, jest przygotowanie kobiet do pełnienia służb pomocniczych na wypadek wojny, rozwinięcie najszerzej działalności w kierunku samowystarczalności Stowarzyszenia, jak również współdziałanie z oddziałami męskimi we wszelkich pracach strzeleckich.

§ 37. Przyjęcie oddziału do Stowarzyszenia dokonują zarządy okręgów, po opłaceniu przez ten oddział na rzecz Zarządu Głównego wpisowego w wysokości określonej przez Zjazd Walny w myśl § 10 statutu.

§ 38. Istniejący oddział Stowarzyszenia może być rozwiązany przez zarząd okręgu na podstawie:

- a) polecenia władz głównych Stowarzyszenia,
- b) własnej decyzji,
- c) wniosków władz powiatowych,

§ 39. Władze rozwiązane oddziału mają prawo odwołania się od decyzji władz okręgowych do Zarządu Głównego w terminie 30-tu dniowym

od dnia doręczenia zawiadomienia o decyzji. Decyzja Zarządu Głównego jest ostateczna.

§ 40. Oddziały zarówno męskie jak i żeńskie położone na terenie jednego powiatu administracyjnego, tworzą powiat strzelecki.

§ 41. Powiaty wchodzące w skład jednego obwodu pułkowego PW, tworzą obwód strzelecki. Obwód jest jednostką inspekcyjną i wyszkoleniową, nie posiada zarządów, tylko komendantów.

§ 42. Powiaty położone na terenie okręgu korpusu tworzą okręg strzelecki. Rada Naczelna ma prawo tworzyć w miarę potrzeby poza temi ramami dodatkowe okręgi strzeleckie.

§ 43. Podokręgi obejmują grupę powiatów w obrębie okręgu. Skład władz i ich kompetencje w podokręgach są w stosunku do podwładnych jednostek i członków takie same, jak w okręgach. Podległość podokręgu okręgowi, względnie Zarządowi Głównemu ustali w poszczególnym wypadku Rada Naczelna. W każdym razie komendant podokręgu podlega komendantowi okręgu.

VIII. WŁADZE STOWARZYSZENIA.

§ 44. Władzami Stowarzyszenia są:

- a) Walny Zjazd Delegatów,
- b) Rada Naczelna,
- c) Zarząd Główny,
- d) Okręgowy (ewent. podokręgowy) Zjazd Delegatów,
- e) Zarząd okręgu (ewent. podokręgu),
- f) powiatowy zjazd delegatów,
- g) zarząd powiatowy,
- h) walne zebranie oddziału,
- i) zarząd oddziału,
- j) komisje rewizyjne dla wszystkich szczebli organizacyjnych,
- k) sądy strzeleckie: okręgowe, podokręgowe i Sąd Główny.

§ 45. Działalność władz od a do i włącznie § 44 na wszystkich stopniach Stowarzyszenia podlega kontroli i aprobachie władz stopnia wyższego.

§ 46. Walne zebranie i zjazdy delegatów bywają zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne odbywają się raz na rok w terminach określonych przez regulamin, zatwierdzony przez Radę Naczelną, Nadzwyczajne mogą się odbywać w każdym terminie na mocy uchwały właściwego zarządu z polecenia władzy wyższej, lub na wniosek komisji rewizyjnej. W tych ostatnich dwóch wypadkach w terminie miesięcznym. Wszelkie wnioski i żądania w tej sprawie muszą być wnoszone pisemnie.

§ 47. Zjazdy delegatów i walne zebrania zwołuje odnośny zarząd przez ogłoszenie o jego miejscu, czasie i porządku dziennym przez wezwanie lub ogłoszenie w prasie miejscowej na 14 dni przed terminem dla walnych zebrań oddziałów i zjazdów powiatowych, 21 dni dla zjazdów okręgowych, 30 dni dla walnych zjazdów.

§ 48. Walne zebrania (zjazdy delegatów) zwołane w sposób przepisowy są ważne bez względu na ilość uprawnionych uczestników. Jedynie w sprawach rozwiązania Stowarzyszenia — oddziału — konieczna jest obecność przynajmniej połowy delegatów (członków). W razie braku quorum powinno być zwołane drugie zebranie, nie później niż w terminie dwukrotnie dłuższym, po terminie pierwszego zgromadzenia. Uchwały zebrania w drugim terminie są ważne bez względu na obecnych, co powinno być zaznaczone w zawiadomieniach o zebraniu.

§ 49. Udział w walnych zebraniach oddziału biorą wszyscy członkowie, przy zachowaniu przepisów § § 26 i 27. Udział w zjazdach delegatów z głosem decydującym biorą:

A. W walnym zjeździe delegatów:

- a) członkowie Rady Naczelnej i Inspektrowie Z. S.,
- b) członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej,
- c) delegaci zjazdów okręgowych i podokręgowych, po jednym na każdą rozpoczętą 40-stkę zatwierdzonych i zarejestrowanych w Zarządzie Głównym oddziałów strzeleckich, przyczem oddziały żeńskie winne być reprezentowane przez strzelczyńnię. Przy obliczaniu ilości delegatów oddziały męskie i żeńskie oblicza się oddzielnie.

B. W pozostałych zjazdach:

- d) członkowie zarządu i komisji rewizyjnej,
- e) prezesi i komendanci bezpośrednio niższego szczebla, przyczem w zjazdach okręgowych i podokręgowych biorą również udział komendanci obwodów, w zjazdach powiatowych komendanci kompanji.
- f) w zjazdach okręgowych i podokręgowych — delegaci zjazdów powiatowych, po jednym na każdą rozpoczętą 8-kę oddziałów, w zjazdach powiatowych — delegaci oddziałów po jednym na 20-tu członków. Oddziały żeńskie winne być reprezentowane na zjazdach okręgowych w myśl tej samej zasady co na zjeździe walnym.

§ 50. Do kompetencji walnego zjazdu delegatów należy:

- a) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań (Rady Naczelnej),

Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej, oraz przyjmowanie do wiadomości sprawozdania Głównego Sądu Strzeleckiego.

b) zatwierdzanie bilansu Stowarzyszenia,

c) udzielanie, lub odmawianie absolutorjum, po wysłuchaniu wniosku Głównej Komisji Rewizyjnej,

d) uchwalanie zmian i uzupełnień statutu, oraz decyzja o rozwiązaniu i likwidacji Stowarzyszenia,

e) wybieranie Głównego Sądu Strzeleckiego, Głównej Komisji Rewizyjnej, Prezesa i członków Zarządu Głównego, oprócz Komendanta Głównego i Szefa Sztabu,

f) rozpatrywanie i uchwalanie wniosków władz Stowarzyszenia, poszczególnych okręgów i delegatów,

g) decyzje o pociągnięciu do odpowiedzialności sądowej władz naczelnych Stowarzyszenia, względnie ich poszczególnych członków,

h) nadawanie godności członków zasłużonych.

§ 51. Do kompetencji nadzwyczajnego zjazdu delegatów należą te same sprawy, prócz zmian i uzupełnień statutu.

§ 52. Zjazd Walny Delegatów może przenieść poszczególne swoje uprawnienia na Radę Naczelną.

§ 53. Do kompetencji pozostałych zjazdów należą sprawy wymienione pod § 50, lit a, b, c, e, — z odpowiednimi zmianami.

§ 54. Wszystkie sprawy na walnych zebraniach i zjazdach delegatów rozstrzyga głosowanie jawne, zwykłą większością głosów. W razie równości, decyduje głos przewodniczącego.

Sprawy zmian statutu, rozwiązania Stowarzyszenia (oddziału) i pociągnięcia do odpowiedzialności członków władz Stowarzyszenia, wymagają większości $\frac{2}{3}$ głosujących.

§ 55. W sprawach zatwierdzenia sprawozdań, udzielania absolutorjum, oraz w sprawach dotyczących władz Stowarzyszenia, zainteresowani członkowie nie głosują.

§ 56. Wszystkie obieralne władze Stowarzyszenia i ich członkowie są odpowiedzialni przed odpowiednimi walnymi zebraniem (zjazdami delegatów).

§ 57. Rada Naczelna składa się z członków Zarządu Głównego, Inspektorów Z. S., Prezesów i Komendantów okręgów i podokręgów. Prezes Zarządu Głównego jest przewodniczącym Rady Naczelnej.

§ 58. Do kompetencji Rady Naczelnej należy:

a) kontrola pracy Zarządu Głównego, kontrola wykonywana przez Zarząd Główny uchwał Walnego Zgromadzenia i budżetu oraz czuwanie nad przestrzeganiem przez wszystkie władze Stowarzysze-

nia statutu i regulaminów, a w szczególności kierunku ideowego Stowarzyszenia, działalności, organizacyjnej, administracji, majątkiem i propagandy,

b) uchwalanie budżetu Zarządu Głównego i sprawdzanie rocznych zamknięć rachunkowych pod względem merytorycznym,

c) zatwierdzanie regulaminów wewnętrznych Stowarzyszenia,

d) wybór kandydata na Komendanta Głównego,

e) wybór przewodniczącego Rady Wychowania Obywatelskiego,

f) zawieranie w czynnościach obieralnych członków Zarządu Głównego,

g) decyzje w sprawie nabycia i zbycia nieruchomości, oraz obciążenia hipotecznego majątku Stowarzyszenia,

h) zatwierdzenie projektu sprawozdania, bilansu, porządku dziennego i programu prac Zarządu Głównego na Walny Zjazd Delegatów,

i) regulowanie opłat w myśl postanowień statutu i uchwał Walnego Zjazdu,

j) kooptacja członków Zarządu Głównego (do liczby trzech) w razie ubycia w czasie trwania kadencji członka Zarządu Głównego.

§ 59. Zebrania Rady Naczelnej odbywają się w miarę potrzeby, niemniej jednak niż raz na cztery miesiące. Zwołuje je prezes z własnej inicjatywy, na żądanie połowy członków Rady Naczelnej, na zasadzie uchwały Zarządu Głównego, na wniosek Komisji Rewizyjnej Główniej, lub Komendanta Głównego.

§ 60. Do ważności uchwał Rady Naczelnej niezbędną jest połowa jej członków.

§ 61. Zarząd Główny składa się z prezesa i 10-ciu członków w ich liczbie Kierowniczką Pracy Kobiet, Komendanta Głównego, Szefa Sztabu Komendy Głównej i Przewodniczącego Rady Wychowania Obywatelskiego. Prezes i 9-ciu członków wybierani są przez Walny Zjazd Delegatów zwykłą większością głosów. Prezes wybierany jest oddzielnie, pierwszy raz po uchwaleniu niniejszego statutu na 2 lata, następnie na 3 lata. Z spośród pozostałych obieralnych 10-ciu członków w pierwszym roku ustępuje 3 członków, w drugim roku 3-ch członków, w trzecim roku 4-ch członków w pierwszym i drugim roku po wejściu w życie niniejszego statutu, drogą wylosowania, w następnych w drodze kolejności wyborów. Ponowny wybór ustępujących członków Zarządu jest dopuszczalny.

Komendant Główny mianowany jest na wniosek Rady Naczelnej przez Ministra Spraw Wojskowych, Szef Sztabu mianowany jest przez Komendanta Głównego.

§ 62. Zarządy okręgów, podokręgów i powiatów składają się z prezesa i 8-miu członków w ich liczbie kierowniczka Pracy Kobiet, wybranych przez zjazd delegatów, według brzmienia § 61 na przeciąg jednego roku z pośród osób zamieszkałych w miejscu urzędowania zarządu, oraz z komendanta. Prezes jest wybierany oddzielnie, komendant jest mianowany przez właściwego przełożonego w myśl odpowiednich instrukcyj służbowych.

§ 63. Zarządy oddziałów składają się z prezesa i trzech członków, oraz komendanta lub komendantki. Prezes i trzej członkowie obierani są na przeciąg 1-go roku. Ponadto walne zebranie wybiera 3-ch zastępców.

§ 64. Członkowie zarządu obieralni są zatwierdzani: w okręgach, podokręgach—przez Zarząd Główny, w powiatach i oddziałach—przez zarządy okręgów i podokręgów — w oddziałach na wniosek zarządów powiatowych.

§ 65. Zarządy mają prawo tworzyć komisje, których przewodniczącymi winni być członkowie zarządów.

§ 66. Rada Naczelna wybiera z pośród członków Zarządu Głównego pierwszego i drugiego wiceprezesa, sekretarza Zarządu Głównego i skarbnika Zarządu Głównego. Pozostali członkowie pełnią funkcje zastępców.

W zarządach niższych podział funkcyj przeprowadza sam zarząd.

§ 67. Rada Wychowania Obywatelskiego jest organem opiniodawczym i doradczym przy Zarządzie Głównym. Rada Wychowania Obywatelskiego składa się z 5-ciu członków. Przewodniczący Rady Wychowania Obywatelskiego wybierany jest przez Radę Naczelną, pozostali członkowie wybierani są przez Zarząd Główny, na wniosek przewodniczącego Rady Wychowania Obywatelskiego.

Ścisłejsze sprecyzowanie kompetencji Rady Wychowania Obywatelskiego określi specjalny regulamin, uchwalony przez Radę Naczelną.

§ 68. Do kompetencji zarządów wszystkich szczebli organizacyjnych należy wykonanie zadań ujętych w pkt. II § 4, lit. A, kierowanie sprawami ogólnie - organizacyjnymi, oraz zarządzanie funduszami i majątkiem Stowarzyszenia. Celem wypełnienia tych zadań, przysługują zarządowi środki przewidziane niniejszym statutem w pkt. III. § 5, lit. A i B.

Do wyłącznej kompetencji komendantów wszystkich szczebli należy wykonanie zadań ujętych w pkt. II, § 4, lit. B. i C. Celem wypełnienia tych zadań przysługują komendantowi środki przewidziane niniejszym statutem w pkt. III, § 5, lit. C, D i E.

§ 69. Ścisłejsze rozgraniczenie kompetencji członków zarządów i tok pracy wewnętrznej określi regulamin wewnętrzny, zatwierdzony przez Radę Naczelną.

§ 70. Za bezczynność, lub działalność sprzeczną ze statutem, regulaminami, lub zarządzeniami władz wyższych, zarządy mogą być zawieszane

przez zarządy bezpośrednio wyższego szczebla, a rozwiązywane: zarządy oddziałów przez zarząd podokręgu, lub okręgu na wniosek zarządu powiatu, zarządy powiatów przez Zarząd Główny na wniosek Zarządu Okręgu (podokręgu), zarządy podokręgów, okręgów — przez Zarząd Główny. Zarządom którym przysługuje prawo rozwiązywania odnośnych zarządów niższego stopnia, przysługuje również prawo pozbawiania mandatów poszczególnych członków tych zarządów. Na miejsce rozwiązanych zarządów może być powołane kierownictwo o składzie i kompetencjach normalnego zarządu. Na miejsce usuniętych członków zarządu mogą być powołani z nominacji, lub z kooptacji inni członkowie, na czas do przeprowadzenia wyborów. Prawo powoływania kierownictw i nominacji członków zarządu przysługuje odnośnym instancjom, analogicznie do § 64.

§ 71. Komendant jest pełnoprawnym członkiem zarządu, a w sprawach ściśle wojskowych podlega swemu bezpośredniemu przełożonemu.

§ 72. W razie sprzeczności uchwał zarządu z rozkazami otrzymanymi przez komendanta, temu ostatniemu przysługuje prawo odwołania się do swej władzy przełożonej. Do czasu rozstrzygnięcia, prezes wstrzymuje wykonanie uchwały. Decyduje zarząd wyższy. W razie sprzeczności postulatów większości Zarządu Głównego z postulatami Komendanta Głównego, Prezes Zarządu Głównego odwołuje się do decyzji Rady Naczelnej. W razie niemożności uwzględnienia sprawy przez Radę Naczelną, decyduje ostatecznie Minister Spraw Wojskowych.

§ 73. Korespondencję zarządów podpisują prezesi, lub wiceprezesi i sekretarze. Korespondencję w sprawach należących do komendanta — podpisuje ten ostatni. Zarządzenia podpisują prezesi i komendanci łącznie. Wszelkie zobowiązania i pełnomocnictwa muszą nosić dwa podpisy: prezesa i skarbnika. Prezes może przelać swe pełnomocnictwo na innego członka Zarządu.

§ 74. Udział komendantek w zarządach: powiatowych, okręgowych (podokręgowych) i Zarządzie Głównym określi regulamin.

§ 75. Komisje rewizyjne składają się: Główna z 5-ciu, wszystkie inne z 3-ch członków i Główna z trzech, wszystkie inne z dwóch zastępców, wybieranych przez Walne zebranie (zjazd delegatów), o ile możliwości z spośród członków stale zamieszkujących w siedzibie zarządu danego szczebla organizacyjnego, na przeciąg 1 roku.

§ 76. Komisje rewizyjne są odpowiedzialne przed walnymi zebraniem (zjazdami delegatów) swego stopnia organizacyjnego.

§ 77. W razie zdekompletowania komisji rewizyjnych, powinno być zwołane walne zebranie w ciągu 2-ch miesięcy od daty zdekompletowania, które dokonywuje nowych wyborów.

§ 78. Do obowiązków komisji rewizyjnej należy nadzór i kontrola całością rachunkowości, gospodarki finansowej i materiałowej zarządu danego szczebla organizacyjnego, oraz wszelkich jego przedsiębiorstw. Ma ona również prawo kontroli wszystkich podległych władz i jednostek w tym samym zakresie.

§ 79. Komisje rewizyjne zgłaszają na walnych zebraniach (zjazdach delegatów) wnioski o udzielenie danemu zarządowi absolutorjum.

§ 80. Tok pracy komisji rewizyjnych określi regulamin zatwierdzony przez Radę Naczelną, zaś Komisji Rewizyjnej Głównej — przez Walny Zjazd Delegatów.

X. SĄDY STRZELECKIE.

§ 81. Dla załatwienia zatargów w łonie Stowarzyszenia istnieją Sądy Strzeleckie przy zarządach: Głównym, okręgowym i podokręgowym.

Do kompetencji Sądów Strzeleckich należy:

a) rozpatrywanie i załatwianie wszelkich zatargów i nieporozumień między członkami,

b) rozpatrywanie i decydowanie w sprawach wykroczeń przeciw zasadom etyki i honoru członków Stowarzyszenia.

§ 82. Instancją odwoławczą dla sądów okręgowych jest Sąd Strzelecki Główny.

§ 83. Sądy Strzeleckie składają się z przewodniczącego i 4-ch członków, wybieranych z poza władz i funkcjonariuszy Zw. Strzeleckiego na przeciąg roku przez Zjazd Delegatów. Wybranymi do sądu mogą być członkowie zamieszkali w miejscowości gdzie ma siedzibę zarząd odnośnego szczebla organizacyjnego.

§ 84. Członkowie Zarządu Głównego i Rady Naczelnej podlegają orzecznictwu Sądu Głównego.

§ 85. Oficerowie i podoficerowie zawodowi armji czynnej i straży granicznej sądom strzeleckim nie podlegają, natomiast tego rodzaju sprawy winne być przekazywane właściwym sądom W. P., lub S. G.

§ 86. Sprawy karne członków Stowarzyszenia, po załatwieniu ich przez sądy państwowe, muszą być rozpatrzone przez odnośne sądy strzeleckie.

§ 87. Uchwały swoje sądy strzeleckie przekazują odpowiednim zarządom do wykonania.

§ 88. Orzeczenia Sądu Głównego są definitywne i obowiązują wszystkie władze i członków Stowarzyszenia, pod rygorem wykluczenia.

§ 89. Tok pracy i działalność wewnętrzna sądów strzeleckich określa osobny regulamin, zatwierdzony przez Radę Naczelną.

X. CHORĄGWIE, PIECZĘCIE I MUNDURY.

§ 90. Jednostkom Stowarzyszenia przysługuje prawo posiadania chorągwi wzoru wskazanego przez władze naczelne i zatwierdzonego przez Pana Ministra Spraw Wojskowych.

§ 91. Władzom Stowarzyszenia przysługuje prawo używania godeł i pieczętek z orzełkiem strzeleckim, oraz odpowiednim napisem w otoku, według wzorów zatwierdzonych przez Pana Ministra Spraw Wojskowych i Pana Ministra Spraw Wewnętrznych.

§ 92. Stowarzyszenie może posiadać honorowe odznaki, nadane za zasługi położone w pracach Stowarzyszenia, w zakresie wymienionym w § 4 niniejszego statutu. Szczegóły określa osobny regulamin.

§ 93. Członkowie stowarzyszenia mają prawo używania mundurów według wzoru zatwierdzonego przez Pana Ministra Spraw Wojskowych.

§ 94. Szczegółowe określenia posiadania chorągwi, używania godeł i pieczętek, ustanawianie i nadawanie odznak honorowych, noszenia munduru — ustala Rada Naczelna, na wniosek Komendanta Głównego.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

§ 1. Wszystkie regulaminy o jakich mowa w niniejszym statucie mają być ułożone, zatwierdzone i wprowadzone do użytku w przeciągu jednego roku od zatwierdzenia niniejszego statutu przez Walny Zjazd Delegatów. Wykonanie tego paragrafu obowiązuje Zarząd Główny.

DZIEJE ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

Dzi je Związku Strzeleckiego związane są organicznie z życiem i działalnością Komendanta Józefa Piłsudskiego. Wychowany w atmosferze kultu dla bohaterów r. 1863 — wykorzystuje Józef Piłsudski wrzenie rewolucyjne w Rosji w okresie wojny rosyjsko - japońskiej i tworzy pierwsze po roku 1863 oddziały partyzantów polskich czyli tak zw. „Organizację bojową P. P. S.” W ciągu lat 1905 i 1906 na terenie b. Królestwa Kongresowego, rozgrywa się zjadła, podziemna walka na śmierć lub życie ze zniechęconym zaborcą. Wynikiem tej upartej walki było wstrząśnięcie sumieniem całego narodu, ubojowanie młodego pokolenia i znacznej części P. P. S., która się skupiła u boku J. Piłsudskiego — a przede wszystkim zdobycie znacznej kadry bojowców żołnierzy z Aleksandrem Prystorem, Walerym Sławkiem, Władysławem Jaxa - Rożenem i Kazimierzem Sosnkowskim na czele.

Po doświadczeniach lat rewolucyjnych i zdławieniu rozpaczliwych walk bojowców — Józef Piłsudski rzuca hasło regularnej wojny z zaborcą, wychodząc z założenia, że przeciwko wojsku musi walczyć wojsko. Studjuje więc zagadnienie wojny i organizacji wojska, tworzy szkoły bojowe, krótko mówiąc „militaryzuje” swe otoczenie i rozwija ideę organizacyj wojskowych. Z tej idei wypływa inicjatywa Kazimierza Sosnkowskiego, który w porozumieniu z Komendantem — tworzy we Lwowie, w połowie 1908 r. „Związek Walki Czynnej”, jako niezależną organizację wojskową, mającą wychowywać oficerów dla przyszłego powstania zbrojnego przeciw Rosji. Ze Sosnkowskim współpracują w Z. W. C.: K. Fabrycy, W. Rożen, M. Dąbrowski, M. Kukiel i inni.

Skromny początkowo Z. W. C. wkrótce ogarnia nie tylko teren b. Galicji i Królestwa Kongr. ale także i ośrodki polskie zagranicą. Tajemne ćwiczenia pierwszych plutonów Związku Walki Czynnej po lasach podmiejskich ściągnęły do Związku przede wszystkim uczniów szkół średnich, akademików i młodych rzemieślników o wysokim poziomie ideowym. W ciągu r. 1909 skryształizowały się ostatecznie zasady Związku Walki Czynnej, jako tajnej

szkoły wojskowej. Na czele jej stał teraz Józef Piłsudski jako Komendant Główny, rok rocznie wybierany na to stanowisko. Na szefa sztabu powołuje Komendant — Kazimierza Sosnkowskiego, jako najbliższego współpracownika'

Nieustanny rozwój Z. W. C. przerastał jednak formy organizacji, krępowanej tajemnością wobec władz austriackich i dlatego trzeba było myśleć o szerszej organizacji, która mogłaby uzyskać legalizację. W tym czasie na terenie b. Galicji rozwijał się stosunkowo dość swobodnie ruch sportowy. Korzysta z tego Józef Piłsudski i w r. 1910 zakłada we Lwowie legalną organizację sportową, której nadał nazwę „Związek Strzelecki”. Utworzenie „Związku Strzeleckiego” we Lwowie, „Strzelca” w Krakowie i wielu innych ośrodkach stało się hasłem odrodzenia zbrojnego ruchu niepodległościowego.

Odtąd polska myśl wojskowa „weszła na tory życia codziennego, stała się polską rzeczywistością”. Idea wojska narodowego znalazła twarde grunty pod nogami, bo Związek Strzelecki uzyskał swobodę przeprowadzania prac wojskowych a nawet korzystania ze strzelnic wojskowych i nabywania broni wojskowej. Zmieniły się formy organizacyjne ruchu wojskowego, a budowa pracy i organizacji pozostała w zasadzie ta sama co w Związku Walki Czynnej, który stał się teraz organizacją kierowniczą, zachowując wciąż swój tajny, konspiracyjny charakter.

Organizacja Związku Strzeleckiego była prosta i mocna. Na czele Z. S. stał Komendant Główny wraz z Szefem Sztabu i Sztabem, teren organizacji podzielony został na okręgi, okręgi zaś na organizacje lokalne. Obok władzy kierowniczej o charakterze wojskowym istniał także Zarząd, wybierany dla celów legalizacyjnych, wymaganych przez statut. W ówczesnych stosunkach Zarząd odgrywał bardzo niewielką rolę, główna bowiem praca polegała na Komendzie Głównej i na komendach okręgowych czyli krótko mówiąc na ścisłej organizacji wojskowej. Członkiem organizacji mógł zostać w tym czasie każdy Polak, który ukończył 16 lat i posiadał odpowiednie zdolności fizyczne oraz moralne.

Istotą pracy Związku Strzeleckiego stanowiło wyszkolenie wojskowe, oparte, podobnie jak w Z. W. C. na systemie szkół żołnierskich, podoficerskich i oficerskich. Praca wyszkoleniowa w szkołach wojskowych Z. S. opierała się na regulaminach wojskowych, opracowanych przez oficerów strzeleckich na wojskowych wzorach austriackich. Oczywiście z bezdusznych regulaminów austriackich i samodzielnych studjów wojskowych Związek Strzelecki zdołał stworzyć własną doktrynę wojskową, której zasadami były: honor, siła moralna, panowanie nad sobą, wytrwałość fizyczna i sprawność wojenna. Najważniejszą cechą tej doktryny wojskowej było oparcie wyszkolenia na duszy żołnierza i dlatego strzelcy tak wybitnie górowali nad wszystkimi żołnierzami w czasie wojny światowej.

Zalegalizowany na terenie Austrii — Związek Strzelecki nie ograniczył swej pracy do jednego zaboru. Szybko przetrząsnął się na teren Królestwa Polskiego, Litwy, Ukrainy a nawet Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych. Okresem największego rozkwitu Związku Strzeleckiego był rok 1912/13, kiedy powszechnie spodziewano się wybuchu wojny Austrii z Rosją. Nastrój, jaki panował wśród młodzieży sprzyjał pracy Z. S., który wzmocnił swoje szeregi przez liczne grupy akademików, uczniów i robotników, a nawet ludzi starszych. W tym czasie Związek Strzelecki wspólnie z założeniami w r. 1912 Drużynami Strzeleckimi tworzy Komisję regulaminową, która opracowała i wydała drukiem do czasu wojny światowej około 100 wydawnictw strzeleckich i drużyniackich, przedewszystkiem regulaminów, prac teoretycznych i studjów wojskowych.

Po paru latach prac organizacyjnych i wykładów teoretycznych praca Z. S. przenosi się na teren. Od roku 1912 coraz częściej przeprowadza się ćwiczenia polowe. Przybrani w siwe mundury i maciejówki, uzbrojeni w stare karabiny wyruszają strzelcy w każdą sobotę i niedzielę na ćwiczenia polowe, które wyrabiają młodego żołnierza. Przy boku Komendanta znajduje się już wówczas spora grupa oficerów, którzy prowadzą szkoły, ćwiczenia i wykłady, a więc: Sosnkowski, Rydz - Śmigły, Sławek, Trojanowski, Stachiewicz, Prystor, Wyrwa - Furgalski, Fleszar, Tokarzewski, Belina - Prażmowski i wielu innych, znakomitych później oficerów strzeleckich. Nowością w pracy Z. S. było zorganizowanie w okresie wakacyjnym 1912 r. obczów letnich Związku Strzeleckiego w Stróżach na Podhalu. Szkoliły one przedewszystkiem młodzież z Królestwa Kongr., która po powrocie na swe posterunki wpajała innym nabytą wiedzę wojskową. W tym czasie ci oficerowie Z. S., którzy ukończyli wyższy kurs oficerski otrzymali specjalną odznakę t. zw. „parasol”. Oficerów Z. S. mianował Komendant Główny, natomiast podoficerów mianował także Komendant Główny, ale na wniosek kierowników kursów i komendantów miejscowych.

Równoległe z pracą wojskową prowadził Komendant J. Piłsudski wyężoną akcją propagandową i polityczną, mającą na celu skupienie wokół sztandaru strzeleckiego jaknajwiększej ilości ludzi i stronnictw. W sierpniu 1912 r. powstaje w Zakopanem „Polski Skarb Wojskowy”, który zbiera fundusze na cele wojskowe, a wkrótce potem organizuje się „Komisja tymczasowa skonfederowanych stronnictw niepodległościowych”, mająca na celu stworzenie moralnych i materialnych podstaw dla powstania polskiego przeciwko Rosji.

Z roku na rok zacieśnia się współpraca Związku Strzeleckiego z innymi organizacjami wojskowymi, a przedewszystkiem z drużyniakami. Na ćwiczeniach polowych w styczniu 1913 r. połączone siły strzelca i drużyn wynosiły już około 800 ludzi. Organizacja jednak rosła ciągle tak, że w marcu

1914 roku stan wyszkolonych strzelców obejmował już 6.449-ciu. W ówczesnych warunkach, wobec nieufności zaborcy i niechęci własnego społeczeństwa do wszelkiego ryzyka — był to wysiłek ogromny, opłacony ofiarnością i samozaparciem zarówno kierowników organizacji jak i samych strzelców.

Rozwój organizacji w terenie wymagał własnego organu i dlatego rozkazem z 4. III. 1914 r. Komendant Główny powołuje do życia miesięcznik „Strzelec”.

Pierwszy numer Strzelca ukazał się w kwietniu 1914 r. i poświęcony został 120 rocznicy insurekcji kościuszkowskiej. Ówczesny wydawca i redaktor „Strzelca” Edward Rydz - Śmigły postawił pismo na wysokim poziomie. Niestety, wybuch wojny światowej przerwał wydawnictwo na 4-ym numerze. Wybuch wojny światowej zaskoczył Związek Strzelecki w pełnym toku pracy wyszkoleniowej. Do Krakowa ściągali wówczas grupy strzelców i drużyniaków na kurs oficerski. Mimo rozproszenia szeregów Komendant J. Piłsudski nie wahał się ani chwili i zarządził mobilizację. W dniu 6 sierpnia 1914 r. — na kilkanaście godzin przed wypowiedzeniem wojny austro - rosyjskiej — po symbolicznym akcie połączenia strzelców i drużyniaków, sformował pierwszą kompanję kadrową i ruszył na teren Królestwa Polskiego, wypowiadając wojnę największemu zaborcy, t. zn. Rosji. Spełniły się marzenia Wodza i młodzieży, strzelcy zbratani z drużyniakami ruszyli w pierwszy bój o niepodległość Polski.

Czyn 6 sierpnia 1914 r. zamyka historję przedwojennego Związku Strzeleckiego. Odtąd zaczyna się bohaterska, w trudzie wojennym pisana, historia I Brygady J. Piłsudskiego, historia Legjonów polskich, którym przyświecała idea niepodległego państwa i wojska polskiego.

Dnia 11 listopada 1918 roku powstała Polska do wolnego bytu.

Z chwilą przybycia do stolicy Komendanta J. Piłsudskiego i objęcia władzy naczelnej — wielki cel przedwojennego Związku Strzeleckiego został w całej pełni osiągnięty. Ale pozostało jeszcze wiele pracy, bo nie było granic i pokoju. Z bohaterstwa, ofiarności i zapału całego narodu trzeba było twornić zręby nowej państwowości. Wtedy to w jesieni 1919 r. w mieszkaniu M. T. Kuhnkego zebrała się grupa z 8-miu osób pod przewodnictwem znakomitego pisarza i piłsudczyka Wacława Sieroszewskiego, która zainicjowała oraz zapoczątkowała pracę nad reaktywowaniem Związku Strzeleckiego. Pierwszy statut odrodzonego Zw. Strzeleckiego zarejestrowany został 27. XI. 1919 r. Jako założyciele podpisali go: St. Staniszewski, W. Sieroszewski, Dr. W. Tokarz, A. Śliwiński, K. Pawłowicz, M. T. Kuhnke, A. Skwarczyński, T. S. Święcicki, W. Hackiewicz, T. Jankowski, T. Gałeczki, A. Głuchowski.

Na czele tymczasowego Zarządu Gł. Z. S. staje Wacław Sieroszewski

a Komendę Główną obejmuje wypróbowany żołnierz Komendanta, kpt. Władysław Małski.

Chwila w której Zw. Strzelecki stawał do pracy państwowej, była niezwykle ciężka i nie sprzyjała pracy organizacyjnej. Naród zmęczony wojną, na wszystkich frontach toczyć musiał zacięte walki o ziemię powstającej Polski. W pamiętnych dniach 1920 r., Zw. Strzelecki w całości poszedł na front, godnie walczyć u boku swych przywódców duchowych. Po zwycięskiej wojnie organizacja terenowa zwolna postępuje naprzód, natrafia jednak na duże trudności ze strony partij politycznych, które zwalczają Z. S. jako „niebezpieczną” organizację, wierną idei państwa, usymbolizowanej w postaci Naczelnego Wodza — Józefa Piłsudskiego.

Mimo rozlicznych trudności (w Sejmie endecja składa wnioski o rozwiązanie Z. S.) organizacja krzepnie. W dniu 5. III. 1921 r. ukazuje się 1 Nr. „Strzelca”, który początkowo jako dwutygodnik, rozpoczął propagandę idei zbrojnej gotowości i służby dla dobra Państwa. W tym czasie toczy się walka o „Górny Śląsk”. Związek Strzelecki podejmuje wielką propagandę na rzecz plebiscytu, kolportuje wydawnictwa, organizując odczyty. Oczywiście nie poprzestał na tem, ale zorganizował także wydatną pomoc dla II-go powstania śląskiego. Dość powiedzieć, że doborowy batalion strzelecki poważnie zaważył na losach powstania.

W ciągu roku 1921 Zw. Strzelecki nawiązuje łączność z Międzynarodowym Zw. Strzeleckim, organizuje pierwsze zawody strzeleckie, propaguje ideę przysposobienia wojskowego (pierwszy w Polsce) i w porozumieniu z M. S. Wojsk. podejmuje systematycznie p. w. W dniach 23 — 25 IX. odbywa się pierwszy Walny Zjazd Delegatów Z. S. w Warszawie, który ofiarowuje Naczelnikowi Państwa Józefowi Piłsudskiemu godność członka honorowego Z. S. i protektorat nad Z. S. Prezesem Zarządu Z. S. zostaje dr. K. Dłuski. Mimo to ataki na Z. S. nie ustają, tak, że Minister Spraw Wewnętrznych musiał wydać odpowiedni okólnik do województw, a Zarząd apelować do społeczeństwa, czynników rządowych i politycznych, by przez bezstronne i sprawiedliwe traktowanie spraw Z. S., starały się usunąć wszelkie przeszkody, spotykane przez Z. S. na drodze jego państwowotwórczej działalności.

Rok 1922 posiada dla Zw. Strzeleckiego duże znaczenie, bo w tym czasie ustala się charakter Z. S. jako jedynej organizacji wychowania „obywatela - żołnierza” przez w. f. i p. w. i wychowanie obywatelskie. Stojąc na straży jednolitości akcji p. w. ustala Z. S. stosunki swoje z Z. H. P. i likwiduje próbę odnowienia „Drużyn strzeleckich”. Dla uczczenia wiekopomnego czynu 6 sierpnia 1914 r. w obecności Naczelnika Państwa J. Piłsudskiego wyrusza b. VIII kompanja strzelecka szlakiem „Kadrówki”, a ob. Muszkiet - Królikowski na łamach „Strzelca” (15. IX) rzuca myśl upamięt-

nienia wymarszu I-ej Kadrowej rok-rocznem świętem sportowo strzeleckiem p. n. „Marsz szlakiem Kadrówki”. W jesieni 1922 r. podejmuje Z. S. organizację sekcji kobiecych Z. S. a na stanowisko kierowniczkę pracy kobiet w Kmdzie Gł. Z. S. powołuje ob. M. Wittekównę. 3. XII. odbywa się II Walny Zjazd Delegatów Z. S. w Warszawie. Organizacja liczy wówczas 550 oddziałów, uprawiających przedewszystkiem sport i przysposobienie wojskowe.

W r. 1923 ustępuje ze stanowiska Komendanta Głównego ob. kpt. Mal-ski, na jego miejsce wybiera Zarząd Gł. 8. IV. mjr. rez. Kierzkowskiego, który przystępuje do wyszkolenia kadry instruktorskiej przez organizowanie strzeleckich obozów instruktorskich (Zagórzany) i kursu instruktorskiego dla referentów kulturalno - oświatowych. Dla pogłębienia pracy idcovej wprowadza Z. S. „Prawo strzeleckie” i „Przyrzeczenie strzeleckie”. Praca Z. S. ciągle jednak napotyka na trudności a po ustąpieniu Marsz. J. Pił-sudskiego nawet na represje władz wojskowych i administracyjnych, tak, że władze Z. S. musiały odwołać III Zjazd Walny Delegatów, który odbywa się dopiero 24. II. 1924 r. Prezesem Zarządu Z. S. pozostaje nadal dr. K. Dłuski. Organizacja liczy w tym czasie 58.745 członków.

Zaproszony do udziału w Olimpiadzie w Paryżu Zw. Strzelecki rzuca myśl zorganizowania Narodowych Zawodów Strzeleckich, które 17—19 V. dochodzą do skutku przy udziale 174 zawodników. Odtąd Z. S. szczególną troską otacza strzelectwo, traktowane początkowo jako część p. w. Zasługą Komendanta Gł. ob. Kierzkowskiego K. jest pchnięcie tej dziedziny na tory sportowe i nadanie jej szerokich podstaw organizacyjnych oraz uczynienie ze strzelectwa naczelnej sprawności Z. S. Drugą sprawnością Z. S. jest sprawność marszowa. 6. VIII. 1924 r. odbywa się I „Marsz Szlakiem Ka-drówki” na przestrzeni Kraków — Kielce (122 klm.), do którego staje 7 drużyn. Dzisiaj jest on już stałą i największą imprezą strzelecko - marszową w Polsce, w której prócz Z. S., wojska i policji biorą udział liczne organi-zacje młodzieżowe. Poważnym sukcesem Z. S. było w tym czasie przystą-pienie Związku Bezpieczeństwa Kraju, działającego na terenie Wileńszczy-zny, do Z. S. i przekształcenie go 23. XI. 1924 na okręg wileński Z. S.

Czwarty Zjazd Walny delegatów Z. S. 8. III. 1925 r. uchwała „De-klarację ideową Z. S.”, która podkreśla demokratyczny i apolityczny cha-rakter organizacji. Dążąc wytrwale do ujednoczenia akcji p. w. i zapewnienia jej odpowiednich warunków ze strony władz państwowych — Z. S. organi-zuje „Komitet Stowarzyszeń p. w.”, który współdziała z M. S. Wojsk. spełniając do pewnego stopnia rolę cywilnego Ministerstwa p. w. w Polsce przed powołaniem Państwowego Urzędu W. F. i P. W. Niestety, współ-praca z M. S. Wojsk. się nie zacieśniła, a nawet Minister Spraw Wojskowych

gen. Sikorski wydał tajny rozkaz rozbrojenia stowarzyszeń p. w., w szczególności odebrania broni Z. S. Dopiero gen. Żeligowski zniósł wszelkie zakazy i ułatwił pomoc wojska dla prac p. w. Zw. Strzeleckiego. Rok 1925 był bodaj najcięższym rokiem dla organizacji, pozbawionej należytej jej pomocy ze strony armji i atakowanej przez partje przeciwne powrotowi Komendanta do armji. Chwile te zwycięsko przetrwał Z. S. i w hołdzie Swemu Wodzowi podjął w r. 1926 wielką propagandę za zdwojeniem szeregów Z. S. do 120.000 w darze dla Komendanta. Dla uczczenia imienia Komendanta zorganizował Z. S. 19 marca Marsz Warszawa — Sulejówek, który po powrocie Marszałka do Belwederu zmieniony został na marsz — Sulejówek — Belweder, cieszący się dużą popularnością.

V Zjazd Walny delegatów Z. S. w dn. 11. IV. 1926 r. był wielkim świętem strzeleckim w Warszawie. Zjazd zaszczycił swą obecnością Marszałek Józef Piłsudski, a znamienne przemówienie wygłosili gen. Żeligowski i płk. Sławek. Na życiu państwa ciążyła wówczas zhora partyjnictwa i przekupstwa. Kres tym nieprawościom położył Komendant Józef Piłsudski w pamiętnych dniach majowych 1926 r. Strzelcy wzięli czynny udział w przełomie majowym i swym zapałem oraz męstwem wydatnie przechylili szalę zwycięstwa na stronę Komendanta. Marszałek Piłsudski wyraził wtedy strzelcom specjalne podziękowanie za pełne inicjatywy współdziałanie z wojskiem na obszarze Rzeczypospolitej.

Przed Związkiem Strzeleckim otwarło się szerokie pole pracy. Rozumiejąc to Związek Strzelecki wspólnie ze Związkiem Osadników i Związkiem Powstańców Śląskich powołał Związek naprawy Rzeczypospolitej jako organizację społeczno - polityczną dla realizowania idei Komendanta. III-ci Marsz Szlakiem Kadrówki był w r. 1926 wielką manifestacją strzelecką, bo na mecie w Kielcach zjawił się Marszałek Piłsudski w otoczeniu ministrów i generalicji. Związek Strzelecki podejmuje wówczas znowu wielką propagandę strzelectwa i łucznictwa, rozpoczyna wydawanie miesięcznika „Przegląd strzelecki i łuczniczy”, ponadto organizuje Nar. Zawody Strzeleckie z broni małokalibrowej. Na łamach „Strzelca” toczy się w tym czasie wielka dyskusja na temat pracy i charakteru organizacji kobiecej w Związku Strzeleckim, zapoczątkowana przez ob. Muszkiet - Królikowskiego, głównego inspektora Z. S.

Po przełomie majowym organizacja rosła z dnia na dzień. Dobro Z. S. wymagało sprężystego i jednolitego kierownictwa. Rozumiejąc to Zarząd Główny przekazał 13.XI. 1926 r. agendy referatu kulturalno - oświatowego i samodzielnego referatu kobiet Komendantowi Głównemu. W ten sposób Komenda Główna objęła całokształt prac związanych z wychowaniem i wykształceniem obywatela - żołnierza. Z początkiem 1927 roku Marszałek

Józef Piłsudski ustanawia Państwowy Urząd W. F. i P. W. oraz Radę Naukową W. F. jako instytucje powołane do kierowania i opieki nad wychowaniem zdrowego pokolenia młodych obywateli. Związek Strzelecki współdziała ściśle z obu instytucjami a dotychczasowy tygodnik „Strzelec” przekształca nawet na dziennik poświęcony sprawom p. w., sportu, wychowania fizycznego i obywatelskiego. Niestety było na to jeszcze zawcześnie, ta, że po miesiącu „Strzelec” musiał znowu powrócić do formy tygodnika. Znamiennym wyrazem tężyzny organizacji był VI Zjazd Walny delegatów, który uświetnił obecnością Prezydent Rzeczypospolitej prof. Ignacy Mościcki. Związek Strzelecki liczył wówczas 160.000 członków w 2529 oddziałach. Pragnąc pogłębić pracę w szeregach strzeleckich Komendant Główny wprowadza 1.XI 1927 r. „odznakę za pięciobój sportowy Z. S.”, która ma być świadectwem wstępnej sprawności strzelckiej. Tem samym rok 1927 zamyka okres prób i niepowodzeń, szamotań i zmagañ z rozlicznymi przeciwnościami i przeciwnikami.

Rok 1928 jest wielką rewją sportu, w szczególności zaś sportu marszowego i strzelectwa. Hasłem programowym jest dążenie do uporządkowania i pogłębienia pracy oraz uzdrowienia stosunków kontaktu i współpracy z armją, w szczególności zaś brak oficerów służby czynnej, jako kierowników pracy wojskowej, przy utrzymaniu społecznego charakteru organizacji. Z tej potrzeby dostosowania Z. S. do nowych form i zadań, zharmonizowania i zespolenia jego poczynań z organizacją i pracą wojska oraz innych władz państwowych, wynikły zmiany, które się dokonały na VIII Walnym Zjeździe delegatów Z. S. w dniu 11.V 1929 r. Wtedy to ustąpili ze swych stanowisk dwaj długoletni kierownicy organizacji ob. ob. K. Dłuski i K. Kierzkowski, a na stanowisko powołany został A. Anusz, natomiast Komendantem Gł. Z. S. zamianował Marszałek Józef Piłsudski ze swych najstarszych współpracowników gen. bryg. Władysława Jaksa-Rożena, który na swego zastępcę powołuje mjr. dypl. (dziś ppłk.) Władysława Rusina. Na kierownicze stanowisko w organizacji przydzieleni zostali oficerowie służby czynnej (okręgi), którzy nadali szeroki rozmach pracom organizacji w terenie. Śmiało więc można powiedzieć, że był to moment zwrotny w dziejach Z. S., który wpłynął na uporządkowanie organizacji i wprowadzenie szeregu reform oraz zwyczajów do prac oddziałów strzeleckich. Wprowadzenie konkursów rolnych, odznaki strzelckiej, oparcia wychowania obyw. o świetlicę i propaganda obozownictwa, to niewątpliwie zdobycze tego okresu. Rezultatem jest ogólny wzrost ilości oddziałów i członków Z. S. tak, że obecnie niema już powiatu gdzieby nie było Z. S. Dziewiąty Zjazd Walny delegatów 3.VII 1932 r., który uchwalił nowy statut Z. S. i wybrał nowe władze z ob. mec. Fr. Paschalskim, jako prezesem — wytyczył nowe drogi rozwoju organizacji, które prowadzą szeregi młodzieży poniżej lat 16-tu.

Prawa państwowe, które zostały nadane Związkowi Strzeleckiemu zarządzeniem M. S. Wojsk wyraźnie określają zarówno stanowisko Komendanta Gł. Z. S. jak też pozycję komendantów Z. S. w p. w., co niewątpliwie wpłynie na ujednoczenie systemu oraz metody pracy w Z. S. i w niedalekiej przyszłości doprowadzi do tego, że Związek Strzelecki będzie jedyną, powszechną organizacją wychowania obywatela - żołnierza.

STRZELECKI KALENDARZYK HISTORYCZNY.

1919 rok.

Lato. Uczestnicy przedwojennych organizacyj strzeleckich postanawiają powołać do życia Związek Strzelecki. Jako założyciele podpisują statut Towarzystwa Związek Strzelecki": St. Staniszewski, W. Sieroszewski, T. S. Święcicki, Wł. Hackiewicz, T. Jankowski, T. Gałęcki (Strug), M. Głuchowski.

Jesień. 27.IX. Min. Spraw Wewn. S. Wojciechowski w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojsk. zatwierdza statut. Prezesem tymczasowego Zarządu Głównego Z. S. zostaje Wacław Sieroszewski, sekretarzem generalnym — T. Niedzielski, Komendantem Głównym — kpt. W. Malski, wiceprezesm — dr. K. Dłuski, skarbnikiem — T. Kuhnke.

1920 rok.

Powstają pierwsze oddziały Związku Strzeleckiego. Organizację terenową hamuje chwilowo wojna polsko - bolszewicka.

Gen. Rydz-Śmigły przesyła list do Zarządu Głównego Z. S., w którym podkreśla, że „poza olbrzymią korzyścią, jaką „Związek Strzelecki" może dać armji przez częściowe techniczne przygotowanie rekruta do służby wojskowej, ma on też duże znaczenie jako instytucja, ucząca cnót obywatelskich".

Zwolna postępuje organizacja terenowa, natrafiająca na duże trudności ze strony administracji i partyj politycznych.

1921 rok.

Zarząd Główny wraz z Komendą Główną podejmują na całym terenie Rzplitej wielką akcję Z. S. na rzecz plebiscytu górnośląskiego przez uświadamianie wszystkich członków Z. S. o walce naszej o Górny Śląsk, kolportaż wydawnictw plebiscytowych i odczyty.

Zarząd Okręgu Liblin wydaje miesięcznik p. t. „Komunikat Strzelecki".

5.III. ukazuje się Nr. 1 „Strzelca” — organu T-wa „Związek Strzelecki”, pod redakcją L. Zarzyckiego. Na czele n-ru znajduje się artykuł programowy ob. W. Sieroszewskiego p. t. „Żołnierz - obywatel”, ponadto artykuły ś. p. J. Korczaka „U podstaw bytu państwowego”, T. Różyckiego „Uwagi o wojskowym szkoleniu w Związkach Strzeleckich”, red. W. Stpiczyńskiego „Górny Śląsk w przededniu rozstrzygnięcia”, pismo gen. Rydza-Śmigłego do prezydenta ministrów o akcji wojska na rzecz plebiscytu, wiadomości polityczne, korespondencje (Wilno, Warszawa), dział urzędowy i statut.

Warszawa posiada trzy oddziały: śródmieście, grochowski i henrykowski. W następnych n-rach „Strzelca” ob. red. W. Stpiczyński zamieszcza szereg artykułów o Górnym Śląsku (plebiscyt).

21.III. Okólnik woj. poznań. i zarządzenie gen. Raszewskiego zakazujące tworzenia Związku Strzeleckiego na terenie D.O.G. Poznań. Opieczątowanie biur Z. S. Memorjał N.R.P. do min. Kucharskiego i odwołanie cenzury.

Pos. Zamorski (Z.L.N.-endecja) zgłasza w Sejmie wniosek o rozwiązanie Związku Strzeleckiego, jako szkodliwej organizacji partyjnej.

16.IV. Dr. K. Dłuski, jako delegat Związku Strzeleckiego bierze udział w Kongresie Międzynarodowego Związku Strzeleckiego w Paryżu.

Spółdzielnia Wyd. Tow. Zw. Strzelecki wydaje. J. Korczaka „Wskazania przyszłości” i W. Sieroszewskiego „Obrona Ojczyzny”.

5.V. Nr. 5 „Strzelca” przynosi cenny artykuł dr. W. Gorzyckiego p. t. „Ze wspomnień i rozmyślań nad bywatelem - żołnierzem” omawiający metodę wychowania obywatelskiego, polegającą na tworzeniu człowieka czynu drogą przez żołnierza. Żołnierz w tym wypadku jest środkiem do celu, a nie celem samym.

18.V. Org. Młodzieży Narodowej (O.M.N.) na zjeździe ogólnym środowisk akademickich przyjmuje zasadę o współdziałaniu ze Związkiem Strzeleckim.

Pik. Dąb-Biernacki, D-ca I. Dyw. Leg. Pol. podaje do „wiadomości jak najszerszym warstwom żołnierzy statut i regulaminy” Z. S. z poleceniem, aby po powrocie do domów zgłaszali się do pracy w Z. S.

Członkowie Z. S. biorą czynny udział w III powstaniu śląskim.

Delegatami do Międzynarodowego Związku Strzeleckiego zostają: Dr. K. Dłuski, T. Niedzielski i kpt. J. Wądołkowski.

Zarząd Główny Z. S. wzywa wszystkie oddziały Z. S. do „natychmiastowego zainicjowania akcji niesienia pomocy powstańcom w jaknajszerszym zakresie”.

28.VII. Zjazd prezesów Zarządów Okręgowych Z. S. ustala termin Zjazdu Walnego i wybiera Komisję Rewizyjną Z. S.

- 26.VII. W Cytadeli Warsz. odbył się — po eliminacjach okręgowych pierwszy „konkurs strzelniczy Z. S.,” do którego stanęło 24 zawodników. Konkurs odbywał się według regulaminów Międz. Zw. Strzeleckiego i miał na celu wyłonienie reprezentacji na zawody międzynarodowe.
- 4 — 17.VIII. Udział reprezentacji polskiej t. j. Związku Strzeleckiego w Międzynarodowych Zawodach Strzeleckich w Lyonie.
- 6.IX. Ob. H. Muszket-Królikowski obejmuje referat sportowy w K-dzie Gł. Program pracy stanowią: pięciobój wojskowy, piłka nożna i lekka atletyka.
- 23.IX. „Strzelec” Nr. 11 zamieszcza „List otwarty Wacława Sieroszewskiego do Zjazdu Delegatów Z. S. na ręce Zarządu Głównego”, w którym żegna się ze Z. S.
- 23—25.X. Odbywa się pierwszy Zjazd Delegatów Związku Strzeleckiego w Warszawie.
- 12.X. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski przyjmuje ofiarowaną Mu przez Pierwszy Zjazd Delegatów Z. S. godność członka honorowego i obejmuje i obejmuje protektorat nad Z. S.
- 1.XI. „Strzelec” Nr. 12 zamieszcza streszczenie referatu Komendanta Głównego kpt. Małskiego, wygłoszonego na pierwszym Zjeździe Delegatów Związku Strzeleckiego p. t. „Idea Związku Strzeleckiego, jako idea obrony narodowej”.
- Związek Strzelecki w porozumieniu Min. Spraw Wojsk. podejmuje przysposobienie wojskowe (2 godz. ćwiczeń tyg.).

1922 r.

- 1.I. ukazał się we Lwowie Nr. 1 „Przeglądu Strzeleckiego Okręgu Lwowskiego” pod redakcją D-ra Kazimierza Bartła.
- 10.I. Pos. Załuski (N. D.) atakuje Min. Spr. Wojsk. z powodu popierania Strzelca za cele niewojskowe”. Nr. 1 R. II. „Strzelca” opublikował list Włodzimierza Tetmajera „W obronie Strzelca” napisany 2.XII. 1921 r. w Bronowicach pod Krakowem z powodu napaści pos. Zamorskiego (N. D.) na Związek Strzelecki w broszurze p. t. „Rola socjalistów w odbudowie Polski”. „Strzelec” rozpoczyna druk artykułów J. Swarzeńskiego p. t. „Przeobrażenie armji nowoczesnej”.
- Min. Spraw Wewn. St. Downarowicz wydaje okólnik Nr. 134 do wszystkich P.P. Wojewodów, w którym — stwierdzając wypadki utrudniania działalności Z. S. — poleca wydać odpowiednie zarządzenia podwładnym sobie władzom, aby nie przeszkadzały działaniu Towarzystwa „Związek Strzelecki” w granicach zatwierdzonego statutu.
- 15.I. Zarząd Główny Z. S. przyjmuje sprawozdanie W. W. z działalności za rok 1921 i uchwała rozesłać „Deklarację”, w której protestuje przeciw atakom „różnych grup politycznych, dążących albo wręcz do unicestwie-

nia, albo też do wyłącznego opanowania organizacji dla własnych interesów partyjnych, obcych idei, celom i pracom Stowarzyszenia", oraz apeluje do Społeczeństwa, czynników rządowych i politycznych, by przez bezstronne i sprawiedliwe traktowanie spraw Związku Strzeleckiego, starały się usunąć wszelkie przeszkody, spotykane przez Związek Strzelecki na drodze jego państwowo-twórczej działalności:

W N-rze 2 „Strzelca” z 8. II. H. Muszkiet „mając na uwadze fakt, że przysposobienie wojskowe w Związku Strzeleckim oprze się w najbliższej przyszłości całkowicie na podłożu sportowym, jako najłatwiejszem do zastosowania” prócz piłki nożnej propaguje „przeciąganie liną” i „Mistrzostwa Polski na rok 1922 w przeciąganiu liną”, podając regulamin zawodów („Strzelec” Nr. 3 z 1.III).

Marzec. Pomiędzy Zarządem Głównym Z. S. a Naczelnictwem Harcerstwa Polskiego zawarta została umowa, w której przedstawiciele obu organizacji uznają za konieczne ustalenie wzajemnych stosunków, celem współpracy nad wychowaniem obywatela - żołnierza.

2.IV. Zarząd Główny Z. S. na posiedzeniu plenarnem omówił szczegółowo zagadnienie stosunku do organizacji pokrewnych (Drużyny Strzeleckie, Harcerstwo, Sokół), postanowił zwrócić się do założycieli b. „Drużyn Strzeleckich” z prośbą o wyjaśnienie, w jakim stosunku pozostają do tworzących się obecnie „Drużyn Strzeleckich”, polecił Wydz. Wyk. opracowanie okólnika w sprawie przyjmowania obywateli obcej narodowości.

Ob. kpt. Muszkiet-Królikowski zamieszcza kolejno w N-rach 5—7 „Strzelca” (12.IV — 25.V.) trzy zasadnicze artykuły p. t. „Przysposobienie wojskowe w Związku Strzeleckim”, w których podaje metodę i projekt programu p. w. w Z. S. Między innymi w ćwiczeniach projektuje marsz „Kadrówki” na przestrzeni od Krakowa do Kielc na pamiątkę odbytej drogi przez 1-szą Kompanję Kadrową Legjonów wyłącznie grupami, nadto pięciobój i „Mistrzostwa Główne” Z. S.

12.IV. „Strzelec” Nr. 5 podaje wnioski I Zjazdu Delegatów Z. S. w sprawach oświatowych. Wniosek w sprawie wyrobienia obywatelskiego podkreśla, że „wyszkolenie wojskowe w Z. S. winno ściśle się łączyć z wyrobieniem obywatelskim”.

Ob. Jan Szczepanowski (Brześć n. B.) zamieszcza w N-rach 5, 6, 8 „Strzelca” zasadniczy artykuł p. t. „Metodyka pracy w Związku Strzeleckim”.

13.IV. Generałowie Norwid-Neugebauer i Żegota - Januszajtis przesyłają na ręcę Dr. Dłuskiego Prezesa Zarządu Gł. oświadczenie, że z organizowaniem „Związku Drużyn Strzeleckich” nie mają nic wspólnego.

4.V. w Krakowie powstaje akad. oddział Z. S. p. n. „Sekcja Akademicka Towarzystwa Związek Strzelecki”. Prezesem oddziału wybrano Wacława Lipińskiego.

- 12.V. Płk. J. Olszyna-Wilczyński obejmuje K-dę obwodu Kraków — miasto.
- 30.V. Inicjatorowie „Związku Drużyn Strzeleckich”: St. Samsonowicz, St. Sasorski i Z. Kukawski składają oświadczenie o rezygnacji z kroków poczynionych u władz cywilnych i likwidacji organizacji.
- 11.VI. Zarząd Główny Z. S. na posiedzeniu plenarnem omawiał szczegółowo sprawę stosunku społeczeństwa i władz państwowych do prac Z. S. Szczególnie podkreślono brak określonej linii postępowania M. S. Wojsk. wobec Z. S. Stanowisko władz wojsk. referował przedstawiciel M. S. Wojsk., mjr. A. Minkowski. Uchwalono, że w dniu 6 sierpnia i co roku odbędzie się marsz szlakiem kadrowej kompanii Legionów Piłsudskiego.
- 15.VII. Zarząd Gł. i K-da Gł. Z. S. wydają okólnik, polecający czynny i wszechstronny udział w uroczystościach wcielenia ziem części Górnego Śląska do Macierzy.
6. VIII. O godz. 3.15 wyrusza z Oleandrów w Krakowie kompanja wybrana szlakiem „Kadrówki w obecności Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego oraz uczestników I Zjazdu b. Legionistów, za nią reszta oddziałów Z.S. do Michałowic. „Strzelec” wydaje specjalny numer (11) poświęcony ósmej rocznicy wymarszu Kadrówki w pole, w którym naszczególną uwagę zasługują rozkazy sierpniowe Komendanta p. t.: „Komendant do swoich żołnierzy”, oraz artykuły: W. Sieroszewskiego „Mobilizacja”, Włodz. Tetmajera „O dogmat wiary”, Olszyny „Narzekającym na brak jednolitości w armji”.

W lipcu i sierpniu odbywają się po raz pierwszy obozy p. w. dla młodzieży szkolnej i organizacji wojskowych, oraz kursy strzeleckie przy poparciu władz wojskowych.

- 26.VII. Min. Kolei Żel. przyznaje organizacjom wojskowo - wychowawczym zniżki 50 proc. w III kl. przy przejazdach „zwartemi oddziałami”.
- 1.IX. Redakcja „Strzelca” rozszerza dział sportowy o kilka kolumn, pod red. ob. H. Muszkiet - Królikowskiego.
15. IX. przynosi artykuł ob. Muszkiet - Królikowskiego p. t. „Marsz Szlakiem Kadrówki”, w którym autor proponuje upamiętnienie uczczenia wymarszu 1-ej Kadrowej, rok - rocznem świętem sportowo - strzeleckiem” p. n. „Marsz Szlakiem Kadrówki 6-go sierpnia 1914 r.”, podając zarazem warunki (regulamin) marszu.
17. IX. Zarząd Główny Z. S. wydaje okólnik przed wyborami do parlamentu, w którym wyjaśnia wszystkim podległym władzom Towarzystwa i wszystkim członkom ciążące na nich obowiązki. W szczególności przypomina, że w akcji politycznej nie wolno występować oddziałom

- Z. S., władzom organizacji, jako takim, oraz członkom Z. S. w mundurach i przepisowych odznakach Z. S.
20. IX. Wydział Wykonawczy Zarządu Gł. Z. S. uchwalił przeznaczyć 2% miesięcznych poborów na Instytut Wydawniczy Związku.
1. X. w N-rze 14 „Strzelca” ob. Muszkiet - Królikowski podejmuje propagandę boks w oddziałach strzeleckich, zarazem podaje zwięzłą historję boks od czasów starożytnych.
- W tymże N-rze oraz w następnych ob. Orwicz - Żyliński zamieszcza ciekawy artykuł p. t. „Nauczanie dorosłych”.
15. X. „Strzelec” rozpoczyna druk artykułów Szanieckiej p. t. „Przysposobienie kobiet do obrony kraju”, oraz T. Kowalskiego „Przysposobienie rezerw we Francji”.
11. X. Zarząd Główny Z. S. powołuje na stanowisko kierowniczkę sekcji Pracy Kobiet przy K-dzie Gł. ob. por. Marję Witkównę.
- „Strzelec” Nr. 17 z 3.XII przynosi artykuł W. O. p. t. „Trzeba uprościć program”, w którym autor domaga się oparcia w. f. na zabawach i grach ruchowych, gdyż one najłatwiej przygotowują grunt pod sport i żołnierkę.
3. XII. Odbył się 2-gi Zjazd Walny Delegatów Z. S. w Warszawie, ze sprawozdaniawynika, że Z. S. liczył wówczas 550 oddziałów.

1923 r.

7. I. Pierwszy Walny Zjazd strzelecki harcerek w Brazylii.
- „Strzelec” Nr. 1—2 z 8 II przynosi artykuł mjr. A. Minkowskiego z okazji II Zjazdu Walnego Z. S. p. t. „wiązek Strzelecki”, zwięzłe charakteryzujący organizację, oraz „Roczne sprawozdanie z prac Związku Strzeleckiego za czas od 1.IX 1921 r. do 1.IX 1922 r.”. Ze sprawozdania wynika, że Z. S. liczył wówczas 550 oddziałów. W dziale urzędowym podaje „Strzelec” wnioski przyjęte przez II Zjazd Delegatów Z. S. w dniu 3.XII 1922.
- Kptk Muszkiet - Królikowski wydaje dwutygodnik „Wychowanie Sportowe i Wojskowe”.
- Okręg Łódzki Z. S. wydaje Jednodniówkę z okazji Imienin Komendanta Józefa Piłsudskiego.
- „Strzelec” Nr. 5 z dnia 1.IV przynosi artykuł Adama Koca z okazji Imienin Komendanta p. t. „Wspomnienia”, sięgające 1909 roku.
- W Kurytybie powstają oddziały Związku Strzeleckiego z inicjatywy ob. M. B. Lepeckiego, b. legionisty.
8. IV. Zarząd Główny na posiedzeniu plenarnem wyraża podziękowanie ustępującemu Komendantowi Gł. ob. Wł. Malskiemu i wybiera jedno-

głośnie Komendantem Gł. mjr. rez. K. Kierzkowskiego. Sprawę zorganizowania „marszu kadrówki” z okazji rocznicy 6 sierpnia przekazuje okręgowi krakowskiemu.

Dział sportowy w „Strzelcu”, po ustąpieniu ob. kpt. Muszkiet - Królikowskiego, obejmuje ob. kpt. M. Kurlęto.

15. IV. „Strzelec” Nr. 6 w artykule „Żywe pomniki” podejmuje propagandę wysadzania dróg drzewkami. Jako przykład podaje oddział w Bielnicach (Kielce), który zasadził przeszło 400 drzewek.

3. V. W uroczystościach obchodu rocznicy 3-go Maja oraz odsłonięcia pomnika ks. Józefa Poniatowskiego w obecności marsz. Focha biorą udział strzelcy z wszystkich stron Rzplitej.

Marsz. Foch dekoruje Komendanta Gł. Z. S. ob. mjr. K. iKerkzowskiego Legją Honorową.

1. VI. Referat kulturalno - oświatowy Zarządu Gł. organizuje Poradnię w sprawach kulturalno - oświatowych.

1. VII. „Strzelec” Nr. 11 przynosi artykuł programowy w sprawie obozów letnich Z. S. oraz refleksje z powodu ustąpienia Komendanta Józefa Piłsudskiego ze stanowiska szefa sztabu i przewodniczącego Rady wojennej p. t. „Komendant ustąpił — idea zwyciężyć musi”.

Komenda Główna Z. S. organizuje w Zagórzanach (Małopolska) na terenie majątku Al. Skrzyńskiego własną grupę obozów letnich, złożoną z obozu instruktorskiego młodszego i obozu żeńskiego. Celem obozów jest uzupełnienie wyszkolenia dotychczasowych komendantów i instruktorów oraz wyszkolenie nowych sił.

28. VII. Ob. St. Wanat (K. S. „Strzelec” W-wa) bije rekord polski w biegu na 25 km.

Oddział „Powązki I” wydaje miesięcznik p. t. „Myśl Strzelecka”.

6. VII. Okręg Krakowski organizuje tradycyjny „marsz szlakiem kadrówki” do Michałowic oraz ćwiczenia polowe.

16. IX. „Strzelec” wydaje numer 16 poświęcony obozom letnim.

13 — 14. X odbywają się w Lublinie zawody strzeleckie Zw. Strzel. przy udziale 57 strzelców. Nagrodę wędr. zdobyła grupa Okr. Lublin. I nagrodę indyw. za wynik ogólny — cb. Margielowski (Lwów).

1 — 4. X. Zjazd referentów kulturalno - oświatowych Z. S., połączony z kursem instrukcyjnym i zwiedzaniem instytucji oświaty pozaszkolnej.

4. XI. Zarząd Gł. Z. S. zatwierdza ramowe umowy ze ZHP., Zw. Młodz. Wiejsk. i Zw. Bezp. Kraju, Polonją Amerykańską z polskimi organizacjami strzeleckimi wBrazylji.

1.XII. „Strzelec” Nr. 21 podaje program działu kult. ośw. w Z. S. na rok szkolny 1923/4 wraz z bibliografją,

- 3.XII. Odwołanie III Zjazdu Walnego Delegatów Z. S. z powodu wzmożonych represyj ze strony władz wojskowych i administracyjnych.
- 31.XII. „Strzelec” Nr. 22 — 23 podaje w dziale urzędowym tekst „Przyrzeczenia strzeleckiego” i „Prawa strzeleckiego”.
Związek Strzelecki liczy 1000 oddziałów, a w nich około 60 tysięcy członków.

1924 rok.

- 31.I. „Strzelec” (Nr. 1 — 2) przynosi ort. ob. Wittekównej „O zadaniach oddziałów żeńskich Zw. Strzeleckiego”.
- 24.II. Trzeci Zjazd Walny delegatów Związku Strzeleckiego w Warszawie. Prezesem Zarządu Gł. Z. S. zostaje Dr. K. Dłuski. Stan organizacji — 58,745 członków. Przed zamknięciem zjazdu reprezentant Powstańców górnośląskich dekoruje ob. ob. W. Sieroszewskiego i dr. K. Dłuskiego Śląską Wstęgą Waleczności.
- Walny Zjazd upoważnia Zarząd Gł. do rychłego załatwienia sprawy przejęcia dotychczasowych terenów pracy Zw. Bezp. Kraju na Wileńszczyźnie i energicznego zastąpienia ich przez Związek Strzelecki.
- 17 — 23.III. „Tydzień oświatowy Związku Strzeleckiego we wszystkich oddziałach Z. S. Program podaje „Strzelec” Nr. 4 z 4.III.
- 19.III. Delegacja Z. S. z ob. Dr. K. Dłuskim na czele wręczyła Marszałkowi J. Piłsudskiemu w Sulejówku album z adresami od oddziałów Z. S. oraz podarunki.
- 31.III. „Strzelec” (Nr. 5 — 6) zamieszcza przemówienie reprezentanta Min. Spr. Wojsk. mjr. A. Minkowskiego, który podkreślił, że Z. S. pierwszy podjął hasło powszechnego przysposobienia narodu do obrony państwa.
- 4.IV. Zarząd Główny Z. S. rzuca myśl zorganizowania Narodowych Zawodów Strzeleckich.
- 10.IV. Komitet organizacyjny I Narodowych Zawodów Strzeleckich uchwała termin zawodów i regulamin.
- Min. Spr. Wojsk. wydaje rozkazy w sprawie broni i amunicji dla celów p. w., które usuwają przeszkody stawiane Z. S.
- 17 — 19.V. Pierwsze Narodowe Zawody Strzeleckie we Lwowie pod protektoratem Prezydenta R. P. z inicjatywy Z. S. przy udziale 174 zawodników Mistrzostwo Polski zdobył por. Borzemski.
- 10.VI. Prezydent R. P. przyjmuje na uroczystej audjencji strzelecką drużynę olimpijską, która udaje się na zawody międzynarodowe do Paryża.
- 1.VIII. „Strzelec” (Nr. 13 — 14) zamieszcza urzędowy regulamin „Marszu Szlakiem Kadrówki 6-go sierpnia 1914 roku”.
- 6.VIII. Pierwszy „Marsz Szlakiem Kadrówki”. Startuje 7 drużyn: Kato-

wicka, Warszawska, Wieliczkowska, Krakowska I, II, Bocheńska i Przemyska. Zwyciężyła drużyna Przemysł.

9 — 10.VIII. Trzeci Zjazd Legionistów w Lublinie. Przemówienie powitalne w imieniu Z. S. wygłosił ob. dr. K. Dłuski.

Komitet Uczczenia Rocznicy Wkroczenia Strzelców do Kielc w r. 1914 wydał „Odznakę dziesięciolecia czynu zbrojnego“, którą otrzymali wszyscy uczestnicy Marszu Szlakiem Kadrowki.

5.X. Zarząd Główny na posiedzeniu plenarnym wysłuchał referatu płk. Sławka na temat chwili bieżącej i stosunków istniejących w Rzplitej oraz wybrał delegację do Ministra Spraw Wojsk. w sprawie ustalenia zasad współpracy Z. S. z M. S. Wojsk

7.X. Minister Spraw Wojsk. przyjmuje delegację Z. S. i przyrzeka przychylnie rozpatrzyć przedłożone życzenia Z. S.

Komenda Główna wprowadza w życie „Rekordy strzeleckie Związku Strzeleckiego“, „Strzelec“ Nr. 17 — 18 z 7.X. zamieszcza regulamin rekordów.

1—2.XI. III-cie Ogólnopolskie zawody strzeleckie Związku Strzeleckiego we Lwowie przy udziale 60 zawodników. Mistrzostwo Z. S. zdobył Jan Wojciechowski z Kielc.

20.XI. „Strzelec“ Nr. 21 przynosi art. ob. T. Czakięgo p. t. „Po zawodach“ poświęcony por. leg. Edw. Gibalskiemu znakomitemu strzelcowi, z okazji zakończenia ogólnopolskich zawodów strzeleckich.

23.XI. Związek Bezpieczeństwa Kraju oświadcza, że zgłasza przystąpienie do Z. S. jako jego część składowa w postaci samodzielnej Okr. Wileńskiego.

18.XII. Zarząd Główny interwenjuje u Min. Spraw Wojsk. w sprawie należnych Związkowi Strzeleckiemu pomocy wojskowych.

28.XII — 5.I. 1925. Instruktorski kurs oświatowy dla członków Związku Strzeleckiego organizuje ref. kult. ośw. Zarządu Gł. Z. S. w Warszawie.

1925 r.

6.I. Konferencja oświatowa Z. S. z udziałem 26 osób.

1.II. „Strzelec“ (Nr. 2) podaje program prac p. w. na podstawie wytycznych M. S. Wojsk.

8.III. Czwarty Zjazd Walny delegatów Z. S. pod przewodnictwem prof. K. Bartla. Zjazd uchwała „Deklarację ideową Związku Strzeleckiego“, której tekst podaje „Strzelec“ nr. 5—6 z 9.IV. Prezesem Zarządu Gł. Z. S. zostaje ob. dr. K. Dłuski. Nowoobрани Zarząd przed zamknięciem Zjazdu złożył „Przyrzeczenie strzeleckie“.

19.III. Delegacje Z. S. złożyły Marszałkowi J. Piłsudskiemu w Sulejówku protokoły fundacyjne bibliotek instruktorskich im. J. Piłsudskiego jako dar Z. S.

- 8.IV. „Strzelec” Nr. 5—6 podaje szczegółowe sprawozdanie z przebiegu IV-ego Zjazdu delegatów Zw. Strzel.
- 1.V. „Strzelec” (Nr. — 7—8) zamieszcza art. J. Cierniaka p. t. „Widowiska na wolnem powietrzu”.
- 16.V. „Strzelec” (Nr. 9) podaje przedruk rozkazu Komendanta Gł. Z. S. J. Piłsudskiego wydanego 16.V. 1914 w sprawie ćwiczeń wiosennych.
- 16.V. Konferencja przedstawicieli stowarzyszeń p. w. z inicjatywy Z. S. w sprawie kierowniczego organu dla tych stowarzyszeń.
- 1.VI. „Strzelec” (Nr.10) podaje regulamin II-go Marszu Szlakiem Kadrowki.
- 14.VI. Zarząd Główny Z. S. na posiedzeniu plenarnem uchwalił przekształcić dwutygodnik „Strzelec” na tygodnik, począwszy od 1 lipca.
- 15.VI. Muszkiet - Królikowski rozpoczyna w „Strzelcu” druk artykułów p. t. „Lis - Kula na Ukrainie”.
- Na stanowisko Inspektora Związku powołał Zarząd Gł. ob. Jana Urbańca.
- 19.VII. „Strzelec” rozpoczyna druk artykułów Z. Dreszera p. t. „Ruch niepodległościowy w 1914 — 1915 roku”.
- 26.VII. „Strzelec” Nr. 15 podaje tekst „Memorjału Komitetu Stowarzyszeń P. W. do P. Ministra Spraw Wojskowych”.
- 6—8.VIII. II-gi Marsz Szlakiem Kadrowki przy udziale 14 drużyn. Zwycięża drużyna Kraków „Orleń” I, która z rąk płk. Wieniawy - Długoszowskiego otrzymuje portret Marszałka J. Piłsudskiego z własnoręczną dedykacją.
- 15 — 16.VIII. IV Ogólnopolskie Zawody strzeleckie Związku Strzeleckiego w Katowicach, przy udziale 85 zawodników. Mistrzostwo Związku Strzeleckiego zdobył ob. Jan Stanek z Kielc.
- 5 — 9.IX. II Narodowe Zawody Strzeleckie w Krakowie pod protektorem Prezydenta R. P. przy udziale 330 zawodników.
- 20.IX. „Strzelec” wydaje numer jubileuszowy (setny) zawierający artykuły: gen. Rydza-Śmigłego „O strzelcach”, gen. Norwid-Neugeauera p. t. „Wychowanie ducha wojskowego przez Związku Strzeleckie”, gen. J. Stachewicza „O legionizację życia polskiego”, Olszyny p. t. „Sześć bataljonów”, W. Sieroszewskiego i K. Dłuskiego.
- 4.X. „Strzelec” Nr. 24 przynosi odpowiedź M. S. Wojsk. na Memorjał Komitetu Stowarzyszeń P. W. oraz tekst projektu „Ustawy o powszechnym obowiązku w. f. młodzieży i o przysp. wojsk.”
- 7.XI. „Strzelec” Nr. 27 rozpoczyna druk artykułów M. Fularskiego p. t. „Program i nowa organizacja p. w.”
- Gen. W. Sikorski p. o. M. S. Wojsk. wydaje tajny rozkaz rozbrojenia stowarzyszeń p. w., w szczególności odebrania broni Z. S.
- 10.XII. Gen. Żeligowski, Min. Spraw Wojsk. cofa zakaz o broni dla organizacji p. w.

27.XII. Odprawa komendantów okręgów i samodzielnych obwodów poświęcona sprawom organizacyjnym i wyszkoleniowym.

Styczeń. Zarząd Główny wydaje „Calendarium i wytyczne prac na rok 1926”.

16.I. „Strzelec” nr. 2 przynosi szczegółowe sprawozdanie z odprawy komendantów okręgów wraz z wyszczególnieniem tego, co ma być zrobione w roku 1926.

23.I. „Strzelec” nr. 3 podaje sprawozdanie z bieżących prac komitetu stowarzyszeń p. w., który spełniał do pewnego stopnia rolę cywilnego ministerstwa w Polsce.

30.I „Strzelec” nr. 4 zamieszcza sprawozdanie z odczytu Marszałka J. Piłsudskiego o powstaniu 1863 r. p. t. Marszałek Piłsudski o powstaniu styczniowym.

6.II. „Strzelec” nr. 5 występuje z projektem ustanowienia jednej wspólnej odznaki państwowej dla sportowców i p. w.

13.II. „Strzelec” nr. 6 podaje regulamin „Marszu strzeleckiego w dniu Imienin I-go Marszałka J. Piłsudskiego na trasie Warszawa-Sulejówek”. Zarząd Główny rzuca hasło podwojenia szeregów strzeleckich do 120.000 na Imieniny Komendantowi J. Piłsudskiemu.

17.II. „Strzelec” nr. 8 w art. p. t. „O kierunek prac p. w. domaga się ustalenia programów i jednolitej metody szkolenia.

19.III. Marsz strzelecki Warszawa - Sulejówek. Startowało 40 drużyn. Zwyciężyła drużyna Marymont. Marszałek J. Piłsudski osobiście wręczył zwycięzcom zdobyte nagrody.

Strzelcy krakowscy ob. ob. Gawlik i König przybyli pieszo do Sulejówka celem złożenia życzeń Marsz. J. Piłsudskiemu.

11.IV. Piąty Zjazd Walny Delegatów Z. S. w Warszawie pod przewodnictwem prof. dr. pos. K. Bartla. Przemówienia powitalne wygłosili: Min. Spr. Wojsk. gen. Żeligowski, płk. Śiawek i inni. Zjazd zaszczycił obecnością Marsz. J. Piłsudski. Prezesem Zarządu Gł. został nadal dr. K. Dłuski.

24.IV. „Strzelec” nr. 15 — 16 podaje szczegółowe sprawozdanie z przebiegu Zjazdu, prac Z. S. oraz wnioski uchwalone na Zjeździe.

12 — 15 maja. Strzelcy biorą czynny udział w przewrocie majowym.

29.V. Komendant Gł. Z. S. z polecenia Marsz. Piłsudskiego wyraża strzelcom podziękowanie za „zapał i męstwo okazane w walkach dni ubiegłych na terenie Warszawy, za pełne inicjatywy współdziałanie z wojskiem na obszarze Rzplitej”.

Zarząd Gł. Z. S. wydaje „Odezwę Związku Strzeleckiego do społeczeństwa” wzywającą do pracy nad przebudową państwa.

- 29.V. „Strzelec” nr. 19 — 21 w art. p. t. „Wielkie chwile” podaje opis przebiegu zdarzeń w okresie 12 — 15 maja. Rozkaz dzienny Marsz. Piłsudskiego do żołnierzy, szereg odezwo wydanych po przełomie majowym oraz wywiad prasy o dniach przełomu i o wyborze Prezydenta Rzplitej. Związek Strzelecki wydaje ulotkę St. Pełczyńskiego p. t. „Zgromadzeniu Narodowemu do ręki: Mickiewicz - Piłsudski”.
- 2.VI. Zarząd Gł. Z. S. w związku z wypadkami majowymi jednomyślną uchwałą wyraził uznanie i podziękowanie dla komendanta gł. mjr. Kierzkowskiego.
- 6.VI. Odprawa komendantów Z. S. w Warszawie. Uczestniczyło 130 komendantów z całej Rzplitej, Referaty wygłosili: ob. red. Stpiczyński o przełomie majowym, ppłk. A. Minkowski o p. w., red. Czaki o Zw. Naprawy Rzplitej, jako instytucji polit. powołanej przez Z. S.
- 27 — 29.VI. V-te ogólnopolskie zawody strzeleckie Z. S. w Warszawie przy udziale 80 zawodników. Mistrzostwo Z. S. zdobył ob. St. Binek z Częstochowy.
- 29.VI. Odprawa referentów kult. oświatowych Z. S. okręgowych i obwodowych poświęcona zagadnieniom pracy oświatowo-wych. w Z. S. W odprawie uczestniczyło 52 delegatów.
- 24.VII. „Strzelec” nr. 29 podaje nuty i słowa pieśni „Strzelecka Kadrówka”, który proponuje uznać za hymn strzelecki.
- 6.VIII. III-ci Marsz Szlakiem Kadrówki. Startowało 71 drużyn, do mety przyszło 23. Zwyciężyła drużyna 27 p. p. Częstochowa. Nowością było dopuszczenie drużyn niestrzeleckich. Indywidualnie zwyciężył ob. Baran (Wieliczka). Na mecie w Kielcach zjawił się Marsz. J. Piłsudski w otoczeniu ministrów i generalicji. Na trasie znajdowali się przedstawiciele bratnich organizacyj Estonji, Finlandji i Łotwy.
- 8.VIII. Zjazd Legionistów w Kielcach. Referat polityczny wygłosił ob. red. Stpiczyński. Wieczorem wygłosił odczyt Marszałek J. Piłsudski. Nakładem Z. S. ukazała się książka K. A. Czyżowskiego: „Strzelec Rzeczypospolitej”.
- 1.IX. ukazał się nr. miesięcznika „Przegląd strzelecki i łuczniczy”, poświęconego sprawom sportu strzeleckiego i łuczniczego oraz zasadniczym kwestjom z dziedziny p. w.
- 4.IX. „Strzelec” nr. 35 przynosi artykuł H. Pawłowiczówny p. t. „O udział kobiet w Marszu Szlakiem Kadrówki”.
- 11.IX. „Strzelec” nr. 36, w art. ob. Muszkieta p. t. „Bunt aniołów” nawołuje do organizowania strzeleckich oddziałów kolarskich.
- 18.IX. „Strzelec” nr. 37 podaje referat ob. kpt. Kurleto p. t. „Znaczenie wychowania fizycznego”.
- 18 — 20.IX. Narodowe Zawody Strzeleckie z broni małokalibrowej w War-

szawie przy udziale 87 zawodników, Mistrzostwo zdobył por. Wieliczko, z pań ob. Wittekówna.

- 8.X. „Strzelec” wydaje nr. 40 poświęcony Wielkopolsce i Pomorzu, w którym na uwagę zasługuje art. p. t. „Ziemie zachodnie wobec Józefa Piłsudskiego i Zw. Strzeleckiego”. Ob. Muszkiet rozpoczyna druk cyklu artykułów — wspomnień o Marszu Szlakiem Kadrówki.
- 7.XI. Ob. Muszkiet - Królikowski zostaje Głównym Inspektorem Z. S.
- 13.XI. „Strzelec” nr. 45 przynosi art. ob. T. Czackiego p. t. „O duszę strzelca” na marginesie wniosku o podporządkowywanie referatu kult. oświatowego Komendantowi Głównemu.
- Zarząd gł. przekazuje agendy referatu kult.-oświatowego i sam. referatu kobiet Komendantowi Głównemu, wychodząc z założenia, że praca referatu szła w niepożądanym kierunku i stwarzała fikcję „p. w. k.” Ob. Muszkiet-Królikowski proponuje strzelecką organizację kobiet nazwać „Związkiem Markietanek”, na wzór organizacji kobiecej w Finlandji.
- 17.XI. Wydział Wyk. Zarządu Gł. Z. S. ustala podział kompetencji między Zarządem i Komendą, która obejmuje całokształt prac Z. S.
- 4.XII. „Strzelec” nr. 48 przynosi artykuł programowy ref. p. k. I Szydłowskiej p. t. „O kierunek pracy naszych strzelczyń”.
- 11.XII. „Strzelec” nr. 49 zamieszcza list otwarty do redakcji „Strzelca” w sprawie art. ob. Muszkiet p. t. „Markietanki” — podpisany przez Al. Piłsudską i wybitne działaczki legjonowe p. t. „Kobiety polskie spełniły swój obowiązek względem Ojczyzny”.
- 25.XII. „Strzelec” nr. 51 — 52 podaje odpowiedź ob. Muszkiet-Królikowskiego p. t. „O program pracy p. w. kobiet w Związku Strzeleckim”.
- 29.XII. — 5.I. Pierwszy okręgowy kurs p. w. i wychowania obyw. w Toruniu.

1927 r.

- 5.I. Wydział Wykonawczy Zarządu Gł. Z. S. uznaje za konieczne zwracanie się do Kuryj biskupich z zażaleniami na nadużycia popełniane w akcji czysto politycznej przez niektórych księży
- 12.I. Wydział Wyk. Zarządu Gł. Z. S. postanawia zainicjować akcję, mającą na celu przygotowanie członków Z. S. rolników do pracy w kółkach rolniczych.
- 28.I. Rozporządzenie ramowe Rady Ministrów w sprawie utworzenia Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosobienia Wojskowego przy M. S. Wojsk., Rady Naukowej W. F. i komitetów p. w. i w. f.
- 5.II. „Strzelec” nr. 5 rozpoczyna druk cyklu artykułów W. Rzymowskiego p. t. „Piłsudski — Mussolini”.
- 12.II. „Strzelec” nr. 61 w art. p. t. „Od hasła do czynu” domaga się uży-

- skania zgody Min. W. R. i O. P. na zajęcie się młodzieżą szkolną i porocia ze strony M. S. Wojsk i M. S. Wewn. na prowadzenie pracy wśród młodzieży poniżej lat 16-tu.
- 16.II. Pierwsze posiedzenie Rady Naukowej W. F. pod przewodnictwem Marsz. J. Piłsudskiego.
- 5.III. „Strzelec” nr. 9 w art. „Rada Naukowa W. F.” tłumaczy pominięcie Z. S. przy obsadzie Rady Nauk. W. F. sprzecznością, między wolą Marszałka Piłsudskiego i tendencjami wykonawców.
- 2.III. Wydział Wyk. Zarządu Gł. Z. S. zdecydował wystąpienie Z. S. z Komitetu Społ. przysp. kobiet do obrony kraju.
- 12.III. „Strzelec” nr. 10 podaje Regulamin marszu Sulejówek — Warszawa (Belweder) w dniu 19 marca.
- 19.III. „Strzelec” nr. 11 wydaje numer imiennowy, ilustrowany oryginalnymi fotografiami i autografami Komendanta.
- 23.III. P. Prezydent Rzplitej, prof. Ignacy Mościcki przyjmuje delegację Z. S. i obejmuje protektorat nad III Narodowymi Zawodami Strzeleckimi.
- 2.IV. „Strzelec” przekształca się na dziennik.
- 3.IV. Ukazuje się „Strzelec nr. 1” dziennik poświęcony sprawom przysposobienia wojskowego, sportu, wychowania fizycznego i obywatelskiego.
- 3.IV. VI-ty Zjazd Walny Delegatów Z. S. w Warszawie pod przewodnictwem ob. Wład. Małskiego, b. komendanta gł. Z. S. Zjazd uświetnił obecnością P. Prezydent Rzplitej Prof. Ignacy Mościcki. W imieniu Józefa Piłsudskiego nie tylko jako Marszałka Polski, ale i jako Komendanta Z. S. — powitał Zjazd gen. Rvdz-Śmigły. Ze sprawozdania wynika, że 1.I. 1927 Z. S. liczył 160.000 młodzieży w 2529 oddziałach. Prezesem Zarządu Gł. Z. S. został nada! dr. K. Dłuski. Szczegółowe sprawozdania ze Zjazdu zamieszcza „Strzelec” nr. 2 — 4.
- 10.IV. Wydział Wyk. Zarządu Gł. Z. S. zaprzecza pogłoskom o partyjnopolitycznym charakterze Z. S.
- 15.IV. Delegacja Z. S. wzięła udział w jubileuszu 30-lecia Czeskiego Związku Strzeleckiego i VIII. Nar. Zawodach Strzeleckich. Nakładem Z. S. ukazuje się wydawnictwo kpt. M. Kurlety i Rembowskiiego p. t. „Gry sport we”.
- 25.IV. W Krasnym stawie powstaje drużyna „dorostu strzeleckiego” złożona z młodocianych.
- 27.IV. „Strzelec” nr. 22 zamieszcza interesujący art. K. Grochowskiego p. t. „Wychowawcze znaczenie sportu”, ilustrujący oddziaływanie sportu na charakter (tablica).
- 30.IV. Ogólnopolska konferencja organizacyj p. w. w Min. Spraw Wojsk., na której gen. Fabrycy podkreśla, że „najważniejszym zadaniem stowarzyszeń p. w. jest przysposobienie moralne”.

- 3.V. Związek Strzelecki, Centralny Związek Osadników i Związek Powstańców Śląskich oświadczają, że powołany przez nich Zw. Naprawy Rzplitej jest Związkiem niezależnym.
- 7.V. Wychodzi ostatni (31) numer dziennika „Strzelec”.
- 8.V. Centralny kurs instr. dla komendantek Z. S. w Warszawie.
- 14 — 15.V. III-cie Narodowe Zawody Strzeleckie w Toruniu.
- 9 — 11.VI. Międzynarodowe zawody strzeleckie we Lwowie.
- 15 — 19.VI. Delegacja Z. S. na zawodach „Kaitsehitu” w Tallinie.
- 6 — 8.VIII. IV marsz Szlakiem Kadrowki. Startuje 67 drużyn i 4 sekcje kobiece. Zwyciężył 42 p. p i Z. S. Krasnystaw.
- 8.VIII. I Igrzyska kulturalno-oświatowe w Kielcach.
- 10—12.IX. Ogólnopolskie Igrzyska sportowe Z. S. w Warszawie.
- 17—18.IX. II Narodowe Zawody strzeleckie z broni małokalibrowej w Warszawie.
- 22.X. „Strzelec” (28) rozpoczyna druk art. ob. Muszkieta o uprawnieniach komendantów.
- 9.XI. Konferencja organizacyjna Pol. Zw. Broni Małokalibrowej, Towarzystwa im. J. Piłsudskiego we Francji powierzają Z. S. wychowanie fizyczne młodzieży pol. we Francji.
- 18.XII. Zjazd działaczek strzeleckich w Warszawie.
- 24.XII. Wychodzi 200 numer Strzelca z autografem P. Prezydenta.

1928 rok.

- Styczeń: Z. S. rozpoczyna wydawanie „Biblioteki sceny strzeleckiej”.
- 15.II. Kmdt. Gł. rozkazem 4/28 ustala typy kostjumów sport.
- 3.III. „Strzelec” nr. 8 przynosi art. ob. H: Muszkiet—Królikowskiego p. t. „Rycerz kresowy” (Lis-Kula).
- 17.III. „Strzelec” nr. 10 przynosi art. p. t. „Jak żyje i pracuje Komendant Piłsudski”.
- 31.III.—1.IV. I Zawody narciarskie o mistrzostwo Z. S. w Zakopanem.
- 28—29.IV. I Zawody bokserskie o mistrzostwo Z. S. w Łodzi.
- 13.V. VII Ogólnopolskie zawody strzeleckie Z. S. w Przemysłu przy udziale 350 zawodników.
- Czerwiec: W Warszawie powstaje pierwsza przystań strzelecka na Wiśle.
- Lipiec: Związek Strzelecki organizuje półkolonje letnie dla najbardziej potrzebujących w Warszawie w parku na Wierzbnie.
- 6.VIII. V-ty Marsz Szlakiem Kadrowki, Startuje 62 drużyn. Na mecie przyjął defiladę zawodników Pan Prezydent Ignacy Mościcki.
- 8.VIII. II-gie Igrzyska kulturalno - oświatowe w Kielcach.

- 19—20.VIII. IV-te Narodowe Zawody Strzeleckie w Toruniu przy udziale około 300-tu zawodników.
- 27.VII. Umiera Maciej Tadeusz Kuhnke — członek - założyciel Związku Strzeleckiego, członek Zarządu Gł. we wszystkich kadencjach.
- 1.IX. „Strzelec” (Nr. 33 — 34) przynosi obszernie streszczenie odczytu Marsz J. Piłsudskiego, wygłoszonego na Zjeździe Legionistów w Wilnie.
- 15—16.IX. Ogólnopolskie zawody sportowe o mistrzostwo Zw. Strzeleckiego w Warszawie przy udziale zgórą 200 zawodników.
- 29.IX. „Strzelec” (Nr. 38) przynosi art. T. Czackiego p. t. „Pod Czarkowem”.
- 7.X. Korespondencyjne zawody słowiańskie. Zwycięża Polska.
- 7—8.X. I-sze Narodowe Zawody Łuczne w Warszawie, przy udziale około 60 zawodników. Zwycięża Zw. Strzelecki.
- 11—14.X. III-cie Narodowe Zawody Małokalibrowe.
- 13.X. „Strzelec” (Nr. 40) w art. p. t. „Odznaka strzelecka” pisze: „czas najwyższy ustanowić odznakę i dyplom strzelecki”.
- 20.X. „Strzelec” (Nr. 41) w art. Muszkieta p. t. „Marynarka strzelecka” rzuca hasło organizowania sekcji wodnych i oddziałów marynarzy.
- 1.XI. Powstaje referat gołębiarstwa pocztowego przy Kmdzie Gł. Z. S.
- 11.XI. „Strzelec” wydaje numer jubileuszowy (44—46) poświęcony dziesiątej rocznicy odzyskania niepodległości.
- 15.XI. Powstaje w Kmdzie Gł. Z. S. referat spraw wodnych.
- 7—22.XII. I-szy Kurs kierowników świetlic Z. S. w Warszawie.
- 15.XII. „Strzelec” (Nr. 49) przynosi art. T. Czackiego p. t. „Pomniki Strzeleckie”, z dziedziny wychowania obywatelskiego (o powstaniu pomnika pod Czarkowami).

1929 rok.

- 1.I. Komendant Główny Z. S. obniża warunki zdobycia odznaki sportowej za pięciobój Z. S.
- 6.I. „Strzelec” (Nr. 1) zamieszcza art. ob mjr. Cz. Święcickiego p. t. „O hasła pracy p. w.” i odpowiedź ob. Muszkieta.
- 16.I.—26.II. Centralny Kurs instruktorski dla Komendantek i instruktoerek okręgowych i obwodowych Z. S.
- 3.II. „Strzelec” (Nr. 5) przynosi art. kpt. S. Trojanowskiego p. t. „Oficer i podoficer Zw. Strzeleckiego” i J. Sz. p. t. „P. W. Strzelczyń”.
- 17.II. „Strzelec” wydaje numer Świetlicowy (Nr. 7).
- 24.II. Posiedzenie Plenarne Zarządu Głównego Z. S. Ob. Muszkieta referuje projekt statutu „Odznaki zasługi Z. S.”, który przyjęto i wybrano kapitułę odznaki z pięciu osób.

- 2—3. III. Zawody narciarskie o mistrzostwo Z. S. na Baraniej Górze.
10. III. „Strzelec” (Nr. 10) przynosi art. ob. Muszkiet - Królikowskiego p. t. „Ostatnia bitwa Lisa - Kuli” (w dziesiątą rocznicę śmierci) z ilustracjami, „statut Odznaki zasługi Zw. Strzeleckiego”.
- 17—19 III. Kobiecte ogólnopolskie zawody strzeleckie w Warszawie.
19. III. Marsz Sulejówek — Belweder. Startuje 131 drużyn.
Płk. dypl. Kiliński obejmuje stanowisko dyrektora P. U. W. F. i Przysp. Wojsk.
- 13—14. IV. II mistrzostwa bokserskie Z. S. w Katowicach.
3. V. Bieg naprzelaj o mistrzostwo Z. S.
5. V. „Strzelec” (Nr. 18) przynosi tekst „Instrukcji P. U. W. F. i P. W. w sprawie nagród sportowych.
12. V. VIII Zjazd Walny Delegatów Zw. Strzeleckiego przy udziale 552 delegatów, pod przewodnictwem płk. Kaplickiego. Na Zjeździe odczytano list dr. K. Dłuskiego o ustąpieniu ze stanowiska prezesa. Prezesem Zarządu Gł. Z. S. został obrany A. Anusz. Walny Zjazd nadał tytuł członka honorowego Z. S. ob. ob. dr. K. Dłuskiemu i K. Kierzkowskiemu.
19. V. „Strzelec” (Nr. 20) przynosi sprawozdanie z Walnego Zjazdu i tekst listu dr. K. Dłuskiego do Walnego Zjazdu Delegatów Z. S.
13. V. Zarząd Główny Z. S. wybiera na Komendanta Gł. Z. S. ob. gen. bryg. Jaxa - Rożena, na sekretarza gen. ob. A. Kierzkowskiego.
18. V. Kmdt Gł. Z. S. Z. S. gen. Jaxa - Rożen obejmuje urządowanie. Szefem sztabu Komendy Głównej Z. S. zostaje mjr. dypl. Lepiarz Ludwik.
Ob. K. Kierzkowski ustępuje ze stanowiska sekretarza generalnego.
1. VI. Zebranie konstytucyjne Towarzystwa Przyjaciół Zw. Strzeleckiego.
9. VI. „Strzelec” (Nr. 23) przynosi tekst „rozkazu Nr. 20/29 Kmdta Gł. Z. S. gen. Jaxa - Rożena do strzelców”, artykuły o nowych kierownikach Z. S., oraz uchwały VIII Walnego Zjazdu Delegatów.
- 18—21. VII. VIII Ogólnopolskie Zawody Strzeleckie o mistrzostwo Z. S. we Lwowie. 130 uczestników.
21. VII. „Strzelec” (Nr. 29) przynosi artykuł dyskusyjny B. Sarankiewicza p. t. „Oficer Strzelecki”.
1. VIII. Kmdt Gł. Z. S. mianuje swoim zastępcą ob. mjr. dypl. Wł. Rusina.
- 6—8. VIII. VI Marsz Szlakiem Kadrowki. Startuje 72 drużyn. Zwycięża 33 p. p. Łomża i „Orlęta” (Kraków).
31. VIII.—1. IX. III Ogólnopolskie Zawody Sportowe Zw. Strzeleckiego w Poznaniu, przy udziale 200 zawodników. Pierwsze miejsce zajął Kraków.
1. X. Kmdt Gł. Z. S. ustanawia samodzielny referat W. F. i P. W. kobiet,

równocześnie mianuje ob. Kudelską Stefanję inspektorką pracy Kobiet przy Komendzie Głównej Z. S.

13. X. „Strzelec” (Nr. 41) rozpoczyna druk serji artykułów p. t. „Z dziejów tarczy”.
10. XI. „Strzelec” (Nr. 45) przynosi art. J. Jędrzejewicza p. t. „Etapy walki Marszałka Piłsudskiego o Niepodległość”.
Związek Strzelecki w sile 21 kompanij bierze udział w wielkiej uroczystości Z. S. w Warszawie i święcie niepodległości.
- 23—24. XI. Odprawa okręgowych referentów wychowania obywatelskiego w Warszawie.
- 6—8. XII. Odprawa okręgowych referentów pracy kobiet w Warszawie.
8. XII. „Strzelec” (Nr. 49) przynosi art. ob. Kurlęty p. t. „Na wyniki lekko-atletyczne w roku 1929”, ilustrowany tabelami.
21. XII. Stanowisko redaktora „Strzelca” obejmuje Jerzy Rościszewski.
24. XII. „Strzelec” (Nr. 51—52) przynosi rozkaz Komendanta Gł. do strzelców z życzeniami noworocznymi.

1930 rok.

1. I. Okręg Kraków wydaje miesięcznik „Wiadomości strzeleckie”.
15. I. Szefem Sztabu Komendy Głównej zostaje mjr. Czesław Święcicki.
Nakładem Z. S. ukazuje się broszura ob. A. Anusza: „Podstawy wychowania obywatelskiego w Zw. Strzeleckim”.
11. II. Pierwsze nominacje na podstawie nowej organizacji personalnej.
15. II. W związku z rozwojem pracy Kmda Główna tworzy nowe okręgi: centralny, zachodni, południowy i północny.
- 26—28. II. Zawody narciarskie o mistrzostwo Z. S. w Siankach.
1. III. Utworzenie przy Komendzie Głównej: poradni wychowania obywatelskiego, poradni w. f. i poradni filmowej.
- 8—9. III. Zawody bokserskie o mistrzostwo Z. S. we Lwowie.
1. V. Wychodzi 1-szy numer miesięcznika „Praca Strzelecka”, organu instr. Zw. Strzeleckiego.
15. VI. Redakcję pism strzeleckich po ustąpieniu p. J. Rościszewskiego obejmuje p. J. Korpała.
1. VII. Komendant Główny zatwierdza regulamin gołębiarstwa pocztowego Z. S.
15. VII. Komendant Główny zatwierdza rekordy lekkoatletyczne Z. S. zdobyte przez ob. Żardina.
6. VIII. „VII. Marsz Szlakiem Kadrowki” startuje 51 drużyn. Zwyciężył 8 p. p. leg. — Lublin i Z. S. — Lublin.
30. VIII.—6. IX. V-te Narodowe Zawody Strzeleckie we Lwowie.

6. XI. Zmarł dr. K. Dłuski, członek honorowy i długoletni prezes Z. S. 6—8 — IX. IV-te Mistrzostwa Sportowe Z. S. w Wilnie.
14. IX. „Strzelec” (Nr. 37) przynosi art. W. Sieroszewskiego p. t. „Kamierz Dłuski” (wspomnienie).
- Ukazują się pierwsze tomiki „biblioteczki strzeleckiej” p. t. „Co każdy o Związku Strzeleckim wiedzieć powinien” i W. Lipińskiego „Historja Związku Strzeleckiego”.
- 21—28. IX. „Tydzień przeciwniemiecki Związku Strzeleckiego” pod hasłem „Precz prusaku — powtórzmy Grunwald”.
28. IX.—5. X. Wycieczka komendantów powiatów, oddziałów i referentów wychowania obywatelskiego okręgu II Lublin w liczbie 230 osób do Krakowa — Wieliczki i Zakopanego.
- Związek Strzelecki — na podstawie zarządzenia P. U. W. F. i P. W. otrzymuje mandat w zakresie strzelectwa w Polsce. Zatwierdzenie regulaminów zawodów, mistrzostw i rekordów należy do Z. S.
9. XI. „Strzelec” (Nr. 45) wprowadza 1-szy numer dodatku miesięcznego p. t. „Strzelczyni w domu i świetlicy”.
30. XI. „Strzelec” (Nr. 47—48) poświęcony setnej rocznicy powstania zbrojnego narodu 1830—1930 r.
- 9—18. XII. Kurs instruktorów i sędziów strzelecko - łucznych w Toruniu.
31. XII. Odznakę za pięciobój sportowy Z. S. zdobyło ogółem 515 strzelców.

1931 rok.

- 1.I. Zmiana regulaminu odznaki strzeleckiej i zarządzenie wykonawcze do regulaminu odznaki.
15. I. Pierwsza lista odznak strzeleckich, nadanych rozkazem Kmdy Głównej Z. S.
18. I. Przyjęcie świata sportowego u P. Prezydenta Rzplitej.
- 9.—16. II. Kurs uzupełniający dla referentek okręgowych w Warszawie.
- Poradnia wychowania obywatelskiego przy Komendzie Głównej wydaje „Zestawienie biblioteczne”, obejmujące wzory biblioteczek: instruktorskiej, wędrowniej i stałej.
15. III. „Strzelec” wydaje numer jubileuszowy (10—11) z okazji 10-lecia pisma, poświęcony Imieninom Komendanta i dziesiątej rocznicy „Strzelca”.
- Płk. A. Minkowski ustępuje ze stanowiska sekretarza generalnego, które obejmuje kpt. Z. Hempel.
- 19—21. III. IV-te Centralne kobiece zawody strzeleckie w Warszawie.
1. IV. Redakcję pism strzeleckich obejmuje ob. red. W. Stpicyński.

1. V. Komendant Główny nadaje komendantom okr. prawo nadawania odznak za pięciobój sportowy Z. S.
 3. V. Zawodnicy Związku Strzeleckiego w Narodowym Biegu Naprzelaj zdobywają puchar P. Z. Z. S. na własność.
 - 5.—26. V. Komendant Główny Z. S. ppłk. dypl. W. Rusin odbywa inspekcję okręgu zachodniego (Zw. Strzeleckiego we Francji).
 12. VI. Inspekcja gen. Rydz - Śmigłego w Komendzie Głównej Z. S.
 24. VI. Zmarł Komendant Główny Z. S. gen. bryg. inż. Władysław Jaxa - Rożen.
 13. VII. P. Minister Spraw Wojskowych powierzył ob. ppłk. dypl. Wł. Rusinowi pełnienie obowiązków Komendanta Głównego Z. S.
 20. VII.—15. VIII. Obóz referentów wychowania obyw. w Sierakowie w Wielkopolsce.
 1. VIII. Komendant Główny Z. S. zarządza obowiązek zdobycia w ciągu 1931 r. przez wszystkich oficerów Z. S. „Odznaki Strzeleckiej” przynajmniej III klasy.
 6. VIII. VIII-my Marsz Szlakiem Kadrowki. Startuje 35 drużyn. Zwyciężają 30 p. p. strz. kan. i Z. S. Poznań.
 16. VIII. I-sze Korespondencyjne Zawody Strzeleckie między drużynami Estońskiego Kaitselidu i Związku Strzeleckiego.
 23. VIII.—6. IX. Międzynarodowe Zawody Strzeleckie, Myśliwskie i Łuczne we Lwowie.
 15. XI. Zmiana regulaminu odznaki strzeleckiej.
 1. XII. Kmdt Główny Z. S. wprowadza „program próby kandydackiej”.
Kursy świetlicowe dla referentów wychowania obywatelskiego.
-

PODSTAWY ORGANIZACJI I ZASADNICZE ETATY PERSONALNE

1. Rodzaj podziału.

Związek Strzelecki będąc zasadniczo organizacją terytorjalną dzieli się na jednostki dwóch typów: jednostki organizacyjne i jednostki taktyczne

2. Jednostki organizacyjne.

Jednostkami organizacyjnymi są: oddział, powiat, obwód, podokręg i okręg.

3. Jednostki taktyczne.

Jednostkami taktycznymi są: sekcja, drużyna, pluton i kompania.

4. Organizacja taktyczna.

Najmniejszą jednostką taktyczną jest sekcja, składająca się z 4 do 8 ludzi i pozostająca pod dowództwem sekcyjnego, wliczonego już do powyższej ilości. Dwie sekcje składają się na drużynę, dowodzoną przez drużynowego nie wchodzącego w stan żadnej ze składowych sekcji (ludzi 9 do 17) 2 do 5 drużyn tworzą pluton, dowodzony przez oddziałowego. Jeśli odległość drużyn od siebie nie pozwala ich łączyć w plutony (powyżej 10 klm), wówczas mogą nosić nazwę samodzielnych i być podporządkowane bezpośrednio komendantowi kompanji. Komendantom ich przysługuje wówczas stopień plutonowego. 2 do 5 plutonów tworzą kompanję pod dowództwem kompanijnego.

5. Łączenie jednostek taktycznych.

Jako zasadę należy przyjąć tworzenie mniejszej ilości silnych jednostek, niż większej ilości słabych. Najracjonalniejsze będą jednostki typu

wojskowego, z pewną nadwyżką jako rezerwą, drużyna musi składać się ze strzelców jednej miejscowości. Jako podstawę polecam przyjąć równy poziom wyszkolenia dla sekcji i drużyny. Plutony należy organizować z drużyn, połączonych nablżej siebie. Analogiczną zasadę trzeba zastosować do kompanji. Pożądaniem jest, aby jednostki te koncentrowały się dokoła większych wsi i miasteczek, które mogą stanowić dla nich zarówno silniejszą więź organizacyjną, jak i ułatwić wynalezienie odpowiedniego kandydata na komendanta.

6. Etaty.

Etaty określają ilość stanowisk, zajmowanych przez oficerów, podoficerów i starszych strzelców. Wszelkie awanse są dopuszczalne tylko w ramach tych etatów. Niniejszem ustaliam następujące etaty: Etat drużyny, plutonu, kompanji, kdy powiatu, obwodu, podokręgu i okręgu i etat Komendy Głównej.

7. Etaty podstawowe.

Podstawowym etatem jest etat drużyny, w którym ilość stopni podoficerskich i starszych strzelców jest niezmienna. Etaty podoficerskie plutonu, oraz oficerskie i podoficerskie kompanji sę zmienne, zależnie od ich liczebności. Komendanci okręgów przeprowadzą podział powiatów na kompanje i plutony, opierając się na wnioskach komendantów powiatów i zatrzymując na przyszłość ten podział w aktualności. Przy podziale ustalą ściśle jednostki.

8. Oddziały.

Oddział jest jednostką organizacyjną o stanie zmiennym. Ze względów statutowych nie może on liczyć mniej niż 20 ludzi, co odpowiada plutonowi. Nie jest jednak wskazane, by liczył on więcej niż kompanja. W środowiskach wiejskich, gdzie jednostki są bardziej rozrzucone, oddziały będą mniej liczne, w środowiskach miejskich będą one silniejsze. Charakter oddziału jednostce taktycznej nadaje fakt posiadania przez nią zarządu. Etat oddziału będzie zależny od jego liczebności (pluton lub kompanja). Wskutek tego oddział, jako taki, etatu własnego nie posiada. Decyzja, co do określenia etatu jednostki taktycznej w ramach oddziału należy do komendanta okręgu.

9. Jednostki wyższe.

W powiecie, obwodzie, podokręgu i okręgu, istnieją tylko etaty ko-

mend. Etaty ogólne nie istnieją. Zależne są one od stanów faktycznych i od ilości jednostek taktycznych, istniejących na ich terenie.

10. Etaty kobiece.

Wobec odmiennej organizacji kobiecej etaty p. w. i w. f. kobiet będą wydane oddzielnie. Stosowanie do kobiet organizacji etatów męskich jest wzbronione.

ETA T K O M E N D Y G Ł Ó W N E J

Etat L. 8

p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kmdt Główny	Inspektorów	Okręgowych	Podokręg.	Obwodowych	Powiatowych	Kompanijnych	Oddziałowych	Razem oficerów	Plutonowych	Drużynowych	Sekcyjnych	St. Strzelców	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość	U W A G I
1		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Komendant Główny	1	1 ¹	—	—	—	1 ²	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	1 zastępca, 2 adiutant komendanta, 3 adiutant komendy
2	Szef Sztabu	—	—	1	—	1 ³	—	—	—	2	1 ⁴	3 ⁵	3 ⁶	1 ⁷	—	8	10	5 dwóch kancelistów i maszynista, 6 dwóch i dwóch maszynistów i woźny, 7 goniec, 8 Szef wydziału, 9 kier. ref. ogóln. i pers., 10 referatog. org. 11 kier ref. wydziału, strzelectwa, wych. fiz. i instr. - inspekcyjnego, 12 instruktorzy objazdowi w. 13 kier. ref. wychowania obywat.
3	Wydział ogólny	—	—	1 ⁸	—	4 ¹¹	2 ¹²	—	—	4	—	—	—	—	—	4	4	15 kier. ref. ra-chunkowy i materal.
4	„ wyszkolenia	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7	7	
5	„ wychowania obywatelskiego	—	—	1	—	3	2 ¹⁰	—	—	5	—	—	—	—	—	5	5	
6	Kwatermistrz	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	3	
7	Samodzielny ref. spraw obcych	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	
	Razem	1	1	5	1	11	6	—	—	25	1	3	3	1	—	8	33	

E T A T K O M E N D Y O K R Ę Ğ U

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	U W A G I														
		Okręgowych	Podokręg.	Obwodowych	Powiatowych	Kompanijnych	Oddziałowych	Razem oficerów	Pulionowych	Drużynowych	Sekcyjnych	St. strzelców	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Komendant okręgu.	1	1 ¹	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	1 Zastępca komendanta okręgu,
2	Adjutant	—	—	—	1	—	—	1	1 ²	1 ³	2 ⁴	1 ⁵	—	5	6	2 Szef kancelarji,
3	Referat organizacyjny.	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	2	3 Kancelista,
4	„ wyszkolenia	—	—	—	1	3 ⁶	—	4	—	—	—	—	—	—	4	4 Maszynista i kancelista,
5	„ wych. obywat.	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	2	5 Wózny,
6	Kwatermistrz	—	—	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	—	3	6 Referent wyzkolenia, wych. fiz. i strzelectwa.
	Razem	1	1	—	5	7	—	14	1	1	2	1	—	5	19	

ETA T KOMENDY PODOKRĘGU

Etat L. 6

L. p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
		Podokręg.	Obwodowych	Powiatowych	Kompanijnych	Oddziałowych	Razem oficerów	Pluтомowych	Drużynowych	Sekeyjnych	Starszych strzelców	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość	U W A G I
1	Komendant Podokręgu	1	1 ¹	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	1 zastępca komendanta podokręgu.
2	Adjutant	—	—	—	1	—	1	1 ²	—	1 ³	1 ⁴	1 ⁵	4	5	2 s. i kancelarji,
3	Referent organizacyjny	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3 maszynista,
4	„ wyszkolenia .	—	—	—	2 ⁶	—	2	—	—	—	—	—	—	2	4 kancelista,
5	„ wychowania obywatelskiego . . .	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	5 woźny.
6	Kwatermistrz	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	2	6 jeden wyszkolenia i strzelectwa i jeden wychowania fizycznego
	Razem	1	1	1	5	1	9	1	—	1	1	1	4	13	

E T A T K O M E N D Y O B W O D U

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	obwodowych	powiatowych	Razem		U W A G I
				3	4	
1	Komendant obwodu	1	1 ¹	2		
	Razem . . .	1	1	2		

¹ Zastępca komendanta obwodu.
Sztab ani kancelarii komendanta obwodu nie posiada, korzysta z organów wykonawczych najbliższego komendanta powiatu, według zarządzeń komendanta okręgu.

E T A T K O M E N D Y P O W I A T U

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Powiatowych	Kompanijnych	Oddziałowych	Razem oficerów	Platonowych	Drużynowych	Sekcyjnych	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość	U W A G I
1	Komendant Powiatu	1	1	—	2	—	—	—	—	2	2	
2	Adjutant	—	—	1	1	—	1 ¹	—	—	3	4	
3	Referat organizacyjny.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	
4	" w szkolenia	—	—	2 ⁴	2	—	—	—	—	—	2	
5	" w wych. obyw.	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	
6	Kwatermistrz	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	
	Razem . . .	1	2	5	8	—	1	1	1	3	11	

¹ Szef kancelarii,
² Kancelista,
³ Goniec,
⁴ Jeden referent wyzkolenia i strzelectwa, jeden wychowania fizyczn.

E T A T K O M P A N I I S T R Z E L E C K I E J

Etat L. 3

L. p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kompanijnych	Oddziałowych	Razem oficerów	Plutonowych	Drużynowych	Sekcyjnych	Starszych strzelców	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość	U W A G I
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Komendant kompanji.	1	1 ¹	2	—	—	—	—	—	—	2	¹ Zastępca
2	Referent wychowania obywatelskiego . . .	1 ²	—	1	—	—	—	—	—	—	1	² Tylko wtedy jeś kompanja jest oddziałem jeśli kompanja posiada świetlicę kompanijną, wówczas jest on jednocześnie kierownikiem świetlicy.
3	Instruktor wychowania fizycznego	—	1 ³	1	—	—	—	—	—	—	1	³ Tylko wtedy, gdy przynajmniej 2 plutony są rozlokowane łącznie w m.p. Kmdta Knji.
4	Sierżant szef	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	⁴ Ponadto w skład kompanji wchodzi 2—5 plutonów o stanach według etatu L. 2. Mogą już do niej należeć drużyny samodzielne.
5	Magazyni	—	—	—	—	1 ³	—	—	—	1	1	Szczegółowy skład i podział ustala Kmdt Okręgu.
6	Pisarz	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	
	Razem ⁴	2	2	4	1	1	1	—	—	3	7	

ETAT PLUTONU STRZELECKIEGO

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	U W A G I									
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	Oddziałowych	Plutonowych	Rużynowych	Sekcyjnych	St. strzelców	Strzelców	Razem szeregowych	Ogólna ilość			
1	2										
1	Komendant plutonu	1 1-2 ¹	—	—	—	—	1-2-2-3	—	—	—	
2	Kierownik świetlicy	1 ²	—	—	—	—	—	1	—	—	
3	Instruktor wych. fiz.	—	1 ³	—	—	—	—	1	—	—	
4	Magazynier	—	—	1 ⁴	—	—	—	1	—	—	
5	Pisarz	—	—	—	—	1 ⁵	—	1	—	—	
	Razem	2 2-3	1	—	1	—	4-5-6-7	—	—	—	

¹ Zastępcy. Ilość ich zależna od ilości drużyn. Przy 2-30 drużynach jeden zastępca. Powyżej 30 drużyn dwóch zastępców,

² Tylko wtedy jeśli świetlica znajduje się w miejscu postoju kmdta plutonu i służy przynajmniej dla dwóch drużyn jeśli pluton jest oddziałem, wówczas etat ten zajmuje instruktor wych. obyw. oddziału, który jednocześnie może być kierownikiem świetlicy jak wyżej,

³ Tylko wtedy, jeśli w miejscu postoju kmdta plutonu są rozlokowane przynajmniej 2 drużyny, obowiązki te może pełnić również sam kmdt, jeden z jego zastępców lub jeden z drużyn. W miarę posiadanych kwalifikacyj.

⁴ Tylko w razie rozlokowania w m.p. kmdta plutonu przynajmniej 2 drużyn,

⁵ Ponadto w skład plutonu wchodzi 2-5 drużyn wg. etatu L. 1 Szczegółowy skład i podział ustala kmdt pow.

ETA T DRU ŻYNY STRZELCKIEJ

Etat L. 1.

L. p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Drużynowych	Sekcyjnych	St. strzelców	Strzelców	Razem	U W A G I
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Komendant drużyny .	1 ¹	—	—	—	1	<p>¹ O ile drużyna jest samodzielna, wówczas komendantowi jej przysługuje stopień plutonowego.</p> <p>² Tylko wtedy, jeśli drużyna posiada oddzielną świetlicę. Jeśli kierownik jej ma cenzus inteligencji, może otrzymać stopień oddziałowego.</p> <p>³ Jeśli drużyna jest rozlokowana oddzielnie od plutonu, wówczas jeden z sekcyjnych lub st. strzelców winien być jednocześnie instruktorem w. f. o ile tego rodzaju pracy nie prowadzi sam komendant drużyny.</p>
2	Kierownik świetlicy ² .	—	—	—	—	—	
3	Pierwsza sekcja . . .	—	1 ³	1	2—6	4—8	
4	Druga sekcja	—	1	1	2—6	4—8	
	Razem	1	2	2	4—12	9—17	

WŁADZE ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

SKŁAD ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

Prezes	Paschalski Franciszek
Kmdt Główny	ppłk. dypl. Rusin Władysław, Inspektor Z. S.
I Wiceprezes	Minkowski Anatol
II Wiceprezes	Dojan - Surówka płk.
Sekretarz Gener.	Lissowski Karol
Skarbnik	Glinicki Zbigniew
Członkowie:	mjr. Święcicki Czesław, okręgowy Z. S.
	Kudelska Stefanja
	Praussowa Zofja
	Podwysocki Stanisław
	Gluth - Nowowiejski Alojzy płk.
	dr. prof. Rouppert Kazimierz
	Muszkiet - Królikowski Henryk, Inspektor Z. S.

SKŁAD KOMISJI REWIZYJNEJ GŁÓWNEJ.

Przewodniczący	dr. Bogusławski Stefan
Zastępca	Szubartowicz Tadeusz
Sekretarz	Borysławski Lucjan
	Podgórski Przemysław
	Syska Mieczysław
Zastępca	Gnoiński Jan
	Kowalewska Halina

SKŁAD SĄDU HONOROWEGO GŁÓWNEGO.

dr. Bacja Kazimierz
dr. Kołodziejski Jan
adw. Dreszer Juliusz
adw. Szostkiewicz Tadeusz
Mateja Stefan, sędzia pracy
Siedziba: Warszawa, Myśliwiecka 3/5.

Tel. 9-90-81, 9-44-37, 9-84-50, 9-88-23, 9-83-33, 9-47-69, 9-30-31,

SKŁAD ZARZĄDÓW OKRĘGOWYCH I PODOKRĘGOWYCH Z. S.

Warszawa I.

Kierownik	dr. Sobolewski Marjan
Kmdt okręgu	mjr. Stefański Ksawery, Okręgowy Z. S.
Wiceprezes	dyr. Ziemiński Zbigniew
II Wiceprezes	Skrzetuski Mieczysław
Skarbnik	Białkiewicz
Sekretarz	Łączyński Rajmund

Siedziba: Warszawa, Al. Jerozolimskie 27. Tel. 9-99-15.

Lublin II.

Prezes	Borkowski Juljan
Komendant	kpt. Targowski Mieczysław, okręgowy Z. S.
Wiceprezes	Turczynowicz Jan
Skarbnik	Żaczek Stanisław
Sekretarz	Janiszowski Henryk
Członek Zarządu	Góra Kazimierz

Siedziba: Lublin, Szpitalna 12. Tel. 13-86.

Grodno III.

Kierownik	Ursyn - Niemcewicz Jerzy
Komendant	mjr. Chmura Witold, Okręgowy Z. S.
Z-ca kierownika	Robakiewicz Zygmunt
Skarbnik	Kozan Bolesław
Sekretarz	Korulska Jadwiga

Siedziba: Grodno, Dominikańska 14. Tel. 413.

Łódź IV.

Prezes	Kucharski Zygmunt
Komendant	mjr. dypl. Pluta - Czachowski Kazimierz, Okręgowy Z. S.
Wiceprezes	Karnawalski Apolinary
Skarbnik	kpt. Kosiba Stanisław
Sekretarz	Kappes Aleksander
Zast. sekretarza	Petrykowski Romuald

Siedziba: Łódź, ul. Kościuszki 67 Tel. 190-71.

Kraków V.

Prezes	dr. Kaplicki Mieczysław
Komendant	mjr. Naimski Ludwik, Okręgowy Z. S.
Wiceprezes	dr. Dyboski Tadeusz
Wiceprezes	Sieńko Władysław
Z-ca prez. (czynny)	prof. Rutkowski Władysław
" "	Milli Jan

Siedziba: Kraków, ul. Florjańska 14. Tel. 137-77.

Lwów VI.

Prezes	dr. Piasecki Adam
Komendant	mjr. Stachelski M., Okręgowy Z. S.
Skarbnik	Ługowski Michał
Sekretarz	Budziński Antoni

Siedziba: Lwów, ul. Kurkowa 12. Tel. 26-04.

Poznań VII.

Prezes dr. Kurkiewicz Tadeusz
Komendant kpt. Orlicz Józef, Okręgowy Z. S.
Członkowie: dr. Różycki
dr. Durek Stanisław
dr. Jakubowski Czesław

Siedziba: Poznań, ul. Babińskiego 2 m. 11. Tel. 29-78.

Toruń VIII.

Kierownik inż. Szepetys Stanisław
Komendant kpt. Koc Jan, Okręgowy Z. S.
Zast. prezesa Czystowski Jan
Skarbnik dyr. Pułkowski Telesfor
Sekretarz Kolański Marjan

Siedziba: Toruń, ul. Różana 5. Tel. D. O. K. 172.

Brześć nad Bugiem IX.

Prezes Ściebora Władysław
Komendant kpt. Wierzbicki Włodzimierz, Okręgowy Z. S.
Skarbnik Spławski Józef
p. o. sekretarz Witczak Stefan

Siedziba: Brześć nad Bugiem, Twierdza, Skrzynka poczt. 7. Tel. D. O. K. 98.

Przemyśl X.

Wiceprezes Wojaz Jan
Komendant Ickowicz Kazimierz Okręgowy Z. S.
Skarbnik Ogonowski Tadeusz
Sekretarz Maksymowicz Roman

Siedziba: Przemyśl, ul. Mickiewicza 44.

Warszawa XI.

Prezes Kaden - Bandrowski Juljus
Komendant Żochowski Roman, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes Miszewski Włodzimierz
Skarbnik Niepokojczycki Juljus
Sekretarz mjr. Szmoniewski
Kierown. kult.-ośw. Wiatr Wilhelm

Siedziba: Warszawa, Al Jerozolimskie 27. Tel. 9-75-28.

Podokrąg Łuck

Prezes Staniewicz Antoni
Komendant por. Zarębski Stanisław, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes Sidorowicz Józef
Skarbnik Lesiak Tadeusz
Sekretarz Chromoński Roman

Siedziba: Łuck, ul. Żeromskiego 19.

Podokrąg Wilno

Prezes dr. Szymański Julian
Wiceprezes ppłk. dr. Dobaczewski
Komendant kpt. Ptaszyński Wacław, Podokręgowy Z. S.
Skarbnik Frank Michał
Sekretarz Waliszewski Włodzimierz

Siedziba: Wilno, ul. Żeligowskiego 4. Tel. 18-23.

Podokręg Katowice

Prezes	Grabski Ignacy
Komendant	kpt. Pittner Józef, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes	Albinowski Mieczysław
Skarbnik	Drzał Zygmunt
Sekretarz	Parnowski Michał
Członkowie:	Koczwarą Marjan Kociołek Ignacy

Siedziba: Katowice, ul. Jordana 14. Tel. 519.

Podokręg Stanisławów

Prezes	Kotlarczuk Franciszek
Komendant	kpt. Lubczyński Ignacy, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes	Szudrawy Ignacy
Skarbnik	Dębosz Jan
Sekretarz	Skałuba Stanisław

Siedziba: Stanisławów.

Podokręg Tarnopol

Prezes	Zyborski Wacław
Komendant	mjr. Lachowicz Jan
Wiceprezes	Lewkowicz Franciszek
Skarbnik	Cymring Adolf
Sekretarz	Klimczak Władysław
z-ca sekretarza	Cybyk Aleksander

Siedziba: Tarnopol, Pasaż Adlera 8.

Podokręg Nowogródek

Prezes	Pałosz Władysław
Komendant	kpt. Dobrowolski Cyprjan, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes	Moliński Tadeusz
Skarbnik	Wojtko Zygmunt
Sekretarz	Arczyński Konstanty

Siedziba: Nowogródek, ul. Bazylińska 23.

Podokręg Kielce.

Prezes	Artwiński Stefan
Komendant	kpt. Ostachowski Jan, Podokręgowy Z. S.
Wiceprezes	Boryslawski Lucjan
Skarbnik	Wojciechowski Jan
Sekretarz	Wondaś Adam
Członek	Szymański Jan

Siedziba: Kielce, ul. 3-go Maja 8. Tel. 473.

MANDAT REPREZENTACJI SPORTU STRZELECKIEGO W POLSCE.

Warszawa, dnia 30 września 1930 r.

Ministerstwo Spraw Wojskowych
Państwowy Urząd Wychowania
Fizycznego i Przystosobienia
Wojskowego.

L. dz. 4998/Społ.

Mandat Strzel. mistrzostw
dla Zw. Strzeleckiego.

Wobec wzrastającego ruchu w dziedzinie sportu strzeleckiego oraz na skutek organizowania w terenie przeróżnych imprez strzeleckich przez stowarzyszenia, kluby i towarzystwa — powstają niejednokrotnie różnice zdań pomiędzy poszczególnymi organizacjami, bądź też osobami, w kwestji kompetencji organizowania zawodów strzeleckich o mistrzostwo pewnej miejscowości, okręgu lub innych zawodów o charakterze międzyklubowym lub ogólnym względnie w kwestji zatwierdzenia uzyskanych wyników jako mistrzostw lub rekordów.

Aby usunąć wątpliwości — wyjaśniam, że:

1) ogólne kierownictwo ruchem sportowo-strzeleckim w kraju należy do Państwowego Urzędu W.F. i P.W., który jako państwowa władza sportowa nadaje kierunek i przestrzega prawidłowości w organizowaniu sportu strzeleckiego;

2) Tylko Związek Strzelecki posiada od 1921 r. mandat reprezentacji sportu strzeleckiego na wewnątrz i zewnątrz kraju, jako oficjalny członek Międzynarodowego Związku Strzeleckiego i Związku Polskich Związków Sportowych. Mandat ten potwierdził Państwowy Urząd W.F. i P.W.

3) Kmdy Towarzystw i stowarzyszenia strzeleckie przeprowadzają

zawody strzeleckie wewnętrzne — według własnego uznania. O ile jednak chcą uzyskać zatwierdzenie mistrzostw wzgl. rekordów, zdobytych przez swoich członków na zawodach wewnętrznych i aby zawody przez organizowanie nabrały charakteru oficjalnego, a nie wewnętrznego, powinny władze stowarzyszeń postarać się uprzednio o zatwierdzenie przez Związek Strzelecki swych programów, a następnie — po zakończonych zawodach o zatwierdzenie mistrzostw wzgl. rekordów również przez Związek Strzelecki.

4) Odnośnie zawodów strzeleckich, organizowanych przez władze wojskowe oraz udział osób wojskowych w zawodach, organizowanych przez cywilne organizacje strzeleckie, stowarzyszenia w. f. wzgl. p. w. — po porozumieniu się z Szefem Departamentu Piechoty M. S. Wojsk. wyjaśniam jak następuje:

a) wszelkie mistrzostwa i rekordy, zdobywane w zawodach strzeleckich, organizowanych przez wojsko, może zatwierdzać jedynie odnośna władza wojskowa,

wyniki zawodów z wyciągiem z protokołu strzeleckiego może według własnego uznania, przesłać odnośna władza wojskowa do wiadomości Związku Strzeleckiego,

b) zatwierdzanie mistrzostw i rekordów, zdobytych przez osoby wojskowe w zawodach strzeleckich, organizowanych poza wojskiem, należy do kompetencji Związku Strzeleckiego,

5) odnośnie podziału zawodów na rodzaje i ustalenia terminów wydane zostaną przez P.U.W.F. i P.W. oddzielne zarządzenia.

Ponadto podaję do wiadomości, że zatwierdzana przez P.U.W.F. i P.W. odznaka strzelecka Związku Strzeleckiego nosi charakter sportowy i ogólnopolski i może być nadawana w myśl postanowień zatwierdzonego statutu.

Dyrektor Państwowego Urzędu
Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk.
(—) Kiliński płk. dypl.

ZASADY ORAZ KOMPETENCJE PROGRAMOWE I REPREZENTACYJNE W OGÓLNOPOLSKIM STRZELECTWIE.

Związek Strzelecki jako założyciel i propagator sportu strzeleckiego w Polsce, prowadzi pracę strzelecką w trzech zasadniczych kierunkach:

1. ujęcia w zasadnicze ramy całokształtu prac strzelectwa sportowego w całej Polsce,

2. propagandy, kierownictwa, wyszkolenia tego sportu w najszerszych masach społeczeństwa, jako sportu obrony narodowej, oraz

3. reprezentacji strzelectwa na wewnątrz i zewnątrz kraju.

Związek Strzelecki piastuje mandat kierownictwa i reprezentacji sportem strzeleckim, jako oficjalny członek Międzynarodowego Związku Strzeleckiego i jako rzeczywisty członek Związku Polskich Związków Sportowych, gdzie reprezentuje właśnie sport strzelecki, otrzymał w 1930 roku ponowne potwierdzenie tego mandatu przez Państwowy Urząd Wychowanie Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

W związku z tem Komenda Główna Związku Strzeleckiego postanowiła rok 1931-y, jako rok, w którym Polsce przypada poraz pierwszy zaszczyt goszczenia zagranicznych mistrzów strzelectwa na Międzynarodowych Zawodach Strzeleckich, Myśliwskich i Łucznych w Polsce, przeznaczyć na usilną pracę, któraby doprowadziła do całkowitego ugruntowania i uporządkowania strzelectwa na terenie całego kraju pod względem tak programowym jak i organizacyjnym.

Przystępując do tej tak wielkiej, a ważnej dziedziny pracy, na podstawie okólnika Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego za L. dz. 4998/Społ. z dnia 30 września 1930 roku, rozesłanego w swoim czasie do organizacyj, związków i stowarzyszeń uprawiających strzelectwo i opublikowanego w „Strzelcu” i w „Polsce Zbrojnej” — dla powszechnej obowiązującej wiadomości. Komenda Główna Związku Strzeleckiego w pierwszym rzędzie ustala, następujące zasady:

ROZDZIAŁ I — KOMPETENCJE WŁADZ.

§ 1. Komenda Główna Z. S. jako Władza Naczelną kieruje całym ruchem strzeleckim w Polsce. Określa podległym organizacyjnie władzom wykonawczym ich zakres działania. Ponadto rezerwuje sobie:

- a) reprezentację strzelectwa na wewnątrz i zewnątrz kraju,
- b) ustalenie rocznych programów i terminarzy strzelań,
- c) organizowanie międzynarodowych, ewentualnie międzynarodowych zawodów strzeleckich w ciągu roku,
- d) organizację Narodowych Zawodów Strzeleckich,
- e) ustalenie warunków potrzebnych do uzyskania „Mistrzostw Polski” (na Zawodach Narodowych), „Mistrzostw Okręgowych”, „Mistrzostw Stolicy”, i „Mistrzostw Dzielnic Polski”,
- f) weryfikację „Rekordów Polskich”,
- g) nadawanie Odznak Strzeleckich wszystkich klas zgodnie z regulaminem Odznaki, i rozkazem Nr. 2/31 pkt. 14 Komendy Głównej Z. S., oraz Odznaki Klasy Wyborowej i klasy I-ej za wyniki na wszystkich zawodach przeprowadzonych zgodnie z postanowieniami regulaminu,
- h) czuwanie nad dyscypliną sportową,
- i) zatwierdzanie programów i regulaminów na zawody międzyklubowe i międzyorganizacyjne, o ile ma w nich być dozwolony udział zawodników z całej Polski lub z kilku okręgów.

§ 2. Trzy samodzielne kierunkowe (centralne) Związki poszczególnych broni a więc:

Polski Związek Broni Wojskowej i Dowolnej.

Polski Związek Broni Małokalibrowej,

Polski Związek Łuczników — działają na zasadzie własnych statutów, określających ich zakres działania, prawa i obowiązki, tak z dziedziny programowej jak i organizacji zawodów:

a) Związek Strzelecki, jako uznana najwyższa instancja strzelecka w Polsce, postanowił przejąć na każdy z tych 3-ch Związków Broni część swych uprawnień w zakresie sportu strzeleckiego.

Komenda Główna Z. S. do kompetencji Zarządu Głównego każdego z wyżej wymienionych Związków Broni — jako związku centralnego — zalicza: pkt. 1. Układania rocznego programu strzelań z odnoszonymi do niego, opartego o roczny program Komendy Głównej Z. S., przyczem program ten wymaga zatwierdzenia;

pkt. 2. Ustalenie mistrzostw i rekordów w zakresie sportu strzeleckiego z danej broni. Mistrzostwa te i rekordy ogłaszać się będzie w rozkazie Komendy Głównej Z. S.;

pkt. 3. Prawo kontroli programów i regulaminów strzelań z odnoszonymi broni, urządzanych przez poszczególne kluby strzeleckie, prawo nieuznania zawodów w zakresie strzelań danej broni, urządzanych wbrew

dyrektywom Komendy Głównej Z. S., Zarządu Głównego Związku danej broni, jako tego prawo zakazywania członkom wszystkich związków, organizacyj, instytucyj i klubów strzeleckich, uczestnictwa w zawodach nieuznanych przez Komendę Główną Z. S. względnie przez Zarząd Główny Związku danej broni,

pkt. 4 Czuwanie nad dyscypliną sportową w zakresie sportu strzeleckiego, w zakresie pracy danego Związku z tem, że ewentualne zdyskwalifikowanie i wykluczenie zawodnika z prawa uczestnictwa w Zawodach Narodowych i innych zawodach strzeleckich wymaga zatwierdzenia w rozkazie Komendy Głównej Związku Strzeleckiego,

pkt. 5. Prawo udziału w Komitecie, urządzającym Zawody Narodowe oraz w Komisji Zawodów, w Komisji Sędziowskiej tych zawodów przez wyznaczonych przez Zarząd Główny Związku danej broni — delegatów, jako też prawo ustalania przewodniczącego Komisji Klasyfikacyjnej dla strzelań z danej broni,

pkt. 6. Prawo wyznaczania członków drużyny reprezentacyjnej na Zawody Międzynarodowe w zakresie strzelań z danej broni, oraz prawo udziału przez swych delegatów w Komisji Treningowej i Eliminacyjnej tej drużyny z tem, że ostateczna eliminacja i zorganizowanie, oraz ustalenie definitywnego składu drużyny reprezentacyjnej Polski, należy wyłącznie do kompetencji Komendy Głównej Związku Strzeleckiego,

b) Ponadto Komenda Główna Z. S. rezerwuje sobie prawo wyznaczania delegata na posiedzenia, zawody i zebrania poszczególnych Zarządów Głównych i Okręgowych Związków Broni.

c) Ustala, że Szef i referenci Wydziału Strzelectwa w Komendzie Głównej Zw. S. nie mogą być wybierani do Zarządów poszczególnych Związków Broni ani też nie mogą w nich pełnić żadnych funkcyj, natomiast są oni stałymi delegatami Komendy Głównej Z. S. do tych Zarządów.

§ 3. Wydział Strzelectwa Komendy Głównej Z. S. jest centralnym organem wykonawczym Komendy Głównej Z. S. w zakresie sportu strzeleckiego. —

§ 4. Komendy Okręgów Z. S. są władzami o pełnych kompetencjach w zakresie strzelectwa na swych terenach.

a) Do obowiązków i uprawnień Komendanta Okręgu Z. S. należy:

pkt. 1. Reprezentacja na wewnątrz i zewnątrz Okręgu Z. S.;

pkt. 2. Ustalenie rocznych programów i terminarzy strzelań dla swego Okręgu (dla wszystkich instytucyj, organizacyj i t. p. z danego Okręgu) na zasadzie programu Komendy Głównej Z. S. i trzech Zarządów Głównych Związków Broni,

pkt. 3. Czuwanie nad dyscypliną sportową na własnym terenie;

pkt. 4. Zatwierdzanie programów i regulaminów zawodów między-

klubowych i międzyorganizacyjnych, o ile ma być dozwolony udział zawodników jedynie z terenu danego Okręgu,

pkt. 5. Ustalanie warunków „Mistrzostw Powiatowych” i „Mistrzostw lokalnych”, oraz ustalanie „rekordów powiatowych”, jak również zatwierdzenie „rekordów lokalnych”,

pkt. 6. Nadawanie „Odznak Strzeleckich” klas I, II i III-ciej zdobytych na zawodach organizowanych w obrębie terenu Okręgu Z. S., z wyjątkiem zastrzeżonych w § 1 — g) niniejszego zarządzenia.

b) Komendant Okręgu Z. S. w pierwszym rzędzie obowiązany jest zespolać, uzgadniać i organizować międzyklubowe i międzyorganizacyjne życie strzeleckie na swoim terenie,

c) Komendant Okręgu Z. S. obowiązany jest rok rocznie zorganizować i przeprowadzać zawody o „Mistrzostwa Okręgowe Strzeleckie”.

d) Komendant Okręgu Z. S. ma prawo polecić właściwej władzy klubowej (Zarządowi jednego z klubów lub sekcji) z własnego terenu zorganizowanie Zawodów Mistrzowskich danej miejscowości o „Mistrzostwo lokalne”.

§ 5. W zakresie prac poszczególnych broni, kompetencje określone dla Zarządów Głównych Związków Broni w § 2 niniejszego zarządzenia obejmują na terenie danego Okręgu Z. S. Okręgowe Zarządy poszczególnych trzech Związków Broni.

Zarządy te pracują według wskazań Zarządów Głównych Związków Broni przy ściślejszej współpracy z Komendantem Okręgu Z. S., który uzgadnia pracę tych zarządów między sobą na terenie Okręgu Z. S.

§ 6. Komendanci Powiatowi Z. S. oraz Komendanci Oddziałów Z. S. powołują celem zespolenia i ujednostajnienia pracy sportowej strzeleckiej na swym terenie.

Strzeleckie Komisje Porozumiewawcze Powiatowe, względnie Strzeleckie Komisje Porozumiewawcze Lokalne (środowiska), do których grona zapraszają przedstawicieli wszystkich stowarzyszonych organizacji, związków, stowarzyszeń i klubów strzeleckich, działających w danym powiecie — względnie w danym środowisku.

§ 7. Władze Klubowe:

a) Władze poszczególnych instytucji, organizacji, związków, klubów i sekcji istniejących przy poszczególnych stowarzyszeniach sportowych, względnie jednostkach wojskowych, oraz inne stowarzyszenia uprawiające strzelectwo, — przeprowadzają wyszkolenie i współzawodnictwo wewnątrz organizacji na zasadzie własnych prawomocnych statutów i regulaminów.

b) Władze klubowe mają prawo organizować własne zawody strzeleckie według własnego programu układanego zgodnie i na podstawie programu

ułożonego na zasadzie Kodeksu Strzelectwa w Polsce z zastrzeżeniami podanymi w § 20 niniejszego zarządzenia.

c) Władze Klubowe, które pragną aby wyniki uzyskane na zawodach wewnętrznych przez nich organizowanych zostały zaliczone do mistrzostw i rekordów i aby zwycięzcy-członkowie ich organizacji mieli prawo używać tytułu — Mistrza Organizacji, Miejscowości, Powiatu, Okręgu muszą uprzednio:

1. zawiadomić o zawodach właściwą Komendę Okręgu Z. S., jeżeli zawody obejmują jedynie zawodników z danego okręgu, lub Komendę Główną Z. S. jeżeli chodzi o zawody Centralne, obejmujące zawodników z całej Polski lub z kilku Okręgów Z. S. (wówczas należy powiadomić również Komendę Okręgu Z. S. na terenie której zawody będą się odbywały).

2. przedstawić do zatwierdzenia program i regulamin zawodów.

3. zaprosić do składu Komisji Sędziowskiej i Klasyfikacyjnej delegatów odnośnej kompetentnej władzy strzeleckiej, a mianowicie: na

a) zawody miejscowe lub obejmujące jednostki organizacyjne z terenu powiatu — delegata komendanta powiatu Z. S.

b) na zawody wewnętrzne obejmujące jednostki organizacyjne z terenu okręgu (Województwa) — delegata komendanta okręgu Z. S.;

c) na zawody Centralne instytucyj, organizacji i t. p. — delegata Komendanta Głównego Z. S.;

4. jeżeli zawody obejmują konkurencję tylko z jednego rodzaju broni należy przedstawić program i zapraszać delegata Zarządu Głównego lub okręgowego właściwego Związku Broni.

Zawody w tym wypadku nabierają charakteru oficjalnego a nie wewnętrznego, a uzyskane na nich wyniki zaliczone są do „Odznaki Strzeleckiej“ i do „Mistrzostw Strzeleckich“ w Polsce.

ROZDZIAŁ II — ZAWODY.

Komenda Główna Związku Strzeleckiego ustala następujące zasady organizowania zawodów:

§ 8. Zawody lokalne, treningowe, wewnętrzne klubowe, organizacyjne i t. p. nie wymagają zatwierdzenia programów i regulaminów ze strony Władz Z. S., o ile nie mają one charakteru strzelań o „Mistrzostwo“ i o ile wyniki z nich nie mają być uwzględnione przy oficjalnych „Rekordach“.

§ 9. Inne zawody w każdym wypadku wymagają zatwierdzenia programu i regulaminu u Władz Z. S. wedle kompetencyj podanych wyżej w rozdziale I-szym.

§ 10. W zawodach lokalnych mogą brać jedynie udział zawodnicy należący do jednostek, klubów, organizacji i t. p. z danej miejscowości.

§ 11. Identyczny przepis jak w § 10-tym, dotyczy zawodów powiatowych i okręgowych, w których mogą brać udział zawodnicy — zawodniczki tylko z terenu powiatu względnie okręgu.

Wyjątek stanowią zawody o „Mistrzostwo Stolicy” oraz te zawody, na których Komenda Główna Z. S. zezwoli wyjątkowo na udział zawodników z całej Polski, a wreszcie na zawody, które Komenda Główna Z. S. zezwoli organizować stale, jako zawody ogólnopolskie na prawach zawodów c „Mistrzostwo Stolicy”.

§ 12. Zawody przy udziale uczestników z całej Polski, wymagają w każdym wypadku zatwierdzenia programu i regulaminu ze strony Komendy Głównej Z. S. lub odnośnego Zarządu Głównego jednego ze Związków Broni, jeżeli obejmują konkurencje z jednego tylko rodzaju broni.

§ 13. Podział na klasy zawodników na wszystkich zawodach obowiązuje wedle klas Odznaki Strzeleckiej to jest:

kl. IV bez odznak (dla początkujących)

kl. III z odznaką III klasy

kl. II z odznaką II klasy

kl. I z odznaką I klasy i strzelcy wyborowi — przyczem na zawodach można w razie potrzeby łączyć kilka klas w jedną.

Żadna inna zasada podziału na klasy nie jest na zawodach dopuszczalną.

W zespole klasy wyższej mogą zawsze brać udział zawodnicy klasy niższej, nigdy odwrotnie.

Tak samo w zespole męskim mogą zawsze strzelać kobiety, nigdy zaś odwrotnie, z wyjątkiem konkurencji, w której wyraźnie wykluczono udział zespołów mieszanych.

§ 14. Do zawodów o „Mistrzostwo Powiatu” mogą stawać jedynie zawodnicy stowarzyszeni, posiadający conajmniej III klasę Odznaki Strzeleckiej.

§ 15. Do zawodów o „Mistrzostwo Okręgu”, o „Mistrzostwo Stolicy” i do podobnych zawodów przy udziale ogólnopolskim mogą stawać jedynie zawodnicy stowarzyszeni, posiadający conajmniej II-gą klasę Odznaki Strzeleckiej.

§ 16. Do zawodów („oficjalnych” Centralnych Organizacji, Związków, Klubów i t. p. należy tylko dopuszczać zawodników conajmniej z II-gą klasą Odznaki Strzeleckiej.

§ 17. Do zawodów o „Mistrzostwo Polski” (Zawody Narodowe) mogą stawać jedynie zawodnicy stowarzyszeni, posiadający conajmniej I-szą klasę Odznaki Strzeleckiej.

§ 18. Przepisy — jak w §§ 14 — 17 włą. nie obowiązują wojskowych służby czynnej, wyznaczonych imiennie do zawodów przez odnośne władze wojskowe — jako reprezentantów armji (a nie Wojsk. Klubów Sportowych).

§ 19. W zawodach lokalnych mogą brać udział również zawodnicy — zawodniczeki „niestowarzyszeni”, z wyjątkiem strzelców o „Mistrzostwo”.

ROZDZIAŁ III. PROGRAM. REGULAMIN. KALENDARZYK STRZELAŃ.

§ 20. Program i Regulamin Narodowych Zawodów Strzeleckich, Myśliwskich i Łucznych w danym roku jest jednocześnie podstawą do rocznych strzelań treningowych, eliminacyjnych w okręgach, powiatach i t. p. obowiązuje on wszystkie stowarzyszone jednostki strzeleckie, aż do czasu ukazania się w druku „Kodeksu Strzelectwa w Polsce”.

§ 21. Na zawodach oficjalnych, przeprowadzonych w terenie w ciągu roku obowiązują: cały, pół lub ćwierć programu strzelań rocznych (całości lub części konkurencji) z tem zastrzeżeniem że serja nie może nigdy spaść poniżej 10-ciu strzałów, a jedynie w konkurencjach pistoletowych nie niżej 6-ciu strzałów.

§ 22. Od regulaminu ustalonego dla zawodników Narodowych w żadnym wypadku odstępować nie wolno, jako od regulaminu oficjalnego dla terenu całej Polski.

§ 23. Komenda Główna Z. S. ustala corocznie ramowy Roczny Kalendarzyk Strzelecki, obowiązujący wszystkie jednostki strzeleckie z całej Polski.

§ 24. Zarządy Główne trzech Kierunkowych Związków Broni ustalają własne roczne kalendarzyki strzeleckie na podstawie ramowego kalendarzyka Komendy Głównej Z. S.

ROZDZIAŁ IV. PRZEPISY OGÓLNE.

§ 25. Zawodnik(czka) występujący z klubu za jego piśmienną zgodą może brać udział w barwach innego klubu dopiero po 3-ch miesiącach od daty wystąpienia, a wystąpiwszy bez zgody władz klubu, ma prawo reprezentować barwy innego klubu dopiero po upływie 12-stu miesięcy.

§ 26. „Niestowarzyszeni”. — Członkowie oraz wszystkie kluby i sekcje instytucyj, organizacyj, stowarzyszeń, związków uprawiających strzelectwo - łucznictwo, jak również samodzielne kluby lub sekcje strzeleckie, które nie zgłosiły swego członkowskiego akcesu do jednego z trzech Centralnych Kierunkowych Związków poszczególnych Broni — jak w § 2 — uważane będą tem samem za „niestowarzyszonych”.

Wyjątek stanowią wojskowi służby czynnej.

§ 27. Zawody „dzikie”. — W zawodach organizowanych wbrew postanowień rozdziału II-go, uczestniczyć nie wolno. To samo dotyczy zawodów, co do których Komenda Główna Z. S., Zarząd Główny jednego ze Związków Broni, Komenda Okręgu Z. S., Zarząd Okręgowy jednego ze Związku Broni względnie Komendant powiatu Z. S. wydał(a) zakaz uczestniczenia.

Biorący udział w zawodach wbrew powyższemu postanowieniu zo-

stają automatycznie wykluczeni od uczestnictwa we wszystkich zawodach oficjalnych na przeciąg 3 (trzech) miesięcy — jeśli czynią to po raz pierwszy, na przeciąg roku, z pozbawieniem posiadanej Odznaki Strzeleckiej — jeśli czynią to po raz drugi, — na przeciąg 3 (trzech) lat wraz z pozbawieniem prawa do wszelkich uzyskanych odznak, żetonów, tytułów mistrzowskich — gdy czynią to po raz trzeci.

Wymiary kar drugiej i trzeciej — zostają opublikowane.

§ 28. Decydowanie o każdorazowym załatwieniu spraw, odnośnie których swych kompetencji Komenda Główna Z. S. nie przelewała na Komendy Okręgowe lub na Zarządy Główny poszczególnych Związków Broni, a które nie są również ustalone w regulaminie Narodowych Zawodów Strzeleckich, Myśliwskich i Łucznych, względnie w „Kodeksie Strzelectwa w Polsce” — pozostawiam nadal do wyłącznego zakresu działania Komendy Główny Z. S., jako Naczelnej Władzy Związku Strzeleckiego — Mandatarjusza, odpowiedzialnego za całość strzelectwa w Polsce.

L. dz. 3100/Og.Strzel.

REGULAMIN NACZELNEJ RADY STRZELECTWA W POLSCE

aprobowany przez Dyrektora Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego za L. dz. 1454/Spół. z dnia 11 marca 1932 r.

§ 1. Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce stanowi Naczelny Organ Naukowy, opiniodawczy i programowy w dziedzinie zagadnień sportu strzeleckiego w Polsce.

§ 2. Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce składa się z przewodniczącego, delegatów Związków Broni, delegatów Władz Państwowych, sekretarza i powołanych rzeczoznawców.

§ 3. Przewodniczącym Rady jest Komendant Główny Związku Strzeleckiego. Delegatów (po dwóch) wyznaczają z grona swego Zarządy Główne Związku Broni, które zgłoszą swój dobrowolny akces do Rady. Akces zgłosić mogą następujące Związki: P. Z. Broni Małokalibrowej, P. Z. Łuczni., P. Z. Broni Wojsk. i Dowolnej, P. Z. Stowarzyszeń Łowieckich, Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Strzelecki oraz Polskie Kolegium Sędziów Strzelecko-Łucznych.

Jako delegaci Władz Państwowych wychodzą do Rady: delegat Państwowego Urzędu WF. i PW. i delegaci Dep. Piech. M. S. Wojsk

Sekretarzem Rady jest oficer, wyznaczony przez Komendanta Głównego Związku Strzeleckiego. Rzeczoznawców powołuje w skład Rady w miarę potrzeby na czas kadencji z pośród wybitnych fachowców strzelecko-lucznych w liczbie nieprzekraczającej 12-stu Przewodniczącą Rady.

§ 4. Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce zbiera się:

- a) na żądanie Dyrektora P. U. W. F. i P. W.
- b) na każdorazowe wezwanie Przewodniczącego,
- c) w terminie statutowym t. j. raz na pół roku w Warszawie.

Termin plenarnych statutowych posiedzeń Naczelnej Rady Strzele-

ctwa w Polsce zostaje określony na poprzednim posiedzeniu a definitywnie wyznaczony przez Przewodniczącego Rady.

Zawiadomienia o terminie i miejscu zebrania Rady muszą być rozsyłane coonajmniej na 2 tygodnie przed terminem jej zwołania.

§ 5. Zasadniczym systemem pracy Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce jest praca komisyjna. W tym celu Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce wyznacza ze swojego grona komisję dla poszczególnych zagadnień.

W pracach poszczególnych komisyj lub podkomisyj mają prawo każdorazowo brać udział, jako pełnoprawni ich członkowie, Prezes i Sekretarz Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce.

§ 6. Dyrektorowi P. U. W. F. i P. W. przysługuje prawo sprzeciwu w stosunku do poszczególnych uchwał Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce.

Uchwały Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce publikuje się w organie oficjalnym Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce, w prasie sportowej, a w razie potrzeby w Rozkazie Komendy Głównej Zw. Strzel.

§ 7. Każdrazowy skład osobowy Naczelnej Rady Strzeleckiej w Polsce, zostaje ustalony na okres jednego roku kalendarzowego. Członkowie Rady wybierają ze swego grona wiceprzewodniczących, którym zostaje powierzone kierownictwo nad pracami komisyj Rady.

§ 8. Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce rozpatruje i opinuje sprawy:

a) przekazane przez Dyrektora P. U. WF. i PW.

b) przekazane przez Komendanta Głównego Związku Strzelec-

c) przedłożone przez Zarządy Główne Centralnych Związków

Broni i Polskiego Kolegium Sędziowskiego.

Ponadto Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce opracowuje projekty przepisów, programów oraz regulaminów z dziedziny strzelectwa i łucznictwa, przekazane jej jak wyżej, oraz wysunięte z własnej inicjatywy członków Rady.

§ 9. Naczelna Rada Strzelectwa w Polsce ma prawo delegować swych przedstawicieli na Zjazdy Walne poszczególnych Związków Broni i Kolegium Sędziowskiego.

§ 10. Wykonawcą uchwał Rady jest jej Przewodniczący. Sekretarjat Generalny Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce mieści się w Warszawie przy ul. Myśliwieckiej 3/5.

§ 11. Za udział w posiedzeniach członkowie Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce nie otrzymują żadnego wynagrodzenia.

Koszta rzeczywiste przejazdów dla członków zamiejscowych pokrywane będą przez organizacje, związki delegujące.

Koszta związane z udziałem rzeczoznawców z obradami i pracą oraz koszta wydawnictw urzędowych Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce pokrywać będzie Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce. L. dz. 2348/Strzel.

STATUT POLSKIEGO KOLEGJUM SĘDZIÓW STRZELECKO - ŁUCZNYCH

I. NAZWA I CEL.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę: Polskie Kolegium Sędziów Strzelecko - Łucznych (w skróceniu PKS. Strzel. Łucz.) i ma swą siedzibę w Warszawie.

§ 2. P. K. S. obejmuje swą działalnością całe terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej i posiada 11-cie Okręgowych Kolegjiów Sędziów Strzelecko-Łucznych (w skróceniu: OKS. Strzel. - Łucz.) po jednym w każdym Okręgu. Tereny okręgów pokrywają się z okręgami wojskowemi, z wyjątkiem okręgu XI, obejmującego Stolicę.

§ 3. Celem PKS. jest organizacja sędziów strzel.-łucznych oraz czuwanie nad ścisłym przestrzeganiem przepisów i regulaminów obowiązujących na zawodach w sporcie strzelecko - łuczny w'lojalnej, szlachetnej walce na strzelnicach polskich.

§ 4. Władzami PKS. strzelecko - łucznych są:

- a) Walne Zebranie PKS. Strzel.-Łucz.
- b) Zarząd Główny PKS. Strzel.-Łucz.
- c) Zarządy Okręgowe KS. Strzel.-Łucz.

oraz ponadto Komendant Główny Z. S. jako Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce — władza nadzorcza z ramienia związków zajmujących się sportem strzeleckim, o kompetencjach określonych w części IV niniejszego Statutu.

II. CZŁONKOWIE.

§ 5. Prawa i obowiązki sędziów:

- a) Istnieją cztery kategorie sędziów: rzeczywisci, okręgowi, powiatowi i kandydaci.
- b) Sędzią kandydatem może zostać każdy posiadający ukończo-

ne 21 lat, nieskazitelną cześć, obywatel Polski, który zdał teoretyczny egzamin na sędziego strzelecko - łucznygo; tytuł sędziego kandydata nadaje zarząd OKS. Strzel.-Łucz.

c) Sędzią powiatowym mianuje Okręgowy Zarząd Kol. Sędz. Strzel Łucz.—sędziego kandydata, który sędziował conajmniej jeden sezon, minimum na 10 zawodach i wykazał praktyczną znajomość przepisów oraz umiejętność sprawnego i dokładnego przeprowadzania powierzonych mu zadań w organizacji i przeprowadzaniu zawodów strzeleckich i łucznych.

d) Sędzią okręgowym mianuje Zarząd Główny PKS. Strzel.-Łucz. na wniosek Okręgowego Zarządu KS. — sędziego powiatowego, który conajmniej przez okres jednego roku był sędzią powiatowym. Kandydat musi odznaczać się szybką decyzją i energią. Ma bez zarzutu sprawować funkcję sędziego stanowiskowego, tarczowego, klasyfikacyjnego i przeszedł próby na stanowisku Komisarza Głównego mniejszych Zawodów.

e) Sędzią rzeczywistym może zostać sędzia okręgowy, którego mianuje Zarząd Główny PKS. minimum po 3-ach latach piastowania godności sędziego okręgowego. Sędzia ten winien odznaczać się wybitnymi zdolnościami organizacyjnymi i sędziowskimi. Mianowanie to wymaga zatwierdzenia przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce, który przed mianowaniem zasięga opinii 3-ach Zw. Kier. (PZBM, PZBD. i W. i P. Z. Łucz.). W razie sprzeciwu jednego z tych związków, Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce przekazuje sprawę do opinii Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce, przyczem decyzja jego nie jest związana tą opinią.

f) Pierwszych 30-stu sędziów rzeczywistych PKS. Strzel.-Łucz. mianuje Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce z pośród kandydatów zgłoszonych przez Zarządy Główne 3-ach Związków Kierunkowych i wybranych przez siebie.

g) Zawodnik (zawodniczka) czynny nie może być sędzią. Sędzia może brać udział jedynie w zawodach o Odznakę Strzelecką urządzanych przez Kolegium Sędziów we własnym zakresie dla swych członków. W innych zawodach sędziom udziału brać nie wolno.

h) Egzamin na sędziów urządzają Zarząd Główny PKS. i Okręgowe Zarządy KS., conajmniej dwa razy do roku, raz na wiosnę i raz na jesień, oraz w razie potrzeby o ile zgłosi się conajmniej 5 kandydatów.

i) Obowiązkiem sędziów jest czuwać nad bezwzględną czystością strzelectwa i łucznictwa i jego celów, wyznaczone funkcje sprawować zgodnie z obowiązującymi przepisami i regulaminami oraz postanowieniami Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce z całą sumienn-

ścią, bezstronnością i energią, stawiać się na wyznaczone zawody obowiązkowo najmniej na piętnaście minut przed terminem ich rozpoczęcia, a w razie niemożności sędziowania zawiadomić o tem conajmniej na 3 dni przed zawodami, stosować się bezwzględnie do wydanych zarządzeń administracyjnych jak i dyscyplinarnych, zgłaszać przełożonym władzom zamierzone wyjazdy conajmniej na tydzień przed ich nastąpieniem, podawać przełożonym władzom każdorazową zmianę adresów równocześnie z jej skutecznieniem, w wypadku wystąpienia względnie wykluczenia z grona sędziów PKS. Strzel. - Łucz. bezwzględnie zwrócić swą legitymację sędziowską.

j) Sędziemu nie wolno sędziować na zawodach, na które nie został wyznaczony.

k) Prawami sędziów są: sędziowanie na zawodach z uwzględnieniem zastrzeżeń wskazanych w § 21 niniejszego statutu, wolny wstęp na zawody strzelecko - łuczne sędziom powiatowym na terenie danego Okręgu, zaś okręgowym i rzeczywistym na obszarze całej Polski.

§ 6. Sędzią przestaje się być: gdy

a) zgłosi się pisemnie swe wystąpienie i zwróci się swą legitymację sędziowską,

b) z końcem roku nie odnowi się legitymacji,

c) zostaje zawieszony lub skreślony czasowo z listy PKS. Strzel. Łucznych.

Prawo skreślenia — zawieszenia mają: rzeczywistych sędziów — Zarząd Główny, okręgowych i powiatowych — właściwy Zarząd Okręgu.

Przeciw orzeczeniu Zarządów służy sędziemu prawo odwołania się do wyższej instancji, przyczem ostatnią instancją odwoławczą jest Główna Komisja Dyscyplinarna Strzelecko - Łuczna.

Odwołanie niesłuszne podlega karze w myśl zasad, określonych w części VII niniejszego statutu.

O ile sędzia zostanie ponownie przyjęty do PKS. złoży deklarację i praktycznie wykaże, że zna zaszłe w międzyczasie zmiany w regulaminach i przepisach strzelecko - łucznych zostaje sędzią tej samej kategorii, jakiej był poprzednio.

III. WALNY ZJAZD.

§ 7. Walny Zjazd PKS. Strzel. - Łucz. zwołuje raz do roku w pierwszych trzech miesiącach roku kalendarzowego Zarząd Główny PKS. w celu złożenia sprawozdania ze swej działalności, otrzymania absolutorjum, wyboru nowego Zarządu Głównego PKS. i rozpatrzenia wniosków, skierowanych na Zjazd Walny. Ponadto Zarząd Główny może na mocy uchwały, powziętej w obecności conajmniej 4-ch, większością 2/3 głosów obecnych zwo-

łać Nadzwyczajny Walny Zjazd. Nadzwyczajny Walny Zjazd powinno się zwołać na żądanie conajmniej 5-ciu Zarządów Okr. K. S., w terminie najpóźniej 4 tygodni od daty powzięcia uchwały przez 5-ty zrządu Zarz. Okr. K. S.

Prawo zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zjazdu przysługuje również Mandatarjuszowi Strzelectwa w Polsce. Zawiadomienia o terminie i miejscu Walnego Zjazdu należy rozesłać minimum dla Walnego Zjazdu zwykłego na 2 tygodnie, dla Zjazdu Nadzwyczajnego na 2 tygodnie przed terminem Zjazdu. Ponadto zwołanie Walnego Zjazdu musi być ogłoszone w wymienionych wyżej terminach w oficjalnym organie Zw. Strzeleckiego.

W Walnym Zjeździe Polskiego Kolegium Sędziowskiego Strzel.-Łucz. mają prawo brać udział członkowie sędziowie rzeczywiści — osobiście, okręgowi przez delegatów w stosunku 1 na 5 sędziów okręgowych, oraz powiatowi przez delegatów w stosunku 1 na 20 sędziów powiatowych.

Walny Zjazd PKS. jest ważny, jeżeli stawi się conajmniej połowa uprawnionych do uczestnictwa w nim.

W razie braku kompletu, odbędzie się Walny Zjazd w następnym zgórzy określonym terminie, którego uchwały są ważne bez względu na ilość obecnych.

Walny Zjazd wybiera przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i resztę zarządu zwykłą większością głosów. Wybór przewodniczącego wymaga zatwierdzenia przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce. Sposób wyboru określa każdorazowo Walny Zjazd.

§ 8. Uchwały Walnego Zjazdu ogłasza się w organie oficjalnym Zw. Strzeleckiego. Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce ma prawo zawieszania uchwał Walnego Zjazdu, lecz jedynie na zasadzie uchwały Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce.

Zawieszenie uchwał może nastąpić najpóźniej w 6 tygodni od daty jej uchwalenia.

W razie zawieszenia uchwały musi Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce zwołać Nadzwyczajny Walny Zjazd najpóźniej w 4 tygodnie od daty zawieszenia uchwały.

Ponowna uchwała Walnego Zjazdu obowiązuje bezwarunkowo.

Przestaje obowiązywać jedynie w razie rozwiązania Kol. Sędz. w myśl § 9, niniejszego statutu. Wtedy wchodzi obowiązkowo pod obrady I Walnego Zjazdu nowego Kol. Sędziowskiego.

IV. UPRAWNIENIA MANDATARJUSZA STRZELECTWA W POLSCE.

§9. Do uprawnień Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce należy:

a) Zatwierdzenie wybranego przez Walny Zjazd prezesa Zarządu Głównego,

b) Zatwierdzenie nominacji na sędziego rzeczywistego (§ 5),

c) Zawieszenie uchwał Zarządu (§ 8).

d) Rozwiązanie Zarządu Gł. w myśl § 8 niniejszego statutu o ile działalność jego jest szkodliwa dla rozwoju sportu strzeleckiego w Polsce, lub w razie stwierdzenia nieprawidłowości i stronniczości jego postępowania.

W razie rozwiązania Zarządu Głównego musi Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce zwołać Nadzwyczajny Walny Zjazd w terminie najpóźniej 4 tygodniowym od daty rozwiązania Zarządu Głównego.

e) Zawieszenie uchwał Walnego Zjazdu (§ 8).

f) Rozwiązanie Kolegium Sędziowskiego, o ile działalność jego będzie sprzeczna z zasadami niniejszego statutu, lub też szkodliwa dla rozwoju sportu strzeleckiego w Polsce lub wreszcie jeżeli nosić będzie cechy stronniczości względnie niezgodności z obowiązującymi regulaminami.

Rozwiązanie Kol. Sędziowskiego może nastąpić jedynie na zasadzie uchwał Naczelnej Rady Strzelectwa. W razie rozwiązania musi Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce zamianować w terminie nieprzekraczającym 4 tygodni nowych pierwszych 30 sędziów rzeczywistych w myśl § 5 f) niniejszego statutu z tym jednak, że sędziowie ci podlegają egzaminowi przed komisją złożoną z delegatów 3 Związków poszczególnych broni. Najpóźniej w terminie 2 tygodni od swojej nominacji muszą oni odbyć swój Walny Zjazd.

g) Zatwierdzenie i prowadzenie ewidencji mistrzostw i rekordów należy do kompetencji Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce.

§ 10. Komendant Okręgu Z. S. jako Okręgowy Mandatarjusz może zawiesić uchwały Zarządu Okręgowego Kol. Sędz. jednak najpóźniej w 10 dni po jej otrzymaniu do wiadomości, odwołując się jednocześnie do Zarządu Gł. Kol. Sędz., którego decyzja jest bezapelacyjna, o ile (w myśl § 9) nie zostanie zawieszona przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce.

V. ZARZĄD GŁÓWNY.

§ 11. Zarząd Główny PKS. Strzel. Łucz. składa się z 5-ciu członków Zarządu PKS.: prezesa, wiceprezesa, sekretarza oraz dwóch członków.

Członkowie zarządu PKS. muszą być sędziami rzeczywistymi. Zarząd Główny PKS. w razie potrzeby może dokooptować jednego lub dwóch sędziów, lecz jedynie rzeczywistych.

§ 12. Posiedzenia Zarządu Głównego P.K.S. Strzel. łucz. odbywają się co najmniej raz na miesiąc. W wypadkach nagłych prezes lub sekretarz mają prawo decydować ex praesidio, decyzje te jednak wymagają późniejszego zatwierdzenia ze strony zarządu.

§ 13. Za działalność swą Zarząd Główny P.K.S. Strzel Łucz. jest odpowiedzialny przed Walnym Zebraniem P.K.S. oraz przed Mandatarjuszem

Strzelectwa w Polsce. PKS. Strzel. - Łucz. stosuje się wyłącznie do przepisów zarządzeń i regulaminów wydanych przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce i przez poszczególne Zarządy Gł. Związków Broni.

W sprawach regulaminu Zarząd Gł. Kol. Sędz. ma głos jedynie doradczy. Przysługuje mu jednak prawo autorytatywnej interpretacji poszczególnych regulaminów. W razie różnicy zdań w interpretacji regulaminów między Zarządem Gł. Kol. Sędz. a Związkami Broni, sprawa podlega decyzji Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce.

§ 14. Decyzje są podawane do wiadomości Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce i nabierają ważności, jeżeli do dwóch tygodni od daty ich otrzymania przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce niema sprzeciwu z jego strony. W przeciwnym razie wracają ponownie pod obrady Kol. Sędz., po czym ponowna uchwała może być zawieszona jedynie pod warunkiem zwołania nowego Walnego Zjazdu w ciągu 4 tygodni od daty zawieszenia.

§ 15. Zadaniem Zarządu Głównego PKS. są:

a) wyznaczanie sędziów delegatów na zawody oraz przewodniczących Komisji egzaminacyjnych na sędziów Strzel. Łucz.

b) zatwierdzanie członków Zarządów Okręgowych Kol. Sędz. Strzel. Łucz.

c) nadzór nad pracą Okręgowych Kol. Sędz. Strzel. Łucz.

d) mianowanie sędziów: rzeczywistych i okręgowych Strzel. Łucznych.

e) prowadzenie szczegółowej ewidencji sędziów oraz ich działalności,

f) ustalenie i wydawanie legitymacyj dla sędziów i odnawianie ich ważności,

g) wyznaczenia Komisji Sędziowskiej na Zawody Międzynarodowe, Narodowe i Ogólno - Polskie,

h) rozpatrywanie przekroczeń i nakładanie kar dyscyplinarnych na sędziów,

i) zawiadamianie sędziów o zmianach przepisów i regulaminów międzynarodowych i polskich w sporcie strzelecko - łuczny.

§ 16. Spory, jakie powstają między sędziami przynależnymi do różnych OKS., z tytułu należenia ich do PKS. Strzel.-Łucz. załatwia i decyduje Zarząd Główny PKS. Przeciw tej uchwale sędzia może się odwołać do Gł. Kom. Dyscyplinarnej Strzelecko - Łucznej. Odwołania nieuzasadnione są karane w myśl części VIII niniejszego statutu.

VI. ZARZĄD OKRĘGOWY.

§17. Sędziowie okręgowi zbierają się raz do roku na zjeździe okręgowym, celem wyboru Zarządu Okręgowego Kol. Sędz. i wyłonienia dele-

gatów na Walny Zjazd Kol. Sędz., przyczem zjazd okręgowy zwołuje Zarząd Okręgowy Kol. Sędz. Nadzwyczajny Walny Zjazd zwołać może jedynie Zarząd Gł. Kol. Sędz.

W zjeździe okręgowym biorą udział wszyscy sędziowie rzeczywisci i okręgowi z terenu danego okręgu osobiście oraz sędziowie powiatowi przez delegatów w stosunku 1 na 4-ch.

§ 18. Okręgowy Zarząd K. S. składa się z: przewodniczącego, sekretarza, skarbnika i dwóch członków sędziów rzeczywistych, lub okręgowych, przebywających na terenie danego okręgu.

Zarząd Okręgu wymaga zatwierdzenia przez Zarząd Gł. Pol. Kol. Sędziowskiego.

§ 19. Zadania i prawa Okręgowych K. S. Strzel. Łucz. są:

a) mianowanie sędziów powiatowych i kandydatów, prowadzenie ewidencji sędziów przebywających na terenie danego okręgu i ich działalności (rzeczywistych, powiatowych i kandydatów),

b) wyznaczanie Komisji Sędziowskiej na zawody w danym okręgu,

c) przedkładanie wniosków i sprawozdań we wszystkich kwestiach, należących do kompetencji Zarządu Głównego PKS. w sprawach które miały miejsce na terenie danego O. K. S. Strzel. Łucz.

d) załatwianie wszelkich spraw przekazywanych przez Zarząd Główny P. K. S. Strzel. Łucz., oraz wszystkich przekazanych niniejszym statutem Okręgowym K. S. Strzel. Łucz. — kwestyj.

§ 20. Uchwały Okręgowego Zarządu Kol. Sędz. muszą być przesłane do wiadomości Zarządu Gł. Kol. Sędz., który może je zawiesić w ciągu 4 tyg. od daty ich otrzymania, przyczem Zarządowi Okręgowemu przysługuje prawo odwołania do Walnego Zjazdu.

§ 21. Zarząd Gł. ma prawo zawiesić Zarząd Okręgowy, przyczem do czasu wyboru nowego Zarządu Okręgowego przez Okręgowy Zjazd Kol. Sędz. (który musi się odbyć najpóźniej w 4 tygodnie od daty rozwiązania zarządu) mianuje zarząd prowizoryczny.

Rozwiązananemu Zarządowi Okręgowemu przysługuje prawo odwołania do Walnego Zjazdu Kol. Sędz.

§ 22. Komisja Egzaminacyjna każdego OKS. Strzel. Łucz. składa się z delegata Zarządu Głównego PKS. Strzel. Łucz., jako przewodniczącego i co najmniej dwóch członków, oraz dwóch zastępców sędziów rzeczywistych, powołanych przez Zarząd odnośnych O. K. S. Strzel. Łucz. Komisja o wyniku egzaminu decyduje zwykłą większością głosów.

VII. SPRAWY DYSCYPLINARNE.

§ 23. Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce w drodze przez Główną Komisję Dyscyplinarną Strzelecko - Łuczna, oraz Zarząd Główny PKS. Strzel. Łucz, mają prawo nakładania następujących kar na sędziów wszystkich kategorii:

- a) napomnienie pisemne,
- b) ostrzeżenie,
- c) nagana — opublikowana w organie oficjalnym Z. S.
- d) czasowe zawieszenie w prawach sędziowskich,
- e) skreślenie z listy sędziów.

Te same prawa przysługują Zarządowi Okręgowemu Kol. Sędz. w stosunku do sędziów okręgowych, powiatowych i kandydatów.

§ 24. Przeciw orzeczeniu poszczególnych zarządów przysługuje sędziom prawo odwołania do wyższej instancji, przy czem ostatnią instancją odwoławczą jest Główna Komisja Dyscyplinarna Strzelecko - Łuczna. Odwołanie niesłuszne podlega karze, której wysokość określa ta instancja, do której odwołanie zostało skierowane.

VIII. SPOSÓB OBSADZANIA ZAWODÓW.

§ 25. Dla obsadzenia funkcji i stanowisk w Komisjach Sędziowskich w poszczególnych rodzajach zawodów strzelecko - łucznych ustala się następujące minimalne normy:

a) na wszelkiego rodzaju zawodach o udziale ogólnopolskim, o Mistrzostwo Polski, między państwowych i międzynarodowych organizowanych w kraju — stanowiska: komisarza i komisarzy pawilónów — winny być obsadzone sędziami rzeczywistymi, inne zaś funkcje jak sędziów stanowiskowych, tarczowych i członków komisji klasyfikacyjnej co najmniej w 50 proc. sędziami okręgowymi, pozostałe zaś 50 proc. sędziami powiatowymi.

b) na zawodach o mistrzostwo okręgu, międzyokręgowych oraz centralnych organizacji, instytucji, stowarzyszeń, związków, klubów działających na obszarze całej Polski, oraz na zawodach dostępnych dla zawodników z całego kraju (ogólnopolskich) — funkcje: komisarza głównego zawodów, przewodniczącego komisji kwalifikacyjnej i komisarzy strzelnic, za wyjątkiem zawodów okręgowych i ogólnopolskich (o ile zawody odbywają się na paru strzelnicach) winny być obsadzone sędziami rzeczywistymi, inne zaś funkcje w 50 proc. sędziami okręgowymi, a w 50 proc. sędziami powiatowymi i kandydatami.

c) na zawodach o mistrzostwo powiatu i na zawodach równo-

rzędnych — funkcje komisarza głównego zawodów i przewodniczącego komisji kwalifikacyjnej winny być obsadzone przez sędziów okręgowych, pozostałe zaś funkcje przez sędziów powiatowych i kandydatów.

d) na zawodach o mistrzostwo lokalne (z wyjątkiem miast wojewódzkich oraz miast powiatowych, gdzie strzelectwo sławne jest ze swego rozrostu i wysokiego poziomu) na stanowisku komisarza głównego zawodów, przewodniczącego komisji klasyfikacyjnej należy wyznaczyć sędziogo conajmniej powiatowego, a na pozostałe funkcje można wyznaczyć sędziów kandydatów.

e) Rekordy zdobyte na poszczególnych zawodach mogą być zatwierdzone przez odnośne władze sportowe jedynie wtedy, jeżeli skład komisji sędziowskiej odpowiadał przepisom pkt. a — d niniejszego paragrafu.

IX. FUNDUSZ I OPŁATY.

§ 26. Organizatorzy zawodów (władza, klub organizujący), za pracę komisji sędziowskiej na rzecz PKS. lub OKS., Strzel.-Łucz. opłacają kwotę, która wynosi przy obowiązującym udziale:

3 (trzech) sędziów — 10 złotych plus rzeczywiste koszty przejazdów i pobytu,

5 (pięciu) sędziów — 15 złotych, plus rzeczywiste koszty przejazdów i pobytu,

8 (ośmiu) sędziów — 20 złotych, plus rzeczywiste koszty przejazdów i pobytu,

10 (dziesięciu) sędziów — 30 zł., plus rzeczywiste koszty przejazdów i pobytu,

powyżej 10 (dziesięciu) sędziów — 50 zł., plus rzeczywiste koszty przejazdów i pobytu.

Maximalnie diety dzienne na pokrycie kosztów dojazdów i pobytu określa się dla sędziów, zależnie od miejsca ich zamieszkania:

a) na zawodach w obrębie swego powiatu zł. 7.—

b) na zawodach w obrębie swego okręgu zł. 8.50.

c) na zawodach poza obrębem okręgu zł. 10.—

Do tych diet dziennych dopłacane są rzeczywiste koszty przejazdów kolejowych, komunikację wodną lub autobusową (na dalekie odległości). Sędziemu przysługuje prawo przejazdu II klasą (pociągami pośpieszными).

Opłaty za rzeczywiste koszty przejazdów i diety za pobyt podlegają wypłacie przez skarbnika Zarządu OKS. do rąk sędziów wyznaczonych i sędziujących na zawodach.

§ 27. Opłaty ryczałtowe, jako podano w § 26, oraz opłaty po 5 zł. od kandydatów przystępujących do egzaminów sędziowskich strzelecko - łącznych, przypadają na pokrycie wydatków kancelaryjnych, administracyjnych, przy osiągnięciu celu wymienionego w § 3 statutu, jak również na wydawnictwa.

§ 28. Na fundusze PKS. lub OKS. złożyć się mogą również jednorazowe ofiary, zapisy i jednorazowe lub stałe subwencje.

X. LIKWIDACJA.

§ 29. Likwidacja PKS. Strzel. Łucz. wymaga uchwały Walnego Zjazdu umyślnie w tym celu zwołanego, który decyduje większością $\frac{2}{3}$ głosów. W razie likwidacji cały majątek Stowarzyszenia zostaje przekazany przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce pokrewnym centralnym związkowi strzelecko - łącznym w Polsce wskazanym przez Walny Zjazd.

W razie rozwiązania Kol. Sędz. przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce (na mocy § 9) majątek związku przekazany zostaje nowemu kolegium sędziowskiemu, utworzonemu zgodnie z § 5 f) niniejszego statutu.

XI. ZAŁOŻYCIELE.

Założycielami PKS. Strzel. - Łucz. są:

Komendant Główny Związku Strzeleckiego w osobie ppułkownika dypl. Władysława Rusina,

Prezes PZBW. i D. w osobie płk. Stanisława Weckiego.

Prezes PZBM. w osobie pułkownika Edwarda Dojan-Surówki,

p. o. Prezesa P. Z. Łucz. w osobie majora dypl. Miecz. Fularskiego.

REGULAMIN POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO W SPORCIE STRZELECKO - ŁUCZNYM

I. RODZAJE KAR.

§ 1. W sporcie strzelecko - łuczny stosuje się następujące kary na zawodników.

1. Nagana.
2. Nagana z ostrzeżeniem.
3. Dyskwalifikacja.
 - a) na 6 miesięcy,
 - b) na rok,
 - c) na 3 lata
 - d) na stałe.
4. Pozbawienie odznaki strzeleckiej względnie łucznej:
 - a) posiadanego ostatniego stopnia,
 - b) wszelkiego stopnia i to:
 - na przeciąg 3 miesięcy,
 - na przeciąg 6 miesięcy,
 - na przeciąg roku.

Kary wymienione pod 3 i 4 można ze sobą kombinować.

Kary na sędziów strzeleckich podlegają osobnym przepisom, zawartym w statucie Polskiego Kolegium Sędziów Strzelecko - Łucznych.

§ 2. Dyskwalifikacja pociąga za sobą na czas jej trwania:

- a) zakaz uczestniczenia we wszelkich zawodach strzelecko-łucznych bez względu na to, przez kogo są one urządzone,
- b) zakaz uczestniczenia w życiu sportowym jakiegokolwiek instytucji, zajmującej się sportem strzelecko-łuczny,

Dyskwalifikacja 3-letnia i stała pociąga poza tem za sobą:

- c) zakaz przebywania w lokalu klubowym wszystkich klubów,

związków, instytucyj i t. p., zajmujących się sportem strzelecko-
łuczny,

Ponadto dyskwalifikacja stała pociąga za sobą również:

d) pozbawienie wszystkich tytułów i odznak sportu strzelecko-
łucznego,

§ 3. Pozbawienie odznaki strzeleckiej względnie odznaki łucznej po-
siadanego stopnia wymaga ponownego jej zdobycia po upływie określonego
czasu.

Pozbawienie odznaki strzeleckiej oraz łucznej wszelkiego stopnia
wymaga po jego upływie rozpoczęcia zdobywania odznaki strzeleckiej oraz
łucznej od kl. III-ciej począwszy.

Pozbawiony odznaki strzeleckiej oraz łucznej może uczestniczyć w za-
wodach jedynie poza konkursem, bez prawa do nagród, tytułów, rekordów.

§ 4. Stopniowanie kar jest następujące:

1. Nagana,
2. Nagana z ostrzeżeniem,
3. Pozbawienie odznaki strzeleckiej oraz łucznej posiadanego sto-
pnia na 3 miesiące,
4. Pozbawienie odznaki strzeleckiej oraz łucznej posiadanego osta-
tniego stopnia na 6 miesięcy,
5. Pozbawienie odznaki strzeleckiej oraz łucznej wszelkiego sto-
pnia na 3 miesiące,
6. Pozbawienie odznaki strzelckiej oraz łucznej wszelkiego stopnia
na 6 miesięcy,
7. Dyskwalifikacja półroczna,
8. Dyskwalifikacja półroczna z pozbawieniem odznaki strzeleckiej
oraz łucznej posiadanego ostatniego stopnia na pół roku,
9. Dyskwalifikacja półroczna z pozbawieniem odznaki strzeleckiej
oraz łucznej wszelkiego stopnia na pół roku,
10. Pozbawienie odznaki posiadanego ostatniego stopnia na rok,
11. Pozbawienie odznaki wszelkiego stopnia na rok,
12. Dyskwalifikacja roczna,
13. Dyskwalifikacja trzyletnia,
14. Dyskwalifikacja stała.

Dyskwalifikacja roczna i wyżej pociąga za sobą pozbawienie odznaki
strzeleckiej oraz łucznej wszelkiego stopnia, na czas trwania dyskwalifi-
kacji.

II. ZAKRES UPRAWNIEN KARANIA.

§ 5. Każdy klub, związek, sekcja i t. p. ma prawo stosowania w sto-
sunku do swych członków prawa nagany i wykluczenia czasowego lub sta-

tego ze swych zawodów, lecz niema prawa, ani do dyskwalifikacji na terenie całego sportu strzelecko - łucznyego, ani do odebrania odznaki strzeleckiej lub łucznej.

§ 6. Prawo dyskwalifikacji na pół roku z odebraniem wszelkiego stopnia odznaki strzeleckiej oraz łucznej i prawo kar niższych przysługuje zarządom okręgowym trzech związków kierunkowych — PZBM. PZBWiD., P. Z. Łucz. każdego w stosunku do członków danej organizacji.

§ 7. Prawo kar aż do najwyższej przysługuje Zarządom Głównym trzech Związków Kierunkowych Broni, każdemu w stosunku do swych członków.

§ 8. W stosunku do członków Związku Strzeleckiego prawo kar z wyjątkiem dyskwalifikacji stałej przysługuje Komendantom okręgów Z. S. o ile sprawa nie została skierowana do jednego z trzech Związków Kierunkowych Broni.

§ 9. Prawo kar aż do najwyższej w stosunku do uczestników Zawodów Narodowych przysługuje Komisji Dyscyplinarnej, zwołanej na miejscu przez Komisarza Głównego Zawodów Narodowych.

§ 10. W stosunku do uczestników polskiej drużyny reprezentacyjnej na zawody międzynarodowe prawo kary ma jedynie Główna Komisja Dyscyplinarna Strzelecko - Łuczna.

§ 11. Kary sportowe nałożone przez zarząd okręgowy lub Główny jednego ze Związków Kierunkowych Broni obowiązują wszystkie Związki, kluby i organizacje, zajmujące się sportem strzelecko - łucznyem.

Odnośnie nałożonych przez polskie Kolegium Sędziów Strzelecko - Łucznych Zarząd tego Kolegium określa, czy pociągają one za sobą i karę na daną osobę, jako na zawodnika i w jakim stopniu.

III. TOK POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO.

§ 12. Każdy zarząd okręgowy lub Główny trzech Związków Kierunkowych Broni rozpatruje sprawy dyscyplinarne przez stałą swą Komisję Dyscyplinarną z wyjątkiem spraw, wymienionych w §§ 9, 10 i 11.

Uchwała Komisji Dyscyplinarnej wymaga zatwierdzenia ze strony pełnego Zarządu.

§ 13. Organem dyscyplinarnym Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce jest Główna Komisja Dyscyplinarna Strzelecko - Łuczna.

§ 14. Ukaranemu przysługuje prawo odwołania:
od zarządu organizacji działającej na terenie Okręgu do Zarządu Okręgowego Związku Kierunkowego.
od zarządu organizacji działającej na terenie całej Polski do Zarządu

Głównego tego Związku Kierunkowego Broni, do którego ta organizacja należy.

od zarządu Okręgowego Związku Broni, do jego Zarządu Głównego.

Ostatnią instancją odwoławczą jest Mandatarjusz Strzelectwa w Polsce. Odwołanie zawieszają wykonanie kary do czasu jej rozstrzygnięcia i winno być wniesione w terminie 30 dni od chwili doręczenia wyroku.

Odwołanie jawnie nieuzasadnione może pociągnąć za sobą podwyższenie wymiaru kary.

§ 15. Kara nałożona przez instancję niższą w znaczeniu § 14 być podana do wiadomości instancji wyższej w znaczeniu § 14 obowiązuje dopiero wtedy, jeżeli po upływie 3 tygodni od chwili jej doręczenia instancji wyższej nie nastąpi z jej strony zawiadomienie, że sprawa została oddana do Komisji Dyscyplinarnej danej instancji.

Zawiadomienie to jest równoznaczne z zawieszeniem kary do czasu jej załatwienia przez instancję wyższą.

§ 16 Od kary nałożonej przez Główną Komisję Dyscyplinarną Strzelecko - łuczną, a zatwierdzonej przez Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce niema odwołania.

§ 17. Pozbawienie odznaki strzeleckiej oraz łucznej musi być podane do wiadomości tej instancji, która odznakę tę nadała.

IV. OGŁASZANIE KAR.

§ 18. Kary ogłaszane są w organach oficjalnych Zw. Strzeleckiego, a ponadto w prasie sportowej lub codziennej jedynie w wypadku, gdy instancja nakładająca karę uchwała jej dodatkowe opublikowanie.

II. Skład Głównej Komisji Dyscyplinarnej Strzelecko - łucznej stanowią.

Przewodniczący: Podokręgowy Z. S. Zochowski Roman,

Członkowie: p. Dymecka Janina, delegat Polskiego Zw. Łucznej, p. kpt. Tomasiak Mikołaj, del. Polsk. Zw. Br. Młklbr., p. mjr. Kalandyk Józef, del. Polsk. Zw. BW. i Dowolnej.

L. dz. 2045/Strzel.

PRZEPISY BEZPIECZEŃSTWA NA STRZELNICACH

a) Na stanowiskach strzeleckich znajdować się mogą jedynie ci zawodnicy, którzy na nich w danej chwili strzelają,

b) wewnątrz ogrodzenia oddzielającego stanowisko od widzów pod żadnym pozorem nikt nie może znajdować się, prócz organów służbowych oraz obserwatorów,

c) broń przechowywana na strzelnicy, musi być stale nienaładowana i nienabita, oraz musi mieć zamek otwarty. Bronie długie przy przenoszeniu muszą mieć lufę skierowaną do góry,

d) Chodzenie na terenie strzelnicy z bronią naładowaną i zamkniętym zamkiem, składanie się i celowanie jest bezwzględnie wzbronione. Tak samo wzbronione jest chodzenie po terenie strzelnicy ze strzałą założoną na łuk.

e) ładować i nabijać wolno jedynie na stanowisku strzeleckim, przy czym wylot lufy musi być skierowany w stronę tarczy. Również nakładanie strzały na łuk dozwolone jest tylko na stanowisku, grot strzały skierowany zawsze w stronę tarczy.

f) ładuje i nabija zawodnik sam. Uskutecznianie tej czynności przez osoby inne jest niedopuszczalne.

g) strzelać wolno jedynie po zezwoleniu kierownika strzelań,

h) przechodzenie przed stanowiskiem lub przez teren leżący na osiach strzeleckich jest niedopuszczalne,

j) na sygnał „niebezpieczeństwo” musi każdy strzelający „natychmiast” przerwać strzelanie, bez względu na to, czy składał się już do strzelania, czy też nie, rozładować broń i ponadto przy broni krótkiej i samoczynnej wyjąć nabój z lufy,

k) przed opuszczeniem stanowiska należy broń rozładować i przekonać się czy niema naboju w lufie,

l) bez zezwolenia właściciela nie wolno dotykać i brać do ręki broni cudzej,

m) nieprzestrzeżenie przepisów bezpieczeństwa pociąga za sobą natychmiastowe wykluczenie ze strzelań i pociągnięcie do osobistej odpowiedzialności karnej w razie wszelkich wypadków lub szkody.

L. dz. 3810/Strzel.

WYCIĄGI Z ROZKAZÓW KOMENDANTA GŁÓWNEGO

PROPAGANDA I PRASA

REFERATY PROPAGANDOWO - PRASOWE

Celem podjęcia należytej propagandy zadań Zw. Strzeleckiego i jego roli w życiu społeczno - państwowem oraz stałego rzetelnego informowania społeczeństwa o naszej pracy, organizuję i uruchamiam od 1. X b. r. w Komendzie Głównej referat propagandowo - prasowy. Równocześnie polecam komendantom zorganizować i uruchomić do dnia 15. X. b. r. analogiczne referaty przy komendach okręgowych i powiatowych. Przyczem aż do czasu ostatecznego ustalenia etatów referaty propagandowo prasowe polecam powierzyć referentom Wychowania Obywatelskiego.

Zadaniem wspomnianych referatów będzie:

a) propaganda zadań Zw. Strzeleckiego i prac P. W. w Polsce, za pomocą żywego słowa: artykułów w pismach, plakatów, ulotek, wydawnictw i t. p.

b) informowania szerokich mas społecznych oraz władz państwowych i komunalnych a nadewszystko miejscowej prasy o naszych aktualnych pracach i potrzebach,

c) dostarczanie materiałów informacyjnych, jak i artykułów zasadniczych do miejscowych pism oraz referatu propagandowo - prasowego Komendy Głównej,

d) prostowanie mylnych, bądź fałszywych wiadomości, dotyczących całej organizacji i jej oddziałów.

Jednocześnie wyjaśniam, że rozkaz niniejszy nie anuluje zarządzeń dotyczących przesyłania zdjęć fotograficznych do redakcji tygodnika „Strzelec” i prasy.

Pożądanem byłoby, aby członkowie i oddziały Z. S., posiadające jakiegokolwiek zdjęcia fotograficzne z okresu minionego, nadesłały je również do archiwum, dając tem samem możność odtworzenia pewnej całości historii Z.S.

R. 27/29, p. 15. L. dz. 589/Prop.

TYDZIEŃ ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

We wrześniu rozpoczyna się nowy rok szkolny przysposobienia wojskowego w Związku Strzeleckim. Wiąże się z tem organizacja hufców p w. oraz przyjmowanie nowych członków do jednostek ćwiczących. Wobec powyższego zarządzam zorganizowanie na terenie całej Rzplitej „Tygodnia Związku Strzeleckiego” o charakterze propagandowo - informacyjnym w czasie od 25. IX. do 2. X. b. r. włącznie.

I. C E L.

Celem „Tygodnia Związku Strzeleckiego” jest zapoznanie społeczeństwa z zadaniami i działalnością Związku Strzeleckiego, zaciąg i przyjmowanie nowych członków, wreszcie w konsekwencji — zyskanie środków finansowych na pracę strzelecką. Rozwój liczebny szeregów strzeleckich powinien się wyrazić tylko w zwiększeniu ilości członków, a nie w zakładaniu nowych oddziałów. W tej sprawie obowiązuje nadal mój rozkaz L. dz. 3462/Og.Org. z dnia 22. VI. 1931 r.

II. CHARAKTER AKCJI.

We wszelkich wystąpieniach „Tygodnia Związku Strzeleckiego” musi dominować propaganda hasel siły i potęgi zbrojnej Państwa oraz jego obrony. Propaganda Związku Strzeleckiego powinna wynikać dopiero z zasadniczych hasel i założeń tygodnia.

III. P L A N.

Zarządy okręgów (podokręgów) opracują we własnym zakresie plan akcji propagandowej, udzielając odpowiednich wskazówek podległym zarządom powiatów. W planie swoim przewidzą to, co otrzymają z Zarządu Głównego do przeprowadzenia, względnie dostarczą sami, wreszcie, co polecą wykonać zarządom (komendantom) powiatów i oddziałów. Zasadnicza akcja powinna się opierać na zasadach, podanych w rozkazie niniejszym, a uzupełniona we własnym zakresie przez wszystkie zarządy zależnie od warunków miejscowych.

IV. Ś R O D K I.

Środkami wypełnienia programu „Tygodnia Związku Strzeleckiego” będą:

1) Obchody i imprezy, 2) akcja prasowa, 3) radio, 4) film, 5) inne przedsięwzięcia.

1. Obchody i imprezy będą najbardziej samodzielną częścią akcji propagandowej zarządów w terenie. Złożą się na nie: odczyty, akademje, wieczornice, widowiska (np. Kościuszko pod Racławicami), capstrzyki i t. p. Treść imprezy powinna zawsze pociągać i interesować postronną publiczność i w miarę możliwości wywierać bezpośredni wpływ propagandowy. Przy widowiskach rozrywkowych należy zawsze wygłosić krótki referacik informacyjny. W tej dziedzinie dostarczania żadnych materiałów, ani wskazówek dodatkowych nie przewiduję.

2. Prasa. Zarządy wejdą w kontakt na swoim terenie z przyjazną prasą, by w okresie tygodnia propagandowego szczególnie uwzględniała na swoich łamach Związek Strzelecki, w miarę możliwości codziennie przez czas trwania tygodnia. Należy dołożyć starań, by zaopatrzyć ją w artykuły odpowiedniej treści, popularyzujące zagadnienia wojskowe i obronne, specjalnie na odcinku przysposobienia wojskowego, wysnuwające z przesłanek wniosek o konieczności istnienia i popierania jednolitej organizacji społecznej p. w., jaką jest Z. S. Ponadto należy oświetlić poszczególne działy i strony pracy strzeleckiej, ilustrując je przykładami możliwie opartymi na danych z własnego terenu oraz podawać sprawozdania z pracy, podkreślając czyny pozytywne społecznie (budowa dróg przez Z. S., pomoc przy zbiorach, naprawa mostów i t. p.). Można wreszcie zamieścić wywiad na temat Związku, jego pracy i roli na terenie okręgu z wybitniejszymi osobami (wojewoda, dowódca korpusu, kurator, biskup, w powiecie starosta, d-ca dywizji, pułku, inspektor, burmistrz, wybitni działacze społeczni i t. p.). Pewną ilość artykułów, obejmujących całokształt zagadnień strzeleckich, oraz wywiadów z osobami szczególnie wybitnymi postaram się uzyskać centralnie i przesłać do wykorzystania, co nie zwalnia obywateli od zapewnienia sobie materiału kompletnego.

3. Radio dotyczy tylko tych okręgów (podokręgów), które mają na swoim terenie stację nadawczą. Ze swej strony zabiegam o zorganizowanie audycji centralnych. Obywatele natomiast postarają się o uzyskanie dla okręgów miejsca w programach lokalnych, nadając swoim wskazówkom charakter nie zasadniczy, lecz regionalny.

4. Film. Przydzielam bezpłatnie okręgom pewną ilość filmów strzeleckich do wykorzystania w kinach na swoim terenie.

Okręg III — Nr. 3, 9, 32; okręg IV — Nr. 14, 17, 21; okręg VI — Nr. 20, 26, 28; okręg VII — Mistrzostwa strzeleckie świata (II cm.) i Nr. 15; okręg VIII — Święto W. F. w Spale (I część) i Nr. 38; okręg IX — Nr. 8, 22, 25, 29; oraz okręg X — Nr. 4, 5, 6, 24.

Sposób używania pozostawiam uznaniu obywateli. Zorganizowanie specjalnych seansów będzie trudne ze względu na szczupłość materiału i pewną jego monotonię. Najlepiej przeto postarać się o wyświetlanie go przez kina, jako dodatków do zasadniczych programów. W razie wynajęcia obrazów przez kina, 50 procent dochodu przeznaczam na rzecz okręgu (podokręgu). Gdyby wynajęcie za pieniądze nastęrczało trudności, zezwalam na wypożyczenie obrazów przez czas tygodnia kinom bezpłatnie.

Ponieważ filmy przed wysłaniem są każdorazowo kontrolowane i mierzone, za wszelkie uszkodzenia odpowiada wypożyczający, płacąc 1 zł. za każdy metr zniszczonej taśmy.

5. Inne przedsięwzięcia. Centralnie opracuję i wydám afisz propagandowy, który należy rozplakatować we wszystkich miejscowościach, posiadających oddziały strzeleckie, przedewszystkiem zaś w większych miastach i miasteczkach. We wsiach w których Z. S. niema, afisza rozklejać nie należy. Afisz należy zabezpieczyć przed zrywaniem.

Wszelkie inne przedsięwzięcia, zmierzające do celu rozpropagowania Związku, zarządy (komendanci) okręgów, i podokręgów zarządzają i przeprowadzają sami. Wykluczam z tego wszelkie wydawnictwa specjalne (książki, broszury, afisze), których bez mojej uprzedniej aprobaty wydawać nie wolno. Zakazuję wreszcie wszelkich okazji do kontrdemonstracyj. Wszelkie przedstawienia nadprogramowe, inicjowane przez powiaty, winny mieć uprzednio zezwolenie władz okręgowych (podokręgowych).

Poza pomocą w naturze (afisze, artykuły), żadnej pomocy finansowej na akcję propagandową nie przewiduję.

Za sprawne przeprowadzenie części wykonawczej całej imprezy czynię odpowiedzialnymi komendantów wszystkich szczebli.

Polecam komendantom okręgów i podokręgów opracować sprawozdanie z akcji według rozesłanych schematów, termin przedłożenia którego wyznaczam na dzień 30. X. b. r.

D. Z. i R. 9/32, p. 2. L. dz. 4882/Prop.

MUZEUM Z. S. — ZBIERANIE MATERJAŁÓW.

Rola dziejowa, jaką w życiu narodu i Państwa Polskiego odegrał i odgrywa obecnie Związek Strzelecki, stwarza konieczność zapoznania z jego historją całego społeczeństwa i przekazania jej przyszłym pokoleniom.

W tym celu postanowiłem założyć przy Komendzie Głównej Z. S. Muzeum Związku Strzeleckiego, które narazie obejmowałoby materiały dotyczące ruchu wojskowego w latach 1906—1914 i Związku Strzeleckiego od roku 1919.

W związku z powyższem pożądanem byłoby, aby poszczególni członkowie i oddziały Z. S. przeprowadziły na swych terenach odpowiednią akcję, mającą na celu zbieranie materiałów muzealnych.

Muzeum obejmować będzie działy:

a) dokumentów, wydawnictw i publikacyj,

b) fotografii, sztychów i obrazów,

c) pamiątek związanych z osobą Marszałka Piłsudskiego,

d) pamiątek historycznych (sztandary, ordery, dystynkcje, broń — pozostałe po oddziałach oraz zmarłych i poległych),

e) techniczny (umundurowanie, broń, wyposażenie wojskowe).

W sprawach związanych z Muzeum Z. S. należy komunikować się bezpośrednio z jego kierownikiem, urzędującym w lokalu Komendy Głównej, Warszawa, ul. Myśliwiecka 3/5 (adresować: Referat propagandy Komendy Głównej).

R. 3/32. P. Z.

ZDJĘCIA FOTOGRAFICZNE — NADSYŁANIE DO ARCHIWUM KMDY GŁ. Z. S.

Dla celów sprawozdawczych i historycznych poleciłem założenie w Komendzie Głównej Z. S. archiwum fotografii.

W związku z powyższem polecam, aby w każdym razie dokonywania w terenie zdjęć fotograficznych, ilustrujących życie strzeleckie, jedna odbitka przesyłana była do Komendy Głównej Z. S. Fotografia musi być zaopatrzona w krótki opis momentu jaki przedstawia z zaznaczeniem nazwisk osób na niej uwidoczniionych, jak również daty i miejsca w którym została wykonana.

Przy przesyłaniu fotografii droga służbowa nie obowiązuje.

FILM — PRZESYŁANIE.

Zdarzają się wypadki, że wytwórnia filmowa Z. S. otrzymuje bez uprzedniego zamówienia zdjęcia filmowe z terenu. Celem uniknięcia nieporozumień i nieprzewidzianych kosztów, zarządzam na przyszłość co następuje: za film przesłany z własnej inicjatywy koszta z tem związane mogą być pokryte przez wytwórnię Z. S. tylko w wypadku odpowiednio zrobionych zdjęć (temat, zdjęcie), nadających się do wyświetlania na rynku handlowym. Przyjęcie tych kosztów przez wytwórnię zależy od każdorazowej decyzji kierownika. Koszta kopji zamówionej do ewentualnego użytku przesyłającego zdjęcia, pokrywa zamawiający w cenie 1 zł. za 1 mtr. wraz z napisami.

Za filmy zamówione z terenu przez Wytwórnę Z. S. koszta ponosi ta ostatnia na mocy specjalnych umów.

Ze względu na duże koszty, jakie pociąga za sobą nakręcanie chociażby niewielkich filmów, wskazane jest używać jaknajlepszy materiał filmowy i dobrego kinooperatora.

Robienie zdjęć dłuższych z życia Związku ponad 50 — 75 m. z punktu widzenia handlowego nie opłaca się, ze względu na niemożność dawania do aktualnych dodatków dłuższych ponad wyżej wymieniony metraż aktualij.

We wszelkich zamierzeniach filmowych specjalnych (dłuższych zdjęciach lokalnych), należy mnie wcześniej informować i zasięgać porady Wytwórni Filmowej Z. S.

L. dz. 5323/W.F.

FILMOWANIE ZAWODÓW SPORTOWYCH Z. S.

Ponieważ zdarzają się wypadki, że kmdci okręgów oddają filmowanie zawodów sportowych i innych imprez Z. S. lokalnym firmom, polecam na przyszłość zwracać się o wykonanie filmu przedewszystkiem od wytwórni filmowej Z. S., a dopiero w wypadku niemożności wysłania kinooperatora przez nią, do innych firm, przyczem zawsze należy zabezpieczyć sobie otrzymanie bezpłatnej kopji filmu dla wytwórni filmowej Związku

R. 7/31, p. 9. L. dz. 1638/WF.

HONOROWANIE LEGITYMACYJ PRASOWYCH ZWIĄZKU DZIENNIKARZY I PUBLICYSTÓW SPORTOWYCH.

Polecam organizatorom zawodów, oraz imprez sportowych, na terenie wszystkich okręgów, honorować legitymacje prasowe Związku Dziennikarzy i Publicystów sportowych, oraz polecam każdorazowo przysyłać omawianej organizacji zaproszenia na każdą imprezę sportową, jak również i materiały, celem umieszczenia sprawozdań prasowych.

DZIENNIKARZE SPORTOWI.

Podaję do wiadomości i zastosowania się treść pisma Związku Polskich Związków Sportowych z dnia 5. IV. 32. L. 697/32.

Wobec częstych skarg, wpływających do P. Z. Dz. i P. S. z powodu wykroczeń dziennikarzy sportowych w prasie i złęgo ich wywiązywania się z organizowania propagandy większych imprez sportowych Zarząd Polskiego Związku Dziennikarzy i Publicystów Sportowych zwrócił się do nas z prośbą

o zalecanie wszystkim zrzeszonym związkom i klubom sportowym, iżby wchodziły w kontakt jedynie z tymi przedstawicielami prasy, którzy są członkami P. Zw. Dz. i P. S.

Pol. Zw. Dz. i P. Sp. wnosząc tę prośbę, tłumaczy, że wszelkie skargi dotyczyły najczęściej dziennikarzy wykluczonych ze związku, lub nieprzyjętych, zaś Zarząd Główny P. Z. Dz. i P. Sp. może ingerować jedynie w wypadku, gdy dany dziennikarz jest członkiem tego związku.

Podając powyższe do wiadomości Zarząd Z. Dz. prosi WPanów o polecenie podległym Im związkom i klubom, aby przed wejściem w kontakt i udzieleniem jakichkolwiek informacji przedstawicielom prasy, upewnił się przedtem czy są członkami P. Zw. Dz. i P. Sp. i żądali przedstawienia odnośnych legitymacyj".

D. Z. i R. 1/32, p. 24. L. dz. 2923/Prop.

WYCHOWANIE OBYWATELSKIE

PRACA ZWIĄZKU STRZELECKIEGO — CHARAKTER

Propagandowo przygotowawczy okres działalności Zw. Strzeleckiego minął już dawno. Obecną jego pracę powinien charakteryzować ciągły żmudny wysiłek, mający na celu osiągnięcie konkretnych pozytywnych, państwowo-pożytecznych rezultatów. W konsekwencji cała praca oddziałów strzeleckich powinna się koncentrować na tych zadaniach realnych, z pominięciem, a w każdym razie z ograniczeniem do minimum wszelkich wystąpień reprezentacyjnych, mających może znaczenie propagandowe, ale przeszkadzających w codziennej szarej pracy. W związku z powyższym ustalam następujące zasady:

1. Uroczystości i obchody, związane z wystąpieniem wojskowych oddziałów w Związku Strzeleckim należy ograniczyć do następujących wypadków:

- 1) 19 marzec,
- 2) Trzeci Maj,
- 3) 6 sierpień,
- 4) 16 sierpień,
- 5) 11 listopad,
- 6) święto w. f. i p. w.
- 7) Poświęcenie chorągwi.

Ponadto wystąpienia takie są dopuszczalne na każdorazowe żądanie władz wojskowych. Należy jednak dążyć do tego, by żądania te były możliwie jaknajrzadsze, ewentualnie, żeby się ograniczały do święta pułkowego i przysięgi rekrutów. Uroczystość przyrzeczenia strzeleckiego należy łączyć z jednym z wystąpień wymienionych powyżej. (1—6).

Wszelkie pozostałe rocznice i uroczystości należy włączyć w program prac wychowania obywatelskiego, traktując je w sposób świetlicowy. Doce-

niając całkowicie ich znaczenie polecam wykorzystać je w całej pełni jako czynnik wychowawczy, unikając jednakże traktowania ich jako pretekstu do wystąpień paradno - reprezentacyjnych.

Uczestniczyć w wystąpieniach wojskowych mogą jedynie oddziały należycie wyszkolone i umundurowane. Należy fundowanie chorągwi ująć w pewne karby. Uważam za niedopuszczalne zjawisko, by otrzymywał chorągiew oddział, nie posiadający jeszcze świetlicy i źle wyszkolony. Na przyszłość zakazuję fundowania chorągwi bez każdorazowego mego uprzedniego zezwolenia, zezwolenia zaś te będą uzależniał od czasu istnienia oddziału, posiadania przezeń świetlicy, stanu organizacyjnego i wyszkoleniowego oraz wyników pracy.

Podając to wszystko do zastosowania, polecam jeszcze raz wszystkim komendantom dołożyć starań, aby Zw. Strzelecki stał się kuźnią realnej pracy dla dobra Państwa, a nie paradnem wojskiem, zwracającym uwagę jedynie na blichtr i ceniącym tylko stronę reprezentacyjną.

R. 2/30 p. 12. L. dz. 132/Og. Org.

AKCJA NIESIENIA POMOCY BEZROBOTNYM

Najwyższe czynniki rządowe w państwie podjęły inicjatywę zorganizowania społeczeństwa pod hasłami walki z bezrobociem oraz niesienia pomocy pozostającym bez pracy.

W związku z tem powołany został przy Prezydjum Rady Ministrów Naczelny Komitet do Spraw Bezrobocia, w skład którego poza przedstawicielami rządu wchodzi delegacje wszystkich instytucyj oraz organizacyj społecznych, między innymi i Związku Strzeleckiego,

Podobne Komitety lokalne w województwach i powiatach znajdują się w stadjum organizacji.

Poprzeć inicjatywę czynników rządowych ma obowiązek całe społeczeństwo. Rozwiązanie kwestji bezrobocia może nastąpić jedynie przy wspólnym wysiłku rządu i społeczeństwa.

Szeregi strzeleckie, których sztandary niosą hasła ofiarnej służby Ojczyźnie w walce z bezrobociem i w niesieniu pomocy bezrobotnym winny stanąć w pierwszym szeregu.

Strzelcy pierwsi winni zrozumieć nakaz państwowej konieczności i pierwsi winni stanąć do obywatelskiej współpracy z państwem w dziedzinie zwalczania klęski bezrobocia.

Zarządzam, aby poszczególne ogniwa organizacyjne:

a) nawiązały ścisłą łączność z lokalnymi komitetami do spraw bezrobocia,

b) wydelegowały do komitetów swoich przedstawicieli, którzy z ramienia Związku Strzeleckiego współpracowałyby w akcji zwalczania bezrobocia,

c) podjęły szeroką propagandę wśród szeregów strzeleckich haseł wysuwanych przez komitety do spraw bezrobocia,

d) w porozumieniu z komitetami organizowały wśród strzelców akcję niesienia doraźnej pomocy bezrobotnym w obliczu zbliżającego się okresu zimowego,

e) w szczególności polecam komendantom zainteresować i poprzeć na podległych sobie terenach akcję dożywiania w okresie zbliżającej się zimy dzieci rodzin bezrobotnych na drodze przyjmowania przez zamożniejsze rodziny strzeleckie do swych stołów na obiad przynajmniej po 1 dziecku.

Całą akcję traktować należy jako samopomoc organizacyjną wynikającą z poczucia obowiązku społecznego, a nie jako akt dobroczynności.

Wykonywując powyższe organizacja strzelecka da społeczeństwu jeszcze jeden dowód swej żywotności i żywego zrozumienia spraw państwowych oraz wskaże innym przykład obywatelskiej pracy dla dobra państwa.

L. dz. 5339/Pras.

POMNIKI MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO.

W związku z tem, iż zwracają się do mnie niejednokrotnie podległe mi jednostki organizacyjne o poparcie inicjatywy wzniesienia pomników czy to Marszałkowi Piłsudskiemu czy też innym o charakterze pamiątkowym godząc się na to w zasadzie, zalecam wznosić pomniki o charakterze żywym i trwałym które mogą przyczynić się do rozwoju życia organizacyjnego naszego narodu.

Za przykład wzniesienia żywego pomnika Twórcy państwowości polskiej może posłużyć obsadzenie przez strzelców łódzkich w dniu rocznicy zwycięskiego odparcia najazdu bolszewickiego, wszystkich dróg w powiecie łódzkim dziesięcioma tysiącami drzewek.

Przykłady te można mnożyć, zakładając pamiątkowe świetlice, strzeleckie biblioteki, strzelnice, boiska i t. p.

Budując Marszałkowi nie martwe płyty i kamienie, ale żywe i trwałe pomniki, które spełniać będą pozatem wielką rolę w naszym życiu organizacyjnym społecznym kontynuować będziemy w świetlicach na strzelnicach i boiskach, noszących Jego imię — Jego twórczy wysiłek nad odbudową polskiej państwowości.

Polecam przestrzeganie następujących zasad przy organizowaniu krótkoterminowych kursów wych. obywatelskiego:

1) Okres jesienny i zimowy nadaje się najlepiej do planowego przeszkolenia referentów wych. obyw. na krótkoterminowych kursach wych. obywatelskiego. W tym celu wykorzystać należy w najbliższym okresie wszelkie możliwości uzyskania urlopów dla ref. wych. obyw. oraz środków na przeprowadzenie kursów.

2) Prelegentami na kursach powinni być z reguły pracownicy społeczno - oświatowi Z. S., a kierownictwo kursów powinno zawsze pozostać w ramach Z. S. Komenda Główna w miarę możliwości obsyłać będzie kursy swymi instruktorami.

3) W planie kursów uwzględniać należy istotne braki i potrzeby terenu a doksztalcenia kadry referentów dokonywać przy sposobności powiatowych odpraw referentów wych. obyw.

4) Dla ułatwienia przeprowadzenia kursów podaję ramowy program krótkoterminowych (3 dniowych kursów) wychowania obywatelskiego:

I. Zagadnienia wstępne. Drogi wychowania obywatelskiego dawniej i obecnie. Przegląd organizacji kulturalno - oświatowych na danym terenie i ocena formy oraz skuteczności działania wychowawczego. „Nauka obywatelska” i „Nauka o Polsce współczesnej — a Wychowanie Obywatelskie”. Elementy wychowania obywatelskiego (uczucia, przeżycia, wiedza i praca społeczna). Znaczenie form i metod w akcji wych. obyw. (przenawianie i trafianie do człowieka).

II. Zagadnienia podstawowe. Środowisko (wieś, miasto) i otoczenie z którego rekrutują się strzelcy (konwenans, kultura i pojęcia tam kursujące). Rola nauczyciela - referenta w środowisku społ. Z. S. Cechy dobrego obywatela. Zadania Z. S. w zakresie wych. obyw. Cel i istota wychowania obywatelskiego. Metoda wychowania przez czyn i wytwarzania nawyków (działania jednostkowe i zbiorowe, przykład).

III. Środki i formy działania wychowawczego: pogwarki, gawędy, porady indywidualne, zbiórka, zwiedzanie, wycieczki, czytanie głośne, pieśni, widowiska, inscenizacje, konkursy i t. p.

IV. Świetlica: jako metoda wychowywania strzeleckiego. Elementy świetlicowe: lokal i jego urządzenie, zespół świadomy wartości świetlicy i do niej przywiązany, współżycie osiągnięte przez gry, zabawy i pieśni różnorodne zajęcia świetlicowe (gry, wieczornice, inscenizacje), gawędy, pogadanki, roboty, wycieczki i t. p.).

Zagadnienia podstawowe, formy i środki działania wychowawczego, oraz świetlica powinny być omówione w formie gawęd i zebrań dyskusyjnych, pozwalających na przyswojenie słuchaczom istoty i wytycznych metodyki wych. obyw. Z. S.

Wskazaniem jest aby uczestnicy kursów zaznajomili się przed przybyciem na kursy z następującymi działami:

1. Orkan Wł. — Listy ze wsi t I, II W-wa 1925 — 1927.
2. Frankowski E. — Kalendarz obrzędowy ludu polskiego, W-wa 1928
3. Baley G. — Psychologia wieku dojrzewania, W-wa 1931,
4. Dom ludowy, cz. II W-wa 1928,
5. Dr. J. Chałasiński: Dwie koncepcje nauki obywatelskiej (Oświata i wychowanie R. II. Z. 9).

6. Cz. Bykowski: Wycieczki 1929.

Równocześnie przypominam rozkaz 19/31, p. 9 ust. 9 o obowiązku przedłożenia planu odpraw i kursów wych. obyw.

Plan kursów wych. obywatelskiego będzie podstawą do obsyłania — w miarę potrzeby — kursów przez instruktorów Kmdy Gł.

R. 24/31, p. 18.

PRÓBA KANDYDACKA — UREGULOWANIE.

Każdy rok pracy strzeleckiej rozpoczyna się normalnie 3 miesięcznym okresem próby. Przyjmując, że systematyczna praca wyszkoleniowa w większości oddziałów Z. S. rozpoczęła się w bieżącym roku szkolnym od października, polecam w styczniu okres przygotowawczy zamknąć przeprowadzeniem we wszystkich podległych sobie oddziałach przyrzeczeniem które złożyć winni w tym okresie wszyscy kandydaci na strzelców, jak również wszyscy ci strzelcy, którzy z jakichkolwiek powodów przyrzeczenia dotąd nie składali. Przyczem zwracam uwagę na należyte wykorzystanie wartości organizacyjno - wychowawczych przyrzeczenia, które należy podnieść do godności tradycyjnego święta oddziału.

W okresie przygotowawczym kandydaci na strzelców muszą otrzymać należyte uświadomienie ideowo - organizacyjne.

Dla ułatwienia pracy poświęconej przygotowaniu kandydatów strzeleckich do przyrzeczenia, ustalam i podaję niżej ogół warunków, które muszą być jako minimum przyswojone kandydatom przed złożeniem przyrzeczenia.

PROGRAM PRÓBY KANDYDACKIEJ.

Kandydat na strzelca.

1) Poda nazwę oddziału i jego adres pocztowy (np. oddział Związku Strzeleckiego im. Lisa - Kuli w Dąbrowie, poczta Mława).

2) Zna: imiona i nazwiska najbliższych swych przełożonych i wie gdzie mieszkają (sekcyjny, drużynowy, plutonowy, referent wych. ubyw. prezes zarządu oddziału, komendant oddziału),

3) miejsce zbiórki oddziału oraz miejsce i sygnał zbiórki alarmowej (o ile w oddziale jest wyznaczony).

4) potrafi opowiedzieć najważniejsze zdarzenia z historii swego oddziału i wskaże datę święta oddziału,

5) opowie krótki życiorys Patrona swego oddziału,

6) wie jak należy zachować się w świetlicy i w kancelarii,

7) opíše mundur strzelecki, oznaki umundurowania i wyjaśni ich znaczenie,

8) rozumie znaczenie stopnia i funkcji, poda nazwy stopni podoficerskich i oficerskich Z. S. do powiatowego włącznie, określi dystynkcje każdego stopnia,

9) określi godło i barwy Związku Strzeleckiego.

10) wykona prawidłowo ukłon i pozdrowienie strzeleckie, wyjaśni znaczenie i pochodzenie tytułu „Obywatel” i pozdrowienia „Cześć”.

11) opowie w skróceniu Historję Związku Strzeleckiego.

Poda datę Marszu Pierwszej Kadrowej (Kadrówka), wskaże na mapie szlak pierwszej kadrowej lub poda ważniejsze miejscowości, w których były pierwsze boje legjonowe (patrz: „Moje pierwsze boje” J. Piłsudskiego).

13) poda datę imienin Marszałka Piłsudskiego.

14) opowie w skróceniu życiorys Marszałka.

15) umie na pamięć tekst hymnu Państwowego „Jeszcze Polska nie zginęła”, Marszu Strzeleckiego „Hej strzelcy wraz” i Marszu Pierwszej Brygady: „Legjony to żołnierska nuta”, oraz wyjaśni ich pochodzenie, wie jak się zachować w czasie śpiewu lub grania Hymnu Państwowego.

16) zna krótki życiorys Prezydenta Rzeczypospolitej,

17) opíše godło i barwy państwowe, wie jak się zachować wobec godeł Państwa i jak wyrażać należy cześć Prezydentowi Rzplitej, wie jak się zachować wobec sztandaru wojskowego.

18) opowie jak powstało Państwo Polskie (6 sierpnia 1914 r., Boje Legjonowe, praca POW., 11 listopad 1918 r.).

19) poda nazwę gminy, powiatu, województwa do którego jego miejscowość należy oraz nazwę okręgu do którego należy oddział.

20) zna drogę do urzędu własnej gminy, poczty, posterunku Policji Państwowej, Straży Pożarnej, najbliższego lekarza,

21) zna adres: komendy powiatowej Z. S., redakcji i administracji „Strzelca”,

22) umie dwie zabawy wybrane dowolnie z pośród następujących: Trzeciak, Dzień i noc, Walka kogutów, Świeca-nos, Paweł i Gaweł.

23) umie zaśpiewać dwie piosenki regionalne, według uznania referenta,

24) zna podstawowe zasady zachowania czystości, a w szczególności umie pielęgnować zęby i nogi,

25) wie jak się zachować przy drobnych skaleczeniach, lub drobnych obrażeniach ciała,

26) umie na pamięć tekst prawa strzeleckiego i tekst przyrzeczenia oraz rozumie znaczenie treści obu tekstów,

27) płaci regularnie składkę członkowską do oddziału,

Program „próby kandydackiej” należy traktować równocześnie jako program wychowania obywatelskiego w okresie przygotowawczym październik — listopad — grudzień). Oczywiście, że stanowi on również minimum uświadomienia ideowo - organizacyjnego, które powinni posiadać wszyscy strzelcy, bez względu na czas służby w organizacji. W miarę potrzeby zatem, lokalne programy wych. obyw. należy uzupełnić wiadomościami podanymi w próbie kandydackiej.

Powyższe traktować należy, jako uzupełnienie rozkazu mojego R. 19/31, pkt. 9.

L. dz. 6437/W. Ob.

UTRZYMANIE KONTAKTU ZE STRZELCAMI W WOJSKU.

Corocznie znaczny odsetek młodzieży strzeleckiej wychodzi z oddziałów Z. S., aby spełnić swój najszczytniejszy obowiązek żołnierski, w szeregach armji czynnej. Utrzymanie więzi organizacyjnej ze strzelcami służącymi w wojsku jest podstawowym nakazem pracy wychowawczej Z. S. i warunkiem gwarantującym utrzymanie nadal strzelców w pracy organizacyjnej po odbyciu służby wojskowej. Nakładam zatem na wszystkich komendantów obowiązek dopilnowania, aby oddziały Z. S. utrzymywały kontakt ze strzelcami, pozostającymi w wojsku.

W tym celu oddziały powinny:

1) utrzymywać stałą korespondencję wysyłąną bądź zbiorowo od całego oddziału, bądź od poszczególnych członków. Należy w niej stale informować kolegów-strzelców w wojsku o pracy „macierzystego” oddziału Z. S., z drugiej strony na zebraniach w świetlicy zainteresować strzelców życiem i pracą pułku, w którym strzelcy służą,

2) wykorzystywać dla korespondencji momenty tradycyjne, jak święta oraz uroczystości rodzinne np. Boże Narodzenie, Wielkanoc, dni imienin

ewentualnie urodzin, święta patrona oddziałów przez wysyłanie życzeń, upominków i t. p.,

3) wykorzystać okazję pobytu strzelców na urlopie przez zorganizowanie odpowiednich przejawów gościnności (wieczornice w świetlicy, odwiedziny oddziałów, upominki zbiorowe, pożegnanie odchodzących z urlopu).

Utrzymanie kontaktu winno zmierzać do wyrobienia w strzelcach poczucia więzi z rodziną strzelecką, jaką jest niewątpliwie oddział Z. S. dla każdego członka organizacji,

Ponadto oddziały strzeleckie w garnizonach wojskowych powinny wejść w kontakt ze strzelcami, odbywającymi służbę w danym garnizonie, dając im dowody pamięci i opieki i wciągając w swoje środowisko z okazji wszelkich imprez strzeleckich. W szczególności należy ich zapraszać na opłatek i święcone, obchody świetlicowe i przedsięwzięcia rozrywkowe. Komendanci strzeleccy zwrócą się do dowódców formacyj wojskowych z prośbą o przychylnie ustosunkowanie się do powyższej akcji i ułatwianie władzom strzeleckim współzycia i opieki nad strzelcami w wojsku.

D. Z. i R. Nr. 2/32, p. 21.

L. dz. 3139/W. Ob.

OBIERANIE PATRONÓW.

W roku ubiegłym w nr. 44 — 45 Strzelca wydanym z okazji Dziesięciolecia Niepodległości, w art. „Kult Bohaterów” rzucona została bardzo doniosła inicjatywa obierania przez oddziały strzeleckie patronów z pośród poległych strzelców-legjonistów.

Nazywanie oddziałów strzeleckich imionami i nazwiskami poległych w walkach o Niepodległość, poznawanie czynów, nawiązywanie do ich bohaterstwa i kultywowanie tradycji wybitnie przyczynić się może do pogłębienia postawy ideowej strzelca.

Polecam komendantom podjąć inicjatywę Redakcji Strzelca i wydać zarządzenie podległym sobie jednostkom, aby oddziały strzeleckie przyjmowały patronów w pierwszym rzędzie z pośród tych strzelców — legjonistów, którzy byli członkami danego oddziału, bądź pochodzą z tych miejscowości, w których znajduje się obecnie oddział, a poległych w walkach o niepodległość, jak również imionami strzelców — legjonistów i bohaterów walk o niepodległość Polski wogóle.

Sprawa, poruszona w niniejszym punkcie zostanie szerzej omówiona w szeregu artykułach na łamach Strzelca, z którymi polecam zaznajomić się.

R. 29/29, p. 10.

PATRONKI ODDZIAŁÓW ŻEŃSKICH Z. S.

W uzupełnieniu rozkazu mojego L. 20/31 pkt. 9 oraz rozkazu L. 2331 pkt. 16 podaję do wiadomości, że rozkazy powyższe odnoszą się również i do oddziałów żeńskich Z. S. z tem, że oddziały żeńskie wybierają patronki, przyczem w pierwszym rzędzie należy wybierać z pośród bojowniczek walk o niepodległość jak np. Zofja Chrzanowska, Emilja Płaterówna i t. d. ze szczególnem uwzględnieniem uczestniczek ostatnich walk wolnościowych a więc peowiaczek, kurjerek, członkiń O. L. K., Obrończyń Lwowa i t. d. zaleca się również wybierać patronki z pośród szczególnie zasłużonych działaczek na polu pracy społecznej, oświatowej i literackiej, jak Klaudyna Potocka, Emilja Szczaniecka, M. Konopnicka, E. Orzeszkowa i t. p.

R. 25/31, p. 16, W. ob.

L. dz. 6678/P. K.

OBIERANIE PATRONÓW — WYJAŚNIENIE.

W uzupełnieniu rozkazu mojego Nr. 29/29 pkt. 10 wyjaśniam, że obieranie patrona oddziału z pośród osób żyjących może odbywać się jedynie za każdorazową zgodą komendanta okręgu (podokręgu).

R. 1/31, p. 9.

L. dz. 5863/W. Ob.

OBIERANIE PATRONÓW.

W uzupełnieniu rozkazu mojego Nr. 29/29 z dnia 31 października 1929 oraz rozkazu Nr. 1/31 pkt 10 z dnia 1 stycznia r. b. podaję do wiadomości że sprawa obioru patronów oddziałów strzeleckich z pośród zasłużonych osób nieżyjących podlega każdorazowo zatwierdzeniu Komendanta Powiatu.

R. 6/31, p. 11.

L. dz. 864/W. Ob.

PATRON ODDZIAŁÓW.

W uzupełnieniu rozkazu mojego Nr. 29/39 pkt. Obieranie patronów i pkt. 9 rozkazu 1/31 zarządzam:

1) W ciągu bieżącego roku szkolnego należy doprowadzić do stanu aby oddziały Z. S. dające gwarancje ciągłości pracy przyjęły patronów oddziałowych.

2) Przypominam, że patronów, oddziały powinny przyjmować przede wszystkim z pośród osób mających za sobą przeszłość i czyny wojenne, aby w ten sposób podtrzymywać tradycję rycerską wśród młodego pokolenia

strzelców. W pierwszym rzędzie należy wybierać patronów z pośród bojowników ostatniego okresu Walk Wyzwoleńczych, strzelców-legjonistów-peowiaków. Przestrzegać również należy aby wybierany patron był bliski dane-
mu środowisku, bądź regionowi.

3) Ustalam zasadę, że każdy oddział Z. S. będzie miał swego patrona zatem nie należy nadawać patronów jednostkom organizacyjno-administracyjnym, jak powiaty, okręgi bądź wyszkoleniowym jak pluton, kompanja i t. p.

4) Celem ułatwienia oddziałom orientacji w wyborze patrona zalecam komendantom okręgów (podokręgów) opracowania dla swych okręgów spisu patronów związanych z terenem danego okręgu, który jako typowy powinien być podany do wiadomości oddziałów. Opracowaniem takiego spisu zająć się powinny okręgowe komisje wychowania obywatelskiego.

R. 20/31, p. 8.

PATRON ODDZIAŁU — UZUPEŁNIENIE.

Rozkaz 20/31 z dn. 1.X. pkt. 8 uzupełniam następująco: Każdorazowy wybór patrona oddziału Z. S. musi być zatwierdzony przez Kmdta Okręgu i ogłoszony w rozkazie okręgowym (podokręgowym). Powyższe dotyczy również wszystkich oddziałów, które już mają swych patronów.

R. 23/31, p. 16.

L. dz. 6218/W. Ob.

OBIERANIE PATRONÓW — UZUPEŁNIENIE.

W związku z rozkazami moimi L. 1/31, pkt. 9, 20/31, pkt. 8 23/31 pkt. 16, 24/31 pkt. 20, 25/31 pkt. 16 uzupełniam:

Zauważyłem, że poszczególne oddziały przy obieraniu patronów z pośród osób żyjących niezawsze pojmują istotę kultu Patronów i zbyt pochopnie zwracają się do komendantów okręgów o zatwierdzenie proponowanych na patronów osób, które swymi czynami i zasługami nie usprawiedliwiają dostatecznie kultu Bohaterskiej Tradycji Niepodległościowej ostatniej doby. Dlatego wybór Patrona z pośród żyjących może być zatwierdzany w drodze wyjątkowej i odnośnie do osób najwybitniejszych, których czyny, zasługi i życie obywatelskie znane są powszechnie i mogą być postawione jako wzór do naśladowania młodzieży strzeleckiej.

Wnioski oddziałów Z. S. o zatwierdzenie proponowanych patronów przesyłają komendanci oddziałów do komendantów powiatowych, którzy po rozpatrzeniu, wnioski przychylnie zaopiniowane kierują do komendanta okręgu. Komendant Okręgu zatwierdza rozkazem proponowanych Patronów, przyczem, o ile chodzi o osoby żyjące, po uprzednim uzyskaniu ich zgody wyrażonej na piśmie.

Zasady powyższe stosują się zarówno do oddziałów Z. S. męskich jak i żeńskich.

R. 5/32, p. 9.

L. dz. 2043/W. Ob

PRZYJMOWANIE PATRONÓW — WYJAŚNIENIE.

W uzupełnieniu rozkazu 5/32 pkt. 9 wyjaśniam:

Wybór i kult patronów oddziałowych Z. S. ma być jednym z ważnych czynników wychowawczych, wszelkie narzucanie, bądź zbyt pochopne zachęcanie oddziałów młodych, nieposiadających tradycji i pracy rzetelnej, do przyjmowania patronów jest niewskazane i nie może mieć miejsca. Decyzja wyboru patrona powinna być wynikiem procesu wychowawczego, dokonywanego się w danym oddziale pod kierunkiem świadomych celu wychowawców. Inicjatywa przyjęcia patrona każdorazowo powinna wyjść z oddziału, komendanci zaś potwierdzając wnioski na patronów obowiązani są rozpatrywać je z całą rozważą, w żadnym zaś razie nie forsować sztucznie.

Dziennik Zarz. i Rozk. Nr. 1/32 pkt. 23.

L. dz. 2922/W. Ob.

OSOBA MARSZAŁKA J. PIŁSUDSKIEGO JAKO PATRON ODDZIAŁU — WYJAŚNIENIE.

Na podstawie nadesłanych mi przez poszczególne okręgi wykazów obieranych przez oddziały Z. S. patronów stwierdziłem, że ogromna część oddziałów wystąpiła z wnioskiem o zatwierdzenie Marszałka J. Piłsudskiego na patrona, dając zrozumiały wyraz swojej czci i ukochania jakie pielęgnują dla naszego Wielkiego Wodza i Pierwszego Komendanta Z. S. Ponieważ J. Piłsudski jako Twórca Związku Strzeleckiego i jego ideologii jest protektorem i patronem całego Związku a tem samym patronem każdego oddziału, nie jest właściwem ani pożądanem nazywanie imieniem Marszałka niewielkiej jednostki organizacyjnej, jaką stanowi oddział. ponadto trzeba pamiętać, że nazwanie oddziału imieniem Patrona jest wyróżnieniem danego oddziału w specjalnym kulcie bohaterstwa i cnot żołnierskich danem postaci z historii walk o Niepodległość, natomiast, gdy chodzi o osobę Marszałka atmosfera kultu Jego Wielkiej Postaci jest stałą i powszechną cechą wszystkich na szych oddziałów. Podając powyższe wyjaśnienie polecam komendantom okręgów (podokręgów) przestrzegać pilnie, aby oddziały nie składały próśb do Pana Marszałka J. Piłsudskiego o przyjęcie patronatu i nie zatwierdzały wniosków zgłaszających osobę Komendanta na Patrona.

D. Z. i R. 6/32, pkt. 16.

ŚWIĘTA ODDZIAŁOWE.

Zauważyłem, że niektóre oddziały samorzutnie organizują dotychczas swoje doroczne święta oddziałowe. Do ceniając wartość wychowawczo-ideową tych momentów, ustalam i polecam komendantom przeprowadzić na podległym sobie terenie w ciągu b. r. szkolnego aby każdy oddział Z. S. ustalił i przyjął dzień święta oddziałowego. Święta oddziałowe z reguły wiązać się powinny z datą założenia oddziału, dniem imienin czy śmierci patrona oddziału, bądź jakimś poważnym wydarzeniem w życiu danego oddziału. Akcja ustalania świąt oddziałowych powinna być zakończoną do maja roku przyszłego.

R. 20/31, p. 10.

L. dz. 5321/W. Ob.

ŚWIĘTA ODDZIAŁOWE — UZUPEŁNIENIE ROZKAZU.

Rozkaz mój L. 20/31 z dn. 1.X. pkt. 10 uzupełniam następująco:

Daty świąt dla poległych sobie oddziałów zatwierdza i ogłasza każdorazowo komendant okręgu (podokręgu) w rozkazie okręgowym (podokręgowym). Przyczem przy zatwierdzeniu wniosków ustalających święta oddziałowe podawać należy ze względów wychowawczych motywy decydujące o wyborze daty święta. Również wskazanem jest przysyłanie oddziałom życzeń z okazji ich dorocznych świąt podobnie jak to jest w armji.

R. 25/31, p. 14.

L. dz. 6676/W. Ob.

OPLATEK STRZELECKI — ORGANIZOWANIE.

Stało się już tradycją w Związku Strzeleckim organizowanie w okresie Bożego Narodzenia opłatka (gwiazdki) strzeleckiego w oddziałach.

W bieżącym roku polecam komendantom szczególnie żywo wziąć do serca zorganizowanie gwiazdki strzeleckiej we wszystkich środowiskach strzeleckich.

Stosowanie do rozkazów moich 22/31 pkt. 1 i 24/31 pkt. 19 gwiazdkę strzelecką zorganizować należy dla dzieci rodzin strzeleckich i sympatyków naszego ruchu, jak również rodzin bezrobotnych. Inicjatywę w tym kierunku podjąć winny przede wszystkim oddziały żeńskie, oraz lokalne Tow. Przyj. Zw. Strzeleckiego.

Opłatek strzelecki dla strzelców, strzelozyn i ich rodzin obowiązkowo zorganizować należy we wszystkich oddziałach strzeleckich.

Strzelczynie winny zająć się:

1) Ozdobieniem choinki zabawkami o motywach dekoracyjnych ludowych wyrobu własnego. Należy unikać świecideł kupnych, w większości fabrykacji niemieckiej. Dla polskich dzieci tylko polskie zabawki.

2) Jako dary powinno się rozdawać dzieciom pierniki swego wypieku. Strzelczynie zorganizują w miarę możliwości w świetlicach zespoły, które podejmą się pod przewodnictwem starszej, doświadczonej osoby wypieku takich smakołyków dla działwy.

3) Ubrania i dary pochodzące ze zbiórek patrz Rozk. 24/31 posegregować i opatrzyć kartką imienną odbiorcy.

4) Program zabawy gwiazdkowej powinien być już opracowany definitely, by mógł być bez zmian odtworzony na choince.

5) Przypominam, że wszelkie potrawy i ciasta winny wyjść z pod rąk strzelczyń. Strzelczynie w świetlicy to gospodyni w domu.

6) Strzelczynie winny być strażniczkami tradycji i zwyczajów staropolskich, należy pamiętać o opłatku, sianie pod obrusem i snopku żytnim w kącie izby.

7) Chóry powinny być przygotowane należycie, by kolenda nie rwała się wskutek nieznamomości słów lub melodyj.

R. 25/31, p. 15.

L. dz. 6677/W. Ob.

ROCZNICA POWSTANIA STYCZNIOWEGO — WYTYCZNE.

Przypadająca na miesiąc styczeń rocznica Powstania Styczniowego święcona corocznie zwyczajem w oddziałach, nasuwa okazję zbliżenia młodzieży strzeleckiej do bohaterskiej tradycji walk o Niepodległość Państwa Polskiego. Z tradycją tą młodzież strzelecka powinna się jaknajżywiej zespalać duchowo przez bezpośrednie przeżycia z okazji zetknięcia się jej z żywymi pamiątkami historycznymi r. 1863 bądź też czynnego udziału w odtwarzaniu historycznych momentów walk styczniowych.

Dotychczasowe formy obchodu jak odczyty, pogadanki, akademje i t. p. traktowane w pewien szablonowy sposób nie stwarzają właściwej atmosfery, ani okazji do żywego, intensywnego przeżywania danego momentu. Należy zatem zwrócić się do form bardziej żywych, bardziej emocjonujących.

Dla przykładu podaję kilka form, które winny wejść do programu obchodu.

1) Alarm oddziału późnym wieczorem lub wczesnym rankiem z dnia 22 — 23 stycznia z nocnym marszem ubezpieczonym na zajęcie określonego stanowiska przed spodziewaną potyczką.

2) inscenizacja biwaku grupy powstańczej w lesie przy ognisku (np.

wzorowe motywy do treści inscenizacji patrz „Nocleg” A. Mickiewicza, „Nasz Naczelnik nad Trockiem jeziorem po Kokańskiej potyczce nocuje”).

3) inscenizacja nocnego napadu powstańców na biwakującą w lesie grupę moskali. Scena ta może być odtworzona łącznie przez kilka sąsiednich oddziałów.

4) Odtworzenie potyczki ew. bitwy powstańców z Moskalami według jej historycznego przebiegu w miejscowościach znanych z walk powstańczych.

5) Marsz gwiazdzisty koncentracyjny kilku oddziałów lub w powiecie, przyczem oddziały powinny być „zrywane” „tajnym” rozkazem przesyłanym kurjerami.

6) Palenie ognisk wieczornych t. zw. wici jako symbolu czuwania i gotowości należy wprowadzić do programu obchodu jako powszechny tradycyjny zwyczaj oddziałów strzeleckich.

7) W miejscowościach gdzie są weterani z 63 roku strzelcy powinni pójść w „odwiedziny” do domu weterana dla spędzenia wieczoru świetlicowego, dla wysłuchania wspomnień o 63 roku, ewentualnie zaprosić w tym celu uczestnika walk powstańczych do świetlicy.

8) Należy wprowadzić zwyczaj wręczania upominków przez oddziały strzeleckie weteranom 63 roku w dniu rocznicy powstania, jako wyraz pamięci i uczuć serdecznych młodzieży strzeleckiej dla bohaterstwa walk narodowych o wolność Polski.

9) W oddziałach żeńskich wprowadzić należy symboliczną scenę przygotowania szarpi oraz opatrunków, którą przygotować można w formie inscenizacji bezpośredniej w świetlicy połączonej z okolicznościową pogadanką.

1) Odtworzenie służby łączności „kurjerek” wysyłanych z meldunkami do oddziałów powstańczych może być traktowane w formie rozgrywki, w której rolę posterunków nieprzyjacielskich zagradzających drogi do określonego punktu mogliby pełnić strzelcy odpowiednio ustawieni.

11) W miejscowościach gdzie są położone groby powstańców obowiązkowe odwiedziny grobów przez oddziały strzeleckie połączone z krótką modlitwą o charakterze patryjotycznym, wypowiedzianą głośno przez kierownika świetlicy lub cały oddział chórem oraz chwilą ciszy i skupienia, uporządkowanie grobów, złożenie wieńców.

Podając powyższych kilka form uczczenia rocznicy Powst. Styczniowego kładę nacisk na konieczność stosowania momentów żywych jaknajbardziej działających na wyobraźnię i uczucia młodzieży, w każdym wypadku obchód należy zakończyć odczytaniem załączonego rozkazu okolicznościowego.

Wkładam obowiązek wystąpienia z inicjatywą w myśl wskazań niniejszego rozkazu na komendantów, którzy w miarę potrzeby winni porozumieć się z odnośnymi komendantami PW. i WF. celem ustalenia programu imprez podejmowanych w szerszym rozmiarze (koncentracje, nocne marsze, odtwarzanie potyczek, alarmowe zbiórki i t. p.).

R. 1/32, p. 10.

L. dz. 6915/W. Ob.

TABLICE PAMIĄTKOWE DLA POLEGŁYCH.

Jednym z ważkich czynników kształcenia uczuć obywatelsko-patriotycznych młodzieży w naszej pracy jest podtrzymanie i szerzenie kultu dla żołnierzy-bohaterów poległych w walce o niepodległość Państwa. Wyrazem tego jest organizowanie przez szeregi strzeleckie masowych obchodów świąt im poświęconych oraz piecza nad grobami poległych. Podtrzymując dotychczasowe formy nadal, polecam komendantom zachęcić podległe sobie oddziały, aby inicjowały i podejmowały we własnym zakresie zakładanie tablic choćby najskromniejszych, na których powinny być umieszczone nazwiska żołnierzy poległych w ostatnich walkach o niepodległość Państwa, a pochodzących z miejscowości, w której się znajduje dany oddział. W maju roku przyszłego zażądam sprawozdania z wyników przeprowadzonej akcji.

R. 20/31, p. 9.

L. dz. 5320/W. Ob.

WYDAWNICTWA (DRUKI) NA TERENIE ZW. STRZELECKIEGO — NADSYLANIE.

Celem prowadzenia rejestracji wszelkich druków, wydawanych przez Zw. Strzel. polecam podwładnym mi komendantom poczynszy od ogłoszenia niniejszego stale nadsyłać mi wszystkie wydawnictwa zarówno periodyczne jak i jednorazowe, ukazujące się na terenie komend prowincjonalnych Zw. Strzeleckiego jak pisma, jednodniówki, książki, broszury, odezwy i t. p. w ilości 10 egz.

Równocześnie polecam nadesłać mi wydawnictwa, które ukazały się w druku do chwili obecnej w tej samej ilości.

R. 1/30, p. 7.

L. dz. 1368/W. Ob.

UZUPEŁNIENIE ROZKAZU NR. 7/30, PKT. 7 Z DN. 1.IV B. R.

W uzupełnieniu rozkazu mojego Nr. 7/30 z dn. 1.IV. b. r, pkt. 7 polecam komendantom okręgów przedkładać mi każdorazowo egzemplarz odczytów zarówno ogłaszanych drukiem jak i pisanych na maszynie.

R. 16/30, p. 10.

L. dz. 3520/W. Ob.

AKCJA PROPAGANDOWO-WYDAWNICZA — UREGULOWANIE.

Ze względu na konieczność ujednoczenia akcji propagandowo-wydawniczej i koordynowania przejawiającej się w terenie inicjatywy polecam przestrzeganie następujących zasad:

1) o wszelkich projektach wydawniczych należy uprzedzać Komendę Gł. przed podjęciem wydawnictwa, podając szczegółowe dane dotyczące projektu,

2) gotowe, względnie zamówione rękopisy należy uprzednio przesłać do Komendy Gł. celem uzgodnienia ich z tendencjami Komendy oraz ewentualnego ustalenia nakładu, gdyby wydawnictwo nadawało się dla całej organizacji.

R. 3/32, p. 5.

L. dz. 586/W. Ob.

ZBIÓRKA KSIĄŻEK DLA BIBLIOTEK STRZELECKICH — UNORMOWANIE.

Ze względu na głód książki w terenie poszczególne jednostki organizacyjne dążą do częściowego rozwiązania kwestji organizowania bibliotek strzeleckich na drodze urządzania wśród miejscowego społeczeństwa zbiórki książek.

Uznając w zasadzie za dopuszczalny ten sposób zdobywania książek, zwracam komendantom uwagę na to, ażeby z liczby zebranych wśród społeczeństwa wydawnictw nie dopuszczać do bibliotek strzeleckich tych, które z punktu widzenia oświatowo-wychowawczego oraz ideologii naszej organizacji są szkodliwe lub całkowicie bezwartościowe w szczególności polecam zwrócić uwagę na wartość wychowawczą oraz poziom artystyczny książek. Decydowanie o przydatności książek do Bibliotek strzeleckich należy pozostawić ref. wych. obyw., którzy ewentualnie mogą w tym celu powoływać specjalne komisje. Książki dla naszej organizacji nieprzydatne należy starać się zamienić w bibliotekach, instytucjach społecznych i t. p. na takie, które się winny znaleźć w bibliotekach strzeleckich.

Równocześnie polecam w wypadku zdobywania książek dla bibliotek strzeleckich drogą zbierania ich wśród społeczeństwa, dopilnować, aby niezależnie od książek zebranych uzupełnić komplety wydawnictwami z dziedziny ideologii i organizacji Związku Strzeleckiego, których wykaz zamieszczony został w rozkazie 4/30 oraz w Zestawieniu Bibliotecznym Poradni Wychowania Obywatelskiego Komendy Głównej.

R. 9/31, p. 11.

L. dz. 2208/W. Ob.

PODRĘCZNIKI PRZY ORGANIZOWANIU KURSÓW INFORMACYJNO-ŚWIETLICOWYCH ŻEŃSKICH — WYKAZ.

Podaję spis podręczników, któremi można się posługiwać przy organizowaniu kursów informacyjno-światlicowych żeńskich.

1. Kaden Bandrowski — Piłsudczycy,
2. Chołoniewski — Duch dziejów Polski,
3. Dobrużyńska-Rybicka i Witkowska — Obywatelstwo,
4. Orkan — Listy ze wsi.
5. Dąbrowska — Ludzie stamtąd,
6. Gosińska — Dom ludowy II część,
7. Radlińska — Książka wśród ludzi,
8. Pacprzak — Zdrowie w chacie wiejskiej,
9. H. Górska — Nad czarną wodą,
10. Boguszewska — Praca „od Jołu”.
11. Higjena i wychowanie (Biblj. Wyd. Op. nad dziećmi i młodzieżą M. R. i O. S.).
12. Wierna służba,
13. Służba Ojczyźnie,
14. Historia Związku Strzeleckiego,
15. Co każdy o Zw. Strzeleckim wiedzieć powinien,
16. Śpiewnik strzelecki,
17. Kowalski — Żywe pieśni,
18. J. Turowiczówna — Wybór inscenizacji.
19. Bakala — Serce Komendanta,
20. Radziński i Grotowski — Książka o życiu i pracy,
21. Dąbrowska — Codzienna praca,
22. Witkowska i Dobrzyńska Obywatelstwo jako podstawa życia zbiorowego,
23. Strzelec Nr. 7 z 1929 r. (światlicowy).
R. 5/32 p. 13.
L. dz. 884/P. K.

WYDAWNICTWA I POMOCE NAUKOWE — INWENTARYZOWANIE.

Stwierdziłem, że przydzielone przeze mnie okręgom i podokręgom wydawnictwa książkowe i pomoce naukowe nie są w poszczególnych jednostkach organizacyjnych inwentaryzowane.

Polecam otrzymane dotychczas tytułem zapomogi wydawnictwa i pomoce naukowe zainwentaryzować i zachować je w bibliotekach dla użytku strzelców oraz na przyszłość pilnie tego przestrzegać.

R. 24/30, p. 6.

L. dz. 5531/W. Ob.

PODANIA O SUBWENCJE — PRZESTRZEGANIE DROGI SŁUŻBOWEJ.

W uzupełnieniu mojego rozkazu L. 22/29 pkt. 3 wyjaśniam, że do korespondencji objętej obowiązkiem przestrzegania drogi służbowej zaliczam składanie wszelkich podań o udzielenie zapomóg na prace kulturalno-oświatowe, bądź ogólnie strzeleckie.

Wyjaśniając powyższe zebraniom kategorycznie składania podań o subwencje do centralnych władz państwowych. Wszelkie ewentualne podania o zapomogi na prace wychowania obywatelskiego składać należy do Komendy Głównej drogą służbową.

R. 4/32, p. 22.

L. dz, 621/W. Ob.

SPRAWY OGÓLNO - ORGANIZACYJNE.

REZOLUCJE POWZIĘTE PRZEZ ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU STRZELECKIEGO NA POSIEDZENIU W DN. 10. IV. 1932 R.

W sprawie oddziałów Akademickich Z. S.

1) W związku z powstaniem akademickich oddziałów Z. S. we wszystkich ośrodkach uniwersyteckich w Polsce, oraz pododdziałów akademickich Z. S. na prowincji, akcję tę jaknajenergiczniej poprzeć w głębokim poczuciu konieczności nawiązania do świetlnych postaci pierwszych akademików-strzelców, których pamięć stanowi dla nas drogocenny skarb strzeleckiej tradycji.

2) że akademickie oddziały Z. S. winne być jedynymi organizacjami strzeleckimi mającymi prawo i obowiązek prowadzenia przysposobienia wojskowego, tem samem szkolącymi przyszłych oficerów Z. S.

3) że akademickie oddziały Z. S. winne stać się szkołą przyszłych działaczy strzeleckich, a wszyscy pracujący w Z. S. akademicy winni obowiązkowo należeć do oddziałów względnie pododdziałów akademickich Z. S.

Stosunek do innych organizacji.

4) Zarząd Gł. Z. S. stwierdza, że obowiązkiem wszystkich członków organizacji jest skierować wszystkie swoje wysiłki ku rozbudowie i wzmocnieniu stowarzyszenia. Wychodząc z powyższego założenia Zarząd Gł. Z. S. uznaje za niepożądany udział członków Z. S. we władzach innych stowarzyszeń i instytucyj społecznych, jako rozdrabniający wysiłki i obniżający efekty pracy władz Związku.

5) Zarząd Gł. Z. S. stwierdza, że dla należytego przeprowadzenia pracy wychowawczej wśród swych członków, musi mieć zapewniony na nich całkowity wpływ, niekryżowany jakimikolwiek oddziaływaniami organizacji o pokrewnym charakterze. W konsekwencji uznaje za niedopuszczalne należenie strzelców do innych stowarzyszeń młodzieżowych, co prowadzi zresztą nieuchronnie do wzajemnych tarć i zadrażnień, oraz zubożenia wyników pracy państwowej Związku Strzeleckiego. Zarząd Główny nie widzi natomiast przeszkód w należeniu strzelców do organizacji o charakterze towarzysko-ideowym (Zw. Legionistów, Peowiaków i t. p.) lub specjalnych (Federacja, Straże Pożarne, LOPP.).

Udział w komitetach organizacyjnych.

6) Wobec samorzutnego powstawania w terenie rozmaitych komitetów lokalnych międzyorganizacyjnych przy niedostatecznie umotywowanej potrzebie, oraz ze względu na częste niedociągnięcia w ich późniejszej działalności, Zarząd Gł. Z. S. uznaje za konieczne uzależnienie każdorazowego przystąpienia lokalnych władz strzeleckich do komitetów organizacyjnych od zgody Zarządu Głównego Związku. Wyjątkiem jest należenie do komitetów P. W. i W. F. wszelkich szczebli, co nie tylko nie jest zakazane, ale jaknajusilniej zalecane.

W sprawie opłacania pracy w Związku Strzeleckim.

7) Stwierdzając, że praca w Związku Strzeleckim jest pracą ideową Zarząd Gł. Z. S. uznaje za wskazane, aby z pracowników Związku pobierali uposażenie tylko ci, którzy pracy tej poświęcają cały swój czas, i dla których uposażenie to stanowi podstawę ich utrzymania. Natomiast uważa za niepożądane opłacanie w jakiegokolwiek wysokości tych członków Z. S., którzy środki utrzymania czerpią z innych źródeł. Tyczy się to szczególnie tych członków Z. S. którzy prowadząc pracę wychowawczą winni świecić przykładem ideowej bezinteresowności.

W sprawie przysposobienia rolnego w Zw. Strzeleckim.

8) Zarząd Gł. Z. S. stwierdza, że cel pracy organizacyjnej, wychowanie wzorowego obywatela żołnierza, może być osiągnięty tylko wtedy, gdy członkowie stowarzyszenia, oprócz należytego spełnienia swych obowiązków organizacyjnych będą wydajnie i sumiennie pracować w swoim zawodzie. Ponieważ 90 proc. członków Z. S. znajduje się i pracuje na wsi, na pierwszym miejscu należy postawić wzorową pracę rolniczą w Z. S. Ko-

niecznością przeto jest wyłożona i planowa praca przysposobienia rolnego, której piękny rozwój zapowiadają dotychczasowe doświadczenia w tej dziedzinie.

D. Z. i R. 1/32.

L. dz. 1177/S. G.

L. dz. 1255/S. G.

WYJAŚNIENIE ROZKAZU Nr. 24—29, pkt. 1.

1. Komendanci Obwodu nie posiadają normalnego Sztabu, natomiast pełnią funkcje inspektorów w terenie z ramienia komendanta okręgu, wszystkie zaś sprawy związane z pracą kancelaryjną, winny być załatwione między komendą okręgu, a komendą powiatową bezpośrednio.

2. Uznając konieczności terenowe, upoważniam komendantów okręgów do tworzenia w miarę potrzeby samodzielnych oddziałów.

3. Wszelkie zmiany terytorjalne, tyżące się kilku powiatów, powinny być przeprowadzone przez najbliższą wspólną władzę tych powiatów, Samodzielne zabieranie oddziałów, należących dotychczas do innego powiatu, zabraniam, jako wprowadzające chaos do pracy.

R. 26/29, p. 6.

KOMPETENCJE KOMENDANTÓW PODOKRĘGÓW.

Wobec zapytań wyjaśniam, że Komendant Podokręgu sprawuje władzę Komendanta Okręgu w stosunku do podległych mu powiatów. Jest on bezpośrednio podległy Komendantowi Okręgu.

R. 27/29, p. 5.

SPRAWY ZASADNICZE — REGULOWANIE.

Zdarzają się wypadki, że poszczególni komendanci regulują rozkazami na swoim terenie sprawy zasadnicze, tyżące się terenu całej Rzeczypospolitej.

Doceniam całkowicie ich inicjatywę, tem nie mniej jednak takie postępowanie powoduje, że sprawy podstawowe w różnych okręgach, a nawet obwodach lub powiatach są traktowane różnicie, co wprowadza dezorganizację. Wobec powyższego, popierając zasadniczo inicjatywę komendantów w porządkowaniu spraw strzeleckich ograniczam ją na przyszłość tylko do kwestyj lokalnych, tyżących się podległych im terenów. Sprawy ogólne, rozciągające się na teren całej Rzeczypospolitej, zastrzegam dla Komendy

Głównej, Równocześnie jednak bardzo chętnie będę widział ze strony komendantów inicjatywę w postaci wniosków i propozycji, w zakresie uregulowania tych spraw.

R. 27/29, p. 8.

ETAT PLUTONU — WYJAŚNIENIE.

Rozkaz mój L. dz. 567/Og. Org. z dnia 11.II b. r. wyjaśniam w ten sposób, że o ile na pluton brak kandydata z cenzusem oficerskim, wówczas na p. o. komendanta może być wyznaczony podoficer, który może awansować do stopnia plutonowego. Tytularny stopień oddziałowego może otrzymać tylko po dłuższem prowadzeniu plutonu (przez rok), uzyskując przytem opinie przynajmniej bardzo dobre.

Jeszcze raz przytem zaznaczam, że etaty określają tylko, do jakiego stopnia może strzelec dojść na danem stanowisku, ale nie oznaczają wcale, że przy wyznaczaniu na nie ma natychmiast dany stopień otrzymać. Przeciwnie należy nadawać raczej stopnie niższe, by w ten sposób umożliwić awansowanie.

R. 6/30, p. 6.

L. dz. 1129/Og. Org.

OFICEROWIE STRZELECCY — TYTUŁOWANIE.

W związku z wprowadzeniem oficerskich stopni strzeleckich ustalam następujące zasady używania stopni wojskowych i strzeleckich we wszelkiego rodzaju pisma h. urzędowych:

Oficerowie strzeleccy, będący oficerami zawodowemi w służbie czynnej i w stanie spoczynku, obowiązani są przed nazwiskiem umieszczać swój stopień wojskowy po nazwisku zaś stopień strzelecki, dodaniem wyrazów Związku Strzeleckiego lub w skrócie „Z. S.“, np. ppłk. Greffner Alfred, Okręgowy Z. S., mjr. w st. spocz. Greszel Eugenjusz, podokręgowy Z. S.

Oficerom strzeleckim, będącym oficerami rezerwy, zalecam by przed nazwiskiem umieszczali swój stopień oficerski w rezerwie, po nazwisku zaś obowiązani są umieszczać swój stopień strzelecki, np. por. rez. Kosterski Władysław, podokręgowy Z. S.

Oficerowie strzeleccy nie będący oficerami rezerwy, umieszczają tylko po nazwisku swój stopień strzelecki, np. Rapacki Stanisław, powiatowy Z. S.

Przy zwracaniu się do oficerów strzeleckich należy tytułować według stopnia wojskowego, strzeleckiego lub według funkcji z dodaniem słowa „obywatelu“, np. „obywatelu majorze“, „obywatelu obwodowy“, „obywatelu komendancie“.

Stopień oficerski w wojsku jest godnością zaszczytną i dla tego uwa-

zam za niewłaściwe konspirowanie go przez nieużywanie. Przeciwnie, każdy strzelec powinien się chlubić z posiadania stopnia oficera rezerwy, podkreślając to na każdym kroku. Jednocześnie jednak powinien pamiętać, że wkłada to obowiązek poszanowania oraz ochrony godności i honoru stopnia oficerskiego.

R. 6/30, p. 4.

L. dz. 1124/Og. Org.

NOSZENIE MUNDURÓW PRZEZ ZAWIESZONYCH — ZAKAZ

W uzupełnieniu „Organizacji Personalnej” zarządzam, iż strzelcy zawieszani w czynnościach, lub w prawach członkowskich, bez wzgl. na posiadany stopień, na czas zawieszenia tracą prawo noszenia munduru strzeleckiego.

R. 12/30, p. 6.

L. dz. 2473/Og. Org.

PIECZĘCIE SŁUŻBOWE — PRAWO UŻYWANIA.

Na skutek częstych zapytywań z terenu wyjaśniam, że oddziały Z. S. nie mają prawa używania pieczęci okrągłej. Prawo to posiadają jednostki Z. S. od Zarządu wzgl. k mendy Powiatu wzwyż.

Prawo używania pieczęci nagłówkowej przysługuje wszystkim jednostkom Z. S.

D. Z. i R. 5/32, p. 10.

L. dz. 3570/Og. Org.

UPRAWNIENIA WOJSKA I POLICJI W STOSUNKU DO STRZELCÓW.

Wobec zdarzających się nieporozumień, wyjaśniam, że strzelcy w mundurach tak oficerowie jak i szeregowi podlegają wszystkim zarządzeniom i obowiązani są legitymować się tak organom służbowym i inspekcyjnym wojska, jak i władzom policyjnym. Komendanci okręgów pouczą swoich podwładnych o niedopuszczalności stawiania jakiegokolwiek oporu przedstawicielom policji, występującym służbowo.

Strzelcy w ubraniu cywilnem są traktowani, jak każda osoba cywilna i legitymacja strzelecka nie ma na to traktowanie wpływu.

R. 4/30, p. 15.

L. dz. 603/Og. Org.

LOKALE ZAKAZANE.

Komendanci garnizonów strzeleckich wejdą w porozumienie z komendantami garnizonu i płacą wojskowemi w celu uzyskania od nich wykazów lokalów, zakazanych dla wojska. Należy zakazać wstępu oficerom strzeleckim w mundurach do lokalów zakazanych dla oficerów wojska. Analogicznie należy zabronić wstępu strzelcom umundurowanym do lokalów zakazanych dla szeregowych służby czynnej.

R. 4/30, p. 17.

L. dz. 605/Og. Org.

ZAŻALENIA NA OFICERÓW P. W.

Zdarzył się wypadek wniesienia przez oddział strzelecki zażalenia na oficera p. w. do wyższych władz wojskowych.

Tego rodzaju stawianie sprawy wnosi tylko rozdrażnienie we wzajemne stosunki, nie wpływające bynajmniej na pomyślnie załatwienie spraw. W związku z powyższem zarządzam:

W razie nieporozumień jakichkolwiek władz strzeleckich z władzami wojskowemi, składanie zażaleń do wyższych władz jest zakazane. Natomiast wskazane jest zwrócenie się do bezpośrednich władz strzeleckich z prośbą o załatwienie konfliktu. Komendanci okręgów porozumieją się z władzami wojskowemi, aby oficerowie p. w. przyjmowali wszelkie zażalenia i interpelacje tylko od równorzędnych komendantów strzeleckich, przyczem na szczeblu komendanta obwodu p. w. reprezentantem władz strzeleckich jest komendant obwodu Zw. Strzeleckiego. Należy uzyskać, aby wszelkie zażalenia i petycje, skierowane do oficerów p. w. z pominięciem tej drogi były zwracane bez załatwienia do odpowiednich komendantów w celu zbadania sprawy i nadania jej właściwego biegu.

R. 16/30.

L. dz. 3479/Og.Org.

NAJWYŻSI DOSTOJNICY PAŃSTWOWI — ZACHOWANIE SIĘ PRZY SPOTKANIU.

Zauważyłem, że strzelcy nie zawsze orjentują się, jak należy zachować się przy spotkaniu najwyższych dostojników Państwowych. Wobec powyższego wyjaśniam:

W razie spotkania przechodzącego lub przejeżdżającego Pana Prezydenta Rzeczypospolitej lub Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego, wszyscy strzelcy w mundurach stają, przyjmują front i oddają honory według woj-

skowego regulaminu musztry. Strzelcy w ubraniach cywilnych składają ukłon, zdejmując nakrycie głowy.

R. 18/30, p. 9.

L. dz. Og. Org.

STOSUNEK Z WŁADZAMI — ZASADY

Zdarzają się wypadki, że poszczególni komendanci zwracają się do swych przełożonych z prośbą o interwencję w służbowych sprawach strzeleckich u władz państwowych lub komunalnych stopnia, odpowiadającego petentowi. Zdarzają się również, że zwracają się oni o interwencję, nie wyczerpawszy uprzednio wszystkich środków i dróg, dostępnych sobie. W celu uregulowania tych spraw zarządzam:

Wszystkie sprawy, należące do kompetencji odpowiednich władz, funkcjonujących na szczeblu danego komendanta, powinny być załatwiane przez tych ostatnich bezpośrednio, w porozumieniu z danymi władzami. Zwracanie się o współdziałanie do przełożonych komendantów może mieć tylko wtedy miejsce, gdy konieczna jest decyzja lub interwencja władz wyższych. W związku z powyższem podaję do wiadomości że osobiście będę rozpatrywać sprawy tylko wymagające decyzji, ewentualnie interwencji władz centralnych. Wszystkie pozostałe będę zwracał bez rozpatrzenia komendantom okręgów. Analogicznie zakazuję nadsyłania wszelkich petycji i podań komendantów podległych, które mogą być załatwiane przez władze okręgowe we własnym zakresie. Sprawy, wymagające załatwienia przezemnie powinny mi być przedkładane z wyczerpującymi materiałami i załącznikami, wyłącznie przez komendantów okręgów, bym nie potrzebował żądać ich uzupełnienia, co z zasady opóźnia ostateczną decyzję. Należy pouczyć podwładnych strzelców o niedopuszczalności omijania w takich wypadkach drogi służbowej.

R. 18/30, p. 10.

L. dz. 3860/Og.Org.

PROTEKTORATY I KOMITETY HONOROWE — UREGULOWANIE.

Zdarzają się wypadki, że poszczególne oddziały strzeleckie, organizując lokalne uroczystości, zwracają się o protektorat do najwyższych dostojników państwa.

W celu uporządkowania tych spraw zarządzam na przyszłość, że o protektorat Pana Prezydenta, względnie Pana Marszałka mogą prosić tylko władze naczelną Związku. Władze okręgowe i podokręgowe mogą

zabiegać o protektorat tych osób tylko za uprzednią zgodą władz naczelnych. Członków Rządu mogą prosić o honorowe przewodniczenie, meldując o tem władzom naczelnym. Wojewodów i dowódców O. K. zapraszają bezpośrednio. Władze powiatowe mogą się starać o protektorat względnie o honorowe przewodnictwo wojewodów oraz d-ców O. K. za zgodą władz okręgowych, względnie powiatowych. Władze administracyjne, szkolne i wojskowe poniżej wojewodów, d-ców O. K. i kuratorów zapraszają we własnym zakresie

Oddziały przy tworzeniu komitetów honorowych każdorazowo obowiązane są uzyskać zgodę władz powiatowych, tak co do samego tworzenia, jak i jego składu.

R. 19/30. p. 2

L. dz. 4118/Og.Org.

NALEŻENIE OFICERÓW ZAWODOWYCH DO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ ZW. STRZELECKIEGO.

Podaję do wiadomości wyciąg z Dziennika Rozkazów M. S. Wojsk Nr. 37, z dnia 25 listopada 1930.

R. 1/31, p. 4

O D P I S.

Towarzystwo Przyjaciół Związku Strzeleckiego i Polskie Towarzystwo Fotogrametryczne — należenie oficerów.

Na podstawie par. 9 P. S. — 585 „Należenie oficerów do towarzystw i związków” zezwalam oficerom w służbie czynnej i stanie nieczynnym na należenie do „Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego” i „Polskiego Towarzystwa Fotogrametrycznego” — obejmujących swą działalnością cały teren państwa polskiego.

Minister Spraw Wojskowych

(—) J. Piłsudski

Marszałek Polski.

B. Pers. 25704/197161.

L. dz. 5752/Og.Org.

ODPRAWY I OBCHODY — MELDOWANIE.

Zdarza się, że poszczególni komendanci urządzają różne defilady i odprawy, nie zawiadamiając o tem swoich przełożonych.

Wobec powyższego polecam komendantom okręgów, aby meldowali mi o każdym kursie, większym obchodzie, koncentracji, odprawie i t. p.

w odpowiednim czasie przed ich odbyciem. Analogicznie mają oni zobowiązać do podobnych meldunków komendantów obwodowych i powiatowych i wykorzystać podobne zebrania dla osobistego zetknięcia się z terenem.

R. 28/29, p. 9.

ODPRAWY REFERENTEK P. K. — PRZYPOMNIENIE.

Przypominam zarządzenie, że wszelkie odprawy kmdtów powiatów okręgowe, winny się odbywać wspólnie z referentkami powiatowemi, nie zaś oddzielnie, lub z pominięciem referentek pow. p. k.

R. 24/31, p. 7.

L. dz. 6432/P.K.

SKŁADANIE RAPORTÓW.

W związku z nieporozumieniami, zaszłemi w terenie, ustalam następujące zasady składania raportów przez komendantów jednostek strzeleckich, występujących w szyku zwartym na uroczystościach i przeglądach:

Komendanci jednostek strzeleckich, występujących samodzielnie, składają raport przełożonym strzeleckim i wojskowym dokonywującym przeglądu. W obecności starszego przełożonego młodszemu raportu nie zdaje się. Przy występowaniu równorzędnych przełożonych strzeleckich i wojskowych, wojskowy jest uważany za starszego. O ile wojskowy przełożony występuje tylko jako gość i raportu nie odbiera, musi to być zgóry ustalone i zapowiedziane.

O ile oddziały strzeleckie mają wchodzić w skład większej całości, dowodzonej przez wojskowych, wówczas komendant strzelecki składa raport w myśl zasad, podanych wyżej, ale tylko do chwili objęcia całości przez dowódcę całości. Z chwilą objęcia komendy przez wojskowego dowódcę całości, raporty wszelkie odbiera tylko ten ostatni, w myśl przepisów wojskowych, względnie zarządzeń odpowiednich władz.

R. 10/30, p. 13.

L. dz. 1939/Og.Org.

JEDNOSTKI P. W. — PRAWO ODDZIAŁÓW WOJSKOWYCH.

Podaję do wiadomości w dosłownem brzmieniu wyjaśnienie Państwowego Urzędu W. F. i P. W., dotyczące zdejmowania nakrycia głowy przez poczty chorągwane.

Warszawa, dn. 30 maja 1930 r.

O D P I S.

Według rozdzielnika: R. 53 — Formy zachowania się jednostek p. w. — zdejmowanie nakrycia głowy przez poczty chorągwiane.

W uzupełnieniu instrukcji (Organizacja i Regulamin jednostek p.w. PUWF. i PW. L. dz. 2216/Og. z dnia 30. III. 28 r.) wyjaśniam:

Organizacje i stowarzyszenia p.w., występujące podczas uroczystości i defilad—zorganizowane w jednostki p. w. po myśli § 15 wyżej wymienionej instrukcji uzyskują prawo oddziałów wojskowych, tem samem poczty chorągwiane wspomnianych oddziałów obowiązuje reg. służby wewnętrznej Cz. IX. ze zmianami wprowadzonymi Dz. Rozk. Wojsk. Nr. 53/28, poz. 28 w brzmieniu:

„Hełmu, ani czapki z opuszczoną podpinką nie zdejmuje się w żadnym wypadku, zatem poczty chorągwiane, które posiadają wyżej wymienione nakrycia głowy zatrzymują je również i podczas przebywania w świątyniach.

Zastępca Dyrektora P.U.W.F. i P.W.

(—) Dr. Krzyski, ppłk.

L. dz. 2311/Og.Org.

INSPEKCJE PRZEŁOŻONYCH — SPOTYKANIE.

Utarł się zwyczaj niezmiernie uroczystego witania przełożonych strzeleckich, przyjeżdżających w sprawach służbowych, połączony z wystawieniem na stacji kompanij honorowych i posterunków przed kwaterą.

Zwyczaj ten jest sprzeczny z zadaniami Związku Strzeleckiego, którego celem jest nie rozdymanie do niebываłych rozmiarów strony reprezentacyjnej i niezwykle honorowanie własnych członków, a realna codzienna praca nad zwiększeniem obronności Państwa.

W celu uregulowania tego na przyszłość rozkazuję: Wystawianie kompanij i posterunków honorowych przełożonym strzeleckim na przyszłość zakazuję całkowicie. W wyjątkowych wypadkach, gdyby to było wskazane, może się odbyć jedynie za każdorazowem mojem zezwoleniem.

Wystawianie strzeleckich kompanij i posterunków honorowych na spotkanie przyjeżdżających osób może mieć miejsce na przyszłość tylko w wypadkach, przewidzianych regulaminem służby wewnętrznej. Postępo-

wanie w takich razach powinno być ściśle uzgodnione i omówione z władzami wojskowemi.

W razie przyjazdu komendanta przełożonego, najstarszy z komendantów miejscowych melduje mu się na stacji lub w miejscu wskazanem, w asyście podległych komendantów jednostek samodzielnych (obwołu, powiatu, oddziału) kwaterujących w tej samej miejscowości.

W razie przyjazdu delegata komendanta wyższego o ile delegat ten jest równy lub starszy stopniem strzeleckim od najstarszego komendanta miejscowego, przy spotykaniu go obowiązują te same zasady, co przy spotykaniu komendanta. O ile jest on młodszy od komendanta miejscowego, wówczas ten ostatni deleguje swego oficera w miarę możności w stopniu równym przyjeżdżającemu, który wita tego ostatniego na stacji lub w miejscu wskazanem.

W razie przyjazdu prezesa stopnia wyższego najstarszy komendant miejscowy wita go na stacji lub w miejscu wskazanem, ewentualnie składa wizytę na kwaterze, na której prezes przyjezdny się zatrzymał.

W razie oficjalnego przyjazdu prezesów lub komendantów równorzędnych, komendant miejscowy wita ich i traktuje cały czas jako gości miejscowej komendy, ewentualnie zarządu.

R. 12/30, p. 9.

L. dz. 2475/Og. Org.

FUNDOWANIE CHORAĞWI — ZAKAZ.

Powszechnem zjawiskiem w terenie jest fakt, że pierwszym staraniem nowoorganizowanego zarządu czy oddziału jest ufundowanie chorągwi strzeleckiej.

Jest to niezgodne z istotnemi zadaniami Związku Strzeleckiego, który musi prowadzić pracę realną, pogłębioną, dającą wyniki istotne, stawiając stronę reprezentacyjną z natury rzeczy powierzchowną na drugim planie rzeczy.

Wychodząc z tego założenia ograniczyłem rozkazem L. 2/30 pkt. 12 urządzanie wszelkich uroczystości, jak również fundowania chorągwi.

Uważam bowiem, że chorągiew jest zbyt szczytnym symbolem, by nadawanie jej mogło być traktowane w sposób zbyt łatwy. Musi ona być świadectwem uznania za wytrwałą i owocną pracę. Dowodami zaś tej pracy są:

- 1) Odpowiedni stan liczebny jednostki otrzymującej chorągiew.
- 2) systematyczna praca w. ob. oraz p. w. i w. f. i wyrażająca się:

a) w posiadaniu świetlic i o odpowiednio ich urządzeniu i funkcjonowaniu;

c) należycie wysokim procencie strzelców otrzymujących stopnie pw.

d) odpowiedniej ilości zdobytych odznak sportowych i strzeleckich,

3) Sumiennosc w regulowaniu nalezytosci pienieznych.

4) Przykladne wyekwipowanie i umundurowanie jednostek strzeleckich i poszczegolnych strzelcow.

5) Conajmniej bardzo dobra opinja wladz przelezonych o zarzadzcie i komendzie.

Dopiero przy zadodoscuczynieniu tym wszystkim warunkom moze byc przez wladze zwierzchnie nadane prawo posiadania choragwi, jako nagroda za owocna prace.

Pomimo tego sfwierdzam, ze ograniczenia te w terenie sa traktowane jedynie formalnie bez wnikniecia w przyczyny, ktore je wywolaly. Zdarzaja sie nawet wypadki, ze sa czasem swiecone choragwie bez mego zezwolenia.

Wobec powyzzszego na podstawie jednomyślnej uchwały Wydziału Wykonawczego Zarządu Głównego zakazuję całkowicie fundowania i święcenia nowych chorągwi. Dopuszczalnem jest poświęcenie tylko tych chorągwi, na które już zezwoliłem. Wszelką inicjatywę w kierunku ufundowania nowej chorągwi będę uważał za złamanie dyscypliny. Kategorycznie zabraniam komendantom i podległym im strzelcom jakiegokolwiek udziału w uroczystościach, związanych ze święceniem takiej chorągwi lub pracy nad jej ufundowaniem. W stosunku do przekraczających ten zakaz, będę wyciągał najdalej idące konsekwencje. Zakazuję również występowania z wnioskami o zezwolenie na ufundowanie chorągwi, aż do odwołania.

R. 12/30, p. 10.

L. dz. 2476/Og. Org.

ĆWICZENIA REZERWY — ZARZĄDZENIA.

Wobec rozpoczynających się ćwiczeń rezerwy zarządzam co następuje.

1) Wszyscy komedanci strzeleccy od komendanta powiatu wwszy zgłoszą się do odwódców najbliższych jednostek wojskowych z prośbą o umożliwienie im nawiązania kontaktu ze strzelcami, odbywającymi ćwiczenia rezerwy. Strzelców tych, tak oficerów, jak i szeregowych, należy zebrać i zorganizować dla nich życie towarzysko - świetlicowe, łącznie ze strzelcami miejscowymi.

Kładę nacisk na złączenie ich w jedną wielką rodzinę strzelecką, przepojoną wspólnymi ideałami i opanowaną jednym dążeniem pełnej poświęcenia służby obywatelskiej Ojczyźnie. Nawiązanie tego harmonijnego

współzycia i zbliżenia się wzajemnego strzelców ze wszystkich krańców Rzeczypospolitej uważam za niezmiernie ważne zadanie wszystkich komendantów, spadające na nich w związku z ćwiczeniami rezerwy.

Ponadto w porozumieniu z odpowiednimi oficerami p. w., należy starać się o zorientowanie strzelców rezerwistów w miejscowych pracach p. w.

Pożądanem jest również uzyskanie włączenia dla nich do programu wojskowego ćwiczeń i wykładów ważnych z naszego punktu widzenia. (Praca w. ob., p. w. i w. f., organizowanie zawodów i t. p.). W pracy tej powinien wziąć jaknajwyższy udział komendant strzelecki oraz wszyscy jego współpracownicy.

2) Wszyscy strzelcy, powołani na ćwiczenia rezerwy, powinni się zameldować u najbliższego oficera p. w. i prosić go o skierowanie do komendanta strzeleckiego. Po skomunikowaniu się z nim powinni starać się o wzięcie jaknajwyższego udziału w pracach miejscowych jednostek strzeleckich w dostępnym dla siebie zakresie, służąc im swoją wiedzą, umiejętnością i zbierając dla siebie nowe doświadczenia z terenu miejscowego.

R. 12/30, p. 11.

L. dz. 2477/Og. Org.

SKŁADKI KOMENDANTÓW.

Obowiązek statutowy uiszczania składek, ciążyący na wszystkich strzelcach stosuje się temsamem i do komendantów oraz członków komend. Polecam przeto komendantom wszystkich szczebli sprawdzić i dopilnować, by wszyscy strzelcy ćwiczący posiadający przydział służbowy poza oddziałami, oficerowie, podoficerowie i szeregowi, składki powyższe regularnie uiszczali.

Tyczy się to szczególnie członków komend, przytem składka ich powinna być wpłacana nie do własnej komendy, a do kasy najbliższego oddziału strzeleckiego. W tym celu komendanci zarządzą przydział gospodarczy całego składu osobowego komend do odpowiednich oddziałów.

R. 19/30, p. 9.

L. dz. 4124/Og. Org.

ROZSYLANIE ŻYCZEŃ ŚWIĄTECZNYCH.

Poszczególni komendanci Zw. Strzel. stosują się do ogólnie przyjętego zwyczaju, rozsyłają masowo życzenia świąteczne.

Ze względu na to, że hołdowanie powyższemu zwyczajowi wymaga wiele czasu i pociąga za sobą koszty, zalecam aby na przyszłość kome-

danci Z. S. zamiast życzeń świątecznych składali pewną kwotę na cel, który będzie każdorazowo wskazywał.

Wysyłania życzeń pocztą, jak to było stosowane dotychczas na przyszłość kategorycznie zakazuję.

R. 2/31, p. 16.

L. dz. 1950/Og. Org.

POZDROWIENIE STRZELECKIE.

Podtrzymywanie pewnych tradycyjnych cech jest jedną z istotnych zasad, któremi kieruje się Związek Strzelecki.

Jedną z tych tradycji zostawionych nam przez naszych poprzedników jest pozdrowienie strzeleckie „Cześć”. Słowo to jest nie tylko zdawkowym pozdrowieniem, ale mieści w sobie wyraz najwyższego szacunku, jaki obywatel może okazać współobywatelowi. W Związku Strzeleckim zaś jest równocześnie stwierdzeniem równości wszystkich obywateli w pracy ideowej.

Z powyższych względów rozkazuję:

1) przy wszelkich zbiórkach, przeglądach i odezwaniach się do zespołów strzeleckich najstarszy z komendantów wita oddział słowami: „Cześć obywatele!”, oddział zaś odpowiada skandując na trzy tempa: „Cześć - obywatelu - komendancie”.

2) O ile na zbiórce ma być oficer służby czynnej, należy prosić go, aby pozdrowił oddział pozdrowieniem strzeleckim. W takim wypadku oddział odpowiada wymieniając stopień pozdrawiającego (a mianowicie: „Cześć - obywatelu - generale, poruczniku).

3) Wszystkim strzelcom zalecam używanie pozdrowienia strzeleckiego w życiu codziennym, by stało się ono widomym znakiem naszej służby strzeleckiej.

R. 9/31, p. 5.

L. dz. 2224/Og. Org.

ZACIĄG DO SZEREGÓW — ZARZĄDZENIA.

W dniu 1 września rozpoczyna się nowy rok pracy przysposobienia wojskowego. Wkłada to na nas obowiązek takiego przygotowania się, by z chwilą pojawienia się instruktorów P. W. w terenie można było od razu przystąpić do realizowania programu wyszkoleniowego, nie tracąc czasu na sprawy organizacyjne. W tym celu zarządzam:

We wszystkich miejscowościach, gdzie się znajdują władze, czy też oddziały strzeleckie należy w ciągu września przeprowadzić akcję propa-

gandową. Może to być dzień, czy tydzień P. W., co już zależy od warunków miejscowych. Może on być poświęcony propagandzie hasel obrony państwa, a specjalnie przysposobieniu wojskowemu (nie wyłącznie Zw. Strzel.), jako pracy społeczeństwa w tym kierunku. Program pozostawiam miejscowej inicjatywie. Mogą to być akademje, odczyty, odezwy, capstrzyki, akcja prasowa, zawody, imprezy w. ob. i t. p. Pożądaniem jest przeprowadzenie tej akcji przez organizowanie w tym celu z najpoważniejszych osób komitetu z udziałem przedstawicieli władz. Rezultatem akcji powinno być z jednej strony zgłaszanie się do naszej pracy nowych kandydatów, z drugiej zaś zebranie środków na tę pracę

Ograniczenia dotyczące się zakładania nowych oddziałów utrzymuję jednak nadal w mocy. Dążyć trzeba do rozbudowy i wzmocnienia oddziałów już istniejących, łącząc je nawet w miarę możliwości i potrzeby ze sobą po kilka, nie zaś do tworzenia nowych, słabych jednostek, niemających szans istnienia rozwoju.

Dążąc do rozwoju liczebnego trzeba jednak zwrócić baczność uwagę na jakościową selekcję nowowstępujących członków. Polecam bezwzględnie przestrzegać wprowadzenia przez dwóch dawnych, godnych zaufania członków, którzy gwarantują poziom etyczny i ideowy nowowstępującego i odpowiadają moralnie za jego przekroczenie. Nie mogą być przyjmowane do organizacji jednostki, na których ciążyą zarzuty natury moralnej. Na komendantów wkładam odpowiedzialność za kontrolę kwalifikacji nowoprzyjmowanych członków. Wszyscy nowowstępujący winni złożyć wypełnioną i podpisaną deklarację członkowską. Bez tego przyjmowanie jest wzbronione. Wobec wszystkich nowoprzyjętych kandydatów przestrzegam polecam trzy-miesięczny okres próbny. W ciągu tego okresu kandydatom niewolno używać miana „Strzelec”, a tylko „Kandydat”, przyczem nie wolno im nosić wężyków. Starać się trzeba, by w programie przysposobienia wojskowego, przerabiali tylko ćwiczenie bez broni, która powinna być im wręczona dopiero po złożeniu przyrzeczenia. Przyrzeczenie powinno być składane dopiero po ukończeniu okresu próbnego i to o ile możliwości nie gremialnie przez cały oddział, a tylko przez jego członków, zakwalifikowanych indywidualnie.

Zaciąg do oddziałów strzeleckich należy zamknąć dnia 15.IX. Stan oddziałów w tym dniu należy podzielić na drużyny w/g stopni wykształcenia p. w., zewidencjonować, poczem spisy przesłać powiatowemu komendantowi p. w. Po tym terminie nowi członkowie mogą być przyjmowani tylko w drodze wyjątku, na skutek wybitnych kwalifikacji, lecz do jednostek ćwiczących p. w. nie wchodzi. Natomiast mogą i powinni brać udział w pracy prowadzonej przez komendantów strzeleckich we własnym zakresie

(w. ob., w. f., strzelectwo i t. p.). W tych warunkach jednak okres próbny ze wszystkimi jego ograniczeniami rozciąga się do 6 miesięcy.

W związku z przesunięciami personalnymi zajdzie potrzeba zmiany szeregu komendantów. Na przełożonych, uprawnionych do obsadzania tych stanowisk wkładam obowiązek szczególnie troskliwego doboru kandydatów. Na szczeblu oddziałów należy dążyć do oparcia kadry komendanckiej o nauczycielstwo odpowiednio dobrane. Grać tu powinny rolę jedynie osobiste wartości wobec czego nawet wyszkolenie wojskowe nie będzie momentem decydującym. Jedynie istotnymi cechami będą zdolności organizacyjne i wychowawcze, poziom etyczny i ideowy oraz umiejętność utrzymania porządku w oddziale i organizowania w nim pracy. W razie braku wyszkolenia wojskowego u kandydata, posiadającego te cechy, należy mu dawać zastępcę wyszkolonego wojskowego, który byłby wówczas instruktorem oddziału pod ogólnym kierunkiem komendanta. Do obowiązków komendantów wszystkich szczebli należy przedewszystkiem troskliwa opieka nad komendantami podległymi oraz wpływ na nich i urabianie w odpowiednim duchu.

R. 19/31, p. 7.

L. dz. 4714/Og. Org.

PRYZRZECZENIE STRZELECKIE — UPORZĄDKOWANIE.

Polecam przeprowadzić w oddziałach kontrolę, kto z pośród członków nie składał dotychczas przyrzeczenie i dla czego, poczem należy sprawy te uporządkować w myśl rozkazu 19/31 pkt. 7. Szczególną uwagę należy zwrócić na złożenie przyrzeczenia przez oficerów i podoficerów strzeleckich. Na przyszłość wszystkie nominacje i wyznaczenia na funkcje uzależniam od złożenia przyrzeczenia. Niedopuszczalne jest nadawanie stopni oficerskich, czy podoficerskich względnie wyznaczanie na funkcje członków nie mających złożonego przyrzeczenia.

R. 20/31, p. 6.

L. dz. 5317/Og. Org.

LISTY ZWIERZCHNIKÓW.

Polecam aby w świetlicach i wszystkich lokalach strzeleckich została wywieszona lista zwierzchników według następującego schematu:

- 1) Pan Prezydent Rzeczypospolitej.
- 2) Generalny Inspektor Sił Zbrojnych i Minister Spraw Wojskowych.

Komendant Główny Związku Strzeleckiego.

Zastępca Komendanta Głównego.

Komendant Okręgu.

Komendant Podokręgu (ewentualnie)

Komendant Obwodu.

Komendant Powiatu.

Komendant Kompanji.

Komendant Oddziału.

R. 2/30 L. dz. 122/og. Org.

LISTA ZWIERZCHNIKÓW — POPRAWKA.

W rozkazie L. 2/30 pkt. 6. został omyłkowo opuszczony w druku — Prezes Zarządu Głównego Zw. Strz. Omyłkę powyższą należy poprawić, wpisując go na miejsce między Generalnym Inspektorem Sł Zibrojnyc i Komendantem Głównym Z. S.

R. 3/30 L. dz. 251/og. org.

LISTA ZWIERZCHNIKÓW — ZMIANA.

Unieważniam schemat rozkazu mojego L. 2/30 pkt. 6. oraz rozkaz L. 3/30 pkt. 1, ustalam natomiast następujący schemat listy zwierzchników.

Prezydent Rzeczypospolitej:

Minister Spraw Wojskowych:

PREZESI:

Zarządu Głównego

„ Okręgu (wzgl. podokręgu)

„ Powiatu

„ Oddziału

KOMENDANCI:

Główny

Okręgu

Podokręgu (ewentualnie)

Obwodu

Powiatu

Kompanji

Oddziału,

Lista ma być wspólna dla prezesów i komendantów.

R. 8/30 L. dz. 1573/Pers.

NIEZWRACANIE UMUNDUROWANIA — ODPOWIEDZIALNOŚĆ.

Zdanza się, że poszczególne oddziały strzeleckie wypożyczają z formacyj wojskowych umundurowanie i ekwipunek, poczem ich nie zwracają lub oddają z wielkimi brakami. Kiedy zaś wojsko żąda zapłaty za poniesione straty, komendanci zwracają się do mnie o przydzielenie subwencji na spłatę powyższych należności.

Z drugiej strony Dyrektor PUWF. i PW. w obronie słusznych praw wojska, strąca mi powyższe należności z wypłacanych subwencji.

W celu uporządkowania spraw powyższych zarządzam: Komendanci pożyczający umundurowanie, broń i ekwipunek z wojska są całkowicie odpowiedzialni za zwrot wypożyczonych przedmiotów w pełnej ilości, należytym stanie i przepisowym terminie wypożyczającym formacjom.

Żadnych subwencji na pokrycie jakichkolwiek strat w tym zakresie wypłacać nie będę.

Zabraniam zużywania na ten cel jakichkolwiek sum, otrzymanych z Komendy Głównej. Należności te powinny być pokrywane z innych miejscowych źródeł.

W razie potrącenia mi tego rodzaju należności z subwencji przez Dyrektora P.U.W.F. będę ją skolei strącał z sum wypłacanych odpowiednim komendantom okręgów.

Komendantom okręgów zalecam wejść w ścisły kontakt z dowódcami pułków i oficerami p. w., by mogli być natychmiast zawiadamiani o brakach w wypożyczonych ekwipunach. W podobnych wypadkach należy natychmiast przeprowadzić dochodzenie dla zbadania czy właściwy komendant przedsięwziął wszelkie środki dla zapewnienia zwrotu w porządku wypożyczonych rzeczy. Należy sobie zapewnić możliwość rewindykacji od niego strat poniesionych przez Związek Strzelecki, z jego winy i z powodu wszelkiego rodzaju zaniedbań i niesumienności .

Komendanci okręgów wydadzą zarządzenia, aby komendanci, wypożyczający ekwipunek prowadzili dokładną ewidencję przedmiotów wydanych

poszczególnym strzelcom, w celu umożliwienia pociągnięcia do odpowiedzialności winnych spowodowania strat materialnych dla Związku.

R. 29/29, p. 8.

WYPOŻYCZANIE UMUNDUROWANIA — KOSZTA.

Poniżej podaję treść rozkazu D. O. K. I. w sprawie kosztów umundurowania, wypożyczanego dla p. w.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. I.

O D P I S

Wyciąg z Rozkazu Nr. 7 D.O.K. Nr. 1 (z dnia 30 stycznia 1929 r.).

3. Koszty konserwacji umundurowania.

50408/Int. III. Na skutek pisma Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego L. 7065/Zaop. 28 w sprawie kosztów konserwacji umundurowania wypożyczanego organizacjom p. w. — wyjaśniam, że w razie wypożyczenia przez pułki mundurów tym organizacjom na krótki termin, z okazji wystąpień reprezentacyjnych, większych zbiórek lokalnych i t. p. nie należy żądać od nich żadnych zwrotów kosztów konserwacyjnych.

Termin ten jednak w tym wypadku nie może być dłuższy niż 48 godzin i mundury muszą być oddane odczyszczzone i bez żadnych uszkodzeń.

Przy wypożyczaniu na czas dłuższy od wyżej oznaczonego terminu winny organizacje p. w. zwracać koszty dziennego zużycia mundurów, które należy obliczać według ilości dni, na przeciąg których mundur został wypożyczony, z uwzględnieniem norm trwałości, tudzież kosztów cennikowych przedmiotów mundurowych na dany okres budżetowy.

Do tak obliczonych kosztów dziennego zużycia wypożyczonego umundurowania dla p. w. nie należy doliczać ze względu na cel i charakter tych organizacji — kosztów administracyjnych.

Podstawa: Zarządzenie M. S. Wojsk. Dep. Int. L. 42641/W.M. z dnia 7 stycznia 1929 r.

Podaję powyższe normy jako obowiązujące w naszej pracy organizacyjnej i polecam zwrócić baczną uwagę, aby terminy podane w tym rozkazie były ściśle dotrzymywane, w celu uniknięcia z tego powodu uzasadnionych pretensyj władz wojskowych.

R. 31/29, p. 9.

NAPISY NA PIERSIACH.

Zarządzam, aby przy wszelkich imprezach, połączonych ze zjazdem strzelców z poza danej miejscowości, wszyscy uczestnicy zamiejscowi nosili na prawej piersi napis z nazwą własnej jednostki. O ile impreza obejmuje tylko własny powiat — napis ma wymieniać miejscowość, z której dany przybysz pochodzi. Jeśli obejmuje ona szerszy teren, ma być wymieniony powiat. Napis ma być na kawałku płótna białego, rozmiarów 2,5 na 10 cm. Litery duże zielone, wysokości 2 cm. Napis powinien być: przypięty poziomo na 0,5 cm. nad górną klapą kieszeni, względnie na wysokości drugiego guzika od góry.

R. 12/31, p. 10.

L. dz. 3223/Og.Org.

AKWIZYCJE — ZAKAZ.

Wobec szeregu nadużyć, dokonywanych przez różnych aferzystów pod firmą Związku Strzeleckiego na tle akwizycji i różnych imprez dochodowych w terenie, na podstawie uchwały wydziału wykonawczego Zarządu Głównego zakazuję całkowicie wszelkich akwizycji i rozsprzedaży dochodowej jakichkolwiek przedmiotów przez agentów.

R. 12/30, p. 20.

L. dz. 2478/Og.Org.

STROJE LUDOWE.

Jednym z czynników rozbudzania samopoczucia narodowego jest przywiązanie do regionalnych zwyczajów i strojów ludowych.

W celu wykorzystania tego czynnika zezwalam na stosowanie strojów ludowych, jako przepisowych mundurów strzeleckich na następujących warunkach:

Komendant okręgu (podokręgu) ustali ściśle szczegółowy opis ubioru, właściwy dla danej okolicy, który przedstawi mi do zatwierdzenia. Obowiązkiem szczegółem jest przepisowa tarcza na lewym rękawie. Wprowadzać do stroju ludowego szczegółów obcych (spodnie wojskowe, bluza lub owijacze) nie wolno. Ubiór musi mieć charakter jednolity. Jedynym obowiązującym nakryciem głowy jest maciejówka, której otok może mieć barwę odmienną od obowiązującej granatowej, o ile wymaga tego scharmonizowanie jej z barwą ubioru. Przy wystąpieniach zewnętrznych w oddziałach zwartych,

strój ludowy jest dopuszczalny tylko dla jednostek o liczebności conajmniej jednej drużyny dawnego składu (trzynastu ludzi). W szyku strzelców, różnie umundurowanych mieszać nie należy. Jednakowe ubiory muszą tworzyć jednolitą, zwartą grupę.

D. Z. i R. 7/32, p. 5.

L. dz. 4571/Og. Og.

GRANICE DZIAŁALNOŚCI — OKREŚLENIE.

Na porządku dziennym zdarzają się fakty, że poszczególne władze strzeleckie, w poszukiwaniu źródeł dochodu przedsiębiorają różne imprezy, zasięg których rozpowszechniają na teren całej Rzeczypospolitej. Tak np. zaszedł wypadek, że jeden z powiatów, w chwalebne dążeniu do budowy własnego domu strzeleckiego rozesał cegiełki do wszystkich powiatów.

Uważając tego rodzaju postępowanie za niedopuszczalne, gdyż z jednej strony zniechęca do Związku wszystkich karotowanych wskutek nadmiaru próśb o zasiłki, z drugiej zaś poszczególnym władzom strzeleckim uszczupla możliwość zyskiwania finansów na własnym terenie, zarządzam:

Wszelkie imprezy dochodowe, inicjowane przez komendantów, mogą być organizowane tylko na własnym terenie. Komendant okręgu może je organizować na terenie okręgu, komendant powiatu w granicach powiatu, komendant oddziału na swoim terenie. Wykraczania poza te granice kategorycznie zakazuję.

R. 15/30, p. 3.

L. dz. 3259/Og. Org.

IMPREZY DOCHODOWE — WYJAŚNIENIE.

Imprezy dochodowe mogą być urządzone tylko na terenie tych powiatów, okręgów (podokręgów) na korzyść których mają być przeznaczone zyski. Władze Związku Strzeleckiego organizujące imprezy dochodowe ponoszą pełną moralną odpowiedzialność za należyte ich prowadzenie przed odnośnymi władzami administracyjnymi, społeczeństwem i Zarządem Głównym Zw. Strzeleckiego.

Zaleca się najdalej idącą ostrożność i dbałość o powagę Związku.

D. Z. i R. 8/32, p. 7.

L. dz. 1706/SG.

ZACIĄGANIE ZOBOWIĄZAŃ WEKSLOWYCH — ZAKAZ.

Zabraniam podległym zarządom (kierownictwom) wszelkich szczebli organizacyjnych zaciągania zobowiązań pieniężnych, a przedewszystkiem wydawania weksli. Ostrzegam, że za zobowiązania zaciągnięte przez podległe zarządy—kierownictwa, bez wiedzy i zgody Zarządu Gł. żadnej odpo-

wiedzialności Zarząd Gł. nie przyjmuje, wystawiających weksle względnie zaciągających zobowiązania bez powyższej zgody, pociągać będą do odpowiedzialności organizacyjnej poza odpowiedzialnością materialną wynikającą z przekroczenia niniejszego okólnika. Zarząd na którego terenie przekroczenie będzie miało miejsce, ulegać będzie odpowiedzialności solidarnie.

D. Z. i R. 8/32. p. 8.

WPISY DO KSIĄG HIPOTECZNYCH (INTABULACJA) — ZARZĄDZENIA.

Celem uporządkowania spraw majątkowych Związku Strzeleckiego i gospodarki majątku Związku zarządzam, aby wszelkie nieruchomości jak np. parcelacje budowlane, budynki t. p., majątki ziemskie i t. p. były wpisywane do ksiąg hipotecznych (intabulowane) na imię Zarządu Głównego Z. S. Wszystkie nieruchomości niemające uregulowanego tytułu własności jak wyżej należy przepisać do dnia 1 października r. b. na imię Zarządu Głównego Z. S.

D. Z. i R. 8/32, p. 9.

L. dz. 1708/SG.

PODANIA O SUBWENCJE — UPORZĄDKOWANIE.

Wobec coraz częstszego zwracania się poszczególnych okręgów, a nawet oddziałów Związku Strzeleckiego bezpośrednio do centralnych władz państwowych o udzielenie zapomóg o różnym charakterze — zabraniam podległym oddziałom, zarządom powiatów, okręgów (podokręgów) występować z podobnymi podaniami do centralnych władz państwowych, gdyż takowe w myśl porozumienia — będą zwracane bez rozpatrzenia. Prawo występowania w tych sprawach przysługuje tylko Zarządowi Gł. Z. S. zarządom podległym li tylko za pośrednictwem Zarządu Głównego.

D. Z. i R. 8/32, p. 11.

L. dz. 1710/SG.

SKARBNICZY ZARZĄDÓW, ODDZIAŁÓW, POWIATÓW I OKRĘGÓW — MANIPULACJE PIENIĘDZMI.

Zarządzam, by wszelkie podejmowanie pieniędzy choćby najdrobniejszych kwot przez wszystkie podległe zarządy, kierownictwa i ich organy wykonawcze — dokonywane były jedynie i tylko za dwoma podpisami prezesa i skarbnika, przyczem kopje kwitów tych winny być dołączone do dowodów kasowych.

D. Z. i R. 8/32, p. 12.

L. dz. 1717/SG.

RYWALIZACJA W PRZETARGACH.

Zdarzają się wypadki, że do przetargów zarządzanych przez poszczególne władze czy instytucje, zgłaszają się przedstawiciele kilku okręgów czy innych jednostek strzeleckich, stwarzając absurdalną sytuację konkurencji i wzajemnego podbijania sobie ceny.

W celu uregulowania tych niezdrowych stosunków zarządzam na przyszłość:

Stawanie do jakichkolwiek przetargów dozwolone jest tylko na własnym terenie. Stawanie do przetargów na terenie obcym jest dozwolone tylko w ramach jednostki o jeden stopień wyższej i to jedynie za zgodą równorzędnych władz strzeleckich, właściwych dla danego terenu. Stawanie do przetargu w siedzibie władzy wyższej dopuszczalne jest wyłącznie za wiedzą i zgodą tej władzy.

R. 1/31, p. 10.

L. dz. 5509/Og. Org.

ZAKAZ DZIAŁALNOŚCI POLITYCZNEJ W ZW. STRZELECKIM.

W związku z ożywieniem działalności stronnictw i partij politycznych, zakazuję strzelcom oficjalnego udziału w powyższej działalności. Nie dopuszczalnym zwłaszcza jest udział umundurowanych strzelców w zebraniach i wiecach politycznych. Za zorganizowany udział strzelców w podobnych wypadkach, będę pociągał do odpowiedzialności właściwych komendantów.

R. 27/29, p. 9.

DZIAŁALNOŚĆ POLITYCZNA — ZAKAZ UDZIAŁU.

Przypominam obowiązek przestrzegania pkt. 9 rozkazu L. 27/29 tycającego się zakazu uczestniczenia w jakiegokolwiek akcji politycznej.

Ponieważ jak się przekonałem, nie wszyscy komendanci orjentują się w tem, co należy uważać za działalność polityczną, ustalam, że pod pojęcie to należy podciągnąć:

- 1) Udział w akcji, inicjowanej i prowadzonej przez stronnictwa i partje polityczne, bądź przeciw takim partjom.
- 2) Działalność mającą na celu realizację programów polityczno-społecznych partij, lub ich zwalczanie.
- 3) Wiece, zebrania i narady, zwoływane dla rozpatrywania spraw politycznych, przez stronnictwa polityczne, bądź też przez poszczególne osoby, wybitnie w polityce zaangażowane.
- 4) Poczynania, skierowane przeciw rządowi lub też jego organom administracyjnym, wojskowym albo sądowym, w sposób pośredni czy też bezpośredni.

5) Propagowanie i głoszenie haseł politycznych i społecznych.

Oficjalnego udziału strzelców w tego rodzaju sprawach kategoriycznie zakazuję. Przy uczestniczeniu w nich prywatnie, charakter prywatny musi być wyraźnie zaznaczony. Akcji wymienionej w pkt. 4-tym zakazuję całkowicie nawet w charakterze prywatnym.

R. 6/30, p. 9.

L. dz. 1125/Og. Org.

ULGI W SŁUŻBIE WOJSKOWEJ.

Wobec licznych zapytań ogłaszam rozkaz Pana Ministra Spraw Wojskowych o udzielaniu członkom przysposobienia wojskowego ulg w odbywaniu powinności wojskowej. Ulgi te w całej rozciągłości tyczą się strzelców, ale tylko pod warunkiem spełnienia przez nich obowiązku cenzusu wyszkoleniowego. Wobec tego wszyscy komendanci dołożą starań, aby na terenie ich nie było ani jednego strzelca, któremu przy powołaniu do szeregów nie przysługiwałyby ulgi odpowiedniego stopnia. Dążyć należy do zaciągania do szeregów strzeleckich chłopców zaraz po ukończeniu 16 lat, by mogli uzyskać II stopień p. w. w wieku 19 lat. Polecam ich również zachęcać, by niezwłocznie po uzyskaniu II stopnia p. w. zgłaszali się do odbycia wojskowej służby ochotniczej.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

BIURO OGÓLNO — ORGANIACYJNE

L. dz. 10199/Org.

WYCIĄG

Ułgi w służbie wojskowej dla przysposobienia wojskowego.

§ 4. POSTĘPOWANIE PRZY POBORZE.

Zgłaszający się do poboru wymienieni w wykazach poza przywilejami i ulgami poniżej wymienionymi, otrzymują prawo wyboru rodzaju broni w ramach zapotrzebowania rekrutów w danej P.K.U. bez prawa wyboru formacji.

Poborowych (ochotników) przysposobionych wojskowo nie należy wcielać do: szwadronów taborowych, baonów administracyjnych, baonów sanit. oraz oddz. służb.

Wykazy imienne członków p. w. stających w danym roku do poboru wzgl. zgłaszających się ochotniczo do służby wojskowej, stwierdzone podpisem d-ty pułku oraz pieczęcią okrągłą winny być przesyłane do P.K.U. corocznie na dzień 15 kwietnia.

Powiatowy komendant wpisuje dane o p. w. w rubryce IX-ej Gł. Ks. Ewid. w „podrubryce: przysposobienie wojskowe”, zgodnie z instrukcją o prowadzeniu ewidencji p. w. Dane te stanowią podstawę do zastosowania ulg w służbie w szeregach tych poborowych wzgl. ochotników.

§ 5. ULGI.

Ulg jakie przysługują przysposobieniu wojskowemu, są następujące:

I. Poborowi (ew. ochotnicy) bez cenzusu.

A. Za osiągnięcie I-go stopnia p. w. stosować należy przywileje w rozmiarach następujących i w tym wypadku, o ile poborowi (ochotnicy) zachowaniem się swoim, a więc dyscypliną, gorliwością w służbie, lepszymi postępami w pracy i t. p. zasługują na to:

a) udzielać urlopu okolicznościowego na święta (poczynając od świąt najbliższych) między innymi i na święta p. w. tego rejonu, z którego poborowy (ochotnik) pochodzi,

b) przyznawać pierwszeństwo w przyjmowaniu do szkół podoficerskich,

c) w szkole podoficerskiej w razie dobrych postępów przyspieszenie awansu na st. szereg w ramach ustawy o prawach i obowiązkach szereg.

d) udzielenie zezwoleń w okresie rekruckim na wychodzenie z koszar, jak również przepustek w niedziele i święta i t. p.,

e) za osiągnięcie II stopnia przysposobienia wojskowego (t. j. wyszkolenia w ramach drużyny) poborowi bez cenzusu otrzymują przywileje przewidziane dla I-go stopnia, a oprócz tego:

a) W Piechocie: skrócenie służby w szeregach o 3 miesiące przez późniejsze wcielenie o 3 miesiące.

b) W kawalerji: Posiadającym II stopień tylko przywileje dla stopnia I-go.

Ulg dla członków konnego p. w. zostaną określone osobnym rozkazem.

c) W artylerji: Skrócenie czasu służby w szeregach o 3 miesiące w postaci stałego urlopowania o 3 mies. wcześniej przed terminem zwolnienia do rezerwy, przyczem poborowi tej kategorii służą bez przerwy urlopowej.

d) Lotnictwo: Jak w piechocie. Dla tych zaś, którzy ukończyli szkołę pilotów, lub szkołę mechaników znajdującą się pod ścisłą fachową kontrolą Dep. Lot. skrócenie służby w szeregach o 12 miesięcy przez wcześniejsze stałe urlopowanie.

e) Inżynierja i Łączność: — Późniejsze wcielenie o 2 miesiące.

II. Saperzy — Późniejsze wcielenie o 2 miesiące.

III. Sap. Kolej. Tylko przywileje jak za stopień I-szy.

IV. Samochody — Późniejsze wcielenie o 2 miesiące.

II. Poborowi (ochotnicy) z cenzusem.

A. Za osiągnięcie I-go stopnia wykształcenia należy dać przywileje te same, które są przyznane dla poborowych (ochotników) bez cenzusu z I-szym stopniem wykształcenia.

B. Tych, którzy osiągnęli II stopień p. w. należy:

1) W piechocie: zwolnić z pierwszych 3 mies. szkolenia (późniejsze wcielenie o 3 mies.).

2) W kawalerji: zwolnienie z pierwszych 3 mies. szkolenia (o ile posiadają dodatkowy kurs jazdy konnej).

3) W artylerji: zastosować ulgi przewidziane dla 1-go stopnia.

4) Lotnictwo: absolwentom szkół L. O. P. P. znajdującym się pod ścisłą kontrolą fachową Dep. Lot. zwolnienie z 3 mies. pierwszych szkolenia (późniejsze wcielenie).

Dla pozostałych przywileje za osiągnięcie I-go stopnia p. w.

5) Inżynierja:

1) Łączność — jak w artylerji.

2) Saperzy — jak w artylerji.

3) Sap. Kolej. — jak w artylerji.

6) Służba Sanit. Zwolnienie z pierwszych 3 mies. szkolenia (późniejsze wcielenie o 3 mies.).

W imieniu Ministra Spraw Wojskowych

II Wiceminister

(—) Fabrycy, gen. bryg.

R. 7/30. p. 5.

L. dz. 1371/Og. Org.

ULGI PRZEJAZDOWE.

Stwierdziłem, że w terenie strzelcy częstokroć nie orientują się w prawie otrzymywania zniżek kolejowych bądź to niewykorzystując ich, gdy mają prawo do tego, bądź też domagają się ich bezprawnie.

W związku z powyższem ogłaszam poniżej rozkaz I Wiceministra Spraw Wojskowych w sprawie zniżek kolejowych dla p. w.

Na wszystkich komendantów wkładam odpowiedzialność na prawidłowe otrzymywanie zniżek kolejowych przez podwładnych strzelców i poprawne obchodzenie się z niemi.

Jednocześnie przypominam im obowiązek troskliwej opieki nad strzelcami, wyjeżdżającymi z terenu. Zdarzały się bowiem wypadki, że po-

szczególni strzelcy nawet całe drużyny, wyjeżdżające ze swego miejsca zamieszkania, były zaopatrzone w pieniądze na podróż, w jedną stronę, ale nie miały za co wracać.

Zdarzało się również, że wskutek lekkomyślnego wysłania i spóźnionego zgłoszenia, delegowani nie mieli gdzie kwaterować.

Wobec powyższego wkładam na komendantów obowiązek zaopatrzenia finansowego wysyłanych strzelców na tyle by im zapewnić powrót, a także ewentualne zakwaterowanie i wyżywienie na miejscu w razie niedociągnięć i przeoczeń w przygotowaniu kwater i jedzenia bez względu na to, kto w tych przekroczeniach winę ponosi.

R. 6/30, p. 6.

L. dz. 2356/Og. Org.

M. S. Wojsk. Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego
i Przynależności Wojskowego.

I N S T R U K C J A.

o stosowaniu ulg przejazdowych na Polskich Kolejach Państwowych dla członków oddziałów i organizacji p. w.

Zarządzenia ogólne:

§ I. Stosowanie ulg przejazdowych:

Z przejazdów kolejami państwowymi w wagonach klasy III-ej pociągów osobowych i mieszanych za opłatą połowy ceny biletu normalnego korzystać mogą:

a) czynni członkowie i członkinie oddziałów przynależności wojskowego, oraz cywilny personel instruktorski tych oddziałów i organizacji pracujący w nich z ramienia władz wojskowych, jeśli wyjazd ich jest ściśle związany z pracą w oddziale p. w.,

b) członkowie i członkinie organizacji p. w. i w. f. niewchodzący w skład ćwiczących oddziałów p. w. w zależności od każdorazowego uznania D-cy O. K. w wypadku wyjazdu na kurs p. w. i w. f. obozy, święta p. w., zawody sportowe i zjazdy organizacyjne. W tym wypadku obowiązani są zamiast „legitymacji p. w.” posiadać „dowód osobisty”.

Ułga w opłacie za przejazdy kolejami żelaznymi jest stosowana przez biletową kasę kolejową przy sprzedaży biletu, pod warunkiem okazania jej odnośnych dokumentów podróży.

§ II. Dokumenty podróży:

Dokumentem uprawniającym do otrzymania 50 proc. zniżki kolejowej, jest „Zaświadczenie” dla członków p. w. i w. f. według wzoru Nr. 1.

łącznie z „Legitymacją przysposobienia wojskowego“ z fotografią według wzoru Nr. 2 wzgl. „Dowodem osobistym“.

§ III. Kontrola władz kolejowych:

W czasie podróży, na każde żądanie władz kolejowych należy oprócz biletu jazdy przedstawić „Zaświadczenie dla członków w f. i p. w.“ i „Legitymację p. w.“ lub „Dowód osobisty“.

Po skończonej podróży należy „Zaświadczenie dla członków p. w. i p. w.“ zwrócić przy wyjściu wraz z biletami jazdy, władzom kolejowym.

§ IV. Prawo wystawiania i wydawania „Zaświadczeń“:

Prawo wydawania i wystawiania „Zaświadczeń“ posiadają:

a) dowództwa O. K.

b) dowództwa pułków.

Zaświadczenia podpisują:

1) dowódca okręgu korpusu

2) dowódca pułku

1) lub z ich rozkazu kierownik referatu WF. i PW. w okręgu korpusu,

2) oficer p. w. pułku.

§ XII. Poprawki „Zaświadczenia“:

a) Przy wypełnianiu blankietu „Zaświadczenia“ należy poszczególne rubryki dokładnie i czytelnie wypełniać.

b) W rubrykach niezapełnionych w całej rozciągłości pola należy miejsce wolne, pozostałe po ostatniem zapisaniem słowie unieważnić kreską poziomą, aż do końca rubryki, a słowa niepotrzebne skreślić.

c) „Zaświadczenie“ może być wystawione nietylko dla pojedynczej osoby lecz również dla grupy do 30-tu osób, jeśli cała grupa odbywa podróż jednocześnie, wyjeżdża z jednej stacji, ma jednaki cel podróży i tę samą stację końcową. W tym wypadku należy „Zaświadczenie“ wystawić na imię przewodnika grupy, a w rubryce „imię i nazwisko“ po wypisaniu imienia i nazwiska „prowadzi grupę X. osób“, przyczem zaznacza się, że posiadanie legitymacji p. w. lub dowodu osobistego obowiązuje nietylko przewodnika grupy lecz również i pozostałe osoby składające grupę.

d) Rubrykę „Zaświadczenie ważne do dnia.....“ należy wypełnić starannie słowami.

Otrzymujący „Zaświadczenie“ podpisuje go pełnem imieniem i nazwiskiem.

Przy wydawaniu ulgowego biletu na przejazd, władze kolejowe wypisują numer (ewentualnie numery) biletu jazdy i dają swoją pieczęć w rubryce „pieczęć kasy kolejowej“ przy jeździe w jedną stronę w górnej, a przy jeździe powrotnej w dolnej części rubryki. Termin ważności zaświadczenia nie może przekraczać 2 miesięcy.

§ XIII. Poprawki „Zaświadczenia”:

a) „Zaświadczenie” wypełnione nienależycie z dopiskami, poprawkami, przekreśleniami i widocznymi śladami podskrobań lub wymazań — traci swą ważność i nie daje prawa do nabycia biletu na przejazd za opłatą ulgową.

§ XIV. Odpowiedzialność za nadużycia przy wystawianiu i używaniu „Zaświadczenia”:

Winni popełnienia nadużycia przy wystawianiu i używaniu „Zaświadczenia” pociągani będą do odpowiedzialności karnej w sposób następujący:

a) Niestosowanie się do powyższych przepisów przy wypełnianiu blankietów „Zaświadczeń” traktowane będzie jako popełnienie niedbalstwa służbowego”.

b) Wydanie „Zaświadczenia” in blanco, lub wypełnionego tylko częściowo, oraz udzielanie go osobom nieuprawnionym, traktowane będzie, jako sprzeniewierzenie druku ścisłego zarachowania o charakterze legitymacyjnym.

c) Wystawienie, lub podpisanie „Zaświadczenia” przez osoby nieuprawnione oraz uskutecznienie na „Zaświadczeniu” po jego wystawieniu i podpisaniu dopisków, traktowane będzie jako farszerstwo dokumentu.

d) Odstąpienie „Zaświadczenia” przez właściciela innej osobie oraz świadome używanie cudzego „Zaświadczenia”, traktowane będzie jako oszustwo.

e) Wystawienie „Zaświadczenia” osobie nieuprawnionej traktowane będzie jako nadużycie władzy.

§ XV. Przejście do klasy wyższej lub pociągu droższego:

Jeżeli właściciel „Zaświadczenia” zgłosi zamiar jazdy klasą 1-lgą osobowego, ewentualnie pociągiem pośpiesznym w kl. III-ej lub II-ej, to powinien uiścić oprócz biletu ulgowego kl. III-ej na pociąg osobowy, opłatę dodatkową w wysokości różnicy między cenami biletów odnośnych klas, względnie pociągów, obliczonemi według taryfy normalnej.

§ XVI. Okazywanie i zwrot „Zaświadczeń”:

Właściciel „Zaświadczenia” zwraca wraz z biletem „Zaświadczenie” władzom kolejowym dopiero po zupełnem ukończeniu podróży.

W czasie odbywania podróży przy wyjściu z peronu obowiązany jest bez wezwania okazywać „Zaświadczenie”.

I Wiceminister i Szef Administracji Armji
Zatwierdzam do użytku służbowego

(—) *D. Konarzewski.*

SPRAWY PERSONALNE.

PRZYJMOWANIE PERSONELU KANCELARYJNEGO.

Polecam personel cywilny, zatrudniony w jakimkolwiek charakterze w biurach czy Komendach Związku Strzeleckiego zaciągnąć do Związku. Na przyszłość polecam przyjmować nowe siły wyłącznie z grona członków Związku Strzeleckiego.

R. 28/29, p. 4.

POZBAWIENIE STOPNIA — UZUPEŁNIENIE „ORGANIZACJI PERSONALNEJ“.

„Organizację Personalną“ pkt. 16 i 17 uzupełniam w ten sposób, że oficer, podoficer lub starszy strzelec może być pozbawiony posiadanego stopnia przez odpowiedniego komendanta, również w razie wykluczenia ze Związku przez kompetentny Zarząd.

R. 12/30, p. 5.

L. dz. 2472/Og. Org.

NOMINACJA — ZASADY.

Wobec realizacji planu obsady personalnej i przeprowadzanych w związku z tem nominacji oficerskich i podoficerskich, polecam, aby wszyscy komendanci byli wyznaczeni tylko jako p. o., mianowania zaś żeby były przeprowadzane tylko na stopnie tytularne, bez względu na posiadany cenzus wojskowy. Dopiero po 3 miesięcznym okresie pracy na danym stanowisku z wynikami dobrymi, może nastąpić nominacja definitywna czy to na funkcję, czy też na stopień.

W razie kwalifikacyj mniej niż dobrych nominację definitywną należy odłożyć na dalsze 3 miesiące.

Jedynie w tych wypadkach gdy dany oficer czy podoficer strzelecki dał się poznać już dłuższą pracą w szeregach Związku, jako kandydat nie budzący zastrzeżeń, może nastąpić nominacja definitywna już obecnie.

Wobec powyższego wszelkie wnioski nominacyjne, przedkładane przez komendantów okręgów, będą traktować w myśl tych zasad. O ile będzie wskazana nominacja definitywna, komendanci będą to zaznaczali we wnioskach, motywując je odpowiednio. W razie motywów niewystarczających nominacje będą ogłaszał w myśl podanych powyżej zasad.

R. 8/30, p. 6.

L. dz. 1571/Pers.

NOMINACJA REFERENTEK PRACY KOBIEC.

Ponieważ zaszło już kilka faktów, że komendanci okręgów mianowali referentki powiatowe p. w. i w. f. k. — wyjaśniam, że zgodnie z rozkazem Komendy Głównej L. 27/29 referentki pracy kobiet, włącznie do ref. p. w. i w. f. w powiatach są mianowane na stanowiska przez Komendanta Głównego.

W myśl § 8 Instrukcji o organizacji pracy kobiet p. c. wnioskowanie w sprawach mianowania referentek przysługuje referentce p. w. i w. f. kobiet Komendy Głównej, po uzgodnieniu z Inspektorką pracy kobiet. Wnioski na obsadę tych stanowisk winny być nadsyłane do Komendy Głównej. Ponadto przypominam, że zgodnie z § 12 wymieionej instrukcji funkcje referentek w komendach pełnić mogą strzelczynie z ukończonym kursem podinstruktorskim p. w. kat. A. jeżeli na terenie danej Komendy niema odpowiednio wyszkolonej strzelczyni, to można tymczasowe pełnienie obowiązków referentki powierzonej osobie posiadającej odpowiednie kwalifikacje ogólne z tem, że w najbliższym czasie przejdzie ona niezbędne przeszkolenie na odpowiednim kursie.

R. 2/30, p. 9.

L. dz. 130/PW. i WF. K.

WNIOSKI NOMINACYJNE — PRZEDKLADANIE.

W uzupełnieniu zarządzeń przejściowych L. 566/Og. Org. wyjaśniam, że wnioski nominacyjne nie mogą być przedkładane na arkuszach zbiorowych lecz winny być wypełniane dla każdego oficera oddzielnie.

R. 10/30, p. 9.

L. dz. 2023/Pers.

STOPNIE TYTULARNE — UZUPEŁNIENIE PRZEPISÓW.

Aczkolwiek formalnej równoległości stopni oficerskich i strzeleckich niema, tem niemniej jednakże wskutek jednakowej rozpiętości stopni od podporucznika do generała brygady i pewnej analogii odznak taka równoległość faktycznie istnieje.

Ponieważ zachodzą wypadki, że do Związku Strzeleckiego przychodzą oficerowie rezerwy na stanowiska komendantów, gdzie etaty przewidują stopnie niższe, niż stopnie odpowiadające ich stopniom wojskowym zezwalam w takich wypadkach na nadawanie im poza stopniem rzeczywistym przewidzianym etatem, również stopni tytularnych, wyższych o jeden stopień od przewidzianego etatem.

R. 10/30, p. 10.

L. dz. 2024/Pers.

ORGANIZACJA PERSONALNA P. S. 11 — UZUPEŁNIENIE.

W uzupełnieniu Organizacji Personalnej P. S. 11 wyjaśniam, że przedłożenie wniosku nominacyjnego zobowiązuje kmdta wnoszącego narówni z mianowaniem, wobec czego nie może on już poczynić żadnych zmian na danem stanowisku, przed wycofaniem wniosku.

R. 13/30, p. 8.

AWANSE — USTALENIE TERMINÓW.

W celu uporządkowania spraw personalnych zarządzam, by wszelkie awanse w Związku Strzeleckim, tak oficerskie jak i podoficerskie były nadal przeprowadzane tylko dwa razy do roku, mianowicie 19 marca i 6 sierpnia. Wszystkie wnioski, przedstawione komendantom muszą być dostosowane do tych terminów. Wnioski przesłane w innym czasie, w razie uwzględnienia, mogą być zatwierdzane i ogłaszane tylko w terminach wyżej podanych.

Zarządzenie powyższe nie tyczy się nadania stopnia tym, którzy przychodząc do Związku na stanowisko kierownicze ze względu na posiadany stopień oficerski lub podoficerski w wojsku względnie na wyznaczenie na funkcję odpowiedzialną, mogą otrzymać pierwszą nominację w każdym czasie.

R. 1/32, p. 8.

L. dz. 6919/Pers.

WNIOSKI AWANSOWE — UZUPEŁNIENIE ORGANIZACJI PERSONALNEJ P. S. 11.

W uzupełnieniu Organizacji Personalnej PS. 11 oraz rozkazu Nr. 1/32, pkt. 8, zarządzam przedstawianie do awansu tylko tych oficerów, którzy mają za sobą conajmniej 2 letnią służbę w stopniu obecnie posiadanym.

R. 5/32, p. 6.

L. dz. 2040/Pers.

WNIOSKI O ZWOLNIENIE „NA WŁASNĄ PROŚBĘ” — WYJAŚNIENIE.

Przy przedkładaniu wniosków o zwolnienie „na własną prośbę” należy każdorazowo dołączać prośbę pisemną petenta zaopatrzoną opinią bezpośredniego zwierzchnika.

R. 13/30, p. 7.

L. dz. 4736/Pers.

WNIOSKI O ZWOLNIENIE — ZARZĄDZENIE.

Zarządzam, aby przy nadsyłanych wnioskach o zwolnienie z funkcji, każdorazowo były podawane motywy wniosku.

R. 3/31, p. 4.

L. dz. 661/Tj. Pers.

MELDUNKI O NADAWANIU ODZNACZEŃ CZŁONKOM Z. S.

Polecam komendantom wszystkich jednostek Z. S. nadsyłać każdorazowo w drodze służbowej do Kmdy Gł. meldunki o nadawaniu członkom Z. S. odznaczeń państwowych.

R. 18/31, p. 6.

L. dz. 4770/Pers.

URLOPY REFERENTEK.

Podaję do wiadomości, iż udzielanie urlopów referentkom pr. kobiet leży w kompetencji komendanta okręgu (podokręgu) z tem, że Komenda Główna winna być o udzielonym urlopie powiadomiona.

R. 2/31, p. 7.

L. dz. 139/PW. i WFK.

LEGITYMACJE CZŁONKOWSKIE ZWIĄZKU STRZELECKIEGO — WYJAŚNIENIE.

W celu uregulowania sposobu wydawania legitymacyj tak wszystkim członkom czynnym jak i wspierającym Wydz. Wykonawczy Zarządu Gł.

na posiedzeniu w dn. 29 kwietnia 1932 r. postanowił, iż legitymacje dla prezesów i kierowników okręgów i podokręgów wydawać będzie Zarząd Gł., członkom zarządów i kierownictw okręgów i podokręgów, oraz prezesom i kierownikom powiatów oraz wszystkim członkom oddziałów — Zarządy Powiatowe.

W tym celu polecam okręgom, podokręgom i powiatom zaprowadzić odpowiednią ewidencję wydawanych legitymacyj, a do Zarządu Głównego nadesłać fotografie i dane personalne tych prezesów i kierowników okręgów i podokręgów, którzy do tej pory legitymacyj nie posiadają.

Wzór legitymacji dotychczasowy.

D. Z. i R. 3/32, p. 1.

L. dz. 350/SG.

ZAPOTRZEBOWANIE I NUMERACJA LEGITYMACYJ — WYJAŚNIENIE.

Wobec mylnego interpretowania punktów 7 i 8 PS. 12 wyjaśniam, że przy zamawianiu legitymacyj obowiązuje droga służbowa. Prawo zamawiania legitymacyj w centralnej administracji przysługuje tylko komendantom okręgów i podokręgów, którzy według ostatniego schematu, wpisują do każdej legitymacji numer i po wciągnięciu do ewidencji przesyłają je powiatom już ponumerowane.

R. 13/30, p. 5.

L. dz. 2723/Pers.

LEGITYMACJE Z. S. — TERMIN WYDAWANIA.

Polecam przy wydawaniu legitymacyj nie kierować się określonym terminem należenia do Z. S. lecz zasadą, że legitymacja jest wydawana po złożeniu przez członka przyrzeczenia strzeleckiego.

R 7/32, p. 2.

L. dz. 979/Pers.

LEGITYMACJE DLA STRZELCZYŃ — EWIDENCJONOWANIE.

W uzupełnieniu rozkazu 7/32 pkt. 3 zarządzam wystawianie i ewidencjonowanie legitymacyj dla strzelczyń ćwiczących na podstawie instrukcji PS. 12 z następującymi zmianami:

ad. pkt. 6 Prawo wystawiania i podpisywania legitymacyj mają komendanci od powiatu wzwyż wyłącznie na wniosek właściwej referentki P. K.

ad. pkt. 8 Numeracja legitymacyj dla strzelczyń jest prowadzona w okręgach oddzielnie od numeracji legitymacyj męskich.

ad. pkt. 16 Przedłużanie legitymacyj dla strzelczyń skutecznia komendant posiadający prawo wystawiania legitymacyj, na wniosek właściwej referentki P. K.

D. Z. i R. 6/32, p. 8.

L. dz. 3554/Og. Org.

LEGITYMACJE STRZELCZYŃ.

Przypominam, że legitymacje strzelczyń winne być wydawane według starego typu. Legitymacje wydaje się po okresie 3 miesięcznym próbnym, oraz po złożeniu przyrzeczenia strzeleckiego.

R. 24/31, p. 6.

L. dz. 6431/P. K.

NUMERACJA LEGITYMACJI STRZELCZYŃ.

W uzupełnieniu rozkazu Nr. 24/31, pkt. 6 wyjaśniam, że numeracje legitymacyj nadaje komendant okręgu. Kolejność liczb winna być dawana od jednego z tem, że liczbę ową należy łamać przez Nr. danego okręgu oraz litery P. K.

Komendant powiatu upoważnionym jest do podpisywania legitymacyj.

R. 2/32, p. 6.

L. dz. 420/P. K.

EWIDENCJONOWANIE STRZELCÓW PRZENIESIONYCH—WYJAŚNIENIE

Zarządzam, aby przy przechodzeniu strzelców do innego oddziału przesyłane były w ślad za nimi akta ewidencyjne.

Do czasu nadejścia ewidencji i opinii zgłaszającego się strzelca, zabraniam definitywnego przyjmowania go do oddziału i przedłużania mu legitymacji. Przesyłanie akt winno być dokonywane przez pocztę. Zabraniam wręczania ich zainteresowanemu w celu osobistego przekazania ich w nowem miejscu pobytu.

D. Z. i R. 5/32, p. 9.

L. dz. 344/Pers.

WYCHOWANIE FIZYCZNE.

ZAWODY SPORTOWE — ZAPROSZENIE.

Polecam każdorazowo wysyłać zaproszenie do władz wojskowych, państwowych, samorządowych i szkolnych na urządzane przez Związek Strzelecki zawody sportowe lub ćwiczenia P. W. otwarcia kursów ich zakończenia, poświęcenia boisk, strzelnic, świetlic i t. p.

Na wszystkie zawody i imprezy centralne i okręgowe mają być stale zapraszani: Dyrektor P. U. W. F. i P. W., Dowódca O. K., Kierownik Okręgowego Urzędu W.F. i P.W. wojewoda, kurator, starosta, oraz przewodniczący i członek lokalnego komitetu W.F. i P.W.

Wysłanie innych zaproszeń zarządza komendant okręgu we własnym zakresie.

Równocześnie polecam komendantom okręgów by ci wysyłali analogiczne zawiadomienia co do zawodów okręgowych, podokręgowych, obwodowych, powiatowych i oddziałowych.

R. 5/30 p. 5.

L. dz. 878/W. F.

ORGANIZACJA ZAWODÓW SPORTOWYCH — SĘDZIOWIE.

Zauważyłem, że przy organizacji zawodów sportowych (gry, lekka-
tletyka, marsze, strzelectwo i t. p.) komendanci, organizujący zawody po-
sługują się w dużej mierze sędziami wojskowymi — nie pociągając do
pracy organizacyjnej oficerów i pracowników Związku.

Ponieważ wszelkie zawody są sprawdzianem nie tylko wykształcenia
w danym dziale sportu, ale i przebiegiem naszej siły organizacyjnej, pole-
cam na przyszłość, by przy organizacji wszelkich zawodów komendanci
organizujący je — wyznaczali na sędziów przede wszystkim oficerów
i członków Zw. Strzeleckiego. W wypadkach gdyby oficerowie i członko-
wie Związku — nie byli dostatecznie przygotowani do prowadzenia danej

gałęzi sportu, należy urządzać odprawy i krótkie kursy zaznajamiające ich z prowadzeniem i regulaminem danego działu — a dopiero w ostatecznym wypadku prosić sędziów z poza organizacji.

R. 12/30 p. 1.

L. dz. 2455/W. F.

UŻYTKOWANIE BOISK SPORTOWYCH — ZARZĄDZENIA P. U. W. F. i P. W.

Podając poniżej rozkaz P.U.W.F. i P.W. w sprawie boisk sportowych polecam nawiązać kontakt z odpowiednimi oficerami w celu możliwie szybko wykorzystania tych boisk przez oddziały strzeleckie.

Warszawa, dnia 31 marca 1932 r.

Ministerstwo Spraw Wojskowych
Państwowy Urząd Wychowania
Fizycznego i Przysp. Wojsk.

L. dz. 1801/Spół.

P. O. S. — zarządzenia.

Według rozdzielnika.

W związku z wprowadzeniem w życie regulaminu o P.O.S. wskazaniem jest aby uprzystępnić stadjony, boiska i place do gier sportowych dla młodzieży pozaszkolnej, celem ułatwienia jej przygotowania się i zdobycia P. O. S. Dlatego wszyscy kmeci obwodowi i powiatowi p. w. wejdą w porozumienie z właścicielami terenów sportowych (stadjony, wojskowe, patrz instrukcja w. f.) i zabezpieczą dla młodzieży pozaszkolnej odpowiednią ilość godzin, sprzęt i instruktorów. W razie napotkania jakichkolwiek trudności w wykonaniu powyższego, należy mi natychmiast meldować.

Dyrektor P. U. W. F. i P. W.

(—) Kiliński płk. dypl.

D. Z. i R. 1/32, p. 12.

L. dz. 2710/Wyszk.

NADSYŁANIE WYKAZÓW ZDOBYTYCH ODZNAK Z KURSÓW CENTRALNYCH.

W związku z nieściślościami, jakie zachodzą przy ewidencji odznak dla poszczególnych okręgów po próbach odbywanych na kursach centralnych, gromadzących strzelców z różnych okręgów, polecam na przyszłość we wszelkich wykazach odznak nadsyłać z kursów centralnych odno-

towycwać ściśle w protokóle przy nazwisku odbywających próby strzelców obok miejscowości oddziału, z którego pochodzi, również przynależność okręgową.

R. 5/31, p. 12.

L. dz. 921/W.F.

ORGANIZACJA PRÓB NA P. O. S. WSKAZÓWKI.

Zarządzenie Państwowego Urzędu W.F. i P.W.

Zarządzeniem L. 2210/Wysz. z dnia 20 kwietnia b. r. nadał Dyrektor Państwowego Urzędu W. F. i P. W. Komendzie Głównej i Komendantom okręgów I do XI, prawo całkowitego przeprowadzania prób na Państwową Odznakę Sportową oraz częściowego przeprowadzania prób wszystkim komendantom powiatów w dziedzinie: strzelectwa, marszów oraz jazdy na rowerze (ćwiczenia według zestawu 31—34, 67—72, 35—43 i 54).

II. Wskazówki ogólne.

1) Skład Komisji Próby.

W skład Komisji próby wchodzi: a) organizujący próbę lub jego zastępca, b) lekarz, c) instruktor ćwiczeń cielesnych, d) przedstawiciel innego upoważnionego do przeprowadzania prób stowarzyszenia lub urzędu.

Uwaga: Upoważniony do przeprowadzenia próby może wyznaczyć pisemnie swego zastępcę o ile jest przekonany, że ten należyce próbę przeprowadzi. Zadanie lekarza polega na zbadaniu kandydatów do próby przed przystąpieniem do próby oraz asystowanie względnie zorganizowanie pierwszej pomocy podczas odbywania się próby. Dla badań lekarskich kobiet wskazane jest powołać lekarkę, o ile taka jest na miejscu.

Próbę może przeprowadzić kilku instruktorów. Zależy to od ilości startujących. Wszyscy oni muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje instruktorskie, t. j. przynajmniej ukończony kurs przodowników ćwiczeń cielesnych, wzgl. kursy sędziowskie odpowiednich związków sportowych.

2) Obowiązki Komisji próby.

Do obowiązków komisji próby należy:

a) zawiadomienie o miejscu i terminie przeprowadzenia prób tego komitetu w.f. i p.w., któremu będzie przesłany protokół próby (obowiązek organizującego próbę),

b) przeprowadzenie próby zgodnie z regulaminem P. O. S.

c) stwierdzenie wyników osiągniętych przez kandydatów w poszczególnych próbach,

d) postawienie wniosku przyznania odznaki.

U w a g a: Organizujący próbę odpowiada za całkowite przygotowanie próby pod każdym względem t. j. przygotowanie boiska, strzelnicy, sprzętu, sprządzenia list i t. p.

3) Prawo przeprowadzania prób.

Prawo przeprowadzenia całkowitych prób nadane komendantom okręgów odnosi się zasadniczo do członków Zw. Strzeleckiego. Jedyne w dziedzinie strzelectwa, marszów i kolarstwa próby dotyczą i innych organizacji i osób niestowarzyszonych i mogą je też przeprowadzać komendanci powiatowi.

U w a g a: O ile w próbie całkowitej miałyby brać udział osoby z innych organizacji względnie niestowarzyszone, należy uzyskać na przeprowadzenie takiej próby zezwolenie Kierownika Okręgowego Urzędu W. F. i P. W.

4) Kontrola wykonania prób.

Należy pamiętać, że kontrolę nad prawdziwością wykonywania prób ma Kierownik Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. i na jego wniosek prawo przeprowadzania prób może być cofnięte.

5) Nadanie nowych praw.

Wnioski na prawo całkowitego przeprowadzania prób przez komendantów powiatowych należy wносить drogą służbową przez Komendę Główną do 1.XII każdego roku, podając dokładnie kwalifikacje, jakie przemawiają za przedstawionym wnioskiem. Wskazaniem byłoby porozumienie się co do składanego wniosku z organami OUWF. i PW. Wnioski będą załatwiane raz do roku w styczniu.

6) Uruchomienie komisji prób i kursów sędziowskich.

Należyte wykorzystanie prawa przeprowadzania prób wiąże się z uruchomieniem odpowiedniej ilości komisji prób, które niezależnie od siebie będą mogły działać w terenie. Aby je należyście obsadzić fachowymi siłami, przystąpią komendanci okręgów natychmiast do organizacji kursów sędziowskich w dziedzinie lekkiej-atletyki oraz w innych dziedzinach sportu, związanych z wykonywaniem odznaki. Kursy takie mogą przeprowadzać egzaminowani sędziowie, egzaminować zaś mogą jedynie komisje odpowiednich Zw. Sportowych.

7) Wykorzystanie zawodów do częściowych prób.

Specjalną uwagę zwrócą komendanci okręgowi i powiatowi by wszelkie zawody sportowe i strzeleckie były wykorzystane, jako częściowe próby

na P.O.S. W marszach t. z. według tabeli zestawu P.O.S. „wojskowych“ należy zamiast bagnetu, o ile takiego nie można otrzymać, stosować odpowiednią nadwagę obciążenia innymi przedmiotami po porozumieniu się z przedstawicielami Okręgowego Urzędu WF. i PW. względnie jego organami w terenie, t. j. oficerami p. w.

8) *Zaopatrzenie techniczne.*

By próby mogły się odbywać, konieczne jest zaopatrzenie komisji prób w należyty sprzęt sportowy, który według regulaminu próby dostarcza organizujący próbę. Specjalną uwagę należy zwrócić na posiadanie dobrych czasomierzy, miar i wytarowanych przyborów do rzutów.

9) *Terminy prób*

Terminy przeprowadzanych prób muszą być ogłoszone przynajmniej na 28 dni naprzód, tak by kandydaci mogli się do nich przygotować. Wskazane jest ustalenie terminów prób na cały sezon sportowy, tak aby wypadały przynajmniej na 14 dni przed terminem zatwierdzenia wykazów przez Komitety Wojewódzkie.

10) *Regulamin P.O.S. i przepisy sportowe.*

Przeprowadzający próbę powinni posiadać „Regulamin Państwowej Odznaki Sportowej“ oraz regulaminy odnośnych Zw. Sportowych.

11) *Odznaka Sportowa Związku Strzeleckiego.*

Z dniem ogłoszenia niniejszego zarządzenia traci ważność odznaka sportowa Związku Strzeleckiego, a wszelkie próby mają być wykonywane jedynie na P.O.S.

III. *Wskazówki szczegółowe*

12) *Dobór ćwiczeń.*

Dobór ćwiczeń ma nastąpić na podstawie obserwacji instruktora przygotowującego oddział do próby. Za najodpowiedniejsze ćwiczenia w warunkach wiejskich należy uważać następujące:

Dla mężczyzn:

Grupa I — gimnastyka bezprzyrzadowa (wzgl. pływanie bez czasu).

Grupa II — skok wdał (wzwyż).

Grupa III — bieg na 800 m. nie na bieżni (wzgl. 100 m. nie na bieżni).

Grupa IV — rzut granatem (wzgl. pchnięcie kulą).

Grupa V — marsze lub biegi 3 i 5 klm. nie na bieżni, o ile w grupie III nie było biegu.

Grupa VI — strzelanie małokł. na 25 lub 50 mtr.

Dla kobiet:

Grupa I — gimnastyka (wzgl. pływanie bez czasu).

Grupa II — skok wdal (skok wzwyż).

Grupa III — bieg 60 m. (wzgl. pływanie o ile w grupie I była gimn.).

Grupa IV — rzut piłką siatkową (wzgl. palantową ewent. strzelanie).

Grupa V — marsz 3 lub 5 klm.

Grupa VI — gry sportowe „C”.

Zestaw powyższy jest obowiązujący i w zależności od umiejętności sportowych ubiegających się o odznakę może być zmieniony. Pamiętać jednak należy, że przy próbie dużą rolę odgrywa jej należyta organizacja i z braku odpowiedniej ilości sędziów, nie jest wskazane rozpraszanie się na różne dziedziny sportu.

PRZEPROWADZENIE TECHNICZNE PRÓBY.

Gimnastyka. Gimnastykę przeprowadza się taką grupą, by instruktor mógł łatwo widzieć wykonanie poszczególnych ćwiczących.

Oddziały Związku Strzeleckiego obowiązują programy gimnastyczne bezprzyrządowe. Konieczne przejścia po równoważniach wykonać na płotach, barierach naturalnych wzgl. sporzadzić równoważnię z belki, wyrównanej góra. Jako wymaganego obciążenia używać kamieni, kłoców, drzewa i t. p.

Pływanie. Start do pływania powinien się odbywać z deski lub pomostu. leżącego poprzecznie do kierunku linii pływania. Czas bierze się na strzał lub sygnał optyczny po komendzie przygotowawczej „Gotowi”. Bieg pływacki kończy się z chwilą dotknięcia oburącz belki mety lub na wodzie pływającej dojsca czubka głowy do linii mety.

Przy nawrotach na pływalniach, nawrót jest wówczas ważny, jeśli pływający dotknie oburącz brzegu pływalni (belki, ściany).

Skok wdal. Długość rozbiegu przy skoku wdal jest nieograniczona. Skocznia powinna mieć 9 m. długości i 2,75 m. szerokości. W warunkach wiejskich wymiary te mogą być mniejsze.

Do odbicia służy drewniana belka o wymiarach 1,20 m. długości, 20 cm. szerokości i 10 cm. grubości. Belka wkopana jest prostopadle do rozbiegu równo z ziemią. Brzeg jej dotykający skoczni stanowi linię, której nie wolno przy skoku przekroczyć i od której mierzy się odległość skoku.

Pomiary skoku wykonuje się prostopadłe od wewnętrznego brzegu deski do najbliższego śladu uczynionego na piasku jakąkolwiek częścią ciała.

Startujący o odznakę mają prawo do skoków próbnych (ilość ich — 1 — 2 oznacza instruktora prowadzący próbę) oraz do 3 skoków z odbicia nogą lewą i do 3 z odbicia nogą prawą. Liczy się średnią sumy najlepszego skoku i lewą i prawą nogą. Skok z odbicia którejkolwiek nogą nie może być gorszy, niż $\frac{1}{3}$ przewidzianej tabelą P. O. S. przeciętnej odbicia dla obu nóg. Jeśli zawodnik przy skoku przekroczy belkę na stronę skoczni (piasku), skok nie mierzy się i zalicza się, jako nieudany, do liczby, mających być wykonanych skoków. Skaczący nie musi się odbić z belki. Może się odbić z przed belki, jednak skok mierzony będzie normalnie, t. j. od wewnętrznego brzegu belki.

Skok w wwyż. Długość rozbiegu i kierunek nieograniczony. Skocznia, jak przy skoku wdał, gdyż używa się zazwyczaj tej samej skoczni, stawiając stojaki na linii dłuższego boku skoczni. Miejsce do rozbiegu powinno być kształtu dużego półkola, twarde, jednak elastyczne do odbicia. O ile zawodnik przekroczy wysokość, którą skacze, czeka w kolejce na następną wysokość. O ile nie, to ma prawo do dwu poprawek. O ile i te nie udały się, zapisuje się zawodnikowi wynik jaki faktycznie przeskoczył, a zawodnik odpada od dalszych skoków. Zawodnik musi wykonać skoki z odbicia obu nóg. Liczy się średnią osiągniętych skoków lewą i prawą.

Kolejkę skoków i wysokość podnoszenia poprzeczki ustala kierownik skoków.

Jeżeli zawodnik w zamiarze skoku odbije się od ziemi lub przeskoczy linię pionową poprzeczki, przechodząc pod nią, lub w bok przez linię poprzeczki skok taki uważa się za wykonany, na niekorzyść zawodnika.

Skok mierzy się od ziemi pod poprzeczką do jej górnej krawędzi w miejscu najniższego jej opadu.

Poprzeczka ma mieć 3.65 m. do 4 m. długości. Ma być trójkątna o wymiarach 3 cm. każdego boku i nie może ważyć ponad 2 kg.

Stojaki muszą być oddalone od siebie o 3.66 m. W warunkach wiejskich mogą być od tego pewne odstępstwa.

Do przeprowadzenia skoku wdał i wwyż potrzebujemy następującą ilość osób: kierownik skoku, dwaj mierzący skoki, zagrabiający skocznię po każdym skoku (szczególnie przy skokach wdał).

Biegi. Biegi do 100 m. odbywają się na bieżniach po oddzielnych dla każdego zawodnika torach lub w warunkach wiejskich na różnych drogach, łąkach, ugorach i t. p.

Start odbywa się serjami t. j. po 2 — 3 zawodników w zależności od

ilości posiadanych czasomierzy (sztoperów), gdyż musimy zmierzyć czas każdego zawodnika oddzielnie. Przy jednym czasomierzu biegi muszą się odbywać pojedynczo.

Miejsce startu należy odznaczyć widoczną na ziemi linią, poza którą nie wolno dotykać ziemi żadną częścią ciała.

Metę oznaczamy podobnie białą linią, jak start. Niezależnie od powyższego umieszcza się na wysokości 122 cm. białą taśmą, której dotknięcie tułowiem zawodnika (nie rękami i nie głową) oznacza chwilę ukończenia biegu. Start odbywa się z dowolnej pozycji. Znakiem wyruszenia ze startu jest strzał startera, wzgl. jakiś znak optyczny. W wypadku użycia strzału czas bierze się na dym, a nie na huk. Z tą chwilą sędziowie znajdujący się na mecie puszczają w ruch czasomierze. Zamykają je w chwili dotknięcia taśmy jakąkolwiek częścią tułowia.

W biegach długich zawodnicy mogą startować większymi grupami.

Przy wszystkich biegach trasa biegu musi być dokładnie odmierzona. Wskazane jest orjentowanie się w długości trasy słupami kilometrowymi dróg.

Do przeprowadzenia próby biegów konieczną jest następująca obsada sędziowska: kierownik biegów, starter, biorący czas (2 — 3), a w razie biegu długiego — sędziowie torowi uważający na prawidłowość biegu.

Rzut granatem i oszczepem. Wyrzut odbywa się z przed linii prostej, oznaczonej listwą drewnianą lub wyraźnie zaznaczoną linią dowolnej długości. Wskazane jest wbicie przy brzegach linii małych chorągiewek celem orjentacji rzucających o granicach wyrzutu. Miejsca leżącego przed linią wyrzutu (pola rzutu) nie można dotknąć żadną częścią ciała tak podczas rzutu, jako też po wyrzucie.

Każdy rzut oznacza się odpowiednim znakiem (tablica, chorągiewka) oddzielnym dla każdego zawodnika. Jeśli rzut jest bliższy od poprzedniego, nie oznacza się go, jeśli dalszy przenosi się na nowy ślad. Znak wbija się w ziemię przy pierwszym śladzie uczynionym przez rzucony przedmiot w miejscu jego upadku. Jeśli granat się potoczy, zaznacza się miejsce jego pierwszego upadku, przy danym rzucie, a nie miejsce, na które się położył. Dozwolone są trzy rzuty ręką lewą i trzy prawą. O wyniku decyduje suma najlepszego rzutu ręki lewej i prawej. Rzut którąkolwiek ręką nie może być mniejszy od $\frac{1}{3}$ przewidzianej dla obu rąk.

Jeśli oszczep złamie się podczas lotu lub przy wyrzucie, rzut powtarza się. Rzut mierzy się prostopadle od linii wyrzutu do znaku rzutu. O ile rzut jest skośny i znak wypada poza linią wyrzutu, przedłuża się odpowiednio linię wyrzutu i mierzy się prostopadle do śladu.

Dla orjentacji możemy na boisku odmierzyć pewne odległości, za-

znacząc je równoległymi linjami, np. co 10 cm. celem łatwiejszego późniejszego odmierzenia, zwłaszcza przy braku długich miar. Pierwsza taka linja powinna być jednak nie bliżej, jak 20 cm. od linii wyrzutu. Waga granatu 500 gr., oszczepu 800 gr. wzgl. 600 gr.

Do sędziowania rzutów potrzebny jest następujący skład komisji: kierownik rzutów, dwaj celowniczo wie, uważający gdzie padają rzuty i znaczący je, 1 — 2 pomocników zbierających rzucone granaty i odnoszący je na miejsce wyrzutu.

Pchnięcie kulą. Pchnięcie kuli odbywa się z koła o średnicy 2,13 m. Koło to może być zrobione z żelaza, drzewa, grubej liny. W najgorszym razie zaznaczone na ziemi wapnem. Nie wolno żadną częścią ciała podczas rzutu, jak również po nim dotykać górnego brzegu obręczy (koła), lub ziemi poza kołem. Z koła należy wyjść po odzyskaniu równowagi do tyłu.

Pchnięcie wykonywa się jedną ręką z barku. Wykonywanie pchnięcia z poza barku jest nieprawidłowe.

Zalicza się tylko te rzuty, które padły w wycinku 90° , który wykreślamy od środka koła do przodu.

Rzut oznacza się wbijając znak (chorągiewkę) rzutu w miejscu najbliższego śladu uczynionego przez kulę, licząc od miejsca wyrzutu.

Odległość rzutu odczytuje się na wewnętrznym brzegu koła (progu linji), przeciągając miarę od śladu do środka koła.

W związku z powyższem wskazane jest przykładać początek miary do śladu. Waga kuli w zależności od grupy 4,5 — 7,50 kg.

Rzut dyskiem. Rzut dyskiem odbywa się z koła o średnicy 2,50 m. Wszystkie inne przepisy podobnie jak w kuli.

Waga dysku w zależności od kategorii 2 kg. wzgl. 1 kg.

Rzut piłką siatkową. Odbywa się dowolnym stylem lewej i prawej ręki z przed linii wyrzutu, jak przy rzucie granatem lub oszczepem. Mierzenie odległości rzutu, jak w granacie lub oszczepie.

Waga piłki siatkowej 250 — 300 gr. palantowej 80 grm.

Marsze. Marsze odbywają się z obciążeniem lub bez. Obciążenie należy przed i po marszu skontrolować.

Start do próby marszowej odbywa się pojedynczo w odstępach jednodominutowych.

Marsze należy urządzać na szosach, polnych drogach, w terenie równym lub lekkofalnym.

Plecaki z obciążeniem mogą być dostarczone przez kierownictwo

próby względnie przez stojących do próby, o ile przy ogłoszeniu próby zostało to zapowiedziane.

Ze względu na oszczędność czasu wskazane jest urządzić marsze z tem samym miejscem startu i metą, t. j. okrężne lub do półmetka i z powrotem z odpowiednią kontrolą.

Strzelanie i łucznictwo. Strzelanie i łucznictwo odbywa się według zasad przyjętych w myśl Regulaminu ostatnich Narodowych Zawodów, Regulaminu Odznaki Strzeleckiej i Roczne go wykazu strzelców 1932 (Rozk. Kmdy Gł. Z. S. Nr. 32, pkt. 17 z dnia 1 lutego 1932 r.).

Na zaasdzie § 24 Regulaminu P. O. S. posiadanie Odznaki Strzeleckiej i Łucznej temsamem zalicza grupę czwartą (dla kobiet) oraz grupę szóstą (dla mężczyzn) zestawu minimów POS. jako odbycie częściowej próby. Broń do strzelców tak z broni palnej, jako też z łuków dostarcza kierownictwo próby.

Jazda na rowerze. Odbywa się na drogach równych lub lekko falistych. Start z przed linii zaznaczonej na ziemi, wzgl. położonej taśmy. Czas przybycia do mety notuje się z chwilą dotknięcia kołem przedmiin linii mety.

Przerwy spowodowane koniecznością naprawy roweru wlicza się do czasu jazdy.

Start i meta biegu w tem samym miejscu. Na półmetkach, wzgl. o ile trasa jest okrężna, na trasie należy rozstawić sędziów kontrolnych, zwłaszcza w miejscach, gdzie trasa może być pomyłoną lub rozmyślnie skróconą.

We wszystkich wypadkach wątpliwych co do przeprowadzania pewnych prób, należy przede wszystkim opierać na regulaminach odpowiednich związków sportowych.

Z braku odpowiednich sędziów umiejących przeprowadzać pewne dyscypliny sportowe unikać konkurencyj, których należyte regulaminowe przeprowadzenie byłoby wątpliwę.

D. Z. i R. 5/32, p. 12.

L. dz. 3840/Wyszk.

KLUBY SPORTOWE ZWIĄZKU STRZELECKIEGO — WYTYCZNE I WZÓR STATUTU.

W celu stworzenia warunków dla pracy czynnych sportowców Związku Strzeleckiego, dla których wychowanie fizyczne i sport w oddziałach nie wystarczają, oraz umożliwienia im udziału w ogólnopństwowem życiu sportowem powołuje się do życia kluby sportowe Związku Strzeleckiego.

Kluby sportowe Związku Strzeleckiego są instytucjami samorządowymi z własnymi statutami, mającymi charakter jednostek prawnych w sto-

sunkach wewnętrznych jednak istniejącymi na zasadach oddziałów, podległych kontroli komendantów strzeleckich, którym przysługuje prawo interwencji i sprzeciwu w poszczególnych wypadkach.

O ile na terenie okręgu, czy podokręgu istnieje tylko jeden klub sportowy, wówczas działalność jego rozpościera się na teren całego okręgu (podokręgu) jeśli w poszczególnych powiatach istnieją kluby, wówczas są one niezależne od klubu okręgowego, grupują zawodników ze swego terenu.

W roku bieżącym należy dążyć do stworzenia klubów sportowych w siedzibach okręgów i podokręgów, utrzymując kluby, istniejące na szczeblach niższych ale unikając zakładania nowych klubów, w razie możliwości grupowania zbyt małej ilości członków, zakładać wogóle nie wolno.

W klubach należy uruchamiać sekcje według specjalności, jaką mają zamiar uprawiać członkowie. Specjalnie należy popierać uruchomienie niżej wymienionych sekcji według podanej kolejności.

1. strzelecka,
2. lekko - atletyczna,
3. kolarska,
4. pływacka,
5. bokserska,
6. narciarska (gdzie są warunki).

Zakładanie sekcji strzeleckich w klubach nie należy uważać za sprzeczne z rozkazem moim L. 9/31, pkt., 5, zakazującym tworzenia sekcji i kółek strzeleckich w oddziałach, który to zakaz zostaje utrzymany w mocy. Natomiast wszyscy komendanci powinni popierać uprawianie strzelectwa przez wszystkich strzelców, gdzie istnieje kilka oddziałów może powstawać międzyoddziałowe kółko strzeleckie, działające na zasadach klubowych i mogące przyjmować do swego łona osoby z poza Z. S.

Statuty klubów powinny być układane zasadniczo według ponższego schematu, przyczem podane zastrzeżenia powinny być stosowane w odpowiedni sposób.

Nazwa miejscowy (krakowski, wileński, łódzki) klub sportowy „Strzelec”.

Siedziba.

Teren działalności.

Charakter prawny.

Zadania (przedewszystkiem zjednoczenie czynnych sportowców Związku Strzeleckiego).

Członkowie:

Zwyczajni: wszyscy członkowie Z. S., Honorowi Z. S. mogą być członkami zwyczajnymi lecz bez obowiązku opłacania.

Nadzwyczajni — osoby z poza Z. S.

Członkom zwyczajnym i honorowym przysługują pełne prawa.

Członkom nadzwyczajnym nie przysługuje głos decydujący, ani czynne prawo wyborcze. Bierne prawo wyborcze zależnie od uznania założycieli. Wskazane jest dać im to prawo.

Władza,

Sekcje, komisje,

Majątek i finanse,

Likwidacja klubu,

Odnaka i mundur klubowy.

W statucie (regulaminie) klubu nie należy się powoływać na statut Związku, a wszystkie §§ podać w sposób pełny.

W rozdziale o władzach należy uwzględnić wpływ komendanta, na terenie którego klub działa. W zarządzie powinien być jego delegat. Kierownika (kapitana) sportowego powinien mianować lub zatwierdzać komendant. Tak samo on musi mieć wpływ na program sportowy i treningi. Jako komisja rewizyjna, powinna działać odpowiednia komisja Związku. Tak samo zbędne są w klubie sądy honorowe. Można rozciągnąć na kluby kompetencje sądu strzeleckiego. Jedyńie, tam gdzie go niema na miejscu można stworzyć sąd klubowy.

Członkowie klubu z tytułu przynależności klubowej prawa do munduru, ani odznak strzeleckich nie mają. Odznaki można ustalać specjalne, osnute na motywach strzeleckich.

Rozwiązanie klubu może być zarządzone przez władze państwowe, strzeleckie, lub uchwalone przez członków klubu.

Majątek w każdym wypadku przechodzi na Zw. Strzelecki.

L. dz. 1146/31.

KLUBY SPORTOWE Z. S. — NALEŻENIE OSÓB Z POZA ZWIĄZKU.

Na zapytanie w sprawie należenia do klubów sportowych Z. S. osób nie należących do Związku, zaznaczam, że mogą one być przyjmowane w charakterze członków nadzwyczajnych, t. zn. że mają one prawo korzystania z wszystkich urządzeń klubu, uczestniczenia we wszystkich jego imprezach sportowych, nie mają jednak prawa głosu decydującego. Pełne prawo uzyskują ci członkowie po wykazaniu się, że należą do jednego z miejscowych oddziałów Związku, względnie mogą je otrzymać za położenie wybitnych zasług dla klubu w ciągu dłuższego okresu czasu.

R. 8/30, p. 14.

LEGALIZACJA KLUBÓW SPORTOWYCH Z. S.

Jednym ze środków do pobudzenia życia sportowego na terenie Związku Strzeleckiego — jest należycie postawiona organizacja klubów sportowych.

Uzupełniając pismo me L. 1146 z dnia 7.III 1931 r. w sprawie organizowania na terenie Związku Strzeleckiego klubów sportowych — zarządzam:

a) zakładanie klubów sportowych wskazane jest jedynie na terenie większych miast (siedziby okręgów) jako reprezentacji sportowej dla kilku oddziałów, oraz na terenie powiatów — jako reprezentacji dla lepszych zawodników z poszczególnych oddziałów powiatu.

b) kluby należy organizować za zasadach oddziału z tem, że do klubu mogą należeć strzelcy należący już ewidencyjnie do innych oddziałów,

c) założenie klubu (podobnie jak oddziału) należy mi zgłosić do legalizacji w celu przedstawienia odpowiednich wniosków na wydział wykonawczy, z tem, że klub w ten sposób założony, nie uiszcza opłaty przewidzianej dla nowo - utworzonych oddziałów,

d) ponieważ w statucie Związku Strzeleckiego przewidziana jest wszelka działalność sportowa, tem samem klub jest jednostką mogącą się bez dalszych formalności rejestrować w Państwowych Związkach Sportowych, za pośrednictwem okręgowych wzgl. podokręgowych związków sportowych.

Wskazane jest zaraz po założeniu klubu i jego zatwierdzeniu przez Zarząd Główny Z. S. rejestrować klub w tych związkach sportowych, w których gałęziach sportu najmocniej stoi i ma pewne szanse powodzenia przy współzawodnictwie z innymi klubami.

R. 24/31, p. 9.

REJESTROWANIE KLUBÓW SPORTOWYCH W ZW. PAŃSTWOWYCH

Rejestrowanie klubu może się odbyć jedynie przez poszczególne okręgowe wzgl. podokręgowe Związki Sportowe danej gałęzi sportu.

Wyjątek stanowią jedynie Związki:

Polski Zw. Narciarski — Warszawa, Nowogrodzka 23, który przyjmuje wprost zgłoszenia klubów i nie posiada innych jednostek organizacyjnych w terenie.

Polski Związek Kajakowców, Warszawa, ul. Myśliwiecka 3/5.

W związku z powyższem polecam komendantom okręgów (podokręgów) podać do wiadomości powiatów w swym rozkazie:

- a) adresy poszczególnych związków okręgowych (podokręgowych),
- b) teren ich działalności,
- c) wysokość opłat rejestracyjnych w poszczególnych związkach.

Dla orientacji podaję adresy Centralnych Związków Sportowych poszczególnych gałęzi sportu:

Polski Związek Piłki Nożnej, Warszawa, ul. Wiejska 3,
Polski Związek Lekko - atletyczny, Warszawa, Wiejska 11,
Polski Związek Towarzystwa Wioślarskiego, Warszawa, Foksal 19.
Polski Związek Towarzystw Kolarskich, Warszawa, Oboźna 3,
Polski Związek Łyżwiarski, Warszawa, Szopena 3,
Polski Związek Pływacki, Warszawa, Nowogrodzka 27,
Polski Związek Bokserski, Poznań, Garbary 16/17.
Polski Związek Gier Sportowych, Warszawa, Podwałe 7,
Polski Związek Hokeja na lodzie, Warszawa, Nowogrodzka 27,
Polski Związek Żeglarski, Warszawa, Czerniakowska 195.
R. 24/31, p. 9.
L. dz. 6433/WF.

LEKARZE RZĄDOWI — BADANIE ZAWODNIKÓW.

Podaję do wiadomości pismo Państwowego Urzędu WF. PW. L. dz. 2137/Og. Org. z dnia 12 września 1930 r.

Odpis.

Warszawa, dnia 12 września 1930 r.

Ministerstwo Spraw Wojskowych

Państwowy Urząd WF. i PW.

L. dz. 2137/Og. R. 921.

Lekarze rządowi — badanie zawodników.

Według rozdzielnika.

W związku z nadesłanymi meldunkami z terenu, że niektórzy rządowi lekarze odmawiają organizacjom P. W. swej pomocy w dziedzinie współpracy na polu W. F. jak: badanie zawodników, udzielanie pomocy na zawodach, wreszcie kwalifikowanie i ocenianie zdolności fizycznych przy poszczególnych gałęziach sportu wyjaśniam:

Państwowy Urząd WF. i PW. pismem za L. dz. 1749 z dn. 19.VII.27 r. zwrócił się do pp. Wojewodów w celu spowodowania wydania odpowiednich zarządzeń organizujących współpracę lekarzy powiatowych, samorządowych i prywatnych w dziedzinie sportu i W. F.

Współpraca lekarzy miała się wyrazić:

1. w przeprowadzaniu badań i oceny zdrowia członków P. W. a także opinjowaniu ich do uprawiania ćwiczeń cielesnych,
2. badaniu i ocenie zdolności członków P. W. do służby wojskowej,
3. stałej kontroli lekarzy nad pracą sportową,
4. opinjowaniu racjonalności programów w. f.,
5. fachowej opiece podczas zawodów i świąt p. w. i w. f.,
6. współdziałaniu organizowania w. f. wśród dzieci i młodzieży.
7. uświadamianiu społeczeństwa o znaczeniu w. f. dla zdrowia oraz szerzenia racjonalnej metody w. f.

Jednocześnie Państwowy Urząd WF. i PW. wystąpił w tej samej sprawie do Min. Spraw Wewnętrznych, Departamentu Sanit. M. S. Wojsk i D-wa KOP. o spowodowanie podobnych zarządzeń w odniesieniu do lekarzy rządowych i wojskowych.

Min. Spraw Wewnętrznych zarządzeniem Nr. 3482/27, z dn. 27 lipca 1927 r. nakazało współpracę w dziedzinie w. f. lekarzom powiatowym, rejonowym i wolnopraktykującym. Wojewodowie również ze swej strony wydali odpowiednie zarządzenia.

M. S. Wojsk Dep. Sanit. za L. dz. 14932/27 — nakazał by we wszystkich garnizonach lekarze wojskowi jaknajściślej współpracowali w zamierzeniach powiatowych i miejskich komitetów WF. i PW. w akcji WF. i PW. i niesienia pomocy lekarskiej.

Odpowiednie zarządzenia wydał D-ca KOP. za L. dz. 15064/27. W sprawozdaniach z akcji współpracy lekarzy nad rozwojem W. F. nadsyłanych przez d-ców O. K. oraz Wojewódzkie Komitety W. F. i P. W. widoczna jest duża chęć i wielkie zainteresowanie lekarzy pracą W. F. Obecnie sprawa niesienia pomocy lekarskiej w dziedzinie w. f. w siedzibach O. K. została ostatecznie załatwiona drogą uruchomienia poradni sportowo-lekarskiej przy ośrodkach w. f. natomiast miasta i powiaty posiadają w składzie powiatowych wzgl. miejskich komitetów w. f. i p. w. lekarzy, zadaniem których jest organizowanie i niesienie pomocy fachowej w pracy sportowej i w. f.

R. 19/30, p. 12.

L. dz. 3954 WF.

Dyrektor Państwowego Urzędu
Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk.

(—) Kiliński płk. dypl.

ZAKAZ MARSZÓW HOŁDOWNICZYCH DO WARSZAWY.

Inspekcje terenu oraz odprawy sportowe wykazały duży brak sprzętu sportowego, broni małokalibrowej oraz umundurowania w naszych oddziałach.

Bez należytego zaopatrzenia oddziałów w konieczny sprzęt sportowy nie wyobrażam sobie postępu naszej pracy w roku 1930. Z drugiej strony spora ilość pieniędzy wydawana jest na imprezy, które zasadniczo nie przynoszą naszej pracy wielkiego pożytku. Do imprez tych należą również kilkanaście dni trwające marsze z adresami hołdowniczemi.

Marsze te, odbywane przeważnie bez należytego fizycznego przygotowania, odrywają ludzi na dłuższy czas od ich warsztatów codziennej tak koniecznej dzisiaj, wydajnej pracy oraz pochłaniają spore zasoby pieniądze.

W rezultacie nie dają one żadnego większego dodatniego zysku wyszkoleniowego.

Rozumiejąc doskonale intencję i uczucia osób organizujących te marsze, pragnąłbym jednak, by hołdy te oddawano w inny sposób — bardziej rzeczowo zaakcentowaną pracą.

Niech okazje, powodujące owe marsze hołdownicze, będą dla każdego oddziału wielkim świętem lokalnym i egzaminem z pracy danego oddziału. Niechaj fundusze wydawane dotychczas na niecelowe i nierealne imprezy, obrócone zostaną na należyte zaopatrzenie materiałowe oddziałów — aby praca ich mogła się odbywać bez żadnych przeszkód, spokojnie i wydatnie na chwałę Ojczyzny i Jej oswobodzicieli. Będzie to najlepszym uczczeniem osób zasłużonych dla Kraju.

W związku z powyższem zakazuję na przeciąg roku 1933 wszelkich marszów do Warszawy o charakterze hołdowniczym, polecając równocześnie jak najszybciej idącą konsolidację pracy lokalnej.

R. 5/30, p. 4.

L. dz. 882/WF.

ZAKAZ MARSZÓW W FORMIE ZAWODÓW PRZED 15.IV.

Obserwując od szeregu lat marsze urządzone w miesiącu marcu doszedłem do wniosku, że nie przynoszą one żadnej korzyści wyszkoleniowej ani zdrowotnej ze względu na nieodpowiednią porę roku, w której odbywają się bądź to zaprawa, bądź też same zawody.

Niezależnie od powyżej podanych przyczyn zawody marszowe urządzone poza dorocznym planem zawodów sportowych przewidzianych w trytyczniami w. f. wprowadzają pewien nieład w normalnych przygotowaniach do zawodów oddziałowych, powiatowych i okręgowych.

Wobec powyższego urządzania zawodów marszowych przed 15 kwietnia każdego roku polecam zaniechać.

R. 7/31, p. 4.

L. dz. 1643/WF.

REGULAMINY MARSZÓW I ZAWODÓW OKRĘGOWYCH — ZATWIERDZENIE.

Przypominam, że wszelkie regulaminy i programy zawodów okręgowych mają mi być nadsyłane do zatwierdzenia. Analogicznie komendanci okręgów zatwierdzają wszelkie regulaminy i programy zawodów powiatowych (obwodowych).

R. 10/31, p. 10.

L. dz. 2496/WF.

MARSZE PRZYGOTOWAWCZE DO KADRÓWKI.

W związku ze zbliżającym się sezonem marszowym, należy przystąpić do organizowania w b. r. w miarę możliwości następujących zawodów marszowych.

a) oddziałowych — jako zawodów eliminacyjnych jednostkowych ze strzelaniem (może być osobno) celem zestawienia drużyny do zaprawy na zawody powiatowe. Długość trasy 25 — 30 klm. Termin zawodów oddziałowych 20.IV.—10.V.,

b) powiatowych — jako eliminacyjnych ze strzelaniem do zawodów okręgowych — dla drużyn marszowych możliwie wszystkich oddziałów powiatu. Zawody te w zależności od rozmieszczenia oddziałów w terenie, można urządzać w formie zawodów korespondencyjnych — zachowując możliwie zbliżone warunki dla wszystkich zespołów.

Długość trasy 25 — 35 klm.

Termin zawodów powiatowych — 21.V. — 15.VI.

Uwaga: O ile urządzenie zawodów powiatowych sprawiałoby pewne trudności — należy urządzić zawody obwodowe, dla drużyn reprezentacyjnych kilka powiatów,

c) okręgowe — jako eliminacyjne ze strzelaniem do IX Marszu Szlakiem Kadrówki — dla drużyn reprezentacyjnych powiatów zdobywających w eliminacji 3 pierwsze miejsca.

Długość trasy 40 — 50 klm.

Termin zawodów okręgowych — 25.VI. — 20.VII.

Zawody odbywają się zasadniczo ze strzelaniem z kb. wojskowego, lub z broni małokalibrowej. O ile na trasie marszu nie udałoby się znaleźć odpowiedniej strzelnicy, strzelanie odbywa się przed, lub po marszu — przyczem klasyfikacja drużyn odbywa się łącznie za marsz i strzelanie.

Każdy marsz ponad 30 klm. dzieli się na dwie części:

a) pierwsza — na przejście w określonym czasie (np. 11 min. na 1 klm.), przyczem nacisk należy położyć na dyscyplinę marszu,

b) druga — na czas ze strzelaniem, jako właściwa część sportowa.

Stosunek długości obu części trasy: I względnie drugą część trasy na czas, może być skrócona do jednej trzeciej ogólnej długości w zależności od warunków lokalnych. To samo odnosi się do określenia czasu części pierwszej marszu.

Wybór tras uskutecznią komendanci w ten sposób, by zawody zyskały jaknajbardziej z punktu widzenia idei sportu marszowego i strzeleckiego.

Udział zespołów wojskowych i innych stowarzyszeń p. w. uregulują komendanci oddzielnie z poszczególnymi kierownikami okręgowych urzędów p. w. i w. f.

Wszystkie terminy marszów sprawy organizacyjne, uzgodnią komendanci organizujący marsze z kierownikami okręgowych urzędów w. f. i p. w. oraz odpowiednimi komitetami p. w. i w. f.

Do marszów okręgowych dopuszczani mogą być tylko ci członkowie oddziałów p. w., którzy poza odpowiednim stanem zdrowia i zaprawy, posiadają już odznakę strzelecką III klasy. Odznaka strzelecka wymagana jest również od wszystkich rezerwistów i stow. sportowych.

Specjalną uwagę należy zwrócić na należytą opiekę lekarską drużyn oddających się zaprawie marszowej — które muszą być poddawane regularnym badaniom, oraz na pomoc lekarską podczas marszu, która powinna być wydatniejsza (liczba lekarzy) od dotychczasowej. Nad drużynami trenującymi powinni stale czuwać lekarze.

Do pomocy należy wciągnąć przy urządzaniu punktów żywnościowych i opatrunkowych w pierwszym rzędzie oddziały żeńskie Z. S. placówki Czerwonego Krzyża oraz inne stowarzyszenia, mogące oddać usługi przy organizacji marszów. Pomoc kobiet przy marszach może się odbywać jedynie w zakresie: kancelaryjnym, sanitarnym i żywnościowym — przyczem niedopuszczalne jest zabieranie strzelczyń na marsze przez drużyny męskie w funkcjach sanitarnych, względnie innych.

Bliższe wskazówki organizacyjne podane będą w regulaminie IX Marszu Szlakiem Kadrówki.

D. Z. i R. 1/32, p. 11.

L. dz. 2720/Wyszk

ZAWODY MARSZOWE — BADANIE STANU NÓG I OBUWIA.

Polecam przed wszystkim: tegorocznymi marszami zwrócić baczną uwagę przy badaniu lekarskiem na stan higieny nóg oraz na stan obuwia

Wyniki badań należy mi razem ze sprawozdaniem z marszu przedłożyć do 14 dni po każdym zawodach okręgowych i podokręgowych według następujących rubryk:

- a) stan nóg (czystość, paznokcie, zniekształcenie, płaskostopie),
- b) obuwie (wojskowe własne), (stare, nowe, specjalne),
- c) obuwie (skarpetki, cienkie, grube, wełniane) onuce (płótno flanela).

Lekarze zwrócą baczną uwagę na drużyny słabiej pod względem obuwia wyposażone, obserwując jego skutki na wyniki marszu.

D. Z. i R. 3/32, p. 6.

L. dz. 3347/WF.

NAGRODY SPORTOWE W FORMIE SPRZĘTU I EKWIPUNKU.

Zauważyłem, że zawodnicy Związku specjalnie w dziedzinie lekkiej-
atletyki, gier sportowych i strzelectwa nie posiadają w większości wypad-
ków należytych kostiumów sportowych ani też koniecznych do uprawiania
sportu przyborów.

W związku z tem polecam na przyszłość — by nagrody sportowe
przy wszelakich zawodach były wydawane poza żetonami, w formie ekwi-
punku, przyborów sportowych do gier oraz broni i amunicji małokalibrowej.

R. 12/30, p. 14.

L. dz. 2456/WF.

NAGRODY PRZECHONIE — FUNDOWANIE ZA II i DALSZY MIEJSCA.

Zakazuję ustanowienia nagród przechodnich za drugie i dalsze miej-
sca — jako niezgodne z duchem walki sportowej.

R. 11/31, p. 11.

L. dz. 3087/WF.

NAZWISKA SPORTOWCÓW PRZY REKLAMIE WYROBÓW SPORTOWYCH — ZAKAZ.

Podaję do wiadomości pismo Związku Polskich Związków Sporto-
wych, polecając jednocześnie ściśle przestrzeganie tegoż oraz meldowanie
mi o każdorazowym wykroczeniu w tej dziedzinie przeciw przepisom ama-
torstwa.

Do Związku Strzeleckiego

w miejscu.

W ostatnich czasach zdarzało się niejednokrotnie, że instytucje prze-
mysłowe lub handlowe dla propagowania swoich wyrobów posługiwały się

nazwiskami znanych sportowców polskich np. wypuszczały pocztówki z podobiznami naszych czołowych zawodników i sentencjami propagandowymi głoszonymi rzekomo przez tychże zawodników.

Ten rodzaj reklamy przemysłowej czy handlowej jest jednocześnie reklamą danych zawodników, czego zabraniają przepisy Międzynarodowych Federacji i co może nasunąć podejrzenia, że dani zawodnicy ciągną z tego materialne korzyści i stają w sprzeczności z zasadami amatorstwa, co grozi dyskwalifikacją. Wobec powyższego Zarząd Z. Z. prosi aby W. Panowie nie pozwalali firmom handlowym na posługiwanie się nazwiskami naszych sportowców dla reklamy swych artykułów i występowali z oficjalnymi protestami w każdym podobnym wypadku.

D. Z. i R. 9/32, p. 4.

L. dz. 4673/Wyszk.

Z poważaniem

sekretarz hon.

viceprezes

(—) podpis nieczytelny

(—) podpis nieczytelny

STRZELECTWO

ZAKAZ ORGANIZOWANIA SEKCYJ STRZELECKICH.

Organizowanie wszelkich kółek i sekcji strzeleckich jest wzbronione. Jak sama nazwa wskazuje, Związek Strzelecki jest organizacją, mającą uprawiać strzelanie. To też strzelectwo we wszelkich jego postaciach (wyszkolenie strzeleckie, strzelanie wojskowe, małokalibrowe, z pistoletów, z wiatrówek), musi być istotną częścią programu pracy każdego oddziału. Nie może istnieć oddział Związku, któryby nie uprawiał sportu strzeleckiego i marszowego. Każdy taki oddział tem samem jest sekcją strzelecką Związku.

R. 10/30, p. 12.

L. dz. 1789/Og. Org.

NALEŻENIE DO ZWIĄZKÓW I STOWARZYSZEŃ

Wstępowanie poszczególnych oddziałów, obwodów, czy okręgów Zw. Strzel. do wszelkiego rodzaju stowarzyszeń, związków, czy organizacyj jest dopuszczalne jedynie za zasadniczem zezwoleniem Komendy Głównej, lub też w razie braku takiego za zezwoleniem specjalnem.

L. dz. 1909/Strzel.

ZGŁOSZENIA DO ZWIĄZKÓW BRONI.

Do Okręgowych Związków Broni należy zgłaszać jako członków globalną ilość członków Z. S. z danego okręgu lub podokręgu.

Składki w myśl Statutów Związków Broni są uiszczane za cały teren przez Komendę Główną Z. S.

Wszystkie oddziały Z. S. — jako całość okręgu Z. S. wchodzi
w skład Okręgu PZBM., PZŁucz. oraz PZBW i D.
Dz. Z. i R. 3/32, p. 10.

ZAKAZ UDZIAŁU CZŁONKÓW Z. S. W ZAWODACH STRZELECKICH W CUDZYCH BARWACH.

Udział w zawodach strzelecko-lucznych w barwach rozmaitych klubów, stowarzyszeń lub organizacji członków Zw. Strzeleckiego jest wzbroniony.

Członkowie Zw. Strzel. mogą brać udział w tych zawodach jedynie w barwach Z. S.

L. dz. 5754/Strzel.

ZARZĄDZENIA WYKONAWCZE DO REGULAMINU ODZNAKI STRZELECKIEJ Z. S.

Zatwierdzam wzór Odznaki Strzeleckiej — wszystkich klas oraz wzór legitymacji tej „Odznaki“.

Równocześnie zarządzam następujące:

1. Zastrzegam sobie wyłącznie prawo nadawania Odznak Strzeleckich zdobytych na Zawodach Centralnych; Armji, Przystosobienia Wojskowego, Związku Strzeleckiego (również na Zawodach Narodowych i Międzynarodowych), Stowarzyszeń, Instytucyj, Organizacji, uprawiających strzelectwo, a odbytych zgodnie z postanowieniami § 6 regulaminu odznaki, o ile z tych zawodów zostaną przedłożone do właściwych władz Związku Strzeleckiego protokoły z zawodów o odznakę według wzoru ustalonego na str. 23 Regulaminu Odznaki.

2. Z dniem 1-go stycznia 1931 roku znoszę okres przejściowy i przepisy zawarte w § 17 Regulaminu Odznaki Strzeleckiej.

3. Nadanie Odznaki Strzeleckiej musi być opublikowane w rozkazie Komendy Głównej Z. S. lub odpowiedniej Komendy Okręgu Z. S. z wyszczególnieniem numeru wydanej legitymacji odznaki — oraz osiągniętego wyniku.

Wszystkie odznaki nadane a nie ogłoszone uprzednio w 1930 roku winny być opublikowane dodatkowo.

4. Komendanci okręgów Z. S. nadesłają mi jednorazowo w terminie do dnia 15 lutego b. r. wykazy liczbowe ułożone powiatami — nadanych odznak strzeleckich w ciągu 1930 roku.

5. Wszystkie nadane „Odznaki Strzeleckie” ogłaszane w rozkazach Komendy Głównej Związku Strzeleckiego winny być zewidencjonowane w odnośnej komendzie okręgu Z. S. — do której to komendy terenowo posiadacz odznaki należy.

6. Zamówienia na odznaki w/g których zostaną one rozesłane w najkrótszym czasie polecam kierować wprost do Centralnej Składnicy Z. S. w Warszawie.

7. Legitymacje Odznaki zostaną rozesłane ze specjalną instrukcją w drugiej połowie stycznia 1931 r.

R. 2/31, p. 14.

L. dz. 137/Strzel.

NOSZENIE ODZNAKI STRZELECKIEJ DLA WOJSKOWYCH ZEZWOLENIE.

Poniżej podaję rozkaz Pana Ministra Spraw Wojskowych zezwalający wojskowym służby czynnej na ubieganie się i noszenie „Odznaki Strzeleckiej”.

Poniższy rozkaz podać do wiadomości najszerszych mas zawodniczych

MIN. SPR. WOJSK. BIURO OGÓLNO-ORGANIZACYJNE.
L. dz. 7297/Org. 30.II a. R. 5.

Odznaka strzelecka „Związku Strzeleckiego” — zezwolenie noszenia.

Zezwalam oficerom i szeregowym na noszenie odznaki strzeleckiej Związku Strzeleckiego, wprowadzonej regulaminem wspomnianej odznaki, zatwierdzonym przez Państwowy Urząd WF, PW. L. 1323/ Społ. 30.

Odznaka strzelecka będzie nadawana na podstawie wyników zawodów strzeleckich w szczególności:

a) odznaka strzelca wyborowego na podstawie wyników narodowych zawodów strzeleckich,

b) odznaka strzelca I klasy na podstawie wyników zawodów o mistrzostwo wojska,

c) odznaka strzelca II klasy na podstawie wyników zawodów dywizyjnych,

d) odznaka strzelca III klasy na podstawie wyników zawodów oddziałowych.

Odznakę strzelecką nadają władze Zw. Strzel. w myśl regulaminu z tem, że oficerowie i szeregowi pragnący uzyskać odznakę strzelecką — powinni się zwracać bezpośrednio do właściwych władz Związku Strze-

leckiego, przesyłając uwierzytelnione odpisy wyników zawodów strzeleckich wymaganych do uzyskania poszczególnych stopni odznaki strzeleckiej.

Odznakę strzelecką należy nosić w sposób przewidziany w Dz. Rozk Nr. 10/28, poz. 122, pkt. 10 z tem, że ma być noszona na prawej piersi zamiast na lewej. W razie posiadania prócz odznaki strzeleckiej odznak naukowych (np. Odznaka Wyższej Szkoły Wojennej) odznaka strzelecka powinna być pod odznaką naukową.

W imieniu Ministra Spraw Wojskowych
II Wiceminister
(—) Fabrycy, Gen. Dyw.

Wobec powyższego ustalam:

Odznakę strzelecką nosi się:

1. na mundurze tak męskim jak kobiecym na prawej piersi (na kieszeni),
2. na ubraniach cywilnych mężczyźni w lewej klapie marynarki, kobiety w sposób dowolny.

R. 11/31, p. 14.

L. dz. 3110/Strzel.

ODZNAKA STRZELECKA — NADAWANIE PRZEZ WŁAŚCIWYCH KOMENDANTÓW.

Niektórzy komendanci okręgów nadają w swoich rozkazach odznaki strzeleckie zawodnikom z terenu innych okręgów.

Zaznaczam, że takie fakty utrudniają prowadzenie ścisłej ewidencji i statystyki okręgów Z. S.

Polecam przestrzegać na przyszłość aby zawodnikom z innych okręgów Z. S. odznaki strzeleckie II i III klasy były nadawane przez właściwych komendantów do których ewidencyjnie zawodnicy należą. W podobnych wypadkach odpisy protokołu strzelań należy przesłać do właściwych komendantów okręgów Z. S. do wiadomości i nadania O. S.

Polecam ponadto pouczyć swoich zawodników, ażeby na zawodach strzeleckich podawali Nr. i datę zdobytych odznak oraz dokładny przydział, co znacznie ułatwi ewidencjonowanie.

R. 3/32, p. 11.

L. dz. 591/Strzel.

REKORDY STRZELECKIE — WYJAŚNIENIE.

Wyjaśniam, że każdorazowe zatwierdzanie rekordów strzeleckich powiatowych przez komendantów okręgowych winno nastąpić najdalej w terminie 30-dniowym od daty przeprowadzenia zawodów. Komendanci

okręgów podają w swoich rozkazach dokładnie: konkurencję, ilość uzyskanych punktów, datę oraz miejscowość.

Wnioski o zatwierdzeniu rekordów strzeleckich ze związków i organizacji wpływają przez odpowiednie organy Związków Broni do komendantów okręgów Z. S. — jako przedstawiciele Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce do zatwierdzenia.

Wnioski rekordów okręgowych i ogólnopolskich — komendanci okręgów Z. S. przesyłają do Komendy Głównej Z. S. w wyżej podanym terminie do zatwierdzenia.

D. Z. i R. 3/32, p. 9.

L. dz. 3349/Strzel.

STRZELECTWO I LUCZNICTWO — ZANIEDBANIE.

Zaobserwowałem, że strzelczynie zaniedbują sport łuczny i strzelecki. Należałoby zachęcić oddziały żeńskie do strzelań z wiatrówek i łuku. Ostatnie zawody strzelecko - łuczne, oraz ilość zdobytych odznak III klasy wykazały ogromny spadek zainteresowań sportem strzeleckim i łucznym.

Okres zimowy jest najodpowiedniejszym czasem do przygotowania i zdobycia sprzętu strzeleckiego i łucznego. Podaję poniżej wskazówki wyrobu domowego łuku:

R. 3/32, p. 10.

DOMOWY WYRÓB ŁUKÓW.

Największa wartość sportu łucznego z pośród sportów lekko - atletycznych polega na jego zaletach najzdrowszego rozwoju mięśni. Lucznictwo rozwija bardzo muskuły górnej części ciała, równocześnie działając dodatnio na cały układ mięśniowy, bez nadwyrężającego natężenia serca i płuc. Wypuszczenie z łuku większej ilości strzał — wymaga paru godzin czasu—trening na świeżem powietrzu, w stałym intensywnym ruchu, wpływa bardzo dodatnio na zdrowie. To 'eż sport łuczny zalecany jest do uprawiania zarówno mężczyznom, kobietom oraz dzieciom. Jak uprawiać ten szlachetny sport masowo, stale i z powodzeniem? jeśli sprzęt to jest łuki i strzały stosunkowo są drogie — zdawałoby się, że jest zadaniem dość trudnym. Tymczasem trudności te pokonać przez domowy wyrób łuków można łatwo. Jeżeli będziemy je sami robili w oddziałach lub sekcjach, to udostępnimy sport łuczny dla najszerszych warst społeczeństwa. Potrzeba tylko trochę sprytu, chęci i kilku narzędzi stolarskich jak: piłka, hebel, oraz nóż, które znaleźć można w każdym gospodarstwie domowym. Przystępując do domowego wyrobu łuku trzeba posiadać kawał drzewa najlepiej jesionowego lub klonowego, długości około 2 mtr. oraz grubości

około 5 cm. kwadratowych. Części łuku są następujące: a) przednia zewnętrzna łuku jest płaska, nazywamy ją grzbietem, którym przystrzelaniu zwracamy łuk do celu, b) wewnętrzna od strony strzelającego winna być półkulista, wypukła a nazywamy ją brzuszkiem. Rozpatrując drzewo po jego linii długiej zwracamy uwagę na słoń drzewa, tak aby prosty słoń drzewa pozostawiać po stronie wewnętrznej, a to dlatego, aby uniknąć zbyt szybkiego pęknięcia łuku. Przystępując do strugania ustaliśmy przede wszystkim grubość środkową drzewca zwaną majdanem. Majdan jest to środkowa część łuku, za którą się go trzyma, prosta, sztywna przy strzelaniu nieruchoma, w przeciwieństwie do pozostałych części łuku, uginających się zwanych ramioudzie, t. j. górnem i dolnem ramieniem. Drzewca obydwuch ramion poczynając od obu krańców majdanu stopniowo należy wystrugiwać na coraz cieńsze, przyczem w ten sposób, ażeby przekrój obu ramion zmniejszał się jednakowo.

W klasycznym łuku:

- 1) majdan winien być 12 cm. długości,
- 2) majdan winien być 3 cm. grubości i 2 i pół szerokości,
- 3) ramię górne winno być 10 cm. za majdanem 2,5 cm. grubości,
- 4) ramię górne winno mieć przy zakończeniu 1,2 cm. grubości,
- 5) ramię dolne winno być 10 cm za majdanem 2,5 cm. grubości,
- 6) ramię dolne winno mieć przy zakończeniu 1,2 grubości,
- 7) długość ramienia górnego, zależnie od długości łuku — winno wynosić od 80 cm., do 90 cm.
- 8) Dolne zaś ramię winno być krótsze o długość majdanu t. j. 12 cm.

Łuki bywają różnej długości stosownie do wzrostu łuczника, jednak nie należy robić krótszych łuków jak 160 cm., ani też dłuższych jak 180 cm. Ważną rzeczą jest również przy robieniu łuków jego twardość czyli dalekonośność, łuk twardy czyli dalekonośny winien być grubszy, łuk miękki czyli na mniejsze odległości winien być wystrugany cieniej. Mając łuk całkowicie wystrugany, należy majdan starannie obwinąć paskiem sukna lub innego grubszego materiału, a to w celu wygodniejszego trzymania łuku przy strzelaniu. Ramiona łuku należy w ten sposób wykończyć, by można zakładać cięciwę. W tym celu nasadzamy na koniec ramion rogowe nasady, czyli tak zwane gryfy. W gryfach winny być wyrobione (wydrażone) dziury dla obsadzenia na ramiona, łuku oraz wypitowane rowki skośne dla zakładania cięciwy. Dla szybszego odróżnienia górnego ramienia łuku, od dolnego robimy gryfy, dolny krótszy, mniej skośny i wygięty, a górny zaś dłuższy i bardziej wygięty oraz więcej skośny. Do łuku jako całości jest również potrzebna cięciwa t. j. odpowiedniej długości sznur lniany cienki, a mocny, na środku obwinięty niemi jedwabnem dla

wzmocnienia. Cięciwę należy od czasu do czasu lekko woskować. Bardzo wskazanem jest przed rozpoczęciem domowej produkcji łuków zakupić jeden typowy łuk jako wzór. Koszt takiego łuku nabytego za pośrednictwem Zarządu Głównego PZŁucz. w Warszawie, ul. Myśliwiecka 3/5 wynosi 12 — 16 złotych plus koszta przesyłki.

L. dz. 590/P. K.

ZWOLNIENIE OD PODATKÓW STRZELNIC ROZRYWKOWYCH ZWIĄZKU STRZELECKIEGO.

Przystępując w r. b. do propagowania strzelectwa na szeroką skalę na terenie całego kraju, a to w związku z koniecznością rozszerzenia tej gałęzi sportu w najszerszych masach społeczeństwa, przerzucając cały ciężar propagandy na prowincję po wsiach i miasteczkach — polecam przystąpić w oddziałach i powiatach Z. S. natychmiast do zorganizowania strzelnic rozrywkowych (bud jarmarcznych) stałych i okresowych dostępnych za bardzo drobnymi opłatami dla najszerszych warstw ludności wiejskiej i małomiasteczkowej.

Podkreślam, iż organizowane strzelnice rozrywkowe Związku Strzeleckiego winny mieć na celu przede wszystkim akcję propagandy sportu obrony narodowej w związku ze zbliżającymi się terminami Narodowych i Międzynarodowych Zawodów Strzeleckich, Myśliwskich i Łucznych — organizowanych w 1931 roku w Polsce.

Przez rozrywkowy charakter tej imprezy chcę strzelających stopniowo wciągnąć do systematycznego uprawiania strzelectwa, a przez to wpłynąć na rozpropagowanie tego sportu i podniesienia jego poziomu w Polsce.

Zaznaczam, iż Ministerstwo Skarbu zarządzeniem za L. dz. 2341/I z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 550) zwolniło strzelnice rozrywkowe Związku poczynszy od roku podatkowego 1931 — od państwowego podatku przemysłowego, jak również poinformowało, iż na podstawie art. 5 pkt., 8 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58, z r. 1925 poz. 411) osoby prawne, a więc i Związek Strzelecki, których dochody są obracane w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne są zwolnione od podatku dochodowego.

R. 7/31, p. 6.

L. dz. 1255/Strzel.

BUDY JARMARCZNE, — ZWOLNIENIE OD SAMOISTNYCH KOMUNALNYCH PODATKÓW I OPŁAT.

W ślad za rozkazem moim L. 7/31 z dn. 1.IV 1931 r. pkt. 6 podaję do wiadomości poniżej w pełnym brzmieniu.

1. Zarządzenie Ministerstwa Skarbu L. dz. 2341 z dnia 5 marca 1931 r. o zwolnienie strzelnic rozrywkowych Związku Strzeleckiego od państwowego podatku przemysłowego i państwowego podatku dochodowego oraz

2. Okólnik Nr. 83 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. S. F. 4601/1 z dnia 16.V.31 r. w sprawie zwolnienia bud jarmarcznych od samoistnych komunalnych podatków i opłat — a to w celu uzyskania tych zarządzeń przy organizowaniu tych strzelnic w terenie:

1. Ministerstwo Skarbu
L. d. V. 2341/1,

Odpis!

Warszawa, dnia 5 marca 1931 r.

Do wszystkich Izb Skarbowych oraz Śląskiego Urzędu
Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy).

Na podstawie art. 121 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. poz. 550) zwalnia się od państwowego podatku przemysłowego od roku podatkowego 1931 począwszy organizowane i prowadzone przez Związek Strzelecki jarmarczne budy strzeleckie.

O powyższem poleca się powiadomić władze podatkowe 1 instancji.

(—) *P. Michalski*

Zastępca Dyrektora Departamentu.

Warszawa, dnia 16 maja 1931 r.

2. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Nr. S. F. 4601/1.

W sprawie strzeleckich bud jarmarcznych Związku Strzeleckiego.

O K Ó L N I K Nr. 83.

Do wszystkich PP. Wojewodów
(z wyjątkiem p. wojewody śląskiego),

W związku ze zbliżającymi się terminami narodowych i międzynarodowych zawodów strzeleckich, myśliwskich i łucznych, organizowanych w Polsce w r. b., oraz mając na celu względy obrony narodowej, Związek Strzelecki podejmuje intensywną akcję w kierunku propagowania strzelectwa na szeroką skalę na terenie całego kraju i popularyzowania go wśród najszerszych mas społeczeństwa.

Jednym ze środków powyższej akcji będzie organizowanie strzelec-

kich bud jarmarcznych, dostępnych dla ludności miejskiej i wiejskiej za bardzo drobnymi opłatami, przedsięwzięcie to nie jest pomyślane jako przedsiębiorstwo dochodowe, a ewentualny zysk z bud strzeleckich obracany będzie na poparcie rozwoju strzelectwa nie tylko w ramach organizacyjnych Związku Strzeleckiego, ale w całym Państwie. Bezpośrednim celem tej imprezy jest, aby przez rozrywkowy jej charakter wciągać stopniowo strzelających do systematycznego uprawiania strzelectwa, a przez to wpłynąć na rozpowszechnienie tego sportu w Polsce i podniesienie jego poziomu.

Impreza powyższa zasługuje zatem na gorące poparcie i poparcia takiego udzielił jej już Pan Minister Skarbu, który zarządzeniem z dn. 5.III. 1931 r. L. D. V. 2341/1 zwolnił strzeleckie budy jarmarczne poczynając od r. 1931 — od podatku przemysłowego i dochodowego. Celem dalszego ułatwienia tej akcji zechcą Panowie Wojewodowie zalecić zarządom związków komunalnych na podległym im obszarze, aby strzeleckie budy jarmarczne zwalniały od samoistnych komunalnych podatków i opłat.

Wyrażając swoją zgodę na zorganizowanie na całym obszarze Państwa (z wyj. woj. śląsk.) strzeleckich bud jarmarcznych. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca uwagę na konieczność przestrzegania przytem warunków bezpieczeństwa publicznego, a w szczególności baczenia na to, aby budy jarmarczne nie tamowały ruchu. W tym celu każde miejsce budy jarmarcznej winno być ustalone przez władze właściwe na wniosek Związku Strzeleckiego.

(—) *Minister Sławoj-Składkowski.*

R. 12/31 p. 16.

L. dz. 3041/Strzel.

OPLATY NA RZECZ POL. CZERW. KRZYŻA — ZWOLNIENIE.

Podaję do wiadomości, że amatorskie zawody sportowe zostały zwolnione od opłat na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża.

W związku z powyższem wszelkie kluby i związki sportowe, organizujące amatorskie zawody sportowe, winny przy staraniu się w magistratach o bilety wstępu na zawody składać zaświadczenia władz okręgowych Związku Strzeleckiego, że urządzone przez nie imprezy sportowe są amatorskie i wskutek tego są wolne od opłat na rzecz Pol. Czerw. Krzyża na mocy art. 2 Ustawy z dn. 28.I. 1932 r. o opłatach od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk (Dz. U. R. P. Nr. 18 z 1932 r. poz. 111).

D. Z. i R. 6/32, p. 11.

L. dz. 4013/Strzel.

PROTOKÓŁ

IX Walnego Zjazdu Delegatów Związku Strzeleckiego, odbytego w dniu 3 lica 1932 roku.

PORZĄDEK DZIENNY

- 1) Zagajenie i powitania.
- 2) Wybór prezydjum.
- 3) Sprawozdanie Prezesa.
 - „ Komendanta
 - „ Komisji Rewizyjnej.
- 4) Wybór Komisyj:
 - a) Mandatowej-matki.
 - b) Statutowo-regulaminowej.
 - c) Ogólnej.

PRZERWA.

- 5) Przyjęcie statutu i regulaminu Komisji Rewizyjnej.
- 6) Wybory władz.
- 7) Rezolucje.

Obrady rozpoczęły się o godz. 10 rano w obecności pana premiera Prystora, ministra Jędrzejewicza viceministra Piestrzyńskiego, prezesa Sławka, gen. Rydz-Śmigłego, gen. Dreszera, wojewody Jaroszewicza, płk. Krzyskiego, oraz licznych przedstawicieli organizacji społecznych, wojskowych, p. w. i w. f. i t. p.

Zjazd zaigaił Prezes Zarządu Głównego ob. red. Wojciech S'piczyński:

„W imieniu Zarządu Głównego Związku Strzeleckiego, mam zaszczyt dokonać otwarcia Zwyczajnego Walnego Zjazdu Delegatów Związku Strzeleckiego. Pierwsze nasze uczucia wyrażają się w akcie wdzięczności dla dostojnych senjorów naszego obozu idcowego, władz państwowych i armji, którzy zechcieli uświetnić swoją obecnością nasz Zjazd.

Witam wszystkich naszych gości i przyjaciół w zrozumieniu moralnej wagi poparcia i opieki jakiej udzielają nam w naszej codziennej pracy.

W szczególności niech mi wolno będzie złożyć głęboki hołd Panu Prezesowi Rady Ministrów Aleksandrowi Prystorowi, naszemu ukochanemu opiekunowi — panu Gen. Rydz-Śmigłemu i prezesowi Waleremu Sławkowi.

Witam wreszcie Was, obywatelki i obywatele strzelcy, którzy oderwaliście się od waszej pracy znoјnej, codziennej, od waszych trosk rozlicznych i dotkliwych, od waszych ognisk rodzinnych, sercu bliskich, by wziąć udział w uroczystym zjeździe Związku Strzeleckiego. Związku, opartego na wspólnocie najszlachetniejszych uczuć patriotycznych i dążeń obywatelskich olbrzymich, po całej Polsce gęsto rozsianych, zastępów naszych członków.

Oto jesteśmy!

Zanim przystąpimy do pracy, pochylamy głęboko głowy przed symbolem naszej wolności — godłem Rzplitej, i okrytymi chwałami zwycięstw sztandarami naszej bohaterskiej armji.

Pójdziemy zanieść hołd i lauru wieniec, krwi i ofierze, z której zrodziła się wolność — usymbolizowanej w mogile Nieznanego Żołnierza.

Zaniesiemy najlepszą wiarę naszych serc oddanie ku progom Belwederu, gdzie mieszka duch wielkości i twórca wspaniałości dziejów naszego Narodu Marszałek Józef Piłsudski.

Złożymy hołd posłuszny nosicielowi Majestatu Rzplitej Panu Prezydentowi Rzplitej w historycznych murach Zamku królewskiego.

Nie jesteśmy bowiem podobni do żadnego bodaj ze zjazdów organizacyjnych. Nie zebraliśmy się, by czegokolwiek od kogokolwiek, dysponującego dobrami Narodu, żądać. Lub by bronić swoich prywatnych potrzeb i interesów, lub by kogokolwiek zwalczać.

Zjechaliśmy się by dać swemu państwu nasze najlepsze pragnienia służenia jego potędze, jego wielkości, jego honorowi wreszcie. By złożyć mu na ręcę jego sterników nasz dotychczasowy dorobek w organizowaniu i szkoleniu tych cnót i wartości obywatelskich, i by powziąć decyzje ożywiające i wzbogacające tę pracę.

Oto cel Zjazdu.

Wierząc, iż będzie on w całości osiągnięty, ogłaszam, iż Zwyczajny Walny Zjazd Delegatów Związku Strzeleckiego jest otwarty.

Po zagajeniu ob. Prezesa Stpiczyńskiego na trybunę wszedł pan mi-

nister oświaty Janusz Jędrzejewicz, witając Zjazd w imieniu Rządu Rzpli-
tej, następującymi słowami:

„Imieniem Rządu pragnę powitać Zjazd dzisiejszy Związku Strze-
leckiego, oraz życzyć mu i całemu Związkowi Strzeleckiemu powodzenia
w pracy i zamierzeniach. Gdy patrzę dziś na wspaniały rozwój idei strze-
leckiej nie mogę nie wspomnieć chlubnej tradycji Związku, gdy w niewoli
jeszcze przed wojną, pod bezpośrednią wodzą Komendanta Głównego Jó-
zefa Piłsudskiego w szeregach jego, jakże nikłych jeszcze wówczas, rosła
i potężniała śmiała myśl o walce orężnej „walce w imię Niepodległości Na-
rodu. Wtedy to w tych ciężkich warunkach zahartował się właśnie w Związku
Strzeleckim typ żołnierza-obywatela, człowieka zdolnego do poświęcenia
dla dobra Ojczyzny, chętnego do walki o ideę, o głębokiem poczuciu odpo-
wiedzialności za losy Polski.

Skupieni dokoła swego Wodza strzelcy przedwojenni, odegrali
w dziejach naszych stokrotnie większą rolę niż możnaby to wnosić z ich
liczby. Czarodziejstwem woli i pracy wyczarowali: z mroków niewoli błysk
polskiego bagnetu i polskiej szabli. Spadkobiercy insurekcji Kościuszkow-
skiej, Legjonów Dąbrowskiego, żołnierzy z 31 i 63 roku, rzucili zasiew krwi
i pracy żołnierskiej, zasiew, który w niewiele lat później dał plon obfity
w postaci milionowej armii niepodległego już państwa i świetnego zwy-
cięstwa 1920 roku.

Dzisiejszy Związek Strzelecki opiera się na wspaniałej tradycji
Związku przedwojennego. Zmienił się cel pracy już nie odzyskania Niepo-
dległości, ale jej ugruntowania i utrwalenia przez czynne przygotowanie
się do jej obrony, wrazie gdyby jakieś siły wrogie i niszczycielskie odwa-
żyły się zagrozić naszej wolności.

Ale nie zmienił się typ ludzki. Każdy strzelec jak dawniej tak i dziś
ma być wciąż takim samym żołnierzem-obywatелеm nie z musu, nie z na-
kazu, ale z własnej radosnej woli pełniącym swoją służbę dla dobra i ho-
noru Polski, dla siły i potęgi Ojczyzny.

Dzisiejszy Związek Strzelecki rozrósł się szeroko po całej Polsce.
Jest w miastach i miasteczkach, osadach i wsiach. Liczy już setki, tysiące
młodzieży w swych szeregach. Rozrastając się wszcz, organizując młodzież
wiejską, robotniczą, inteligenką, dbać musi o swój poziom ideowy, musi
dbać o rozrost wgląb.

Skupiając w swych szeregach młodzież najlepszą, staje się olbrzy-
mią organizacją wychowania państwowego, uczy bowiem nietylko jak Pań-
stwo bronić i jak za nie umierać, ale jak żyć i pracować dla niego należy.
W ten sposób ogarnia coraz to większe dziedziny służby dla Państwa i staje
się jedną z zasadniczych, jedną z najważniejszych organizacji społecznych,
na którą nietylko oczy Polaków, ale i oczy obcych są zwrócone. Z tej

pysznej tradycji, z ogromnych zadań, z tej przodującej roli wynikają dla każdego strzelca poważne obowiązki i wielka odpowiedzialność, którą rając w skrócie można, podobnie jak w armji, kategorycznym nakazie munduru strzeleckiego. Nie każdemu daje się broń do ręki. A ten, który tę broń trzyma, ten, który ma prawo do munduru, musi odpowiadać pewnym warunkom. Ma być wierny swemu przeznaczeniu, śmiały w czynie, ofiarny w służbie, karny w szeregu. Aby nauczyć się rozkazywania, musi się w pierw nauczyć posłuchu. Wstępuje do Związku nie dla korzyści lub wygody, ale dla idei, która Związkowi przyświeca. Dba o moralny poziom swój własny i swoich kolegów. Krzewi dobro, a zwalcza zło. Chce być nie tylko żołnierzem w czasie wojny, ale i dzielnym pracownikiem w czasie pokoju.

Kochając swój kraj i pragnąc służyć społeczeństwu, ma kraj ten poznać i zrozumieć — dba więc nietylko o swą siłę i sprawność fizyczną, ale również o swoje wychowanie obywatelskie, kształci swój charakter i swój umysł. Rozszerza swoje życie, interesuje się wszystkim, co się w Polsce dzieje.

I kiedy każdy strzelec rzeczy te zrozumie, życie polskie dźwignie się niewątpliwie na wyższy poziom, kraj pokryje się gęstą siecią świetlic strzeleckich, zakwitnie energiczną pracą oświatową. Wezmą w niej udział najlepsi nauczyciele — wzmoże się oświata pozaszkolna, a harmonijna współpraca z innemi stowarzyszeniami młodzieży, wyda jaknajlepsze rezultaty.

Takie oto zadanie widzę przed Związkiem Strzeleckim.

Czyż mam mówić, że Rząd z zainteresowaniem przygląda się waszej pracy Obywatele, że pragnie Wam w tej pracy dopomóc i opieką swą przyczynić się do jej powodzenia? Oczywiście tak. I zgłaszając tę pomoc i opiekę w imieniu całego Rządu, wyrażam głębokie przeświadczenie, że praca Związku pójdzie w kierunku tak zrozumiałej pracy wychowawczej, oraz, że niewątpliwie wynikiem jej będzie wspaniały rozrost organizacji na chwałę i potęgę Rzplitej“.

Po ministrze Jędrzejewiczu zabiera głos generał Rydz-Śmigły:

„Mimo tego, że dawno już minęły czasy zjazdów elekcyjnych, niemniej jednak, gdy patrzę na wasz tłumny, pełen temperamentu, ruchliwości, a spodziewam się, że nie burzliwy zjazd, przychodzą do głowy najrozmaitsze refleksje historyczne. Bo przecież i tu w tej sali, na Waszym zjeździe odbędzie się elekcja. Ba, gorzej, bo i pacta conventa będą. Bo przecież będziecie stanowili o statucie, który ma później obowiązywać elektów, którzy zostaną tu wybrani. Pozatem i bezkrólewie przeszliśmy przez dłuższy okres czasu. Kiedy mówię o bezkrólewiu, to nie mogę tu nie wspomnieć jednego nazwiska. Mianowicie nazwiska ob. Wojciecha Stpiczyń-

skiego, który w czasie tego bezkrólewia, gdy do niego zaapelowano, oddał swą gorącą duszę, głęboką myśl obywatelską i niespożytą energję, na usługi Związku Strzeleckiego. Bo Związek Strzelecki to wielka rzecz. I napewno gdybyśmy nawet kaprala Szczapę zapytali, to powiedziałby, że Związek Strzelecki, to nie „faramuski“, że Związek Strzelecki to nawet więcej aniżeli „sitwa“.

Obywatele, komplementów Wam mówić nie będę, uważam, że komplementy są dobre i potrzebne wtedy, kiedy czas i warunki pracy są złe. Dziś nikt nie może w Związku Strzeleckim powiedzieć, że specjalnie dla Związku Strzeleckiego w Polsce warunki są złe. Stwierdżę jedynie, że Związek Strzelecki przeszedł niejedną ciężką próbę, że przetrwał niejedną zły i ciężki rok. Przetrwał i istnieje. I dziś posiada 200 tysięcy młodych chłopców, którzy umieją stanąć w szeregu i którzy rozumieją co to jest polskość.

Czy to jest dobre? To zależy. Jeśliby Komendant w 1914 roku miał 200 tysięcy chłopców którzyby umieli stanąć w szeregu i rozumieli co to jest polskość, to byłoby nad wyraz dobrze. Jeśli mamy odpowiedzieć na to pytanie w związku z przyszłością Polski, to niech odpowiedź Wasza opiera się na mierze, którą przykłada się do Polski. Niech Wam odpowiedź na to pytanie dyktuje Wasze pragnienie w stosunku do siły i do wielkości Polski.

O ile chodzi o krótką syntezę tego, co Związek Strzelecki ma dać, to można ją będzie następująco sformułować.

Związek Strzelecki wychowuje zdrowego, pełnego sił obywatela, który umie scharmonizować interesy swego życia z interesami państwa, który umie wtedy, gdy trzeba — umrzeć za Państwo. Więc Zw. Strzelecki musi wychować tego obywatela. Musi mu powiedzieć jak należy sobie życie prowadzić, jak należy pracować. Związek Strzelecki musi temu obywatelowi dać tę umiejętność, aby umiając umrzeć, umiał też za Polskę walczyć. Dlatego też jest to organizacja specyficzna, łącząca w sposób nierozdzielny, głęboki — dwa elementy. Element społeczny i element wojskowy, które nawzajem bardzo ściśle się splatają. Tak się splatają i tak są nieodzowne, ażeby był skuteczny rezultat pracy, jak nieodzownym dla naboju karabinowego jest proch i pocisk. Proch bez pocisku narobi huk bez rezultatu i bez skutku, pocisk sam, bez prochu, nie nabierze lotu. I znowu skutku, ani rezultatu nie będzie.

Napewno istnieje nietylko u nas podobna organizacja, przynajmniej z zewnętrznych pozorów. Żadna jednak organizacja nie posiada tak głębokiego źródła ideowego. Nie posiada podstaw swojej idei w tak efektywnym przełomowym zdarzeniu dziejowym jak Związek Strzelecki, który ją posiada w postaci organizacji strzeleckiej, jeszcze przedwojennej, Komendanta, i w pracy

wojennej tychże strzelców, a później Legionów, która ta praca stworzyła początek nowej Polski.

Jeślibyśmy chcieli tę bardzo syntetyczną formułę rozbić na czynniki składowe i gdybyśmy chcieli poszukać pewnych analogij w przeszłości i gdybyśmy zapytali co ci strzelcy dawni — późniejsi Legjoniści dawali Komendantowi w jego śmiertelnej walce o Polskę, to stwierdzimy, że poza specjalnymi węzłami łączącymi ich z Komendantem, jako wyjątkową osobistością, a więc poza głębokim, żelaznym systemem dla niego — nie bójmy się, że posądzą nas o frazeologję, pozatem dawali głęboką miłość do Polski, dawali bezpalacyjną karność, dawali czystość moralną, dawali wysiłek ogromny, którego jednym z czynników była ambicja oddziałowa. Potrafili oni dać krew własną dla tego, ażeby I Brygada była najlepszym wojskiem. Potrafili powstrzymać się od tego co było osobiste, niskie ażeby honorowi I Brygady nie przynieść ujmy.

A może ktoś powie, że te wielkie hasła są odpowiednie tylko dla wielkich dni, takich jak tamte były. Nie. Sądzę, że one również dobrze dadzą się zastosować i do małych codziennych dni i małych codziennych prac, gdzie jako konsekwencje wynikną, niesłuchanie ważne dla nas zajęcia organizacyjne dnia codziennego, wyniknie punktualność, solidność prac, wyniknie niewchodzenie w kompromis z lenistwem własnym, z przekonaniem, że „jakoś to będzie“, „dzisiaj to zrobię, a jak nie zrobię — to i tak Polska się nie przewróci“. Ta formuła da się więc i do codziennego dnia zastosować i starczy na codzienne drobne chwile, i na te wielkie chwile odświętne, które są jeszcze również przed nami. Bo nasze pokolenie jeszcze nie skończyło swej roli. Bo bądźcie pewni, że na nasze barki spadnie jeszcze niejeden ciężki trud, który będzie wymagał wielkich sił, a te siły teraz w codziennej żmudnej pracy musimy zdobywać.

Nie żądam od strzelca żeby był kamedulą. Niech swoją pracę potrafi i umie związać z bujnością i radością życia, ale niech równocześnie pamięta, że wtedy, gdy trzeba będzie, potrafić musi oderwać się od radości życia i pójść tam, gdzie jest trud — stanąć obok tego, co jest ciężarem życia, i co jest rzekomem zaprzeczeniem życia, co jest śmiercią.

I wiercie mi Obywatele, jeśli mam Wam złożyć życzenia, to życzenia te nie będą frazesem, a będą słowem głębokiego serca. Życzę Wam, ażeby w Polsce należenie chłopaka młodego do Związku Strzeleckiego było dla niego dumą i chlubą, żeby stało się dla niego marzeniem. Życzę Wam, ażeby legitymacja strzelecka była legitymacją rzetelnego człowieka, dobrego obywatela i dzielnego gotowego na wszystko żołnierza“.

Ostatnie powitalne przemówienie wygłosił *prezes Walery Sławek*: „Blisko 20 lat temu istniała w Strużach na Podkarpaciu szkoła

strzelecka. Komendantem szkoły był Józef Piłsudski. Jego zastępcą Kazimierz Sosnkowski, komendantem oddziału Mieczysław Trojanowski.

Gdy kompanja strzelecka jednolicie umundurowana w płóciennie tanie mundurki, podczas ulewnego deszczu, wychodziła na ćwiczenia, Sosnkowski nie mogąc powstrzymać radości i chwycił mnie pod ramię i mówił: „Patrz, mamy wreszcie wojsko”.

Nie była to siła wielka liczebnie, lecz była wielka duchem swoich zamierzeń. Była wielką gotowością wydobycia z siebie takiego wysiłku, jakiego wymagał postawiony sobie cel.

Minęło lat 20. Cele postawione wówczas przez tych ludzi zostały zniszczone. Zostały zniszczone w rozmiarach potężnych.

Gdy patrzę dziś na umundurowane bractwo strzeleckie, którego siła zbrojna jest stokrotnie większa niż ówczesnej naszej kampanij, to myślę: Gdy potrafią sobie dumny cel postawić i gdy zdobędą się na ten wysiłek jakiego zrealizowanie wielkich celów żądać będzie, to i większe jeszcze — wielkie dla swego życia — zrealizować potrafią.

Wypowiedzeniem tej myśli witam Wasz zjazd”.

Ob. Prezes Stpiczyński — zawiadamia, że na ręce Prezydjum Zjazdu nadszedł cały szereg powitań na piśmie, szczególnie serdeczne od dyrektora płk. Kilińskiego, które z braku czasu nie będą obecnie odczytywane, a zostaną wydrukowane w sprawozdaniu ze Zjazdu.

Na tem kończy się 1 pkt. porządku dziennego.

Drugi punkt porządku dziennego — „Wybór Prazydjum” — *ob. Prezes Stpiczyński*, na przewodniczącego Zjazdu proponuje *ob. Kaplickiego*. Zjazd wita ten wybór długimi oklaskami.

Ob. Kaplicki: „Obywatele!

Witacie mnie jako starego znajomego z przed lat trzech, gdzie również miałem honor przewodniczyć Zjazdowi. Dziękując Wam za wybór, wyrażam pod Waszym adresem jedną prośbę. Czasu mamy bardzo niewiele, albowiem już o godz. 4. definitywnie Zjazd zamknąć musimy, a porządek dzienny jest ogromnie obfity i temperamenty strzeleckie są bujne. Proszę więc Obywatele po pierwsze, żebyście byli łaskawi w dyskusji zabierać głos nie dłużej jak minut 5, a po wtóre, ażeby do danego przedmiotu z każdego okręgu tylko jeden głos zabierał. O to proszę i będę przestrzegał, ażeby te dwie moje prośby były spełnione. Do Prezydjum proponuję następujących obywateli: inż. Bujnickiego z Kalisza, wizytatora Czystowskiego z Torunia, inż. Kerna z Ostrowi Wlkp., inżyniera Meyera z Zakopanego, dr. Mozołowskiiego ze Lwowa, prezesa Rudnickiego z Piotrkowa, inż. Sikorę z Królewskiej Huty, dr. Wnęka z Krakowa, i starostę Zamecznika z Janowa Lub.”

Następnie wśród żywołowych oklasków postanowiono wysłać depesze hołdownicze do Pana Prezydenta Mościckiego i Marszałka Piłsudskiego, uchwalając wysłać jednocześnie delegacje z prezesem Artwińskim i Kmdtem Okręgu kpt. Targowskim na czele, aby złożyła Marszałkowi hołd w Belwederze, wpisując się do księgi pamiątkowej.

Zkolei przewodniczący przystąpił do wyboru trzech Komisyj:

1) mandatowej, czyli matki, przewodniczącym której został wybrany ob. Kurkiewicz, 2) statutowo-regulaminowej — przewodniczącym której został wybrany ob. Minkowski oraz 3) ogólnej czyli wnioskowej — przewodniczącym której został wybrany ob. Naimski.

Ob. Kaplicki odczytuje zkolei listę kandydatów zgłoszonych na wszystkie trzy Komisje, prosząc, aby zechciały udać się do osobnych pokoi, celem obradowania. W dalszym ciągu ob. Kaplicki poświęca kilka słów tym, którzy od nas odeszli i których w naszych szeregach niema:

„Niepodobna mi tutaj na Walnym Zjeździe wymienić wszystkich nazwisk, tych, którzy zmarli. Muszę wymienić kilka nazwisk tych, którzy na czele Organizacji naszej kroczyli, t. j. ks. biskup Bandurski, dr. Dłuski, długoletni prezes Związku, gen. Rozen, płk. Hozer.

Ks. Biskup Bandurski był naszym opiekunem, naszym dobrym duchem i zawsze o Związku Strzeleckim pamiętał. Jako prezes Okręgu Krakowskiego nigdy nie zapomnę tej chwili, kiedy nasz okręg w roku 1923 znajdował się w najcięższym położeniu, albowiem pod wpływem oszczerstw, rzucanych przez przeciwników, nam przypisywano mord ułanów na ulicach Krakowa; wówczas to ks. biskup Bandurski nie waha się listem serdecznym wezwać nas do wytrwania. To też z głębi serca w tej chwilę musimy powiedzieć: Cześć ś. p. Biskupa Bandurskiego“.

Zkolei wspomnieć nam wypada o naszym długoletnim prezesie, jednym z założycieli Strzelca, ob. Prezesie Dłuskim. Mimo wieku podeszłego, mimo to, że był swoją pracą zawodową i obowiązkami publicznymi zaabsorbowany, znalazł zawsze czas, ażeby naszej organizacji przewodniczyć i godnie sztandar strzelecki dzierżyć w swoich dłoniach. Cześć pamięci Jego!

Zkolei gen. Rozen — stary strzelec przedwojenny, stary druh Komendanta wierny i na każde skinienie Komendanta oddany. I ten od nas odszedł. Cześć!

A wreszcie w ostatnich tygodniach odszedł od nas najmłodszy z nich, ob. płk. Hozer. Jaki to brak był dla Strzelca, to wiedzą obywatele tego okręgu, w którym on był czynny. Niestety, wskutek nieszczęśliwego wypadku przedwcześnie szeregi nasze opuścił. Cześć pamięci obywatela płk. Hozer!

Obywatele! Przystępujemy do dalszego punktu porządku dziennego. Oddaję głos ob. Prezesowi Stpiczyńskiemu.

Ob. Prezes Stpiczyński: Na wstępie swego sprawozdania podkreślam, że Związek Strzelecki ze swego układu społecznego jest organizacją wojskowo-proletarjacką i półproletarjacką. Jest to w 80 proc. organizacja młodzieży wiejskiej w 20 proc. organizacja uboższej młodzieży proletarjackiej i półproletarjackiej — młodzieży miejskiej. Z tego też układu sił układu społecznego w Zw. Strzeleckim wynika, że jego zadania wychowawcze są zupełnie specyficzne, że do Związku Strzeleckiego nie przychodzi ten chłopiec wychuchany w domu pod opieką bon i nianiek, siedzący w gimnazjum otrzymujący już w dniu urodzenia minimum pewnego wychowania i pewnej kultury, lecz do Związku przychodzi bądź chłopiec ze wsi, chłopiec surowy, chłopiec od dziecka oddany pracy i nie otrzymujący żadnej przyjemności życia, lub chłopiec z peryferij miejskich, chłopiec który wychowuje się sam, lub ze swoimi kolegami, któremu brak jakiegoś toku społecznego współżycia i gromady w którejby się wychował. Z tego też powodu zadanie wychowania obywatelskiego w Zw. Strzeleckim jest zadaniem zupełnie specjalnem. To nie jest już tylko zadanie doszkolenia obywatela już mniej więcej urobionego, ale jest to zadanie kształtowania duszy człowieka, często bardzo jeszcze prymitywnego, szkolenia jej dyscypliny w tym kierunku, ażeby stał się on wreszcie obywatelem. I oto dlatego zagadnienie wychowania obywatelskiego jest w Zw. Strzeleckim szczególnie potrzebne. Jest do dziedzina naszej odpowiedzialności szczególnie wielka, jest to zatem ten tok pracy, którym musimy najmocniej i najusilniej podążać. Trzeba przyznać, trzeba powiedzieć i trzeba stwierdzić, że te wszystkie próby metod, które staraliśmy się do tej pory zastosować do Zw. Strzeleckiego okazują się słuszne. Rezultaty są ogromne. Bądź co bądź udało się nam ze Zw. Strzeleckiego, rozszanego po całym terenie Państwa rozbitego na komórki organizacyjne utworzyć jednak olbrzymią gromadę, mającą poczucie łączności wewnętrznej, że udało się nam doprowadzić do tego, że strzelec z jednej strony Państwa jest tym samym strzelcem z zupełnie innej strony Państwa, że kiedy się obywatele tak jak dzisiaj spotkają na zjeździe, to chociaż obywatel strzelec z Pomorza nie widział nigdy z obywatelem strzelcem ze Śląska i nigdy nie ścisnął dłoni strzelca z Wileńszczyzny, to jednak mają poczucie łączności, jesteście bractwem, macie jedne dążenia i jedne umiłowania. Jesteśmy jedną wielką gromadą. W ciągu ostatnich trzech lat dokazaliśmy olbrzymich postępów, osiągnęliśmy nowe olbrzymie połacie kraju na których rozwija się i potężnieje Zw. Strzelecki. Wskazać starczy na ziemie poznańskie, pomorskie, śląskie, gdzie jeszcze przed paru laty Zw. Strzelecki był nie do pomyslenia, że nie do pomyslenia było, że w poznańskim będą chodzili

strzelcy w tych samych mundurach jak i na całym terenie państwa. A jednak sam widziałem strzelców w poznańskim, wiem co się dzieje na Śląsku i na Pomorzu. Jesteśmy tam już dzisiaj wielką potęgą. Robota na tych terenach idzie w błyskawicznym tempie. W okręgu poznańskim 25.000 strzelców nosi mundury. Zatem osiągnęliśmy maksymalne zdobycze terytorjalne, ogromne liczebnie okręgi: Zw. Strzeleckiego. Po wsiach, gdzie Związku nie było, on jest. W Małopolsce Wschodnie, rozwija się coraz lepiej. Jako zjawisko niezmiernie interesujące, dało się już zauważyć w Małopolsce Wschodniej, gdzie społeczeństwo polskie pod wpływem fałszywego nastawienia, wskutek agitacji pewnych stronnictw politycznych doszło do samolikwidacji, żyło pod ciągłą grozą i strachem przed ukraińcami, tam na tej ziemi objętej przez głupią trwożę i panikę, tam gdzie zjawia się Zw. Strzelecki, ta psychika ludzka i strach odpada, budzi się dzielność, poczucie siły, poczucie własności tej ziemi na której się mieszka. I oto jako produkt pośredni naszej dzielności jest to rezultat o doniosłym znaczeniu politycznym, który doprowadzi do tego, że i na tej ziemi poczucie polskości silnie się zwiększa. Związek Strzelecki, rozmiary naszej organizacji, siła naszego zasięgu są tak wielkie, że nieledwie każdego dnia stoimy wobec najrozmaitszych potrzeb. Wydajemy pismo „Strzelec”. Nie mieliśmy w tym piśmie korespondentów, nikt do tego pisma nie pisał. Zaapelowaliśmy wówczas do was i zaczęliśmy Was namawiać. W ciągu roku, dzisiaj mamy na terenie Zw. Strzeleckiego kilkuset korespondentów, którzy potrafią to co widzieli przelać na papier, którzy potrafią przyglądać się temu co się około nich dzieje i komunikować to swojej centrali. To jest już kilkaset wyrobionych obywateli, którzy wejdą do swoich rad gminnych jako ludzie społecznie wyrobieni, władający piórem, umiejący wypowiedzieć to co powiedzieć chcą. Pomyśleliśmy sobie, że przecież tak wielki ruch jak ruch strzelecki wymaga własnej literatury. Nie wystarczy nam już dzisiaj literatura z przeszłości, nie wystarczą nam już elementy bohaterstwa legjonowego. A literatura to jest bardzo potrzebny element w wychowaniu obywatelskiem. Ale nie można już żyć tylko przeszłością. Bo przed nami jest przyszłość. Zrobiliśmy próbę utworzenia własnej literatury, zaapelowaliśmy do naszych członków. Dało to już dzisiaj duże rezultaty. Jest już dzisiaj grupa strzelców, którzy zaczynają wytwarzać strzelecką literaturę. Jestem przekonany, że jeszcze za rok, albo dwa wyprodukujemy strzelecką powieść. To nie znaczy, że na półkach księgarskich ukaże się powieść, ale, że ogólne wywartościowanie się kulturalnej pracy w Zw. Strzeleckim posuwa się szybko naprzód, daje coraz organizację, że Zw. Strzelecki, który rozszerza się wszędzie i w głąb, wytwarza dla swojego wewnętrznego życia tę niezbędną nadbudowę kulturalną, nadbudowę w literaturze, w słowie pięknym.

I tak wygląda nasza praca od strony zewnętrznej. Można by zapytać coż jest motorem naszej pracy w imię jakich przesłanek te ponad 100 000 ćwiczących, ponad 200.000 istniejących członków Zw. Strzeleckiego żyje i działa, w imię jakich celów zjechaliście się do Warszawy. Jaka siła goni te wielkie masy ludzkie do wspólnego wysiłku. Rozumiem i jestem o tem głęboko przekonany, że motorem pracy strzeleckiej jest nic innego jak idealistyczna potrzeba odradzającej się duszy polskiej, potrzeba uczestniczenia w kształtowaniu się losów Polski i Ojczyzny, że dusza polska której wierność była przyczyną niewoli, i która w tej niewoli kosztowała odradza się dzisiaj w potrzebie brania udziału w życiu swego narodu, swego państwa, swojej gromady społecznej. Ten pociąg do działania ideowego, obliczonego na własną korzyść materialną, nieobliczonego dla wyższej satysfakcji osobistej to oto jest siła, która ciągnie i popycha, nadaje siłę rozpędową temu motorowi strzeleckiemu. W Polsce w tej chwili: na wsi polskiej zwłaszcza, nie podjąłbym się naliczyć więcej obywateli dobrych, niż ich jest w Zw. Strzeleckim. Nie wyobrażam sobie młodego chłopca, który budzi się do życia, który ma chęć uczestniczenia w życiu swego narodu, a do Związku nie należy.

Proszę Obywateli! Można tak i inaczej sądzić o Zw. Strzeleckim, można mu robić takie i inne złośliwe i nikczemne zarzuty, można go nazywać takimi czy innymi głupimi nazwami, ale przecież nikt nie może zamykać oczu na fakt, że oto zbiera się kolosalna gromada ludzka, że oto około 200.000 ludzi maszeruje pod jednym sztandarem i nie dostaje za to nic. Nie płacimy żołdów i żaden strzelec nic konkretnego od nas nie dostaje, to jest człowiek który musi sobie kupić i mundur i musi zbierać grosz na składki, który musi ciągle składać jakieś ofiary na rzecz organizacji i idei której służy. A proszę Was jeżeli tylko przejdzie na szczeble wyższe to ciążą nań jeszcze większe obowiązki. Na różnych zjazdach rozmawiam z komendantami okręgów i powiatowych. Nie zapomnę odprawy komendantów na ziemi wołyńskiej, gdzie jest wielka bieda, gdzie istnieje tylko 10 proc. ludności polskiej. Związek Strzelecki próbuje wybudować tam jakąś siłę nie mając na to materialnie nic. Żadnych pieniędzy, subsydjów nie dajemy. Komendant tamtejszego okręgu skarży się na trudne warunki pracy, na to, że ciężko pracuje, aby utrzymać żonę i dzieci, a w wolną niedzielę musi odwiedzać podległe mu oddziały strzeleckie, często w odległości 50 — 60 klm., dokąd nie może w ciągu jednego dnia pojechać i wrócić. Boli go to, że mając skromne uposażenie musi jeszcze coś oddawać, aby jego strzelcy mogli strzelać. On tak pracuje już parę lat i wcale nie powiedział, że dalej pracować nie chce. Przykład taki powtarza się u nas na każdym kroku. Ten kmdt powiatu, czy oddziału, który przez nikogo nie jest chroniony i który dźwiga na sobie brzemień pracy organizacyjnej jest najbardziej dzielnym, wspaniałym typem obywatela Rzplitej

i jeśli ten typ nie jest powszechnie dostrzegany, to przyjdzie napewno dzień tryumfu tej wielkiej bezimiennej pracy. Oto jest siła popędu, która nas pcha i to są granice heroizmu do którego w tem dochodzimy. Pytają się nas często co to jest Związek Strzelecki. Pytają się co jest treścią naszej pracy. Proszę Obywateli my na to pytanie mamy już dawno odpowiedź ustaloną. Celem naszym jest nic więcej, jak wychowanie pełnego, podkreślam, pełnego obywatela. Przejdźmy do tradycji. Proszę Obywateli, tu na tej ziemi, która się nazywa ziemią polską od wieków, od kiedy tutaj praojcowie niebacznie osiedli, tu warunki życia były zawsze takie, że trzeba było umieć łączyć codzienną pracę gospodarską ze sztuką wojenną. Tu było tak, że nie widział nigdy nikt dnia, ani godziny, ani strony z której uderzy nieprzyjaciel. Tak było za czasów Polski szlacheckiej, że niemożna było rozstać się z bronią, nawet w czasie zabawy, nawet w czasie odpoczynku w czasie najbardziej już rodzinnych uroczystości. Albowiem nigdy nie było wiadome kiedy ziemia ta zostanie podpalona, kiedy zostanie narzucona ciężka wojna i ciężkie walki.

Czas i warunki pod tym względem mało się zmieniły. Niechaj sobie nikt nie robi złudzeń, że cyfra wieku została zmieniona, że zmieniły się również warunki polityczne naszej egzystencji. I dziś stoimy na olbrzymich otwartych granicach wobec sąsiadów, których uczucia dla nas są mało pewne. Nie wiemy ani dnia ani godziny, kiedy alarm wojenny wyciągnie nas od codziennej pracy. Żeby na tej ziemi żyć to trzeba umieć w jednej ręce trzymać broń a w drugiej — pług, czy inne narzędzie swojej pracy. I przy pracy i dniach odpoczynku trzeba myśleć o tem, że może przyjsć ta godzina, kiedy zmieni się kurtkę na mundur wojskowy i pióro, czy pług, na karabin.

To jest zadanie obywatela polskiego. Jeżelibyśmy w tej tradycji polskiej mieli coś poprawić — to jest coś do poprawienia. Jeżeli w okresie Polski szlacheckiej ten naród rycerski, naród waleczny miał jakieś wady, to może tą wadą było to, że w czasie pokoju nie umiał on dobrze pracować. To może było to, że umiał on dla Polski umierać, ale źle dla niej żyć. Był skłonny do bitki, ale był złym rolnikiem. Był skłonny do wielkich awantur, ale źle pracował. I oto dzisiaj przychodzi potrzeba olbrzymiej korektury, albowiem te idylliczne warunki egzystencji, które panowały w XVI, XVII i XVIII stuleciu, należą do przeszłości. Dzisiaj trzeba umieć z trudem zarabiać na chleb. Obywatel pełny to jest nie tylko ten obywatel, który umie się bić i który jest psychicznie gotów oddać swoją krew na pomoc Ojczyźnie, ale także człowiek, który w życiu codziennem dobrze wykonuje swój zawód, który dla swojej Ojczyzny umie żyć. To jest ten cel, który przyświeca całej pracy Związku Strzeleckiego. Czy to się wykonuje przez sporty, czy przez strzelectwo, czy przez przysposobienie rolne, czy przez akcję

oświatową, czy przez całokształt wychowania społecznego, to wszystkie te środki działania zmierzają do jednego celu. Cóż zatem my w tej sprawie robimy. Jedni powiadają, że robimy faszyzm, drudzy powiadają, że jesteśmy zanadto czerwoni. A co my robimy? Sądzę, że mam zupełne prawo, a nawet obowiązek powiedzieć, że my dążąc do wychowania pełnego obywatela, świadomego swych praw i obowiązków, tworzymy rzeczywistą demokrację, świadomego swych praw obywatela, zespołu ludzi, którzy wiedzą jakie mają prawa i obowiązki. Tworzymy istotną rzeczywistą demokrację.

Snują się tu i ówdzie tendencje szukania analogji pomiędzy Związkiem Strzeleckim, a fasyzmem, czy nawet hitleryzmem.

Nigdy byzmyślność nie rodziła bardziej karykaturalnych owoców.

Gdzież bo szukać analogji do snucia argumentów? Czy w tradycji?

Gdzież podobieństwo?! Związek Strzelecki zrodził się przed wojną wielką w pomrokach niewoli, jako zawiązek siły zbrojnej ujarzmionego narodu z dumnym celem walki o wolność. Dzisiejsi strzelcy, dziedzice wspańiałej purpurą krwi przesyconej tradycji heroizmu walki o wolność i wielkość Ojczyzny, są już drugim pokoleniem, przywdziewającym skromny, a tak sercom bliski mundur strzelecki.

Faszyzm i hitleryzm natomiast zrodziły się jako wyraz nienormalnych stosunków powojennych w wirze walki o władzę polityczną i o zabezpieczenie materialne zgrupowanych pod ich sztandarami zastępów ludzi przez dyktaturę.

Jeżeli faszyzm już po zaspokojeniu swoich dążeń nie panuje nad rozbudzonemi w jego łonie aspiracjami imperjalistycznymi — hitleryzm stał się bez reszty hasłem awanturnictwa wojennego i zoologicznego światła — poglądu, w którym niemcom wyznacza się rolę najbardziej żarłocznego i drapieżnego, lecz tylko zwierzęcia. Zwierzęcia wyzwolonego ze wszelkich uczuć szlachetnych i dążeń idealnych, uznającego jedynie prawo kłów. Niosącego zarówno w stosunkach wewnętrznych niemieckich, jak i wobec zewnętrznego świata zapowiedź pomsty, przelewu krwi i wojen pożogi.

Gdzież tu analogja ze Związkiem Strzeleckim?

My nie niesiemy narodowi własnemu nic krom pracy nad rozwojem jego twórczych pokojowych wartości, oraz bezpieczeństwa jego domostw, jego ognisk rodzinnych, jego granic państwowych. Jesteśmy wolni od wszelkich nienawiści: narodowych, rasowych i kulturalnych — naszego życia wewnętrznego nie zakłócają żadne niskie namiętności i pożądania.

I dlatego nie znosimy żadnych analogij, żadnych konfrontacyj z fasyzmem czy hitleryzmem, obcym nam i pod względem form i pod względem treści.

Niewątpliwie, Związek Strzelecki, jak każda silna organizacja, narażona jest już z samego faktu tego, że istnieje, na skłonność przyczepiania się doń najrozmaitszych elementów biernych, słabych, ideowo nic nie wartych, elementów które starają się w każde; konjunkturze politycznej, przyłączać się, przyczepiać się do jakiegoś kierunku, jakiejś siły, któraby ponosiła do jakichś celów. Związek Strzelecki narażony jest na to niebezpieczeństwo. Jest to niebezpieczeństwo wymagające wielkiej uwagi. Ta siła którą jest Z. S. przyciąga szlachetne elementy, ale i elementy nędzne, słabe, karierowiczowskie, które chcą w taki, czy inny sposób, przez protekcję, zabiegi, nadużywanie firmy Z. S., ułatwić sobie życiową karierę?

Organizacja ta tak wielka jak nasza nie może nigdy dopuścić takich elementów do swojego grona. Nie możemy nigdy być dość czujni, aby nasza spoiwość była zakłócona przez elementy karierowiczowskie. Nie możemy nigdy nadto uważnie i bacznie obserwować tych, którzy do nas przychodzą. Będzie dla nas mniejszą krzywdą, jeżeli będziemy się rozwijali powoli, niż gdybyśmy się mieli rozrastać kosztem tego elementu, który zdradzi nas w pierwszym momencie próby. Jednym z zadań naszych i to w najbliższej przyszłości będzie przeprowadzenie stanowczej i radykalnej selekcji materiału napływającego i odseparowania się od tego co nazywamy elementem konjunkturalnym.

Oczywiście, ogólnie biorąc, byłyby to, prośbę obywateli, te sprawy, które najbardziej są dla nas istotne, które najbardziej nas charakteryzują. Cóż Wam powiem? powinienem wam powiedzieć o naszej finansowej działalności. Jesteśmy żebrakami pod tym względem. Jesteśmy bardzo wybitną składową częścią polskiej rzeczywistości, albowiem jesteśmy nędzarzami.

Tak jak obecnie i wszystkie kraje, nie posiadamy pieniędzy i dóbr materialnych. I tak jak to było zawsze w Polsce, że praca szlachetna tkwi w niedostatku, tak jest i w Związku Strzeleckim.

Jakże my wyglądamy finansowo? W ciągu trzech lat, w ciągu których nie zbieraliśmy się, finanse nasze zmalały. W r. 1929 nasze wpływy wynosiły 900.000 złotych, w r. 1930/31 nasze wpływy wynosiły już 837.000 zł., a w r. 1931/32 wynosiły już tylko 662.000 zł., a więc w porównaniu z dwoma latami poprzednimi mniej więcej o 240.000 zł. mniej. Oto proces znów bardzo polski. Im bardziej się rozszerzamy, tem mniej mamy pieniędzy, im więcej mamy potrzeb, tem mniej środków, ażeby je zaspokoić. To jest wynikiem ogólnej konjunktury polskiej i światowej. Natomiast jeżeli chodzi o wywartościowanie naszej wewnętrznej pracy, to pod tym względem robimy postępy i w granicach otrzymywanych sum doprowadziliśmy do oczyszcze-

nia Zw. Strzeleckiego z długów. Przed 3 lata długi wynosiły pół miliona złotych, a wynoszą teraz 130.000 zł. W naszych wydatkach stopniowo redukujemy wydatki na utrzymanie centrali, które zredukowaliśmy już z 35% na 25%. Wydatki na potrzeby referatów i t. p. wzrosły z 13 na 19%. Subwencje dla terenów wynosiły 27% naszych wpływów. Nasze wydawnictwa kosztowały ponad 21% — wynoszą obecnie 16½%, i w dziedzinie gospodarki materialnej jesteśmy w wielkiej nędzy ale pod względem wewnętrznego wywartościowania i podziału tych pieniędzy które są, idziemy naprzód. Praca w tym kierunku nie ustaje i w niedługim czasie, za rok, lub dwa Zw. Strzelecki będzie pierwszą organizacją społeczną, która się będzie mogła poszczycić swoją metodą. To jest etap. Ten stan jest dzisiaj. Składając dzisiaj urząd Prezesa Zarządu Gł. Z. S., chciałem powiedzieć jak my wyobrażamy sobie dalszy rozwój naszej pracy. Przedewszystkiem pierwsza rzecz, którą zupełnie zgodnie uważaliśmy za konieczną, to jest absolutne powstrzymanie się od liczebnego rozwoju w tej chwili, zwłaszcza jeżeli chodzi o zakładanie nowych oddziałów. Osiągnęliśmy wysoki poziom liczebności i w tej chwili, dla naszej przyszłości, nie jest potrzebne natychmiastowe wchłanianie nowych mas ludzkich, ta przerwa we wchłanianiu potrzebna nam jest na pogłębienie roboty dotychczas prowadzonej. Wyobrażam sobie to w ten sposób, że trzeba będzie dokonać w ciągu roku, albo dwóch, wolnych od napływu nowego elementu poważnego przeszkolenia nas samych, naszych członków pozostających w oddziałach. Potrzebujemy niezbędnie roku, albo dwóch na wewnętrzną pracę pogłębiającą nasze dotychczasowe osiągnięcia z pozabawieniem się kłopotów angażowania nowych członków. O ile my potrafimy mocniej zawrzeć nasze szeregi o tyle dojdziemy do silniejszego zunifikowania typu strzelca i wtedy dzień w którym zdecydujemy się na dalszy rozwój liczebny, da nam natychmiastowe wyniki. Gdybyśmy chcieli brać rekordy cyfrowe, to możemy to zrobić już dzisiaj. Możemy powiększyć nasze szeregi o dalsze 100.000 członków biegiem. Impet do Zw. Strzeleckiego jest, odbywa się normalnie proces ciężenia masy do siły zorganizowanej. Jednakże nie jesteśmy w tej chwili gotowości z ręką na sercu, do wchłaniania tych nowych dziesiątków tysięcy ludzi. Jeżeliby tak chodziło o kierunek rozwoju jakimi drogami pójdziemy i jak będziemy się rozwijali, żeby stworzyć trwałą możliwą pewność działania, to z jednej strony nasuwa się nam zagadnienie bardzo pilne, to jest zagadnienie cofnięcia się, jeżeli chodzi o wiek. To znaczy doświadczenia nasze są takie, że będziemy musieli prawdopodobnie cofnąć się narazie do 14 letnich chłopców, żeby już między 14 a 16 rokiem życia zacząć ich wychowywać na przyszłych strzelców. Albowiem zachodzi obawa, że 18 letni chłopiec miał już swoje przeżycia, w których dusza już albo się spaczyła, albo zleniwiła, albo zdeprawowała. Na wsi

taki chłopak nie ma co robić, czy on stanie się prędko dobrym strzelcem, czy nie — trzeba wkładać dużo energii dla wyplenienia tego zła które mogło już na nim zaciążyć. Staje przed nami ten problem, ale nie jest to sprawa, którą się jutro zrealizuje. Problem przygotowania się do wchłonięcia elementu młodszego to jest jedno zagadnienie, które przed nami stoi i które praktycznie się już ujawniło, ponieważ w szeregu okręgów jak np. w poznańskim i t. p. już ta młodzież garnie się do Zw. Strzeleckiego i przy Związku się grupuje. Rozwiązanie tego problemu dla całej organizacji stoi przed nami. Dalej istnieje zagadnienie nadzwyczaj ważne, t. j. zagadnienie pracy kobiet. My oczywiście posiadamy cały szereg miłych dzielnych i zasłużonych strzelczyń. Ale byliśmy jeszcze zbyt zaabsorbowani i właściwie dokładnej koncepcji dla tej pracy kobiecej w Zw. Strzeleckim nie było. Nie dlatego żebyśmy byli leniwi, tej koncepcji nie było jeszcze nigdzie w Państwie. Jeżeli wiemy co robić z chłopcami, to wszyscy razem z kobietami łącznie, nie wiemy co robić z kobietami. I to są zagadnienia które wymagają bardzo uważnego przestudjowania. I to zagadnienie jest już aktualne, ale rozwiązanie tego problemu, ściągnięcie na teren Zw. Strzeleckiego dużych zastępów kobiecych, użycie ich dla propagandy, doprowadzenie żeby zaczęły w Polsce powstawać rodziny strzeleckie, to jest zagadnienie, które stoi przed nami, które jest pilnie i które rozwiązania szybko się domaga.

Wreszcie proszę Obywateli, jako moment wychowawczy samoobrony ideowej to jest to zagadnienie przeczyszczania, selekcji naszych szeregów i pozbycie się elementu niepotrzebnego. Chodzi mianowicie o to, że jeżeli organizacja ma być istotnie wychowawcza to musi ona przede wszystkim umiejętnie działać tak samo w tej dziedzinie, która jest miernikiem życia to jest w dziedzinie pieniądza, gospodarki materialnej, umiejętności obchodzenia się z tem co jest własnością społeczną. I pod tym względem, na tę dziedzinę kładziemy nacisk specjalny i będziemy systematycznie zmierzali do tego, żeby żaden grosz, który przyszedł do Zw. Strzeleckiego, nie był lekkomyślnie, bez najgłębszego przekonania, bez najgłębszej rozważki — wydatkowany. Albowiem dyscyplina w dziedzinie gospodarowania jest najbardziej nieodzownym elementem tego, co się nazywa wychowaniem obywateli. To byłoby to co nazwałbym mojem sprawozdaniem. Staralem się pomówić o tych paru zagadnieniach, wskazać tych parę zagadnień, które nas najbardziej interesują. Obecnie Kmdt Gł. płk. Rusin będzie z wami jeszcze rozmawiał o tem, co się konkretnie dzieje. Ja chciałem zakończyć moje sprawozdanie następującą uwagą:

Zw. Strzelecki przebrnął najcięższy czas, przebrnął początki swojej pracy, tarcia wewnętrzne, przebrnął nawet pewne próby podważania jego podstaw istnienia, zepchnięcia go z podstawy szerokiej ide' na jakieś pod-

stawy polityczne, z którą to próbą od trzech lat toczyliśmy wielkie walki. Na Zjeździe poprzednim ta próba została zlikwidowana. Mam za sobą doświadczenie przecież i mam wielki dorobek pracy, mogę to na podstawie doświadczenia powiedzieć: niema w tej chwili żadnych przeszkód przed wielkim, olbrzymim rozwojem Zw. Strzeleckiego, chyba, że znalazłyby się w nas samych. Mamy szczególnie sprzyjającą koniunkturę polityczną. To nie to, żeby dawano nam pieniądze i subsydja, ale to, że ci ludzie, którzy Polską rządzą, to są strzelcy, to są starzy nasi koledzy. Mogę powiedzieć, że dzisiaj Polską rządzi strzelec — rządzi idea, której my jesteśmy kontynuatorami — współtwórcami, wychowankami. Zatem mamy dzisiaj w Polsce koniunkturę dogodną, jak nigdy dla naszej działalności. Mamy sumę doświadczeń, która wystarczy dla prowadzenia organizacji bez żadnych wahań i wątpliwości. Mamy cały szereg możliwości materialnych i nie jesteśmy zawieszani w powietrzu. Zw. Strzelecki, jestem o tem głęboko przekonany, idzie naprzód. Widać przed Związkiem kolosalne jeszcze w Polsce zadania, widać długie jeszcze lat dziesiątki realnej pionierskiej pracy w imię tej wielkiej przyszłości, w imię tych wielkich możliwości, wszystko co można, trzeba zrobić, żebyśmy samych siebie podciągali do tych wielkich zadań. Jeżeli się to stanie, to Zw. Strzelecki każdemu z nas kiedy się zestarzejemy, będzie dawał jeszcze wielką satysfakcję pożytecznie ułokowanej pracy".

W dalszym ciągu przewodniczący oddaje głos ob. płk. Rusinowi, Komendantowi Głównemu.

Ob. płk. Rusin. „Mam złożyć sprawozdanie z działalności Komendy Głównej za okres przeszło trzyletni.

Chciałbym na wstępie zaznaczyć, że nie mogę nawet całemu zespołowi Komendy Głównej i Komend niższych przypisać zasługi ostatniego żywiołowego rozwoju Strzelca i postępu na wszystkich polach jego działalności, natomiast pozwolicie Obywatele, że uzurpuję sobie prawo reprezentowania Was i że nazwę to moje przemówienie sprawozdaniem i przeglądem prac Związku Strzeleckiego, a więc przeglądem pracy Was wszystkich.

W przeglądzie tym należy przede wszystkim wziąć pod uwagę mrowczą pracę i inicjatywę dziesiątków tysięcy nieznanych, a cfiarnych działaczy strzeleckich na wsiach, w miasteczkach i miastach, należy pamiętać o wytężonej i istotnie owocnej ostatnimi czasy, pracy zarządów wszystkich szczebli, należy z wdzięcznością wspomnieć o przychylnym stanowisku do naszej pracy władz: wojskowych, administracyjnych i szkolnych. Na wyniki naszej pracy składały się zgodne wysiłki społeczeństwa, władz państwowych i Związku Strzeleckiego i z tego punktu widzenia proszę traktować moje sprawozdanie. Komendzie Głównej w tym wypadku

przypadła rola starania się o scharmonizowanie działalności tych trzech elementów, na wewnątrz zaś staraliśmy się z jednej strony pomagać inicjatywie terenu, z drugiej zaś, trzymając rękę na puls'e życia strzeleckiego, przejawiać inicjatywę w kierunku jego rozwoju.

Pozwolicie Obywatele, że obecnie dotknę bolesną dla nas wszystkich strunę. Funkcję komendanta Głównego do czerwca 1931 r. pełnił ś. p. gen. Rozeń, ja zaś miałem to szczęście i zaszczyt być Jego najbliższym współpracownikiem i zastępcą. Dla porządku stwierdzam, że osobiście i bez zastrzeżeń czuję się odpowiedzialnym za działalność Komendy Głównej od tego właśnie czasu. Na tem zaś miejscu chciałbym stwierdzić, że ś. p. Generał, mimo choroby stale i bez przerwy interesował się naszymi sprawami i cała moja praca za jego życia opierała się na jego wskazówkach, dyrektywach i radach.

Miarą jego oddania się Strzelcowi niech będzie fakt, że jeszcze na tydzień przed śmiercią wzywał mnie do siebie i kazawszy się nachylić (bo mówić głośno nie mógł), wydawał mi rozkazy w sprawach aktualnych. Sądzę, że słusznem będzie na tem miejscu jeszcze raz złożyć hołd Jego pamięci i uczcić jego ofiarną pracę.

Od trzech lat daje się zauważyć rzeczywisty postęp w rozwoju Strzelca, odczuwamy dużą łatwość w przełamywaniu trudności i pewnie niejeden zapytuje się dlaczego tak się dzieje. Otóż Obywatele, żeby co do tego nie było żadnych wątpliwości, żebyśmy wszyscy zdali sobie sprawę dlaczego tak się stało, kto jest naszym ojcem i opiekunem, czyja nie dia wszystkich widzialna ręka kieruje naszymi sprawami i usuwa kamienie z pod nóg, niech mi wolno będzie stwierdzić, że tylko dzięki ojcowskiej opiece p. gen. Rydz - Śmigłego doszliśmy do dzisiejszych rezultatów, że dzięki niemu możemy dziś spokojnie poświęcać się naszej pracy, mając wszystkie drogi jej wyprostowane.

Sprawy organizacyjne i wyszkoleniowe.

Przydzielenie oficerów zawodowych do Związku Strzeleckiego wysunęło go zdecydowanie na czoło wśród analogicznych organizacji przysposobienia wojskowego, uprzywilejowało go i dało mu niejako charakter półoficjalny. Ale fakt ten nałożył nań jednocześnie pewne więzy, wywołał konieczność określenia wyraźniejszego stosunku do władz państwowych, zwłaszcza wojskowych i ustalenia w konsekwencji odpowiedniego programu pracy.

Postawiłem sobie przeto założenie: utrzymując w całej pełni i nawet

rozbudowując społeczny charakter organizacji zrobić z niej w moim zakresie pracy organ władz państwowych w dziedzinie przygotowania narodu do wojny, zorganizować pracę społeczeństwa w kierunku zwiększenia obronności Państwa, przychodząc w ten sposób z pomocą rządowi i wojsku.

Podstawowymi tezami przeto były: należyte zorganizowanie władz i pracy w terenie, scharmonizowanie i zespolenie ich poczynań z organizacją i pracą wojska oraz innych władz państwowych, wreszcie usprawnienie i skoncentrowanie własnej pracy.

Pierwszym krokiem było uzgodnienie podziału terytorjalnego p. w. i Związku Strzeleckiego. W tym celu utworzono 10 okręgów, pokrywających się z terenami okręgów korpusów. Analogicznie odpowiadały sobie obwody i powiaty.

Jednakże okręgi, jako wielkie jednostki, okazały się niewystarczające. W celu usunięcia trudności terenowych w organizacji zostały potwierdzone podokręgi, które nie wykraczając poza granice okręgu korpusu, obejmowały powiaty, należące do innego województwa, niż właściwe dla siedziby władz okręgowych. Analogicznie zaszła potrzeba wydzielenia Warszawy w oddzielny okręg. W ten sposób Związek Strzelecki dzieli się dzisiaj terytorjalnie na 11 okręgów, 8 podokręgów, 103 obwody i 273 powiaty.

Tego rodzaju podział natychmiast wpłynął na wydatne wzmocnienie się tempa pracy przez skoordynowanie działalności na polu przysposobienia wojskowego władz wojskowych, administracyjnych i strzeleckich. Wpłynęło na to również duże zainteresowanie się pracami Związku ze strony p. p. Wojewodów, a zwłaszcza p. p. Dowódców O. K., którym niech mi wolno będzie złożyć na tem miejscu, jaknajwyższe podziękowanie. Należy również wspomnieć na tem miejscu o poparciu naszych prac i zamierzeń przez P. U. W. F. i P. W.

Zespolenie Związku Strzeleckiego z władzami wojskowymi wyraża się najzupełniej i najdobitniej w mającym się ukazać w najbliższym czasie rozkazie Pana Ministra Spraw Wojskowych, ustalającym oficjalnie etaty oficerów zawodowych w Związku Strzeleckim. Na podstawie tego rozkazu Komendant Główny Związku wejdzie w skład P. U. W. F. jako pomocnik Dyrektora. Komendanci okręgów wejdą do okręgowych urzędów W. F., jako inspektorzy, wreszcie komendanci powiatów Z. S., dobrani z pośród odpowiednio przygotowanych oficerów rezerwy, zostaną zakontraktowani przez władze wojskowe jako zastępcy komendantów powiatowych p. w.

W ten sposób realizuje się jeden z celów, ku którym dążymy.

W dziedzinie polityki personalnej położyliśmy silny nacisk na jakość, a nie na ilość. Poza selekcją opartą na przesłankach etycznych i ideowych dążyliśmy do tego, by oddziały ćwiczące faktycznie odpowiadały tej nazwie.

Główny nacisk też położyłem na rozbudowę jednostek ćwiczących i zwiększenie ich stanów (Rozkaz Nr. 6/30 pkt. 5). Zarządzenia te okazały się zdrowe i celowe i poza przejściowym spadkiem stanów w roku 1929, doszliśmy do stałego ich wzrostu.

W stosunku do ogólnej ilości członków p. w. pozaszkolnego stanowi to: 1. I. 30 r. — 33%, 1. I. 31 r. — 48,3% i wreszcie 1. I. 32 r. — 56%.

Poza ogólnym wzrostem ilości oddziałów i członków zaznacza się też wyraźny wzrost stosunku procentowego ilości członków ćwiczących do stanu ogólnego, mianowicie: 1. I. 1930 r. — 58,1%, 1. I. 1931 r. — 69%, 1. I. 1932 r. — 79,3%.

Ponadto dzisiaj niema już ani jednego powiatu, gdzieby Związek Strzelecki nie istniał, podczas gdy 1. I. 1930 r. ilość takich powiatów wynosiła 33%.

Podając dane statystyczne nie mogę nie podkreślić stosunku ilościowego oddziałów wiejskich do ogólnej ilości. Sprawozdania stwierdzające że 1. I. 1931 r. na ogólną ilość oddziałów, 4571, wiejskich mamy 4201, czyli 91,9%, na 1. I. 1932 r. % ten nieco spada, ale w każdym razie na ogólną ilość oddziałów jednostek wiejskich mamy jeszcze 86,62%. Słuszniej przeto niż ktokolwiek inny możemy się nazywać organizacją młodzieży wiejskiej.

Może zastanowić Obywateli, że w ostatnim roku są stosunkowo mniejsze zarówno przyrost nowych oddziałów, jak i % oddziałów wiejskich. Jest to skutkiem odpowiednich zarządzeń. Ilość oddziałów na wsi nie pozwalała utrzymać z nimi ciągłego kontaktu i kierować ich pracą, co prowadziło do załamania się jednostek już istniejących. Wobec tego zahamowałem tworzenie nowych oddziałów, kładąc nacisk na wzmocnienie już istniejących. (Pismo L. dz. 3462 z dn. 22. VI. 1931 roku.).

Z natury rzeczy sprzyjało to rozwojowi oddziałów w miastach, mających lepsze warunki do pracy i łatwiejszych do utrzymania kontaktu.

Wiele trudności sprawiła kwestja doboru kierowników pracy na stanowiskach oficerskich i podoficerskich. Wciągnięcie do tej pracy oficerów i podoficerów rezerwy dalekie jest od zaspokojenia faktycznego zapotrzebowania. Temniemniej uzupełnianie kadr strzeleckich postępuje naprzód.

Jedną z najważniejszych trosk moich było wciągnięcie oddziałów strzeleckich do konkretnej, systematycznej pracy. Później będę mówić o sprawach programowo - wyszkoleniowych. Narazie pragnę zaznaczyć, że przystąpiłem do realizowania tego zamiaru od strony zewnętrzno-reprezentacyjnej. A więc jednym z pierwszych swoich rozkazów zakazałem uroczystego witania przełożonych strzeleckich, przybywających w sprawach służbowych, wychodząc z założenia, że wystawianie kompanij honorowych,

posterunków przed kwaterą i t. p. (rozkaz 12/30 pkt. 2) nie jest zgodne z demokratycznym charakterem społecznej organizacji p. w., jaką jest Zw. Strzelecki.

W dalszym ciągu rozpocząłem walkę z uroczystościowym charakterem pracy strzeleckiej. Znaną aż nadto jest skłonność nie tylko naszych szeregów do zewnętrznego blichtru, obchodów i parad. Byłyby one nieszkodliwe, gdyby nie koncentrowały około siebie całego wysiłku organizacyjnego i nie prowadziły do ograniczania pracy od wypadku do wypadku, spychając w ten sposób na drugi plan codzienny, systematyczny, wysiłek pracy. Ograniczając wystąpienia zewnętrzne do 6 dni w roku, starałem się przeciwdziałać tendencji pracy powierzchownej i zewnętrznej. Rozkazem Nr. 2/30 pkt. 12 uregulowałem te sprawy, kładąc jednocześnie nacisk na należyty poziom wyszkolenia oddziałów występujących pod bronią.

Do kroków, zwalczających tę powierzchowność pracy zaliczyć należy również zakaz fundowania chorągwi (Rozkaz Nr. 12/30, pkt. 10). Ogólną bowiem tendencją w terenie było jaknajrychlej po rozpoczęciu pracy święcić chorągiew, która przecież powinna być symbolem wytrwałej i ofiarnej pracy. Całkowity zakaz święcenia chorągwi doprowadził do tego, że dzisiaj nie są one pospolitowane i uzyskanie zgody na ufundowanie jej jest należyte cenione.

Muszę również wyznać, że niezbyt przychylnie patrzyłem na budowę pomników, poświęconych choćby Marszałkowi Piłsudskiemu (Rozkaz 22/30, pkt. 8). Uważam bowiem, że cześć, jaką żywi naród dla swoich Wodzów, powinna możliwie harmonizować z rzuconem przez Nich hasłem wyścigu pracy. Zaleciłem więc, zamiast pomników, budować raczej domy strzeleckie, boiska, strzelnice i t. p. inwestycje imienia Marszałka Piłsudskiego, uważając, że w ten sposób najlepiej Go się uczci.

Wreszcie, wychodząc z tych samych założeń, zakazałem wszelkich marszów hołdowniczych, nie mających charakteru zawodów w ramach ogólnego planu sportowego (rozkaz Nr. 5/30, pkt. 4), rozsyłania życzeń świątecznych (rozkaz Nr. 2/31, pkt. 16) wreszcie wydałem cały szereg innych zarządzeń, regulujących w tym duchu różne sprawy.

W zakresie wydawnictw i pracy programowej wymienię opracowanie i wydanie instrukcji biurowej, organizacji personalnej, instrukcji o legitymacjach, które rozkazem Pana Dyrektora P. U. W. F. i P. W. uznane zostały za równoznaczne z legitymacjami, wystawianymi przez oficerów p. w. Wreszcie plan pracy został zarysowany w Wytycznych, które poraz pierwszy zostały wydane, jako obszerna praca w r. 1930, stanowiąc ważną pomoc dla naszych pracowników w terenie.

W zakresie prac wyszkoleniowych nie jestem w stanie dać wyczer-

ującego sprawozdania poprostu z tego powodu, że całe wyszkolenie spo-
czywało w rękach kadry p. w., zawodowej i kontraktowej. Utworzony
przed kilku miesiącami wydział wyszkolenia jest dopiero w stadium orga-
nizowania tej gałęzi naszego życia.

Temniemniej Związek współdziałał w wyszkoleniu, czy to wskutek
prowadzenia pracy przez swoich oficerów i podoficerów, jako instruk-
torów kontraktowych, czy też wywierając na swych członków wpływ w
kierunku usprawnienia i wzmożenia wydajności pracy. Na ile to współdzia-
łanie było silne, świadczy pochwała D-cy O. K. Nr. X. dla komendanta
okręgu przemyskiego, kpt. Ickowicza, za wzorową postawę oddziałów strze-
leckich w czasie święta p. w. (Rozkaz Nr. 29/29, pkt. 3) oraz dwukrotne,
zaszczytne wyróżnienie Związku Strzeleckiego przez Pana Prezydenta:
pierwszy raz w r. 1930 dla Okręgu Łódzkiego za udział w święcie p. w.
Okręgu Korpusu Nr. IV (rozkaz Nr. 18/30, pkt. 2) i drugi raz za udział
w ogólnopolskiem święcie p. w. w Spale w r. 1931 (rozkaz Nr. 15/31, pkt. 1).
W tym drugim, zwłaszcza, wypadku szczególnie ciepłe i zyczliwe słowa
uznania Pana Prezydenta, mogą nas napawać słuszną dumą, stanowią bo-
dziec i zachętę do dalszego ofiarnego wysiłku i pracy dla potęgi i chwały
Rzeczypospolitej.

Nie mogę podać wszechstronnie charakterystyki pracy wyszkolenio-
wej, temniemniej pozwolę sobie podać kilka cyfr, charakteryzujących postęp,
jaki się dokonywa i w tej dziedzinie pracy. Są to dane za lata 1929, 1930
i 1931. Procent ilości członków ćwiczących w stosunku do ogólnego stanu
liczebnego podałem wyżej. Tutaj zaznaczę przede wszystkim pewne pod-
wyższenie się ogólnej przeciętnej członków na oddział: 1. I. 1930 r. — 32,6
członków na oddział, 1. I. 1931 r. — 32,7, i 1. I. 1932 — 33,4, oraz prze-
ciętnej członków ćwiczących, a mianowicie 1. I. 1930 — 18,1, 1. I. 1931 —
22,5, i wreszcie 1. I. 1932 r. — 26,4 na oddział. Z punktu widzenia wy-
szkolenia gra rolę względną, wpływając jednak na ekonomiczniejsze wy-
korzystanie instruktorów. O wzroście natężenia samej pracy mówi odsetek
członków ćwiczących obecnych na zbiórkach, który w r. 1929 wynosił 67%,
w r. 1930 — 69% by w roku 1931 podnieść się do 74% ogólnej ilości człon-
ków ćwiczących. Tak samo widzimy wzrost ilości wydanych świadectw p.
w. W roku 1929 odsetek członków ćwiczących, otrzymujących świadectwa
I-go stopnia w stosunku do ogólnej ilości członków ćwiczących w danym
stopniu wynosi 18%, w roku 1930 — 37% i w roku 1931 — 39%. Odsetek
świadectwa II-go stopnia wynosi w r. 1929 6%, w r. 1930 — 17% i w r.
1931 — 33%. Zaznaczyć należy że procent obecności na zbiórkach jest
wyższy, na wsi niż w mieście. Gdy w mieście w latach 1929, 1930, 1931
wynosi 63%, 66% i 67% na wsi mamy odpowiednie cyfry: 71%, 73%

i 84%. Natomiast w % otrzymanych świadectw p. w. przoduje raczej miasto: 18%, 40% i 41% świadectw I-go stopnia w mieście wobec 18%, 35% i 39% tegoż stopnia na wsi, oraz 2%, 19% i 26% świadectw II-go stopnia w mieście wobec 10%, 14% i 41% na wsi.

Przewaga świadectw II-go stopnia na wsi świadczy o większej wytrwałości elementu wiejskiego w pracy.

Charakterystyczne są cyfry dotyczące się zbiorok. Ogólna przeciętna zbiorok ogólnych na oddział podnosi się zupełnie wyraźnie: 85,126 i 136 rocznie. Tymczasem przeciętna zbiorok p. w. waha się w stałych granicach 53, 60 i 59 rocznie, stanowiąc 62, 47 i 44% w stosunku do ogólnej ilości zbiorok. Natomiast wszelkie zbiórki należące do wewnętrznego programu pracy Związku wykazują wyraźną tendencję wzrostu. Wyraźne to jest zwłaszcza w dziedzinie wychowania obywatelskiego, gdzie przeciętne zbiorok wynosi w odpowiednich latach 18, 44 i 51, stanowiąc 21%, 35% i 38% ogólnej liczby zbiorok. Zbiórki w. f. wynoszą przeciętnie 14,21 i 25 na oddział. Wreszcie jak dotąd najmniejszą przeciętną, często nawet ułamkową, wykazują zbiórki p. r., rosnące jednak w gwałtownym tempie.

Wreszcie przeciętna zawodów strzeleckich i sportowych na oddział, zarówno jak i przeciętna zawodów również wykazuje tendencję wzrostu, aczkolwiek nie tak szybkiego, jak w normalnej pracy programowej.

Jeśli mowa o wyszkoleniu i programie pracy, pragnę podkreślić dwie rzeczy, po których sobie dużo obiecuję. Pierwsza — to przystąpienie w roku bieżącym do systematycznego szkolenia kadry strzeleckiej. Zaznaczam, że nie mówię tu o specjalistach z dziedziny w. ob. czy w. f. których szkolenie odbywa się oddawna. Idzie mi tutaj o wytworzenie typu oficera i podoficera Związku, ludzi znających pracę organizacji wszechstronnie i przygotowanych do dowodzenia i kierowania pracą oddziałów, kompanij i powiatów strzeleckich. Latem i jesienią odbędzie się szereg obozów i kursów, na których oficerowie, względnie podoficerowie strzeleccy, cdbędą unitarne przeszkolenie. 11 lipca w Spale, na terenach łaskawie udzielonych przez Pana Prezydenta Rzeczypospolitej rozpocznie się pierwszy obóz oficerski pod kierunkiem mjr. Herzoga, szefa wydziału wyszkolenia Komendy Głównej i kpt. Targowskiego, komendanta okręgu lubelskiego. Programy i organizacja tych obozów zostały zaakceptowane przez Pana Dyrektora P. U. W. F. i P. W., który udzielił mi w tej sprawie daleko idącej pomocy i poparcia.

Drugim momentem, sięgającym bardzo głęboko w same zasady programu i systemu działalności Związku jest wdrożona przed paru miesiącami praca nad przebrdową samej metody pracy Związku. Polega ona na ujęciu i połączeniu wszystkich działów pracy w jedną całość, by zahaczając się o

siebie i uzupełniając był w stanie dać nam ten ostateczny cel, którym jest wychowanie i przygotowanie żołnierza - obywatela. Nową metodę zamierzam oprzeć o zasadę odznak za sprawność, zbliżonych do harcerskich, które w całości dawałyby zasób wiedzy, niezbędnej typowi polaka, jakiego pragniemy urobić, wywierając na niego jednocześnie odpowiedni wpływ wychowawczy. Program ten ma obejmować: wyszkolenie techniczne, wyrobienie fizyczne, przyswojenie pewnej sumy wiadomości ogólnych, wreszcie wychowanie państwowo - obywatelskie, które, aczkolwiek wymieniam na końcu, traktuję, jednak jako dział najważniejszy, podporządkowujący sobie wszystkie pozostałe działy. Sądzę, że w tem ujęciu, Związek Strzelecki będzie mógł odegrać bardziej czynną rolę w zakresie współdziałania z wojskiem w pracy nad przygotowaniem przyszłego bojownika wielkości i potęgi Rzeczypospolitej.

Z zakresu organizacji pozostawałaby jeszcze do omówienia sprawa okręgów zagranicznych. Pracę tę zapoczątkowaliśmy przed trzema laty z tem przeświadczeniem, że przez obywatelsko - żołnierskie wychowanie Polaków zagranicą dojdziemy najłatwiej do utrzymania w nich ducha narodowego i zapewnimy sobie w wypadku potrzeby ich fizyczny udział w obronie Ojczyzny. Na rodakach naszych zagranicą nie tylkośmy się nie zawiedli, ale w imię prawdy muszę stwierdzić (myślę że obywatele z kraju z radością przyjmą to do wiadomości), że dzisiaj okręgi zagraniczne należą do najlepiej funkcjonujących okręgów strzeleckich. Nazwisk zasłużonych ze zrozumiałych względów nie wymieniam, zresztą byłby ich legion, ale niech im te słowa, wypowiedziane na naszym walnym zjeździe, starczą za podziękę od nas i niech im przypominają w chwilach prób, że całym sercem zawsze jesteśmy przy nich. Służycie obywatele dobrze Ojczyźnie! Ona Wam tego nie zapomni, a my z wdzięcznem sercem o Was mówimy, mówić będziemy, a w razie potrzeby możecie liczyć, że nie pozostawimy Was samych.

Wychowanie obywatelskie.

Przechodząc do omówienia poszczególnych działów pracy, na czoło jak zwykle wysuwam wychowanie obywatelskie. Podkreślam też z tego miejsca, że w minionym okresie sprawozdawczym największy bodaj wysiłek organizacyjny położyliśmy właśnie na ten dział pracy, domagał się tego bowiem niezmiernie szybki rozrost organizacyjny, jak również konieczność uświadomienia ideowo - obywatelskiego masowo napływającego elementu. Stwierdzić również muszę, że obok strzelectwa największy postęp i dorobek organizacyjny osiągnięty został w tym właśnie dziale pracy, co ilustrują wymownie przytoczone dane liczbowe.

Wychowanie obywatelskie w Zw. Strzeleckim ma przed sobą spre-
cyzowane konkretne cele. Wynikają one z ogólnego zadania, jakie nam
wyzaczył w odrodzonym Państwie Komendant. Żeby te zadania wypełnić
dobrze, wychowujemy w swych szeregach jednolity typ psychiczny nowego
obywatela - żołnierza. Takim typem był niewątpliwie strzelec przedwo-
jenny. Oczywiście był to typ wytworzony dla zadań ówczesnych, typ bo-
jowy, a nawet rewolucyjny. Dzisiejsze życie Polski domaga się typu psy-
chicznego obywatela na miarę zadań oczekujących Państwo w chwili bie-
żącej, jak i w najbliższej przyszłości. Ten właśnie aktualny typ obywatela
karnego, ochotco i czynnie współdziałającego w przebudowie naszego ży-
cia państwowego, kształtujemy w Związku Strzeleckim. Nasza postawa wy-
chowawcza, źródło swoje ma w czynach Budowniczego Państwa i Twórcy
współczesnej polskiej myśli wychowawczej, a naszego wodza duchowego,
Marszałka Józefa Piłsudskiego. Chcemy nią przeniknąć masy społeczne Pol-
ski i w duchu ideologii, czynem wychowywać młode pokolenie. Oto co sta-
nowi zakres i treść pracy wychowania obywatelskiego. Odbiega to, jak
Obywatele widzą, daleko od tradycyjalnych szablonów oświatowo - kul-
turalnych, tak powszechnych jeszcze w innych stowarzyszeniach. W na-
szem ujęciu wszystkie czynności wchodzące w zakres wychowania oby-
watelskiego, scharmonizowane są z całokształtem prac strzeleckich i wią-
żą się nierozzerwalnie z podstawami wychowania fizycznego, strzelectwa i przy-
sposobienia wojskowego, dając w rezultacie odrębną metodę wychowawczą.
Z radością też powitaliśmy podjęty przez Państwo z taką siłą — postulat
wychowania obywatelsko - państwowego młodzieży, jako naczelne zadanie
wychowawcze szkoły. Krótki czas, którym dziś rozporządzamy, nie pozwala
mi szczegółowo omawiać wszystkich naszych poczynań i doświadczeń w
dziale wychowania obywatelskiego, ani też przeprowadzać dokładnego bi-
lansu wykonanych prac. Nadmieniam tylko że łącznie z gruntowną reorga-
nizacją, aparat wychowania obywatelskiego został włączony do całokształ-
tu prac wyszkoleniowych w komendach, przez co i sprawność pracy ogrom-
nie wzrosła. W celu zaś oparcia pracy o fachowy czynnik społeczny, po-
wołane zostały do współpracy w okręgach (podokręgach) i powiatach ko-
misje wychowania obywatelskiego. Przepracowane zostały gruntownie for-
my organizacyjne i metody wychowawcze w organizacji, co znalazło wyraz
w wytycznych i całym szeregu wydawnictw instrukcyjnych. Ogromny wy-
silek położony został na dobór i przeszkolenie fachowe kadry referentów
wychowawców obywatelskich. Wreszcie najmocniej przeprowadzona została
zasada, aby każde środowisko strzeleckie posiadało własną świetlicę, jako
podstawowe ognisko życia społecznego oddziałów strzeleckich. Żeby scha-
rakteryzować rozwój prac w dziale wychowania obywatelskiego pozwolę
sobie przytoczyć kilka liczb, i tak: na początku omawianego okresu spra-

wzrostu, t. zn. w roku szkolnym 1928/29 liczba pracowników oświatowców, współpracujących systematycznie z organizacją, wynosiła 781 osób, w rok zaś potem 2127, obecnie zaś pracuje na różnych stopniach organizacyjnych w charakterze referentów wychowania obywatelskiego 4.004 osoby. Wzrost jest, jak widzimy, więcej niż 5-ciokrotny. Ta liczna armia pracowników oświatowych i wychowawców młodzieży strzeleckiej, rozszana po wszystkich ogniwach strzeleckich stanowi naogół ideową i związaną uczuciowo z duchem strzeleckim, gromadę, bezinteresownie oddającą swój czas, wiedzę i doświadczenie pedagogiczne, na pożytek wychowania świątliwych obywateli kraju. 90 procent ogółem tych pracowników to nauczycielstwo i to głównie nauczycielstwo szkół powszechnych, zrzeszone w Związku Zawodowym Nauczycielstwa Polskiego. Tej tradycyjnej współpracy nauczyciela z oddziałem strzeleckim, opartej na rzetelnym zrozumieniu potrzeb życia państwowego, zawdzięczamy w dużej mierze dotychczasowy rozwój i dorobek ogólnorganizacyjny, a na odcinku wychowania obywatelskiego, w szczególności. Niech mi też wolno będzie na tem miejscu wyrazić serdeczne podziękowanie na ręce Pana Ministra, władzom szkolnym za okazywaną opiekę i pomoc w pracy strzeleckiej, jak również bezimienne mu bohaterowi pracy społecznej, nauczycielowi polskiemu, który mimo trudnych warunków pracy zawodowej, tak chętnie i wydajnie pracuje w szeregach strzeleckich nad wychowaniem obywatela - żołnierza. Pragnę również zaznaczyć, że i nadal szczerem naszym życzeniem będzie nie tylko dotychczasową współpracę ze szkołą utrzymać, ale ją bardziej rozszerzyć i pogłębić. Znaczne pogłębienie i usystematyzowanie prac obywatelskich w okresie sprawozdawczym jest wynikiem silnej akcji doskonalenia pracowników oświatowych. Uskuteczniamy to przez wyjazdy instruktorów, odprawy - konferencje, perjodycznie organizowane w okręgach i powiatach, oraz kursy krótkoterminowe (3 — 7 dniowe) i instruktorskie (od 2 do 3 tygodni). W okresie sprawozdawczym odbyło się ogółem 213 odpraw - konferencyj referentów wychowania obywatelskiego, powiatowych i okręgowych, poświęconych sprawom programu i metodyki pracy obywatelskiej z dorosłymi. Większe niewątpliwie znaczenie dla wyszkolenia fachowego miały kursy, których odbyło się w tym czasie, 156, wzięło w nich udział łącznie 3805 uczestników referentów wychowania obywatelskiego i przewodników pracy świetlicowej w oddziałach i powiatach. Zarówno odprawy jak i kursy przeprowadzone były przy współpracy władz oświatowych i fachowego personelu instruktorskiego. Właściwym i najistotniejszym terenem naszej działalności wychowawczo - obywatelskiej są świetlice. To też okres sprawozdawczy nastawiony był wybitnie na realizację hasła: niema oddziału Z. S. bez świetlicy. Wzrost świetlic świadczy wymownie o żywym ruchu kulturalno - wychowawczym w organizacji, oto w roku bie-

żącym mamy świetlic ogółem 4042, w tem 1542 własnych. reszta zaś w lokalach szkolnych, bądź wspólnie z organizacjami pokrewnymi, gdy rok temu było świetlic zarejestrowanych 2367 na początku zaś okresu sprawozdawczego tylko 539, wzrost jest zatem prawie 8-miokrotny. W 228 oddziałach świetlice zaopatrzone są w radio-odbiorniki, pozatem 662 ośrodki strzeleckie posiadają własne stałe biblioteki o łącznym księgozbiorze 77.062 książek. Oprócz tego w licznych powiatach uruchomione są komplety bibliotek wędrownych, których mamy w terenie 275, o łącznej liczbie książek 17,229. Nie wliczone są tu oczywiście małe księgozbiory podręczne, które z zasady są w każdym oddziale strzeleckim. Nie sposób jest na tem miejscu przytaczać długi szereg cyfr mówiących o liczbie wygłoszonych gawęd, odczytów i referatów, przeprowadzonych kursów dokształcających dla analfabetów, ani podawać stanu ilościowego orkiestr własnych, chórów, zespołów teatralnych, czy zorganizowanych widowisk teatralnych, obchodów uroczystości narodowych, które nierzadko osiągnęły już wysoki poziom. Wszystkie powyższe formy kulturalnego oddziaływania na strzelców i społeczeństwo są powszechnie i szeroko stosowane w oddziałach strzeleckich. Dane liczbowe osiągają tu wręcz imponujące cyfry.

Pragnę również podkreślić, że nie na moralizatorstwie tylko oświatowców — opiera się nasze wychowanie. Ale na konkretnym czynie, na przyzwyczajaniu młodzieży do pracy, wyrabianiu nawyków obywatelskich. O Polsce współczesnej, jej troskach i potrzebach mówi się nietylko w świetlcy, ale i podczas wycieczek, ćwiczeń, tłumaczy się zmiany jakie zaszły na ziemiach Polski od czasu wojny, uczy się poszanowania dobra publicznego i współdziałania z władzami państwowymi i samorządowymi w tworzeniu nowych wartości. Dla pełnego zobrazowania prac obywatelskich muszą dodać, że rozwijające się dobrze życie w świetlicach strzeleckich, które są już obecnie najpowszechniejszymi ogniskami życia kulturalnego i społecznego polskich wsi i miasteczek, nie wyczerpuje naszej działalności. Może najpiękniejszą stroną tego odcinka pracy organizacji, jest udział pojedynczych członków i całych zespołów w konkretnej pracy społecznej. Oto np. oddział strzelecki w Przeworsku, buduje 1½ kilometra szosy, strzelcy oddziału w Korczowie rozbierają zakupiony zniszczony budynek murowany, wznosząc z tego materiału własnym wysiłkiem dom ludowy, inne znowu oddziały zalesiają nieużytki piaszczyste. Budowa własnych świetlic, boisk, strzelnic i naprawa dróg, opieka nad grobami poległych w walce o Polskę, ochrona mienia publicznego, przy współdziałaniu w niesieniu pomocy czynnej w momentach klęsk żywiołowych, nie stanowią pojedynczych tylko przykładów, bo osiągnęły pokaźną liczbę, ale są dla nas istotną metodą wychowawczą. Dość wspomnieć że na imieniny Marszałka jako żywy pomnik, posadzili strzelcy w tym roku zgórą 100.000

drzewek przy drogach publicznych. Egzamin obywatelski strzelcy zdają w pozytywnej pracy. Uzupełnieniem kształcenia obywatelskiego młodzieży w świetlicach, są wycieczki krajoznawcze. Ruch krajoznawczy mocno przez nas popierany znajduje żywy oddźwięk w terenie. W omawianym okresie zorganizowanych zostało 1012 wycieczek dłuższych (w tem 451 na PWK.), do większych ośrodków kulturalnych i gospodarczych Polski. Obok tego uwzględnić należy bardzo powszechne wycieczki podejmowane przez pojedyncze oddziały. Przypomnę Obywatelom również, że w tym okresie zorganizowaliśmy tydzień propagandy Związku Strzeleckiego, tydzień przeciwniemiecki, w okręgu poznańskim miesiąc propagandy samowystarczalności gospodarczej, wreszcie w całym szeregu okręgów czy powiatów inne podobne imprezy. Dla ułatwienia pracy referentów wychowania obywatelskiego wydane zostały nakładem Związku Strzeleckiego wydawnictwa: Podstawy wychowania obywatelskiego (2.000 egz.) Zasady Wychowania Obywatelskiego (500 egz.), Specjalny, wychowaniu obywatelskiemu poświęcony numer Pracy Strzeleckiej 9/XII (3000 egz.), Bibliografia wychowania obywatelskiego za okres 1920 — 31 (1000 egz.), pozatem opracowany został i wydany Kurs Korespondencyjny Nauki Obywatelskiej, z którego korzystało 640 referentów w. ob. w oddziałach. Wymienione wydawnictwa przydzielone zostały dla użytku kadry wychowawczej. Oprócz powyższych zapoczątkowana została popularna biblioteczka strzelecka w której ukazały się: Historia Związku Strzeleckiego (5000 egz.), Co każdy o Związku Strzeleckim wiedzieć powinien (6000 egz.), 100-lecie Powstania Listopadowego (2000 egz.), Walka o Pomorze (3000 egz.), Obchód Imienia Komendanta (1000 egz.), Jak Kapral Szczapa wykiwał śmierć (3000 egz.). W okresie sprawozdawczym przydzielono 72 komplety bibliotek podręcznych oraz 35.000 egzemplarzy wydawnictw popularnych dla bibliotek strzeleckich.

Przechodząc z kolei do sprawozdania z działu sportu obrony narodowej, strzelectwa i łucznictwa, zaznaczam na wstępie, że strzelcy polscy występowali już na terenie międzynarodowym w 1927 roku w Rzymie, w 1928 roku w Berlinie, w 1929 roku w Sztokholmie. Poziom ich nieustannie podnosił i w 1929 roku zajęli polscy reprezentanci już w niektórych strzelaniach wcale pokaźne miejsca. Delegaci nasi brali udział w 1929 roku w międzynarodowym kongresie w Sztokholmie, oraz 1930 roku w kongresie w Antwerpi. W 1930 roku Związek Strzelecki bierze w swe ręce całkowite kierownictwo sportu strzeleckiego nie tylko prawne, na podstawie udzielonego mu mandatu, ale również kierownictwo faktyczne. Ażeby przedstawić Obywatelom dorobek polskiego sportu strzeleckiego od 1929 roku do chwili obecnej, zobrazuję kolejno poszczególne dziedziny pracy.

W dziedzinie organizacyjnej sportu obrony narodowej w Polsce stan

obecnie przedstawia się następująco: Ogólne kierownictwo ruchem sportowo-strzeleckim w kraju należy do Państwowego Urzędu W.F. i P.W., który jako państwowa władza sportowa nadaje kierunek i przestrzega prawidłowości w organizowaniu sportu strzeleckiego. Komenda Główna Związku Strzeleckiego jest Władzą Naczelną, która kieruje całym ruchem strzelecko-lucznym w Polsce. Wydział strzelectwa Komendy Głównej Związku Strzeleckiego utworzony w połowie 1931 roku, jest moim specjalnym centralnym organem wykonawczym w zakresie sportu obrony narodowej. Wobec wielkiego rozwoju sportu strzelecko-lucznego w ciągu roku 1930-31 oraz wyłonienia się potrzeby uzgadniania niejednokrotnie powstałych różnic zdań, poglądów i zapatrywań z działu programów i regulaminów strzelecko-lucznych między istniejącymi Związkami Broni, zainicjowałem utworzenie Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce, która jako czynnik społeczny, stanowi naczelną radę naukową, opiniodawczą i programową w dziedzinie zagadnień sportu strzelecko-lucznego w całym kraju. Naczelną Radę Strzelectwa w Polsce, której przewodniczącym z urzędu jest komendant główny Z. S. — składa się z delegatów władz państwowych: PUWF. i PW. oraz Departamentu Piechoty Ministerstwa Spraw Wojskowych. Delegatów Związków Broni: PZBM, PZŁuczni, PZBW i D., PZ. St. Łowieckich, Związku Strzeleckiego oraz Polskiego Kolegium Sędziów Strzelecko-lucznych, jak również z powołanych fachowców-rzeczoznawców. N. R. S. działa na podstawie specjalnego regulaminu, zatwierdzonego przez PUWF. i PW. Została więc utworzona placówka łącząca w jedną całość wszystkie związki i stowarzyszenia strzelecko-luczne. Pragnąc nie pominąć żadnej z władz i organów centralnych — działających w sporcie strzelecko-lucznym wymienię tu również Główną Komisję Dyscyplinarną Strzelecko-Luczną, która jest najwyższym organem dyscyplinarnym strzelectwa w Polsce. Na następnym szczeblu władz sportowych strzelecko-lucznych również mamy obecnie całkowity ład i porządek. Istniejący od 1928 roku Polski Związek Broni Małokalibrowej objął obecnie całkowite kierownictwo nie tylko jak dotychczas nad dziedziną strzelectwa małokalibrowego z broni długiej i krótkiej, ale również dział strzelectwa wiatrówkowego. Działający od 1926 roku i stale rozwijający się Polski Związek Łuczników w ciągu ostatniego roku zgrupował w swym łonie całe strzelectwo łuczne w Polsce. Odczuwany oddawna brak połączenia sekcji strzeleckich broni długiej wojskowej i dowolnej oraz pistoletów wojskowych w specjalny związek, został usunięty, bowiem utworzono Polski Związek Broni Wojskowej i Dowolnej, którego zarząd pracując już w myśl przygotowanego statutu, zajął się zorganizowaniem okręgów PZBW i D. Nawiązany przez Związek Strzelecki w 1930 roku kontakt w pracy z Polskim Związkiem Stowarzyszeń Łowieckich (strzelania myśliwskie, kłowe i śrutowe) — został następnie w 1931

roku przy organizowaniu Międzynarodowych Mistrzostw Świata we Lwowie umocniony, a obecnie ciągłość prac uzgodnioną została całkowicie przez delegatów PZ. St. Łowieckich do Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce. Całość więc świata sportowego strzelecko-łucznego, ujęta w ramach tych wielkich związków — organizacji, zjednoczoną została we władzach centralnych w Zarządach Głównych Centralnych Związków Broni. Poza to założone zostało Polskie Kolegium Sędziów Strzelecko-łucznych. Opracowany statut tego Kolegium znajduje się obecnie w zatwierdzeniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Tyle podać mogą Obywatelom o obecnym stanie organizacji władz strzelecko-łucznych w całej Polsce na szczeblach, — władz Centralnych. Następnym szczeblem są Zarządy Okręgowe Związków Broni w 90 proc. zorganizowane już w poszczególnych okręgach i podokręgach Związku Strzeleckiego na terenie całej Polski. W każdym okręgu pracę na jego koordynuje komendant okręgu Z. S.

W dziedzinie programowej zostały ustalone zasady obowiązujące w ogólnopolskim strzelectwie. Przepisy te ogłoszone zostały w rozkazie z dnia 1 czerwca 1931 r. Określają one ramy kompetencji władz sportowych strzeleckich, a więc: Mandatarjusza Strzelectwa w Polsce, Zarządów Głównych Kierunkowych Związków Broni, następnie władz okręgowych: Komendanta Okręgu Z. S., oraz Zarządów Okręgowych Związków Broni, wreszcie władz powiatowych i lokalnych, to jest powiatowych Komisji porozumiewawczych strzelecko-łucznych oraz władz klubów i sekcji. Z kolei wymieniam wielką pracę, ustalającą ramy zawodnictwa w dziale strzelectwa i łucznictwa, t. j. Roczny Wykaz Strzelań, wydany w specjalnej broszurze, jak i ogłoszony w Rozkazie Komendy Głównej Związku Strzeleckiego Nr. 3/32 pkt. 17. Roczny Wykaz Strzelań ma na celu: unormowanie programu strzelań we wszystkich środowiskach, nadanie rozwojowi strzelectwa sportowego właściwego kierunku, jednolitego dla wszystkich, ułatwienie znaczne prac organizatorom i instruktorom strzelectwa w poszczególnych środowiskach, przez odciążenie ich od układania wymogów poszczególnych strzelań. Wymogi bowiem te mają organizatorzy gotowe dla każdej konkurencji, z każdej broni palnej, długiej i krótkiej oraz z łuków, jak i z wiatrówek. Nie zaniedbano również sprawy ujednostajnienia systemu — programu w szkoleniu kadry instruktorsko-sędziowskiej w dziedzinie sportu obrony narodowej. W tym celu zostały opracowane i opublikowane ramowe programy kursów strzelecko-łucznych dla sędziów okręgowych i sędziów powiatowych. Poza to wydano jeszcze w okresie tych trzech lat wiele przepisów i zarządzeń ogólnych — pomniejszych — dotyczących strzelectwa i łucznictwa, ustalono również ogólnopolski wzór prowadzenia zawodów, został również opracowany i podany do wiadomości wszystkich, regulamin postępowania dyscyplinarnego w spor-

cie strzelecko-łuczny. Regulamin ten został opracowany przez Główną Komisję Dyscyplinarną Strzelecko-Łuczną, złożoną z delegatów P. Z. B. M., P. Z. B. W. i D. i P. Z. Łucz.

W dziedzinie sportowej: Z prawdziwą radością podkreślam, iż z roku na rok rośnie poziom czołowych naszych strzelców i wzrasta liczba strzelców wyborowych. Wprowadzone w 1930 roku regulaminy O. S. i w 1932 r. O. Ł. przysłużyły się wielce do rozpropagowania strzelectwa w całym społeczeństwie, a zdobyta ilość O. S. świadczy o ogólnym podniesieniu się poziomu sportowego. W 1930 roku mieliśmy w Polsce zawodników: wyborowych 5, klasy I 57, klasy II 76, klasy III 156, razem 294. W roku 1931 stan ten zwiększył się następująco: klasy wyborowej 42, klasy I 324, klasy II 2936, klasy III 26.396. Razem 29.798. Obecnie w 1932 roku szcycimy się dalszym zwiększeniem mas strzelających, według ewidencji liczymy w Polsce do dnia 31.V. b. r. zawodników: Klasy wyborowej 42, klasy I 420, klasy II 4218, klasy III 39.774, co stanowi razem 44.454 zdobytych odznak. Z ilości tej wojsko zdobyło 29 proc. O. S., członkowie Z. S. 31 proc. — reszta O. S. t. j: 40 proc. przypada na wszystkie pozostałe kluby, hufce szkolne i organizacje uprawiające strzelectwo w Polsce oraz niestowarzyszonych. Wprowadzona przed miesiącem odznaka łuczna posłuży również do rozwoju i tej gałęzi strzelectwa. Mamy obecnie łuczników: Klasy I — 1, klasy II 29, klasy III 90, razem 120 klasyfikowanych.

Najważniejszym wydarzeniem dla naszego sportu obrony narodowej były odbyte w roku 1931 we Lwowie Międzynarodowe Zawody Strzeleckie, Myśliwskie i Łuczne przy udziale 18 narodów i 277 zawodników. Zawody te stanowią duży sukces organizacyjny strzelectwa polskiego, stanowią wedle zgodnej opinii zawodników i prasy zagranicznej, najlepiej dotąd zorganizowane w całym świecie zawody strzeleckie. Organizacją naszą potrafilimy zaimponować zagranicy, co musimy sobie poczytać za duży sukces. Nie mniejszy był i sukces sportowy. 4 mistrzostwa świata, zdobyte przez naszych zawodników, wyrobiły naszemu sportowi poważną markę w międzynarodowym świecie sportowym. Ponadto Polacy zdobyli szereg miejsc w konkurencjach nieoficjalnych. Były to w większości wypadków strzelania szybkie, strzelania do sylwetek, w których zawodnicy nasi pokazali się mistrzami nie do pokonania, zostawiając daleko po za sobą najznakomitszych strzelców świata. W ten sposób strzelectwo Polskie pokazało swój odrębny charakter, wykazując, że w dziedzinie, które sobie wytknęło, może i potrafi zwyciężyć. Szczególnie silnie wybił się sport strzelecki w dziedzinie łucznictwa, gdzie obok sukcesu sportowego mistrzostwa świata — uzyskaliśmy poważną pozycję przez naszą inicjatywę stworzenia Międzynarodowej Federacji Łucznej co w rezultacie dało nam wybór Polaków na pierwszego prezesa i sekretarza tej federacji. Również wysoki tryumf spor-

towy uzyskało nasze strzelectwo myśliwskie. Dwa mistrzostwa świata zdobyte w tej dziedzinie, pomimo poważnej konkurencji najlepszych zawodników świata, są tego najlepszym wyrazem.

W dziedzinie zawodów i wyszkolenia. Zasadniczą ideą przewodnią strzelectwa propagowaną przez Związek Strzelecki — jest jego masowość. Celem Związku Strzeleckiego jest, aby wszyscy strzelali dobrze. Szkolenie „asów”, reprezentacyjnych, nie leży w zamiarach Władz Sportowych w naszym kraju. Nakazałem by wszelkie, na strzelectwo przeznaczone kwoty obracano wyłącznie na amunicję i broń dla wszystkich, dla mas. Na doskonalenie jednostek zezwalam łożyć dopiero wtedy, gdy potrzeby ogółu zaspokojo. Poważną pomocą w kierunku umasowienia strzelectwa było wprowadzenie wiatrówek, broni taniej, której koszt wynosi zaledwie 55 zł. za sztukę, o nabojach rewelacyjnie tanich (1000 sztuk około 4 zł.), broni wysmienicie celnej do 15 mtr., a dostatecznie celnej do 25 mtr. włącznie. Wprowadzenie tej broni pozwoliło na dalsze rozpowszechnianie sportu strzelectwa jako sportu obrony narodowej. Również w strzelectwie małokalibrowym główny nacisk kładę na strzelanie z broni taniej, amunicją tanią t. zw. krótką, aby tym sposobem udostępnić uprawianie tego sportu — całemu społeczeństwu. Ponadto włączyłem do programu strzelanie z łuków, zaliczając te strzelania do składu wyszkolenia strzeleckiego, ażeby tą drogą przyczynić się do rozwoju tego pięknego sportu. Program wyszkolenia strzelectwa w Związku Strzeleckim oparty został przede wszystkim jednak na strzelaniu z wiatrówek, z których chcemy uczynić główny środek nauki. Za pośrednictwem Z. S. sprowadzono w celach wyszkoleniowych dotychczas 2620 wiatrówek Djana kal. 4 i pół mm. Usunęliśmy również dowolność w stosowaniu rodzaju tarcz, które zostały znormalizowane. W 1930 roku został przeprowadzony Centralny Kurs Instruktorski Strzelecko-Łuczny w C. S. S. w Toruniu, a następnie sędziowski w Warszawie. Absolwenci tego kursu rozjechawszy się po Polsce szkolili kadry instruktorskie w okręgach i powiatach. Na kursach strzelecko-łucznych wyszkoliliśmy w większym lub mniejszym czasokresie 1293 słuchaczy. Ponieważ wpajano w nich system organizowania zawodów dla mas — strzelanie o nagrody jednostek, ale o podniesienie poziomu ogółu oddziałów i klubów strzeleckich, przeto osiągnęliśmy sukces dość duży, bowiem mogę Obywatelom podać, iż przeprowadzone zostały zawody w ilości 1993, z tego najwięcej w okręgu IV — 299 i w okręgu V — 288. W zawodach tych brało udział ponad 65.000 uczestników. Dorocznym sprawdzianem jakości wyszkolenia co do poziomu — były zorganizowane we Lwowie w 1930 r. — Narodowe Mistrzostwa Polski Strzeleckie, Myśliwskie i Łuczne oraz w 1931 r. VI Narodowe Mistrzostwa Polski Strzeleckie, Myśliwskie i Łuczne. Tegoroczne VII Zawody o Mistrzostwo Polski odbędą się w Poznaniu między

4 — 11 września b. r. Poprzedzą je II Międzynarodowe Zawody Łuczne o Mistrzostwo Świata organizowane przez specjalny Komitet w Warszawie między 11 — 16.VIII 1932 r., na których spodziewany jest udział zawodników z 10 narodów Europy i Ameryki. Praca prowadzona na polu strzelectwa spotkała się z uznaniem najwyższych czynników rządowych w Państwie. Świat organizatorów, działaczy i mistrzów strzeleckich, myślowskich i łucznych w liczbie około 250 osób został, w dowód uznania, przyjęty na specjalnej audjencji w dniu 6 maja b. r. u Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Zamku, a z pośród nich, najwybitniejszym raczył Pan Prezydent nadać Krzyże Zasługi.

W pracy wychowania fizycznego kierowałem się do: a) masowości, b) ciągłości, c) wszechstronności oraz d) przydatności uprawianych ćwiczeń z punktu widzenia wojskowego. Jeśli chodzi o *masowość ćwiczeń* to najwymowniejszym tego przykładem niech będą zawody marszowe, których wstępne eliminacje idące przez oddział, powiat, obwód, a następnie okręgi podciągają do pracy w tej dziedzinie dziesiątki tysięcy strzelców. Ciągłość ćwiczeń niezbędna do utrzymania w dobrej kondycji młodzieży strzeleckiej osiągnana jest przez dobór ćwiczeń w stosunku do pór roku, a więc wiosną — gry i zabawy sportowe, marsze, lekkaatletyka, kolarstwo, porą letnią — pływanie i sporty wodne, zimową, wreszcie — narciarstwo, boks gimnastyka.

Pozatem postawienie w naszych zawodach sportowych *zasady wielo-
bojowości ćwiczeń* w pewnych gałęziach sportu chroni strzelców od zbyt-
niej i niewskazanej na naszym terenie specjalizacji. Pracą w terenie kierują
referenci sportowi na szczeblach okręgów, powiatów oraz instruktorzy od-
działowi. W ostatnich trzech latach doprowadzono do obsady wszystkich
referatów okręgowych z wyjątkiem okręgu poznańskiego i pomorskiego.
Funkcje te pełnią przeważnie ludzie z fachowym wykształceniem z zakresu
WF. W dwóch okręgach pełnią te funkcje zawodowi instruktorzy opłacani
przez Komendę Główną. 165 powiatów posiada swych referentów sporto-
wych co stanowi 60 proc. potrzebnej ilości. Funkcje te pełnią nauczyciele
WF, oraz instruktorzy Z. S. przeszkoleni na odpowiednich kursach. Zazna-
czyć tu muszę, że powiaty posiadające swych kierowników sportowych pra-
cują bardzo dobrze. Funkcje instruktorów WF, w oddziałach pełnią prze-
ważnie członkowie Z. S. przeszkoleni na kursach WF. Jest ich 1028 t. j.
blisko 20 proc. oddziałów posiada instruktorów. Duży proc. stanowią
wśród instruktorów nauczyciele szkół powszechnych oraz kadra półzawo-
dowa. Widoczne jest, że im niższa jednostka, tem pokrycie zapotrzebowa-
nia jest słabsze (75 proc., 60 proc., 20 proc.). Temniemniej wobec ogólnej
ilości instruktorów, pracujących w stowarzyszeniach (1939), ilość instruk-
torów Z. S. obejmuje przeszło 50 proc. tej ilości.

Szkolenie kadry instruktorskiej odbywa się jedynie na stopniu powiatów i oddziałów, gdyż referenci okręgowi posiadają zazwyczaj wykształcenie fachowe wyższych uczelni WF. Odnośnie szkolenia referentów dla powiatów odbywają się od trzech lat podczas wakacji specjalne kursy dla tychże przy ośrodkach WF, z tem, że dobór kandydatów dokonują komendanci okręgów Z. S., a program kursów uzgadniany jest z PUWF. i P. W.

Kursy te dały dotychczas dobre rezultaty, pod względem późniejszej pracy przeszkolonych na nich kandydatów, aczkolwiek wskutek trudności terenowych nie są one całkowicie wykorzystywane.

Instruktorowie oddziałowi szkolą się na licznych kursach Ośrodków WF. Według ostatnich danych PUWF. i PW., przeszkolono w ostatnim roku szkolnym przeszło 2.705 członków i członkiń Z. S. na 219 kursach sportowych ośrodków, co stanowi około 60 proc. ogólnej ilości instruktorów przeszkolonych na powyższych kursach. Wobec 531 członków na 16 kursach przeszkolonych w roku 1928. Należy teraz jedynie tych ludzi należycie pracą sportową zatrudnić i pracę im ułatwić, a nie będziemy mogli narzekać na brak instruktorów. Musi to stać się przedmiotem naszej szczególniejszej troski na najbliższą przyszłość, ponieważ ilość instruktorów pracujących w organizacji wynosi mało co ponad 35 proc. przeszkolonych sportowo członków Związku.

Poza szkoleniem na kursach sportowych skoszarowanych pracowali w terenie od roku ubiegłego instruktorowie objazdowi, których praca dała b. dobre rezultaty. Przepracowali oni w ostatnich dwóch latach 2680 godzin w terenie na drobnych kursach i doraźnem instruowaniu. Uczestniczyło w tych zajęciach odbywających się przeważnie wprost w oddziałach przeszło 3000 strzelców. Praca ta jednak musiała być ze względu na coraz gorsze warunki materialne Komendy Głównej przerwana.

Dobór sportu w naszych oddziałach nie jest przypadkowy, ale kierujemy się tutaj jego przydatnością z punktu widzenia wojskowego. I tak na pierwszy plan postawiliśmy marsze jako najbardziej poza strzelectwem przydatne. Dział ten rozwinął się bardzo szybko i wysoko i możemy sobie z dumą powiedzieć, że strzelcy maszerują dobrze. System marszów polega na przeprowadzaniu zawodów oddziałowych, gdzie po odpowiedniej zaprawie zestawiane są drużyny do zawodów powiatowych. Zawody powiatowe, w których uczestniczą drużyny oddziałowe, wyłaniają najlepsze drużyny do zawodów podokręgowych wzgl. okręgowych. W ten sposób zawodami marszowymi zainteresowane są duże masy strzelców, których liczbę łącznie należy przyjąć na 35 — 40.000 uczestniczących w marszach.

Poza ilością maszerujących reforma marszów postępuje stale na przód. I tak regulamin M. S. K., który jest wzorem dla innych marszów

ulegał w ostatnich trzech latach radykalnym zmianom idącym po linii uzdrowotnienia oraz pewnego skierowania z torów czysto sportowych na tory użyteczne z punktu widzenia wojskowego. Dużym postępowaniem było wprowadzenie do marszu zawodów strzeleckich, które znalazły swój wyraz w ocenie marszu łącznie ze strzelaniem. Pragnąc krótko scharakteryzować postępy marszów musimy powiedzieć, że z ilości maszerujących w oddziałach i powiatach przechodzimy na jakość w zawodach okręgowych i na Kadrówce. Na Kadrówkę mogą się dostać jedynie te drużyny, które przeszły łańcuch eliminacji okręgowych, a członkowie ich muszą posiadać odznakę strzelecką III kl. Że reformy te były słuszne wskazują następujące cyfry.

W roku 1928	marsz kończy	59%	drużyn
" 1929	" "	64%	"
" 1930	" "	78%	"
" 1931	" "	95%	"

Masowym sportem zimowym stało się w ostatnich latach narciarstwo. Przyczyną główną tego, to rozpowszechnienie przez P.U.W.F. i P.W. domowego wyrobu nart. Dostatecznie powiedzieć, że ostatniej zimy przeszło 220 strzelców korzystało z kursów domowego wyrobu nart, organizowanych przez Ośrodki W.F. W wielu miejscowościach powstały z inicjatywy oddziałów Z. S. małe warsztaty wyrobu tego sprzętu, które zaopatrują wieś okoliczne oddziały strzeleckie i kluby sportowe. O wartości tych wyrobów świadczy, że w ogólnopolskim konkursie domowego wyrobu nart, zorganizowanym przez PUWF. i PW. członkowie Z. S. zajęli, 1 pierwsze, 2 — trzecie i 2 — czwarte miejsca. Szereg powiatów okręgów urządził ostatniej zimy zawody, które wykazały, że mocni jesteśmy w tym sporcie i możemy śmiało rok rocznie rozgrywać zawody, których poziomu nie potrzebujemy się wstydząć. W mistrzostwach międzynarodowych Polski brało udział kilkunastu strzelców uzyskując doskonałe wyniki. Szereg oddziałów prowadziło kursy narciarskie dla szerokiego ogółu (Krynica, Zakopane, Zwardoń, Wisła) oraz służyło za przewodników podczas ostatniego rajdu narciarsko - kolejowego wzdłuż Karpat. Podczas koncentracji narciarskiej 21 dywizji górskiej, strzelcy wystąpili z całym bataljonem na nartach. W zawodach wewnętrznych obowiązują biegi patrolowe ze strzelaniem oraz duży nacisk kładziemy na biegi z przeszkodami, zjazdowe i rozstawnie oraz ćwiczenia stosowane.

Boks zrobił postępy dopiero ostatniej zimy, po dwuletnim spadku spowodowanym zaprzestaniem zawodów o mistrzostwa i małym zainteresowaniem w terenie. Widoki ma jedynie w miastach, gdzie można stworzyć odpowiednie warunki treningu i gdzie znajdują się instruktorzy. Jedynie brak odpowiedniej ilości sprzętu stoi na przeszkodzie należytemu rozwojowi tego sportu.

Lekka atletyka traktowana jest jako przygotowanie do POS. dając jednocześnie strzelcom podstawowe przygotowanie cielesne obok gier sportowych, na które kładziemy duży nacisk. Z chwilą wprowadzenia POS. została skasowana „Odznaka Sportowa Z. S.” wprowadzona już w roku 1926. Chociaż minęło dopiero kilkanaście miesięcy od wprowadzenia POS. cyfra zdobytych przez naszych członków odznak wynosi 1009, co stanowi przeszło 35 proc. odznak zdobytych wogóle przez PW., stowarzyszenia sportowe i niestowarzyszonych. Ponadto zdobyto w r. 1931 — 816 odznak za pięciobój sportowy Z. S. Wobec zmiany regulaminu P.O.S. odznakę za pięciobój Z. S. zlikwidowałem całkowicie kierując cały wysiłek na zdobywanie P.O.S. Należy tu zaznaczyć, że dopiero obecnie okręgi otrzymały prawo na całkowite przeprowadzanie odznak, co znacznie przyspieszy tempo jej zdobywania. Dla pragnących zająć się sportem w wyższym tego słowa znaczeniu poleciłem zorganizować kluby sportowe. Organizacja ich, jakkolwiek idzie powoli, wydaje już pozytywne owoce, a kluby w niektórych miastach zwłaszcza kresowych i małych powiatowych stały się ośrodkiem życia sportowego, nie tylko dla Z. S., ale także szerszego społeczeństwa. W ostatnim roku ilość klubów i kółek sportowych Z. S. wynosi 324 przy ilości członków 8690.

Podnosi się bardzo wyraźnie ilość zawodów i zawodników. Tylko w jednym 1931 roku strzelcy brali udział w 1588 zawodach sportowych w ogólnej ilości 22.953 uczestników wobec 439 zawodów w 1928. W celu ułatwienia uprawiania sportu dążyłem do rozbudowy boisk, których ilość wynosi obecnie 236. Ponadto strzelcy korzystają z 1422 boisk obcych (wojskowe, komitetów PW. i WF.).

Do biblioteczki „ABC instruktora sportowego” przybył nowy tomik p. t. „Zaprawa Marszowa”, doskonały podręcznik dr. Mazurka. W opracowaniu są podręczniki lekkiej atletyki, gier sportowych oraz prowadzenia zawodów sportowych. Od 2 lat pracownia filmowa Z. S. wydaje — produkuje tygodniki aktualności sportowych, w których z reguły umieszcza się szereg zdjęć z życia Z. S. prowadząc w ten sposób propagandę idei Związku. Niezależnie od wydawnictw propagandowych wytwórnia pracuje w kierunku tworzenia filmów instrukcyjnych w dziedzinie WF. W tej chwili film nasz posiada zastępstwa w następujących miastach Polski: Lwów, Kraków, Katowice, Poznań, województwa pomorskie i poznańskie, Łódź, Grodno, Wilno, Białystok. Ilość wyświetleń sięga do tysiąca w roku. Poza tem przez cały rok korzystają z filmów oddziały Z. S. oraz oficerowie PW. Wpływy z eksploatacji za czas od 1-go X. 1931 r., do dnia 1.VI. 1932 r., wyniosły 20.832 zł. 11 gr. Wyprodukowano dotychczas 46 tygodników aktualności sportowych oraz 2 większe filmy propagandowe.

W roku 1928 ogólna ilość strzelczyń wynosiła 3400; na 1.XII 1931 r. około 12.100. Odpowiednio wzrosła ilość jednostek organizacyjnych. ze 183 w 1928 r. do 489 na 31.XII 1931 r. Zawdzięczać to należy w dużym stopniu temu, iż do pracy w jednostkach organizacyjnych żeńskich weszły nauczycielki szkół powszechnych, które organizują oddziały i drużyny żeńskie w małych miasteczkach i wsiach, w których przedtem tworzenie jednostek organizacyjnych było niemożliwe ze względu na brak odpowiednich sił kierowniczych. Największy rozwój wykazują jednostki organizacyjne w miastach powiatowych oraz małomiasteczkowe i wiejskie; w miastach większych poza Łodzią i Krakowem praca rozwija się słabiej. Pod względem organizacyjnym praca posunęła się znacznie. Została utworzona sieć organizacyjna kobieca przez obsadzenie stanowisk referentek powiatowych. Okręgi IV i VI, wprowadziły już jako zasadę tworzenie sekcji pracy kobiet jako organu doradczego na szczeblach okręgów i powiatów; inne okręgi przystępują do tej samej akcji.

Praca jednostek organizacyjnych żeńskich otrzymała wyraźne nastawienie: największy nacisk położony został na wyrobienie społeczno - organizacyjne, na stworzenie z oddziałów żeńskich żywych ośrodków pracy społecznej, promieniujących na otoczenie. Dział ten — przysposobienia społecznego ma za zadanie przygotować strzelczynie do pracy w zakresie samopomocy i opieki społecznej zarówno podczas pokoju jak i podczas wojny i znajduje swój wyraz w następujących pracach: pomoc dla bezrobotnych strzelców i strzelczyń, dożywianie dzieci bezrobotnych, urządzenie gwiazdki i święconego dla dzieci strzeleckich, oraz dla dzieci bezrobotnych z poza Związku Strzeleckiego; urządzenie zabaw dla dzieci w świetlicach strzeleckich, ponadto w ostatnim roku pracy położony został duży nacisk na roztoczenie opieki nad świetlicami i gospodami strzeleckimi oraz współpracę z oddziałami męskimi na terenie świetlic, na organizację imprez dochodowych na rzecz oddziału i pomoc oddziałom męskim w zakresie gospodarki materiałowej. Pracę tego typu, jakkolwiek nie objęły jeszcze wszystkich jednostek organizacyjnych prowadzone były we wszystkich okręgach.

Dalszemi działaniami pracy, które rozwinęły się w okresie sprawozdawczym były: przysposobienie rolne i przysposobienie gospodarcze. P. R. jak dotychczas rozwija się najlepiej w formie konkursów hodowlanych: drobiu i nierogacizny oraz warzyw i kwiatów. Ponadto kilka okręgów organizowało specjalne kursy kobiece P. R.

Przysposobienie gospodarcze polega na organizowaniu w oddziałach krótkoterminowych kilkudniowych kursów gotowania, wypieku ciast i gos-

podarstwa domowego wogóle, kursów kroju i szycia, robót ręcznych, oraz introligatorstwa, kilimiarstwa, zdobnictwa, guzikarstwa, trykotażu. Kursy gotowania, gospodarstwa i robót ręcznych organizowane były we wszystkich okręgach; ogółem kursów takich odbyło się 178. Jako rezultat tej pracy — strzelczynie brały udział w organizowaniu wyżywienia uczestników w wielu zawodach marszowych jak Marsz Sulejówek — Belweder, Zadwórzeński, Mierosławskiego i in.

Równorzędnie z przysposobieniem społecznym, zajął się ściśle z tą pracą rozwijała się akcja wychowania obywatelskiego. W zakresie tego działu wprowadzony został, nowy dla pracy kobiecej w Z. S., typ kursów: 10 — 12 dniowe kursy pracy świetlicowej i wychowania obywatelskiego, obsyłane w pierwszym rzędzie przez nauczycielki. Ponadto — jako pierwszy etap szkolenia kadry instruktorskiej organizowane były krótkoterminowe kursy informacyjno - organizacyjne, uwzględniające również zasadnicze zagadnienia wychowania obywatelskiego; kursy takie odbywały się we wszystkich okręgach — ogółem 95. Na kursach tego typu oraz kursach świetlicowych przeszkolonych zostało ogółem 1056 strzelczyń.

Dział wychowania fizycznego pracy strzelczyń, rozszerzył się znacznie tak że obecnie wszystkie niemal jednostki organizacyjne uprawiają gry ruchowe i sportowe, na rozwój których położony został największy nacisk; w miarę posiadanych instruktorek rozwija się ponadto gimnastyka, lekkoatletyka, turystyka krajoznawcza i łucznictwo; ostatnio organizowane są specjalne kursy łuczne (okręg IV i IX), duży rozwój WF. spowodowany został przede wszystkim, stałą pracą instruktorki objazdowej WF. Komendy Głównej, która w okresie od września 1929 r. do czerwca b. roku włącznie objechała wszystkie okręgi przeprowadzając 72 krótkoterminowych kursów WF. kobiecych przy frekwencji ca 16 strzelczyń na kursie. Kursów i obozów WFK. dłuższych od 2 - ch do 4-ch tygodni odbyło się w okresie sprawozdawczym 15, przeszkolono 543 strzelczynie, przeciętna frekwencja 30. Ponadto kursy i obozy WFK. Państwowego i Okręgowych Urz. WF. i PW. obsyłane są licznie przez strzelczynie. Procent strzelczyń na poszczególnych kursach tego typu wahał się od 20 do 50. Na kursach specjalnych poszczególnych gałęzi sportu przeszkolonych zostało 76 strzelczyń.

Dział PW. został przystosowany do potrzeb i poziomu elementu wiejskiego i małomiasteczkowego, z jakiego składają się przeważnie oddziały żeńskie. Główny nacisk kładziony jest na obronę przeciwgazową, higienę i ratownictwo, gawędy z zakresu ideologii PWK i Związku Strzeleckiego oraz znajomość form organizacyjnych i wojskowych.

Przygotowanie kadry instruktorskiej zostało usystematyzowane. Zasadniczo za pierwszy etap przyjęte zostały krótkoterminowe kursy informa-

cyjno - organizacyjne, obowiązujące już obecnie dla wszystkich kandydatek do kadry instruktorskiej, jako II — kursy świetlicowe. Właściwymi kursami dla kadry instruktorskiej są:

a) kursy dla komendantek oddziałów, których w okresie sprawozdawczym odbyło się 6, absolwentek 287.

b) kursy dla referentek powiatowych, których odbyło się: wstępnych 2, właściwych 3; absolwentek kursów właściwych 147. Ponadto na kursach PW. różnego typu uzyskało przeszkolenie 57 strzelczyń, na kursach fachowych: PBK., PCzK., LOPP. i gospodarczych — 278 strzelczyń.

Przysposobienie Rolnicze.

Do całokształtu prac Związku przybył nam nowy, dość rozległy i specjalny dział t. zw. przysposobienie rolnicze. Ten dział pracy pojawił się samorzutnie w oddziałach strzeleckich zorganizowanych na wsi jako potrzeba zaspokojenia aspiracji zawodowych młodzieży rolniczej. Pierwsze przejawy tej pracy zarejestrowaliśmy już w roku 1927 : 28. W roku 1929 rejestrujemy przysposobienie rolnicze w 164 oddziałach, których zorganizowano 208 zespołów, czego doprowadzono do końca 113 zespołów. Fakt pojawienia się dość znacznych wysiłków młodzieży w kierunku przysposobienia rolniczego zmusił mnie do skoordynowania luźnie dotąd występujących prac P. R. na terenie poszczególnych ogniw organizacyjnych przez wprowadzenie do całokształtu programu wyszkolenia młodzieży strzeleckiej tego działu pracy. Zainicjowana praca przysposobienia rolniczego wymagała otoczenia jej opieką organizacyjną i pomocą instrukcyjno-fachową. Udało mi się to częściowo, aczkolwiek w sposób jeszcze nadal niewystarczający, rozwiązać przez:

a) udział delegatów Z. S. w pracach powiatowych i wojewódzkich Komisji Przysposobienia Rolniczego,

b) powołanie referatów przysposobienia rolniczego przy Komendach Okręgów i powiatów,

c) częściową pomoc materialną przy zaopatrywaniu zespołów P. R. w niezbędne nawozy sztuczne i gatunki nasion konkursowych,

d) pomoc bądź pieniężną, bądź w naturze przy fundowaniu nagród konkursowych.

Praca P. R. podjęta przez Związek Strzelecki mimo dużych trudności ze strony organizacji młodzieżowych oraz społecznych organizacji rolniczych, trudności wynikłych z niezrozumienia istotnych celów i zadań Związku, rozwija się z każdym rokiem zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Organizacje rolnicze, które prowadzą fachową pracę instruktorską w P. R. fakt samorzutnego pojawienia się P. R. w oddziałach Z. S. przyjęły jako wystąpienie całego Z. S. w roli konkurencyjnej or-

ganizacji przysposobienia rolniczego i forsowały pogląd, że Związek Strzelecki jako organizacja przysposobienia wojskowego nie może i nie powinien zajmować się P. R-em. Uważam za wskazane podkreślić w tym miejscu, że jakkolwiek Związek Strzelecki nie jest i niema zamiaru być organizacją przysposobienia rolniczego, służąc zawsze i przede wszystkim idei pomnażania sił obronnych kraju i szerzenia kultury obywatelskiej wśród młodego pokolenia, to jednak nie można przejść do porządku nad faktem, że około 80 proc. członków Związku stanowi młodzież rolnicza wsi; pozbawić tę młodzież możliwości zaspakajania jej aspiracji zawodowych i nie pozwolić jej korzystać z praktycznej i przystępnej metody zdobycia wiedzy rolniczej i racjonalnego myślenia gospodarczego, byłoby oczywiście szkodą dla Państwa, a w szczególności dla kultury rolniczej wsi polskiej. Do przysposobienia rolniczego wiejskiej młodzieży strzeleckiej władze organizacji przywiązują dużą wagę, co mocno podkreślił Zarząd Główny Z. S. na plenarnem posiedzeniu w dniu 15 kwietnia b. r. włączając przysposobienie zawodowe młodzieży jako niezbędny warunek realizacji ogólnego wychowania wzorowego żołnierza-obywatela. Ostatnie trzy lata pracy Z. S. w dziedzinie przysposobienia rolniczego były okresem próby naszych sił, na tym odcinku. Z próby tej wyszliśmy zwycięsko o własnych siłach, przy bardzo minimalnej pomocy materialnej z zewnątrz. Przy dużych wysiłkach poszczególnych okręgów, które nawet zdobyły się na utrzymanie płatnych instruktorów fachowych jak np. Lublin, Kraków, Brześć n/B. i Podokręg Wołyński. Akcja przysposobienia rolniczego w Z. S. wykazuje stały i systematyczny rozwój. Ilustruje to najlepiej niżej podana tabelka liczb zespołów i członków P.R.-u poszczególnych lat. Liczby te podajemy na podstawie wykazów statystycznych Ministerstwa Rolnictwa.

W roku 1929 ukończyło konkursy 113 zespołów strzeleckich, które objęły razem 760 strzelców.

W roku 1930 ukończyło konkursy 450 zespołów strzeleckich, które objęły razem 3526 strzelców.

W roku 1931 ukończyło konkursy 631 zespołów strzeleckich, które objęły razem 5341 strzelców.

W roku bieżącym prowadzi pracę przysposobienia rolniczego około 1500 zespołów konkursowych liczących ogółem około 10.000 strzelców. Dane powyższe nie dają jednak całkowitego obrazu i wyników z akcji P. R., gdyż wykazują tylko liczby zespołów, których praca była objęta kontrolą i opieką powiatowych Komisji Przysposobienia Rolniczego. Przeszło drugie tyle zespołów pracowało samodzielnie i nie było objętych urzędowymi wykazami Komisji Rolnych. Poza konkursami rolniczymi w przeszło 200 zespołach prowadzono akcję doświadczeń nawozowych na polatkach nawozowych, i doświadczeń nasiennych, co zwłaszcza na terenie okręgu warszawskiego dało dodatnie wyniki. Całość wyników osiągniętych

przez nas w pracy p. r. spotkała się z uznaniem i przychylną oceną ze strony kompetentnych czynników państwowych, co pozwala nam mieć nadzieję, że wysiłki nasze spotkają się z należytem poparciem naszej akcji w tej mierze, w jakiej korzystają inne organizacje młodzieżowe wykazujące się równorzędnymi wynikami w pracy. To, że w tak niedługim stosunkowo czasie, zajęliśmy dość poczesne, bo trzecie miejsce w szeregu organizacji pracujących na polu przysposobienia rolniczego, pozwala rokować, że po gruntownem przyswojeniu sobie metod i techniki organizacyjnej prac p. r. szybko i na tym odcinku zajmiemy jedno z czołowych miejsc, by iaknajpełniej realizować hasło „Żywią i Bronią”.

Sprawy zagraniczne.

W prężności swojej Związek Strzelecki dotknął się również spraw zagranicznych.

Kontakty zagraniczne — a mam tu na myśli nasze zbliżenie się, oddziaływanie i porozumiewanie z pokrewnymi organizacjami państw zaprzyjaźnionych z Polską, wypływają w istocie swojej z zasadniczych zadań „Związku Strzeleckiego”. Nawewnątrz mają one dla nas taką samą wagę, jak i nazewnątrz. Życ — znaczy udoskonalać się, zaś udoskonalać się można jedynie drogą nauki, drogą korzystania z cudzych doświadczeń, drogą wykorzystywania na każdym kroku pozyskiwanych zewsząd wiadomości. Ze względu na terytorjalne i narodowe warunki, praca przysposobienia wojskowego w szerokim bardzo zakresie, postawioną została na bardzo wysokim poziomie w Estonji, Finlandji i Łotwie. Ich organizacje wojskowe „Kaitseliit” w Estonji, „Skydskar” w Finlandji i „Aizsargi” na Łotwie, stanowią liczebnie pokaźną cyfrę, przekraczającą parokrotnie armje stałe, w dziedzinie wojskowej posiadają wszystkie bronie nie wyłączając czołgów, zaś społecznie przenikają do głębi swoich narodów. Wzajemny kontakt między nimi, a „Związkiem Strzeleckim” daje nam szeroką skalę porównań, umożliwia czynienie nad wyraz pożytecznych obserwacji, pozwala korzystać z ich doświadczeń celem doskonalenia własnych metod naszych. Ta jedna korzyść już wydawała mi się dostateczną, aby prowadzić w tej dziedzinie możliwie wydatną ekspansję. Jest jednak i strona druga — tą drugą stroną jest możliwość przenikania polskich wpływów przez te właśnie organizacje, jest możliwość wspierania czynników państwowych, w najściślejszych oczywiście ramach uzyskiwanych dyrektyw, bezpośrednią akcją społeczną, łatwą przy przyjacielskich stosunkach między pokrewnymi or-

ganizacjami. Twierdę z całą stanowczością, że w wielkiej popularności, jaką się cieszy Polska w Estonji, że w krzepnącej obecnie przyjaźni łotewsko - polskiej, że w rodzących się możliwościach kollaboracji polsko - fińskiej jest nie ostatnia doza zasługi „Związku Strzeleckiego”, który przez kontakty swoje osiągnął penetrację polskiej id oiggi do głębin odnośnych społeczeństw. Przez szeregi „Kaitseliitu”, czy „Aizsargów” przewija się najbardziej aktywna, i najbardziej patriotyczna część społeczeństwa, — zaznajomienie tych warstw z Polską, wzbudzenie w nich żywego dla nas uczucia przyjaźni — jest służbą polskiej racji stanu, którą Związek Strzelecki z powodzeniem uprawia.

Z założenia samego, polityka Związku Strzeleckiego, rozumiana w sensie i w celach wyżej wyluszczonych, skierowana była przede wszystkim na teren państw Nadbałtyckich. W okresie ostatnim i z Estonją i z Łotwą uzyskalśmy najzupełniejsze porozumienie. Porozumienie to o szczególnie serdecznym charakterze ma miejsce z estońskim „Kaitseliitem”. Jednym z przejawów tej serdeczności jest braterstwo broni zawarte między Tallińskim Pułkiem „Kaitseliitu”, a warszawskim Okręgiem Związku Strzeleckiego, z zaliczeniem wzajemnem oficerów do obu oddziałów. Porozumienie to zawiera punkty wzajemnych zawodów, wzajemnej wymiany informacji, wymiany oficerów stażystów, przesyłanie całych oddziałów do Polski, do obozów strzeleckich na okres parotygodniowy, obowiązek stworzenia w każdej z organizacji kursów językowych — w Polsce estońskiego i łotewskiego, w Estonji i Łotwie polskiego, a to celem umożliwienia łatwiejszego porozumiewania się i, wreszcie, wykorzystywania wszelkich rozporządzalnych środków celem zaznajamiania członków swych organizacji zarówno z życiem zaprzyjaźnionych organizacji, jak i z historją, teraźniejszością i rolą europejską odnośnych narodów. Uważam, iż bez przesady mogę powiedzieć, iż zawarciem tych porozumień, stabilizujących mocne wpływy polskie, porozumień, sprowadzających się do możliwości zarówno penetrowania polskiej myśli, jak i uprzyęstnienia i tłumaczenia polskiej racji stanu zaprzyjaźnionym organiazjom, a przez nie obu narodom „Związek Strzelecki” okazał, że i na tem polu może oddać usługi państwu.

W wyniku tych porozumień Okręgowy Wierzbicki odbył staż w Estonji, zaś szef wydziału wyszkolenia estońskiego „Kaitseliit'u” płk. Balder przez miesiąc przebywał w Polsce w charakterze stażysty. Udział oddziałów estońskich i łotewskich w obozach letnich w roku przyszłym jest zapewniony. A w ten sposób zetkną się ze sobą bezpośrednio, zapoznają i zaprzyjaźniają, doły organizacji. Jesienią roku bieżącego przybędzie również na staż do Polski jeden z dowódców łotewskiego „Aizsargi”. Nadmienię tutaj,

że pertraktacje z „Aizsargami” łotewskimi przypadły w momencie przełomowym dla stosunków polsko-łotewskich i niewątpliwie, a mam to prawo oświadczyć na mocy stwierdzeń zupełnie autorytatywnych — przyczyniły się korzystnie do przywrócenia normalnych przyjaznych stosunków. Nadmienię również, iż kontakt ten spowodował, iż prasa estońska i łotewska zamieszcza coraz więcej i coraz bardziej przyjazne artykuły o Polsce.

W toku realizacji, z najlepszymi widokami na przyszłość, znajduje się porozumienie Związku Strzeleckiego z jego fińskim odpowiednikiem, na zasadach, mniej więcej, identycznych z osiągniętymi już porozumieniami. W chwili obecnej dwaj nasi oficerowie, okręgowi Felsztyn i Herzog, odbywają staż w Finlandji na zaproszenie dowódcy „Skydskaru” gen. Malmberga. Zaproszenie do nawiązania ściślejszego kontaktu mamy również ze strony dwóch czeskosłowackich organizacji o charakterze zbliżonym do Strzelca, t. j. od „Svazi Narodnych Gard” i „Strzeleckiej Svazi”.

Ostatnia podróż moja do Estonji i Łotwy była końcowym aktem finalizującym porozumienie i określającym sposoby współpracy naszych organizacji, przyczem naocześnie mogłem się przekonać o potężniejącej popularności Polski w obu tych krajach, o żywiołowej przyjaźni dla nas, wartościach, jakie dla tej popularności ma akcja Związku Strzeleckiego, jak i wreszcie, o korzyściach, jakie z tej współpracy odniesie i odnosi każda organizacja. Przyjęcie naszej delegacji było w obu krajach niezmiernie serdeczne i nacechowane znajomością roli Strzelca w Polsce.

Dodam jeszcze, że referat spraw obcych, na podstawie osiągniętych kontaktów opracował i zamieścił szereg artykułów o Związku Strzeleckim w prasie rumuńskiej, francuskiej, fińskiej oraz estońskiej i łotewskiej.

Zakończenie.

Przedstawiłem Obywatelom obecny stan Związku Strzeleckiego, jako plon naszej wspólnej pracy. Jest to suche zestawienie, do którego dopowiedzieć sobie trzeba, że każdy ustęp, każde słowo niemal, każda cyfra, to wysiłek tysięcy i tysięcy strzelców, że każdy projekt to zmaganie się z przeciwnościami, to wysiłek woli i nerwów naszych przewodników.

W tem miejscu chcę podziękować wszystkim tym, z którymi slykałem się bezpośrednio, obserwowałem i często podziwiałem Waszą nadludzką wprost pracę, zwłaszcza w pierwszym roku okresu sprawozdawczego i przyznam, że często w chwilach ciężkich, których w naszej pracy nigdy nie brak, wyjeżdżałem do Was, by w pracy Waszej czerpać otuchę i moc wytrwania.

Stwierdzam, że nie tylko wytrwaliśmy, ale że pracowaliśmy rzetel-

nie. Dobrowolnie przyjęte na siebie obowiązki wypełniali wszyscy ofiarnie i z zaparciem się siebie. Krytyka rezultatów nie do mnie należy. Wstępując w nowy, lepszy okres naszego życia strzeleckiego, czerpmy przykład z ofiarnego życia Komendanta, wierzymy, że idea, której wiernymi jesteśmy sługami, zwycięży ostatecznie, że sztandary nasze staną się dla wszystkich obywateli kraju symbolem pracy dla Państwa.

Ta wiara niech będzie nam drogowskazem w naszej obecnej pracy, jak strzelcom przedwojennym drogowskazem była wiara w niepodległość Ojczyzny naszej. Oni zwyciężyli i my, ich spadkobiercy. również zwyciężyć musimy”.

Przewodniczący oddaje głos ob. Borysławskiemu Lucjanowi, sekretarzowi Komisji Rewizyjnej Głównej.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej wygłoszone przez ob. L. Borysławskiego.

Obrana na Walnym Zjeździe Delegatów w 1929 r. Komisja Rewizyjna Główna pełniła swe czynności, aż do dnia dzisiejszego w następującym składzie: prezes — dr. Stefan Bogusławski oraz członkowie: inż. Przemysław Podgórski i Mieczysław Syska. Zastępcami byli: Jan Gnoiński, Halina Kowalewska i Henryk Hołownia, ten ostatni do dnia 13 marca 1932 r.

Na początku naszej kadencji postawiliśmy sobie za zadanie wytworzenie ściśle określonego systemu działalności rewizyjnej, co znalazło swój wyraz w opracowaniu tymczasowego regulaminu dla Komisji Rewizyjnej Głównej, którym posiłkowaliśmy się dotąd. Trzechletnie obserwacje i prace rewizyjne dostarczyły nam nowego materiału w tym względzie i spowodowały konieczność ułożenia nowego regulaminu, przystosowanego także do nowego Statutu. Regulamin ten zostaje dzisiaj przedstawiony Walnemu Zjazdowi do zatwierdzenia.

Poza sprawami wewnątrzno-organizacyjnymi, prace nasze były poświęcane przede wszystkim wypełnieniu statutowo nałożonych na nas obowiązków t. j. sprawdzaniu rachunkowości i analizie bilansów Zarządu Głównego. Wyniki tych prac były, z odpowiednimi zaleceniami, komunikowane stale Zarządowi Głównemu, gdzie znajdowaliśmy pełne zrozumienie naszych zamierzeń, jak również inicjatywę w kierunku udoskonalenia rachunkowości i jaknajskrupulatniejszego przedstawienia w bilansach stanu majątkowego Zarządu Głównego. Dzięki tej współpracy, nacechowanej wzajemnym zrozumieniem w tak niezmiernie ważnej dziedzinie pracy społecznej, jaką, bezwątpienia, stanowią sprawy finansowo-gospodarcze, osiągnęliśmy znaczne usprawnienie rachunkowości oraz realny bilans.

Zanim przejdę do analizy bilansu i oceny prac Zarządu Głównego w zakresie działalności gospodarczej, nadmienić muszę, że Komisja Re-

wizyjna Główna odbyła 7 plenarnych posiedzeń, na których były rozważane rezultaty prac rewizyjnych, przeprowadzanych przez poszczególnych jej członków. Poza plenarnymi posiedzeniami, cały szereg tygodni poświęciliśmy szczegółowemu badaniu ksiąg i rachunków, licznym konferencjom ze Skarbnikiem Zarządu Głównego oraz bytnościami na posiedzeniach Wydziału Wykonawczego, a to w celu wyrzucenia sobie jaknajwięcej dokładnego obrazu spraw majątkowych Związku. Rezultaty tych prac zawarte są w aktach Kom. Rew. Gł. w formie protokółów rewizyjnych, wykazów rachunkowych, sprawozdań i korespondencji, wtórne ich odbicie znajduje się w protokołach plenarnych posiedzeń.

Niezależnie od badania rachunkowości i stanu majątkowego Zarządu Głównego, braliśmy także udział w kilku lustracjach skarbowych terenie, dokonywanych przez Skarbnika Zarządu Głównego. Dążeniem naszym w tej pracy było zapoznanie się z gospodarką terenu, aby na zasadzie zebranych materiałów wytworzyć sobie pogląd, w jaki sposób możnaby osiągnąć jednolity system przedstawiania stanu majątkowego poszczególnych szczebli organizacyjnych w terenie, a następnie ułożyć ogólny bilans Związku. Na podstawie takiego bilansu Zarząd Główny wydał, przy współpracy Komisji Rewizyjnej Główniej, broszurę instrukcyjną „Jak zostać dobrym skarbnikiem”, w tym celu też szły w teren okólniki i wydane zostały w bieżącym roku odpowiednie zarządzenia co do przedstawiania przez terenowych bilansów. Jesteśmy zgodni z Zarządem Głównym w zapatrywaniu, że należy uporządkowana gospodarka finansowa w terenie, odbywająca się według określonych norm i w określonych formach, poza znaczeniem ściśle finansowym, ma dla Związku olbrzymie znaczenie wychowawcze. Racjonalnie zastosowana rachunkowość, a z nią konieczność legitymowania się terenu przed Zarządem Głównym z pracy na odcinku gospodarczym, jest bezwątpienia jednym z bardzo ważnych elementów wychowania obywatelskiego. To też osiągnięcie przez Zarząd Główny zamierzonego celu w postaci bilansu całego Związku stanie się istotnie epokowym wydarzeniem w życiu naszej organizacji. Świadczyć ono będzie wymownie o powstaniu, w szeregach strzeleckich, ugruntowaniu się poszanowania dla grosza publicznego.

Przechodząc do analizy bilansu na 1/4 1932 zaznaczam, że w wywodach moich opierać się będę na cyfrach tego bilansu oraz bilansów na 1/1. 29, 1/4. 1931. Jak już zaznaczyłem bilans na 1/4 1932 jest na tyle realny, by wnioski wysnute na podstawie cyfr w nim zawartych były dość pewne. Bilans ten zamyka się pokazną kwotą zł. 7.566,806.88 w czym pozycje t. zw. pozabilansowe stanowią zł. 4.373.886.48 i przy porównaniu z bilansem na 1/1 1929 zamykającym się sumą zł. 1.811.280.90 wykazuje czterokrotne zwiększenie. Na to zwiększenie wpływają przede wszystkim po-

zycje pozabilansowe, w których zawarte są gwarancje, w bilansie 1/1. 1929 rachunkowo nieuwzględnione, pozatem w aktywach wartość Stężarzyc wykazana poprzednio w sumie zł. 1.152.662.45, odpowiednio skorygowana na zasadzie dokumentów i uzupełniona odsetkami, daje zwiększenie o zł. 1.098.599.29, to samo odnosi się do wartości Drukarni przy ul. Długiej wykazującej wzrost o zł. 152.293.39. W pasywach zwiększenie wykazuje, z powodu odpowiednich przebiegowań w związku ze Stężarzycami, grupa wierzycieli okrągło o zł. 1.531.000 oraz fundusze amortyzacyjne, w bilansie na 1/1 1929 nieistniejące — o zł. 135.323.50. Akcepty natomiast obniżyły się bardzo wydatnie, bo o zł. 364.936.59. Inne pozycje poza ruchomościami, większych zmian nie wykazują.

Jeżeli rozważać będziemy porównawcze rezultaty operacyjne za okres 1/1 1928 — 1.IV 1932 to wyrażają się one jak następuje:

za 1928 r. niedobór	zł. 101.239.53
„ 1929 „ „ „	59.941.39
„ 1930/31 nadwyżka	46.598.90
„ 1931/32 „	1.892.91

Już to lakoniczne zestawienie wskazuje na dodatnie rezultaty działalności Zarządu Głównego w czasie jego trzyletniej kadencji. Blizsza analiza jednak rachunków wpływów i wydatków w poszczególnych okresach budżetowych uwypukla przezorność Zarządu Głównego. Co do realnego przedstawienia stanu majątkowego, należy bowiem wziąć pod uwagę znaczne odpisy amortyzacyjne, wynoszące zł. 135.323.50 i odpisy na dłużnikach zł. 96.865,23; Jeżeli więc chodzi o ogólny efekt finansowy to jest on bezsprzecznie dodatni.

Rozpatrując pozycje wydatków, stwierdzić należy korzystniejsze ustosunkowanie procentowe w dwóch działach i tak: wydatki bieżące w 1928 r. stanowiły 34,5 proc. ogółu wydatków, podczas gdy za kadencji ustępującego Zarządu Głównego wynosiły one średnio 25 proc., wydatki na Referaty w 1928 r. — 13 proc., obecnie 18,8 proc. Nadmienić wypada, że 9,6 proc. ogółu wydatków Zarząd Główny zużył na urealnienie bilansu, czyniąc odpisy amortyzacyjne i na dłużnikach. We wpływach natomiast zasługuje na podkreślenie pozycja z imprez i placówek własnych, wynosząca 11,1 proc. ogółu wpływów, co wskazuje na usiłowania Zarządu Głównego w kierunku zdobywania własnych źródeł dochodu. Obecna konjunktura gospodarcza nie sprzyja tym usiłowaniom, tem więcej godne są one podkreślenia. Wymownie skromną jest w dochodach pozycja wpisowego i składek z terenu, które z roku na rok maleją, wynosząc w okresie 1/1. 1929—31/3. 1930 — zł. 3.147.82, w roku 1930/31 — zł. 2.015.88, w roku 1931/32 — tylko zł. 1.169,90, co stanowi średnio zaledwie 0,26 proc. ogółu dochodów, podczas gdy z tych dochodów 27 proc. wypłacił Zarząd Gł. terenowi. Po-

ważną pozycję w wydatkach stanowią wydawnictwa, a wśród nich dominujące miejsce zajmują koszty tygodnika „Strzelec”. Zarząd Główny od roku ubiegłego czynił starania co do obniżenia kosztów tego tygodnika, pomimo to jednak efekty starań nie odpowiadają tym wysiłkom, gdyż zbyt mała ilość prenumeratorów nie pozwala na osiągnięcie samowystarczalności „Strzelca”. Wysiłki w tym kierunku nie powinny ustawać, w czym wielce pomocnym okazać się może teren przez odpowiednie zwiększenie zapotrzebowania i regularne opłacanie prenumeraty.

Jeżeli chodzi o płynność bilansu, to przyznać trzeba, że płynnym nazwać go nie można. Pozycja Stężarzyc dominuje w bilansie, stanowiąc 2/3 właściwej sumy bilansowej, pozycje zaś pozabilansowe prawie wyłącznie odnoszą się do Stężarzyc. Kryzys wszechświatowy legł ogromnym ciężarem na gospodarce rolnej, hamując naturalny w Polsce pęd do nabywania ziemi, co też z konieczności musiało się odbić na obiektach parcelowanych i co też prawie zupełnie unieruchomiło zapoczątkowaną przez Państwowy Bank Rolny akcję parcelacji Stężarzyc. W bilansie Zarządu Głównego Stężarzyc są pozycją zamrożoną, nie stanowiąc zresztą wyjątku w ogólnej sytuacji podobnych obiektów. W tym stanie rzeczy nie można przewidzieć, czy, kiedy, i z jakim rezultatem Stężarzyc zostaną zlikwidowane, gdyż to usuwa się całkowicie z możliwości przewidywań rachunkowych, o ile cyfry mają zachować jakąś wartość a nie stać się fikcją. Zarząd Główny prowadzi przez swego administratora na miejscu gospodarke leśną, oraz na własne potrzeby administracji, także rolną, uzyskując nawet drobne nadwyżki. Nadwyżki te jednak Zarząd Główny pozostawił na bilansie, nie włączając ich do rachunków wpływów i wydatków, z tem słusznym przekonaniem, że dopiero z chwilą całkowitej likwidacji Stężarzyc można będzie dokładnie określić rezultaty finansowe tego przedsiębiorstwa.

Znacznie mniejszą cyfrą, lecz nie mniej ważną pozycją w bilansie jest wartość drukarni przy ulicy Długiej, wdzierzawionej Spółce Kadra. Pozycja ta wynosi zł. 439.734,42, a stanowi ją przedewszystkiem wartość maszyn. W pasywach znajdujemy pozycję złotych 95.141,34, stanowiącą fundusz amortyzacyjny maszyn, obliczony za cały czas ich użytkowania, przez co istotna wartość maszyn jest należycie bilansowo ujęta. Za dzierżawę maszyn „Kadra” opłaca Zarządowi Głównemu ustalony czynsz dzierżawny niezależnie od części zysków, przelewanych również na rachunek Zarządu Głównego. „Kadra” odczuwa brak środków obrotowych, czemu jednak w obecnej sytuacji finansowej Zarząd Główny zapobiec nie może. Bilanse „Kadry” wykazują, jak dotychczas, pewne nadwyżki, pomimo odpisów na fundusze rezerwowe, wynoszące w bilansie 1./I. 1932 r. zł. 23.448,25, przy kapitale udziałowym zł. 30.000 i ogólnej sumie bilansowej zł. 355.657,25.

Nadwyżki wynosiły za okres 1./VII. 1928 r. — 31./XII. 1929 zł. 40.040,79, za rok 1930 — 24.712,03 zł. i za rok 1931 — zł. 3.040,52. Naogół więc rezultaty działalności „Kadry” są zadawalające.

„Centralna Składnica” (dawniej Komisja Dostaw Strzeleckich) rozwija się stopniowo, nie osiągając jednak tego stopnia rozwoju, jaki byłby pożądanym dla tej placówki. W każdym razie nie jest ona przedsiębiorstwem deficytowym, gdyż nadwyżki w okresie 1./I. 1929 do 1./I. 1932 wyniosły zł. 30.018,58. Otworzenie przy Okręgach składnic filjalnych wzmogłoby niewątpliwie obrót towarowy, rozszerzając podstawy operacyjne Centralnej Składnicy. Należy się spodziewać, że w tym właśnie kierunku pójdzie w przyszłości rozwój działalności Centralnej Składnicy.

Zarówno Drukarni jak i Centralnej Składnicy nie można zaliczyć do tych pozycji aktywowych, których upłynnienie jest łatwe, przedsiębiorstwa te jednak nie mogą być rozpatrywane wyłącznie pod tym kątem widzenia, gdyż stanowią one niejako instrumenty pomocnicze, niezbędne dla ogólnej działalności Zarządu Głównego, przyczem nie należy zapominać, że wykazują się one pewną rentownością.

Przechodząc do zobowiązań Zarządu Głównego, zaznaczam, że wpływają one całkowicie prawie ze sprawy Stężarzyc, i do chwili jej likwidacji muszą bilans obciążać. Na szczególną uwagę zasługuje rachunek Akceptów. Ten rodzaj zobowiązań jest o tyle niebezpieczny, że wymaga terminowego pokrycia, co wobec trudności finansowych, jakie Zarząd Główny miał do zwalczania, niejednokrotnie stawało się źródłem przykrych sytuacji i pociągało za sobą koszty. Tej pozycji bilansu Zarząd Główny poświęcił dużo wysiłku w celu jej stopniowego, stałego zmniejszania, co też w dużej mierze zostało osiągnięte przez zredukowanie obiegu akceptów okrągiem o sumę zł. 365.000.

Reasumując powyższe, stwierdzić należy, że w okresie trzechletniej swej działalności gospodarczej, Zarząd Główny osiągnął rezultaty dobre, zwłaszcza, jeżeli się uwzględni trudne warunki finansowe, w jakich muszono pracować. Szczególną zasługą Zarządu Głównego jest realny bilans i opracowanie takiej jego formy, która ułatwia orjentowanie się w sprawach majątkowych Zarządu Głównego, nie pozostawiając miejsc rachunkowo niejasnych, przez co stworzona została trwała podstawa dla dokładnych porównań i oceny przyszłych bilansów.

To też imieniem Komisji Rewizyjnej zgłaszam wniosek, aby Walny Zjazd Delegatów przyjął przedstawione mu bilanse i sprawozdania rachunkowe za okres 1./I. 1929 — 31./III. 1932 r. do zatwierdzającej wiadomości i udzielił absolutorjum ustępującemu Zarządowi Głównemu”.

Po sprawozdaniu ob. Borysławskiego Przewodniczący ogłosił przerwę 20 minutową.

Po przerwie głos zabiera referent Komisji Statutowo - regulaminowej ob. Minkowski.

„Statut to konstytucja Związku Strzeleckiego, to pacta conventa, które mają wytyczyć ramy działalności wybranych elektów.

Praca nad statutem przeszła szereg ogniw wstępnych i dziś po wprowadzeniu ostatecznych poprawek przez Komisję statutowo - regulaminową, jestem upoważniony do przedstawienia go Walnemu Zjazdowi.

Czy statut jest doskonały? — Nie! — Czyż można ująć bujne życie w szereg suchych paragrafów? — Tego dzieła jeszcze nie dokonał żaden śmiertelnik i nie dokona nigdy.

Chcielibyśmy jednak wytyczyć ramy — ramy któreby przerwały pewien stan *ex lex*, któreby możliwie odpowiadały życiu, któreby pod względem prawnym ułatwiły rozwój Organizacji. Jakie są cechy podstawowe? A więc w pierwszym rzędzie uniwersalizm. — Ambicją Związku jest prowadzenie jaknajszerszych prac pod znakiem wychowania obywatelskiego w tradycjach przedwojennego Związku, po liniach wskazanych przez Marszałka Piłsudskiego. Chcielibyśmy widzieć nietylko młodzież przedpoborową, ale i rezerwistów, chcielibyśmy pod sztandarem Związku skupić nie tylko ogół obywateli Polaków w Polsce, ale i zagranicą.

Wprowadzamy do statutu — bo istnieją już w życiu — szereg nowych dziedzin: przysposobienie rolnicze, czynny współdział w opiece społecznej, rozwinięcie własnych placówek sportowych, strzeleckich domów ludowych i t. p.”

Po zreferowaniu całkowitej struktury organizacyjnej nowego statutu, ob. plk. Minkowski stawia wniosek, aby Walny Zjazd ustanowił jako najwyższą odznakę honorową Organizacji „Krzyż Strzelecki”, o wyglądzie zbliżonym do ogólnego typu orderów i odznaczeń. Do opracowania szczegółowego wyglądu i regulaminu „Krzyża Strzeleckiego”, proponuje upoważnić Radę Naczelną.

Statut wraz z wnioskiem ob. Minkowskiego został przez Walny Zjazd Delegatów przyjęty.

W dalszym ciągu ob. Minkowski referuje regulamin Komisji Rewizyjnej Głównej, który również przez Walny Zjazd został zaakceptowany.

WYBORY.

Głos zabiera ob. Kurkiewicz przewodniczący Komisji mandatowej zawiadamiając Walny Zjazd, że Komisja Matka przyjęła kandydaturę ob. mecenasa Paschalskiego na prezesa Zarządu Głównego.

Walny Zjazd gromkimi oklaskami powitał ten wybór.

Ob. Paschalski — „Obywatele! Dziękuję Wam za wybór. Wierzajcie, że rozumiem szczyt, który mnie w tej chwili spotyka. Ze słowem Związek Strzelecki dla każdego z nas, którzy w przeciągu życia trwaliśmy bez przerwy w obozie Pierwszego Marszałka Polski, łączy się tyle wspomnień sięgających w najgłębsze wirydarze duszy ludzkiej, że nie znam w zakresie pracy wojskowo - obywatelskiej szczytu większego.

Rozumiejąc szczyt, zdaję sobie sprawę z odpowiedzialności jaka na mnie spoczywa.

Jednakże nie chcę o niej mówić, chcę być zwięzłym ze względów zasadniczych. Powiedział gen. Rydz - Śmigły, w swoim przemówieniu o wadze codziennej szarej pracy, przekuwającej życie.

Praca ta nie znosi nadmiaru słów, praca ta żąda, ażeby słowo było jak nieomylna zapowiedź czynu. Wierzajcie mnie, że krok sprężysty maszerującego oddziału strzeleckiego jest dla mnie dzisiaj więcej wart, niż tysiące świetnych zmarnowanych słów. Na słowa nie mamy już dzisiaj czasu.

Okres, który przeżywamy jest czasem wielkich zdarzeń na froncie gospodarczym świata. Wojna, która się toczy jest prawie równie straszliwą, jak wojna w okopie i nie mniej brzemienna w następstwa. Związek Strzelecki będąc wyrazem wielkiej ideologii tych, którzy za Polskę walczyli, lub dla Polski polegli, niewątpliwie nie może na te zjawiska pozostać nieczułym. Lecz front gospodarczy, jak każdy front, nie znosi słów.

Karne posłuszeństwo i milczenie, łączone z wiarą w wodzów, decydują o zwycięstwie, dlatego też od siebie, jako od prezesa zarządu, wymagam, ażebym mówił krótko.

Zechciejcie jednak uwierzyć, że mam w sercu wizję Związku Strzeleckiego jako spadkobiercę niezapomnianych tradycji z przed lat 20, że Związek Strzelecki w mojem rozumieniu to wielki warsztat kształtowania psychiki narodu na odcinku wojskowo - cywilnym.

Co więcej, wielkość Związku to jedna z gwarancji spokojnej realizacji zamierzeń, symbolu Polski Marszałka Józefa Piłsudskiego na wszelkich terenach Jego pracy, to chyba każdemu z obywateli dla zrozumienia wagi jego działalności wystarczy.

Samo przez się praca moja wymaga pewnych warunków. Jednym z nich to pomoc i opieka gen. Śmigłego, który tyle swojego serca i czasu Związkowi oddał. Drugi warunek, to zespolony wysiłek nas wszystkich. Chciałbym i tutaj, zwracam się przedewszystkiem do obywateli komendantów, ażeby przyszedł czas, gdy będziemy się rozumieli bez słów, wystarczą nam spojrzenia pełne wzajemnego zaufania i zrozumienia wagi sprawy.

Oświadczam, że daję Związkowi swoją miłość, swoje siły i wolę zre-

alizowania wiązki wielkiego Związku. Te nie wystarcza, wielkość Związku jest w Waszych Obywatela, rękach!"

W dalszym ciągu ob. Kurkiewicz odczytują listę Zarządu Komisji Rewizyjnej Głównej i Sądu Strzeleckiego: do Zarządu weszli członkowie ob. ob. Minkowski Anatol, Dojan - Surówka płk., Lissowski Karol, Glinicki Zbigniew, Kudelska Stefanja, Praussowa Zofja, Podwysocki Stanisław, Muszkiet - Królikowski Henryk, Rouppert Kazimierz, Gluth - Nowowiejski Alojzy, płk.

Do Komisji Rewizyjnej Głównej weszli ob. ob.: dr. Bogusławski Stefan, Szubartowicz Tadeusz, Borysławski Lucjan, Podgórski Przemysław, Syska Mieczysław, Gnoiński Jan i Kowalewska Halina.

Do Sądu Honorowego weszli ob. ob.: Bacia Kazimierz, dr. Kołodziej-ski Jan, adw. Dreszer Juliusz, Szostkiewicz Tadeusz, Mateja Stefan.

Wszystkie te listy przez Walny Zjazd zostały przyjęte.

WNIOSKI.

Głos zabiera ob. Naimski, przewodniczący komisji ogólnej, czyli wnioskowej.

Przedstawia Walnemu Zjazdowi wnioski powzięte na komisji wnioskowej:

Wniosek I. 1) W myśl wskazań Pierwszego Marszałka Polski, Walny Zjazd Delegatów Związku Strzeleckiego stwierdza, że wyścig pracy musi być wielkiem zawołaniem Polski dzisiejszej.

Dopełniając tedy testamentu tych, którzy na rozkaz Komendanta stanęli do wyścigu krwi, Walny Zjazd uznaje wytężoną propagandę pracy za jedno z ważkich zadań Zw. Strzeleckiego.

2) W okresie szalejącego kryzysu gospodarczego, wymagającego olbrzymich ofiar wszystkich obywateli na rzecz Państwa, Walny Zjazd wyraża przekonanie najgłębsze, że społeczeństwo zrozumie wielkość walki, którą Polska w tym okresie toczy na froncie gospodarczym. Należyte docenianie znaczenia państwowego codziennej, rzetelnej pracy każdego Pol-ski obywatela oraz ofiarnego stosunku obywatela do Państwa, musi przeniknąć świadomość całego społeczeństwa, zaś w Zw. Strzeleckim znaleźć głównych szermierzy.

3) Zjazd stwierdza, że jak zawsze tak i dzisiaj Józef Piłsudski jest symbolem odrodzonej Ojczyzny i składa wielkiemu szermierzowi honoru Polski, niestrudzonemu budowniczemu Państwa, wyrazy najgłębszego oddania oraz uroczyste przyrzeczenie karnego posłuszeństwa.

4) Zjazd wyraża, wreszcie, uczucia najgłębszej miłości swojemu wyso-kiemu protektorowi, świetnemu współpracownikowi Marszałka — gen.

Smigłemu za całość jego serdecznej pracy na rzecz Związku i za roztaczaną nad nim opiekę.

Wniosek II. W obliczu wzmagającej się rewizjonistycznej polityki niemieckiej zmierzającej od naruszenia całości granic Państwa i zagrabienia ziem od wieków polskich, oraz wobec wysługiwania się w tej akcji wrogich nam czynników wolnego miasta Gdańska, Walny Zjazd Związku Strzeleckiego reprezentującego bojową gotowość narodu polskiego i bezwzględną ofiarność dla potrzeb Państwa — niniejszem w sposób najbardziej stanowczy stwierdza:

1) uznajemy bezwzględną konieczność utrzymania w mocy obowiązujących traktatów międzynarodowych w sprawach granic. Szare szeregi strzeleckie stoją czujnie i w pełnej gotowości do odparcia każdego ataku na całość naszych granic, oraz na nasze prawa.

Naruszenie traktatów w sprawach granic zwolniłoby nas tem samem z przyjętych przez nas zobowiązań traktatowych i zmusiłoby nas do upomnienia o oswobodzenie reszty ziem polskich pozostających jeszcze pod zaborem, oraz do obrony wiecznie należnego nam stanu posiadania.

2) Ślemy braciom naszym za kordonem słowa serdecznego pozdrowienia i wyrażamy uznanie za ich ofiarną i wytrwałą pracę nad zachowaniem ducha narodowego.

3) Wyrażamy najwyższe oburzenie z powodu nieustannych prowokacyj Gdańska wobec Polski i bezczelnych napaści władz gdańskich na Polskę i jej obywateli zamieszkałych na terenie wolnego miasta.

4) Wzywamy społeczeństwo polskie do gremjalnego organizowania się w Związku Strzeleckim, by wypadki dziejowe zastały naród nasz przygotowany:

Wniosek III. Walny Zjazd Delegatów Zw. Strzeleckiego wyraża swoje ubolewanie z powodu niewłaściwego ustosunkowania się niektórych jednostek duchowieństwa katolickiego do pracy w Zw. Strzel. Tym polskim kapłanom, którzy wnikając w istotę dążeń Zw. Strzel. otaczają go serdeczną ojcowską opieką, Walny Zjazd składa podziękę i wyraża przekonanie że reszta duchowieństwa poprze pracę Zw. Strzeleckiego w jego dążeniach do utrwalenia potęgi Państwa Polskiego.

Wniosek IV. Walny Zjazd Delegatów Zw. Strzeleckiego w Warszawie w dniu 3 lipca 1932 roku zebrany śle bratniej organizacji „Kaitselitów” serdeczne strzeleckie pozdrowienia. Przy tej sposobności wyraża mocne przeświadczenie, że zadzierzgnięte węzły przyjaźni będą się nieustannie rozszerzały i pogłębiały, co w konsekwencji skojarzy oba narody estończyków i polaków silną spójnią braterstwa po wsze czasy, a która wynika z ukochania tych samych ideałów i rozwijania stale wzmacniających się wzajemnych uczuć.

Wniosek V. Walny Zjazd Delegatów Zw. Strzeleckiego w dniu 3 lipca 1932 roku w Warszawie zebrany, śle pozdrowienia organizacji Aizsargi, pragnąc by nawiązane przyjazne stosunki obu naszych organizacyj walnie się przyczyniły do pogłębienia współdziałania obu naszych narodów w wielkiej pracy dla dobra i pokoju ludzkości.

Wniosek VI. Walny Zjazd Zw. Strzeleckiego zebrany w dniu 3 lipca 1932 r. w Warszawie składa strzeleckie podziękowanie za niezmordowaną i pełną sukcesów pracę ob. ppłk. dypl. Władysławowi Rusinowi.

Ujawszy w ręce ster pracy Zw. Strzeleckiego podniósł ob. ppłk. Rusin jej poziom na wysoką wyżynę i nie bacząc na liczne przeszkody świadom wielkiej tradycji naszej organizacji otworzył nową tętniącą rozwojem erę Zw. Strzeleckiego, stwarzając mu podstawy chwalebnej przyszłości.

Wszystkie te wnioski zostały przez Walny Zjazd Delegatów przyjęte.

Głos zabiera przewodniczący ob. Kaplicki. Zawiadamia Walny Zjazd, że narady Zjazdu zostały zakończone, ogłasza, że o godz. 4-ej zostanie złożony wieniec na grobie Nieznanego Żołnierza, zaś o godz. 4.30 cały Zjazd zamelduje się u Pana Prezydenta na dziedzińcu Zamkowym.

Pierwsze zebranie Rady Naczelnej odbędzie się jeszcze dzisiaj o godzinie 8.30.

W dalszym ciągu ob. Kaplicki zaznacza, że na terenie politycznym gromadzą się ciężkie chmury — Państwo potrzebuje zdyscyplinowanej i karnej organizacji i taką organizacją bezsprzecznie jest Związek Strzelecki. Wzywa wszystkich, aby stanęli przy naszym boku i byli nam pomocni. Szczególnie wszystkich tych, którzy rzucają w nas różnemi oszczerstwami. Oświadcza, że Zw. Strzelecki daruje im wszelkie winy, gdyż nie wiedzą co czynią.

Ob. Kaplicki zwracając się do reprezentantów obozu przeciwnego, obecnych na Zjeździe, prosi, aby chcieli zanotować oświadczenie nasze, że Związek Strzelecki w razie potrzeby, bronić będzie wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na zapatrywania polityczne.

Stawia wniosek o podziękowanie raz jeszcze ob. red. Śpiczyńskiemu za tak owocną pracę na stanowisku prezesa.

Wniosek przyjęto gromkimi oklaskami.

Ob. Kaplicki dziękuje delegatom Walnego Zjazdu za wzorowy ład, porządek i karność, wznosząc okrzyk na cześć Pana Prezydenta i Marszałka Piłsudskiego, podchwycony przez zebranych. Ogłasza Walny Zjazd Delegatów Zw. Strzeleckiego zamknięty.

Śpiewając „Rotę”, delegaci opuścili salę zebrań formując się w karne szeregi na ulicy, celem przemarszu do grobu Nieznanego Żołnierza i na Zamek.

Dostojny Panie Prezydencie!

Ci, którzy mają zaszczyt stać w tej historycznej sali przed Panem, Majestatu Rzplitej Najjaśniejszej symbolem żywym i sercom naszym tak wzruszająco bliskim — nie przyszli tu najkrótszą drogą. Jeśli mi wolno dodać, nie przyszli tu drogą najłatwiejszą.

Nie przybyli też bez imienia i bez sztandaru.

Oto wyobrażamy tu, we wkłękłem zwierciadle reprezentacji zjazdowej odbity, Związek Strzelecki — a zatem ideę, zrodzoną z najzarliwszego umiłowania wolności i pragnienia służenia jej czynem twardym i odważnym, męskim i beztrwożnym, nie cofającym się przed wszelką, z osobistych spraw, ofiarą, aż do ofiary z własnej osobowości, aż do daniny krwi : życia włącznie.

Przybywamy tu jako strażnicy i wychowankowie idei, której sztandar pierwszy sztyto w pomrokach niewoli, a która wiodła swych wyznawców i pionierów przez udręki prześladowań, przez pola bitew mogiłami strzelców - legjonistów bogato usłane, przez gorycze obozów jeńców i ducha z przeciwnościami losu heroiczną walką, by wreszcie uczynić ich uczestnikami najświętszego w dziejach triumfu — odzyskania wolności.

Możemy tu mówić o tem przed Panem swobodnie i radośnie zarazem, albowiem Pan, Panie Prezydencie, jako ob. prof. Mościcki, był zawsze czynem i sercem i duszą całą tej idei współtwórcą, pionierem i entuzjastą. Ponieważ w tem, że stoimy tu pod stropami Zamku królów polskich, wolni i pełni poczucia siły własnego państwa — Pan, jako tego Państwa najwyższy szafarz i suweren, — my, jako wierni i oddani jego obywatele — jest i Pana wielka osobista zasługa, że zatem w akcie dzisiejszego naszego hołdu jest jakby podwójna, a porównu wielka sprawa hołdu dla Rzplitej Najdostojniejszego Gospodarza i hołdu dla jego wielkiej osobistej zasługi w walce o wyzwolenie narodu.

Byłoby dla nas prawdziwem szczęściem, gdyby Pan, Panie Prezydencie dostrzegł w dzisiejszym Zw. Strzeleckim ducha idei jego Wielkiego Założyciela, a w olbrzymim, zaiste radosnym, rozwoju organizacji, dobry plon i swojej także pracy.

Nie kieruje bowiem nami nic, krom pragnienia dobrej służby naszemu narodowi i państwu.

Jeśli los wymaga, by tu, na tej ziemi otwartej dla nieprzyjaciół — troska o bezpieczeństwo nie opuszczała nas ani przy pracy, ani w czasie zabaw i wypoczynku, — by rolnik w pole, a mieszczanin do swego warsztatu wychodził niejako z bronią u boku — to Związek Strzelecki nie wi-

dzi dla siebie pilniejszego zadania nad śmiałe wyjście na spotkanie tej konieczności.

Oto skąd rodzi się naczelny cel naszej pracy: wychowanie obywatela-żołnierza, obywatela pełnego wewnętrznej gotowości stąpienia w obronie państwa z bronią w rękę, a zatem obywatela miłującego swój narodowy honor i wolność ponad życie, słowem obywatela, który pracę dnia powszedniego umie łączyć z ideałami ogólnie - ludzkimi i narodowymi i umie także dążyć do realizacji tych ideałów.

Nie doszliśmy, zapewne, w naszej pracy do ideału doskonałości.

Jest on bowiem trudny do osiągnięcia. Mamy przecież świadomość, że znaleźć go można tylko na drodze udoskonalania samych siebie i mozolnego a bezinteresownego zbliżania się do dziejowej treści naszej Ojczyzny. Zbliżania, by nabyć umiejętności najowocniejszego życia dla Niej w okresie pokoju, który oby trwał wiecznie, i służenia jej w czasie wojny, gdyby nas nawiedzić miała.

Z przekonania, że jesteśmy na tej drodze, czerpiemy śmiałość skierowania do Pana Prezydenta skromnej prośby, by zechciał przyjąć symboliczny dokument hołdu — honorową odznakę Związku Strzeleckiego.

WYKAZ TITULACJI OGÓLNEJ

TYTUŁY

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.

URZĄDZENIA PAŃSTWOWE I SPOŁECZNE.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

TYTUŁY

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.

1. Tytuł państwowy — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

Wszystkie tytuły państwowe i społeczne w Polsce w 1919 roku.
Cena 1000 — 1000 sztuk 1000.

INFORMACJE OGÓLNE.

POLSKA.

Długość granic Polski wynosi 5534 klm., w tem 5394 klm. granic lądowych i 140 klm. granic morskich. Z Niemcami granica wynosi 1912 klm., z Rosją Sowiecką 1412 klm., z Czechosłowacją 984 klm., z Litwą 507 klm., z Rumunją 349 klm., z w. m. Gdańskiem 121 klm., z Łotwą 109 klm.

Obszar Polski — 388,4 tysięcy klm.².

LUDNOŚĆ

Ogólna liczba ludności w Polsce w dn. 1 stycznia 1931 wynosiła 31,1 miljonów.

Na 1 km² powierzchni w Polsce przypada 80 mieszkańców. Jednak stosunek ten jest zmienny w różnych dzielnicach kraju: w województwach centralnych przypada na 1 km² 95 mieszkańców, wschodnich — 43, zachodnich — 94 i południowych — 106 mieszkańców.

Narodowości: Polacy — 69%, Rusini — 14%, Żydzi — 8%, Białorusini — 4%, Niemcy — 4%, inni — 1%.

Wyznania: rz.-katolicy — 64%, gr.-katolicy — 10,9%, prawosławni: — 12,4%, ewangelicy — 2,7%, w. moź. — 9,7%, innych wyznań — 0,3%.

Przyrost naturalny: (w 1930 r.) — 526.000. Małżeństw 300.000. Urodzeń 1.016.000, Zgonów 490.000.

Emigracja: W 1930 r. wyemigrowało 218.400 osób. Do krajów europejskich: 171.900 (do Francji 86.500, do Niemiec 77.500). Do krajów pozaeuropejskich 46.500 (do Ameryki Poł. 18.700, do Palestyny 2.400).

Reemigracja: W roku 1930 powróciło do Polski 101.100 osób. Z krajów europejskich 93.500 (z Francji 9.800, z Niemiec 75.000). Z krajów

pozaeuropejskich 7.600 (ze St. Zjedn. Am. Płn. 1.100, z Kanady 1.800, z Ameryki Poł. 2.800, z Palestyny 200 osób).

Polacy zagranicą: Przeszło 7 milionów Polaków mieszka poza Polską. Z tego: w Ameryce Płn. — 3.200.000, w Rosji — 1.500.000, w Niemczech — 1.300.000, we Francji — 600.000, w Ameryce Poł. — 250.000, w innych krajach — 200.000 osób.

MIASTA O LUDNOŚCI POWYŻEJ 100 TYSIĘCY MIESZKAŃCÓW.

Warszawa — 1.115.000 m.; Łódź — 606.000 m.; Poznań — 248.000 m.;
Lwów — 242.000 m.; Kraków — 212.000 m.; Wilno — 209.000 m.; Katowice — 131.000 m.; Lublin — 122.000 m.; Bydgoszcz — 118.000 m.; Częstochowa — 114.000 m.; Sosnowiec — 102.000 m.; Białystok — 100.000 m.

MIASTA PONAD 20.000 MIESZKAŃCÓW.

Baranowicze — 28101 m.; Będzin — 27855 m.; Brześć nad Bugiem — 29553 m.; Chełm — 23221 m.; Dąbrowa Górnicza 41681 m.; Drohobycz — 35761 m.; Gniezno — 25694 m.; Grodno — 35148 m.; Inowrocław — 24277 m.; Jarosław — 21680 m.; Kalisz — 44613 m.; Kielce — 43695 m.; Kołomyja — 31708 m.; Kowel — 20818 m.; Królewska Huta 72641 m.; Łomża — 22014 m.; Łuck — 23390 m.; Nowy Sącz — 26280 m.; Ostrowiec — 22215 m.; Pabjanice — 34967 m.; Pińsk — 23468 m.; Piotrków — 46831 m.; Płock — 27751 m.; Przemyśl — 47958 m.; Radom — 61599 m.; Radomsko — 20572 m.; Równe — 80482 m.; Rzeszów — 24942 m.; Siedlce — 30676 m.; Stanisławów — 51391 m.; Stryj — 27358 m.; Tarnopol — 32003 m.; Tarnów — 35347 m.; Tomaszów Mazowiecki — 28285 m.; Toruń — 39424 m.; Włocławek 40288 m.; Zamość — 23000 m.; Zawiercie — 29480 m.; Zgierz — 21120 m.; Żyrardów — 21336 m.

GÓRY, RZĘKI, JEZIORA.

Tatry. Najwyższa góra w Polsce — Rysy w Tatrach posiada wysokość 2500 mtr., Świnica 2306 mtr., Hinczowa przełęcz 2306, Gąsienicowa turnia 2281, Kościelec 2159, Zawrat przeł. 2156, Krzesanica 2123, Mnich 2064, Wrota Chałubińskiego przełęcz 2033, Beskid 2012, Giewont 1900 mtr.

Beskid Wschodni. Najwyższa góra Howerla — 2058 mtr., Pop Iwan 2026, Iłowyszczka 1815 mtr.

Beskid Zachodni. Najwyższa góra w Beskidzie Zachodnim — Babia Góra — 1725 mtr., Łysa Góra 1325, Jaworzyna 1288, Barania Góra 1214 mtr.

Pieniny. Najwyższa góra w Pieninach — Trzy Korony — 982 mtr.
Czerwona Skała — 811 mtr., Sokolica — 746 mtr.

Łysogóry. Łysica — 611 mtr.

Rzeki żeglowne. Wisła — długość 930 klm., Bug — 704 km.,
Narew — 279 km., Styry — 220 km., Dniestr — 354 km., Warta — 218 km.,
San — 159 km., Prypeć — 150 km., Biebrza — 82 km.

Jeziora. Polska ma około 5000 jezior, najwięcej w Poznańskim
(około 1000) i w Wileńszczyźnie (około 1000). Największą powierzchnię po-
siada jezioro Śniadrwy — 119 klm², Narocz 82, Dryświaty 41, Gopło 36,5,
Świtez 27 klm². Najgłębszy jest Czarny Staw nad Morskiem Okiem — 80
mtr., Wielki Staw 78, Morskie Oko 54 mtr.

NAJWAŻNIEJSZE DATY HISTORYCZNE.

X w. Chrzest Mieszka 966. Pierwsze biskupstwo polskie w Poznaniu
968. Męczeństwo św. Wojciecha 997. Zajęcie Chrobacji z Krakowem, Moraw
i Słowaczyny 999. Pielgrzymka Ottona do Gniezna. Założenie arcybiskup-
stwa w Gnieźnie 1000.

XI. Bolesław Chrobry w posiadaniu Czech 1003—4. Wojny z Bole-
ławem Chrobrym. Odebranie Czech. Łużyce zostają przy Polsce 1004—18.
Pokój w Budziszynie. Zajęcie Kijowa. Odebranie grodów czerwieńskich
przez Bolesława Chrobrego 1018. Koronacja Bolesława 1025. Brzetysław
odbiera Morawę Polsce 1029. Odebranie Łużyc i zhołdowanie Mieczysła-
wa II 1032. Odzyskanie Śląska 1054. Wojny czeskie i węgierskie, odzyskanie
połudn. Słowaczyny 1061—3. Zajęcie Kijowa i grodów czerwieńskich 1069.
Koronacja Bolesława 1076. Zabójstwo św. Stanisława 1079. Oderwanie się
Rusi Czerwonej od Polski. Ruryk Rościszłowicz 1087. Pojednanie się Zbign-
iewa z Władysławem. Wygnanie Sieciecha 1097.

XII. Zwycięstwo pod Nakłem. Podbicie Pomorza. „Psie Pole” 1109.
Podbicie Pomorza zachodn. i ziem zaodrzańskich 1121. Biskupstwo w Wo-
linie, św. Otto z Bambergu 1130. Zgoda w Merseburgu z Lotarem III 1135.
Statut Bolesława 1138. Wyprawa Fryderyka do Polski 1157. Oddanie Ślą-
ska Bolesławowi Wysokiemu i Mieszkowi 1163. Zjazd w Łęczycy 1180. Ks.
Bogusław II szczeciński księciem rzeszy niemieckiej 1181. † Leszek Mazo-
wiecki 1186. Kazimierz Sprawiedliwy przywraca tron Włodzimierzowi 1189.
Leszek Biały i Mieczysław Stary 1194.

XIII. Mieczysław III. Założenie zakonu kawalerów mieczowych w
Inflantach 1204. Nadanie ziemi chełmińskiej i Nieszawy Zakonowi niemiec-
kiemu 1226. Walki o tron krakowski 1227—1234. Połączenie Zakonu kawa-
lerów mieczowych z Zakonem niemieckim 1237. Początek najazdów Ba-
tuchana na Ruś halicką 1238. Mendog, książę litewski 1240—63. Bitwa pod

Lignicą 1241. Chrząst Mendoga i koronacja jego na króla 1252. Powtórny najazd Tatarów 1259. Henryk Probus 1289—90. Wacław I czeski księciem krakowskim 1291. Przemysław posiada Pomorze i koronuje się królem polskim 1295. † Przemysław 1296. Wacław II, królem. Prusy ziemczone 1300.

XIV. Wacław III królem 1305. † Wacław III. Wygaśnięcie Przemysli-dów 1306. Utrata Pomorza na rzecz Krzyżaków. Malborg stolicą 1309. Ko-ronacja Łokietka 1320. Pierwsza wojna z Krzyżakami 1326—33. Traktat wyszehradzki. Zrzeczenie się Śląska 1335. Zajęcie ziemi halickiej 1340. † Giedymin. Walki Olgierda z Kiejstutem 1341. Traktat kaliski z Krzyżakami 1343. Olgierd wstępuje na tron 1345. Statut wiślicki 1347. Traktat w Budzie co do następstwa Ludwika 1355. Założenie akademji w Krakowie 1364. Ruś pod Władysławem Opolczykiem 1372—79. Pakta koszyckie 1374. † Olgierd. Jagiełło 1377. Bezkrólowie 1382—1384. Ślub Jadwigi z Jagiełłą 1386. Chrząst Litwy. Odzyskanie Rusi Czerwonej 1387. Witold wielkim księciem litewskim 1392. † Jadwiga. Klęska Witolda nad Worskłą 1399. Wznowienie Akademji Krakowskiej 1400.

XV. Bitwa pod Grunwaldem 1410. Pokój w Toruniu 1411. Zygmunt zastawia 13 miast spiskich u Jagiełły 1412. Unja horoǳelska 1413. Edykt wieluński przeciw Husytom 1424. † Witold 1430. Klęska Świdrygiełły i Za-konu pod Wilkomierzem 1435. Wieczysty pokój z Zakonem w Brześciu 1436. Unja florencka 1439. Śmierć Warneńczyka w bitwie pod Warną 1444. Bez-królowie 1444—47. Statuta mieszańskie. Początek 13-letniej wojny z Krzyżakami 1454. Zdobyć Malborga 1457. Pokój toruński z Krzyżakami 1466. Statuta Piotrkowskie 1496. Wyprawa wołoska 1497. Klęska Konstantego Ostrogskiego nad Wiedroszą 1499.

XVI. Sejm w Piotrkowie. Odnowienie Unji z Litwą 1501. „Nihil novi“ na sejmie radomskim 1505. Rokosz Glinńskiego 1508. Zwycięstwo pod Orszą. Utrata Smoleńska 1514. Zjazd wiedeński. Układ między Jagiellonami a Maksymiljanem I 1515. Berecci Bartłomiej buduje kaplicę Zygmuntowską 1518—30. Hołd Albrechta pruskiego 1525. Przyłączenie Mazowsza 1529. Wojna kokosza 1537. Domaganie się szlachty zboru narcoǳowego, liturgji w języku ojczystym i zniesienia celibatu 1556. Podobieństwo Inliant. Gothard Kettler świeckim księciem Kurlandji 1561. Sejm w Piotrkowie (egzekucja dóbr) 1562. Utrata Połocka na rzecz Moskwy 1563. Sprowadzenie jezuitów (Hozjusz) 1565. Unja lubelska 1569. Zgoda sandomierska „Polskie wyznanie“ 1570. Wygaśnięć Jagiellonów 1572. Sejm konwokacyjny. Elekcja pod Warszawą. „Artykuły Henrykowe“ 1573. Obwołanie królem Maksymiljana przez prymasa 1575. Zjazd w Jędrzejowie 1576. Trybunały dla Małopolski i Wielkopolski. Organizacja kozaków, „Rejestrowi“ 1578—79. Zdobyć Po-łocka 1579. Zdobyć Wielkich Łuk 1580. Rozejm z Moskwą w Jamie Za-palskim 1582. Bitwa pod Byczyną 1588. Unja Brzeska 1596.

XVII. Początek 60-letniej wojny szwedzkiej 1601. Złożenie Zygmunta z tronu szwedzkiego 1604. Bitwa pod Kircholmem 1605. Wyprawa Dymitra Samozwańca do Rosji 1605. † Zamoyski 1606. Rokosz Zebrzydowskiego 1606—9. Zwycięstwo pod Kłuszynem. Żółkiewski w Moskwie 1610. Zdobywanie Smoleńska 1611. Traktat buszyński w Jarudze z Turcją 1617. Rozejm w Dywilinie. Prusy dostają się Brandenburgji jako lenno polskie 1618. Klęska pod Cecorą. † Żółkiewski 1620. Zwycięstwo pod Chocimem. † Chodkiewicz 1621. Bitwa pod Trzcianą. Rozejm w Altmarku 1629. Sześćoletni rozejm w Sztumie 1630. Pokój w Polanowie. Szczyt powodzenia Polski w wojnach z Moskwą 1634. Dwudziestoletni rozejm w Sztumdorfie 1635. Układy z Wenecją co do rozpoczęcia wojny z Turcją 1645. Bunt Chmielnickiego 1648. Bitwa pod Beresteczkiem 1651. Pierwsze „Liberum veto” 1652. Chmielnicki poddaje się carowi 1654. Kapitulacja szlachty wielkopolskiej pod Ujściem. Szwedzi zajmują Warszawę. Konfederacja tyszowiecka 1655. Bitwa pod Warszawą 1656. Traktat welawsko - bydgoski 1657. Ugoda w Hadziaczu 1658. Pokój w Oliwie 1660. Rokosz Lubomirskiego 1665—6. Pokój w Andruszowie 1667. Abdykacja Jana Kazimierza 1668. Umowa buczacka 1672. Zwycięstwo Sobieskiego pod Chocimem 1673. Traktat żurawiński 1676. Sobieski pod Wiedniem 1683. Pakta grzymałtowskie. Zrzeczenie się Kijowa, Smoleńska, Czernichowa, Drohobuża 1686. Pokój karłowicki. Odzyskanie Podola z Kamieńcem 1699.

XVIII. Wojna północna. Bitwa pod Narwą 1700—21. Bitwy pod Rygą i Kliszowem 1701. Detronizacja Augusta. Obwołanie Leszczyńskiego królem 1704. Pokój w Altransztadzie 1706. Bitwa pod Połtawą 1709. August wraca do Polski 1709. Konfederacja w Tarnogrodzie 1715. Sejm niemy 1717. Polska wojna sukcesyjna 1733—35. Pokój wiedeński 1738. Leszczyński otrzymuje Lotaryngję i Bar w dożywocie 1738. Reformy Czartoryskich 1764. Założenie korpusu kadetów 1765. Konfederacja radomska 1767. Konfederacja barska 1768—72. Rzeź humańska 1768. Zajęcie Spizu przez Węgrów 1770. Pierwszy podział Polski 1772. Komisja Edukacyjna 1773—94. Sejm czterdziętni 1788—91. Konstytucja 3-go maja 1791. Konfederacja w Targowicy 1792. Drugi podział Polski 1793. Powstanie Kościuszki. Racławice. Maciejowice. Rzeź Pragi 1794. Trzeci podział Polski 1795.

XIX. Statut organizacyjny Aleksandra I 1803. Utworzenie Ks. Warszawskiego 1807. Powiększenie Ks. Warszawskiego (pokojem wiedeńskim) 1809. Kongres wiedeński 1814—15. Kraków Rzeczypospolitą 1830—46. Powstanie listopadowe 1830—31. Bitwy pod Grochowem i Ostrołęką. Zdobywanie Warszawy. Utrata Konstytucji 1831. Powstanie styczniowe 1863—4.

XX. Wojna światowa 1914—18. Wymarsz strzelców z Krakowa 6. VIII. 1914. Opróżnienie Warszawy przez Rosjan 5. VIII. 1915. Proklamo-

wanie przez państwa centralne królestwa polskiego 5. XI. 1916 Wywiezienie Kom. Piłsudskiego do Magdeburga 1917. Ustanowienie Rady Regencyjnej 1917. Pokój w Brześciu Litewskim 1918. Rozbrojenie Niemców i powrót Komendanta Piłsudskiego do Warszawy 11. XI. 1918. Przekazanie całkowitej władzy Kom. Piłsudskiemu 14. XI. 1918. Zwólanie Sejmu Ustawodawczego 1. II. 1919. Traktat Wersalski 1919. Wojna z bolszewikami 1919—1920. Zwycięstwo nad Wisłą 16. VIII. 1920. Uchwalenie konstytucji 17. III. 1921. Pokój w Rydze 1921. Odzyskanie części Górnego Śląska 1921. Odzyskanie ziemi Wileńskiej 1922. Uznanie wschodnich granic Rzeczypospolitej przez mocarstwa 1923. Wprowadzenie złotego 1924. Wojna celna z Niemcami 1925. Przewrót majowy 12—14. V. 1926. Wybór Polski do Rady Ligi Narodów 1926. Powszechna Wystawa Krajowa 1929.

TARYFA POCZTOWA.

Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem.

Przesyłki Listowe:

Listy miejscowe: a) prywatne do 20 gr. — 15 groszy, ponad 20 do 250 gr. — 25 groszy, ponad 250 gr. do 500 gr. — 40 groszy; b) urzędowe do 20 gr. — 15 groszy, ponad 20 — 250 gr. — 25 groszy, ponad 250 do 2000 gr. — 35 groszy.

Listy zamiejscowe: a) prywatne do 20 gr. — 25 groszy, ponad 20 — 250 gr. — 50 groszy, ponad 250 — 500 gr. — 80 groszy; b) listy urzędowe do 20 gr. — 25 groszy, ponad 20 — 250 gr. — 50 groszy, ponad 250 do 2000 gr. — 70 groszy.

Wymiary listów w każdym z trzech kierunków nie mogą przekraczać 45 cm. lub jeżeli list ma formę rulonu 75 cm. długości i 10 cm. średnicy.

Kartki pocztowe: miejscowe pojedyncze — 10 groszy, z opłaconą odpowiedzią — 20 groszy i zamiejscowe pojedyncze — 15 groszy, z opłaconą odpowiedzią — 30 groszy.

Wymiary kartek pocztowych nie mogą być większe niż 15 x 10,5 cm. ani mniejsze niż 10 x 7 cm.

Druki: a) prywatne — do 25 gr — 5 gr., ponad 25 do 50 g. — 10 gr., ponad 50 do 100 g. — 15 gr., ponad 100 do 250 g. — 25 gr., ponad 250 do 500 g. — 50 gr., ponad 500 do 1000 g. — 60 gr., ponad 1000 do 2000 g. (tylko pojedynczo wysyłane tomy) 70 gr.; b) urzędowe: do 25 g. 5 gr., ponad 25 do 50 g. — 10gr., ponad 50 do 100 g. — 15 gr., ponad 100 do 250 g. — 25 gr., ponad 250 do 2000 g. — 40 gr.; c) bezadresowe do 50 g. (tylko w obrocie wewnętrznym) 5 gr. Wymiary: jak dla listów.

Druki dla ociemniałych do 5 kg. — 5 gr. Wymiary: jak dla listów.

Papiery handlowe: do 250 g. — 25 gr., ponad 250 do 500 g. — 50 gr., ponad 500 do 1000 g. — 60 gr. Wymiary: jak dla listów.

Próbki towarów: do 250 g. — 25 gr., ponad 250 do 500 g. — 50 gr. Wymiary próbek nie mogą przekraczać: 45 x 20 x 10 cm. lub jeżeli próbka ma formę rulonu: 45 cm. długości i 15 cm. średnicy.

Przesyłki mieszane: (druki, próbki towarów, papiery handlowe): do 250 g. — 25 gr., ponad 250 do 500 g. — 50 gr., ponad 500 do 1000 g. — 60 gr. Waga i wymiary poszczególnych części składowych przesyłki nie mogą przekraczać norm, przepisanych dla każdej z tych części.

Czasopisma: a) prenumerowane za pośrednictwem poczty (tylko w obrocie wewnętrznym): 1. Opłata za przesłanie i doręczenie. Za każdy egzemplarz do 25 g. — 1 gr., ponad 25 do 50 g. — 1,1 gr., ponad 50 do 75 g. — 2,2 gr., ponad 75 do 100 g. — 2,5 gr., ponad 100 do 150 g. — 3 gr., ponad 150 do 250 g. — 3,5 gr., ponad 250 do 500 g. — 6,7 gr., ponad 500 do 1000 g. — 9 gr., ponad 1000 do 2000 g. — 12 gr. Za czasopisma wychodzące 2 razy dziennie, lecz rozsyłane raz dziennie, oblicza się należność według łącznej wagi obydwóch numerów.

2. Należność manipulacyjna. Za czasopisma, wychodzące pięć razy na tydzień lub częściej, od każdego egzemplarza abonowanego czasopisma, miesięcznie 10 gr. Za czasopisma, wychodzące rzadziej niż 5 razy na tydzień, od każdego wysłanego numeru abonowanego czasopisma pół grosza. Obie powyższe opłaty, podane w zaokrąglonej kwocie w cenniku czasopism, pobiera się zgóry, przy zamawianiu czasopisma. Za przesyłanie zaglętych egzemplarzy za bieżący, najkrótszy dla danego czasopisma okres prenumeraty nie pobiera się żadnej dodatkowej opłaty.

b) przekazywane przez wydawców: Opłatę wskazaną pod a) poz. 1 pobiera się ryczałtem zgóry za zgłoszony dozwolony okres prenumeraty.

Dodatki do czasopism: a) Dodatki zwyczajne, dołączone do jednego egzemplarza czasopisma nie podlegają opłacie, jeżeli waga pojedyncza dodatku lub wszystkich dodatków łącznie nie przekracza 100 gramów. Dodatki zwyczajne ponad 100 do 250 g. — 4,5 gr., ponad 250 do 500 g. — 9 gr., ponad 500 do 1000 g. — 12 gr. Dołączone do czasopism przez wydawcę blankiety wpłat P. K. O. i przekazy pocztowe na wznowienie prenumeraty wolne są od opłaty. b) Za dodatki nadzwyczajne dołączone do jednego egzemplarza czasopisma pobiera się przy nadaniu 60 procent taryfowej opłaty dla druków prywatnych odpowiedniej wagi.

Obrót zagraniczny:

(z wyjątkiem Wolnego Miasta Gdańska).

L i s t y: do 20 gr. — 60 groszy, za każde dalsze 20 gr. — 30 groszy. Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier; do 20 gr. — 50 groszy, za każde dalsze 20 gr. — 30 groszy. Najwyższa dopuszczalna waga — 2 kg. Wymiary listów w każdym z trzech kierunków nie mogą przekraczać 45 cm. lub jeżeli list ma formę rulonu 75 cm. długości i 10 cm średnicy.

K a r t k i p o c z t o w e pojedyncze — 35 groszy, z opłaconą odpowiedzią — 70 groszy. Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier: pojedyncze — 30 gr., z opłaconą odpowiedzią — 60 groszy. Wymiary kartek pocztowych nie mogą być większe niż 15×10.5 cm. ani mniejsze niż 10×7 cm.

Druki: Za każde 50 gr. — 10 gr. Najwyższa dopuszczalna waga — 2 kg.; waga pojedynczo wysyłanych tomów może wynosić — 3 kg. Wymiary: jak dla listów.

Druki dla ociemniałych: Za każde 1000 gr. — 5 groszy. Do Austrii, Czechosłowacji i Węgier: do wagi 5 kg. — 5 groszy. Najwyższa dopuszczalna waga — 5 kg. Wymiary: jak dla listów.

Papiery handlowe: Za każde 60 gr. — 10 groszy; najmniej jednak — 50 groszy. Najwyższa dopuszczalna waga: 2 kg. Wymiary: jak dla listów.

Próbki towarowe: Za każde 50 gr. — 10 groszy; najmniej jednak — 20 groszy. Najwyższa dopuszczalna waga: 500 gramów. Wymiary próbek nie mogą przekraczać: $45 \times 20 \times 10$ cm., lub jeżeli próbka ma formę rulonu: 45 cm. długości i 15 cm. średnicy.

Przesyłki mieszane (druki, próbki towarów, papiery handlowe): Za każde 50 gr. — 10 groszy; najmniej jednak — 20 groszy — jeżeli przesyłka składa się z druków i próbek towarów; w innych wypadkach najmniej — 60 groszy. Najwyższa dopuszczalna waga ogólna: 2 kg. Waga i wymiary poszczególnych części składowych przesyłki nie mogą przekraczać norm, przepisanych dla każdej z tych części.

Czasopisma: Za każde 50 gr. — 10 groszy. Do Albanii, Algieru, Argentyny, Belgii, Bułgarii, Brazylii, Egiptu, Estonii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Jugosławii, Kuby, Luksemburka, Łotwy, Meksyku, Niemiec, Persji, Portugalii, Rumunii, Szwajcarii, Terytorjum Saary, Tunisu, Turcji, Watykanu, Związku Socjal. R. R. opłata za czasopisma, przekazywane przez wydawców, wynosi: za każde 50 gr. — 5 groszy.

Do Austrii, Czechosłowacji i Węgier czasopisma, przekazywane przez wydawców, opłaca się jak w obrocie wewnętrznym.

Listy wartościowe: A. Obrót wewnętrzny:

1. Listy wartościowe prywatne i urzędowe:

- a) opłata za list polecony odpowiedniej wagi;
- b) należność asekuracyjna za każde 100 złotych podanej wartości lub ich części: przy listach nadawanych w stanie zamkniętym — 10 gr.; przy listach nadawanych w stanie otwartym — 30 gr.;

Wartość podana nie może przekraczać przy listach prywatnych — 10.000 zł., przy listach władz i urzędów państwowych — 100.000 zł.

2. Listy wartościowe Banku Polskiego oraz kas i urzędów skarbowych z dotacjami i nadmiarami kasowemi:

- a) opłata za list polecony odpowiedniej wagi;
- b) należność asekuracyjna: do 1.000 zł. podanej wartości — 50 gr.; do 5.000 zł. podanej wartości — 100 gr.; do 10.000 zł. podanej wartości — 200 gr.; za każde dalsze 10.000 zł. — 200 gr.

Wysokość podanej wartości nieograniczona.

Należność asekuracyjna wymieniona pod b) ma zastosowanie również do listów wartościowych w obrocie wzajemnych kas i urzędów skarbowych z zawartością znaczków stemplowych, oraz do listów wartościowych, nadawanych przez Główny Urząd Statystyczny pod adresem urzędów celnych z zawartością znaczków statystycznych.

3. W polskim urzędzie pocztowym Gdańsk 1 za listy wartościowe pobiera się:

- a) opłatę za list polecony odpowiedniej wagi;
- b) należność asekuracyjną za każde 300 złotych, podanej wartości lub ich część — 5 gr.; najmniej jednak — 10 gr. Wysokość podanej wartości, jak pod 1) i 2).

B. Obrót z Wolnem Miastem Gdańskiem: Za listy wartościowe pobiera się:

- a) opłatę za list odpowiedniej wagi (jak w obrocie wewnętrznym);
- b) należność za polecenie — 60 gr.;
- c) należność asekuracyjną za każde 300 złotych, podanej wartości lub ich część — 50 gr.

Wartość podana nie może przekraczać 10.000 zł.

C. Obrót Zagraniczny. (Z wyjątkiem W. M. Gdańska). Za listy wartościowe pobiera się:

- a) opłatę za list polecony odpowiedniej wagi;
- b) należność asekuracyjną za każde 300 złotych, podanej wartości lub ich część — 50 groszy. Wartość podana nie może przekraczać 5.000 franków w złocie, względnie ich równowartości w złotych, o ile w obrocie z niektórymi krajami nie obowiązuje kwota niższa.

Przekazy pocztowe:

A. Obrót wewnętrzny:

1. Przekazy pocztowe zwykłe, pobraniowe i zleceniowe: do 10 zł. — gr. 20; ponad 10 — 25 zł. — gr. 35; ponad 25 — 50 zł. — gr. 50; ponad 50 — 100 zł. — gr. 70; ponad 100 — 250 zł. — gr. 95; ponad 250 — 500 zł. — gr. 135; ponad 500 — 750 zł. — gr. 180; ponad 750 — 1000 zł. — gr. 220; ponad 1000 — 1250 zł. — gr. 255; ponad 1250 — 1500 zł. — gr. 290; ponad 1500 — 1750 zł. — gr. 325; ponad 1750 — 2000 zł. gr. 355.

W polskim urzędzie pocztowym Gdańsk 1: do 10 zł. — gr. 15; ponad 10 — 25 zł. — gr. 30; ponad 25 — 50 zł. — gr. 45; ponad 50 — 100 zł. — gr. 65; ponad 100 — 250 zł. — gr. 90; ponad 250 — 500 zł. — gr. 130; od 500 — 750 zł. — gr. 175; od 750 — 1000 zł. — gr. 215; ponad 1000 — 1250 zł. — gr. 250; ponad 1250 — 1500 zł. — gr. 285; ponad 1500 — 1750 zł. — gr. 320; ponad 1750 — 2000 zł. — gr. 350.

Przy zleceniach pocztowych ponad 2.000 zł., przekazywanych za pomocą blankietu nadawczego PKO., pobiera się oprócz opłaty wyżej podanej za przekaz do 2.000 zł. nadto — za każde dalsze 500 zł. lub ich część po 50 gr.

2. Przekazy telegraficzne:

a) opłaty jak pod 1);

b) należność manipulacyjna za sporządzenie telegramu przekazowego — 20 gr.;

d) należność za pospieszne doręczenie, o ile chodzi o przekazy adresowane poste restante lub do miejscowości, należącej do zamiejscowego okręgu doręczeń.

B. Obrót zagraniczny.

1. Do krajów, z którymi wprowadzono obrót przekazowy, z wyjątkiem Kanady, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Wielkiej Brytanji: do 100 zł. — gr. 80; ponad 100 — 200 zł. — gr. 130; ponad 200 — 300 zł. — gr. 180; ponad 300 — 400 zł. gr. 230; ponad 400 — 500 zł. — gr. 280; ponad 500 — 600 zł. — gr. 330; ponad 600 — 700 zł. — gr. 380; ponad 700 — 800 zł. — gr. 430; ponad 800 — 900 zł. — gr. 480; ponad 900 — 1000 zł. — gr. 530.

Za każde dalsze 100 zł. lub ich część — 50 gr.

2. Do Kanady, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Wielkiej Brytanji: do 100 zł. — gr. 100; ponad 100 — 200 zł. — gr. 200; ponad 200 do 300 zł. — gr. 300; ponad 300 — 400 zł. — gr. 400; ponad 400 — 500 zł. —

gr. 500; ponad 500 — 600 zł. — gr. 600; ponad 600 — 700 zł. — gr. 700; ponad 700 — 800 zł. gr. 800; ponad 800 do 900 zł. — gr. 900; ponad 900 — 1000 zł. — gr. 1000.

Za każde dalsze 100 zł. lub ich część — 100 gr.

TARYFA TELEGRAFICZNA.

A. Obrót wewnętrzny:

1. Za telegramy miejscowe (państwowe i prywatne zwykle; opłata od wyrazu — gr. 5. Nadto od każdego wyrazu zasadnicza opłata — gr. 25;

b) za telegramy zamiejscowe (państwowe i prywatne) zwykle; opłata od wyrazu — gr. 15. Nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata — gr. 50.

Telegramy państwowe (S) muszą mieć podpis i pieczęć urzędu wysyłającego:

2. Za telegramy prywatne pilne = D = opłata od wyrazu 45 groszy. Nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata — 50 groszy.

3. Za opłaconą odpowiedź = RPx = opłata w dowolnej wysokości. Przy płatnej wskazówce = RP= oznacza się kwotę wpłaconą na odpowiedź w złotych i groszach, np. RP. 1.55, RP. 2.00, RP. 3.50 i t. d. W granicach podanej kwoty może być nadana odpowiedź jako telegram zwykły lub pilny. Jeżeli należytość za odpowiedź przewyższa kwotę zgóry wpłaconą, nadawca odpowiedzi dopłaca różnicę.

Kupon na odpowiedź może być wykorzystany w ciągu sześciu miesięcy, licząc od następnego dnia po jego wystawieniu.

4. Za telegramy prasowe: opłata od wyrazu — 8 groszy. Nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata — 25 groszy.

Telegramy prasowe oznacza się przed adresem płatną wskazówką służbową „Presse”.

W telegramach prasowych dopuszczona jest tylko płatna wskazówka służbowa =TMx =.

5. Za telegramy prasowe Polskiej Agencji Telegraficznej; opłata od wyrazu — 3 grosze. Nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata — 25 groszy.

Inne warunki ak pod 4.

6. Za telegramy listowe = LT = opłata od wyrazu — 5 groszy; najmniej jednak po 20 wyrazów, t. j. — 100 groszy. Nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata — 25 groszy.

Płatną wskazówkę służbową = LT = umieszcza się przed adresem. Tekst telegramu listowego musi być zredagowany w języku jawnym.

Telegramy listowe mogą być nadawane we wszystkich urzędach telegraficznych i o każdej porze.

Ze szczególnych wskazówek służbowych dopuszczone są = RP = i = poste restante.

Pobraných opłat za telegramy listowe nie zwraca się.

Telegramy listowe wydają się w kolejności po telegramach zwykłych i doręcza się adresatowi pocztą.

7. Za sprawdzenie telegramu = TC = 50% opłaty telegramu zwykłego od tej samej ilości wyrazów.

Telegramy państwowe (S) w mowie tajnej (umówionej lub szyfrowej) sprawdza się przy przetelegrafowaniu z urzędu.

8. Za poświadczenie odbioru:

a) telegraficzne zwykłe = PC = 125 groszy;

b) telegraficzne pilne = PCD = 275 groszy;

c) pocztą = PCP = jak za list zwykły do 20 gramów wagi — 25 groszy.

O doręczeniu telegramu ze znakiem = PCP = zawiadamia się urząd nadawczy pismem służbowym.

9. Za doręczenie telegramu pocztą jako list polecony = PR = jako też za odebranie telegramu na poczcie jako list polecony = GPR = pobiera się należność pocztową wyłącznie za samo polecenie listu — 50 gr.

Za doręczenie telegramu pocztą jako list zwykły nie pobiera się żadnej należności.

10. Za złożenie telegramu do odebrania przez adresata na poczcie jako list zwykły = GP = lub w telegrafii — TR bezpłatnie.

Adresat, względnie jego upoważniony, winien się wylegitymować przy odbiorze telegramu.

11. Za telegramy o kilku adresach = TMx = oprócz normalnej opłaty za telegram dopłaca za każdy odpis 50 wyrazów lub część tychże:

a) za telegram zwykły — 50 groszy;

b) za telegram pilny — 100 groszy.

Opłatę za odpisy pobiera się tyle razy, ile jest adresów mniej jeden. Płatne wskazówki służbowe umieszcza się zawsze przed tym adresem, do którego się odnoszą, z wyjątkiem = D = i = TC — które umieszczone przed pierwszym adresem obok wskazówki = TMx = odnoszą się do wszystkich adresów.

12. Za telegramy ze znakiem umówionym = xPT = i = XPP = opłaca się prócz normalnej należności za sam telegram:

a) jako przedpłatę (depozyt) na koszt doręczenia umyślnym posłańcem — 800 groszy;

b) za telegraficzne doniesienie = XPT = do urzędu nadawczego o wysokości wypłaconej posłańcowi należytości na żądanie nadawcy — 125 groszy;

c) za pocztowe natomiast doniesienie = XPP = do urzędu nadawczego o wysokości wypłaconej posłańcowi należytości jak za zwykłą kartkę pocztową — 15 groszy.

O kwocie wypłaconej posłańcowi za telegram ze wskazówką = XPT = względnie = XPP = zawiadamia się urząd nadawczy w pierwszym wypadku telegramem służbowym, w drugim wypadku kartką służbową.

Nadwyżkę lub całą przedpłatę zwraca się w terminie sześciomiesięcznym od dnia wysłania zawiadomienia o kwocie przypadającej do zwrotu.

Za doręczenie telegramu ze wskazówką = XPP = lub XPT = nie pobiera posłaniec od adresata żadnej opłaty. Do kolejowych urzędów telegraficznych telegramy = XPP = i = XPT — niedopuszczone, zaś telegramy ze wskazówką = posłańcem = tylko na odpowiedzialność nadawcy.

13. Za telegramy nadawane telefonem przez abonentów za każde 100 słów lub część tychże — 50 gr.

W razie cofnięcia telegramu nadanego telefonem nie zwraca się należytości za pośrednictwo telefoniczne, lecz wpisuje się abonentowi do rachunku miesięcznego.

14. Za odtelefonowanie nadesłanych telegramów nie pobiera się żadnej opłaty.

Za doręczenie przez posłańca odtelefonowanego telegramu — 50 gr.

Nadeszłe telegramy wydaje się telefonem: a) abonentom, którzy złożyli pisemne żądanie;

b) telegramy w których adresie podano numer telefonu.

Telegramy odtelefonowane uważa się za doręczone i przesyła się je przez pocztę jako list zwykły bezpłatnie.

Na żądanie adresata mogą być takie telegramy ucręczone przez posłańca według wskazanej wyżej taryfy.

15. Za pokwitowanie nadanego telegramu prywatnego — 10 groszy. Wydaje się tylko na wyraźne życzenie nadawcy.

16. Za duplikat pokwitowania nadanego telegramu — 50 groszy.

17. Za wydanie uwierzytelnionego odpisu telegramu nadanego za każde 50 wyrazów lub część tychże — 50 groszy, najmniej jednak za wydanie odpisu — 100 groszy.

Odpis sporządza się na zwykłym blankiecie telegraficznym i potwierdza się „Za zgodność” (podpis i pieczęć urzędu).

18. Za każdy umówiony lub skrócony adres:

a) w Warszawie i Łodzi rocznie — 5000 groszy;

b) we wszystkich innych urzędach rocznie — 4000 groszy.

Opłatę uiszcza się zgóry za cały rok kalendarzowy. Zgłaszający się w ciągu roku opłacają należność proporcjonalną w stosunku do ilości pozostałych kwartałów.

Adresat może zgłosić i opłacić także więcej aniżeli jeden adres umówiony lub skrócony dla swych telegramów.

19. Za doręczanie telegramów do dwóch rozmaitych miejsc (biuro, mieszkanie) o różnych porach dnia w tej samej miejscowości:

a) w Warszawie i Łodzi corocznie — 50 Groszy.

b) we wszystkich innych urzędach rocznie — 400 groszy.

Opłatę oblicza się jak przy poz. 18

20. Za cofnięcie telegramu jeszcze nie odtelegrafowanego — 30 groszy.

Należność potrąca się ze złożonej opłaty, resztę zwraca się nadawcy. Telegramu nadawcy nie zwraca się.

21. Za telegramy nadane na rachunek złożonej zaliczki opłata dodatkowa od każdego telegramu — 20 groszy.

W razie cofnięcia takiego telegramu należności dodatkowej nie zwraca się, lecz wpisuje nadawcy do rachunku.

22. Za wniesienie reklamacji z powodu niedoręczenia lub opóźnienia telegramu i t. p. — 50 groszy.

Opłatę uiszcza się przez nalepienie znaczków pocztowych na podaniu, które nie podlega opłacie stemplowej.

Jeżeli w jednym podaniu reklamowano kilka telegramów, uiszcza się należność od każdego reklamowanego telegramu.

Należność za złożoną reklamację zwraca się, jeżeli przeprowadzone dochodzenia wykazały, że reklamacja była uzasadniona.

23. Za udzielenie informacji co do nadanego lub doręczonego telegramu, względnie za okazanie telegramu — 50 groszy.

Opłatę uiszcza się przez nalepienie znaczków pocztowych na podaniu, które nie podlega opłacie stemplowej.

Telegram okazuje się nadawcy po wylegitymowaniu się.

24. Za doręczenie telegramu z adresem niedokładnym — 30 groszy. Opłatę pobiera się od adresata, jeżeli go musiano poszukiwać z powodu niedokładnego adresu.

25. Blankiety nadawcze wydaje się bezpłatnie.

Obrót z zagranicą:

Opłaty od wyrazu telegramu do zagranicy podane są we frankach i centymach złotych i przelicza się na walutę złotową, według ekwiwalentu: 1 frank złoty = 1 złoty 80 groszy.

Telegramy zwykłe: Ogólną należność za telegram oblicza się w ten sposób, że stawkę taryfową mnoży się przez ilość wyrazów, a otrzymaną kwotę we frankach przelicza się na złote i grosze, według ustalonego ekwiwalentu. Ułamek grosza zaokrągla się do pełnego grosza wwyż.

Do W. Miasta Gdańska obowiązuje taryfa wewnętrzna. Komunikacja telegraficzna dzieli się na obrót europejski, do którego należą wszystkie kraje Europy i Afryki Północnej, oraz obrót pozaeuropejski.

Polska posiada następujące bezpośrednie połączenia przewodowe: Z Niemcami (Warszawa — Berlin, Wrocław i Królewiec; Katowice — Gliwice, Bytom, Opole i Raciborz; Łódź — Wrocław; Poznań — Berlin, Frankfurt nad Odrą i Piła; Bydgoszcz — Piła. — Z Związkiem Socjalistycznych Republik Sowieckich (Warszawa — Moskwa i Charków). — Z Rumunją (Warszawa — Bukareszt (chwilowo nieczynna); Lwów — Bukareszt i Czerniowce). — Z Czechosłowacją (Warszawa — Praga; Bielsko — Prerow i Żilina; Lwów — Kosice i Przemyśl — Użhorod). — Z Łotwą (Warszawa — Ryga). — Z Austrią (Warszawa — Wiedeń i Kraków — Wiedeń). — Z Węgrami (Warszawa — Budapeszt i Lwów — Budapeszt).

Bezpośrednie połączenia radjotelegraficzne są czynne z następującymi państwami: Z Anglią (Warszawa — Londyn); z Austrią (Kraków — Wiedeń); z Danją (Gdynia — Kopenhaga); z Francją (Warszawa — Paryż); z Holandją (Gdynia — Amsterdam); z Jugosławiją (Kraków — Zagrzeb); z Szwajcarią (Warszawa — Berno); z Szwecją (Gdynia — Stockholm); z Węgrami (Warszawa — Budapeszt i Kraków — Budapeszt) oraz z państwem Watykańskim i Ligą Narodów.

Z krajami pozaeuropejskimi komunikacja odbywa się via Radio — Warszawa, która posiada bezpośrednie połączenie z Ameryką Północną, Japonją i Syrią (Warszawa — New York; Warszawa — Tokio; Warszawa — Beirut) a pośrednie z wszystkimi krajami pozaeuropejskimi via New York, Londyn lub Paryż. Do nielicznych krajów nie posiadających bezpośredniego lub pośredniego połączenia radjotelegraficznego korespondencje przesyła się przez kable podmorskie.

Stawki taryfowe za wyraz (we frankach i centymach): Albanja — 33 c.; Algier — 38; Austrija — 26; Belgja — 26; Bułgaria — 26; Czechosłowacja — 19; Danja — 26; Estonia — 26; Finlandja 35; Francja — 28; Grecja — 33; Hiszpanja — 34; Holandja — 26; Irlandja — 43; Islandja — 60; Jugosławia — 26; Litwa — 26; Luksemburg — 25; Łotwa 19; Malta —

53,5; Niemcy — 22; Norwegja — 34; Portugalja — 40; Rumunja — 12; Szwajcarja — 26; Szwecja — 26; Turcja — 54; Węgry — 17; Wielka Brytania — 39; Włochy — 36; Wyspy Egejskie — 60; Wyspy Kanaryjskie — 54; Związek Socjalistycznych Republik Rad — 34; Egipt — radjo — 1 f. 25 c. — Kabel — 1 fr. 55 c.; Kongo Belgijskie — radjo — 2 fr. 75 c.; Kabel — 2 fr. 75 c.; Kanada — radjo 1 fr. 20 c.; Meksyk — radjo 2 fr. 50 c.; Stany Zjednoczone Ameryki Północnej; Nowy Jork via radjo lub Kabel — 1 fr. 20 c.; Brazyljo via radjo — 2 f. 96 c.; przez Kabel — 3 fr. 07 c.; Argentyna via radjo — 3 f. 17 c.; Palestyna via radjo — 1 f. 40 c.; przez Kabel — 1 f. 70 c.; Persja via radjo — 1 f. 45 c.; przez Kabel 2 f. 40 c.; Japonja via radjo Warszawa — Tokio — 3 fr. 45 c.; Nowa Zelandja przez radjo lub Kabel — 3 f. 12,5 c.

Telegramy pilne: Za telegramy pilne pobiera się potrójną opłatę.

Zapłacona odpowiedź: W telegramach z zapłaconą odpowiedzią kwotę na odpowiedź podaje się zawsze we frankach i centymach.

Doręczenie przez posłańca: Nadawca, który wyraził życzenie, by należność za posłańca pobrano od adresata, zamieszcza przed adresem telegramu płatną wskazówkę służbową = *Expres* =. Niektóre kraje jednak nie dopuszczają tego rodzaju służby.

Telegramy listowe w obrocie między Polską a Austrią, Czechosłowacją, Luksemburgiem, Niemcami, Wolnem Miastem Gdańskiem i Zagłębiem Saary. Opłata od wyrazu telegramu listowego wynosi: do Austrii — 13 cent.; najmniej jednak za telegram — 2 fr. 60 c.; do Czechosłowacji — 9,5 cent.; najmniej za telegram 1 f. 90 c.; do Luksemburga — 12,5 cent.; najmniej za telegram 2 fr. 50 c.; do Niemiec — 11 cent.; najmniej za telegram — 50 c.; do Zagłębia Saary — 11,5 cent.; najmniej za telegram — 2 fr. 30 c.; do W. Miasta Gdańska (obowiązuje taryfa wewnętrzna), t. zn. — 8 groszy od wyrazu, najmniej za telegram — 1 zł. 60 groszy oraz zasadnicza opłata — 25 gr.

Telegramy błyskawiczne w obrocie między Polską a Austrią i W. M. Gdańskiem. Opłata od wyrazu telegramu błyskawicznego z Polski do Austrii wynosi — 1 fr. 80 c.; z Polski do W. Miasta Gdańska — 1 zł. 50 gr. oraz taksa zasadnicza za telegram — 50 gr. Telegramy błyskawiczne mają pierwszeństwo przed wszystkimi telegramami prywatnymi (zwykłymi i pilnymi). Przed adresem telegramu winien nadawca zamieścić znak konwencjonalny = *Eclair* =. Znak ten wlicza się do ogólnej ilości wyrazów danego telegramu, opłaconych według powyżej podanych stawek. Telegramy błyskawiczne do W. M. Gdańska muszą być zredagowane w języku jawnym (w adresie dopuszczone są skróty) i nie mogą zawierać wię-

cej niż 30 wyrazów; natomiast telegramy do Austrii mogą być zredagowane również w języku tajnym (umówionym lub szyfrowym) bez ograniczenia ilości wyrazów.

Telegramy prasowe: Przed adresem należy je oznaczać płatną wskazówką służbową „Presse“.

Mogą być przyjmowane i wysyłane o każdej porze dnia i nocy.

Muszą być zredagowane w mowie jawnej, w języku francuskim albo kraju nadania lub przeznaczenia lub w takim języku, w jakim jest wydawane czasopismo, do którego telegram ma być skierowany, o ile język ten jest wogóle dopuszczony do obrotu międzynarodowego. Wyrazy w mowie umówionej lub szyfrowej niedozwolone.

Telegramy prasowe mogą zawierać tylko wiadomości polityczne, handlowe lub giełdowe, przeznaczone do ogłaszania w czasopismach oraz instrukcje, dotyczące sposobu opublikowania telegramu i winny być adresowane do redakcji, agencji lub przedsiębiorstw dziennikarskich. Jeżeli w telegramach prasowych są cyfry, to urząd przyjmujący je jest uprawniony zażądać od nadawcy przedstawienia dowodu, że cyfry te są kursami giełdowymi.

Ze szczególnych zleceń nadawcy dopuszcza się w telegramach prasowych tylko znak konwencyonalny = TMx =.

Nadawca telegramu prasowego do zagranicy powinien okazać legitymację upoważniającą do wysyłania telegramów prasowych zagranicę, wydaną przez Związek Korespondentów Zagranicznych lub przez Kluby Korespondentów Prasy Zagranicznej, zaopatrzoną w fotografię korespondenta i pieczęć Ministerstwa Spraw Zagranicznych, stwierdzającą tożsamość osoby.

Na wypadek, gdyby korespondent nie należał do żadnego klubu, lub był tylko chwilowo w Polsce, Ministerstwo Spraw Zagranicznych może wydawać specjalne zaświadczenie następującej treści: „Wydział Prasowy M. S. Z. zaświadcza, że p. ma prawo korzystania z 50% ulgi taryfowej za telegramy prasowe”. — W ruchu wewnętrznym korespondenci pism krajowych winni posiadać legitymację dziennikarską, wydaną przez redakcję czasopisma, w której korespondent pracuje.

Opłaty za telegramy prasowe pobiera się według stawek taryfowych: Algier — 19 cent.; Austria — 13; Belgja — 13; Bułgaria — 13; Czechosłowacja — 09,5 cent.; Danja — 13; Estonia — 13; Finlandja — 17,5; Francja — 14; Grecja 16,5 — 19; Hiszpanja — 17; Holandja — 13; Jugosławja — 13; Luksemburg — 12,5; Łotwa — 09,5; Niemcy — 11; Norwegja — 17; Portugalia — 20; Rumunja — 06; Szwajcarja — 13; Szwecja — 13; Turcja — 27; Węgry — 08,5; Wielka Brytania — 19,5; Włochy — 18, Z. S. R. R. — 17;

Kanada via radjo — 45; Meksyk — 63,5; Nowy Jork via radjo — 45; Argentyna via radjo — 0.78,5 cent.; Brazylja via radjo — 0.75,8 cent.; Chili via radjo — 1 fr. 08 cent.; Peru via radjo — 0 fr. 73.5 cent.; Palestyna via radjo — 65 cent.; Austrijski Związek Państw przez kabel podmorski — 1 fr. 15 cent.

Telegramy morskie, przesyłane do okrętów i z okrętów na morzu za pośrednictwem stacyj semaforycznych lub stacyj radiotelegraficznych, urządzonych na stałym lądzie lub na okrętach stacjonowanych na stałe, nazywają się telegramami semaforycznymi lub radiotelegramami.

Adres telegramów, wysyłanych do okrętów na morzu, winien być możliwie dokładny i zawierać nazwisko adresata z uzupełniającymi szczegółami, nazwę okrętu i nazwę stacyi nadbrzeżnej.

TARYFA TELEFONICZNA

Stawki taryfowe.

A. Opłaty jednorazowe wstępne, instalacyjne i za przeniesienia aparatów.

§ 1. Za oddanie do użytku na czas trwania abonamentu linii telefonicznej, łączącej stację abonamentową główną z centralą:

a) Za odcinek w obrębie sfery pierwszej ryczałtowo, niezależnie od jego długości, na sieciach zaliczonych do grupy I — 150 zł.; do grupy II — 150 zł.; do grupy III — 200 zł.; do grupy IV — 200 zł.; do grupy V — 250 zł.;

b) Za odcinek poza obrębem strefy pierwszej za każde rozpoczęte 100 mtr. linii po — 25 zł.; nadto zwrot wartości nowoużytych słupów przy budowie tego odcinka i zwrot kosztów ich transportu.

U w a g a: Opłaty wskazane pod b) mogą być podwyższone do wysokości rzeczywistych kosztów budowy w tych wypadkach, gdy w związku z warunkami terenowymi (przejścia przez rzeki, błota, przełęczce, tory kolejowe, linie prądu silnego i t. p.) wykonanie połączenia wymaga specjalnych urządzeń.

§ 2. Za zainstalowanie i oddanie do użytku aparatów stanowiących wyposażenie stacyi abonentowej, mianowicie:

a) aparatu telefonicznego głównego końcowego — 20 zł.;

b) aparatu telefonicznego głównego z przełącznikiem, umieszczonym w aparacie lub oddzielnym — 30 złotych;

c) 1. centralki domowej ręcznej do 5 numerów — 300 zł.; 2. centralki domowej ręcznej do 10 numerów — 500 zł.; 3. centralki domowej ręcznej do 15 numerów — 675 zł.; 4. centralki domowej ręcznej do 20 numerów — 825 złotych;

d) dodatkowej słuchawki — 5 zł.;

e) dzwonek dodatkowego, tarczy spadkowej lub gniazdka wtyczkowego, zainstalowanych w tym samym pokoju co aparat telefoniczny — 20 zł.; w innym pokoju lecz w tym samym lokalu — 30 zł.

f) aparatu telefonicznego dodatkowego: 1) w tym samym pokoju co aparat główny — 20 zł.; 2) w innym pokoju lecz w tym samym lokalu — 30 zł.; 3) w innym lokalu, lecz w tym samym budynku 40 zł.; 4) w innym budynku na tej samej posesji — 40 zł.; nadto za każde rozpoczęte 100 metrów linii zewnętrznej po — 25 zł.; 5) w innym budynku na innej posesji ryczałtowo — 40 zł.; nadto za linię zewnętrzną w obrębie strefy pierwszej ryczałt według § 1, p. a.

U w a g a : Za zainstalowanie centralki domowej ponad 20 numerów tudzież za wszelkie inne urządzenia pobiera się opłaty według rzeczywistych kosztów budowy.

§ 3. Za wymianę zainstalowanych aparatów:

a) aparatu telefonicznego ściennego na aparat biurkowy lub odwrotnie — 15 zł.;

b) aparatu zwykłego CB na aparat z induktorem — 25 zł.;

c) aparatu zwykłego CB na aparat CB z induktorem i przełącznikiem — 50 zł.

§ 4. Za przeniesienie aparatu telefonicznego głównego lub dodatkowego na inne miejsce:

a) w tym samym pokoju — 20 zł.;

b) do innego pokoju w tym samym budynku — 40 zł.;

c) do innego lokalu w tym samym budynku — 40 zł.;

d) do innego budynku na tej samej lub innej posesji — 40 zł.; nadto za każde rozpoczęte 100 mtr. linii zewnętrznej w strefie I i poza strefą pierwszą po — 25 zł.; oraz zwrot wartości nowoużytych słupów i zwrot kosztów ich transportu.

§ 5. Za przeniesienie centralki domowej lub za przeróbkę urządzeń telefonicznych opłata według rzeczywistych kosztów za materiał i robociznę poniesionych przez urząd Poczt i Telegrafów.

§ 6. Za przeniesienie dzwonek dodatkowego, tarczy spadkowej lub gniazdka wtyczkowego na inne miejsce:

a) w tym samym pokoju — 20 zł.;

b) do innego pokoju w tym samym lokalu — 30 zł.

§ 7. Za czasowe zdjęcie i ponowne zainstalowanie aparatu w tem samym miejscu — 20 zł.

Za przełączenie linii abonamentowej na inny numer lub za przepisanie abonamentu, dokoane na życzenie abonenta — 10 zł.

Uwaga: Gdy roboty wskazane w §§ 3 do 7 mają być wykonane w miejscowości odległej ponad 5 klm. od centrali, do której jest załączona stacja abonentowa, zainteresowany abonent obowiązany jest dostarczyć środków lokomocji lub pokryć kosztą przejazdu personelu technicznego w jedną i drugą stronę.

B. Opłaty abonamentowe uiszczane przez posiadaczy stacyj telefonicznych:

§ 8. Opłaty abonamentowe normalne.

1. Aparat główny: I kategorii, zaliczony do grupy: I — 6 zł.; II — 10 zł.; III — 14 zł.; IV — 20 zł.; V — 24 złote.

2. Aparat główny: II kategorii, zaliczony do grupy: I — 10 zł.; II — 15 zł.; III — 21 zł.; IV — 30 zł.; V — 36 złotych.

3. Aparat ogólny III kategorii, zaliczony do grupy: I — 14 zł.; II — 20 zł.; III — 28 zł.; IV — 40 zł.; V — 48 złotych.

4. Aparat towarzyski w dwójkę, zaliczony do grupy: I — 5 zł.; II — 8 zł.; III — 10.50; IV — 15 zł.; V — 18 złotych.

5. Aparat towarzyski w trójkę, zaliczony do grupy: I — 4 zł.; II — 6 zł.; III — 9 zł.; IV — 12.50 zł.; V — 15 złotych.

6. Aparat towarzyski w czwórkę, zaliczony do grupy: I — 3 zł.; II — 5 zł.; III — 7 zł.; IV — 10 zł.; V — 12 złotych.

7. Z każdą linię, łączącą centralkę domową z centralą miejską, niezależnie od tego, czy centralkę domową konserwuje Zarząd P. i T. czy też abonent: grupa I — 12 zł.; II — 15 zł.; III — 21 zł.; IV — 30 zł.; V — 36 złotych.

8. Aparat dodatkowy, załączony do centralki domowej i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i centralka:

a) konserwowany przez Zarząd P. i T. grupy: I — 3 zł.; II — 5 zł.; III — 7 zł.; IV — 10 zł.; V — 12 zł.

b) konserwowany przez abonenta, grupy I — 2 zł.; II — 2.50 zł.; III — 3.50 zł.; IV — 5 zł.; V — 6 zł.

9. Aparat dodatkowy, załączony do głównego przez przełącznik i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i aparat główny w strefie I lub na innej posesji lecz po za strefą I, grupa: I — 3 zł.; II — 5 zł.; III — 7 zł.; IV — 10 zł.; V — 12 zł.

10. Aparat dodatkowy, załączony do głównego przez przełącznik i zainstalowany poza obrębem posesji w strefie pierwszej, grupa: I — 6 zł.; II — 10 zł.; III — 14 zł.; IV — 20 zł.; V — 24 zł.

11. Aparat dodatkowy, załączony do głównego szeregowo i zainstalowany w obrębie tejże posesji co i główny, bez względu na strefę:

a) konserwowany przez Zarząd P. i T.; grupa: I — 4 zł.; II — 6 zł.; III — 9 zł.; IV — 13.50 zł.; V — 15 zł.;

b) konserwowany przez abonenta, grupa: I — 2 zł.; II — 3 zł.; III — 3.50 zł.; IV 6.75 zł.; V — 7.50 zł.

12. Dodatkowy dzwonek lub tarcza spadkowa, grupa: I — 1 zł.; II — 1 zł.; III — 1 zł.; IV — 1 zł.; V — 1 zł.

13. Dodatkowa słuchawka, grupa: I — zł.; II — 1 zł.; 1 zł.; IV — 1 zł.; V — 1 zł.

14. Dodatkowe gniazdko wtyczkowe, grupa: I — 0.50 gr.; II — 0.50 gr.; III — 0.50; IV — 0.50 gr.; V 0.50 groszy.

§ 9. Dopłata miesięczna do opłat normalnych, podanych w § 8, za konserwację linii telefonicznej, łączącej stację abonentową główną z centralą miejską, lub stację abonentową główną ze stacją dodatkową, za każde rozpoczęte 100 mtr. rzeczywistej długości linii poza obrębem strefy pierwszej po 0.25 groszy.

§ 10. Dopłata miesięczna do opłat normalnych, podanych w § 8, za konserwację linii telefonicznej, łączącej abonentową główną ze stacją abonentową dodatkową, za każde rozpoczęte 100 mtr. rzeczywistej długości linii w obrębie jednej posesji, niezależnie od strefy po — 0.25 gr.

§ 11. Dopłata miesięczna do opłat normalnych podanych w § 8, i dopłat podanych w § 9, za przyłączenie stacji abonentowej nie do najbliższej centrali, a do centrali wskazanej przez abonenta, za każdy kilometr długości linii między stacją abonentową a centralą wskazaną przez abonenta:

a) od stacyj abonentowych, zaliczonych do I kategorii po — 1 zł.;

b) od stacyj abonentowych, zaliczonych do II i III kategorii po — 3 złote.

C. Opłaty jednorazowe za poszczególne rozmowy:

§ 12. Za rozmowy przeprowadzone z rozmównic publicznych, ze stacjami abonentowemi, załączonemi do teje centrali co i rozmównica, za każdą t. zw. rozmowę miejscową, trwającą do 6 minut — 0,15 gr.;

§ 13. Za rozmowy przeprowadzane z rozmównic publicznych na terenie katowickiej sieci okręgowej, ze stacjami abonentowemi, załączonemi do central wchodzących w skład teje katowickiej sieci okręgowej, za każdą rozmowę, trwającą do 6 minut — 0.15 gr.

§ 14. Za rozmowy przeprowadzane z rozmównic publicznych w Warszawie i w miejscowościach wchodzących w skład warszawskiej sieci Podmiejskiej, ze stacjami abonentowemi, załączonemi do centrali miejskiej w Warszawie i do central podmiejskich (o ile to nie będzie rozmowa

miejscowa) za każdą 3-minutową rozmowę zwykłą — 0.50 gr.; za każdą 3-minutową rozmowę pilną — 1.50 zł.

§ 15. Za rozmowy przeprowadzone z dowolnej stacji abonentowej lub rozmównicy z osobami przywołanemi do rozmównicy, lub ze stacjami abonentowemi załączonemi do central na terenie tegoż powiatu co i wywołująca stacja abonentowa lub rozmównica — pobiera się opłaty według stawek ustalonych w § 17 za rozmowy międzymiastowe.

§ 16. Za rozmowy przeprowadzane ze stacyj abonentowych warszawskiej sieci miejskiej lub sieci podmiejskiej, ze stacjami abonentowemi, załączonemi do central tychże sieci (o ile to nie będzie rozmowa miejscowa), za każdą 3-minutową rozmowę zwykłą — 0.30 gr.; za każdą 3-minutową rozmowę pilną — 0.90 gr.

U w a g a: Rozmowy wskazane w § 14 nie mogą być przeprowadzane z automatów telefonicznych.

§ 17. Opłaty za rozmowy międzymiastowe.

Odległość między centralami, do których załączeni są wywołujący i wywoływani w kilometrach:

1) Za 3-minutową rozmowę zwykłą do 25 km. — 60 gr.; pilną — 180 gr.; Prasową — 30 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 15 gr. Za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 25 — 50 km — 120 gr.; pilną — 360 gr.; Prasową — 60 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 30 gr.; za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 50 — 100 km. — 200 gr.; pilną 600 gr.; Prasową 100 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 50 gr.; za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 100 — 200 km. — 300 gr.; pilną — 900 gr.; Prasową — 150 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 75 groszy; za 3minutową rozmowę zwykłą ponad 200 — 300 km. — 360 gr.; pilną 1080 gr.; Prasową — 180 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 90 gr.; za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 300 — 400 km. — 420 gr.; pilna — 1260 gr.; Prasowa — 210 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 105 gr.; za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 400 — 500 km. — 480 gr.; pilną — 1440 gr.; Prasową — 240 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 120 gr.; za 3minutową rozmowę zwykłą ponad 500 — 600 km. — 540 gr.; pilną 1620 gr.; Prasową 270 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 135 gr.; za 3 minutową rozmowę zwykłą ponad 600 — 700 km. — 600 gr.; pilną — 1800 gr.; Prasową — 300 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 150 gr.; za 3-minutową rozmowę zwykłą ponad 700 — 800 km. — 660 gr.; pilną — 1980 gr.; Prasową — 330 gr.; Polskiej Agencji Telegraficznej — 165 groszy.

2) Za wywołanie określonej osoby lub za wyszukanie numeru telefonu przy rozmowach: zwykłej do 25 km. — 12 gr.; pilnej — 36 gr.; ponad 25 — 50 km. — zwykłej — 24 gr.; pilnej — 72 gr.; ponad 50 — 100 km.—

zwyklej — 40 gr.; pilnej — 120 gr.; ponad 100 — 200 km — zwyklej 60 gr.; pilnej — 180 gr.; ponad 200 — 300 km. — zwyklej — 72 gr.; pilnej 216 gr.; ponad 300 — 400 km. — zwyklej — 84 gr.; pilnej — 252 gr.; ponad 400 — 500 km. — zwyklej 96 gr.; pilnej — 288 gr.; ponad 500 — 600 km. — zwyklej — 108 gr.; pilnej — 324 gr.; ponad 600 700 km. — zwyklej 120 gr.; pilnej — 360 gr.; ponad 700 — 800 km. — zwyklej — 132 gr.; pilnej — 396 groszy.

3) Za wezwanie do rozmównicy prócz opłat wskazanych powyżej dodatkowo za pośląńca w miejscowym okręgu doręczeń — 1 zł.

4) Za cofnięcie zgłoszonej rozmowy zwyklej, pilnej i prasowej: do 25 km. — 12 gr.; ponad 25 — 50 km. — 24 gr.; ponad 50 — 100 km.; — 40 gr.; ponad 100 — 200 km. — 60 gr.; ponad 200 — 300 km. — 72 gr.; ponad 300 — 400 km. — 84 gr.; ponad 400 — 500 km. — 96 gr.; ponad 500 — 600 km. — 108 gr.; ponad 600 — 700 km. — 120 gr.; ponad 700 — 800 km. — 132 grosze.

5) Za cofnięcie rozmowy P. A. T.: do 25 km. — 6 gr.; ponad 25 — 50 km. — 12 gr.; ponad 50 — 100 km. — 20 gr.; ponad 100 — 200 km. — 30 gr.; ponad 200 — 300 km. — 36 gr.; ponad 300 — 400 km. — 42 gr.; ponad 400 — 500 km. — 48 gr.; ponad 500 — 600 km. — 54 gr.; ponad 600 — 700 km. — 60 gr.; ponad 700 — 800 km. — 66 groszy.

6) Za cofnięcie rozmowy, zgłoszonej w godzinach słabego ruchu: do 25 km. — 7 gr.; ponad 25 — 50 km. — 15 gr.; ponad 50 — 100 km. — 25 gr.; ponad 100 — 200 km. — 36 gr.; ponad 200 — 300 km. — 43 gr.; ponad 300 — 400 km. — 50 gr.; ponad — 400 — 500 km. — 57 gr.; ponad 500 — 600 km. — 65 gr.; ponad 600 — 700 km. — 72 gr.; ponad 700 — 800 km. — 79 groszy.

U w a g a: w godzinach słabego ruchu, t. j. od 21 do 8 mogą być zgłaszane rozmowy pilne za potrójną opłatą należytości.

D. Opłaty za specjalne świadczenia.

§ 18. Za stałe połączenie na czas przerwy w urzędowaniu centrali dwóch załączonych do niej stacyj abonentowych:

a) jednorazowo podczas przerwy obiadowej lub nocnej — 0.40 groszy;

b) codziennie w ciągu miesiąca podczas przerwy obiadowej lub nocnej — 6.00 zł.;

c) codziennie w ciągu miesiąca podczas obydwu przerw — 12.00 zł.

Za stałe połączenia na czas przerwy w urzędowaniu centrali załączonej do niej stacji abonentowej:

a) z drugą stacją abonentową załączoną do innej centrali również z ograniczonymi godzinami urzędowania, o ile obie centrale posiadają bez-

pośrednie połączenie, jednorazowo podczas przerwy obiadowej lub nocnej — podwójna opłata za zwykłą rozmowę międzymiastową w danej relacji i prócz tego — 0.40 groszy;

b) z centralą pełniącą służbę C, N/2 lub N, jednorazowo podczas przerwy obiadowej lub nocnej — 0.40 groszy; a oprócz tego opłata za każdą rozmowę międzymiastową faktycznie w tym czasie przeprowadzoną.

§ 19. Za codzienne podawanie abonentowi o pewnej porze dokładnego czasu, miesięcznie — 3.00 zł.

§ 20. Za każdy dodatkowy wiersz druku w spisie abonentów przy pierwszym zamieszczeniu nazwiska abonenta oraz za każdy wiersz druku przy kilkakrotnem zamieszczeniu w spisie lub dodatku do spisu — 0.50 gr.

§ 21. Za konserwację przewodów prywatnych zawieszonych na trasie Zarządu P. T. za każde rozpoczęte 100 mtr. przewodu pojedynczego rocznie — 3.00 zł.

Za wynajęcie osobie prywatnej pojedynczej żyły kablowej za każde rozpoczęte 100 mtr. żyły rocznie — 5.00 złotych.

POCZTA LOTNICZA.

1. Do przewozu lotniczego są dopuszczone urzędowe i prywatne przesyłki listowe, zwykłe, polecane i pośpieszne, t. j. listy, kartki pocztowe, druki, gazety, papiery handlowe i próbki towarów, oraz paczki pocztowe bez podanej wartości.

2. Paczki pocztowe nie powinny przekraczać wymiarów $50 \times 50 \times 100$ centymetrów.

3. Waga paczki może wynosić najwyżej 20 kilogramów.

Każda przesyłka lotnicza, a przy paczkach również adres pomocniczy, musi być opatrzona po stronie adresowej napisem kolorowym: „Lotnicza“, zaś w obrocie zagranicznym napisem: „par avion“.

5. Przesyłki lotnicze muszą być opłacone przy nadaniu w całości.

6. Opłaty za listowe lotnicze przesyłki mogą być uiszczone zwykłymi znaczkami pocztowymi lub lotniczemi przez nalepienie ich na przesyłkę listowej. Opłaty, których nie można uiścić znaczkami pocztowymi lub lotniczemi z powodu ich wysokości, mogą być uiszczone gotówką.

7. Opłaty za paczki lotnicze pobierane są przez urzędy pocztowe gotówką.

8. Zwykłe przesyłki listowe można wrzucać do skrzynek pocztowych, przeznaczonych specjalnie dla poczty lotniczej. Ażeby przesyłka wrzucona do skrzynki przeznaczonej dla poczty lotniczej mogła odejść najbliższym samolotem, musi być wrzucona do skrzynek co najmniej na 2 godziny przed odlotem samolotu.

9. Godziny odlotu samolotów podane są na tablicach umieszczonych nad skrzynkami przeznaczonemi dla poczty lotniczej, a ponadto w każdym urzędzie pocztowym w Warszawie.

10. Nadawca może opłacić przesyłkę tylko za część drogi, musi jednakowoż drogę tę zaznaczyć wyraźnie na przesyłce słowami: „Droga powietrzna z do” lub „Par avion de à”.

11. Opłaty za przesyłki listowe krajowe i zagraniczne przewożone statkami powietrznymi (lotnicze przesyłki listowe) składają się:

- a) z opłaty pocztowej;
- b) z opłaty za przewóz lotniczy.

12. Przesyłki listowe zwolnione od opłat pocztowych podlegają jedynie opłatom za przewóz lotniczy, przytoczonym wyżej w § 11, punkt b).

13. Za czasopisma pobiera się opłatę za przewóz lotniczy (§ 11, p. b), jak za druki zwykłe.

14. Opłata za paczki krajowe i zagraniczne, przewożone statkami powietrznymi (paczki lotnicze) składa się:

- a) z opłaty za przewóz lądowy, względnie mo.ski,
- b) z opłaty za przewóz lotniczy.

15. Opłaty pocztowe lotniczych przesyłek listowych (§ 11, p. a) są takie same jak dla zwykłych przesyłek listowych i paczek i podane są w obowiązującej taryfie pocztowej dla przesyłek listowych i paczek.

16. Opłaty za przewóz lotniczy przesyłek listowych i paczek, wymienione w § 11, p. b) i w § 14, p. b) podane są poniżej:

TARYFA LISTOWA LOTNICZA.

Opłaty za przewóz lotniczy przesyłek listowych — (opłaty lotnicze) — pobierane oprócz zwykłych taryfowych opłat pocztowych.

A. W obrocie wewnętrznym i z W. M. Gdańskiem opłata za przewóz lotniczy jest taka sama jak opłata pocztowa t. zn. wynosi tyle ile opłata pocztowa.

B. W obrocie z krajami europejskimi i z wyjątkiem Rosji Sowieckiej i krajów niżej wymienionych pod C. opłata za przewóz lotniczy wynosi również tyle, ile zwykła opłata pocztowa za przesyłki listowe zagraniczne.

C. W obrocie z Anglią, Belgją, Holandją, Hiszpanją, Portugalją, Szwajcaryą, Włochami, Szwecją, Danją, Norwegją, Łotwą, Estonją i Finlandją opłata za przewóz lotniczy listów i kartek równa się 2-krotnej

zwyklej opłacie pocztowej, a za przewóz innych przesyłek lotniczych wynosi 25 groszy za każde 20 gramów.

D. Do Grecji opłata lotnicza wynosi 45 groszy za każde 10 gramów listów i kartek pocztowych i 20 groszy za każde 10 gramów innych przesyłek pocztowych.

E. Opłaty do krajów: Ameryki, Afryki, Azji i Australji podane są w taryfie lotniczej, ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów.

TARYFA PACZKOWA LOTNICZA.

I. Obrót wewnętrzny.

Waga paczki kg.	Opłata za przewóz		U W A G I
	lądowych paczek zwykłych	lotniczy	
1	2	3	4
1 1—3 3—5 5—10 10—15 15—20	Według taryfy pocztowej p. A. l. a) (Dz. Urz. Nr. 5 1929)	równa się podwójnej zwykłej opłacie lądowej	Za paczki ochronne powiększa się należność lądową (kol. 2) o 50%. natomiast opłata za przewóz lotniczy (kol. 3) pozostaje bez zmiany. Opłata dodatkowa bez względu na wagę paczki wynosi 10 gr. od paczki

II. Obrót z polskim urzędem pocztowym w Gdańsku.

Waga paczki kg.	Należność lądowa	Opłata za przewóz lotniczy	Razem	U W A G I
	groszy	groszy	groszy	
1	2	3	4	5
1	100	200	300	Za paczki ochronne powiększa się należność lądową o 50%
1—5	200	400	600	
5—10	300	600	900	
10—15	500	1000	1500	
15—20	600	1200	1800	

III. Obrót z W. M. Gdańskiem.

Waga paczki	Należność lądowa	Opłata za przewóz lotniczy	Razem	U W A G I
kg.	centym.	centym.	centym.	
1	2	3	4	
1	2	3	4	
1	60	120	180	Za paczki ochronne powiększa się należność lądowa (kol. 2) o 50%. Opłata za przewóz lotniczy pozostaje bez zmiany.
1—5	115	230	345	
5—10	175	350	525	
10—15	285	570	855	
15—20	345	690	1035	

IV. Obrót z zagranicą.

Kraj przeznaczenia	Waga kg.	Należność lądowa centym	Opłata za przewóz lotniczy 1 kg. lub części kilograma	
			od do centymów	od do centymów
1	2	3	4	5
Austria (Wien)	1	85	Katowice, Kraków—Wiedeń 100	Warszawa, Lwów, Poznań, Bydgoszcz —Wiedeń (przez Katowice lub Kraków) 180
	1—5	135		
	5—10	225		
	10—15	325		
	15—20	425		
Bułgarja (Sofia)	1	155	Warszawa—Sofia (przez Pragę) 194	Lwów, Kraków, Katowice, Poznań Bdygoszcz Sofia (przez Warszawę i Pragę) 274
	1—5	245		
	5—10	400		
	10—15	605		
	15—20	780		
Czechosłowacja (Praha)	1	60	Warszawa —Praga 56	Lwów, Kraków, Katowice, Poznań, Bydgoszcz—Praga (przez Warszawę) 136
	1—5	110		
	5—10	200		
	10—15	300		
	15—20	400		
Czechosłowacja (Brno)	1	60	Katowice, Kraków—Brno 80	Warszawa, Lwów, Poznań, Bydgoszcz —Brno (przez Katowice) 160
	1—5	110		
	5—10	200		
	10—15	300		
	15—20	400		

Kraj przeznaczenia	Waga kg.	Należ- ność lądową centym.	Opłata za przewóz lotniczy 1 kg. lub części kilograma	
			od do centymów	od do centymów
1	2	3	4	5
Jugosławja (Zemun)	1 1—5 5—10 10—15 15—20	145 245 425 655 855	Warszawa —Białogrzdz 156	Lwów, Kraków, Ka- towice, Poznań, Byd- goszcz—Białogrzód (przez Warszawę) 236
Niemcy (Berlin)	1 1—5 5—10	120 200 400	Warszawa —Berlin (przez Pragę) 185	Lwów, Kraków, Kato- wice, Bydgoszcz, Po- znań—Berlin (przez Warszawę) 265
Niemcy (Breslau)	1 1—5 5—10	120 200 400	Warszawa —Wrocław 30	Lwów, Kraków, Kato- wice, Poznań, Byd- goszcz do Wrocławia 110
Rumunja (Galati, Bucu- resti)	1 1—5 5—10 10—15 15—20	145 245 425 655 855	Warszawa, Bydgoszcz, Po- znań, Katowice, Kraków—Gala- ti 220. Bucure- sti 240	Lwów—Galati 140 Lwów—Bucuresti 160

STACJE RADJOFONICZNE W POLSCE.

Długość fali	K R A J	S T A C J E	Moc w antenie
1411.8	Polska	Warszawa I (Raszyn)	158
380.7		Lwów	22
244.1		Wilno	22
408.7		Katowice	16
233.8		Łódź	2.2
214.4		Warszawa II	1.9
334.8		Poznań	1.8
312.8		Kraków	1.5

POLSKIE RADJO.

Kredytowa 1, tel. 509 - 50).

Abonament miesięczny Polskiego Radja (Spółka Akcyjna) wynosi — 3 zł. i pobierany jest od abonentów przez urzędy pocztowe.

Prezes Rady: inż. Leopold Skulski.

Dyrektor Naczelny: Dr. Zygmunt Chamiec.

Dyrektor Techniczny: Władysław Heller.

Rozgłośnie Polskiego Radja: Warszawa (Fort Mokotowski), Warsza-
wa (Raszyn), Kraków, Katowice, Wilno, Lwów, Łódź.

Oddzielna instytucja w Poznaniu (Poznańskie Radjo).

NACZELNIK PAŃSTWA I PREZYDENCI RZECZYPOSPOLITEJ.

Naczelnik Państwa **Józef Piłsudski**. — Pierwszy Marszałek Polski od 14. XI. 1918 r. do 9. XII. 1922 r.

PREZYDENCI RZECZYPOSPOLITEJ.

Gabrjel Narutowicz — wybrany przez Zgromadzenie Narodowe dn. 9. XII. 1922 r., zamordowany 16. XII. 1922 r.

Stanisław Wojciechowski, — wybrany dn. 20. XII. 1922 r., zrezygnował 14. V. 1926 r.

Ignacy Mościcki — wybrany dn. 1 czerwca 1926 r.

MARSZAŁKOWIE POLSKI.

Józef Piłsudski, Naczelnny Wódz i Naczelnik Państwa od dn. 19. III. 1920 roku.

Ferdynand Foch, marszałek Francji i Anglii, mianowany marszałkiem Polski dn. 13. IV. 1923 r., zmarł w roku 1928.

MARSZAŁKOWIE SEJMU.

Wojciech Trąpczyński — 1919 — 1920.

Maciej Rataj — 1922 — 1927.

Ignacy Daszyński — 1928 — 1930.

Dr. Kazimierz Świtalski — od r. 1930.

MARSZAŁKOWIE SENATU.

Wojciech Trąpczyński — 1922 — 1927.

Juljan Szymański — 1928 — 1930.

Władysław Raczkiewicz — od roku 1930.

PREMJERZY I GABINETY

Za Rady Regencyjnej.

7. XII. 1917 — 22. II. 1918: Jana Kucharzewskiego. 27. II. 1918 — 4. IV. 1918: Antoniego Ponikowskiego. 4. IV. 1918 — 21. X. 1918: Jana Kantego Steczkowskiego. 2. X. 1918 — 9. X. 1918: Jana Kucharzewskiego. 23. X. 1918 — 4. XI. 1918: Józefa Świeżyńskiego. 4. XI. 1918 — 14. XI. 1918: Władysława Wróblewskiego. 14. XI. 1918 — 17. XI. 1918: Ignacego Daszyńskiego.

W odrodzonej Polsce.

17. XI. 1918 — 16. I. 1919: Jędrzeja Moraczewskiego. 16. I. — 9. XII. 1919: Ignacego Jana Paderewskiego. 13. XII. 1919 — 9. VI. 1920: Leopolda Skulskiego. 29. VI. — 24. VII. 1920: Władysława Grabskiego. 24. VII. 1920 — 13. IX. 1921: Wincentego Witosa. 19. IX. 1921 — 5. III. 1922: Antoniego Ponikowskiego. 10. III. — 5. VI. 1922: Antoniego Ponikowskiego. 28. VI. — 7. VII. 1922: Artura Śliwińskiego. 30. VII. — 14. XII. 1922: Juliana Nowaka. 16. XII. 1922 — 28. V. 1923: gen. Władysława Sikorskiego. 28. V. — 19. XII. 1923: Wincentego Witosa. 19. XII. 1923 — 14. XI. 1925: Władysława Grabskiego. 20. XI. 1925 — 5. V. 1926: Aleksandra Skrzyńskiego. 10. V. — 15. V. 1926: Wincentego Witosa. 15. V. — 8. VI. 1926: Kazimierza Bartła. 8. VI. — 2. X. 1926: Kazimierza Bartła. 2. X. 1926 — 27. VI. 1928: Marszałka Józefa Piłsudskiego. 27. VI. 1928 — 13. IV. 1929: Kazimierza Bartła. 13. IV. — 7. XII. 1929: Kazimierza Świtalskiego. 29. XII. 1929 — 17. III. 1930: Kazimierza Bartła. 29. III. — 23. VIII. 1930: Walerego Sławka. 25. VII. 1930 — 4. XII. 1930: Marszałka Józefa Piłsudskiego. 4. XII. 1930 — 26. V. 1931: Walerego Sławka. 27. V. 1931: Aleksandra Prystora.

MINISTROWIE BEZ TEKŁ

Wincenty Witos 18. XI. — 29. XII. 1918 r. Tomasz Nocznicki 18. XI. 1918 — 16. I. 1919. Marjan Malinowski 18. XI. 1918 — 16. I. 1919. Franciszek Wójcik 29. XII. 1918 — 16. I. 1919. Vicepremier Ignacy Daszyński 24. VII. 1920 — 4. I. 1921. Wojciech Korfanty 27. X. — 15. XII. 1923. Stanisław Thuğut 17. XI. 1924 — 29. V. 1925. Kazimierz Bartel 2. X. 1926 — 27. VI.

1928. Józef Beck 25. VIII. 1930 — 4. XII. 1930. Bronisław Pieracki 4. XII. 1930 — 22. VI. 1931.

SKASOWANE MINISTERSTWA.

Apro wizacji.

(17. XI. 1918 — 5. III. 1922).

Ministrowie: Antoni Minkiewicz 17. XI. 1918 — 30. IX. 1919. Oskar Sobański (kier. min.) 30. IX. — 5. XI. 1919. Stanisław Śliwiński 5. XI. 1919 — 12. I. 1921. Bolesław Grodzicki 12. I. — 2. VI. 1921. Jan Michalski 2. VI. — 21. VI. 1921. Stefan Stoiński (kier. min.) 12. VI. do 11. VII. 1921. Leon Grzędzielski 11. VII. — 13. IX. 1921. Hieronim Wyczółkowski 19. IX. — 24. IX. 1921. Stefan Stoiński (tymcz. kier. min.) 24. IX. 1921 — 5. III. 1922.

Kultury i sztuki.

(17. XI. 1918 — 5. III. 1922).

Ministrowie: Medard Downarowicz 17. XI. 1918 — 16. I. 1919. Zenon Przemyski 16. I. — 9. XII. 1919. Jan Heurich (kier. min.) 24. VII. 1920 — 11. VII. 1921. Maciej Rataj (kier. min.) 11. VIII. — 15. IX. 1921. Antoni Ponikowski 19. IX. 1921 — 5. III. 1922.

Zdrowia Publicznego.

(13. XII. 1918 — 15. XII. 1923).

Ministrowie: Dr. Witold Chodźko 13. XII. 1918 — 16. I. 1919; dr. Tomasz Janiszewski 16. I. — 9. XII. 1919; dr. Witold Chodźko (kier. min.) 31. I. 1920 — 5. III. 1922; dr. Witold Chodźko 10. III. 1922 — 26. V. 1923; dr. Jerzy Bujalski (kier. min.) 28. V. — 15. XII. 1923

B. Dzielnicy Pruskiej.

(16. VIII. 1919 — 29. IV. 1922).

Ministrowie: Władysław Seyda 16. VIII. 1919 — 9. VI. 1920; Władysław Kucharski 3. VII. 1920 — 18. IX. 1921; Juliusz Trzciniński 19. IX. — 22. X. 1921; Józef Wybicki 22. X. 1921 — 29. IV. 1922.

USTRÓJ PAŃSTWOWY.

Polska jest Rzeczpospolitą; władza zwierzchnia w państwie należy do całego narodu, każdy obywatel jest częścią państwa. Obywatele wszyst-

kich narodowości w Polsce: Polacy, Rusini, Niemcy, Żydzi, Litwini, mają te same obowiązki i prawa.

Władza dzieli się na ustawodawczą, wykonawczą i sądową. Wszystkie te władze są organami narodu, jako najwyższego zwierzchnika.

Władza ustawodawcza

Władzę ustawodawczą posiadają Sejm i Senat. Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w czasie, gdy Sejm i Senat są rozwiązane, wydawać rozporządzenia z mocą ustawy.

Sejm i Senat składają się z przedstawicieli narodu, wybranych w głosowaniu powszechnem, tajnem, bezpośredniem, równem i stosunkowem (proporcjonalnem). Prawo wyboru posłów posiada każdy obywatel, który ukończył 21 lat życia, senatorów wybiera każdy obywatel, liczący skończonych lat 30. Wyborczego prawa nie posiadają obywatele, skazani za przestępstwa. Nie głosują też wojskowi w czynnej służbie.

Posłem może być obywatel, który ukończył 25 lat, senatorem — obywatel, który ma 40 lat. Sejm polski ma 444 posłów. Senat — 111 senatorów. Czas trwania okresu sejmowego wynosi lat 5. Kadencja senatu zaczyna i kończy się z kadencją sejmową. Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Sejm i Senat przed upływem czasu, na który zostały wybrane, na wniosek Rady Ministrów. Wybory odbywają się w ciągu 90 dni od dnia rozwiązania. Okres trwania Sejmu może być skrócony przez rozwiązanie Sejmu postanowione własną uchwałą, powziętą większością dwóch trzecich głosów, przy obecności połowy wszystkich posłów.

Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Sejm i Senat. Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Sejm w każdym czasie na sesję nadzwyczajną na żądanie jednej trzeciej ogółu posłów.

Konstytucja orzeka, że coroczne uchwalanie budżetu, uchwalanie podatków, określanie liczebnego stanu wojska, pobór rekruta, obciążenie majątku państwa, zaciąganie i udzielanie pożyczek i inne sprawy muszą być rozważane i uchwalane przez Sejm i Senat.

Prezydent Rzeczypospolitej może ogłosić budżet jako ustawę w brzmieniu projektu rządowego, jeżeli ani Sejm ani Senat w oznaczonych terminach uchwał co do całości budżetu nie powzięły. Rząd składa Sejmowi projekt nie później jak na 5 miesięcy przed rozpoczęciem następnego roku budżetowego.

Inicjatywę ustawodawczą, t. j. prawo wnoszenia projektów ustaw posiadają Sejm i Rząd. Sejm wybiera marszałka Sejmu, jego zastępców, sekretarzy oraz komisje: budżetową, oświatową, wojskową, spraw zagranicznych, komunikacyjną i inne. Senat wybiera podobne.

Sejm i Senat razem pod przewodnictwem Marszałka Sejmu tworzą Zgromadzenie Narodowe, które wybiera Prezydenta R. P. co 7 lat i dokonuje rewizji konstytucji. Do Sejmu należy coroczna kontrola nad administracją finansową państwa, nad długami państwa. Do odpowiedzialności parlamentarnej pociąga Ministrów Sejm.

Posłów i senatorów za ich działalność poselską chroni prawo nieetykalności poselskiej.

Za naruszenie prawa osób trzecich, poseł za zgodą Sejmu może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej. Sąd musi zawiadomić o tem Marszałka Sejmu dla uzyskania zezwolenia na areszt.

Poseł nie może ani na swoje ani na obce imię kupować, dzierżawić dóbr państwowych, podejmować się robót rządowych, dostaw, otrzymywać od rządu żadnych odznaczeń z wyjątkiem wojskowych. W razie uchybień traci mandat poselski.

Władza wykonawcza.

Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany przez Zgromadzenie Narodowe bezwzględną większością głosów i składa przysięgę przed objęciem urzędu. Za czynności urzędowe Prezydent nie jest odpowiedzialny ani parlamentarnie ani cywilnie. Każdy akt rządowy Prezydenta wymaga podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra. Władzę wykonawczą sprawuje Prezydent przez Ministrów, odpowiedzialnych przed Sejmem. Prezydent zarządza ogłoszenie ustaw w Dzienniku Ustaw. Prezydent mianuje i odwołuje Prezesa Rady Ministrów i mianuje ministrów przedstawionych przez prezesa rady ministrów. Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem siły zbrojnej państwa. W czasie wojny na wniosek rady ministrów mianuje naczelnego wodza. Prezydent reprezentuje państwo, przyjmuje i wysyła przedstawicieli dyplomatycznych, może wypowiedzieć wojnę i zawrzeć pokój, mając na to zgodę Sejmu w formie ustawy.

Do odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydent może być pociągnięty za zdradę kraju, pogwałcenie konstytucji lub przestępstwa karne.

Radę Ministrów, czyli gabinet tworzą ministrowie pod przewodnictwem prezesa rady ministrów. Gabinet i każdy minister są odpowiedzialni przed Sejmem parlamentarnie i konstytucyjnie. Do odpowiedzialności parlamentarnej pociąga ministrów Sejm zwyczajną większością.

Prezydent obierany jest na 7 lat. W razie niemożności sprawowania urzędu lub rezygnacji zastępuje Prezydenta do czasu wyboru nowego prezydenta Marszałek Sejmu.

Samorząd.

Konstytucja ustala dla dobrego rządzenia państwem podział administracyjny Polski na województwa, powiaty, gminy miejskie i wiejskie.

Ludność ma zapewniony udział w załatwianiu spraw miejscowych za pośrednictwem wybieranych przez siebie reprezentantów, czyli ma samorząd terytorjalny, działający w ramach osobnych ustaw. Nadzór nad działalnością organów samorządowych sprawują wydziały samorządu wyższego stopnia.

W dziedzinie gospodarczej konstytucja nasza zapewnia ludności samorząd gospodarczy, wykonywany przez izby handlowe, przemysłowe, rolnicze, rzemieślnicze, pracy najemnej, połączone w naczelną izbę gospodarczą.

Sądownictwo.

Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej. Sądy są organami Narodu w celu wymierzania sprawiedliwości. Sędzia jest w sprawowaniu swego urzędu niezawisły i podlega tylko ustawom. Wyroki, wydawane w imieniu Rzeczypospolitej przez sędziów, nie mogą być zmieniane ani przez władzę ustawodawczą ani przez władzę wykonawczą.

Powszechnie obowiązki i prawa obywatelskie.

Obywatel polski, t. j. mieszkaniec, mający obywatelstwo z tytułu urodzenia z rodziców, obywateli polskich, lub mający nadane obywatelstwo polskie przez władzę państwową, nie może równocześnie być obywatelem innego państwa.

Obywatel winien być wierny państwu, szanować konstytucję i ustawy, władzę, służyć w wojsku, płacić ustanowione podatki, pełnić obowiązki publiczne, wychowywać dzieci na prawych obywateli.

Konstytucja zapewnia obywatelowi ochronę życia, wolności, majątku, czyni wszystkich obywateli równymi wobec prawa znosi przywileje, tytuły rodowe i herby. Urzędy dostępne są dla wszystkich obywateli. Konstytucja zapewnia wolność sumienia i wyznania, wolność zachowania narodowości, mowy rodzinnej, swej religii. Obywatel jest wolny osobiście, mieszkanie jego jest nietykalne. Konstytucja zapewnia tajemnicę listową, wolność prasy i słowa, prawo zgromadzeń, tworzenia stowarzyszeń i związków. Prawa te jednak w wyjątkowych wypadkach w celu bezpieczeństwa publicznego mogą być zawieszane lub ograniczane przez władzę.

W zakresie wolności sumienia i wyznania żaden związek religijny nie może działać w sprzeczności z ustawami państwa. Związek religijny

ma prawo zarządzania nabożeństw, prawo własności majątku ruchomego i nieruchomego i prawo swobodnego prowadzenia spraw wewnętrznych.

Konstytucja uznaje równouprawnienie wyznań, lecz religji większości narodu, wyznania rzymsko - katolickiego nadaje naczelne stanowisko.

Nauka w szkole powszechnej jest obowiązkowa dla wszystkich obywateli. Nauczanie w szkołach państwowych i samorządowych jest bezpłatne. Szkoły prywatne wolno zakładać zgodnie z obowiązującymi ustawami. Do wszystkich szkół stosuje się nadzór państwowy. W każdym zakładzie naukowym, kształcącym młodzież poniżej lat 18, obowiązkową jest nauka religii dla wszystkich uczniów pod nadzorem odpowiednich wyznań, przy kontroli państwowych władz szkolnych.

Państwo opiekuje się i udziela pomocy dzieciom zaniedbanym.

ŚWIĘTA, BARWY NARODOWE

3 maja — rocznica Konstytucji 1791 r.; a od 1925 roku także Święto Matki Boskiej jako Królowej Korony Polskiej. 6 sierpnia — rocznica wymarszu legionów w 1914 roku, święto wojsk polskich. 16 sierpnia rocznica zwycięstwa 1920 roku, dzień żołnierza. 11 listopada — rocznica rozbrojenia Niemców w Warszawie w 1920 roku, święto niepodległości.

Od 28 marca 1928 r. na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 15 grudnia 1927 r. (Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej z dn. 28.XII. 1927 r. Nr. 1151), godłem państwa jest „herb państwowy” t. j. wizerunek orła białego z głową, zwróconą w prawo, dla patrzącego w lewo, ze skrzydłami rozwiniętymi, z koroną i dziobem, oraz szponami złotymi na prostokątnej tarczy w polu czerwonym. Barwa czerwona tarczy odpowiada barwie cynobru.

Barwy narodowe polskie, to dwa pasy równoległe, podłużne, z których górny biały, dolny czerwony (cynober). Flaga narodowa ma stosunek długości do szerokości 8:5. Flaga Prezydenta czerwona ze srebrnym orłem pośrodku (5:6). Flaga handlowa oraz przedstawicieli dyplomatycznych i konsularnych — jak narodowa, ale na środku białego pola czerwona tarcza ze srebrnym orłem. Flaga wojenne jak handlowa, ale długość do szerokości $10\frac{1}{2}:5$ i wycięta w ząb.

ORDERY I KRZYŻE. KAPITUŁY.

Order Orła Białego.

Ustanowiony przez króla Augusta II 1 września 1705 roku, odnowiony 3 lutego 1921 r., order Orła Białego jest najwyższą odznaką Rzeczypospo-

litej „w celu nagrodzenia znamienitych zasług, zarówno cywilnych, jak wojskowych, położonych w czasie pokoju lub wojny dla chwały i pożytku Rzeczypospolitej” (art. 1) i nadawany jest osobom, które istotnie i wybitnie przyczyniły się do odzyskania lub utrwalenia niepodległości i utrwalenia Polski, albo do jej rozkwitu, (art. 2).

Odznakami orderu Orła Białego są: 1) Wstęga orderowa z błękitnej mory jedwabnej, przewieszona przez lewe ramię do prawego boku, 2) Łańcuch orderowy złoty z kolejno powtarzających się ogniw w kształcie klamer płaskich oraz medaljonów, wyobrażających: klamry — złoty monogram „R. P.”, w otoku iści dębowych, a medaljony — emaljowane tarcze z godłem województw Rzeczypospolitej. U dołu łańcucha, na monogramie złotym w podwójnym otoku z liści dębowych i wawrzynów — zawieszona gwiazda.

Kapituła.

Wielki Mistrz: Prezydent Rzeczypospolitej, Ignacy Mościcki.

Order Odrodzenia Polski.

(„Polonia Restituta“)

Ustanowiony Ustawą z dnia 4 lutego 1921 roku, uzupełniony nowelą z dnia 28 kwietnia 1922 roku, Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 255, „w celu nagrodzenia zasług, położonych w służbie dla Państwa i społeczeństwa” (art. 1).

Zasadniczymi odznakami orderu „Odrodzenia Polski” są: a) Krzyż orderowy czteroramienny, pokryty białą emalją ze złotymi krawędziami; w środku krzyża na czerwonym tle Biały Orzeł ustawowego wzoru w otoku błękitno - emaljowanym, napis złotymi literami „Polonia Restituta”; odwrotna strona Krzyża złociста, gładka, bez emalji, w środku na czerwonoemaljowanym polu data 1918; b) gwiazda orderowa srebrna, ośmiopromienna, w środku gwiazdy pokryty białą emalją monogram R. P., w otoku błękitno - emaljowanym napis „Polonia Restituta”; c) wstęga orderowa z ponsowej mory jedwabnej z białymi prążkami wzdłuż brzegów (art. 2).

Order „Odrodzenia Polski” dzieli się na pięć klas. Odznakami orderu w poszczególnych klasach są: a) w klasie I wielki Krzyż zawieszony na szerokiej wstędze orderowej, przepasanej z prawego ramienia na lewy bok; obok wstęgi na lewej piersi gwiazda orderowa; b) w klasie drugiej krzyż średniej wielkości, zawieszony na szyi na węższej wstędze; na prawej piersi gwiazda orderowa; c) w klasie III krzyż i wstęga tak, jak w klasie II, bez gwiazdy; d) w klasie IV krzyż mały, przypięty do lewej piersi na wstędze wąskiej; na wstędze rozetka upięta z tejże wstążki; e) w klasie V krzyż mniejszy, przypięty do lewej piersi na wstędze wąskiej. (art. 3).

Orderem „Odrodzenia Polski” mogą być odznaczeni nieskazitelnego charakteru i sumiennej pracy obywatele, którzy się szczególnie zasłużyli Ojczyźnie przez dokonanie czynów wybitnych, niezwykle zalety umysłu i charakteru ujawniających. (art. 4).

Kapituła.

Wielki Mistrz: Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki.

Kanclerz i Zastępca Wielkiego Mistrza: Prof. Jan Kochanowski.

Członkowie Kapituły: Skarbnik — Bernard Chrzanowski; sekretarz — generał dywizji Aleksander Osiński; generał dywizji Edward Rydz - Śmigły, generał dywizji Kazimierz Sosnkowski, Wacław Sieroszewski, Władysław Raczkiewicz, generał broni Lucjan Żeligowski.

Zastępcy członków Kapituły: J. E. Biskup Łódzki Ks. Wincenty Tymieniecki, Aleksander Raczyński, Zofja Szlenkierówna, Antoni Anusz.

Order Virtuti Militari.

Ustanowiony przez króla Stanisława Augusta w 1792 roku, odnowiony Ustawą z dn. 1 sierpnia 1919 roku order wojskowy „Virtuti Militari” jest nagrodą czynów wybitnych męstwa i odwagi, dokonanych w boju, połączonych z poświęceniem się dla dobra Ojczyzny.

Order „Virtuti Militari” dzieli się na pięć klas: klasę I-szą stanowi wielki krzyż orderu na wstędze szerokiej, przepasanej przez prawe ramię na lewy bok. Obok wstęgi na lewej piersi nosi się gwiazdę orderową; klasę II-gą — Krzyż Komandorski, mniejszy od krzyża klasy I-szej do noszenia na wstędze na szyi; klasę III-ą — Krzyż Kawalerski, mniejszy od krzyża klasy II-jej do noszenia na lewej piersi; klasę IV — Krzyż złoty, tego samego kształtu co Krzyż Kawalerski, lecz z wąskimi paskami czarno - emaljowanymi po brzegach do noszenia na lewej piersi; — klasę V-ą — Krzyż srebrny tego samego kształtu co złoty, do noszenia na lewej piersi.

Order „Virtuti Militari” nosi się na wstędze niebieskiej z czarnymi po obu stronach prążkami. W pierwszej klasie obok Krzyża nosi się gwiazdę orderową, złożoną z ośmiu pęków promieni z krzyżem „Virtuti Militari” po środku, a w otoku zewnętrznym napis: „Honor i Ojczyzna”.

Do posiadania każdego orderu „Virtuti Militari” przywiązane jest prawo na dożywotnią pensję orderową roczną.

Krzyż Walecznych.

Rada Obrony Państwa rozporządzeniem z dnia 11-go sierpnia 1920 roku ustanowiła odznakę wojskową „Krzyż Walecznych”, celem nagradzania czynów męstwa i odwagi wykazanej w boju.

Zasadniczą odznakę „Krzyża Walecznych” stanowi krzyż równoramienny z jasnego brązu; w środku zewnętrznej strony Krzyża miniaturowa tarcza pięciokątna z wypukłym odbiciem godła państwowego; na ramionach Krzyża rozłożony, wypukły napis: „Na polu chwały”. Na odwrotnej stronie Krzyża w środku na tarczy wybity wypukły miniaturowy wieniec z liści dębowych, przedziany mieczem obosiecznym, postawionym pionowo ostrzem do góry, na poprzecznicy Krzyża wypukły napis: „Walecznym”, Krzyż powyższy nosi się na wstążce amarantowej z białymi wzdłuż jej brzegów prążkami, — na lewej piersi, na drugim miejscu po odznace orderu „Virtuti Militari”.

Krzyżem Walecznych może być ozdobiony każdy oficer i każdy szeregowy armji czynnej, który wyróżnił się czynem męstwa i odwagi w boju. Żadnego odstępu czasu między czterokrotnem nadawaniem Krzyża nie wymaga się. W wypadkach wyjątkowych na tej samej zasadzie przyznawać można „Krzyż Walecznych” również osobom cywilnym, spółdziałającym z armją czynną.

Krzyż Walecznych, nadany po raz pierwszy, nosi się na gładkiej wstążce, wzoru opisanego wyżej, dalsze zaś nadania odróżnia się przez nałożenie na wstążce posiadanego już Krzyża okuć w kształcie listewek z jasnej blachy brązowej, z wytłoczonymi na nich spletał: liści dębowych, a mianowicie: na wstążce Krzyża nadanego powtórnie — 1 okucie, — nadanego po raz trzeci — 2 okucie — i nadanego po raz czwarty — 3 okucie.

Prawo nadawania Krzyża Walecznych przysługuje Wodzowi Naczelnemu, który może je przekazywać podległym dowódcom wojskowym, nie niżej jednak, jak dowódcom pułków.

Krzyż Zasługi.

Ustanowiony w 1923 roku. Odznaka dla wojskowych i cywilnych za wybitne zasługi na różnych polach działalności obywatelskiej. Dzieli się na trzy klasy: Złoty Krzyż, Srebrny Krzyż i Brązowy Krzyż. (Dz. Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 62, poz. 458, 1923 r.).

„Polska Swemu Obrońcy”.

W celu przekazania pamięci potomnych wysiłku Narodu o utrwale-
nie niepodległości i zabezpieczenia granic Ojczyzny w wojnie 1918 — 1921

r. ustanowiono rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej w 1928 r. Medal pamiątkowy za wojnę 1918 — 1921 r.

Medal o średnicy 35 m/m, wybity w bronzie posiada: na stronie prawej wizerunek orła państwowego z krzyżem orderu wojskowego „Virtuti Militari”, zawieszonym na wstędze na szyi, po bokach daty 1918 — 1921; na stronie odwrotnej w wieńcu dębowym dwuwierszowy napis: „Polska — swemu Obrońcy”. Medal noszony ma być na lewej piersi.

Prawo otrzymania medalu służy tym, którzy w okresie od 1 listopada 1918 r. do 18 marca 1921 r.: a) jako żołnierze polegli lub byli ranni, zmarli skutkiem choroby, nabytej w polu, lub z powodu niesienia rannym i chorym żołnierzom pomocy sanitarnej bez względu na czas trwania ich służby; conajmniej przez trzy miesiące pełnili służbę w formacjach linowych w polu, względnie jako ochotnicy po wezwaniu rady obrony państwa z dn. 3 lipca 1920 r. pełnili służbę w formacjach linowych w polu przynajmniej przez dwa miesiące, conajmniej przez pięć miesięcy pełnili służbę czynną; b) jako osoby cywilne: współdziałając (ochotniczo lub z wykonywania swego obowiązku służbowego) z wojskiem w polu, polegli lub byli ranni, zmarli skutkiem choroby, nabytej przy współdziałaniu z wojskiem w polu, lub z powodu niesienia żołnierzom pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby; conajmniej przez pięć miesięcy współdziałali z wojskiem w polu, względnie nieśli żołnierzom pomoc sanitarną lub duchową, conajmniej przez przez dziewięć miesięcy nieśli pomoc sanitarną żołnierzom w kraju względnie współdziałali z wojskiem w kraju w zabezpieczeniu mienia wojskowego; jako cudzoziemcy współdziałali z wojskiem polskim w polu.

Osoby, którym prawo do medalu zostało przyznane, nabywają medal na koszt własny.

Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 września 1928 roku na podstawie art. 18 dekretu z dnia 3-go stycznia 1918 r. (Dz. Pr. Nr. 1, poz. 1) — „Na pamiątkę dziesięciolecia odrodzenia Państwa Polskiego, które po przeszło stuletniej niewoli, dzięki krwawym wysiłkom: na polach walk i niezmordowanej pracy najlepszych swych synów, zostało powołane na nowo do życia, ustanawia się Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości. (§ 2).

Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości o średnicy 35 mm. wybity jest z brązu i posiada na stronie prawej wizerunek głowy Marszałka Józefa Piłsudskiego, na stronie odwrotnej alegorię pracy z napisem: 1918 — 1928. (§ 2).

Medal noszony jest na lewej piersi na wstążce z mory szerokości 38 mm. barwy chabrowej — po Medalu Pamiątkowym za wojnę 1918 — 1921, a przed orderami i odznaczeniami zagranicznymi, (§ 3).

Prawo otrzymania medalu służy tym, którzy pełniąc nienagannie służbę państwową — wojskową albo cywilną, służbę samorządową albo służbę w innych instytucjach publiczno - prawnych w czasie od dnia 11 listopada 1918 r. do dnia 11 listopada 1928 r.: a) odbyli czynną służbę wojskową w charakterze wojskowych zawodowych lub niezawodowych, lub b) pełnili faktyczną służbę w urzędach (instytucjach, państwowych, samorządowych, lub w innych instytucjach publiczno - prawnych, a to przez okres co najmniej pięciu lat, licząc służbę określoną w punktach a) i b) łącznie. (§ 4).

Medal nie może być przyznany osobom, które w okresie od dnia 11 listopada 1918 r. do dnia 11 listopada 1928 roku zostały z powodu popełnionych przestępstw ograniczone w używaniu praw obywatelskich lub też zostały ukarane sędownie za dezercję. (§ 5).

Prawo przyznania medalu przysługuje Prezesowi Rady Ministrów i poszczególnym Ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania. Prezes Rady Ministrów i Ministrowie mogą to uprawnienie przelać na władze podległe. (§ 6).

Osoby, którym prawo do medalu zostało przyznane, nabywają go na koszt własny. (§ 7).

Medal będzie wybitý przez Mennicę Państwową. (§ 8).

„Monitor Polski” z dnia 13 października 1928 roku, Nr. 237.

Krzyż Zasługi Za Dzielność.

„Celem szczególnego wyróżnienia funkcjonarjuszów Policji Państwowej, oficerów i szeregowych Korpusu Ochrony Pogranicza oraz funkcjonarjuszów Straży Celnej za czyny, spełnione w specjalnie ciężkich warunkach z wykazaniem wyjątkowej odwagi, z narażeniem życia lub zdrowia w obronie prawa nietykalności granic państwowych oraz życia i mienia obywateli”, rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 roku, na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 roku o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) ustanowiony został Krzyż Zasługi Za Dzielność, jako odmiana Krzyża Zasługi. (art. 1).

Krzyż Zasługi Za Dzielność posiada formę łasadniczą Srebrnego Krzyża Zasługi (art. 2 i art. 3 punkt b) ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. o ustanowieniu Krzyża Zasługi — Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 458), przyczem

na górnem i bocznych ramionach jego umieszczony jes tnapis: „Za dzielność” srebrnemi literami.

Wstążka Krzyża uzupełniona jest niebiesko - zielonym (w połowie niebieskim — odcień chabrowy, w połowie zielonym) paskiem szerokości 10 milimetrów, biegnącym ukośnie od prawego górnego rogu do lewego dolnego. (art. 2).

Krzyż Zasługi Za Dzielność ma tylko jeden stopień.

Krzyż Zasługi Za Dzielność może być nadany tej samej osobie tylko trzy razy. (art. 4).

Drugie i trzecie odznaczenie Krzyżem Zasługi Za Dzielność wyraża się przez nałożenie na wstążkę do posiadanego już Krzyża Zasługi Za Dzielność jednego względnie dwóch okuć w kształcie gładkiej matowej listewki ze srebra z polerowanemi krawędziami — szerokości pięć milimetrów. (art. 5).

Do oznak Krzyża Zasługi Za Dzielność przy pierwszym i drugim nadaniu tego odznaczenia przywiązana jest dożywotnia pensja w wysokości 200 złotych rocznie. Pierwsza pensja należy się za cały rok kalendarzowy, w którym nastąpiło odznaczenie, i wypłacona będzie jednocześnie z wydaniem odznaki. Termin płatności następnych pensyj rocznych przypada w dniu 2-go stycznia. (art. 6).

Krzyż Zasługi Za Dzielność nadaje Prezes Rady Ministrów na podstawie wniosków: Ministra Spraw Wewnętrznych w odniesieniu do funkcjonarjuszów Policji Państwowej oraz oficerów i szeregowych Korpusu Ochrony Pogranicza, a Ministra Skarbu w odniesieniu do funkcjonarjuszów Straży Celnej. (art. 7).

Prawo osoby, odznaczonej Krzyżem Zasługi Za Dzielność do pobierania pensji stwierdza się w dyplomie odznaczenia. (art. 8).

Pozbawienie odznaki Krzyża Zasługi Za Dzielność nastąpić tylko może w drodze wyroku sądowego, pozbawiającego praw obywatelskich. Wyrok sądowy, orzekający pozbawienie odznaki, łączy się utratą prawa do pensji, związanej z odznaką. (art. 9).

Koszty wykonania odznaki, ustanowionej niniejszem rozporządzeniem, ponosi Skarb Państwa, a odznaczeni otrzymują go bezpłatnie.

Medal Za Ratowanie Ginących.

„Celem nagradzania zasług położonych przy ratowaniu tonących oraz ofiar katastrof żywiołowych”, rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r., na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej

do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) ustanowiony został Medal Za Ratowanie Ginących. (art. 1).

Medal o średnicy 35 mm., wybity w srebrze, nosi z jednej strony wyobrażenie orła państwowego oraz w otoku napis: „Rzeczpospolita Polska”, na odwrocie zaś w wieńcu z liści dębowych napis: „Za Ratowanie Ginących”. Medal noszony jest na lewej piersi, na wstążce białej z czerwonymi brzegami, i wąskim czerwonym prążkiem w środku. Szerokość wstążki wynosi 40 mm. Medal nosi się po orderach i innych odznaczeniach polskich, a przed orderami i odznaczeniami zagranicznymi i innymi medalami polskimi. (art. 2).

Medal nadaje się obywatelom Rzeczypospolitej oraz cudzoziemcom, którzy bądź na obszarze Rzeczypospolitej, bądź przy ratowaniu obywateli polskich zagranicą, niesli ratunek z narażeniem życia własnego”. (art. 3).

Medal Za Ratowanie Ginących może być nadany jednej i tej samej osobie wielokrotnie i wtedy każde następne nadanie odznacza się przez umieszczenie na wstążce medalu pięcioramiennej gwiazdki metalowej brązowej o średnicy 9 mm. (art. 4).

Medal nadaje Minister Spraw Wewnętrznych, który władny jest upoważnienie swe przekazać wojewodom i Komisarzowi Rządu m. st. Warszawy. (art. 5).

Odznaczeni otrzymują medal bezpłatnie. (art. 6).

Pozbawienie Medalu Za Ratowanie Ginących może nastąpić tylko w drodze wyroku sądowego, pozbawiającego praw obywatelskich.

Krzyż i Medal Niepodległości.

„Celem odznaczenia osób, które zasłużyły się czynnie dla niepodległości Ojczyzny w okresie przed wojną światową lub podczas jej trwania oraz w okresie walk orężnych polskich w latach 1918 — 1921, z wyjątkiem wojny polsko - rosyjskiej na obszarze Polski”, — na podstawie art. 44 ust. 5 Konstytucji rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 października 1930 roku (Dz. Ustaw Rzeczyp. Polskiej Nr. 75/30, poz. 591), ustanowiony został Krzyż i Medal Niepodległości. (art. 1)

Krzyż Niepodległości o wymiarach 4.2 × 4.2 cm. składa się z 4 równych ramion o przekroju spłaszczonego ośmioboku, rozszerzonego na krańcach ramion, związanych w środku sześcianiem. Krzyż wykonany jest z metalu polowanego. Czołowa strona ramion Krzyża pokryta jest czarną emalją przedzieloną paskiem metalowym, na którym wryty jest w kierunku poziomym napis „Bojownikom Niepodległości”, na czołowej zaś stronie sześcianu znajduje się wryty wizerunek Orła.

„Medal Niepodległości” o średnicy 35 mm. przedstawia na czołowej

stronie w polu środkowym wyobrażenie trzech hydr, przebitych trzema mieczami. Całość zamknięta w podwójny otok, zawierający napis: „Bojownikom Niepodległości”. Na odwrocie w polu zamkniętym w pojedynczy otok umieszczono w pośrodku litery: „R. P.”.

Krzyż i Medal Niepodległości noszony jest na wstążce czarnej szerokości 3.7 cm. o dwóch pionowych paskach czerwonych szerokości 0.3 cm., na bokach wstążki (art. 2).

Dla tych, którzy walczyli z bronią w rękę o Niepodległość Ojczyzny przed wojną światową lub poza szeregami armji, względnie walką tą kierowali, może być przyznany „Krzyż Niepodległości z mieczami”.

Krzyż Niepodległości z mieczami składa się z normalnego Krzyża Niepodległości oraz z wykonanych z metalu połączanego a umieszczonych ponad Krzyżem, lecz poniżej wstążki, dwóch skrzyżowanych mieczów, związanych ornamentem. (art. 3).

Krzyż i Medal Niepodległości nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na przedstawienie Prezesa Rady Ministrów na podstawie wniosków Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości. Komitet ten składa się z pierwszych dziesięciu osób, którym Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów nada Krzyż Niepodległości. W razie ustąpienia członka Komitetu, Komitet powołuje nowego członka z pośród odznaczonych Krzyżem Niepodległości. Komitet wybiera ze swego grona przewodniczącego, dwóch zastępców i sekretarza generalnego; sposób urzędowania ustali regulamin, uchwalony przez Komitet. (art. 4).

Odnaczeni Krzyżem lub Medalem Niepodległości otrzymują oprócz odpowiedniej odznaki dyplom. Przygotowanie dyplomu i wydanie odznaki, którą osoby odznaczone nabywają na koszt własny, zarządza Przewodniczący Komitetu. Wykazy odznaczonych będą ogłaszane w gazecie rządowej. (art. 5).

Krzyż Niepodległości zajmuje w kolejności orderów i odnaczeń miejsce przed Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, zaś Medal Niepodległości przed srebrnym Krzyżem Zasługi. (art. 6).

KOMITET.

Przewodnicząca: **Marszałkowa Aleksandra Piłsudska.**

Członkowie: gen. dyw. Edward Rydz - Śmigły; gen. dyw. Kazimierz Sosnkowski; gen. dyw. Julian Stachiewicz; gen. bryg. Julian Koftątaj - Szrednicki; płk. Walery Sławek; płk. Aleksander Prystor; płk. Adam Koc.

Sekretarz Generalny: płk. Wacław Jędrzejewicz

Kierownik Biura Komitetu: porucznik Franciszek Sakowski.

WŁADZE USTAWODAWCZE.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ IGNACY MOŚCICKI

Gabinet Wojskowy Prezydenta Rzeczypospolitej (Zamek, Tel. 620-16).

Szef Gabinetu: płk. Głogowski Jan.

Zastępca Szefa: mjr. dypl. Jurgielewicz Kazimierz.

Adjutantura przyboczna: Górzewski Zygmunt, por. Krotkiewicz Władysław.

Kapelan: ks. dziekan Bojanek Mikołaj.

Kancelarja Cywilna Prezydenta Rzeczypospolitej (Zamek, Tel. Centrala).

Szef Kancelarji: Dr. Bronisław Hełczyński.

Zastępca Szefa: Dr. Zygmunt Skowroński.

Kierownik referatu społeczno - prasowego: Adam Skwarczyński.

Kierownik referatu ogólnego: Michał Mościcki.

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ

(ul. Wiejska Nr. 4, 6, 8. -- Tel. Centrala)

MARSZAŁEK: Dr. Kazimierz Świtalski.

WICEMARSZAŁKOWIE: Car Stanisław, Wacław Makowski, Dr. Karol Polakiewicz.

SEKRETARZE: Józef Borecki, Halina Jaroszewiczowa, Stefan Skrypnik, Michał Wawrzynowski, Władysław Wojtowicz

Kluby Sejmowe.

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (B. B) (Członków 247).

Prezydjum Klubu:

Prezes: płk. Walery Sławek.

Wiceprezesi: Janusz Jędrzejewicz, Stanisław Car, sen. Józef Targowski.

Członkowie: Janusz Radziwiłł, sen. Józef Ewert, Bogusław Miedziński, Leon Kozłowski, Stanisław Kielak, Adam Koc, Mikołaj Dolanowski, Krzysztof Siedlecki.

Sekretarz: Bohdan Podoski.

Skarbnik: Paweł Minkowski.

Klub Narodowy, (członków 63). Prezydjum Klubu: Prezes:

Roman Rybarski. Członkowie: Seweryn Czetwertyński, sen. Stanisław Głabiński, Stanisław Jasiukowicz, Stanisław Rymar, Stanisław Stroński, Piotr Szturmowski, Wojciech Trąpczyński, Karol Wiciczak, Bohdan Wiński, Aleksander Zwierzyński, Tadeusz Bielecki.

Klub Parlamentarny Stronnictwa Ludowego, (członków 47). Prezydium Klubu: Prezes Michał Róg. Wiceprezesi: Dr. Władysław Kiernik, Andrzej Waleron. Sekretarze: Bolesław Babski, Stanisław Mikołajczyk. Skarbnik: Marcin Marguła.

Klub Związku Parlamentarnego Pol'skich Socjalistów, (członków 23). Prezydium Klubu: Prezes: Mieczysław Niedziałkowski. Wiceprezesi: Dr. Herman Lieberman, sen. Dr. Stefan Kopciński. Sekretarze: Kazimierz Czapiński, Adam Ciołkosz. Skarbnik: Zygmunt Piotrowski.

Klub Ukraiński, (członków 17). Prezydium Klubu: Prezes: Dr. Dymitr Lewicki. Wiceprezesi: Dr. Włodzimierz Zahajkiewicz, Stanisław Łucki. Sekretarz Dmytro Węłykanowicz.

Klub Chrześcijańskiej Demokracji (członków 15), Prezydium Klubu: Prezes: Antoni Ponikowski. Wiceprezesi: Wacław Bitner, Stefan Bryła, Władysław Tempka. Sekretarz: Franciszek Gruszczyński. Skarbnik - gospodarz: Marjan Cześcik.

Klub Parlamentarny Narodowej Partji Robotniczej, (członków 10). Prezydium Klubu: Prezes Faustyniak. Wiceprezes: Adam Chądzyński. Sekretarz: Wojciech Pawlak. Skarbnik: Jan Jankowski.

Klub Koła Żydowskiego, (członków 6) Prezydium Klubu: Prezes: Dr. Ozjasz Thon.

Niemiecki Klub Parlamentarny, (członków 5). Prezydium Klubu: Prezes: Eugenjusz Franz. Sekretarz: Kurt Graebe.

Klub Komunistycznej Frakcji Poselskiej, (czł. 4).

Klub Ukraińskich Socjalistów Radykałów, (czł. 3). Prezydium Klubu: Prezes: Dr. Iwan Makuch. Wiceprezes Dr. Dmytro Ładyka. Sekretarz: Mychajło Matczak.

Żydowskie Stronnictwo Ortodoksyjne „Agudas Izrael”, Lewin Aron.

Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc”, Ferdynand Tkaczow.

Biuro Sejmu.

Dyrektor: Dr. Władysław Dziadosz.

Zastępca Dyrektora: Edmund Mieroszewicz, Naczelnik Wydziału Administracyjnego.

Naczelnicy wydziałów: I. prac parlamentarnych Dr. Mieczysław Smolarski, II administracyjnego Edmund Mieroszewicz.

Dyrektor Biblioteki i Archiwum Sejmu i Senatu Dr. Henryk Kołodziejski.

Sekretarz Marszałka Sejmu: Radca Wacław Zagórowski.

Naczelnny redaktor sprawozdań stenograficznych i djarjusza sejmowego: Aleksander Rutkowski.

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ,

(ul. Wiejska Nr. 4, 6, 8. Tel. Centrala).

Prezydjum:

Marszałek: Władysław Raczkiewicz.

Wicemarszałkowie: Antoni Bogucki, Jakób Bojko, Zygmunt Leszczyński.

Sekretarze: Dr. Jerzy Barański, Hanna Hubicka, Mikołaj Masłow, Uszer Mendelson, Jan Rogowicz, Stanisław Wańkowicz.

Kluby Senackie:

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, (B. B.), (czł. 74). Prezydjum: Przewodniczący Józef Targowski, wiceprzewodniczący Ludwik Józef Evert, sekretarz Dr. Michał Wyrostek.

Klub Narodowy (członków 12). Prezydjum: Przewodniczący Dr. Stanisław Głabiński.

Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów (czł. 5). Prezydjum: Przewodniczący Dr. Stanisław Kopciński.

Zespół senatorów Chrześcijańskiej Demokracji i Narodowej Partji Robotniczej, (czł. 6)

Klub Senatorów Ludowych (czł. 6). Prezydjum: Przewodniczący — Jan Woźnicki.

Klub Ukraiński (czł. 4). Prezydjum: Dr. Antoni Horbaczewski, sekretarz Julian Pawłykowski.

Klub Niemiecki. (czł. 4). Prezydjum: Dr. Edward Pant.

Nie zgłosił przynależności klubowej: Władysław Raczkiewicz.

Biuro Senatu.

Dyrektor: Zygmunt Karczewski.
Sekretarz Marszałka Senatu: Aleksander Mohl.
Naczelnik Kancelarii: Wacław Wizgier.
P. o. Nacz. Wydz. Eugenjusz Strumiłło.
Asesorowie: Paweł Jackowski, Zofja Drzażdżyńska.
Kontroler: Stefan Pentlak.
Adjunkci: Helena Kulmowa, Sabina Wichrowska.
Radca Prawny: Stefan Bartkiewicz.
Radca Prawny: Adam Piasecki.
Redaktor stenogr.: Karol Piltz.

Grupa Parlamenarna Polsko - Francuska.

Zarząd.

Prezes: Janusz Radziwił, poseł.
Wiceprezesi: Zdzisław Lubomirski, senator; Jan Dębski, b. poseł;
Vacat.

Członkowie: Dr. Henryk Löwenherz, senator; Józef Wiełowiejjski, senator;
Stanisław Stroński, poseł; Stanisław Kozicki, senator; Antoni Ponikowski,
poseł; Michał Róg, poseł; Stanisław Thugut, b. poseł; Vacat po ś. p. Ta-
deuszu Hołówce.

Sekretarz Generalny: Aleksander Mohl.

SEJM ŚLĄSKI

Marszałek: Konstanty Wolny, adwokat i notariusz w Katowicach.
Wicemarszałkowie: Dr. Włodzimierz Dąbrowski, adwokat i notariusz
w Katowicach; Jan Kędzior, dyrektor Wydziału Powiatowego w Katowi-
cach; Emil Gajdas, aptekarz w Radzionkowie; Dr. Edward Pant, prof. gimn.
w Królewskiej Hucie.

Sekretarze: Stefan Kapuściński, redaktor w Katowicach; Włady-
sław Wieczorek, kupiec w Katowicach; Bernard Krawczyk, emer. inspektor
szkolny, Mikołów; Bartłomiej Płonka, kupiec z Wielkiej Dąbrówki; Józef
Pawlas, naczelnik biura w Lipinach; Wilhelm Prokop, kupiec z Wodzi-
sławia; Paweł Broncel, naczelnik gminy Królewska Huta; Jan Kowoll, re-
daktor z Katowic.

Kluby Sejmowe.

Zespół Posłów Ch. D. i N. P. R. (19 posłów). Prezes: Dr. Wojciech
Korfanty, sekretarz: Bernard Krawczyk.

Klub N Ch. Z. P. (19 posłów). Prezes: Józef Witzczak, sekretarz: Stefan Kapuściński.

Klub Niemiecki, (7 posłów), Prezes: Dr. Edward Pant, sekretarz: Jan Schmiegel.

Fracja Socjalistyczna, (3 posłów).

Biuro Sejmu.

Dyrektor Biura Sejmu Śląskiego: Piotr Pampuch.

Wice - Dyrektor Sejmu Śląskiego: Dr. Marjan Cieszewski.

Kierownik Kancelarii Sejmowej: Eugenjusz Nowak.

Kierownik Biblioteki Sejmowej: Prof. Dr. Kazimierz Hartleb.

RADA MINISTRÓW

Prezes Rady Ministrów: Aleksander Prystor.

MINISTROWIE:

Spraw Wewnętrznych Bronisław Pieracki.

Spraw Zagranicznych Józef Beck.

Spraw Wojskowych Marszałek Józef Piłsudski.

Skarbu Władysław Zawadzki.

Sprawiedliwości Czesław Michałowski.

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Janusz Jędrzejewicz.

Rolnictwa Leon Janta - Połczyński.

Przemysłu i Handlu Ferdynand Zarzycki.

Komunikacji i Rob. Publ. Michał Butkiewicz.

Pracy i Opieki Społecznej, Stefan Hubicki.

Poczt i Telegrafów Ignacy Boerner.

PREZYDJUM RADY MINISTRÓW

(Krakowskie Przedmieście Nr. 46/48, Tel. Centrala)

Podsekretarz Stanu — Bronisław Nakoniecznikoff — Klukowski

Szef biura prezydjum R. M. — p. o. Alojzy Gluth - Nowowiejski.

Szef biura prawnego R. M. — Jan Kanty Piętaś.

Szef biura ekonomicznego — pods. stanu Lechnicki.

Kierownik Działu Prasowego — Tadeusz Święcicki.

Kierownik Działu Budżetowego — Bolesław Raczko.

Kierownik Intendentury — Chrupowicz.

Sekretarze Prezesa R. M. — Henryk Rusinowicz i Karol Szczeniowski.

Dyrektor Funduszu Kultury Narodowej — Stanisław Michalski.

Pierwszy Prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego — Rudolf Różycki. (Miodowa 22).

Prezes Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej — Edward Lechowicz.

Prezes Komisji usprawnienia Administracji Publicznej — Maurycy Jaroszyński.

Przedsiębiorstwa podległe Prezydjum R. M.

Polska Agencja Telegraficzna (Królewska 5), telefony: Centrala 552-80. Dienne od g. 8 r. do 16 pp.: 552-80 do 559-89. Nocne od 16 pp. do 8 r.: 313-42 nacz. redaktor, 313-43, koresp. zagraniczni, 313-44, reportaży, 313-45 redakcja sportowa, 313-46 giełdowa, 313-47 redakcja giełdowa, 313-48 biuro ogłoszeń, 313-49 dyrektor.

Dyrektor Naczelny: Roman Starzyński; Naczelny Redaktor: Franciszek Orzechowski. Naczelny Administrator: Karol Czerny.

Dyrekcja Wydawnictw Państwowych (Królewska 5, tel. 552-80). Dyrektor — p. o. Roman Starzyński.

Zarząd Główny Drukarń Państwowych. Dyrektor — Henryk Lilpop.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

(Nowy Świat 69, tel. biura informacyj, 662-50)

Minister Bronisław Pieracki.

Podsekretarze Stanu: Mikołaj Dolanowski i Władysław Korsak.

Szef Sekretarjatu Brzozowski Aloizy Jerzy.

Sekretarz Ministra Stawicki Jerzy.

Ciała doradcze przy Ministrze:

Państwowa Rada Samorządowa. Państwowa Naczelna Rada Zdrowia Rada Statystyczna. Rada Spożywców. Państwowy Komitet do badania pochod. arseno - benzolu. Rada Filmowa. Państwowa Rada dla spraw uzdrowisk. Polski Komitet zwalczania gruźlicy. Komisja Farmakopei Polskiej. Komisja doradcza dla kontroli wartości obrotów handlu zagr. Rada dla spraw dozoru nad artykułami żywnościowymi.

WOJEWÓDZTWA

Komisariat Rządu m. st. Warszawy (Senatorska 16 tel. 615-83).

Komisarz Rządu: Władysław Jaroszewicz.

Vilce - Komisarz Rządu: Józef Ołpiński.

Inspektor administracyjny: Stefan Radoliński.

Naczelnicy wydziałów: administracyjnego Tadeusz Tarnowski; bezpieczeństwa publicznego: Tadeusz Lissowski; zdrowia: Dr. Maksymilian Eberhardt.

Starostwa grodzkie.

Warszawa - południe (ul. Wiejska 16): starosta: Tadeusz Miklaszewski.

Warszawa - północ (ul. Długa 31): starosta: Jan Wasylkiewicz.

Warszawa - Praga (ul. Szeroka 22): starosta: Gustaw Lichtenstein.

Śródmiejsko - warszawskie: starosta: Marjan Bożydar-Podhorodeński.

Województwo Białostockie.

Wojewoda, Marjan Zyndram Kościałkowski.

Vice - wojewoda Czesław Zawistowski.

Województwo Kieleckie.

Wojewoda — Jerzy Paciorkowski.

Vice - wojewoda — Aleksander Bratkowski.

Województwo Krakowskie.

Wojewoda — dr. Mikołaj Kwaśniewski.

Vice - Wojewoda — Mieczysław Bilek.

Województwo Lubelskie.

Wojewoda — Bolesław Jerzy Świdziński.

Vice - wojewoda — Władysław Długocki.

Województwo Lwowskie.

Wojewoda — dr. Józef Roźniecki.

Vice - Wojewoda — Wacław Ignacy Drojanowski.

Województwo Łódzkie.

Wojewoda — Władysław Jaczkołt.

Vice - wojewoda — Antoni Potocki.

Województwo Nowogródzkie.

Wojewoda — Wacław Biernacki.

Vice - Wojewoda — Franciszek Godlewski.

Województwo Poleskie,

(Brześć n/Bugiem).

Wojewoda — Jan Krahelski.

Vice - wojewoda — Zygmunt Skrzyński.

Województwo Pomorskie.

Wojewoda — Stefan Kirtiklis.

Vice - Wojewoda: dr. Mieczysław Seidlitz.

Województwo Poznańskie.

Wojewoda — Roger Raczyński.

Vice - Wojewoda — Stanisław Kancki.

Województwo Stanisławowskie.

Wojewoda — Zygmunt Jagodziński.

Vice - Wojewoda — Stefan Sokół.

Województwo Śląskie (Katowice).

Wojewoda — dr. Michał Grażyński.

Vice - Wojewoda — dr. Tadeusz Saloni.

Województwo Tarnopolskie.

Wojewoda — Kazimierz Moszyński.

Vice - Wojewoda - — Kazimierz Gintowt - Dz'ewaltowski.

Województwo Warszawskie.

Wojewoda — Stanisław Twardo.

Vice - Wojewoda — Władysław Włoskowicz.

Województwo Wileńskie.

Wojewoda — Zygmunt Beczkowicz.

Vice - Wojewoda — Marjan Władysław Jankowski.

Województwo Wołyńskie.

Wojewoda — Henryk Józewski.

Vice - Wojewoda — Józef Śleszyński.

POLICJA PAŃSTWOWA

Główna Komenda.

(Nowy Świat 67, tel. 679 - 26)

Główny Komendant: Janusz Maleszewski.

Zastępca Głównego Komendanta: nadispektor Juljusz Geib.

KORPUS OCHRONY POGRANICZA

(Nowy Świat 69, tel. 656-04)

Dowódca Korpusu: generał Jan Kruszewski.

Zastępca Dowódcy: płk. dypl. Zdzisław Przyjałkowski.

Szef Sztabu: płk. dypl. Witold Kirszensztajn.

O'd d'zi'a'ł Sztabowy Korpusu: Praga, ul. 11 listopada 13.

Dowódca: Por. Kociejowski, tel. 10-05-03.

PAŃSTWOWY ZAKŁAD HIGIENY

(Chocimska 24).

Naczelný dyrektor — Doc. Dr. Gustaw Szulc.

Państwowa Szkoła Higieny: Dyrektor — Dr. W'told Chodźko.

Filja P. Z. H. we Lwowie, Piekarska 56. Kierownik — Prof. Dr. Napoleon Gąsiorowski.

Filja P. Z. H. w Krakowie, ul. Zygmunta Augusta 1. Kierownik — Dr. Filip Eisenberg.

Filja P. Z. H. w Łodzi, ul. Gdańska 44. Kierownik — Dr. Tadeusz Załęski.

Filja P. Z. H. w Toruniu, ul. Wałowa 3. Kierownik — Dr. Stanisław Kaczyński. t

Filja P. Z. H. w Lublinie, Rynek 1. Kierownik — Dr. Cyprjan Chromiński.

Ekspozytura P. Z. H. w Wilnie, Rossa 1. Kierownik — Dr. Władysław Prażmowski.

MINISTERSTWO PRACY i OPIEKI SPOŁECZNEJ.

ul. Długa Nr. 38/40. (Telef. informacje 754-56).

Minister — Dr. Stefan Hubicki.

Podsekretarz Stanu — Tadeusz Szubartowicz.

Sekretarz osobisty Ministra: kpt. Kazimierz Wójcicki.

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE.

W Polsce istnieją cztery typy ubezpieczeń społecznych: 1) na wypadek choroby i macierzyństwa; 2) na wypadek niezdolności do zarobkowania i śmierci ubezpieczonych; a) pracowników umysłowych, b) robotników; 3) od nieszczęśliwych wypadków; 4) na wypadek braku pracy: a) pracowników umysłowych, b) robotników. Grupy ubezpieczonych — 1) pracownicy umysłowi, 2) robotnicy rolni, 3) robotnicy górniczy, 4) robotnicy przemysłowi, 2) robotnicy rolni, 3) robotnicy górniczy, 4) robotnicy przemysłowi i inni poza wskazanymi w 2 i 3.

Ubezpieczenia chorobowe, ubezpieczenia pracowników umysłowych i ubezpieczenia od wypadków objęły obszar całej Rzeczypospolitej. Najmniej rozwinięte są ubezpieczenia społeczne dla robotników rolnych.

W 1928 r. rozbudowa sieci Kas Chorych jest zakończona. Na terenie całego Państwa, dnia 31 grudnia 1928 roku istniało 287 Kas, obejmujących 2.523.553 obowiązkowo ubezpieczonych.

W 1928 r. Kas Chorych, działających na mocy ustawy z dnia 19 maja 1920 r. było 243; na terenie górnośląskiej części Województwa Śląskiego na mocy dawnych ustaw niemieckich funkcjonowały 44 Kasy; razem było jak wyżej 287 Kas.

W 243 Kasach było 2.276.891 ubezpieczonych, składki członkowskie wyniosły 250.890.475.30 zł., świadczenia wyniosły 193.958.743.29 zł. (zasiłki pieniężne 63.305.101.85 złotych; koszty pomocy lekarskiej 522.973.140.59 zł.; lekarstwa i środki opatrunkowe 34.588.505.06 zł., leczenie w szpitalu i przewóz chorych 43.091.995.79 zł.). Świadczenia stanowiły 72,69% ogółu wydatków.

W 44 Kasach górnośląskiej części Województwa Śląskiego było w tymże czasie ubezpieczonych 267.304; składki ubezpieczonych i pracodawców 31.654.422.86; dodatkowe składki na pomoc dla rodzin 19.668.29, koszty świadczeń i zasiłki pieniężne 9.315.407,69 zł.; pomoc lekarska 5.096.124.24 zł.; leczenie szpitalne — 9.031.607.98 zł. — lekarstwa i opatrunki 5.265.652,58 zł.; razem 28.708.792,49 zł.

Zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29.XI. 1930 r. o organizacji i funkcjonowaniu Kas Chorych, Główny Urząd Ubezpieczeń przeprowadził reorganizację.

Nowa organizacja nie dopuszcza tworzenia Kasy wyłącznie dla miasta i przewiduje możliwość łączenia kilku powiatów dla jednej Kasy Chorych; liczba ubezpieczonych jednej Kasy musi wynosić przynajmniej 10.000, z wyjątkiem województw wschodnich, gdzie minimalna liczba ubezpieczonych może wynieść 5.000 osób.

Zamiast 243 Powiatowych Kas Chorych utworzono 57 nowych Kas Chorych na terenie całego Państwa według następującego układu: Barano-

wicze, Biała, Białystok, Bielsko, Brodnica, Brześć nad Bugiem, Bydgoszcz, Chojnice, Częstochowa, Czortków, Drohobycz, Gdynia, Gniezno, Grodno, Grodzisk, Grudziądz, Inowrocław, Kalisz, Kielce, Kołomyja, Kowel, Kraków, Krosno, Leszno, Lublin, Lwów, Łódź, Łomża, Nowy Sącz, Ostrów, Ostrowiec, Pińsk, Płock, Poznań, Przemyśl, Pułtusk, Radom, Rawa Ruska. Równe, Rzeszów, Siedlce, Sosnowiec, Stanisławów, Starogard, Stryj, Szamotuły, Tarnopol, Tarnów, Toruń, Warszawa, Złoczów, Żyrardów.

Ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa i starości.

(ustawowe).

To ubezpieczenie obowiązuje w stosunku do pracowników fizycznych tylko na terenach województw zachodnich i górnośląskiej części województwa śląskiego, t. j. na ziemiach b. zaboru pruskiego, gdzie zachowało swą podstawę prawną — niemiecką ordynację ubezpieczeniową z 1911 roku. Sejm śląski ustawą z dn. 7 grudnia 1927 roku (Dz. Ust. Śl. Nr. 26, poz. 49) wprowadził zmiany w tej ordynacji z dn. 1 stycznia 1928 r. Podstawowa kwota renty inwalidzkiej ustaloną została na 150 zł. (§ 1289). Wysokość składki tygodniowej wynosi: w klasie zarobkowej I — 40 gr., II — 80 gr., III — 130 gr., IV — 170 gr., V — 210 gr. Każdy ubezpieczony co tydzień nabywa znaczek co do wartości odpowiadający klasie zarobkowej, w której się znajduje, naklejając go na kartę, okresowo odsyłaną do instytucji ubezpieczenia inwalidzkiego, t. zn. w województwach zachodnich do Ubezpieczalni Krajowej, na Górnym Śląsku zaś do Zakładu Ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa w Królewskiej Hucie. W razie zgłoszenia inwalidztwa, podstawą do wymiaru renty służą wspomniane karty. W 1928 r. sprzedano znaczków tygodniowych: w województwach zachodnich — 21.889.574, na Górnym Śląsku — 10.604.939. Liczbę ubezpieczonych obliczono na r 1928: wojew. zachodn. — 624.000, Górny Śląsk — 302.000, razem 926 tysięcy. Ze sprzedaży znaczków składkowych uzyskano w 1928 r.: w woj. zachodn. 13.613.700,45 zł., na Górnym Śląsku 17.411.016,70 zł., razem 31.024.717,15 zł. Wydatki na świadczenia rentowe wynosiły ogółem 19.154.946 zł. (na świadczenia rentowe 18.544.973 zł., na lecznictwo 605.710 zł.). Wydatki na administrację wynosiły ogółem zł. 1.689.514, czyli 5,4% składek.

Dodatkowe ubezpieczenie górników na Górnym Śląsku.

W końcu 1928 roku było inwalidów 20.408, inwalidek 751, wdów 16.574, sierot 13.447. Składki wynosiły 20.362.525,63 zł.; świadczenia: pieniężne, pomoc lekarska, lekarstwa, szpitale, razem 20.178.539,93 zł. W 1928 roku przyznano rent: inwalidom 1531, inwalidkom 65, wdowom 941, sierotom 1277.

Ubezpieczenia pracowników umysłowych.

Na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 listopada 1927 roku, od początku roku 1928 weszło w życie jednolite ubezpieczenie pracowników umysłowych na terenie całego państwa („Monitor Polski” Nr. 172).

Do sprawowania tego ubezpieczenia powołano cztery Zakłady Ubezpieczeń pracowników umysłowych: w Warszawie, w Poznaniu, we Lwowie, w Królewskiej Hucie. Wszystkie cztery Z.U.P.U. łączą się w Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Są dwa odrębne typy ubezpieczenia pracowników umysłowych w Zakładach: ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenie na wypadek braku pracy. Ubezpieczenie emerytalne. Składki w 1928 roku 63.769.459 zł. (przeciętna składka roczna 283.32 zł.), wydatki na świadczenia w 1928 r. ogółem 6.663.961 (10.4% składek). Ubezpieczenia na wypadek braku pracy. Składki w 1928 r. 14.567.140 zł. (przeciętna składka na jednego ubezpieczonego w 1928 r. wynosiła 64.71 zł. dla całej Polski). Wydatki na świadczenia wyniosły w 1928 r. ogółem 1.540.655 zł. (10.5% składek). Przeciętna liczba ubezpieczonych w 1928 roku (31.XII) — 225.081: mężczyzn 160.690, kobiet 64.391. Kobiety stanowią 28.61% ogółu ubezpieczonych. Procent ten jest mniejszy niż odpowiedni dla Kas Chorych (30.2%). Blisko $\frac{1}{5}$ ubezpieczonych zatrudnionych jest w przemyśle, górnictwie, handlu, ubezpieczeniach, w urzędach państwowych i komunalnych, na pozostałe zawody przypada zaledwie $\frac{1}{5}$. Renty (dane Z. U. P. U. w Poznaniu, Królewskiej Hucie i Lwowie). Ogółem ilość rent 5.099, w tem 1016 inwalidzkich, 838 starczych, 1605 wdowich, 1640 sierocych. Renty te wynoszą ogółem 357.617 miesięcznie, z tego 116.648 zł. przypada na renty inwalidzkie, 96.694 zł. na starcze, 105.731 zł. na wdowie i 38.543 zł. na sieroce. Wiek ubezpieczonych pobierających renty inwalidzkie — przeważnie 50 — 70 lat, przyczem maximum przypada na lat 62.

Ubezpieczenia od wypadków.

Ubezpieczenie to sprawują cztery zakłady: na terenach województw zachodnich — wydział ubezpieczeń od wypadków Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu oraz Zakład Ubezpieczeń od wypadków w rolnictwie, na górnośląskiej części województwa śląskiego — Zakład Ubezpieczenia od wypadków w Królewskiej Hucie, na reszcie zaś obszarów Państwa — Zakład Ubezpieczenia od wypadków we Lwowie ze swymi oddziałami w Warszawie, Krakowie i Łodzi.

Podstawą prawną dla ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków na terenach województw zachodnich i Śląska jest Ordynacja Ubezpieczenio-

wa Rzeszy Niemieckiej z 1911 r., na terenie Małopolski Ustawa austriacka z dnia 28 grudnia 1887 r., w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 7 lipca 1921 r., zaś dla województw centralnych i wschodnich Ustawa rozszerzająca z dnia 30 stycznia 1924 r.

W 1928 r. było ubezpieczonych (w tysiącach).

Przemysł	1.739.7
Rolnictwo	1.937.8

Przeciętna składka roczna na 1 ubezpieczonego (w złotych) w 1928 r.

Wojew. zachodnie	przemysł — 15.09
	rolnictwo — 3.53
Górny Śląsk	przemysł — 49.89
	rolnictwo — 5.59

Woj. centralne, południowe i wschodnie

przemysł i rolnictwo — 15.54

Z ogólnej liczby wypadków odszkodowanych w r. 1929 roku, wynoszącej 18871, wypadków śmiertelnych było 1058, czyli 5.61% ogółu.

w przemyśle	14.944
w tem śmiertelnych	751
w rolnictwie	3.927
w tem śmiertelnych	297
	<hr/>
Razem	18.871

Na 1000 osób zabitych było odszkodowanych przez renty (w 1928 r.):

wdów	71.93
siórot	121.83
ascendentów	10.78
	<hr/>
Razem	204.54

Przeciętna wysokość renty miesięczne (w złotych) w 1928 r. — 21.36.

SZPITALA WOJSKOWE

Okręgowe:

Warszawa, Chełmn, Grodno, Łódź, Kraków, Lwów, Poznań, Toruń, Brześć n/Bugiem, Przemyśl.

Garnizonowe: Modlin, Równe, Wilno.

Sezonowe: Druskieniki, Ciechocinek, Inowrocław, Busk.

Sanatorja: Zakopane, Rajcza.

UZDROWISKA.

Cieplice obojętne: Jaszczurówka.

Szczawy proste: Głębokie, Krościenko, Wysowa.

Szczawy alkaliczne: Głębokie, Krościenko, Krynica, Szczawnica, Truskawiec.

Szczawy żelaziste: Krynica, Nałęczów, Żegiestów.

Solanki: Ciechocinek, Druskienniki, Goczałkowice, Inowrocław, Iwonicz, Jastrzębie, Rabka, Rymanów, Truskawiec.

Wody gorzkie: Morsztyn.

Wody siarczane: Busko, Czerniewice, Horyniec, Krzeszowice, Lubień, Niemirów, Podgórze, Pustomyty, Solec, Swoszowice, Szklno, Truskawiec, Wieniec.

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

(Aleja Jerozolimska 32, tel. 655-85)

Dyrektor: Edward Szturm de Sztrem.

Naczelnicy wydziałów: I ogólnego Jan Schneider, II statystyki ruchu ludności prof. Stefan Szulc; III statystyki oświaty Ignacy Kräutler, IV statystyki sądowej, zastępca naczelnika Karol Czernicki, V statystyki społecznej Tadeusz Szturm de Sztrem; VI statystyki rolniczej zastępca naczelnika Mieczysław Holtz; VII statystyki przemysłu zastępca naczelnika Edward Arnekker, VIII statystyki handlu i komunalnej Mieczysław Przytkowski; IX statystyki kredytowej zastępca naczelnika Leon Błaszczkowski; X statystyki samorządu terytorjalnego i finansów publicznych Jan Strzelecki.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

(Wierzbowa 1, tel. centrala M. S. Z.).

Minister: Józef Beck.

Podsekretarz Stanu: Jan Szembek.

KORPUS DYPLMATYCZNY OBCY W POLSCE.

Ambasady i poselstwa.

Argentyna. Poselstwo (kancelarja — Żabia 4). Poseł Robert Sewillier, 2, Frascati.

Austria. Poselstwo (Koszykowa 11-b). Egon Hein, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Belgia. Poselstwo (kancelarja — Świętokrzyska 25-64). Bernard de L'Escaille, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny — Al. Ujazdowska 23.

Brazylja. Poselstwo (Hotel Europejski). Jose Francisco de Barros Pimentel, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Bułgaria. Poselstwo (Al. Ujazdowska 39). Vladimir Robeff, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Chile. Poselstwo (kancelarja — Al. Ujazdowska 9-a m. 12). Francesco Madrid Chargé d'Affaires.

Czechosłowacja. Poselstwo (kancelarja — Koszykowa 18). Vaclav Girska, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Szopena 13).

Dania. Poselstwo (kancelarja — Korzykowa 8). Niels Johan Wulfsberg Høst, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Wiejska 10)

Egipt. Poselstwo (Berlin W. 10, Tiergartenstrasse 18-b). Hassan Nachât Pacha, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Estonja. Poselstwo (Al. Ujazdowska 19-4). Charles Tofer. Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Finlandja. Poselstwo (Pl. Napoleona 3). Dr. Gustaw Idman, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Francja. Ambasada (kancelarja — Aleja Róż 2). Jules Laroche. Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny (Al. Ujazdowska 31).

Grecja. Poselstwo (Marszałkowska 48-5). Georges Lagoudakis, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Hiszpanja. Poselstwo Kancelarja, Szopena 8-3. Jose Gil Delgado y Olazabal, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Holandja. Poselstwo (kancelarja — Czackiego 9-8). Willem Bernard Engelbrecht, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Al. Ujazdowska 23).

Japonja. Poselstwo (Foksal 10). Poseł M. Hiroyuki Kawai.

Jugosławja: Poselstwo (Al. Ujazdowska 33). Branko Lazarević, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Łotwa. Poselstwo (Szkolna 6). Olgerd Grosvald, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Meksyk. Poselstwo (Hotel Bristol). Rodolfo Arturo Nervo, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Niemcy. Poselstwo (Piękna 17). Poseł Hans von Moltke.

Norwegja. Poselstwo (Foksal 3). Niels Christian Ditleff, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Persja. Poselstwo (Kredytowa 8). A. K. Assad-Bahador, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Portugalja. Poselstwo (kancelarja — Foksal 14). Thomaz R. de Mello, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Foksal 16-a).

Rumunja. Poselstwo (Mokotowska 51-53 m. 50). Poseł Grigoire Bilciuresco.

Stolica Apostolska. Nuncjatura Apostolska (Aleja Szu-cha. 12.) Mgr. François Marmaggi, Nuncjusz Apostolski.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. John N. Willys, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny (Krakowskie Przedmieście 15).

Szwajcarja. Poselstwo (kancelarja — Smolna 25). Hans de Segeşser-Brunegg, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Al. 3 Maja 48).

Szwecja. Poselstwo (kancelarja — Królewska 3). Einar Hennings, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

Turcja. Ambasada (Szopena 2-a). Ercument Ekrem Ricairadé, Chargé d'Affaires a. i.

Urugwaj. Poselstwo. Luis Garabelli, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnom. (Wiedeń III, Renn veg 3).

Wielka Brytania. Ambasada (Nowy Świat 18). Sir William August Forbes Erskine, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny.

Węgry. Poselstwo (kancelarja — Mokotowska 48). Pierre de Matuska, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny (Al. Róz 1).

Włochy. Ambasada (plac Dąbrowskiego 6). Albert Martin-Franklin, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. Poselstwo (Poznańska 15). Vladimir Antonow-Owsiejenko, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny.

URZĘDY KONSULARNE

Argentyna.

Warszawa. Konsul Generalny (Żabia 4). André José Wallace. Konsul Generalny. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

Kraków. Konsulat (Radziwiłłowska 23). Edmund Lağos, Konsul. Okrąg: woj. krakowskie.

Lwów. Konsulat. Francodato Tessitore. Konsul. Okrąg woj. Lwowskie, Stanisławowskie, Tarnopolskie, Wołyńskie.

Austria.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Koszykowa 11-b). Okrąg: Rzeczpospolita z wyjątkiem województw, wchodzących w skład okręgów konsularnych niżej wymienionych konsulatów honorowych Austrii w Polsce.

Bielsko. Konsulat Honorowy. Emil Wilde. Konsul Honorowy. Dr. Oskar Schmeja, Wicekonsul Honorowy. Okr.: starostwa Bielsko i Cieszyn woj. śląskiego oraz starostwa Biała, Wadowice i Żywiec woj. krakowskiego.

Kraków. Konsulat Honorowy (Wolska 4). Antoni Lewalski, Generalny Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie z wyjątkiem starostw Biała Wadowice i Żywiec.

Lwów. Konsulat Honorowy (Sykstuska 35). Stefan Baczewski, Generalny Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, tarnopolskie i stanisławowskie.

Łódź. Konsulat Honorowy (Targowa 63). Karol Milhelm Scheibler. Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Plac Wolności 18). Paweł Mrózowski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

Katowice. Agencja Konsularna (Zamkowa 3).

Belgia.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Świętokrzyska 25-6). Biuro Paszportowe (Świętokrzyska 25-6). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw, wchodzących w skład okręgów konsulatów honorowych we Lwowie, Łodzi, Poznaniu i Katowicach.

Gdynia. Agent kons. François E. Giacomini. Obszar Gdyni.

Lwów. Konsulat Honorowy (Nabielaka 37a). Marcin Szarski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Konsulat Honorowy (Zawadzka 5). Felicien Chapuis, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie i kieleckie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Słowackiego 55). Henryk Suchowiak, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. Poznańskie i Pomorskie, pow. Pucki, Wejcherowski, Kościerzyński i Morski.

Katowice. Konsulat Honorowy (Andrzeja 5-1). Włodzimierz Rudkowski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie i śląskie.

Brazylja.

Warszawa. Konsulat (Zgoda 4). Konsul Carlos Ribeiro de Faria. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Katowice. Konsulat Honorowy (Marjacka 13). Paulo Gerachter, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. śląskie.

Lwów. Wicekonsulat Honorowy (Lindego 9). Stanisław Henryk Kieszkowski, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie, lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

B o l i w j a.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Wiejska 17). Tadeusz Żółkiewski, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

B u ł g a r j a.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Al. Ujazdowskie 39). Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

C h i l e.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Hoża 5-10). Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

C o s t a - R i c a.

Warszawa. Vacat.

C z e c h o s ł o w a c j a.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Koszykowa 18). Okrąg: woj. warszawskie, kieleckie, białostockie, łódzkie, lubelskie, nowogrodzkie, wołyńskie, poleskie i wileńskie.

Katowice. Wicekonsulat (Moniuszki 5). R. Pallier, Konsul. Okrąg: woj. śląskie.

Kraków. Konsulat (Gołębia 18). Dr. Artur Maixner, Konsul. Okrąg: woj. krakowskie.

Lwów. Konsulat (Kornela Ujejskiego 4). Jean Jirasek, konsul. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Poznań. Konsulat (plac Sapieżyński 8). Doleżał Januir, Konsul. Miasto Poznań.

Krasifów, woj. Łódzkie. Konsulat. Konsul Honorowy Swarowsky.

D a n j a.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Koszykowa 8). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw, wchodzących w skład okręgów konsularnych niżej podanych konsulatów, Konsul Honorowy

(Białańska 4). Dr. Wacław Brun, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. warszawskie, kieleckie, lubelskie, białostockie.

Lwów. Konsulat Honorowy (Nowy Świat 14). Karol Jurasz, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Konsulat Honorowy (Piotrkowska 135). Karol Eisert, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Słowackiego 57). Seweryn Samulski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie z wyjątkiem starostw woj. morskiego.

Katowice. Konsulat Honorowy (Katowice-Wełnowiec). Aleksander Ciszewski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie i śląskie.

Puck. Konsulat. Harald Koch, Konsul. Adres: Gdańsk, Langgasse 73. Okrąg: starostwa Puck i Wejherowo. woj. pomorskiego.

Estonia.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Aleja Ujazdowska 19-4). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów niżej podanych.

Warszawa. Konsulat Honorowy. Zygmunt Kiltynowicz, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. warszawskie, lubelskie i białostockie.

Gdynia. Witold Kukowski, Konsul Honorowy.

Lwów. Konsulat Honorowy. Kazimierz Żardecki, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie i wołyńskie.

Wilno. Konsulat Honorowy. Roman Ruciński, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. wileńskie i nowogródzkie.

Finlandja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (plac Napoleona 3). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów poniżej podanych konsulatów. Konsulat Honorowy (Matejki 8). Stefan Henryk Brun, Generalny Konsul Honorowy. Jan Majewski, Konsul Honorowy Focha 2. Okrąg: m. st. Warszawa.

Gdynia. Konsulat Honorowy (Gdańsk, Werftgasse 4), Ludwik Noé, Generalny Konsul Honorowy. Okrąg: W. M. Gdańsk i m. Gdynia.

Katowice. Konsulat Honorowy (Słowackiego 15). Bolesław Grodziecki, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie, kieleckie i śląskie.

Lwów. Konsulat Honorowy (Łozińskiego 4). Konrad Łoziński, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, tarnopolskie, stanisławowskie i wołyńskie.

Łódź. Konsulat Honorowy (Piotrkowska 282). Robert Geyer, Konsul Honorowy.

Poznań. Konsulat Honorowy (Marszałka Focha 18). Mieczysław Krzyżankiewicz, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie.

Francja.

Warszawa. Konsulat (Aleja Róż 2). Ludwik F. M. Raynaud, Konsul. Okrąg: woj. warszawskie, łódzkie, lubelskie, białostockie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie i wileńskie.

Gdynia. Konsularna Agencja Honorowa (10 Lutego). Roger Paul Le Goff, Honorowy Agent Konsularny. Okrąg: Gdynia, starostwa Wejherowo, Kartuzy, Kościerzyna i Chojnice woj. pomorskiego.

Katowice. Konsulat (3 Maja 23). Emmanuel Lancial, Konsul. Okrąg: woj. krakowskie, kieleckie i śląskie.

Lwów. Konsulat (Czarneckiego 4). Paul Chastand, Konsul. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Konsularna Agencja Honorowa (Piotrkowska 177). Ernest Saladin, Agent Konsularny. Okrąg: m. Łódź i woj. Łódzkie.

Poznań. Konsulat (Berwińskiego 1). Jean Jacques Serre, Konsul. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

Toruń. Konsularna Agencja Honorowa (Mostowa 38). Bronisław Hożakowski, Honorowy Agent Konsularny. Okrąg: m. Toruń.

Grecja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Marszałkowska 48-5). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów Konsulatów Honorowych w Krakowie, Łodzi i Poznaniu

Kraków. Konsulat Honorowy (Wiślana 3). Dr. Tadeusz Bednarski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie i śląskie.

Łódź. Konsulat Honorowy (Zachodnia 41-3). Mieczysław Jastrzębski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Rzeczpospolitej 1). Dr. Stanisław Sławski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

G w a t e m a l a.

Gdańsk. Konsulat Honorowy. Antoni Witrak, Generalny Konsul Honorowy. Adres. Gdańsk, Hundegasse 65. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgu Konsulatu Honorowego w Poznaniu.

Poznań. Józef Koziulewski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. Poznańskie, pomorskie i śląskie.

Hiszpanja.

Warszawa. Konsulat (Książęca 6). Henryk Albela y Ande, Konsul (Książęca 6). Wacław Wilczyński, Wicekonsul Honorowy (Piękna 66-a). Okrag: woj. warszawskie, białostockie, kieleckie, lubelskie i łódzkie.

Holandja.

Warszawa. Konsulat (Czackiego 9). P. C. G. Peereboom, Konsul. Mayer Miron Schaskin, Konsul Honorowy. Okrag: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, poznańskiego, pomorskiego, śląskiego i m. Łodzi.

Lwów. Konsulat Honorowy (Mickiewicza 10). Dr. C. Witkowski, Konsul Honorowy. Okrag: woj. lwowskie, krakowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Wicekonsul Honorowy (Kopernika 40). J. H. B. Teepe, Wicekonsul Honorowy. Okrag: m. Łódź.

Poznań. Konsulat Honorowy (Rzeczypospolitej 2). Dr. Bolesław Jagielski, Konsul Honorowy. Okrag: woj. poznańskie, pomorskie i śląskie.

Kraków. Wicekonsulat Honorowy (Podwale 7). J. G. van Schardenburg, Wicekonsul Honorowy a. i. Okrag: m. Kraków.

Honduras.

Gdańsk. Konsulat Honorowy. Antoni Wiatrak, Konsul Honorowy. Adres: Gdańsk, Hundegasse 65. Okrag: Rzeczpospolita Polska.

Japonja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Foksal 10). Okrag: Rzeczpospolita Polska.

Jugosławja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Aleja Ujazdowska 33). Okrag: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województwa poznańskiego i pomorskiego.

Poznań. Marcel Scheffs, Konsul Honorowy (Słowackiego 59). Okrag: województwo poznańskie i pomorskie.

Kuba.

Warszawa. Konsulat. (Przemysłowa 26). Enrique Fenendez v. Diaz, Kon ul. Okrag: Rzeczpospolita Polska.

Luksemburg.

Warszawa. Georges Walter, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Łotwa.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Szkolna 6). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów poniżej podanych konsulatów.

Łódź. Konsulat Honorowy (Pabjanice, Piłsudskiego 8). Woidemar Baguni-Bersin, Konsul, Okrąg: woj. łódzkie.

Wilno. Konsulat (Piaskowa 3-2). Feliks Donass, Konsul. Okrąg: woj. wileńskie, nowogródzkie i poleskie.

Poznań. Konsulat Honorowy (27 Grudnia). Ignacy Niedbał, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

Lwów. Konsulat Honorowy (Romanowicza 1). Wit Sulimirski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie, wołyńskie.

Meksyk.

Warszawa. Konsulat (Al. Ujazdowska 9) José Gonzalez Ruiz, Konsul. Julian Brygiewicz, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska

Monaco.

Warszawa. Konsulat. Tomcrowski Janusz, Konsul Honorowy.

Niemcy.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Piękna 17). Okrąg: woj. warszawskie, kieleckie z wyjątkiem starostw Częstochowa i Będzin, lubelskie, białostockie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie i wileńskie. Biuro Paszportowe (Żórawia 42).

Katowice. Konsulat Generalny (Sokolska 8. Willa „Dama”) Baron dr. Werner von Grünau, Konsul Generalny. Okrąg: woj. śląskie oraz starostwa Częstochowa i Będzin woj. kieleckiego.

Kraków. Konsulat (Warszawska 7). Gustav Rödiger, Konsul. Okrąg: woj. krakowskie, lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Konsulat (Aleja Kościuszki 85). Dr. Eryk von Luckwald, Konsul. Okrąg: woj. łódzkie.

Poznań. Konsulat Generalny (Zwierzyniecka 15). Dr. Alfred Lütgens,
Konsul Generalny. Okrąg: woj. poznańskie.

Toruń. Konsulat (Bydgoska 34 - 36). Dr. Ernst Pochhammer, Konsul.
Okrąg: woj. pomorskie.

N i c a r a g u a.

Gdańsk. Konsulat Honorowy. Antoni Wiatrak, Konsul Honorowy.
Adres: Gdańsk, Hundegasse 65. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

N o r w e g j a.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Foksal 3). Ludwik
Spiess, Konsul Generalny Honorowy (Hipoteczna 1). Okrąg: Rzeczpospolita
Polska, z wyjątkiem okręgu Konsulatu w Gdyni.

Gdynia. Konsulat Honorowy. Einar Nielsen, Konsul Honorowy.
Okrąg: starostwa Puck i Wejherowo woj. pomorskiego.

P a r a g w a j.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Nowy Świat 17). Eugenjusz O. Kutz-
leb, Konsul Generalny. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

P e r u.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Oboźna 11). Tomasz Oxiński, Gene-
ralny Konsul Honorowy. Octavio Diez Canseco, Konsul (Hoża 47). Okrąg:
woj. warszawskie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Plac Działowy 3). Wacław Wrześnie-
wicz, Konsulat Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie.

Kraków. Konsulat Honorowy (Długa 27). Marjan Walter, Konsul Ho-
norowy. Okrąg: woj. krakowskie i śląskie.

Lwów. Konsulat Honorowy. Franciszek Paulik, Konsul Honorowy.
Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Łódź. Ludwik Rosemberg, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie.

Toruń. Konsulat Honorowy. Feliks Miłobędzki, Konsul Honorowy.
Okrąg: woj. pomorskie.

P e r s j a.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Kredytowa 9).
Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Portugalia.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Foksal 14). Klemens Skalski, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Rumunia.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Wiejska 10). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. poznańskiego i pomorskiego.

Lwów. Konsulat Generalny (plac Mariacki 8). Georges Trajan Gallin, Konsul Generalny. Dr. Jean Cârstiuc, Wicekonsul. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie, wołyńskie i krakowskie.

Poznań. Konsulat Honorowy (plac Wolności 18). Stefan Grabski, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

San Domingo.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Nowowiejska 20). Anatol Lothe, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

Warszawa. Konsulat Generalny (Jasna 11). J. Klahr Huddle, Konsul Generalny. Stewart E. McMillin, Konsul. Charles M. Heisler, Konsul. William W. Corcoran, Konsul. Harry L. Franklin, Konsul. Georges D. Andrews, Wicekonsul. John H. Madonne, Wicekonsul. E. Durbrow, Wicekonsul. M. H. Colladay, Wicekonsul. C. Birkeland, Wicekonsul. Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Szwajcaria.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Smolna 25). Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

Szwecja.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Królewska 3). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów niżej wymienionych Konsulatów Honorowych.

Konsulat Honorowy (Królewska 3). Carl Nicolaus Herslow, Generalny Konsul Honorowy. Okrąg: woj. warszawskie, łódzkie, lubelskie, kieleckie i białostockie.

Bydgoszcz. Wicekonsulat Honorowy (Gdańska 120). Stanisław Polbieski, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: miasto i powiat Bydgoszcz.

Gdynia. Konsulat Honorowy N. B. Korzon, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. pomorskie.

Łódź. Wicekonsul Honorowy (Cegielniana 20). Maks Kon, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: m. Łódź.

Poznań. Konsulat Honorowy (Św. Marcina 26). Witold Hedinger, Konsul. Théophile Grouss, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

Katowice. Konsulat Honorowy (Juljusza Wigonia 3). Vladimir Mauve, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. krakowskie i śląskie.

Kraków. Wicekonsulat Honorowy (Św. Jana 3). S. Bergwall, Kierownik a. i. Wicekonsulatu. Okrąg: miasto Kraków.

T u r c j a.

Warszawa. Ambasada załatwia sprawy konsularne (Szopena 2-a) Okrąg: Rzeczpospolita Polska.

U r u g w a j.

Warszawa. Konsulat Honorowy (Smolna 38). Maksymiljan Stamiński, Konsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem woj. łódzkiego.

Łódź. Konsulat Honorowy (Kościuszki 27-1). Norbert Rosental-Krutowski, Konsul Honorowy. Okrąg: wojew. łódzkie.

W ę g r y.

Warszawa. Poselstwo załatwia sprawy konsularne (Mokotowska 48). Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów niżej wymienionych Konsulatów Honorowych.

Katowice. Konsulat Honorowy (Mickiewicza 14). Stanisław Beszczyński, Konsul Honorowy Okrąg: woj. śląskie.

Kraków. Konsulat Honorowy (Podwale 7). Ludwik Dyduch, Konsul Honorowy. Nicolas Schabl, Zastępca Konsula. Okrąg: woj. krakowskie, kieleckie i śląskie.

Lwów. Konsulat Honorowy (Łyczakowska 3). Józef Neumann, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, tarnopolskie, stanisławowskie i wołyńskie.

Poznań. Konsulat Honorowy (Seweryna Mielżyńskiego 7). Tadeusz Drzażdżyński, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

W i e l k a B r y t a n j a.

Warszawa. Konsulat (Aleja Róż 10-2. Frank Savery, Konsul. Norman J. F. Legget, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgów niżej wymienionych Wicekonsulatów.

Bydgoszcz. Konsulat Honorowy (Piotra Skargi 1). James Winning, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. pomorskie.

Katowice. Wicekonsulat, (3 Maja 33). Cyril Frank Wilton Andrews, Wicekonsul. Okrąg: woj. śląskie; starostwa będzińskie, częstochowskie, olkuskie, miechowskie i włoszczowskie woj. kieleckiego, oraz starostwa: białskie, chrzanowskie, Kraków miasto i okrąg, makowskie, nowotarskie, oświęcimskie, wadowickie, wielickie, żywieckie woj. krakowskiego.

Lwów. Wicekonsulat Honorowy (Sienkiewicza 9). B. Taylor, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. lwowskie, stanisławowskie oprócz starostwa drohobyckiego, tarnopolskie i krakowskie oprócz wszystkich starostw, należących do okręgu Wicekonsulatu w Katowicach i okrąg b. Wicekonsulatu w Borystawiu.

Łódź. Wicekonsulat Honorowy (Ewangelicka 1). Ernest Gilbert, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie oprócz starostwa kaliskiego, kolskiego, konińskiego, słupeckiego i tureckiego.

Poznań. Wicekonsulat Honorowy (Zamek). Bernard Wilfred Artuthnot - Massety, Wicekonsul Honorowy. Okrąg: woj. poznańskie i pomorskie.

W ł o c h y.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Ambasadzie (Pl. Dąbrowskie 6). Armando de Brun, Kierownik Biura Paszportowego. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem województw krakowskiego, kieleckiego, śląskiego, łódzkiego, poznańskiego i pomorskiego.

Katowice. Konsulat. Ferruccio Puppis, Konsul. Okrąg: woj. kieleckie, krakowskie i śląskie.

Łódź. Konsulat. Adam Osser, Konsul Honorowy. Okrąg: woj. łódzkie, poznańskie i pomorskie.

Lwów. Ferruccio Puppis, Zastępca Konsula (mieszka w Katowicach).

Z w i ą z e k S o c j a l i s t y c z n y c h R e p u b l i k R a d.

Warszawa. Wydział Konsularny przy Poselstwie (Poznańska 15). Tadeusz Browkowicz, Kierownik Wydziału Konsularnego. Okrąg: Rzeczpospolita Polska z wyjątkiem okręgu Konsulatu we Lwowie.

Lwów. Konsulat (Nabielaka 27). Konsul Grzegorz Radczenko. Michail Grigorieff, Wicekonsul. Okrąg: woj. lwowskie, wołyńskie, tarnopolskie, stanisławowskie, krakowskie i lubelskie.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.

(Nowowiejska 1-5. Tel. Centrala).

Minister: I Marszałek Polski, Józef Piłsudski.

I Wiceminister: gen. dyw. Fabrycy Kazimierz.

II Wiceminister: gen. br. dr. Składkowski-Sławoj Felicjan.

Ciała doradcze przy Ministrze: Rada Naukowa Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego, Komitet dla spraw uzbrojenia i sprzętu, Rada Sanitarna, Rada Chemiczna.

Gabinet Ministra: Szef ppłk. dypl. Sokołowski Adam.

Biuro Personalne M. S. Wojsk.: Szef płk. dypl. Hulewicz Bohdan Józef Florjan.

Korpus Kontrolerów: Szef płk. Wielowiejski Władysław.

Administracja Armji: Szef gen. bryg. dr. Składkowski-Sławoj Felicjan.

Zastępca Szefa gen. bryg. Langner Władysław Aleksander.

Departamenty; piechoty — szef płk. dypl. Cwiertniak Józef; kawalerji — szef płk. dypl. Karcz Jan; artylerji — szef płk. Bold Jan Maciej; lotnictwa — szef płk. dypl. inż. Rayski Ludomir Antoni; zaopatrzenia inżynierji — szef płk. Kossakowski Tadeusz; budownictwa — szef inż. Toruń Leopold; uzbrojenia — szef płk. Maciejowski Mieczysław I; intendentury — szef płk. Masny Karol; sanitarnego — szef gen. bryg. dr. Rouppert Stanisław; sprawiedliwości — szef gen. bryg. dr. Daniec Józef.

Szef biura historycznego gen. bryg. Stachiewicz Julian.

Kurja biskupia (Miodowa 14, tel. 520-91). Biskup polowy W. P. ks. Józef Gawlina.

Kierownictwo marynarki wojennej (ul. Chałubińskiego 3). Szef kontradmirał Świrski Jerzy Włodzimierz.

Wyższa szkoła wojenna. Komendant gen. bryg. Kutrzeba Tadeusz.

Okręgi Korpusów.

Dowódca O. K. Nr. 1 (Warszawa), gen. bryg. Jarnuszkiewicz Czesław; dowódca O. K. Nr. II (Lublin) gen. bryg. Dobrodzicki Jerzy; dowódca O. K. Nr. III (Grodno) gen. bryg. Litwinowicz Aleksander; dowódca O. K. Nr. IV (Łódź) gen. bryg. Małachowski Stanisław Oktawjusz; dowódca O. K. Nr. V (Kraków) gen. bryg. Narbutt-Luczyński Aleksander Jerzy; dowódca O. K. Nr. VI (Lwów) gen. bryg. Popowicz Bolesław; dowódca O. K. Nr. VII (Poznań) gen. dyw. Dzierżanowski Kazimierz; dowódca O. K. Nr. VIII (Toruń) gen. bryg. Paślawski Stefan Wiktor; dowódca O. K. Nr. IX (Brześć n.-Bugiem) gen. bryg. Trojanowski Mieczysław; dowódca O. K. Nr. X (Przemysł) gen. bryg. Tessaro Stanisław.

INSPEKTORATY.

Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych (Aleja Ujazdowska 1-3-5, tel. 8-20-50, adjutant).

Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, Minister Spraw Wojskowych, Marszałek Polski Józef Piłsudski.

Inspektorowie armji: gen. dyw. Sosnkowski Kazimierz; gen. dyw. Romer Jan; gen. dyw. Rydz-Śmigły Edward; gen. dyw. Osiański Aleksander; gen. dyw. inż. Berbecki Leon; gen. dyw. Konarzewski Daniel; gen. dyw. Dreszer Gustaw.

Generałowie zaliczeni do Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych w Warszawie: gen. bryg. Burhardt-Bukacki Stanisław; Lwów — gen. dyw. Rómmel Juliusz Karol Wilhelm Józef; w Wilnie — gen. dyw. Dąb - Biernecki Stefan.

SZTAB GŁÓWNY.

(Plac Marszałka Piłsudskiego 3, tel. Centrala).

Szef Sztabu Głównego — gen. bryg. Janusz Gąsiorowski.

I Zastępca Szefa Sztabu Gł. — gen. bryg. Kwaśniewski Stanisław Feliks.

II Zastępca Szefa Szt. Gł. — gen. bryg. Zamorski Kordjan Józef.

Szefowie oddziałów: I gen. bryg. Zamorski Kordjan Józef; II — ppłk. dypl. Teodor Pandor-Furgalski; III — płk. dypl. dr. Bardel Maciej Euzebijusz Walerjan; IV — płk. dypl. Ulrych Juliusz.

STANY LICZEBNE SIŁ ZBROJNYCH.

Piechota: 30 dywizyj (po trzy pułki, po trzy baony, po trzy kompanje i 1 kompanja karabinów maszynowych), + 1 pułk artylerji polowej, po trzy dywizyjony, po trzy baterje (84 pułków piechoty, 6 pułków strzelców podhalańskich, 1 baon manewrowy, 2 baony strzelców).

Kawalerja: 1 dywizja i 9 samodzielnych brygad. Dywizja po trzy brygady, po dwa pułki, dwa dyony artylerji konnej, szwadron samolotów pancernych i szwadron pionierów. Samodzielną brygadą po 2—4 pułki, 1 dyon artylerji konnej, szwadron samochodów pancernych i szwadron pionierów (3 pułki szwoleżerów, 27 pułków ułanów, 10 pułków strzelców konnych).

Artylerja: 30 pułków artylerji polowej, 1 pułk manewrowy artylerji, 1 pułk artylerji górskiej, 10 pułków artylerji ciężkiej, 1 pułk artylerji najcięższej, 13 dyonów artylerji konnej, 3 kompanje artylerji pieszej, 1 pułk artylerji przeciwlotniczej, 5 samodzielnych dyonów artylerji przeciwlotniczej, 1 dyon pomiarów art., 2 dyony pociągów pancernych

Inżynierja: 4 brygady i 8 bataljonów saperów, 2 pułki łączności, 1 pułk radiotelegraficzny, 3 baony mostowe, 1 baon silnikowy, 1 baon elektrotechniczny, 3 baony telegraficzne, 10 dyonów samochodowych, 10 szwadronów taborowych.

Różne: 6 pułków lotniczych, 2 baony balonowe, 5 baonów sanitarnych, 10 dyonów żandarmerji, 1 pułk czołgów.

Armja: oficerów 17.100, szeregowych 235.000.

Marynarka: oficerów 286, szeregowców 2.810.

POLSKA FLOTA WOJENNA.

Przeciwtorpedowce: „Burza” i „Wicher” po 1340 ton wyporności i 32 węzły szybkości (od 1931 r.).

Łodzie podwodne: „Wilk”, „Ryś” i „Żbik” po 980 ton wyporności nadwodnej i 1280 ton podwodnej (od 1931 r.).

Kanonierki: „Komendant Piłsudski” i „Generał Haller” po 345 ton, szybkość 14 i pół węzła (od 1921 r.).

Torpedowce: „Krakowiak”, „Kujawiak”, „Mazur”, „Podhalanin” i „Słazak” po 375 ton, szybkość 28 węzłów (otrzymane w jesieni 1921 r. jako ex-niemieckie).

Trawlery: „Czajka”, „Jaskółka”, „Mewa” i „Rybitwa” po 170 ton, szybkość 12 węzłów (od 1921 r.).

Okręt hydrograficzny „Pomorzanin” 300 ton, szybkość 12 węzłów (od 1919 r.).

Szkolne: „Bałtyk” (stary francuski krążownik) 8100 t., „Iskra” 500 t. (szkuter żaglowo-motorowy), „Generał Sosnkowski” (dla torpedystów).

Transportowiec „Wilja” 7500 ton.

MINISTERSTWO SKARBU.

Rymarska 3-5.

Minister — Władysław Zawadzki, tel. 658-55, przyjmuje we wtorki i piątki — godz. 11 — 13.

Wiceminister — Wincenty Jastrzębski, tel. 684-26, przyjmuje w poniedziałki i czwartki, godz. 10—11.

Wiceminister — Wł. Kozłowski.

Ciała doradcze przy Ministrze: Rada Finansowa. Rada Towaroznawcza, Rada Spółdzielcza. Państwowa Rada Ubezpieczeniowa. Państwowa Rada Rozbudowy Miast. Państwowa Rada Spirytusowa.

Komenda Straży Granicznej

Leszno 5.

Komendant — płk. Jur-Gorzechowski Jan, tel. 727-03.

Urzędy podległe Min. Skarbu.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego (Nowy-Świat 4). Dyrektor Eug. Łopuszański, tel. 675-41.

Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej (Nalewki 2). Dyrektor St. Markus, tel. 645-00.

Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego (Leszno 1). Dyrektor Julian Kulski, tel. 634-28.

Mennica Państwowa (Ząbkowska 27). Inż. Zagrodzki Ludwik, tel. 688-99.

Urząd Pożyczek Państwowych (Senatorska 29). Kierownik dr. Biślak Michał.

Biuro Sprzedaży Soli (Moniuszki 3). Kierownik Malkiewicz Władysław, tel. 716-53.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI.

Warszawa, ul. Długa 7, tel. Centrala.

Minister: Czesław Michałowski.

Podsekretarze Stanu: Mieczysław Świątkowski i Stefan Sieczkowski
Szef Sekretarjatu Ministra: Puchalska - Nowakowska Janina (tel. 628-76 i 628-13).

Sekretarz Podsekretarza Stanu Świątkowskiego: Kraczkiewicz Marjan (tel. 628-54).

Sekretarz Podsekretarza Stanu Sieczkowskiego: Steinkellerowa Marja (tel. 696-01).

SĄD NAJWYŻSZY.

Plac Krasińskich 5, tel. 314-24.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego: Leon Supiński.

Naczelnik Sekretarjatu Prezydjalnego: Wincenty Łukaszewicz, Sędzia Apelacyjny (tel. 310-75).

Naczelný Sekretarz Sądu Najwyższego: Franciszek Łomnicki (tel. 314-24).

Sekretarjat Prezydjalny (tel. 314-24): Zygmunt Popieluch, naczelný sekretarz.

Oddział rachunkowy (tel. 543-18): Zenon Szkolnicki, naczelny sekretarz.

Sekretariat Prokuratury (tel. 314-28): Marjan Rausz, naczelny sekretarz. Antoni Ossowski, starszy sekretarz.

Izba I (tel. 310-81).

Sprawy cywilne z b. zaboru rosyjskiego, austr. i pruskiego.

Prezes Sądu Najwyższego (tel. 310--81 dod.): Dr. Artur Sieradzki.

Sędziowie Sądu Najwyższego: Baliński Ignacy, Holewiński Stefan, Jurecki Jan, Kondratowicz Wacław, Krotowski Edmund, Łukaszewicz Władysław, Miszewski Wacław, Rakowiecki Kazimierz, Stanisławski Adam, Surnyński Stefan, Święcicki Witold, Werwiński Bronisław, Włoczewski Jan.

Prokuratorzy Sądu Najwyższego: Steuermark Jakób Tadeusz, Strumpf Karol, Waśkowski Anatol.

Wiceprokuratorzy Sądu Najwyższego: Konic Karol, Moszyński Emiljan, Wolff Edward.

Sekretariat (tel. 310-81): Czesława Pudelkowa, starszy sekretarz, Janina Possartowa, starszy sekretarz.

Sędziowie Sądu Najwyższego: Bańkowski Zenon, Dr. Bresiewicz Tadeusz, Dr. Dbałowski Włodzimierz, Dobrucki Kazimierz, Dyduzyński Tadeusz, Dr. Flach Karol, Grabowski Michał, Dr. Hobler Tytus, Hroboni Jan, Dr. Lipiński Ludwik, Lisiewski Marjan, Łopuszański Juliusz, Dr. Łukawiecki Zenon, Stefko Mieczysław, Dr. Stelmachowski Bronisław, Wajda Franciszek, Dr. Wawrzakowicz Marjan, Witecki Jan, Żurawski Jan.

Prokuratorzy Sądu Najwyższego: Staszewski Stanisław Tramp'ler Wojciech.

Wiceprokuratorzy Sądu Najwyższego: Dr. Hołowczak Antoni, Wesper Julian, Zacharjasiewicz Karol.

Pełniący obow. Wiceprezesa Sądu Najwyższego: Karłowski Lucjan, Sędzia Okręgowy. Wiśłocki Tadeusz, Wiceprok. Sądu Apelacyjnego.

Sekretariat (tel. 543-19): Jan Korczyński, naczelny sekretarz.

Sekcja I. Oswald Endert, starszy adjunkt kanc.

Sekcja II. Jan Jaroszkiewicz, starszy sekretarz.

Izba II (tel. 310-76).

Sprawy karne z b. zaboru rosyjskiego, austr. i pruskiego.

Prezes Sądu Najwyższego (tel. 310-76 dod.): Jan Rzymowski.

Sędziowie Sądu Najwyższego: Angerman Kazimierz, Berezowski Kon-

rad, Błoński Michał, Bonisławski Jan, Dembiński Jan, Dworzak Józef, Frycz Stanisław, Giżycki Stanisław, Jamontt Janusz, Kaczyński Władysław, Korsak Bohdan, Dr. Krzyżanowski Bronisław, Mayer Władysław, Ostrowski Marjan, Dr. Rappaport Emil Stanisław, Dr. Rogalski Jan, Dr. Sokałski Włodzimierz, Dr. Sokalski Marjan, Sağajłło Józef, Syromiatnikow Konstanty, Dr. Śliwiński Stanisław, Walfisz Seweryn, Wisznicki Bronisław, Wyrobek Stanisław, Zaborowski Stefan, Zaorski Czesław, Zaleski Stanisław.

Prokuratorzy Sądu Najwyższego: Borowski Władysław, Czerwiński Stanisław, Gumiński Jan, Janicki Stanisław, Kirst Karol, Małkowski Stanisław, Niedabyłski Franciszek, Dr. Piernikarski Zdzisław, Trawiński Adam, Dr. Woliński Kazimierz.

Wiceprokuratorzy Sądu Najwyższego: Bleszyński Stefan, Błoński Stanisław, Brandt Jerzy, Dudykiewicz Eugenjusz, Jurkiewicz Tadeusz, Kamieniobrodzki Stanisław, Krzysztoforowski Tadeusz, Łuński Czesław, Piskozubowski Tadeusz, Raczyński Stefan, Szafraniec Stefan.

Sekretarjat (tel. 310-76): Jerzy Przyłuski, naczelny sekretarz.

Sekcja I. Jakowicki Ignacy, starszy sekretarz.

Sekcja II. Zofja Młodzianowska, starszy sekretarz.

Sekcja III. Marja Korezyńska, starszy sekretarz.

Sekcja IV. Lucyna Jasińska, starszy sekretarz.

Biuro Orzecznictwa Sądu Najwyższego (tel. 310-87):

Kierownik Biura Orzecznictwa Łukaszewicz Wincenty, Sędzia Apelacyjny.

Członkowie: Buksicki Jan, Sędzia Okręgowy. Koneczny Czesław, Sędzia Okręgowy. Kulczycki Włodzimierz, Sędzia Okręgowy. Plinkiewicz Jan, Sędzia Okręgowy, Dr. Solarski Izydor, Sędzia Okręgowy, Dr. Wiśniowski Józef, Sędzia Okręgowy. Czyżewski Janusz, Sędzia Grodzki. Dr. Ulicki Kazimierz, Sędzia Grodzki. Kawłok Stanisław, Sędzia Grodzki. Kurkowski Władysław, Sędzia Grodzki. Ochocki Tadeusz, Sędzia Grodzki. Ozarowski Wojciech, Sędzia Grodzki. Rychliński Jerzy, Sędzia Grodzki. Skirgajłło Eugenjusz, Sędzia Grodzki. Szemioth Wacław, Sędzia Grodzki. Wyczański Jerzy Heliodor, Sędzia Grodzki.

Sekretarjat (tel. 310-87): Sulik Antoni, starszy sekretarz.

Biuro podawcze (tel. 310-82).

Archiwum (tel. 310-822): Kierownik Antoni Stankiewicz, starszy sekretarz.

Biblioteka (tel. 310-81): Helena Szelenbergerówna, adjunkt kancelar.

Wydział Gospodarczy (tel. 310-82): Hełkowski Henryk, starszy adiunkt kancel.

SĄDY APELACYJNE I OKRĘGOWE.

I. Okręg Apelacyjny — Katowice.

Prezes Sądu Apelacyjnego: Frenzl Agenor.

Wiceprezesi: Ostrowicz Konstanty, Maiss Maksymilian, Lubomęski Zdzisław.

Prokurator Apelacyjny: Lewandowski Zygmunt.

1. Sąd Okręgowy w Cieszynie.

Prezes: Brzostyński Adam Marjan.

Wiceprezes: Bukowski Erwin.

Prokurator: Kolbisz Józef.

2. Sąd Okręgowy w Katowicach.

Prezes: Josse Alfred.

Wiceprezesi: Radłowski Rudolf, Miszko Mieczysław, Żmudziński Adam, Gawenda Stanisław, Ostrowski Antoni.

Prokurator: Tokarski Marjan.

II. Okręg Apelacyjny — Kraków.

Sąd Apelacyjny.

Prezes: Strawiński Adam.

Wiceprezesi: Jabłoński Włodzimierz, Krzyżanowski Józef, Markiewicz Bronisław.

Prokurator: Tokarz Jan.

1. Sąd Okręgowy w Jaśle.

Prezes: Bojdecki Alojzy Antoni.

Wiceprezes: Syrowy Stanisław.

Prokurator: Spólnik Marjan

2. Sąd Okręgowy w Krakowie.

Prezes: Schwarzenberg-Czerny Jan.

Wiceprezesi: Mrowec Zygmunt, Palmrich Jan, Matakiewicz Antoni,
Ruhl Adolf Ludwik Marjan.

Prokurator: Michałowski Witold Franciszek.

3. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu.

Prezes: Bukowski Henryk.

Wiceprezesi: Sobota Karol, Piasecki Władysław.

Prokurator Grotowski Jerzy.

4. Sąd Okręgowy w Rzeszowie.

Prezes: Kubiczek Ludwik.

Wiceprezesi: Eustachiewicz Bronisław, Tichy Franciszek.

Prokurator: Midowicz Adam.

5. Sąd Okręgowy w Tarnowie.

Prezes: Parylewicz Franciszek.

Wiceprezesi: Kosman Stanisław, Bodeński Michał.

Prokurator: Potępa Julian.

6. Sąd Okręgowy w Wadowicach.

Prezes: Geisler Eugenjusz Józef.

Wiceprezes: Jac Michał.

Prokurator: Maciołowski Bronisław.

III. Okręg Apelacyjny — Lublin.

Prezes Sądu Apelacyjnego: Sekutowicz Bolesław.

Wiceprezesi: Majewski Władysław, Borkowski Julian.

Prokurator Apelacyjny: Kamiński Józef.

1. Sąd Okręgowy w Kielcach.

Prezes: Lachowicki-Czechwicz Adolf

Wiceprezesi: Kowalski Mieczysław, Nieławicki Karol.

Prokurator: Wilkowski Bolesław.

2. Sąd Okręgowy w Lublinie.

Prezes: Skotnicki Kazimierz.

Wiceprezesa: Obniski Antoni, Warzycki Tadeusz, Skowroński Anzeim.
Prokurator: Kałapski Zygmunt.

3. Sąd Okręgowy w Łucku.

Prezes: Włodek Bogumił.

Wiceprezesa: Jasiukowicz Władysław Piotr, Lunik Witold, Myszkowski Wacław.

Prokurator: Skolimowski Józef.

4. Sąd Okręgowy w Radomiu.

Prezes: Neuman Zygmunt.

Wiceprezesa: Ingersleben Józef, Kowalski Bronisław, Wikiera Eugenjusz.

Prokurator: Kern Paweł.

Sąd Okręgowy w Równem.

Prezes: Steinman Bronisław.

Wiceprezesa: Grocholski Władysław, II — vacat.

Prokurator: Strumieński Wilhelm.

6. Sąd Okręgowy w Zamościu.

Prezes: Głowacz Alfons Jan.

Wiceprezesa: Różycki Stanisław, Karpowicz Józef.

Prokurator: Piotrowski Hieronim.

IV. Okręg Apelacyjny — Lwów.

Prezes Sądu Apelacyjnego: Zieliński Konrad.

Wiceprezesa: Swoboda Wiktor, Harlender Adam, Starkiewicz Antoni Szymonowicz Stanisław.

Prokurator Apelacyjny: Dębicki Stanisław.

1. Sąd Okręgowy w Brzeżanach.

Prezes: Wincenz Jan Ludwik.

Wiceprezes: Zołoteńki Jan.

Prokurator: Szafran Stanisław.

2. Sąd Okręgowy w Czortkowie.

Prezes: Koch Jan.

Wiceprezesa: Reck Włodzimierz, Kuczkiwicz Stanisław Adam.

Prokurator: Sokołowski Władysław.

3. Sąd Okręgowy w Kołomyży.

Prezes: Drozdowski Stanisław.

Wiceprezesa: Sahanek Stanisław Adolf, Słotwiński Feliks.

Prokurator: Błażyński Witold.

4. Sąd Okręgowy we Lwowie.

Prezes: Haninczak Włodzimierz Fryderyk Karol.

Wiceprezesa: Antoniewicz Jan, Hawel Jan, Dzerowicz Justyn, Kuziński Władysław, Kliszczy Wilhelm.

Prokurator: Zubrzycki Stanisław.

5. Sąd Okręgowy w Przemyślu.

Prezes: vacat.

Wiceprezesa: Hoszek Walerjan, Baldini Władysław.

Prokurator: Prochazka Jan Marjan.

6. Sąd Okręgowy w Samborze.

Prezes: Ternier Karol Józef.

Wiceprezesa: Skowroński Artur, Hołobut Zygmunt.

Prokurator: Jelewski Kazimierz.

7. Sąd Okręgowy w Sanoku.

Prezes: Oborski Kazimierz.

Wiceprezesa: Donigiewicz Jakób, Misiewicz Jan Władysław.

Prokurator: vacat.

8. Sąd Okręgowy w Stanisławowie.

Prezes: Metella Filemon.

Wiceprezesa: Zborowski Wiktor, Jankowski Jan.

Prokurator: Vogel Rudolf.

10. Sąd Okręgowy w Stryju.

Prezes: Przybysławski Stanisław.

Wiceprezesa: Klisz Mikołaj, Obniński Władysław Jacek.

Prokurator: Podobiński Eugenjusz.

Sąd Okręgowy w Tarnopolu.

Prezes: Lindner Stanisław.

Wiceprezes: Ceglecki Kazimierz.

Prokurator: Muzyka Bronisław.

11. Sąd Okręgowy w Złoczowie.

Prezes: Ziarkiewicz Wincenty Marjan.

Wiceprezesa: Trzcieniecki Janusz, Gozdawa-Osuchowski Zygmunt Antoni.

Prokurator: Ansion Kazimierz.

V. Okręg Apelacyjny — Poznań.

Prezes Sądu Apelacyjnego: Bełżyński Stefan.

Wiceprezesa: Müller Antoni, Norski Wiktor, Jaroszewicz Kazimierz, Zajączkowski Tadeusz.

Prokurator Apelacyjny: Gałęziewicz Józef.

1. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy.

Prezes: Żółkwa Mikołaj.

Wiceprezesa: Bossak Julian Stanisław, Madeliński Stanisław, Rogalski Łukasz.

Prokurator: Sobiecki Walery.

2. Sąd Okręgowy w Gnieźnie.

Prezes: Lauterer Edmund.

Wiceprezes: Hoppe Linus.

Prokurator: Metelski Jerzy.

3. Sąd Okręgowy w Lesznie.

Prezes: vacat.

Wiceprezes: Idziński Stanisław.

Prokurator: Jaszczewski Rajmund.

4. Sąd Okręgowy w Ostrowiu Pozn.

Prezes: Lehman Władysław.

Wiceprezesa: Gmurowski Zbigniew, Podwiński Marjan.

Prokurator: Hordt Fryderyk.

5. Sąd Okręgowy w Poznaniu.

Prezes: Wyrzykowski Ludwik.

Wiceprezesa: Siebauer Mieczysław, Bojarski Kajetan, Droszcz Karol, Bohosiewicz Adolf, Baziński Aleksander.

Prokurator: Eimer Alfred Józef.

VI. Okręg Apelacyjny — Toruń.

Prezes Apelacyjny: Szyszko Cezary.

Wiceprezesi: Herdegen Ferdynand, Klank Władysław Erazm.

Prokurator: Jawornik Karol.

1. Sąd Okręgowy w Chojnicach.

Prezes: Drozdowski Tadeusz.

Wiceprezesi: Staruszkiewicz Włodzimierz, Juński Stanisław.

Prokurator: Stefanicki Mikołaj.

2. Sąd Okręgowy w Grudziądzu.

Prezes: Jarecki Kazimierz.

Wiceprezesi: Kornicki Marjan, Eichorn Fryderyk.

Prokurator: Herman Alojzy.

3. Sąd Okręgowy w Starogardzie.

Prezes: Jackowski Edward.

Wiceprezesi: Jodłowski Wincenty, Halpern Leon, Heidrych Edward.

Prokurator: Marczak Jan.

4. Sąd Okręgowy w Toruniu.

Prezes: Chodecki Władysław.

Wiceprezesi: Lipiński Mikołaj, Sobolewski Stanisław, Paszkiewicz Franciszek.

Prokurator: Studnicki Jan.

VII. Okręg Apelacyjny — Warszawa.

Prezes Apelacyjny: Dutkiewicz Feliks.

Wiceprezesi: Fleszyński Kazimierz, Sliwiński Antoni, Orłowski Piotr, Bacciarelli Marcelli, Kwiatkowski Adam (przydzielony do Ministerstwa Sprawiedliwości i pełni obowiązki Dyrektora Departamentu Administracyjnego), Raczkiewicz Witold.

Prokurator Apelacyjny: Rudnicki Kazimierz.

1. Wydział Zamiejscowy S. O. w Siedlcach z sieoadzibą w Białej Podlaskiej.

Prezes: vacat.

Wiceprezes: Walewski Maksymiljan.

Prokurator: vacat.

2. Sąd Okręgowy w Białymstoku.

Prezes: Zubelewicz Leon.

Wiceprezesa: Mrozowski Eustachy, Moszyński Roman.

Prokurator: Ostruszko Józef.

3. Sąd Okręgowy w Kaliszu.

Prezes: Angiewicz Henryk.

Wiceprezesa: Kaczkowski Zygmunt, Winczakiewicz Edmund.

Prokurator: Kuczyński Stefan.

4. Sąd Okręgowy w Łodzi.

Prezes: Zaborowski Józef.

Wiceprezesa: Illnicz Antoni Aleksaender, Świdorski Stefan, Kiszczysz-
jan Józef, IV vacat.

Prokurator: Markowski Jan.

5. Sąd Okręgowy w Łomży.

Prezes: Reklajtys Franciszek.

Wiceprezesa: Lewandowski Jan, Paczoski Juljan.

Prokurator: Popławski Witold Jan.

6. Wydział Zamiejscowy S. O. w Mławie. z siedzibą w Płocku.

Wiceprezes: Sakowicz Roman.

7. Sąd Okręgowy w Piotrkowie.

Prezes: vacat.

Wiceprezesa: Rudowski Maksymiljan, Tchórzewski Daniel Wacław,
Keller Antoni.

Prokurator: vacat.

7. Sąd Okręgowy w Płocku.

Prezes: Krzętowski Witold.

Wiceprezes: Łuński Eugenjusz.

Prokurator: Szczyciński Władysław.

Sąd Okręgowy w Siedlcach

Prezes: Szydłowski Stefan.

Wiceprezesa: Wysocki Franciszek, Zbroziński Władysław.

Prokurator: Zaniewski Aleksander.

Sąd Okręgowy w Sosnowcu

Prezes: Opęchowski Feliks Bolesław.

Wiceprezesi: Sarjusz - Wolski Jerzy, Kucharski Karol.

Prokurator: Salak Edmund.

11. Sąd Okręgowy w Suwałkach

Prezes: Vacat.

Wiceprezes: Sobolewski Władysław.

Prokurator: Karczewski Stanisław.

12. Sąd Okręgowy w Warszawie

Prezes: Kamieński Tadeusz.

Wiceprezesi: Chróścicki Aleksander, Duda Jan, Hermanowski Klemens, Lauterer Gustaw, Różycki Stanisław, Rokitnicki Józef, Żołątkowski Józef, Stankiewicz Kazimierz, Szczepański Tadeusz, Skoryna Stefan, Łodziewski Wincenty, Mrozowski Stefan, De Rozprza Fajgel Jan, Karwory Jan Aleksander i 1 vacat.

13. Sąd Okręgowy we Włocławku

Prezes: Tuz Wacław Mikołaj.

Wiceprezes: Rasz Karol Czesław.

Prokurator: Doktorowicz Hrebnicki Konstanty.

VIII. Okręg Apelacyjny — Wilno.

Prezes Sądu Apelacyjnego: Wyszyński Wacław.

Wiceprezesi: Parfjanowicz Marjan, Dmochowski Władysław.

Prokurator Apelacyjny: Przyłuski Józef.

1. Sąd Okręgowy w Grodnie

Prezes: Giedroyć Kazimierz.

Wiceprezesi: Hrynięwicz Marjan, Dąbrowski Czesław.

Prokurator: Szaniawski Wiktor.

2. Sąd Okręgowy w Nowogródku

Prezes: Muraszko Henryk.

Wiceprezesi: Łuczaj Pius, Murza — Murzicz Stefan.

Prokurator: Zdanowicz Aleksander Marajn.

3. Sąd Okręgowy w Pińsku

Prezes: Bobkowski Adam.

Wiceprezesa: Hawryłkiewicz Walerjan, Piłkiewicz Teodor, Janicki Juljusz, Bukowski Jan, Pluciński Mieczysław, Brzozowski Wacław.

Prokurator: Przybylski Wacław.

TRYBUNAŁ STANU.

Przewodniczący: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Leon Supiński.

Członkowie: z ramienia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej: Mieczysław Ettinger, Marjan Strumiłło, Wacław Rembertowicz, Jędrzej Moraczewski, Dr. Jan Modrzewski, Wacław Sieroszewski, Bolesław Bielawski, Stanisław Thugutt.

Z ramienia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej: Mieczysław Kapłicki, Stanisław Klimecki, Adolf Suligowski, Aleksander Jackowski.

NAJWYŻSZY TRYBUNAŁ ADMINISTRACYJNY

(Miodowa 22).

Pierwszy Prezes: Jan Kanty Piętał.

Prezesa: Dr. Włodzimierz Orski, Dr. Roman Moraczewski, Jan Kopczyński, Dr. Juljusz Dunikowski.

Sędziowie: Dr. Zbigniew Smolka, Dr. Karol Birgfellner, Dr. Władysław Podczaski, Mieczysław Kokowski, Feliks Krzyżanowski, Dr. Adolf Rappe, Marjan Zwoliński, Wacław Kinel, Adam Wozdecki, Stefan Idźkowski, Dr. Karol Bernaczek, Artur Żabicki, Dr. Franciszek Rybarzewski, Józef Frycz, Wacław Borkowski, Tadeusz Zawiliński, Włodzimierz Wyganowski, Jan Jarmołowicz, Roman Wall, Bolesław Konstanty Chrzczonowicz, Dr. Aleksander Dubieński, Michał Waśkowski, Stanisław Fałat, Bohdan Dzieciotowski, Dr. Aleksander Domański, Henryk Żeleński, Franciszek Pędowski, Jan Śliwiński, Dr. Michał Małek, Stanisław Okulicz, Dr. Roman Sokołowski, Karol Olpiński.

Naczelnik Sekretarjatu prawniczego i biura prezydjalnego: Jan Rudziński.

Kierownik Kancelarji Sądowej: Gustaw Domiczek.

TRYBUNAŁ KOMPETENCYJNY

(Do rozstrzygania sporów o właściwość między władzami administracyjnymi a sądami, Art. 86 Ust. Konst.).

Przewodniczący: Bolesław Pohorecki

Członkowie: Dr. Tadeusz Bresiewicz, (Sędzia), Prof. Dr. Kamil Stefko, Prof. Dr. Zygmunt Cybichowski, Sędzia Jan Dembiński, Sędzia Stanisław Nowodworski, Sędzia Wacław Kinel, Sędzia Wacław Borkowski, Sędzia Dr. Karol Birgfellner, Prof. Dr. Kazimierz Kumaniecki, Prof. Dr. Alfred Ohanowicz.

Sekretarz Trybunału Kompetencyjnego: Jan Rudnicki — Naczelnik Sekretarjatu Prawniczego N. T. A.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIEC. PUBLICZNEGO.

(Aleja Szucha 25. Tel. 802 - 20)

Minister: Janusz Jędrzejewicz, tel. 100 dod., ul. Filtrowa 68.

Podsekretarz Stanu: Ks. Dr. Żongłłowicz Bronisław, Al. Szucha 25, tel. 102. Pieracki Kazimierz, ul. Topolowa 11, tel. 267 dod.

Sekretarz Ministra: Rodysówna Janina, Al. Szucha Nr. 25, tel. 160.

Ciała doradcze i pomocnicze przy Ministrze: Państwowa Rada Ochrony Przyrody. — Rada Sztuk Pięknych. — Centralna Rada Muzealna i Okręgowe Rady Muzealne. — Rada Archiwalna. — Komisja oceny książek i środków naukowych. — Komisja dla oceny książek z zakresu literatury pięknej do czytania dla młodzieży.

Biuro Personalne. Szef Biura: Dr. Owsionka Antoni, ul. Krakowskie Przedmieście 38, tel. 150 dod.

Kuratorja Okręgów Szkolnych.

Krakowskiego (Kraków, ul. Wielopole, gmach PKO. tel. 38-78). Kurator: Dr. Nowicki Eustachy.

Lubelskiego, (Lublin, ul. 3 Maja 6, tel. 6-65). Kurator: Lewicki Stanisław.

Lwowskiego, (Lwów, ul. Karmelicka 4, tel. 81 dod.). p. o. Kuratora: Świdorski Stefan.

Łódzkiego, (Łódź, ul. Piotrkowska 104, tel. 186-11). Kurator: Gadoucki Jerzy.

Poleskiego, (Brześć n/Bugiem, ul. Berbeckiego 8, tel. 322). Kurator: Pogorzelski Stefan.

Pomorskiego, (Toruń, ul. Sienkiewicza 44, tel. 591 i 836 Centrala). Kurator: Dr. Pollak Michał.

Poznańskiego, (Poznań, ul. Towarowa 23, tel. 38-55). Kurator: Dr. Namysł Joachim.

Warszawskiego, (Warszawa, ul. Bagatela 12, telef. 150-31). Kurator: Pytlakowski Ignacy.

Wileńskiego. (Wilno, ul. Wolana, tel. 53), Kurator: Szelaḡowski Kazimierz.

Wołyńskiego, (Równe, tel. 63), Kurator: Firewicz Jan.

Liceum Krzemienieckie w Krzemieńcu.
Wizytator: Juliusz Poniatowski.

Wydział oświecenia publicznego
Województwa Śląskiego
w Katowicach.

Naczelnik wydziału: Dr. Ręgorowicz Ludwik.

WYŻSZE UCZELNIE.

Uniwersytet Warszawski. Wznowiony 1916 r. Posiada 9 wydziałów: Teologii Katolickiej, Teologii Ewangelickiej, Prawa, Lekarski, Humanistyczny, Matematyczno - Przyrodniczy, Farmaceutyczny i Weterynaryjny. Słuchaczy ogółem w końcu roku akademickiego 1930/31 9153, z tego studentów 9104, wolnych słuchaczy 54.

Rektor, Magnificencja — Dr. Jan Łukasiewicz.

Prorektor — Dr. Mieczysław Michałowicz.

Uniwersytet Jagielloński.

Założony 1364 r. 5 wydziałów: teologiczny, prawa i administracji, lekarski, filozoficzny (z oddziałem farmaceutycznym) i rolniczy. Studentów i studentek — 7.037. Wolnych słuchaczy 107, razem 7.144.

Rektor, Magnificencja — Ks. Prof. dr. Konstanty Michalski.

Prorektor — Prof. inż. Edmund Załęski.

Uniwersytet Jana Kazimierza (Lwów).

Z założonego w roku 1608 Kolegium Jezuickiego w 1671 podniesiony do godności uniwersytetu.

5 wydziałów: teolog., prawa, lekarski, humanistyczny, matematyczno-przyrodniczy. Studentów — 6.196. Wolnych słuchaczy — 80, razem — 6.276.

Rektor, Magnificencja — Prof. Dr. Seweryn Krzemieniewski.

Prorektor — Prof. Dr. Stanisław Witkowski.

Uniwersytet Poznański.

Założony 1919 roku, 5 wydz.: prawno - ekonomiczny, lekarski, hu-

manistyczny, matem. - przyrodniczy i rolniczo - leśny. Studentów — 4.372.
Wolnych słuchaczy — 42, razem — 4.414.

Rektor, Magnificencja — Prof. dr. Jan Sajdak.

Prorektor — Prof. dr. Stanisław Kasznica.

Uniwersytet Stefana Batorego (Wilno).

W roku 1578 podniesiony przez Stefana Batorego z Kolegium Jezuickiego do godności Uniwersytetu. Zamknięty przez cesarza Mikołaja I. Wskrzeszony dekretem Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego w 1919 r. Posiada wydziały: Teologiczny, Prawa i Nauk Społecznych, Humanistyczny, Matematyczno - przyrodniczy, Lekarski i Sztuk Pięknych. Studentów — 3.551, wolnych słuchaczy — 67, razem — 3.618.

Rektor, Magnificencja — Prof. dr. Aleksander Januszkiewicz (ponownie).

Prorektor — Ks. Prof. dr. Czesław Falkowski.

Katolicki Uniwersytet Lubelski. Założony w grudniu 1918 roku. Jest prywatną instytucją naukową, ma charakter katolicki, pozostaje pod władzą i opieką Episkopatu Rzeczypospolitej Polskiej, a pod kontrolą Ministerstwa W. R. i O. P. Dzieli się na 4 wydziały: 1) Teologiczny, 2) Prawa kanonicznego, 3) Prawa i Nauk Społeczno - Ekonomicznych i 4) Nauk Humanistycznych.

Politechnika Warszawska.

Założona 1905 roku. Posiada 6 wydziałów: inżynierji lądowej, inżynierji wodnej i geodezyjny, mechaniczny, elektryczny, chemiczny i architektury. Studentów — 4.304, wolnych słuchaczy — 12, razem — 4.316.

Rektor, Magnificencja — Prof. dr. Andrzej Pszenicki (ponownie).

Prorektor — Prof. dr. Wojciech Świątosławski (ponownie).

Politechnika Lwowska.

Założona w 1844 r., 6 wydziałów: inżynierji, architektoniczny, mechaniczny, chemiczny, rolniczo - lasowy i ogólny. Studentów 2.701, studentek 120, wolnych słuchaczy — 126, razem — 2.947.

Rektor Magnificencja — Prof. inż. Gabriel Sokolnicki.

Prorektor — Prof. inż. Witold Minkiewicz.

Akademia Górnicza w Krakowie.

Założona w r. 1919. Studentów 537, z nich na wydz. górnicyrnia --

328, na wydziale hutniczym — 205, woln. słuch. — 4, razem 537.

Rektor, Magnificencja — Prof. inż. Zygmunt Sarjusz Bielski.

Akademja Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie.

Założona w 1881 roku. Ogólna liczba studentów 541.

Rektor, Magnificencja — Prof. inż. Bronisław Janowski (ponownie).

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, (ul. Hoża 74).

W roku 1918 Wyższa Szkoła Rolnicza została upaństwowiona pod nazwą Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Studentów 1.046; na wydziale rolniczym 399, leśnym 392, ogrodniczym 255; woln. słuch. — 3, razem — 1.049.

Rektor, Magnificencja — Prof. inż. Stefan Biedrzycki (ponownie).

Prorektor — Prof. inż. Józef Mikułowski - Pomorski (ponownie).

Państwowy Instytut D'entystyczny w Warszawie, (Marszałkowska 151, telefon 727-94); dyrektor Prof. dr. Fracniśzek Czubałowski; vice - dyrektor — Prof. dr. Alfred Meisner.

Wolna Wszechnica Polok'a. (Warszawa, ul. Śniadeckich 8, tel. 8-01-66).

4 wydziały: matematyczno - przyrodniczy, humanistyczny, nauk politycznych i społecznych, pedagogiczny.

W. W. P. ma na celu krzewienie i rozpowszechnianie wiedzy we wszystkich jej dziedzinach. Prowadzi działalność trojakiego rodzaju: 1) naucza systematycznie słuchaczy, 2) organizuje kursy okresowe dla specjalistów i cykle wykładów dla szerszej publiczności, 3) prowadzi działalność ściśle naukową w pracowniach i seminarjach.

Rektor — Dr. Tedor Vieweger.

Prorektor — Prof. Stanisław Słoński.

Szkoła Nauk Politycznych w Warszawie, (ul. Mikołaja Reya, róg Raszyńskiej, tel. 812-41).

Założona w 1915 r., wydz. 4: polityczny, społeczny, administracji państw. i komunalnej, finansowo - ekonomiczny.

Dyrektor: Dr. Edmund Jan Reyman.

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie (Rakowiecka 6, tel. 8-33-06).

Założona w r. 1906. Ustawą z dn. 13.II.1924 r. przyznano jej prawa Szkół Akademickich, między innymi nadawanie stopni naukowych magistra i doktora nauk ekonomicznych. Statut został zatwierdzony dn. 19.V.1924 r. Warunek dopuszczenia do studjów: świadectwo dojrzałości szkoły średniej. Jest szkołą jednowydziałową. Specjalizacja rozpoczyna się na 3-im roku i obejmuje 6 kierunków: 1) handlowo - bankowy, 2) skarbowy, 3) konsularno - dyplomatyczny, ubezpieczeniowy, 5) samorządowy, 6) współdzielczy. Po 3-ach latach studjów, po złożeniu egzaminów i przyjęciu przez Senat pracy dyplomowej, Szkoła wydaje studentowi dyplom zawodowy. Studja trwają 3 lata (4-ty dodatkowy rok studjów obowiązuje kandydatów, którzy posiadają dyplom zawodowy, a chcą uzyskać stopień magistra nauk ekonomicznych).

W semestrze letnim 1930/31 r. było studentów 960, studentek 501.

Rektor: Aleksander Jackowski.

Prorektor: Antoni Sujkowski.

Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu (Al. Marcikowskiego 3, tel. 31-59 i 24-60).

Założona dn. 12.X.1926 r. Statut został zatwierdzony dn. 19.VII.1926 r. Jest Wyższą Szkołą prywatną jednowydziałową z możliwością specjalizowania się w rozmaitych działach pracy zawodowej: handlowym, bankowym, ubezpieczeniowym, transportowym, konsularnym, spółdzielczym i pedagogicznym. WSH. obejmuje 3 lata studjów (9 trymestrów), poczem, po pomyślnem złożeniu egzaminów z I i II roku, słuchacze mają prawo przystąpić do egzaminu dyplomowego, składającego się z egzaminu ustnego z przedmiotów obowiązkowych, wykładanych na 3-im roku studjów, oraz z dwóch prac piśmiennych (klauzurowej i domowej) z przedmiotów głównych, wykładanych w W. S. H. Dyplom nauk handlowych uprawnia do nauczania w średnich szkołach handlowych.

Dyrektor: prof. dr. Antoni Peretiatkowicz.

Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego we Lwowie.
(ul. Boularda 5, tel. 32-42).

Dyrektor: prof. dr. Kazimierz Ciesielski.

Zast. Dyr.: prof. dr. Teofil Seifert.

Wyższe Studium Handlowe w Krakowie.

(ul. Sienkiewicza 4, tel. 44-67).

Dyrektor doc. dr. Arnold Bolland.

Wyższa Szkoła Instytutu Badań Naukowych
Europy Wschodniej w Wilnie.

Dyrektor: Janusz Jędrzejewicz.

Zbiory państwowe.

Dr. Jan Alfred Lauterbach, dyrektor, Warszawa, Zamek.

Stanisław Iskiński, kustosz, Warszawa, Łazienki.

Dr. Stanisław Świerż-Zaleski, kustosz, Kraków, Wawel.

Józef Jodkowski, kustosz, Muzeum Państw., Grodno.

Archiwa Państwowe.

Archiwum Główne Akt Dawnych (Warszawa, Długa 24).

Archiwum Skarbowe (Warszawa, Rymarska 5).

Archiwum Akt Dawnych (Warszawa, Jezuicka 1).

Archiwum Ministerstwa W. R. i O. P. (Warszawa, Krak. Przedmieście 26-28).

Archiwum Wojskowe (Warszawa, Długa 13).

Archiwum Państwowe w Grodnie (Plac Teatralny).

Archiwum Państwowe w Kielcach (gmach Województwa).

Archiwum Ziemskie w Krakowie (Grodzka 52).

Archiwum Państwowe w Lublinie (Namiestnikowska 10 i Krak. Przedmieście 35).

Archiwum Państwowe we Lwowie (gmach Wojew.).

Archiwum Ziemskie we Lwowie (Plac Bernardyński 3).

Archiwum Państwowe w Łomży (ul. Dworna 18).

Archiwum Państwowe w Piotrkowie (ul. Bykowska 56 i 71).

Archiwum Państwowe w Płocku (gmach gimnazjum im. Małachowskiego).

Archiwum Państwowe w Poznaniu (Góra Przemysłowa 1).

Archiwum Państwowe, oddziały w Bydgoszczy (Dworca 29).

Archiwum Państwowe w Radomiu (gmach Starostwa).

Archiwum Państwowe w Wilnie (Uniwersytecka 5).

Archiwum Państwowe Pomorskie, oddział Gdański (Gdańsk, Neugarten 27).

BIBLIOTEKI, MUZEA, ARCHIWA W POLSCE.

Najstarszą biblioteką publiczną w Polsce jest Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, powstała w 1517 rku. Jest to jedna z najstarszych bibliotek na świecie. Drugą z kolei jest Biblioteka Ordynacji Zamoyskich w Warsza-

wie, istniejąca od 1589 roku. Trzecią — Biblioteka Uniwersytecka we Lwowie, istniejąca od 1784 roku. Biblioteka Muzeum Czartoryskich w Krakowie (1800 r.), Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie (1817 r.), Biblioteka Ossolińskich (1817), Biblioteka Towarzystwa Lekarskiego w Warszawie (1820), Biblioteka w Kórniku (koło Poznania), istniejąca od 1835 roku.

27 bibliotek w Polsce liczy 4.300.000 tomów razem: 17 bibliotek ma więcej niż po 100.000 tomów, 10 po 50—100 tys. tomów. Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego ma 712 tysięcy tomów, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie — 490 tysięcy tomów, Biblioteka Ossolińskich — 400 tysięcy tomów, Poznańska — 340 tysięcy tomów, Uniwersytecka we Lwowie 310 tys. tomów, Wileńska — 300 tysięcy tomów, Krasińskich w Warszawie — 250 tysięcy tomów, Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie — 160 tysięcy tomów, Czartoryskich w Krakowie — 150 tysięcy tomów, Biblioteka Publiczna w Warszawie (ul. Koszykowa Nr. 26) — 137 tysięcy tomów, Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu — 131 tysięcy tomów.

Polska ma 184 muzea w 70 miastach: 49 muzeów państwowych, 22 samorządowych, 67 społecznych, 14 kościelnych, 37 prywatnych.

Najbogatsze jest Państwowe Muzeum Przyrodnicze Zoologiczne w Warszawie, posiadające kilka milionów i Muzeum Wykopaliisk Archeologicznych Akademji Umiejętności w Krakowie.

Największem muzeum sztuki jest Muzeum Wielkopolskie w Poznaniu, posiadające przeszło milion okazów. Muzeum Narodowe w Krakowie ma przeszło 200.000 okazów, Muzeum Narodowe w Warszawie — przeszło 100 tysięcy okazów.

Warszawa ma 36 muzeów, Kraków — 27, Lwów — 22, Wilno — 12. Poznań — 7.

Polska ma 258 archiwów: 26 państwowych, 72 samorządowe, 69 prywatnych, 91 różnych instytucyj.

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU.

(ul. Elektoralna 2, tel. Centrala).

Minister: Dr. fil. generał Ferdynand Zarzycki.

Podsekretarz Stanu: Dr. Franciszek Doleżał.

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI

(Nowy Świat 14, tel. Centrala).

Minister: inż. Michał Butkiewicz.

Podsekretarz Stanu: inż. Witold Czapki.

LOTNICTWO CYWILNE.

Lotnictwo cywilne w Polsce należy do zakresu działań a Ministerstwa Komunikacji.

Stosunki prawne w tej dziedzinie zostały unormowane polskiem prawem lotniczym, ogłoszonym w roku 1928 i szeregiem rozporządzeń wykonawczych, opracowanych przez Wydział Lotnictwa Cywilnego M. K.

Wydział ten, istniejący w Ministerstwie Komunikacji, jako Wydział samodzielny, jest organem pracy Ministra Komunikacji w sprawach lotnictwa cywilnego. Do zakresu jego działania należą wszelkie sprawy związane z istnieniem i rozwojem lotnictwa cywilnego w Państwie. A więc wszelkie sprawy komunikacji lotniczej, budowy portów, lotnisk i dróg powietrznych, umów międzynarodowych w sprawie komunikacji lotniczej, sprawy ustawodawcze, administracyjne i t. p. Poza tem do kompetencji wydziału Lotnictwa Cywilnego należą sprawy opieki i popierania działalności sportowych organizacji lotniczych, instytucyj naukowo - lotniczych a wreszcie udzielanie koncesyj na wszelkie przedsiębiorstwa lotnicze w Państwie.

Lotnictwo komunikacyjne.

Komunikacja lotnicza rozpoczęła się w Polsce w roku 1921. Do roku 1928 polskie linje lotnicze były eksploatowane przez przedsiębiorstwa prywatne. Dnia 1. I. 1929 r. zostało stworzone przedsiębiorstwo państwowo-samorządowe p. n. „Polskie Linje Lotnicze „Lot“, któremu rząd udzielił koncesji na eksploatowanie polskich dróg komunikacji lotniczej i utrzymywanie komunikacji na linjach zagranicznych na podstawie umów międzynarodowych. Komunikacja lotnicza w Polsce daje pasażerom 100 procentowe bezpieczeństwo i maksimum wygody i punktualności mimo tego, że loty odbywają się bez przerwy przez cały rok. Sieć polskiej komunikacji lotniczej stale rozwija się.

W chwili obecnej P. L. L. „Lot“ utrzymują komunikację na następujących linjach:

- 1) Gdańsk — Bydgoszcz — Warszawa — Lwów — Cernauti — Galiati — Bucuresti — Sofja — Thessaloni, długość 2260 km.
- 2) Warszawa — Poznań długość 313 km.,
- 3) Warszawa — Katowice — Brno — Wiedeń, długość 661 km.
- 4) Warszawa — Kraków — Katowice, długość 351 km.

Razem 3.585 km.

Ogólna długość linii komunikacyjnych, eksploatowanych przez P. L. L. „Lot“ wynosi 3.585 km.

Oprócz „Lotu“ działa w Polsce Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej (CIDNA) — linja Warszawa — Paryż przez Pragę Czeską.

MINISTERSTWO ROLNICTWA.

(Senatorska 15)

Minister: Seweryn Ludkiewicz.

Sekretarze: Józef Żółtowski i Jerzy Giedroyć (referat prasowy).

Wiceminister: Wiktor Leśniewski.

Lasy państwowe.

Ogółem powierzchnia lasów państwowych w Polsce wynosi około 3.000.000 ha.

Głównym rodzajem drzewa, tworzącym t. zw. drzewostany czyste, bądź z innymi rodzajami, jest sosna (około 65 proc.) i jodła (około 5 proc.).

Reszta, czyli 20 procent, stanowią drzewostany liściaste, wśród których pierwsze miejsce zajmuje dąb (5 procent), a pozostałe liściaste, jako to buk, olsza, brzoza, osika, grab, jesion, klon, jawor, wiąz i inne mają łącznie 15 procent.

Cała północno - zachodnia i środkowa część Polski, jak również w poważnej mierze część północno - wschodnia ma drzewostany przeważnie sosnowe. Południowa część Polski, a w szczególności góry, dostarczają głównie drzewa świerkowego, jodłowego i bukowego.

Bardzo piękne drzewostany świerkowe czyste, bądź mieszane, posiadają również lasy położone na wschodzie Polski. Wyjątek stanowią tu ziemie Wołynia, które ze względu na bogactwa gleby są łącznie z południową częścią Polski kolebką dębiny, zaliczanej do najlepszej w Europie.

Tam jest główne źródło najlepszej i poszukiwanej do wyrobu dykt olszyny.

Średnia roczna produkcja drewna w lasach państwowych wynosi około 8.000.000 metrów sześciennych, z której to masy na użytek przypada około 5.000.000 metrów sześciennych, a resztę stanowi opał.

Głównym i bezpośrednim nabywcą drewna z lasów państwowych jest ludność miejscowa, a następnie krajowe zakłady, służące do mechanicznej, bądź chemicznej przeróbki drzewa, jako to tartaki, stolarnie, fabryki dykt, fornierów, klepek, zapalek, celulozy, papieru i t. p., a wreszcie przedsiębiorstwa górnicze i koleje.

W celu łatwiejszego i korzystniejszego zbytu swej produkcji, jak również możliwości zmagazynowania większej ilości drewna bez obawy, że będzie ono traciło na swej wartości technicznej, Administracja Lasów Państwowych prowadzi własne tartaki oraz niezbędne urządzenia transportowe. Wszystkich tartaków państwowych jest 45, z której to ilości 26 tartaków o 88 trakach znajduje się w administracji własnej, a pozostałe (na terenach lasów karpaccich) są wydzierżawiane przedsiębiorcom.

Roczny przydział surowca dla tartaków wprowadzonych we własnej administracji wynosi około 550.000 metrów sześciennych.

W celu dostarczenia surowca do zakładów przemysłowych, lasy państwowe posiadają około 1.500 kilometrów kolejek leśnych, 120 parowozów, 13 motorów spalinowych i 2.590 par wagoników kolejowych.

Część produkcji tartacznej przeznaczona jest na eksport.

Eksport drewna odgrywa ważną rolę w bilansie handlowym Polski; wartość bowiem całego eksportu z lasów państwowych i prywatnych razem wynosi obecnie, przy ogólnym spadku konjunktury na światowym rynku około 15 procent wartości całego eksportu, a w latach ubiegłych dochodziła do około 25 procent.

Niezależnie od tartaków Administracja Lasów Państwowych posiada zakłady przemysłowe, służące do przeróbki drewna w drodze chemicznej. Głównym surowcem jest tu karpina sosnowa i opałowe drewno liściaste, gatunków twardych.

Na szczególnie podkreślenie zasługuje wielka fabryka suchej destylacji drewna, położona w Hajnówce na terenie lasów białowieskich. Fabryka ta wytwarza alkohol metylowy, kwas octowy, smołę drzewną i węgiel drzewny, przerabiając w tym celu corocznie około 100.000 m. p. drewna. Również na obszarze lasów białowieskich czynna jest jedna z największych w Polsce terpentyniarni.

Otrzymane drogą destylacji karpiny produkty przerabiane są na terpentyny, ocet apteczny, karbolineum, kreozot, smoły, oleje i inne.

Z innych zakładów przemysłowych, bądź przedsiębiorstw pracujących na terenie lasów państwowych, prowadzonych głównie przez dzierżawców, należy wymienić cegielnie, młyny, kamieniołomy, żwirownie, kopalnie gliny, piasku, torfu i t. p.

W rękach Administracji Lasów Państwowych skupiony jest również zarząd wszystkimi śródlądowymi wodami państwowymi w Polsce.

Obszar wód państwowych wynosi około 74.200 ha, w czym 1.254 jezior o powierzchni około 67.500 ha, 260 rewirów rzecznych o powierzchni około 3.350 ha i 89 jednostek stawowych o powierzchni 3.350 ha.

Najrentowniejsze gospodarstwa, a mianowicie stawowe, rozmieszczone są w środkowej części kraju, a najwięcej wód otwartych znajduje się w Wileńszczyźnie, Suwalszczyźnie i na Pomorzu.

Jako towar eksportowy wchodzi w rachubę karp, lin, węgorz, łosoś, szczupak, sandacz. Ogólna produkcja z jezior, rzek i stawów sztucznych, zarówno państwowych, jak i należących do osób czy instytucji prywatnych i komunalnych wynosi około 17.500.000 kg. rocznie o wartości według cen hurtowych około 45.000.000 złotych. Wspomnieć jeszcze należy w paru słowach o tej naturalnej ozdobie lasów, jaką jest zwierzyzna.

Ilościowy stan poważniejszych rodzajów zwierzyny zaobserwowany w lasach państwowych w roku 1930 wynosi:

około 47 sztuk niedźwiedzi (na terenie Karpat)

około 140 sztuk rysi, głównie na Palesiu, w Karpatach i w Wileńszczyźnie,

około 100 sztuk łośi, głównie w Wileńszczyźnie i Polesiu,

około 480 sztuk danieli (Pomorskie),

około 7.000 sztuk jeleni (w całym kraju, prócz Wileńszczyzny, najwięcej Poznańskie, Pomorskie i Karpaty).

około 50 sztuk bobrów (Polesie, Wileńskie, Poznańskie).

Nadto Administracja Lasów Państwowych w rezerwacie specjalnie utworzonym w lasach Puszczy Białowieskiej ochrania bardzo rzadki obecnie gatunek zwierząt — żubra (obecny stan — 8 sztuk). Z innych rezerwatów istnieją na terenie lasów państwowych rezerwaty dla łośi i bobrów.

MINISTERSTWO POCZT I TELEGRAFÓW.

(Plac Napoleona 8, tel. Centrala.

Minister: Inż. Ignacy Boerner.

Podsekretarz Stanu: Inż. Franciszek Drzewiecki.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Prezes Najwyższej Izby Kontroli — Dr. Jakób Krzemieński. **Wice-Prezes Najwyższej Izby Kontroli** — Zenobjusz Rugiewicz.

WŁADZE DUCHOWNE.

KOŚCIÓŁ RZYMSKO - KATOLICKI

Duchowieństwo obrządku łacińskiego.

I. Prowincja gnieźnieńsko - poznańska.

Arcybiskup gnieźnieńsko - poznański — J. Eminencja ks. Augustyn Kardynał Hlond Prymas Polski.

Sufragan gnieźnieński J. E. ks. Antoni Laubitz.

Sufragan poznański J. E. ks. Walenty Dymek.

Biskup Chełmiński J. E. ks. Stanisław Wojciech Okoniewski. Sufragan: J. E. ks. Konstanty Dominik. Biskup Włocławski J. E. ks. Karol Mieczysław Radoński. Biskup - sufragan włocławski J. E. ks. Wojciech Owczarek.

II. Prowincja Warszawska.

Arcybiskup Metropolita Warszawski: Jego Eminencja ks. Kardynał Aleksander Kakowski.

Sufragan warszawski: J. E. ks. Stanisław Gall, biskup polowy w p.

Sufragan warszawski: J. E. ks. Antoni Szlagowski.

Biskup płocki: J. E. ks. Antoni Julian Nowowiejski. Sufragan płocki: J. E. ks. Leon Wetmański. Biskup sandomierski: J. E. ks. Włodzimierz Jasiński. Biskup — sufragan sandomierski: J. E. ks. Paweł Kubicki. Biskup lubelski: J. E. ks. Marjan Leon Fulman. Biskup - sufragan lubelski: J. E. ks. Adolf Jełowicki. Biskup podlaski: J. E. ks. Henryk Przeździecki. Biskup - sufragan podlaski: J. E. ks. Czesław Sokołowski. Biskup łódzki: J. E. ks. Wincenty Tymieniecki. Biskup - sufragan łódzki: J. E. ks. Kazimierz Tomczak.

III. Prowincja Wileńska.

Arcybiskup Metropolita Wileński: J. E. ks. Romuald Jałbrzykowski.
Biskup - sufragan wileński: J. E. ks. Kazimierz Mikołaj Michalkiewicz.
Biskup łomżyński: J. E. ks. Stanisław Łukomski. Sufragan łomżyński:
J. E. ks. Edward Dembek. Biskup piński: J. E. ks. Zygmunt Łoziński.

IV. Prowincja Lwowska.

Arcybiskup Metropolita Lwowski: J. E. ks. Bolesław Twardowski.
Biskup - sufragan lwowski: J. E. ks. Franciszek Lisowski. Biskup przemyski: J. E. ks. Anatol Nowak. Biskup - sufragan przemyski: J. E. ks. Franciszek Barda. Biskup łucki: J. E. ks. Adolf Szelażek. Biskup - sufragan łucki: J. E. ks. Stefan Walczykiewicz.

V. Prowincja krakowska.

Książę — Arcybiskup Metropolita Krakowski: J. E. ks. Adam Stefan Sapieha.

Biskup - sufragan krakowski: J. E. ks. Stanisław Rospond. Biskup tarnowski: J. E. ks. Leon Wałęga. Biskup - sufragan tarnowski: J. E. ks. Edward Komar. Biskup kielecki: J. E. ks. Augustyn Łosiński. Biskup częstochowski: J. E. ks. Teodor Kubina. Biskup śląski: J. E. ks. Stanisław Adamski.

Biskupi rezydujący w Polsce, a nie posiadający diecezji na terenie Rzplitej Polskiej.

J. E. ks. Edward Ropp, Arcybiskup - metropolita Mohylowski przebywa w Warszawie.

J. E. ks. Stanisław Bandurski, Bp. tyt. Cydonji, przebywa w Włocławku.
J. E. ks. Piotr Mańkowski, Arcyb. tyt. Enosu (przedtem ordynariusz w Kamieńcu Podolskim 1918—1926), przebywa w Włodzimierzu Wołyńskim.
J. E. ks. Michał Godlewski, Bp. tyt. Egejski, jako prof. historii Kościoła na Uniw. Jagiell. w Krakowie.

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO - AUGSBURSKI.

Konsystorz (Warszawa, Al. Ujazdowska 37, telefon 645-16)

Prezes: Jakób Glass rejent (em. Sędziego Sądu Najw.).

Vice-Prezes Superintendent Generalny: Dr. Juljusz Bursche

Zbór Ewang. - Augsbur. w Warszawie, Plac Małachowskiego 1, telefon 608-26.

Prezes: Józef Ewert senator.

Superintendent Generalny: Dr. Juljusz Bursche, Wierzbowa 2, m. 4.
Superintendent diecezji warszawskiej i północno - wschodniej: Dr.
Aleksander Schöneich (Lublin).
Superintendent diecezji kaliskiej: Edward Wende (Kalisz).
Superintendent diecezji piotrkowskiej: p. o. Superintendenta radca
konsystorza Juljusz Dietrich (Łódź).
Superintendent diecezji płockiej: Filip Schmidt (Gostynin).
Superintendent diecezji śląskiej: Senior Karol Kulisz (Cieszyn).

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO - REFORMOWANY WILEŃSKI.

Konsystorz Wileński Ew. Reform., Wilno, ul. Zawalna Nr. 11.
Prezes: Bronisław Iżycki - Herman.
Wiceprezes: Superintendent Generalny Michał Jastrzębski.

KOŚCIÓŁ AUGSB. I HELWECKIEGO WYZNANIA.

Wydział Superintendentalny Kościoła Augsburskiego i Helweckiego
Wyznania w Stanisławowie (Małopolska).
Superintendent Dr. Teodor Zöckler w Stanisławowie.

KOŚCIÓŁ STARO - LUTERAŃSKI.

Superintendent: Reinhold Büttner w Rogoźnie, woj. Poznańskie.

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI — UNIJNY.

Superintendent Generalny: Konsystorza Ew. Unijnego Poznań -- ul
Młyńska 11-a — Dr. Paweł Blan.

Kościół Ewangelicki — Unijny w Województwie Śląskiem
Prezes Kościoła: Dr. Herman Voss w Katowicach.

DUCHOWIENSTWO OBRZĄDKU GRECKIEGO.

Arcybiskup Metropolita Lwowski, J. E. Andrzej Aleksander Szeptycki.
Sufragan Lwowski: J. E. Iwan Buczko.
Biskup przemyski: J. E. Józefat Kocyłowski.
Biskup - sufragan przemyski: J. E. Grzegorz Łakota.
Biskup stanisławowski: J. E. Grzegorz Chomyszyn.
Biskup - sufragan stanisławowski: J. E. Jan Latyszewski.

DUCHOWIENSTWO OBRZĄDKU ORMIANSKIEGO.

Arcybiskup, Metropolita Lwowski: J. E. ks. Józef Teofil Teodorowicz.

DUCHWIENSTWO PRAWOSŁAWNE.

Metropolita Kościoła Prawosławnego w Polsce — J. E. Djonizy Waledyński (równocześnie biskup diecezjalny warszawski i wołyński) — W-wa.

Diecezja warszawska (Warszawa) — J. E. metropolita i arcybiskup Dionizy Waledyński.

Diecezja wołyńska (Krzemieniec) — J. E. Metropolita i arcybiskup Djonizy Waledyński.

Biskup wikariusz (Krzemieniec) — biskup krzemieniecki J. E. Simon Iwanowski.

Djecezja wileńska (Wilno) — J. E. arcybiskup Teodozjusz Teodosjew.

Djecezja poleska (Pińsk) — J. E. arcybiskup Aleksander Inoziemcow.

Biskup - wikariusz Kamień - Koszyrski J. E. Antonjusz Marczenko.

Diecezja gdodzieńska — J. E. arcybiskup Aleksy Gromadzki.

WYZNANIE MOJŻESZOWE.

Zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej w Warszawie (ul. Grzybowska Nr. 26/28, tel. 684-48).

Prezes: Eliasz Mazur.

Vice-prezes: Moszek Lerner.

Wyznanie Mahometańskie.

Mufti: dr. Jakób Szynkiewicz.

Imam warszawski: Asfandjar Fazleew.

Inne wyznania.

Karaimi: Hachan: Seraja Szapszał; zastępca Ułtu-hazzan: Szymon Firkowicz.

Karaimi (Wilno, Troki, Halicz, Łuck), Marjawici (świątynia marjawicka w Warszawie, ul. Szara); baptyści, badacze Pisma św. i sekty prawosławne, żydowskie i inne.

Z małych społeczności religijnych względnie sekt chrześcijańskich, uznanym jest tylko:

1) Wschodni Kościół Staroobrzędowy.

Prezes Naczelny Rady Kośc. Staroobrz.: Arsenjusz Pimonow — senator Rzeczypospolitej.

2) Wyznanie Marjawickie.

Tytuł „arcybiskupa” Marjawitów przybierany przez administratora tego wyznania (Kowalskiego) nie jest prawnie uznanym.

Adres ogólny: Zwierzchność Duchowna Marjawitów w Płocku.

ŻYCIE SPORTOWE W POLSCE.

PAŃSTWOWY URZĄD WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I PRZYSPOBIENIA WOJSKOWEGO.

Urząd powstał z inicjatywy osobistej Pana Marszałka Piłsudskiego na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1927 roku.

Do zakresu działania Urzędu należy kierownictwo wszelkimi pracami, dotyczącymi powszechnego wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, a w szczególności ustalenie wytycznych i ich kolejności, przedstawianie wniosków i opinii co do wydania niezbędnych ustaw i rozporządzeń, wykonywanie nadzoru nad instytucjami i organizacjami w. f. i p. w., oraz odbywanie w tym celu wizytacji, przedstawianie postulatów co do przewidywania w poszczególnych częściach budżetu państwowego kredytu na cele w. f. i p. w., udzielanie dyrektyw organom lokalnym etc.

Państwowemu Urzędowi W. F. i P. W. podlegają Okręgowe Urzędy, utworzone w liczbie 10, przy Dowództwach Okręgów Korpusów. Jako ciała pomocnicze dla dostarczania środków materialnych i oparcia pracy o zorganizowany czynnik samorządowo-społeczny zostały powołane przy województwach Wojewódzkie Komitety w. f. i p. w., przy powiatach — Powiatowe Komitety. Do Komitetów tych wchodzi przedstawiciele samorządu, szkolnictwa, wojska i reprezentanci organizacji społecznych.

Równocześnie z P. U. W. F. i P. W. powstała Rada Naukowa Wychowania Fizycznego, do której należą, obok przedstawicieli 3 ministerstw: Spraw Wojsk., Spraw Wewnętrznych i Wyznań Relig. i Ośw. Publ., wybitni uczeni i działacze w dziedzinie kultury fizycznej. Przewodniczącym Rady jest Marszałek Piłsudski.

Dyrektorem Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego jest pułkownik Władysław Kiliński.

CENTRALNY INSTYTUT WYCHOWANIA FIZYCZNEGO.

Dla kształcenia specjalistów instruktorów wychowania fizycznego Polska posiada Centralny Instytut wychowania fizycznego na Bielanach pod Warszawą.

Instytut wzniesiony został przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Prócz niego istnieje w Poznaniu Centralna Szkoła Wojskowa Gimnastyki i Sportu, stworzona przez Ministerstwo Spraw Wojskowych. Przy uniwersytetach Krakowskim i Poznańskim są też studia wychowania fizycznego.

Instytut prowadzi kursy zasadnicze dwuletnie. Słuchacze i słuchaczki odbywają parotygodniowy kurs próbny w okresie wakacyj, przyjęci przybywają na jesień na pierwszy trymestr, po którym następuje kurs narciarski i dalsze trymestry, poczem w lecie 6-tygodniowy pobyt w obozie na praktyce instruktorskiej. W drugim roku rozkład podobny, lecz bez obozu. Ukończenie kursu dwuletniego daje uprawnienie do złożenia egzaminu na kierownika wychowania fizycznego w uczelniach średnich i niższych. Przewidziane jest zatrzymanie absolwentów na trzeci rok w charakterze asystentów.

Dla wojska prowadzone są kursy: 3-miesięczne dla oficerów, 6-miesięczne dla podoficerów, nadto 4—6 tygodniowe dla ochotników P. W. i instruktorów organizacji młodzieży.

Na kurs zasadniczy 2-letni zgłaszać się mogą kandydaci o ukończonych 18 latach, mogący wykazać się maturą i świadectwem zdrowia : nadający się do pracy w zawodzie wychowawcy fizycznego. Kandydaci przyjęci mieszkają w internacie. Przy internacie istnieje Bratnia Pomoc.

Dzięki Instytutowi i Studjom Wychowania Fizycznego przy Uniwersytetach Jagiellońskim i Poznańskim mamy dzisiaj znaczną ilość instruktorów-specjalistów. Instytut podniósł sprawę wychowania fizycznego na wysoki poziom. Zainteresuje żywo każdego, kto go zwiedzi.

Od wejścia przez główną bramę przechodzi się piękną aleją do obszernego dziedzińca. Po lewej stronie jest wspaniały gmach pływalni krytej, połączony z wieżą ciśnień. Po prawej stronie znajduje się infirmerja, kasyno i internat męski. Infirmerja liczy 12 pomieszczeń. Internat męski obliczony jest na 120 osób, kwaterujących po 2 w 60 pokojach i 60 pomieszczonych w 6 salach wspólnych. Na dachu internatu jest taras do kąpieli słonecznych.

Aula na 240 słuchaczy, dwie sale wykładowe po 80 miejsc, pracownia Rady Naukowej (5 pok.), pracownia biometryczna (8 pk.), zakład anatomiczny (5 pok.), zakład fizjologii (5 pok.) i cały szereg innych gabinetów stanowią dział naukowy.

Instytut ma 4 sale gimnastyczne o wysokości 6,5 m. z szatniami, natryskami i balkonami. Obliczone są na komplety po 40 ćwiczących.

Hala ćwiczeń ma długość 130 m., szerokość 22 wysokość 10 m. Może

w niej ćwiczyć jednocześnie lekką atletykę i gry sportowe 200 osób. Wzdłuż jednego z boków jest balkon dla widzów.

Blok żeński jest odległy o 200 metrów od głównego bloku. Posiada internat na 60 uczenic, osobną kuchnię, jadalnię, osobną salę gimnastyczną, osobne boisko.

Obok hal ćwiczeń są wielkie boiska, korty tenisowe.

Centralny Instytut Wychowania Fizycznego zajmuje przestrzeń 73 ha, odległy jest od Wisły o kilometr.

Dyrektorem Instytutu jest pułk. Władysław Osmólski.

KLUBY I ZWIĄZKI SPORTOWE.

Aeroklub Warszawski, Chmielna 27.

Akademicki Związek Sportowy w Warszawie, Kopernika 41.

Automobilklub Polski, Warszawa, Aleja Szucha 10.

Bractwo Strzelców Kurkowych, Warszawa, Szopena 31.

Centralny Związek wiejskich kółek myśliwskich, Warszawa, Marszałkowska 95.

Centralne Zrzeszenie Robotniczych Organizacji Sportowych. Warszawa, Al. Jerozolimska 6—8.

Klub wioślarski „Wisła”, Warszawa, ul. Wioślarska.

Klub sportowy „Polonia”, Warszawa, Szczygła 12.

Klub sportowy „Warszawianka”, Warszawa, Koszykowa 51—12.

Kobiety Klub Strzelecki, Warszawa, Bendarska 23.

Liga Polskiego Związku Piłki Nożnej, Warszawa, Ossolińskich 8.

Polski Związek Tow. Wioślarskich, Warszawa, Foksal 19.

Polskie Tow. Myśliwskie, Warszawa, Trębacka 7.

Polski Klub Myśliwski, Warszawa, Kredytowa 7.

Polskie Tow. Myśliwskie, Warszawa, Jasna 8—10.

Polski Związek Motocyklowy, Warszawa, Szkolna 8.

Polski Związek Łyżwiarzy, Warszawa, Szopena (Dolina Szwajcarska).

Polski Związek Pływacki, Warszawa, Górka 9.

Polski Związek Lawn-Tennisowy, Warszawa, Widok 3—19.

Polski Związek Łuczników, Warszawa, Al. Jerozolimskie 27.

Polski Związek Stowarzyszeń Łowieckich, Warszawa, Nowy Świat 35.

Polskie Tow. Krajoznawcze Turing-Klub, Warszawa, Karowa 31.

Polski Związek Żeglarski, Warszawa, Czerniakowska 195.

Polski Związek Jeździecki, Warszawa, Nowowiejska (Min. Spraw Wojskowych, Departament Kawalerji).

Robotniczy Klub Wioślarski, Warszawa, Aleje Jerozolimskie 6.

Sportowy Klub Strzelecki, Warszawa, Nowy Świat 35.

Stołeczny Klub Lotniczy, Warszawa, Puławska 2-a.

- Tow. hodowli psów myśliwskich, Warszawa, Nowy Świat 35.
 Tow. Sportu Konnego w Warszawie, Aleja Szucha 13.
 Tow. Międzynarodowych Zawodów Konnych w Polsce, Warszawa,
 Aleja Szucha 29.
 Warszawski Związek Jeździecki, Warszawa, Moniuszki 11—2.
 Warszawski Klub Automobilistów, Warszawa, Moniuszki 11—2.
 Warszawski Yacht-Klub, Warszawa, Czerniakowska 195.
 Warszawski Klub Łuźwiarski, Warszawa, Al. Jerozolimskie 61—6.
 Warszawski Lawn-Tennis Klub, Warszawa, Natolińska 3—8.
 Warszawski Klub Wioślarek, Warszawa, Koszykowa 54.
 Wojskowy Klub Wioślarski, Warszawa, Czerniakowska 195.
 Wojskowe Tow. Łowieckie, Warszawa, Al. Szucha 23 (oficerskie ka-
 syno garnizonowe).
 Wojskowy Klub Sportowy „Legja”, Warszawa, Myśliwiecka 4.
 Yacht-Klub Polski, Warszawa, Elektoralna 2.
 Związek Tow. Gimnastycznych „Sokół”, Warszawa, Szopena 3.
 Związek hodowców szlachetnego konia pół krwi w Warszawie, Ko-
 pernika 30.
 Związek Polskich Związków Sportowych, Warszawa, Wiejska 11—16.
 Związek Polskich Towarzystw Turystycznych, Warszawa, Barbary 10.
 Związek Polski Tow. Kolarskich, Warszawa, Oboźna 3.

WYKAZ URZĄDZEŃ SPORTOWYCH W 1930 r.

Place do gier — 1019. Bieżnie — 871. Pływalnie — 97. Przystanie —
 83. Tory kolarskie — 17. Korty tenisowe — 811. Tory hippiczne — 31.
 Ogródki jordanowskie — 26. Tory saneczkowe — 38. Skocznie narciarskie
 — 15. Sale gimnastyczne — 333.

ZWIĄZEK POLSKICH ZWIĄZKÓW SPORTOWYCH.

(Warszawa, ul. Wiejska 11).

Prezes: płk. dypl. Juliusz Ulrych.

Wiceprezesi: ppłk. dypl. Kazimierz Głabisz; inż. Alfred Loth; dr. Mie-
 czysław Orłowicz.

Sekretarz: radca Walenty Foryś.

Zastępca sekretarza: dr. Wacław Wojakowski.

Skarbnik: inż. Alojzy Dąbski.

Zastępca skarbnika: nac. P.K.P. Stefan Lesiewicz.

Członkowie Zarządu: red. Kazimiera Muszałówna; red. Wacław Si-
 korski; mjr. dypl. Felicjan Sterba; kpt. Stanisław Sośnicki; inż. Franciszek
 Szymczyk.

Celem Związku Polskich Związków Sportowych jest opieka, popie-

ranie i nadzór nad sportem amatorskim w Polsce przez: a) ogólne kierownictwo i inicjatywę w sprawach, dotyczących rozwoju sportu w Polsce, b) reprezentację zrzeszonego w Z. Z. sportu w Polsce jako całości wobec władz, społeczeństwa i zagranicy, c) współdziałanie z Państw. Urz. Wych. Fizyczn. i Przystosobienia Wojskowego oraz podporządkowanymi mu organizacjami, w pracy nad rozwojem sportu w Polsce, d) koordynację oraz ułatwienie współpracy polskich związków sportowych, e) nadzór nad działalnością zrzeszonych w Z. Z. związków, oraz rozstrzyganie sporów między nimi, f) przygotowanie udziału polskiego sportu w międzynarodowych Igrzyskach Olimpijskich, g) przestrzeganie zachowywania w Polsce zasad przyjętych ogólnie w międzynarodowym sporcie amatorskim, tak w sprawach organizacyjnych, jak i technicznych, h) opiekę nad działami sportu niezrzeszonymi jeszcze w związki i organizowanie dla nich polskich związków sportowych.

Zarząd Związku Polskich Związków Sportowych składa się z prezesa i 12 członków wybranych na trzy lata przez walne zgromadzenie. Corocznie ustępuje trzecia część, a w ich miejsce przeprowadza się na walnym zgromadzeniu wybory uzupełniające.

W posiedzeniach zarządu Z. P. Z. S. mogą brać udział z głosem sta nowczym delegaci Międzynarodowego Komitetu na Polskę.

W chwili obecnej do Z. P. Z. S. należy około 7.000 klubów sportowych i towarzystw gimnastycznych (o 340 tys. członków).

Członkowie zwyczajni:

Związek Strzelecki — Warszawa, Myśliwiecka 3/5.

Pol. Zw. Tow. Gimn. „Sokół”, Warszawa, Szopena 3.

Polski Związek Piłki Nożnej — Warszawa, Wiejska 3.

Polski Związek Lekkoatletyczny — Warszawa, Wiejska 11.

Polski Związek Towarzystw Wioślarskich, Warszawa, ul. Foksal 19.

Polski Związek Narcziarski — Warszawa, Żórawia, m. 5.

Polski Związek Towarzystw Kolarskich — Warszawa, ul. Oboźna 3

(Dynasy).

Polski Związek Lawn - Tennisowy — Warszawa, ul. Wiejska 3, m. 19.

Polski Związek Łyżwiarski — Warszawa, Szopena 3.

Polski Związek Pływacki — Warszawa, Nowogrodzka 27.

Polski Związek Siermiernicy — Warszawa, ul. Wiejska 11.

Polski Związek Bokserski — Król. Huta, Poczтовая 2.

Polski Związek Gier Sportowych — Warszawa, Aleje Ujazdowskie

22 (Y. M. C.).

Polski Związek Żeglarski — Warszawa, ul. Czerniakowska 195, m. 13.

Polski Związek Hokeja na lodzie — Warszawa, Nowogrodzka 27.
Polski Związek Atletyczny — Katowice, Skrzynka pocztowa 553.
Polski Związek Motocyklowy — Warszawa, Myśliwiecka 3/5.
Polski Związek Hokeja na Trawie — Poznań, Górna Wilda 28.
Polski Związek Jeździecki — Warszawa, Al. Szucha 23.

Członkowie nadzwyczajni:

Polski Związek Kajakowców — Warszawa, Wilcza 64.
Polski Związek Bobslejowy — Krynica - Zdrój.
Polski Związek Łuczników — Warszawa, Zielna 37.
Polski Związek Sportowy Głuchoniemych — Warszawa, ul. Ogrodowa 53.

Dla ułatwienia przygotowań sportu polskiego do udziału w Igrzyskach Olimpijskich i zebrania funduszu olimpijskiego wybiera zarząd ZPZS. corocznie Komitet Olimpijski, złożony z pięciu członków zarządu; jego przewodniczącym jest jeden z wiceprezesów ZPZS. Komitet ten ma prawo kooptacji dalszych trzech członków, którymi mogą być także osoby z poza grona członków zarządu ZPZS.

POLSKI KOMITET OLIMPIJSKI

(Warszawa, ul. Wiejska 11).

Przewodniczący: ppłk. dypl. Kazimierz Głabisz.

Zastępca przewodniczącego: mjr. dypl. Felicjan Sterba.

Sekretarz: radca Walenty Forys.

Członkowie: red. Wacław Sikorski; inż. Franciszek Szymczyk.

Członkowie kooptowani: inż. Lenartowicz; dyr. Puławski.

Przedstawiciele Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego na Polskę: b. min. Ignacy Matuszewski; gen. Rouppert.

POLSKI ZWIĄZEK DZIENNIKARZY I PUBLICYSTÓW SPORTOWYCH.

(Warszawa, Senatorska 29. Redakcja „Stadjonu“).

Zarząd Główny:

Mielich Stanisław — prezes.

Junosza Dąbrowski Wiktor — I wiceprezes.

Kozielski Władysław — II wiceprezes.

Żelazny Czesław — sekretarz.

Szenajch Aleksander — skarbnik.

Członkowie delegaci: Włodarkiewicz Józef — oddz Warszawskiego;

König F. — oddz. Lwowskiego; Rozmysłowicz Kazimierz — oddz. Łódzkiego; Statter — oddz. Krakowskiego; Mikuła; — oddz. Śląskiego; Nieciecki Jarosław — oddz. Wileńskiego; Sołtykowski — oddz. Poznańskiego.

Komisja Rewizyjna:

Majcher Mieczysław; Walczak Mieczysław; Grabowski.

Sąd Koleżeński:

Strzelecki Marjan; Szyszko - Bohusz Jerzy; Królikowski Henryk; Filipowski - Pobóg Antoni; Fogel Zygmunt.

Oddział Warszawski Z. D. i P. Sport.

Zarząd:

Mielich Stanisław — prezes.

Junosza - Dąbrowski Wiktor — I wiceprezes.

Żelazny Czesław — II wiceprezes i sekretarz.

Szenajch Aleksander — skarbnik.

Członkowie: Włodarkiewicz Józef, Muszałówna Kazimiera; Sikorski Wacław; Nirenberg Michał.

Zakłady Naukowo-Wychowawcze im. Zofii Strzałkowskiej w Lwowie

SZKOLNICTWO

Zakłady Naukowo-Wychowawcze Im. Zofji Strzałkowskiej we Lwowie

Zofja Strzałkowska otworzyła w 1895 roku prywatną szkołę średnią sześciol klasową żeńską. W niedługim czasie kilku lat, zakład rozszerzył się przez otworzenie pierwszego we Lwowie prywatnego gimnazjum żeńskiego i seminarjum nauczycielskiego. Przebywszy ośmnastoletni okres rozwoju, urosł zakład w największą na ziemiach Polski instytucję wychowawczą dla dziewcząt — liczba uczenic gimnazjum i seminarjum nauczycielskiego urosła w r. 1912/13 do 522. Był to rok otwarcia własnego ogromnego gmachu przy ul. Zielonej L. 22, budowanego wedle nowoczesnych wymogów nauki i wychowania. Przy zakładzie od początku jego istnienia otwarty był internat dla zamiejscowych uczenic.

Dzięki głęboko zrozumianej pracy naukowej i wychowawczej, obydwa zakłady mimo wielkich trudności, stawianych przez rząd austriacki, uzyskały w krótkim czasie prawa państwowych szkół. Przełomowy rok 1913/14 zastał szkołę w rozkwicie. Miesiące wakacyjne 1914 roku zamieniły sale szkolne w siedzibę polskich organizacji wojskowych. Uczennice pracowały wytrwale szyjąc bieliznę dla odchodzących na front pierwszych oddziałów legionowych i zbiórkami powiększały polski skarb wojskowy. Aula zakładu stała się jadalnią, w której trzy razy dziennie schodziły się setki polskich legionistów na posiłek. A najmiłszą pracą dla dziewcząt było szycie sztandarów. Uszyły ich cztery. Jeden z tych sztandarów uroczystie poświęcony został w auli zakładowej przez ś. p. Biskupa Władysława Bandurskiego i oddany oddziałowi legionowemu, odchodzącemu na front pod dowództwem byłego profesora zakładu Marjana Kukiela. Kiedy z końcem sierpnia zaczęły napływać pierwsze transporty rannych przełożona urządziła szpital na 60 — 80 łózek. We wrześniu tego pamiętnego roku mimo trudno-

ści stawianych przez władze rosyjskie rozpoczyna Zofja Strzałkowska naukę, a gdy na rozkaz tychże władz zamyka szkołę, przerzuca się do pracy obywatelskiej i prowadzi „Tanią kuchnię dla inteligencji” w gmachu Sokola - Macierzy. Około tej pracy skupia swoje grono nauczycielskie i uczennice. Dzięki zabiegom prezydenta miasta Rutowskiego otwiera dnia 5 marca 1915 r. podwoje zakładu. Przez cały następny okres wojny, prowadząc naukę bezpłatną dla młodzieży, nie zaprzestaje pracy społecznej. A gdy zawarto hańbiący pokój brzeski odsyła do kancelarii cesarskiej, otrzymany w ubiegłych latach, złoty krzyż zasługi.

Posiew jej gorącej pracy patriotycznej wydał plon w roku 1918, gdy uczennice jej stanęły w szeregach broniących rodzinnego miasta.

Od odzyskania niepodległości Polski tem gorliwiej dzielna kobieta rozwija działalność w swoich zakładach naukowych. Otrzymywane stałe prawa państwowych szkół świadczą o sumiennosci tej pracy i wysokim jej poziomie. Zofja Strzałkowska trwa nieugięcie na stanowisku przełożonej, mimo nurtującej ją choroby, która kładzie kres jej życiu dnia 27 grudnia 1923 roku.

Testament charakteryzuje wielkoduszość zasłużonej kobiety, której troską całego życia było wychowywanie młodych pokoleń. Dla umożliwienia nauki biednym dziewczętom stwarza legat fundacyjny dla bezpłatnego kształcenia ubogiej młodzieży, która to fundacja o kapitale 310.000 zł. została zrealizowana w bieżącym roku szkolnym. Z dobrodziejstw tej fundacji korzysta 30 uczenic.

Spuścizna zostawiona przez Nią społeczeństwu i najbliższej rodzinie, otoczona życzliwą opieką władz szkolnych rozwija się nadal, czego wyrazem jest ogólna liczba uczenic, sięgająca w bieżącym roku szkolnym cyfry 800. Nowoczesne wymagania naukowo-wychowawcze zmusiły kierownictwo zakładu do zwinięcia internatu i zużytkowania tych sal na potrzeby szkoły. Zmiany dokonywane w ustroju szkolnym wpłynęły na rozbudowę typów szkół prowadzonych przez Zakład. W chwili obecnej Zakłady Naukowo - Wychowawcze obejmują: 1) Przedszkole, 2) Sześcioklasową koedukacyjną szkołę powszechną, 3) Gimnazjum żeńskie humanistyczne i 4) Seminarjum nauczycielskie żeńskie. Zarząd Zakładów spoczywa obecnie w rękach Eustachego Czerwińskiego, kierownikiem gimnazjum jest Stanisław Hubert, były naczelnik Wydz. Kurat. O. S. Lw., kierowniczką seminarjum nauczycielskiego i szkoły powszechnej jest Jadwiga Białkowska.

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE

S. S. Urszulanek we Lwowie

Lwów. ul. Św. Jacka 16

Z życia hufca szkolnego Gimnazjum Państwowego im. T. Kościuszki w Równem na Wołyniu

Rok szkolny 1931/32

Rok szkolny 1931/32 pozostawił piękną kartę na polu P. W. w hufcu szkolnym. Stan ogólny hufca 39, z tego 21 na I stopniu i 18 na II stopniu. Hufiec brał udział we wszystkich uroczystościach i obchodach, organizowanych przez szkołę, komendę P. W. i społeczeństwo m. Równego. W dniu 11 listopada 1931 r. wziął udział w uroczystym nabożeństwie polowem, poczem przedefilował przed przedstawicielami władz wojskowych i cywilnych. Hufiec przyczynił się również do zorganizowania uroczystej akademii dla młodzieży szkolnej, urządzonej w przeddzień przez szkołę. Dnia 18-go marca 1932 r. staraniem hufca szkolnego odbyła się uroczysta akademja dla uczczenia Imienin Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Na program tej akademji złożyły się: Obrazek sceniczny z życia Legionów p. t. „Rozkaz”, odegrany bardzo dobrze przez członków hufca, deklamacje, monolog z „Kaprała Szczapy” i wieniec melodjy legionowych, odegrany przez kwintet, złożony z członków hufca szkolnego.

Dnia 19 marca hufiec wziął udział w nabożeństwie na placu garnizonowym i defiladzie. W dniu święta 3-go Maja hufiec wystąpił w czasie mszy polowej i defilady, a w przeddzień brał udział w uroczystym capstrzyku. Dnia 11 czerwca 1932 r. jako przeddzień święta pułkowego 45 pułku strzelców kresowych, hufiec wraz z resztą szkoły, wziął udział w podniosłej uroczystości „apelu poległych”, na którą dzięki uprzejmości pana pułkownika Ketling - Prugara, szkoła została zaproszona. Uroczystość ta, poświęcona pamięci poległych, wryła się głęboko w młodociane dusze uczniów i przypomniiała im o ich najwyższym obowiązku względem Ojczyzny. W końcu czerwca t. j. w dniach 16, 17 i 18 odbyła się 3-dniowa koncentracja hufców szkolnych m. Równego w malowniczej miejscowości obok Gródka na Wołyniu w „Uroczysku Szwajcarja”, odległej 10 klm. od Równego. Dziarsko wyglądał hufiec szkolny, maszerujący ulicami miasta w pełnem wyekwipowaniu i zadziwiał przechodniów swoją sprężystą postawą.

Na program zajęć podczas koncentracji składały się: Służba wartownicza, na czatach, placówce, patrolowanie, przenoszenie meldunków, strzelanie z broni małokalibrowej.

Obóz koncentracyjny w Gródku zaszczylił swoją obecnością p. Kurator Jan Firewicz, p. płk. Ketling - Prugar i p. mjr. Kaczała z D.O.K. Lublin. Komendantem obozu był p. kpt. Bolesław Hrabi, mając do pomocy p. ppor. Skupa i p. ppor. Moszyńskiego, wszyscy z 45 p. s. kres. Dnia 19 czerwca 1932 r. hufiec wziął udział w dorocznym święcie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Do obozu wakacyjnego, urządzonego przez DOK. Lublin w Wólce Profeckiej wyjechało 16-tu członków hufca szkolnego z II-go stopnia.

Kierownikiem hufca z ramienia Rady Pedagogicznej był p. prof. Piotr Soroka, nauczyciel gimnastyki. Instrukctorem P. W. był p. kpt. Bolesław Hrabi, powiatowy komendant P. W. Komendantem hufca szkolnego był uczeń VII - ej klasy Czesław Czernik.

ZAKŁAD WYCHOWAWCZO NAUKOWY
Olgi ŻYCHOWICZOWEJ
Prywatne Gimnazjum Hum.
IM. ADAMA MICKIEWICZA
w e L W O W I E

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM
Im. Hetmana
JANA ZAMOYSKIEGO
w LUBLINIE

Sprawozdanie z działalności P. W. K., Harcerstwa i Kółka sportowego na te- renie państw. Seminarjum Żeńskiego w Chełmie

W Państw. Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskim w Chełmie młodzież chętnie garnie się do pracy ideowej, jak również do sportów i ćwiczeń cielesnych — wyrazem tego jest liczny udział dziewcząt w wielu organizacjach młodzieży jak np. w Harcerstwie, Czerwonym Krzyżu i in. oraz pełne zainteresowanie Państwową Odznaką Sportową. Młodzież Semin. Żeńskiego zdaje sobie sprawę, że zdobycie P.O.S. obowiązuje moralnie każdą obywatelkę i obywatela Państwa. Na terenie szkoły istnieje kółko sportowe, które swoją działalność rozwija coraz gorliwiej. Na zebraniach tegoż Koła młodzież interesuje się w wysokim stopniu zagadnieniami wychowania fizycznego, a dyskusje mają charakter rzeczowy. Kółko sportowe urządza wycieczki zimowe i letnie w celu dania wszystkim dziewczętom sposobności korzystania z ruchu na świeżem powietrzu. Prócz tego Kółko Sportowe organizuje wycieczki o charakterze wybitnie sportowym (narciarskie, łyżwiarskie), oraz wyłoniło drużynę lekkoatletyczną. Szkoła sama stwarza młodzieży warunki możliwie dobre, oraz ułatwia korzystanie wszystkim dziewczętom ze sportów zimowych i letnich. W ubiegłym roku szkolnym na terenie Chełma urządzono zawody międzyszkolne, które objęły też i młodzież żeńską. W trójboju wszystkie trzy nagrody wzięły seminarzystki. W skoku wzwyż 2-gą nagrodę, w dal 1-szą i 2-gą, w biegu 2-gą i 3-cią.

W siatkówce drużyna Państw. Semin. Żeńskiego znaczną ilością punktów odniosła zwycięstwo nad drużyną gimnazjalną.

Od roku 1921 istnieje też przy państw. Sem. Żeńsk. drużyna harcerska, która swą działalność rozwija bardzo gorliwie. Obecnie liczy około 50 dziewcząt, przeważnie ze starszych kursów. Podzielona jest na 5 zastępów, prowadzonych przez starsze i bardziej wyrobione druchny. Rokrocznie dziewczęta zdobywają sprawności harcerskie, jednakże nacisk położony jest na wyrobienie etyczne dziewcząt i praca rozwija się po tej linii wytycznej.

Zewnętrzny wyraz tych wysiłków jest przyznanie drużynie przez Komendę Chorągwi Harcerskiej w Lublinie kategorii „A”. Parę razy urzą-

dziane były obozy własne drużyny, pewna ilość dziewcząt bierze też zazwyczaj udział w letnich obozach wakacyjnych innych drużyn, oraz uczestniczy w kursach dla zastępowych i drużynowych, organizowanych przez Komendę Chorągwi.

Harcerki seminarzystki nie ograniczają się do pracy li tylko we własnej drużynie, lecz promieniują nazewnątrz, kierując pracą w szkołach powszechnych na terenie Chełma.

Od 1 października 1931 roku istnieje przy szkole P.W.K., które obecnie liczy 43 członkinie i dzieli się na 3 zastępy. 6 członkiń P.W.K. brało udział w letnim obozie w Starzawie.

PAŃSTWOWE SEMINARJUM NAUCZYCIELSKIE MĘSKIE

IMIENIA

Marszałka Józefa Piłsudskiego

W SIEDLCACH

PRYWATNE ŻEŃSKIE GIMNAZJUM

J. S. Goldblatt-Kamerling

we Lwowie, ul. Sakramentek Nr. 16

Z pełnemi prawami,

Istnieje od r. 1899.

Gimnazjum Sobolewskiej w Lublinie

W czasie, gdy szalał nad Polską knut moskiewski, gdy dziecku polskiemu gwałtem wtlaczano w usta mowę obcą, gdy nazwa „pensja polska” była żarem, palącym barbarzyńską duszę najeźdźców, w Lublinie założono 3 pensje. Postawiły one sobie jedno zadanie: chronić dziecko polskie od wynarodowienia i spaczenia przez rusyfikatorskie szkoły państwowe rosyjskie.

Jedną z tych placówek jest istniejące do dziś gimnazjum Sobolewskiej w Lublinie przy ul. 1. Maja 10.

W odrodzonej Polsce śmiało rozwinęło swój sztandar i prowadzi wyteżoną pracę nad rozwojem intelektualnym, a przede wszystkim nad wychowaniem obywatelki — Polki, rozumiejącej swą misję — pracy nad pomnożeniem chwały, dobrobytu i kultury swego kraju.

Koła, kółka i organizacje młodzieży na terenie szkoły powiększają jej duszę.

Koło „Czerwonego Krzyża” w myśl hasła:

„największym szczęściem człowieka każdego
„móźz koić ból srogi w cierpieniu bliźniego”,

uczy dziewczęta spieszyć z pomocą, gdy bliźni żąda jej od współbraci. Szkoła poświęcenia i samozaparcia się, Drużyna harcerska V-ta im. Adama Mickiewicza, rekrutująca się z dziewcząt klas 2, 3, 4, 5-iej, pracuje intensywnie nad zahartowaniem woli i subordynacją, jako niezbędnym czynnikiem w życiu przeciętnego człowieka oraz w życiu państwa. Drużyna urządza częste zbiórki, gawędy, marsze, wycieczki, ogniska; bierze udział w rozmaitych uroczystościach ze sztandarem, który posiada od 1924 roku.

Druhenki zaprawiają się do przyszłej trudniejszej pracy w hufcu Przystosobienia Wojskowego, który nauczy je, jak bronić granic swego kraju, jak zabezpieczyć siebie i swoich najbliższych na wypadek wojny.

Na letnich obozach dziewczątka uczą się życia obozowego, umiłowania naszych pól i leśnych kniei, poszanowania żołnierza. Zaprawiają się do pracy, którą kiedyś nieść będą musiały, gdy kraj na nie zawoła, jak to było w 1920 r. Kultywują pracę swych wielkich bohaterek i przewodniczek, pracę kobiety - obywatelki.

Harcerstwo i Przysp. Wojsk. znajdują wielki sukurs w Wych. Fizycz., które rozwijając siły, zręczność, zwinność, odwagę, pewność siebie, dopomaga wyżej wspomnianym organizacjom do osiągnięcia pożądaných rezultatów. Doceniając znaczenie Wych. Fiz. zbudowano w tej szkole piękną, wielką salę gimnastyczną i wyposażono ją w konieczne sprzęty do ćwiczeń gimnastycznych, sportów i lekkiej atletyki.

Gimnazjum
Humanistyczno-Koedukacyjne
Tow. Pedagogów

z pełnemi prawami
gimnazjów państwowych

pod dyrekcją
D-ra Adolfa
Hirschberga

Wilno, ulica Portowa Nr. 5

Organizacje P. W., P. W. K. i Z. H. P. w Państwowej 3 klasowej Koedukacyjnej Szkołe Handlowej w Chełmie.

Hufiec żeński P. W. w bieżącym roku szkolnym liczy 35 dziewcząt, podzielonych na 3 drużyny. Komendantką hufca jest kwalifikowana instruktorka, praca rozwija się więc normalnie i wróży na przyszłość jaknajlepsze nadzieje. Dziewczęta przychodzą na zbiórki b. chętnie, z zainteresowaniem słuchają wykładów, a wycieczki terenoznawcze, praktyczne ćwiczenia z łączności i ratownictwa, znajdujące wszelkie zastosowanie w grach polowych, witają z najżywszą radością.

Z systematycznej pracy na zbiórkach, prócz praktycznych wiadomości z zakresu wymaganego szkolenia, dziewczęta wynoszą cenne zdobycze dla młodocianego charakteru.

Uczą się bezwzględnej karności, posłuszeństwa, wyrabiają w sobie wysokie poczucie odpowiedzialności, by kiedyś powiększyć szeregi pożytecznych, czynnych, twórczych obywateli Państwa Polskiego.

Męski hufiec P. W. powstał przy szkole w r. 1924. W szeregach jego znajdują się wszyscy uczniowie, którym nie stoi na przeszkodzie zły stan zdrowia. Wykłady i praktyczne zajęcia prowadzi oficerowie i podoficerowie 7 pp. Leg. Główną uwagę zwraca się na wyszkolenie strzeleckie i obronę przeciwgazową.

Obydwa hufce biorą czynny udział w dorocznym święcie P.W. i W.F. występując na defiladzie oraz na zawodach strzeleckich i lekkoatletycznych w których dokumentują swą sprawność fizyczną.

Drugą organizacją, rozwijającą się na terenie szkoły jest harcerstwo.

Pracuje ochoczo, sumiennie i celowo. Liczy 38 druhen, podzielonych na 4 zastępy. Częste zbiórki i wycieczki, poważne ustosunkowanie się do ideologii organizacji, sumienne wypełnianie obowiązków przez szeregowce i wyszkolone na odpowiednich kursach szarże dają gwarancję dalszego, pomyslnego rozwoju drużyny.

Drużyna harcerska męska im. Pułaskiego założona w 1921 r., jakkolwiek nieliczna, pracuje z zapałem i energią. Prócz intensywnego zdobywania stopni harcerskich druhowie zajmują się introligatorstwem, zarabiając w ten sposób na wewnętrzne potrzeby zastępów. W ubiegłym roku szkolnym drużyna sprawnie zorganizowała „Tydzień przeciwalkoholowy”.

W czerwcu na dwudniowym obozie uroczyste święciła 10-lecie swego istnienia.

Organizacje rozwijają się pomyślnie dzięki Dyrektorowi szkoły, P. Stanisławowi Zakrzewskiemu, który ze znajomością rzeczy i pełnym zrozumieniem zainteresowań młodych, popiera ich usiłowania oraz nie szczędzi starań, by praca ich odbywała się w jak najbardziej pomyślnych warunkach.

Przed wyżej wymienionymi organizacjami otwierają się obecnie szersze horyzonty w związku z przewidywaną na rok przyszły zamianą szkoły z 3 klasowej na 4-o klasową. Wtedy dziewczęta, które ukończyły wyśko-
lenie org. wojsk. będą mogły jeszcze przejść fachowy kurs administracyjny i w razie potrzeby dostarczyć wykwalifikowanych sił na odpowiednie placówki.

Już dzisiaj młodzież przejęta jest głęboko poczuciem odpowiedzialności swej przyszłej roli; na zbiórkach z zainteresowaniem toczy poważne dyskusje z zakresu nauki obywatelskiej. Z młodocianych ust padają często trafne uwagi, przyszli obywatele wypowiadają zdrowy, trzeźwy sąd o palących zagadnieniach chwili obecnej. Zrozumieli i przejęli się naczelną ideą pracy dnia dzisiejszego: „dobro Państwa — prawem najwyższym” możemy się więc spodziewać, że gdy te młode i hartowne jednostki staną na odpowiedzialnych placówkach, nie poskąpią trudu, by tworzyć i gruntować na niewzruszonych fundamentach potęgę, moc Państwa Polskiego.

Państwowe

Gimnazjum

żeńskie

im. Kr. Jadwigi

w Siedlcach

Gimnazjum Męskie Spółki Cywilnej Szkoły Średniej „Szkoła Lubelska“ w Lublinie

Przysposobienie wojskowe i harcerstwo w gimnazjum „Szkoła Lubelska“ w Lublinie

Hufiec szkolny P. W. istnieje w „Szkołe Lubelskiej“ od roku szkolnego 1925/26, koncentrując w swych szeregach młodzież z kl. VI i VII. Pod okiem znakomitych instruktorów zaznajamiają się uczniowie ze służbą wojskową i kształcą w sobie ducha karności i posłuszeństwa, tak doniosłego w życiu państwowem Polski Odrodzonej.

W roku szkolnym 1931/32 pracę w hufcu rozpoczęto zebraniem w dn. 16 września, młodzieży kl. IV — VIII, celem zaznajomienia się z przysposobieniem wojskowem.

Całoroczna praca, w której wykazała się niezwykła aktywność młodych junaków, stała pod znakiem poczynań strzeleckich.

I tak w dniu 3 i 4 października 18 członków hufca szkolnego wzięło udział w I jesiennych zawodach strzeleckich, zorganizowanych przez Komendę Okręgu Nr. II Związku Strzeleckiego. W zawodach tych odznakę strzelecką 2 klasy zdobył naucz. Zygmunt Wąsowicz, opiekun hufca szkolnego, oraz 8 uczniów zdobyło odznakę 3 klasy.

Dn. 22 kwietnia 1932 r. na strzelnicy W.K.S. „Unja“ w Lublinie odbyły się zespołowe zawody towarzyskie między sekcją strzelecką „Szkoły Lubelskiej“ i K. S. „Strzelec“. W tych zawodach odznakę strzelecką II klasy, srebrną, zdobywa uczeń kl. VI Jan Kołaczkowski oraz odznakę III kl. uczeń kl. VI Stefan Kuźma. I miejsce zajmuje prof. Zygmunt Wąsowicz.

Ogółem w ciągu roku szkolnego 1931/32 21 uczniów od kl. IV do VIII uzyskało odznaki strzeleckie, w tem jeden — złotą, trzech — srebrną, a 17 — brązową.

Poza strzelectwem kilku członków hufca zainteresowało się żywiej sportem konnym; z nich czterech ukończyło w drugiej połowie maja kurs jazdy konnej i otrzymało świadectwa jeździeckie.

Rok pracy zakończył się w dniu 19 czerwca świętem W. F. i P. W., w czasie którego rozdano nauczycielom i uczniom legitymacje P. O. S., przyczem uzyskało je 53 uczniów „Szkoły Lubelskiej“, a 7 uczniów wzięło udział w pokazowej grze ruchowej i sztafecie 4 x 100, ustanawiając nowy

rekord Okręgowego Związku Lekkoatletycznego 49,4. Po święcie okręgowym odbyło się dn. 20 czerwca 1932 r. tradycyjne szkolne święto sportowe, na którego program złożył się trójbój lekkoatletyczny i finały gier międzyklasowych w siatkówkę i koszykówkę. W święcie tem wykazało swą żywotność Koło Sportowe, istniejące w „Szkołe Lubelskiej” od roku 1928. Posiada ono sekcję gier sportowych, lekkoatletyczną, kajakową (z własną pracownią), narciarską i kolarską, która w dniu 28 maja zorganizowała bieg 20 klm. na P.O.S.; w czasie przepisany ukończyło go 9 uczniów.

Zaznaczyć należy, że na urządzonym w dniu 30. IX. 1932 r. obchodzie ku czci ś. p. płk. Leopolda Lisa - Kuli uchwalono nazwać sekcję strzelecką przy hufcu szkolnym P. W. sekcją strzelecką im. płk Leopolda Lisa - Kuli. Obok hufca szkolnego od lat przeszło 20-tu istnieje na terenie „Szkoły Lubelskiej” drużyna harcerska im. Zawiszy Czarnego. Założona w 1912 roku, odgrywa doniosłą rolę w życiu młodzieży szkolnej w latach przed wybuchem wojny, czasu zaś zmagania o niepodległość śle mężnych druhów ręką w rękę z naszym, nieśmiertelną chwałą okrytym żołnierzem legjonowym na pola Rokityny i Radzymina.

Dn. 20 czerwca 1932 r. odbywa się zebranie Koła Przyjaciół Harcerstwa i rodziców, którzy z ust p. dyr. Z. Kukulskiego dowiadują się o zamierzonym przejściu gimnazjum w czterech niższych klasach na harcerski system wychowawczy.

W związku z realizacją tego zamierzenia stan drużyny z początkiem r. szk. 1932/33 wzrósł do 172 członków, podzielonych na 4 plutony i zastęp starszo - harcerski. Praca w drużynie, uzgodniona znakomicie z systemem gier i zabaw popołudniowych, idzie po linii najnowszych wymagań wychowawczych szkoły w wielkim dziele uszlachetniania serc i dusz młodzieży, z której wyrosną dzielni obywatele Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

8-mio Klasowe

Humanistyczne Koedukacyjne Gimnazjum

z prawami Gimnazjów Państwowych

C. KLUCZOWEJ

WILNO, BISKUPIA 4/5

Kolegium Kujawskie Księży Salezjanów w Aleksandrowie Kujawskim

Telefon 27. — P. K. O. 64,688.

Kolegium Kujawskie Księży Salezjanów jest Zakładem naukowo-wychowawczym dla młodzieży męskiej szkół średnich ogólnie - kształcących, obejmującym internat na 200 wychowanków oraz 8-klasowe gimnazjum typu humanistycznego z prawami gimnazjów państwowych. Klasy niższe I do III, oraz klasy wyższe IV do VIII.

Kolegium znajduje się w okolicy zdrowej, lesistej, blisko zdrojowiska-Ciechocinka, od Torunia 17 kilometrów, przy głównej linii kolejowej Warszawa — Gdynia. Posiada ono wszelkie urządzenia, odpowiadające nowoczesnym wymaganiom higieny. Do zabudowań szkolnych przylegają obszernie boiska sportowe i rozległy, gęsto zalesiony park, oddany całkowicie do użytku wychowanków.

Prócz przedmiotów obowiązkowych wychowankowie mogą uczyć się śpiewu, gry na fortepianie, na skrzypcach i innych instrumentach, a nadto rysunków i pracy ręcznej (introligatorstwa). Zakład posiada orkiestrę symfoniczną i dętą.

Uczniowie gimnazjów państwowych i prywatnych równorzędnych mogą być przyjęci bez egzaminu, względnie po zdaniu różnicy w programie, a uczniowie szkół powszechnych i gimnazjów nierównorzędnych muszą zdać egzamin wstępny do odpowiedniej klasy. Koszta egzaminu wynoszą zł. 10, płatne zgóry, a koszta utrzymania i mieszkania w internacie za czas egzaminu wynoszą zł. 20.

Do podania o dopuszczenie do egzaminu wstępnego, względnie o przyjęcie do Kolegium należy dołączyć następujące dokumenty: 1) metrykę urodzenia i chrztu, 2) świadectwo powtórnego szczepienia ospy, 3) świadectwo zdrowia, 4) świadectwo moralności od ks. proboszcza lub od ks. prefekta szkoły, 5) ostatnie świadectwo szkolne z dopiskiem: „Odchodzi bez przeszkody”, o ile uczeń przychodzi z innego gimnazjum, 6) 2 nienaklejone fotografie formatu paszportowego.

Bardziej szczegółowe prospekty wysyła na żądanie Dyrekcja Kolegium.

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE HALINY GEPNERÓWNY

z klasami wstępnymi

w Warszawie, ul. Moniuszki 8

Gimnazjum posiada własne osiedle szkolne

**GIMNAZJUM MĘSKIE
Z KLASAMI ELEMENTARNEMI**

WŁ. GIŻYCKIEGO

W A R S Z A W A

UL. PUŁAWSKA 113.

Park Wierzbno

Telefon 8-22-99.

Przy gimnazjum
i n t e r n a t

Gimnazjum posiada 32 morgowy park,

Tory saneczkowe,
b o i s k a,
t e n n i s,
ś l i z g a w k a,
skocznia narciarska
i t. d. i t. d.

Państwowa Szkoła Rzemieślnicza w Chełmie

Walka o byt przybrała najostrejsze formy. Postęp techniczny poszedł zawrotnie naprzód. Jednostki niewykształcone i niewykwalifikowane giną. Tylko ci, co posiadają gruntowne zawodowe przygotowanie i wykształcenie, nie pozwolą się zmiążyć przez nikubłagany postęp i życie. To zadanie spełnia Państwowa Szkoła Rzemieślnicza w Chełmie.

Hartuje do ciężkiego życia w trzech kierunkach.

Wyrabia u swych wychowanków sprawność i odporność fizyczną przez opiekę higieniczną, przez systematyczne ćwiczenia cieleśne, przez proste, zdrowe, obfite karmienie w internacie, gdzie opłata wynosi miesięcznie 47 złotych.

Warsztat szkoły kształci młodzież zawodowo w kierunku ślusarsko-mechanicznym. Warsztat wykonuje wszelkie zamówienia z zakresu ślusarstwa budowlanego i artystycznego, obróbki mechanicznej i kuźnictwa. Posiada nowoczesnie urządzone oddziały galwanicznego pokrywania metalami dla miedziowania, srebrzenia, mosiężowania, niklowania, chromo-niklowania i cynkowania. Przy warsztacie istnieje koło elektro-mechaników, wykonujące drobne roboty elektrotechniczne i radiowe, jak naprawa i ładowanie akumulatorów, naprawa aparatów radiowych, montaż radiowy i t. p.

Państwowa Szkoła Rzemieślnicza w Chełmie nie zaniedbuje strony duchowej swoich wychowanków, rozwijając umysł przez przedmioty ogólnokształcące. Zapoznaje zawczasu z życiem przez bogato zaopatrzone w dzienniki i czasopisma czytelnię. Uspołecznia i daje radość życia w świetlicy, uposażonej w radjo, patefony, kilka stołów ping-pongu i inne gry. Daje swej młodzieży niefrasobliwy, a zdrowy pogląd na życie.

Warunki przyjęcia: nieprzekroczony 18 rok życia, fizyczne uzdolnienie do pracy w warsztacie, oraz świadectwo szkoły powszechnej.

8-mio Klasowe Gimnazjum
Gminy Żydowskiej

w CHEŁMIE

Hum. Koed. Gimnazjum F. Welera w W i l n i e

Powstała w r. 1906 8-klasowa szkoła zajmuje jeszcze przed wojną specjalnie przystosowany do jej potrzeb lokal, jeden z najlepszych w Wilnie, posiadający około 30 rozległych pomieszczeń z własnym centralnym ogrzewaniem.

Gimnazjum wyposażone jest w pracownię przyrodniczą, gabinet geograficzny, sale gimnastyczne, gabinet fizyczny i pracownię propedeut. fiz., bibliotekę. Na szczególną uwagę zasługują: 1) gabinet fizyczny (464 przedm. inwent.), zaopatrzony w kosztowne przyrządy, 2) pracownia propedeut. fiz. w której uczniowie korzystają z doskonałych przyrządów wyrobu pracowni doświadczalnej Dyrektora Dmochowskiego w Wilnie, obsługującej obecnie szkołę w najodleglejszych zakątkach Rzeczypospolitej, 3) pracownia przyrodnicza, prowadzona przez najlepszego w okręgu przyrodnika - pedagoga p. Sarachozyna - Szemiakę, którego działalność na polu przyrodoznawstwa została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi. Pracownię tą zdobią nietylko rozmaite zbiory martwe, lecz również żywe ryby, ptaki i rośliny. Na wiosnę i jesień młodzież pracuje również w ogrodzie przy szkole oraz poza szkołą.

W ubiegłym roku szkolnym szkoła liczyła około 220 uczniów i uczennic, w tem około 30 (trzydzieści) procent Żydów.

W trosce o wyrobienie młodzieńców na karnych, rzutkich i zręcznych obywateli, Dykcja Gimnazjum zorganizowała w roku szkolnym 1930/31 Hufiec szkolny.

W roku szkolnym 1931/32 Hufiec liczył 33 junaków, z których na II stop. P. W. było 15 junaków, ukończyło 2 jun. Na I stopień ucześnieowało 18-tu, uzyskało I stopień 12-tu. Odbyto ogółem 39 zbiórek, na które sta-wiło się 865 junaków.

Od wczesnej jesieni, bo już w pierwszych dniach września 1931 roku rozpoczęła się praca w hufcu szkolnym. Praca żmudna i nieraz monotonna, jak każdy zresztą trening, jak każda zaprawa.

Póki sprzyjała pogoda — wykorzystywano czas na wstępne ćwiczenia z zakresu wyszkolenia bojowego.

Góra Bufałowa — odwieczny teren ćwiczeń Hufców szkolnych, na którym każdy prawie junak otrzymał „chrzest bojowy” — była częstym świadkiem pierwszych prób celowania, nakładania maski lub użycia łopatki przez nowicjuszy - rekrutów hufcowych.

Deszcze jesienne, a później zima zmusiły do zamknięcia się w murach Gimnazjum. Nie było zresztą ciasno. Hufiec liczył 33 junaków, a było

dosyć miejsca w sali gimnastycznej o 10 oknach, w salach wykładowych i korytarzu rekreacyjnym. Zmienił się naturalnie program ćwiczeń. Nacisk położono na wyszkolenie strzeleckie. Bezcelowe i nudne wydawały się jednak obchwytywanie szyjki karabinów, wstrzymywanie oddechu, ściąganie spustu. A jednak ta drobiazgowość i monotonna, lecz konieczna przy wyszkoleniu strzeleckim praca wykazała przy końcu roku bardzo dobre wyniki.

Państw. Gimnazjum im. Kraszewskiego w Białej Podlaskiej

W r. 1929 przy Kole Sport. powstała sekcja strzel. licząca 20 proc. ogółu uczniów. W r. 1930 liczba wynosiła już 50 proc., w 1931 — 56 proc., obecnie 64 proc., w tem i najmłodszy od kl. II. Wynikiem pracy są uzyskane *mistrzostwa*: 1) w r. 1930 P. W. D. O. K. 9 w strzel. z kbk. na 10 m. 2) kbks. na 50 m, 3) Kurat. Okręgu Szk. Lubel. w strzel. na 50 m., 4) w r. 1931 P. W. 34 p.p. z kb. na 300 m., 5) z kbks. na 50 m., 6) na Zawod. Podl. w strzel. na 300 m. z kbk., uzysk. po raz pierwszy nagr. przech. Gen. Sikorskiego (stojąco 5 strzał. w 30 sek.), 7) w r. 1932 — mistrz. huf. szk. Obw. 34 p. p. w strzel. z kb. na 200 m. (10 nab. w 40 sek.). Szkoła prócz dyplomów zwycięskich posiada zegar i puchar — nagrody Kom. P.W. i W.F. Odznaki strzel. posiada: 26 proc. — bronz., 9 proc. — srebr. 1, 4 proc. — złote. (3 ucz.).

WOLNA SZKOŁA

MALARSTWA I RYSUNKU

LUBLIN, Krak. Przedmieście 68

Kurs 4-letni

malarstwo — rysunek — anatomja —
historja sztuki — perspektywa —
chemja — kostjumologia

ZAPISY przez cały rok

Zwrot czesnego przez urzędy za
uczni funkcjonarjuszy państwowych,
sądowych i wojskowych

Państwowe Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Łukowie

Na terenie Związku Strzeleckiego w Łukowie istnieje klub sportowy „Strzelec”. W ostatnich 2-ach latach stosunki w dziedzinie wychowania fizycznego są zadowolające; członkowie klubu w pewnej części rekrutują się z byłych członków klubu „Orleń”, który istnieje przy gimnazjum państwowym w Łukowie, a który dzierżył przez długi czas palmę zwycięstwa na ziemi podlaskiej.

Brak odpowiedniego terenu na boisku jest w dużej mierze przyczyną, że sport nie może rozwijać się tak, jak w innych miastach. Corocznie przeprowadza się rekonstrukcję boiska, ale na kompletne uregulowanie trzeba wiele czasu i pieniędzy.

Kierownikiem wychowania fizycznego na m. Łuków i powiat jest profesor gimnazjalny Barbaro Wiktor. Mimo złych warunków, młodzież okazała w swoich popisach wielką sprawność i może rywalizować z klubami sportowymi większych miast.

Zakład S.S. Urszulanek w Stanisławowie

Zgromadzenie S. S. Urszulanek w Stanisławowie prowadzi swą pracę naukowo-wychowawczą na tutejszym gruncie od r. 1908. W ciągu tego czasu założyły S. S. Urszulanki gimnazjum żeńskie typu humanistycznego, które do chwili obecnej posiada pełne prawa szkół państwowych, szkołę powszechną oraz internat dla uczenic. Zakład ten posiada urządzenie, odpowiadające wszelkim wymaganiom higieny szkolnej. Gimnazjum obejmuje oprócz sal, przeznaczonych na naukę, także pracownię fizykalną, biologiczną, robót ręcznych, gabinet geograficzny, salę gimnastyczną, pokój lekarski, czytelnię oraz obszerną i piękną kaplicę zakładową. Warunki nauki wiele zyskują przez zaprowadzenie centralnego ogrzewania, instalacji elektrycznej oraz wodociągu. Dookoła gmachu szkolnego rozciąga się ogród szkolny z boiskiem i kortem tenisowym. Praca naukowo-wychowawcza w Zakładzie jest prowadzona w duchu religijno-moralnym oraz państwowo-obywatelskim i zakład gromadzi w swych murach młodzież nie tylko polską ale także trochę i ruskiej; we wzajemnem poszanowaniu swych właściwości kulturalnych i narodowych, co szczególnie jest ważne tu na kresach, uczy się i wychowuje młodzież w duchu zrozumienia, poszanowania i kultu państwowości polskiej. Pomagają do tego takie organizacje jak harcerstwo i P. W. K.

Zakład S. S. Urszulanek mieści się przy ul. Kamińskiego 14.

PAŃSTWOWE
GIMNAZJUM
KOEDUKACYJNE

im. STEFANA

CZARNIECKIEGO

W CHEŁMIE
LUBELSKIM

Zakład S.S. Urszulanek w Lublinie.

Istnieje od r. 1918. Mieści się w gmachu przy kościele P. Marji Zwycięskiej, fundowanym przez króla Jagiełłę. Zakład obejmuje gimnazjum i internat dla dziewczynek.

Państwowe Seminarjum Nauczycielskie Męskie w Lublinie

Hufiec szkolny P. W. Państw. Seminarjum naucz. męskiego w Lublinie posiada już ustaloną tradycję. Dwa kursy, t. j. III i IV biorą regularny udział w ćwiczeniach P. W. Sto procent składających egzaminy końcowe z wynikiem dodatnim, świadczy o dużym zainteresowaniu. Najulubieńszem ćwiczeniem dla członków hufca, to nauka strzelania i zawody zespołowe, jak też i indywidualne o odznakę strzelecką. Już w roku 1923 została zdobyta po raz pierwszy nagroda przechodnia przez zwycięski zespół tut. zakładu, w roku 1926 po raz drugi, zdobyta zaś po raz trzeci w roku 1928, przeszła na własność. Nagrodę stanowi marmurowa statuetka Napoleona.

W r. szk. 1931/32 młodzież bierze udział w zawodach o odznakę strzelecką i P.O.S. Odznak strzeleckich zdobyli członkowie hufca 47, P.O.S. 81. W czasie tegorocznych wakacyj ukończyło obozy P. W. 17 uczniów. Dzięki odpowiedniemu nastawieniu wychowawczemu młodzież rozumie dobrze znaczenie P. W., ćwiczy ochotnie i z zapałem, przyczyniając się waleśnie do powiększenia sił obronnych Państwa Polskiego.

Trzyletnia

Średnia Szkoła Ogrodnicza

W LUBLINIE

Telefon Nr. 9-55

Państwowe Gimnazjum Żeńskie

im. E. m. P l a t e r w Białej Podlaskiej

Hufiec p. w. powstał w r. 1928/29 i obecnie liczy 48 członkiń. 16 zdobyło już stopień ogólnowojskowy. *Strzelectwo*: 8 uczenic zdobyło odznakę strzelecką III kl., 5 — II, 3 — I; ostatnie od kilku lat biorą udział w zawodach narodowych, zdobywając zawsze jedno z pierwszych miejsc. O rozwoju *w. f.* świadczą P.O.S., które zdobyło 53 uczenic. Ze *sportów* rozwija się łyżwiarstwo, saneczkowanie, narciarstwo, siatkówka. *Drużyna Harcerska* istnieje od 1922 r. Obecnie liczy 63 członkinie: 5 ze stop. drużynowych, 12 z II stopniem, 20 — z III. Druhny pracują także i na terenie szkół powszechnych.

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM KOEDUKACYJNE IM. BARTOSZA GŁOWACKIEGO W TOMASZOWIE LUBELSKIM

stacja kolei Beżzec (linja Lwów—Warszawa)

umieszczone w nowoczesnym budynku, na obszarze 20-morgow. w czem 7 morgów lasu szpilkowego, posiada charakter szkoły uzdrowskiej; nie przyjmuje chorych, lecz tylko uczennice i uczniów, których organizmy wymagają zupełnie zdrowego powietrza, wolnego od zarazków.

W klasach VI i VII obowiązkowe P. W.

Hufiec szkolny Gimnazjum Państwowego im. Bolesława Prusa w Siedlcach

Hufiec został zorganizowany w dniu 19 września 1921 r. Praca hufca polegała na dwugodzinnych ćwiczeniach co tydzień, na wykładach wojskowych, ponadto na uczestnictwie w defiladach, obchodach państwowych oraz na pracy w obozach letnich i koncentracjach kilkudniowych. — W zawodach w. f. hufiec zdobył w r. 1927 pierwszą nagrodę generała Trojanowskiego, oraz pierwszą nagrodę za bieg sztafetowy. — Rok 1929/30 przynosi pierwszą nagrodę (Związku pracy obywatelskiej kobiet) w strzelaniu. — W tydzień roku hufiec zdobywa pierwszą nagrodę „Komplet szermierzy” za najlepszą organizację. W następnym roku hufiec zdobywa pierwsze miejsce w strzelaniu z wiatrówek. Rok ten przyniósł ponadto pochwałę władz wojskowych za całokształt pracy hufca. W uroczystościach państwowych hufiec uczestniczy w mundurach z bronią. Trzykrotnie współpracowano z władzami wojskowymi w urządzeniu pokazów ataków gazowych i lotniczych. Nad poziomem ideowym hufca czuwa opiekun hufca z ramienia Rady pedagogicznej Gimnazjum, który miewa w tym celu odpowiednie wykłady.

8-mio Klasowe Gimnazjum Humanistyczne Koedukacyjne

Towarzystwa Rozpowszechniania Oświaty (T. R. O.)
w Wilnie, ul. Piłsudskiego 13

Gimnazjum powstało w roku 1919. W roku 1925 uzyskało niepełne prawa, a w roku 1932 pełne prawa szkół państwowych. Dotychczas gimnazjum ukończyło ze świadectwami dojrzałości 214 abiturjentów.

Zadaniem szkoły jest kształcenie i wychowanie młodzieży na świadomych swych obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, przystosowanie do życia oraz przysposobienie do studjów w szkołach akademickich.

Zadania te szkoła stara się osiągnąć — poza stosowaniem programu obowiązującego w gimnazjum humanistycznym — przez organizację uczniowskie działające na terenie szkoły. W szczególności przez Samopomoc Uczniowską, Koło Krajoznawcze, Przysposobienie Wojskowe, racjonalnie zorganizowane czytelnictwo uczniów (biblioteka szkolna) oraz systematyczny kontakt z domem rodzicielskim.

Będąca w toku reforma szkolnictwa średniego niewątpliwie przyczyni się do zmian w ustroju gimnazjum T. R. O.

**GIMNAZJUM KOEDUKACYJNE HUMANISTYCZNE
Z JĘZYKIEM WYKŁADOWYM POLSKIM**

C. EPSZTAJNA , I. SZPAJZERA

W I L N O

ARCHANIELSKA 11

**Z PEŁNEMI PRAWAMI
GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH.**

Gimnazjum zostało założone
w roku 1921 jako szkoła pierwsza
z polskim językiem wykładowym
dla młodzieży Żydowskiej.

Szkoła jest bogato uposażona w pomoce szkolne
i cieszy się uznaniem zarówno władz szkolnych
jak i społeczeństwa.

Hufiec szkolny przy gimnazjum im. Hetmana Żółkiewskiego w Siedlcach

Hufiec szkolny państwowego gimnazjum im. Hetmana Żółkiewskiego w Siedlcach zawiązany został, jako pierwszy na terenie siedleckich szkół średnich, pod nazwą pierwszej kompanji P. W. Hufiec zajmuje niepoślednie miejsce wśród hufców szkolnych w Siedlcach, zarówno pod względem wyszkolenia wojskowego, jakoteż usprawnienia sportowego. Dowodem — liczne nagrody, które członkowie hufca zdobyli na różnych zawodach strzeleckich i sportowo-wojskowych w ostatnich kilku latach. Ważniejsze z nich: 1) nagroda przechodnia zespołowa za strzelanie na zawodach strzeleckich D. O. K. w Lublinie; kilka żetonów i dyplomów; 2) nagroda przechodnia gen. Trojanowskiego, dowódcy D. O. K. IX za najlepszą organizację i najlepsze wyniki na zawodach sportowo-wojskowych, która po trzykrotnem kolejnem zdobyciu przeszła na własność gimnazjum; 3) nagroda za sztafetę (4 x 100) na zawodach P. W. Wymienione tu zostały niektóre tylko nagrody zespołowe, zdobyte przez uczniów gimnazjum im. Żółkiewskiego, należących do hufca szkolnego P. W. z pominięciem zdobytych nagród indywidualnych, których niepodobna wyliczyć z powodu dość dużej ilości, w postaci żetonów, dyplomów, zegarków, lub przyborów sportowych.

Nadmienić należy, iż uczniowie przodują w grach sportowych na terenie Siedlec i jako drużyna zwycięska uczestniczyli w Lublinie na zawodach, organizowanych przez Kuratorjum Szkolne w grach: szczypiorniaku, koszykówce i siatkówce i zakwalifikowani zostali, jako zespół reprezentacyjny Kuratorjum Lubelskiego do szczypiorniaka na ogólnopolskich zawodach sportowych w Spale, urządzonych pod protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

P a ń s t w o w e

G i m n a z j u m

im. ST. KONARSKIEGO

w DUBNIE

Polskie prywatne gimnazjum żeńskie im. E. Orzeszkowej w Stanisławowie z prawami gimnazjum państwowego.

Zakład założony w roku 1904 jest najstarszą szkołą średnią żeńską w mieście. Obejmuje klasy I—VIII typu humanistycznego. Zakład posiada odpowiednio urządzone i zaopatrzone pracownie, własną salę gimnastyczną i własne obszerne, odpowiednio urządzone boisko. Wychowanie fizyczne na najwyższym poziomie.

Gimnazja Humanistyczne męskie i żeńskie Towarzystwa Zakładania Szkół Żydowskich w Lublinie, Radziwiłłowska 5 z prawami gimnazjów państwowych

Gimnazja liczą przeszło 400 uczniów i uczenic. Grono nauczycielskie składa się z 25 osób. Dyrektorem obu gimnazjów jest p. Abraham Pasternak. Językiem wykładowym jest język polski.

Zakład Naukowo-Wychowawczy s. s. Urszulanek w Kołomyi

Nad Prutem w Kołomyi (w pobliżu Worochty, Jaremcza i Kosowa, w podgórskiej okolicy na linii kolejowej Warszawa — Lwów Bukareszt) znajduje się Gimnazjum humanistyczne SS. Urszulanek — z pełnym prawami szkół państwowych. Zakład z internatem dla zamiejscowych uczenic, jest położony wśród dużego ogrodu.

Obszerne boisko gimnastyczne, kort tenisowy, sala rekreacyjna i gimnastyczna umożliwiają młodzieży uprawianie zabaw, gier ruchowych i sportów, tak zimowych jak i letnich. Instalacja radja ułatwia branie udziału w życiu kulturalnym całej Polski.

Przy Gimnazjum jest I-sza żeńska drużyna harcerska, im. Jadwigi Kadyjówny.

Zakład istnieje od 1899 r.

Położony na kresach wschodnich, Zakład spełniał wybitną rolę kulturalną, gromadząc młodzież z Wołynia i Kijowszczyzny i stojąc — jak świadczą kroniki — zawsze na straży katolicyzmu i polskości.

Dziś, w myśl współczesnych haseł, usiłuje nadal wychowywać młode pokolenie w duchu religijnym i państwowym, zaprawiając młodzież głównie w organizacjach szkolnych — do pracy obywatelskiej.

POLSKIE RADJO S. A.

WARSZAWA, UL. KREDYTOWA 1.

Rozgłośnie — w KRAKOWIE, KATOWICACH, WILNIE, LWOWIE I ŁODZI

RADJO —

otwarty szlak
na szeroki świat

50.000 osób
nabyło już Detefony
i są zadowolone.

Załącz zaraz Radjo!

Szczegółowych informacji
o nabyciu aparatów radjo-
wych i kosztach abona-
mentu udzielają
wszystkie Urzę-
dy Pocztowe
oraz „Detefon”
Warszawa, Zielna 30

Radjo jest najtańszą rozrywką w dobie kryzysu

1 opera i 2 operetki
62 koncerty
77 godzin muzyki lekkiej
44 godzin muzyki tanecznej
47 godzin muzyki z płyt

10 słuchowisk
18 kwadransów literackich
22 audycje dla dzieci
100 feljetonów i pogadanek

ZA 3 ZŁOTE 30 GR. MIESIĘCZNIE.

Zakład Naukowo - Wychowawczy
S. S. De Notre Dame we Lwowie
ulica Ochronek 8

NA 25-LECIE ZAKŁADU WYCHOWAWCZEGO
SS. DE NOTRE DAME.

*Cwierćwiecze pracy święci dziś „Notre Dame“.
Pod hasłem: Polska, wiara i nauka.
Więc do zakładu zawsze cichych bram
Niechaj dziś radość rozgłośnie zapuka.*

*Trudno jest oczy otwierać na świat
I dobrze życiem pokierować młodem.
Dusza dziewczęcia jest jak piękny kwiat,
A dla tych kwiatów zakład był ogrodem.*

*A więc zakwitło tutaj wiele dusz
W słońcu opieki i miłości czulej,
Bo ogrodnikiem był tu Anioł Stróż
I dobre siostry zakonnej reguły.*

*Bo zawsze miękka była ręka ta,
Która młodziutkie prostowała pędy,
Bo tylko serca tak czyste jak łąza
Na świat daleki wychodziły tędy.*

*Słońce jest dzisiaj! niech ustąpi w cień
Wszelaki smutek przed chwilą wesolą.
Ażeby uczcić ten słoneczny dzień,
Sztandar wam daje rodzicielskie koło.*

*Niech on dla dziewcząt zakładu „Notre Dame“
Będzie tak czysty, jak pióropusz biały,
I niech ten sztandar przypomina wam
Wszystkie najświętsze Polki ideały.*

Henryk Zbierzchowski.

DZIEJE KONGREGACJI SIÓSTR SZKOLNYCH de NOTRE DAME.

Kongregacja Sióstr Szkolnych de Notre Dame jest reorganizacją francuskiego zakonu tego samego imienia, założonego w roku 1597 przez generała ojców augustjanów, św. Piotra Fouriéra z Martincourt. Wyłączeniem przeznaczaniem zakonu było wychowanie i wykształcenie dziewcząt, i to zadanie spełniał on w szerokim zakresie aż do wybuchu wielkiej rewolucji, która położyła nagle i nazawsze kres jego działalności na ziemi francuskiej. Po wojnach napoleońskich wskrzesił zakon biskup ratyboński, znany pedagog i miłośnik dziatwy Wittman, aby zatarał spustoszenia, jakie długa wojna wywołała na polu wychowania a szczeg'lnie w obyczajach świata kobiecego. Przez cesarżową Karolinę Augustę, córkę króla bawarskiego Ludwika, zakon rozpowszechnił się w Austrii, a stamtąd na Górnym Śląsku za sprawą kardynała Diepenbroka, poetę i nadzwyczajnego przyjaciela Polaków, który ze łzami w oczach zwykł mawiać: „Dlaczego nie jest mi dane, rozumieć mowy tego poczciwego, pobożnego ludu śląskiego, jakbym go pragnał pocieszyć w jego ojczystym języku”. Już po 14 latach istnienia w roku 1847 powstała pierwsza filja zakonu w Ameryce, gdzie zakon rozpowszechnił się nadzwyczaj szybko, tak iż dzisiaj domy amerykańskie w liczbie 393 tworzą pięć prowincyj z 4931 siostrami, które w bieżącym roku wychowują 144,247 dzieci.

Polskie zakłady utrzymuje zakon Notre Dame w Milwaukee szkołę św. Stanisława od r. 1878, św. Jacka od r. 1884, św. Cyryla i Metodego od r. 1894, św. Kazimierza od r. 1894, św. Jana Kantego od r. 1907, Matki Boskiej Częstochowskiej od r. 1980 i św. Józefa od r. 1910. Po za tem polskie szkoły tego zakonu znajdują się: dwie w stanie Kenosha, dwie w Grand Rapids, trzy w Chicago, jedna w stanie Indjana, dwie w Baltimore, jedna w St. Louis, jedna w Dubois, jedna w Mankato, dwie w Mineapolis, jedna w nowej osadzie Wilno od roku 1915, jedna w Silver Lake i jedna w Grenville.

Obok szkół angielskich, niemieckich, francuskich, czeskich, hiszpańskich, włoskich utrzymują siostry także szkoły dla Murzynów, Indjan i jeden zakład głuchoniemych w Chinchubie od r. 1892.

Oprócz internatów, domów sierot, ogródków freblowskich, szkół powszechnych i średnich prowadzi zakon akademję w Prairie du Chien od roku 1872, w Chicago 6 Loovgood od roku 1874, akademję Notre Dame of Maryland od 1873 i w Quincy. Po wojnie światowej zwinięto domy zakonne w Anglii, siostry tamtejsze emigrowały do Kanady, ponieważ prawie każdy rok przynosi w Ameryce otwarcie nowej szkoły.

Europa obejmuje 9 prowincyj, bawarską, liczącą domów 210, sióstr 2514 i 67,817 uczennic; westfalska domów 9, sióstr 190, uczennic 1991, śląska domów 22, sióstr 661, uczennic 6012, austriacka, italska i jugosławska razem 20 domów, 298 sióstr, 4312 uczennic; rumuńska, 21 domów, 474 sióstr,

5772 uczennic; czechosłowacka 9 domów, 166 sióstr, 2074 uczennic, węgierska 13 domów, 114 sióstr, 5691 uczennic; wreszcie najmłodsza z nich, prowincja polska, z filjami w Tłumaczu, Cieszanowie, Strumieniu, Bielsku i Lipniku, Zawiązkiem i siedzibą prowincji polskiej jest dom lwowski. Do Lwowa sprowadził siostry w r. 1904 ś. p. arcybiskup Bilczewski, powierzając im szkołę wyznaniową z językiem wykładowym niemieckim, aby córkom wyższych wojskowych austriackich zapewnić katolickie wychowanie. Niemiecka szkoła powszechna i wydziałowa została w pierwszym roku niepodległości Polski t. j. 1918 r. zamienioną na szkołę polską tej samej kategorii, a w roku 1922 szkołę wydziałową zastąpiło gimnazjum humanistyczne z językiem wykładowym polskim oraz nowożytnym francuskim od klasy pierwszej i z łaciną do klasy czwartej.

Obok gimnazjum humanistycznego prowadzi się cztery klasy najniższe szkoły powszechnej.

KILKA UWAG O KIERUNKU WYCHOWAWCZYM ZAKŁADU SS. de NOTRE DAME.

Ostatnie lata rozwoju polskiego szkolnictwa osiągnęły duży sukces — postawienie na odpowiednim poziomie szkół prywatnych. Chaos jaki tu panował wskutek nieunormowanych stosunków powojennych, został uchylony — i dziś śmiało możemy powiedzieć, że szkolnictwo prywatne nadąza z powodzeniem w pracy zakładom państwowym, prowadząc nawet niekiedy samodzielnie indywidualne poczynania na polu wychowawczem.

Szkoła prywatna nie różni się formalnie od szkoły państwowej: (mówimy o zakładach posiadających t. zw. prawo publiczności) ma te same uprawnienia, podlega tej samej władzy, daje to samo wykształcenie. Tylko, że nauka w niej, jest płatna. I tu jest ten sęk — stąd w pierwszym rzędzie szkoły państwowe mają powodzenie, co nie jest rzeczą dziwną przy ciężkiej sytuacji finansowej naszej inteligencji.

Każda szkoła dla siebie jest zamkniętą jednostką reprezentującą odrębny kierunek wychowawczy.

Oczywiście, że wszystkim zakładom przyświeca jeden cel wychowawczy — wychowanie obywatelskie, ale różne szkoły różnie ten cel pojmują, a przede wszystkim różnymi drogami doń zdążają.

Pewnym specjalnym typem szkoły są szkoły klasztorne. Pozostając pod zarządem klasztoru nie są bynajmniej zakładami o nastroju i tendencjach zakonnych. Ani kierownictwo ani wychowawcy nie są to wyłącznie osoby zakonne. Jednakże zakład taki zgrupowując w swem łonie wychowawców pokrewnych przekonań i metod przynęca też młodzież bardziej jednolitą, ze środowisk mniej więcej tych samych, i to nie tylko pod względem materialnym czy intelektualnym, ale — co ważniejsze — ideowym,

Stąd praca wychowawcza jest ułatwiona, cel możliwszy do osiągnięcia. Jednakowa metoda wychowawcza stosowana przez wszystkich, wychowanie etyczne oparte na budzeniu i pogłębianiu uczuć religijnych i obywatelskich, możliwość współpracy z domem hołdującym tym samym zasadom— oto drogi ułatwiające cel wychowawczy.

Zakład de Notre Dame święci 25-lecie swej pracy wychowawczej. Przeżył on w ciągu tych lat ogromne przeinaczenie, zmieniając się w r. 1918 t. j. w chwili uzyskania niepodległości Polski ze szkoły niemieckiej w szkołę czysto polską. Od tej chwili pracuje czy to jako 9-klasowa szkoła wydziałowa, czy obecnie jako gimnazjum humanistyczne nad wychowaniem działy w duchu polskim i katolickim.

Niestety kłata się jeszcze w społeczeństwie polskiem mniemanie, że Zakład de Notre Dame jest zakładem niemieckim, takim, jakim był przed wojną. Jest to opinja głęboko krzywdząca. Śladu niemczyzny niema już w naszym zakładzie. Wszystkie — siostry wychowawczynie są Polkami i to Polkami z przekonani i uczuć, a więc duch w Zakładzie panuje prawdziwie narodowy i obywatelski. Nastrój uczuciowy szkoły, jej stosunek do spraw ojczyźtych jest tak serdeczny, że śmiało podnieść można dużą rolę, jaką Zakład odgrywa w kształceniu przyszłej kobiety-obywatelki.

Janina Dalborówna

GRONO NAUCZYCIELSKIE I UCZENNICE ZAKŁADU

SS. DE NOTRE DAME WE LWOWIE.

W ROKU JUBILEUSZOWYM 1929

Przełożona Zakładu: M. PROWINCJALNA JAROSŁAWA BONCZKÓWNA.

GRONO NAUCZYCIELSKIE GIMNAZJUM.

Ks. Rudolf Opacki, dyrektor

S. Dr. Marja Altanerówna

Marja Baczyńska

Anna Czeżowska

Janina Żlabowa

S. Reginalda Groegerówna

Marja Homme

S. Ludmiła Jacakówna

Zofja Jedlińska

S. Mieczysława Kaniówna

Dr. Wanda Kosińska

Dr. Ewa Maleczyńska

Zofja Orliczowa

Ks. Jan Simoni

Dr. Fortunat Stroński

Marja Terlecka

Marja Zająska

Władysław Żlab.

KOŁO RODZICIELSKIE

założone w roku 1924 przez dyrektora gimnazjum ks. Opackiego, ma za zadanie utrzymywanie ścisłego i stałego kontaktu między domem a szkołą. Godność przewodniczącej przez lat cztery pełniła z wielkim zapałem i nakładem pracy P. KSAWERA CHĘCIŃSKA.

Skład obecnego Zarządu przedstawia się następująco:

P. WANDA ZBUCKA przew., P. Ludwika Kucharska zastęp., P. Stefanja Dołżycka sekret., P. Wydrzyńska zast. sekr., P. Flawjan Chrupowicz skarbnik, P. Kurdzielowa zast. skarb.

G I M N A Z J U M

„COLLEGIUM”

WARSZAWA, UL. LESZNO 84. TEL. 11-69-45

WYDAWNICTWO
ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
LWÓW, UL. OSSOLIŃSKICH 11, TELEFON 38-59

p o l e c a

PODRĘCZNIKI SZKOLNE
DZIEŁA NAUKOWE I BELETRYSTYCZNE

w y d a j e

BIBLIOTEKĘ
WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I SPORTU

ma
stałe na składzie DRUKI dla wydziałów po-
wiatowych, magistratów, gmin, urzędów parafj,
notarjatów i kancelaryj adwokackich, dla lekarzy
i weterynarzy, oraz druki gospodarcze i lasowe.

p o s i a d a

DWIE wzorowo urządzone DRUKARNIE I INTROLIGATORNIĘ,
które wykonują wszelkie w zakres drukarstwa wchodzące roboty.

KSIĘGARNIA
ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
LWÓW, PL. HALICKI 12-a

JEST BOGATO ZAOPATRZONA
W WYDAWNICTWA POLSKIE I ZAGRANICZNE

WYDAWNICTWA
ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH.

KSIĄŻNICA ATLAS S. A.

Warszawa — Nowy Świat 59

Lwów — Czarnieckiego 12

poleca wydawnictwa własne

LONGIMETR prof. Steinhausa

Kalka do mierzenia długości linii krzywych w/g kart geograficznych. Szybkie i dokładne obliczanie rzeczywistych długości (odległości) na podstawie mapy lub planu
Cena egz. 30 gr.

Uprasza się o zamawianie zbiorowe większych ilości ze względu na wysokie w stosunku do ceny kalki koszty przesyłki.

Abzółtowski i Szczerski

CZY POTRZEBNE NAM LOTNICTWO? . Cena egz. 1.20 zł.

Baden - Powell

PRZYGODY SZPIEGA Cena egz. 3.20 „

Chrzanowski

Z OJCZYZNY. Pogadanki harcerskie . . Cena egz. 1.60 „

Grotowska

O POZNAWANIU KRAJU Cena egz. 4.20 „

Hupert

OPERACJE WOJNY ŚWIATOWEJ . . . Cena egz. 8.— „
oraz tegoż

ZAJĘCIE MAŁOPOLSKI WSCHODNIEJ

I WOŁYNIA w roku 1919. . Cena egz. 15.— „

CYKL KSIĄŻEK BIBLIJOTECZNYCH

p. n. „**BIBLIJOTEKA ISKIER**“

obejmujący ciekawe i pouczające dzieła: powieściowe,
podróżnicze i popularno - naukowe.

CYKL POPULARNYCH BROSZUR Z DZIEDZINY HIGIENY

p. n. „**BIBLIJOTECZKA HIGJENICZNA**“

CYKL CZYTANEK GEOGRAFICZNO - PODRÓŻNICZYCH

p. n. „**DOKOŁA ZIEMI**“

Niezbędne dzieło dla Bibliotek

ŚWIAT I ŻYCIE

w świetle spóczesnej nauki i wiedzy

Wydawnictwo tego dzieła. zakrojonego na olbrzymią skalę, obejmującego ca 3.000 kolumn druku i ilustracyj rozpoczęło się ukazywać w zeszytach 5-cio arkuszowych już z dniem

ŻĄDAJCIE PROSPEKTÓW !

1 grudnia r. 193

W A R S Z A W A

W O J E W Ó D Z T W A.

W a r s z a w a

Stolica Polski, która po studziesięciu kilku latach niewoli odzyskała ponownie niepodległość, początkiem swoim sięga drugiej połowy XIII w.

Początki te były skromne. Warszawa w owej epoce była niewielkim grodem, jak wiele innych miasteczek na Mazowszu. Jedyne szczęśliwe jej położenie nad dużą i spławną rzeką wyróżniało Warszawę ponad inne ówczesne grody mazowieckie, daleko jednak ustępowała ona wówczas Czerskowi — stolicy Ks. Ks. Mazowieckich.

Dopiero w 1339 r. występuje na szerszą widownię, gdy wybrano ją na miejsce Sądu w sporze pomiędzy Kazimierzem Wielkim a Krzyżakami. Od tego momentu gród nadwiślański zaludnia się coraz bardziej i wzrasta. Pierwotny swój rozwój zawdzięcza Warszawa Ks. Trojdenowi, a przede wszystkim jego wnukowi Ks. Januszowi Mazowieckiemu, panującemu w drugiej połowie XIV w., który przenosi stolicę swoją z Czerska do Warszawy, a gdy w 1378 r. staje się ona pastwą wielkiego pożaru odbudowuje ją i otacza nowymi murami oraz nadaje miastu przywileje.

Warszawa ówczesna z XIV i XV w. było to dzisiejsze Stare Miasto z ulicami, wychodzącymi z rynku staromiejskiego. Mury miejskie biegły w okolicach ulic: Mostowej, dzisiejszego Podwała, i przez część Pl. Zamkowego, gdzie zamykała miasto brama Krakowska. Nowa Warszawa powstała wokoło Starej i istnieje już w XV w., lecz narazie rozwija się bardzo słabo.

Rzeczywisty jednak rozwój Warszawy przypada na czasy, gdy po śmierci dwóch ostatnich Książąt Mazowieckich Janusza i Stanisława wcielono w 1526 r. Mazowsze do Korony.

Na Zamku Warszawskim, przebudowanym za Zygmunta Augusta z pierwotnego grodu Ks. Ks. Mazowieckich, bawiła często królowa Bona i król Zygmunt August. Właściwie jednak Warszawa staje się głównym ośrodkiem życia państwowego i kulturalnego, gdy Zygmunt III Waza prze-

nosi stolicę państwa z Krakowa do Warszawy w 1596 r. Odtąd Warszawa aż do chwili ostatniego rozbioru w 1795 r., a więc przez dwa wieki nieustannie się rozwija, upiększa i staje się jedną z najświetniejszych ówczesnych stolic europejskich.

Kilkakrotnie zniszczona wielkimi pożarami (1431, 1607 r. i t. d.) oraz podczas wojny szwedzkiej w 1656 r. Warszawa za każdym razem, jak Feniks z popiołów odradzała się coraz to piękniejsza, coraz to ozdobniejsza w przepyszne pałace i gmachy.

Najważniejszym ośrodkiem życia Warszawy był Zamek, jak już wyżej wspomniano, przebudowany z dawnego grodu Ks. Mazowieckich za czasów Zygmunta Augusta. Rozbudował go Zygmunt III, a następnie syn jego Władysław IV, doprowadzając gmach w ogólnych zarysach do stanu dzisiejszego. Wieżę zegarową, t. zw. Zygmuntofską, ukończono w 1610 r. Zamek odznaczał się wówczas poważną architekturą i bogatą dekoracją wnętrza. Zniszczony przez Szwedów stał Zamek przez długi czas pustkami, dopiero królowie Sasi rozpoczęli jego odbudowę i z tych czasów pochodzą fasady zamkowe od strony Wisły. Pożar, wynikły w Zamku w 1767 r., zniszczył dotkliwie jego wnętrze, które zostało przywrócone do dawnej świetności przez Króla Stanisława Augusta. Wówczas to powstały wspaniałe pod względem architektonicznym i wysoce artystycznego urządzenia sale: balowa ze słynnym plafonem Bacciarelego, malinowa, rycerska, sypialnia królewska i inne.

W 1818 r. Zamek uległ gruntownej restauracji według planów architekta Kubickiego i wówczas fasady jego od strony pl. Zamkowego otrzymały wygląd dzisiejszy, jednocześnie zniesiono dawną salę sejmową, pamiętną uchwaleniem w niej Konstytucji 3 Maja. Równocześnie z tą restauracją Zamku zburzono wówczas mury miejskie na pl. Zamkowym i Bramę Krakowską.

Kilkudziesięcioletnia gospodarka Rosjan pozbawiła Zamek wszelkich urządzeń, dzieł sztuki, bezcennych pamiątek narodowych, mebli, a nawet obicia powędrowały do Rosji. Po zawarciu pokoju z Rosją na mocy traktatu ryskiego Komisja rewindykacyjna odzyskała dużą część złupionych skarbów, które powróciły do Polski i znów zdobią Zamek Królewski. Od lat kilku prowadzone są roboty architektoniczne, w celu przywrócenia Zamkowi warszawskiemu dawnego jego wyglądu i świetności.

Obok Zamku znajduje się Pałac pod Blachą, rezydencja Ks. Józefa Poniatowskiego, naprzeciwko Zamku na pl. Zamkowym wznosi się kolumna Zygmunta, rozpoczęta przez Zygmunta III, a dokończona przez Władysława IV.

Na równi z Zamkiem drugą historyczną i pełną pamiątek budowlą w Warszawie jest mieszczący się przy ul. Ś-to Jerskiej w pobliżu Pl. Zamkowego kościół katedralny Św. Jana, o pięknej gotyckiej fasadzie, zakoń-

czonej wieloma wieżyczkami. Kościół św. Jana wzniesiony został w XIV w. na miejscu drewnianej kaplicy Ks. Ks. Mazowieckich. W 1406 r. został zmieniony na kościół kolegiacki, a w 1797 r. na katedralny. Za czasów Wazów kościół Św. Jana został przebudowany z zewnątrz w stylu baroka. Poza tem wewnątrz zmieniało się również z biegiem lat, ozdabiane nowymi ołtarzami i pomnikami. Podczas restauracji, przeprowadzonej w XIX w. zmieniono fasadę kościoła, nadając jej charakter angielskiego gotyku. Kościół ten bogaty jest we wspomnienia historyczne, posiada m. in. w prezbiterjum cenny pomnik wspólny dwóch ostatnich Ks. Ks. Mazowieckich (1521:1526 r.), pomnik jednego z najzacniejszych Polaków, Marszałka Sejmu 4-letniego Stanisława Małachowskiego, prymasa Poniatowskiego, portrety słynnego prezydenta m. Warszawy Dekierta i syna jego biskupa Dekierta. W prezbiterjum znajduje się balkon królewski, połączony z Zamkiem przejściem na arkadzie. Skarbiec katedry zawiera bardzo wiele cennych dzieł sztuki i pamiątek historycznych.

Pełne pamiątek historycznych jest Stare Miasto, pośrodku którego stał niegdyś Ratusz warszawski, zburzony ostatecznie w 1817 r. W Rynku Staromiejskim znajduje się kilka gmachów niezwykle cennych bądź to pod względem architektury, bądź historycznym, jak kamienica wójtowska, spalona w 1607 r., odbudowana za Władysława IV przez Balcera Strubicza, burmistrza warszawskiego, (obok niej w kamienicy, należącej niegdyś do burmistrza Zembrzuskiego, mieszkał i życie zakończył w 1812 r. Hugo Kołłątaj, podkanclerzy koronny), kamienica Fukierów, dalej najstarsza według podań kamienica w Warszawie, położona przy rogu Rynku Staromicjskiego i uliczki, wiodącej na Dunaj. Według tych samych podań w domu tym mieściła się pierwsza mennica w Warszawie. Należała ona niegdyś do Ks. Ks. Mazowieckich, którzy zamieszkiwali ją, lub pomieszczaali w niej przebywających czasowo w Warszawie dostojnych gości. W kamienicy tej mieszkał w 1361 r. W. Ks. Litewski Kiejstut, teść Ks. Janusza Starego, panującego w Warszawie, kiedy wydobywszy się z więzienia krzyżackiego w Malborgu, przybył do córki swej, tu również w 1389 r. przebywał syn jego W. Ks. Witold, wreszcie w domu tym gościł król Władysław Jagiełło, udający się w 1414 r. na wyprawę przeciw Krzyżakom. Po zgonie ostatnich Ks. Ks. Mazowieckich kamienicę tę posiadał Tytus Livius Boratym, Włoch z Wenecji, osiadły w Polsce. Po przechodzeniu z rąk do rąk kamienica ta, pełna pamiątek historycznych i wspomnień, należy dziś do Towarzystwa Miłośników Historji.

Niemniej pamiątkową i piękną pod względem architektury jest kamienica, należąca niegdyś do znanej rodziny patrycjuszowskiej Baryczków, obecnie własność Towarzystwa opieki nad zabytkami przeszłości. Poza tem cały szereg innych kamienic w Rynku Staromiejskim stanowi cenną pamiątkę świetnej przeszłości Starej Warszawy.

W Nowej Warszawie ówcześni magnaci posiadali wspaniałe pałace, których architektura i urządzenia wewnątrz wzbudzały podziw i zachwyt wśród cudzoziemców, przybywających do stolicy Polski. Wszystkie one niemal uległy bądź całkowitej zagładzie, bądź tak wielkim zmianom, że trudno dziś domyśleć się ich dawnej świetności; z tych ostatnich istnieją m. in. pałac Radziwiłłowski, zbudowany na miejscu niegdyś pałacu Kazanowskich, obecnie siedziba Prezydium Rady Ministrów, pałac Saski, przy placu tegoż imienia, zbudowany przez króla Augusta II (obecnie mieści się sztab główny), tuż obok pałac Brühlowski, wybudowany przez hr. Brühla, wszechpoczętnego pierwszego ministra króla Augusta II, pałac Błękitny, zbudowany przez tegoż króla dla swej córki naturalnej Anny Orzelskiej, późniejszej ks. Holsztyńskiej, obecnie własność ardynacji hr. Zamoyskich, pałac Krasieńskich, później t. zw. Rzeczypospolitej, w którym obecnie mieści się Sąd Najwyższy, pałac Tyszkiewiczów, pałac Potockich obok kościoła pp. Wizytek, pałac Mostowskich na ul. Przejazd i t. d., wreszcie jeden z najpiękniejszych pałaców w Polsce w Wilanowie, zbudowany przez króla Jana III po wyprawie wiedeńskiej, pełen pamiątek historycznych po królu — bohaterze, dawniej własność ks. Lubomirskich, następnie hr. Potockich a obecnie hr. Branickich. Pałac w Wilanowie odległy o 12 klm. od Warszawy, był ulubioną rezydencją króla Sobieskiego.

W pobliżu Czerska znajdują się resztki ruin starożytnego zamku Ks. Ks. Mazowieckich, a w Starym Otwocku zrujnowany pałac Marszałka Wielkiego Koronnego Bielińskiego, za rządów którego Warszawa otrzymała pierwszy bruk kamienny w drugiej połowie XVIII w.

W tym pobieżnym bardzo przeglądzie brak oczywiście całego szeregu bardzo cennych innych pamiątek, niemniej wartościowych czy to pod względem historycznym, czy kulturalnym.

Życie kulturalne i rozwój oświaty, jakkolwiek podczas długoletniej niewoli było z rozmysłu i w sposób perfidny tłumione przez zaborców, ani na chwilę nie wygasło całkowicie, czego najlepszym dowodem, że z chwilą odzyskania niepodległości, tętno tego życia zaczęło bić w przyspieszonym tempie.

W Warszawie istnieje szereg wyższych uczelni z Uniwersytetem i Politechniką na czele, pozatem kilkadziesiąt zakładów naukowych, średnich rozmaitych typów, wreszcie około stu szkół powszechnych, w których przeszło 80.000 dzieci pobiera naukę początkową.

Z instytucyj, poświęconych nauce, zanotować należy Towarzystwo Naukowe Warszawskie, wskrzeszone dawniej Towarzystwo Przyjaciół Nauk, którego jednym z twórców i fundatorem był w 1801 r. niewygasłej pamięci Stanisław Staszic, który darował temu Towarzystwu dom, zwany Pałacem Staszica.

Pozatem istnieją w Warszawie: Akademia Nauk Technicznych i To-

warzystwo Politechniczne, wielce zasłużone na polu naukowym, szczególnie w czasie niewoli, Kasa pomocy dla osób, pracujących na polu naukowym, im. Mianowskiego, Towarzystwo Krajoznawcze, Geograficzne, Medycyny Społecznej, Lekarskie, Ekonomistów i Statystów, Miłośników Historji, Opieki nad pamiątkami i zabytkami historycznymi, Organizacji Naukowej, Prawnicze, Higjeniczne, Instytut Filozoficzny i Psychologiczny, Instytut Radowy im. Marii Skłodowskiej-Curie i t. d. i t. d.

Niema prawie dziedziny wiedzy, któraby nie posiadała swej specjalnej instytucji, poświęconej badaniom i propagandzie.

Niezależnie od tego, istnieje w Warszawie kilkaset instytucyj oświatowych, społecznych, filantropijnych, artystycznych, zawodowych, gospodarczych, sportowych i towarzyskich, pielęgnujących rozwój życia naukowego, kulturalnego i społecznego.

Sztuki piękne i teatr posiadają w Warszawie instytucje i przybytki, w których z pietyzmem kultywowane są ich przejawy. Warszawska Akademia Sztuk Pięknych, niedawno zaliczona do szeregu zakładów naukowych akademickich, z gronem wybitnych artystów-profesorów na czele, szybkim krokiem dąży w ślady starszej i sławnej Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie. Teatr Narodowy w dalszym ciągu pieczołowicie zachowuje świetną tradycję swego niezapomnianego twórcy Wojciecha Bogusławskiego (1757+1829).

Pod względem życia gospodarczego Warszawa stanowi ważny ośrodek przemysłu i handlu. Pomijając już, że jako znajdująca się niemal w centrum Państwa, a więc w wygodnem bardzo pod względem komunikacji położeniu, Warszawa, ze względu na przeszło milionową swą ludność, sama przez się stanowi poważny rynek zbytu i obrotu handlowego.

Wielki przemysł jest reprezentowany w Warszawie i najbliższych jej okolicach przez kilkanaście poważnych zakładów fabrycznych, poza całym szeregiem niezwykle rzutkich i obrotnych przedsiębiorstw. Handel i rzemiosło są bardzo rozwinięte.

Oczywiście chwilowo z powodu trwającego od dłuższego czasu kryzysu daje się odczuwać w pewnym stopniu osłabienie tętna życia gospodarczego, jak zresztą niemal w całym świecie. Bezwątpienia jednak, gdy z czasem kryzys minie, życie gospodarcze Warszawy ponownie nabierze swego poprzedniego rozmachu.

Kończąc ten pobieżny opis Warszawy, nie od rzeczy będzie zaznaczyć, że posiada ona dużo danych dla rozwoju turystyki i przy racjonalnej propagandzie stać się może ona jednym z ciekawszych „objektów“ wszechświatowej turystyki, wreszcie w niedalekiej odległości od Warszawy znajduje się wśród wspaniałych i wielkich lasów iglastych i świerkowych Otwock, miejscowość kuracyjna, pierwszorzędnej wartości dla chorych piersiowo (gruźlików). Przez długie lata zapuszczony, w ostatnich czasach Otwock zaczął nabierać cech europejskich miejscowości kuracyjnych.

Izba Rzemieślnicza w Warszawie

Szkolna 2

Telefony: 446-30 Prezydent Izby
446-31 Sekretarjat
446-32 B i u r o — —

Izba Przemysłowo-Handlowa

Warszawa, Czackiego 12. Tel. 551-07 (centrala)

OKRĘGOWY ZWIĄZEK K A S C H O R Y C H

W WARSZAWIE
Z Ł O T A 3 0

547-50 — C E N T R A L A

Grodzisk Mazowiecki

MIASTO jest siedzibą władz powiatu
Błońskiego, liczy ponad 12.000 mieszk.
Rozwinięty jest przemysł chemiczny,
metalurgiczny, garbarski, włókienniczy.

W Grodzisku Mazowieckim znajduje się

■ wielka transatlantycka radjostacja odbiorcza ■

RADA POWIATOWA

GRÓJEC

wojew. Warszawskie

RADA POWIATOWA

MIŃSK MAZOWIECKI

wojew. Warszawskie

Płońsk i powiat Płoński

Na północny-wschód od siedziby dawnych książąt mazowieckich Płocka, w części doliny Mazowsza przeciętej kilkoma rzeczkami, jak: Płonka, Raciążnica, Żórawinka i Sona, przylegając swą jedną częścią do prawego brzegu Wisły, leży powiat Płoński z miastem Płońskim.

Teren powiatu, posiadający 81435 mieszkańców, rozciąga się na przestrzeni 1329 klm.², na której znajdują się 3 osady, 12 gmin wiejskich, jedna gmina miejska, 4 dworce kolejowe, 52 klm. kolei żelaznych, 189173 klm. szosy, 7 gorzelni, 32 młynów, 4 tartaki, 6 cegielni, jedna suszarnia cykorji, 7 olejarni, jedna fabryka narzędzi i maszyn rolniczych, 2 elektrownie i drobne warsztaty rzemieślnicze.

Samo miasto Płońsk, położone na niskim, podmokłym terenie, otoczone z jednej strony rzeką Płonką, posiada przeszło 10 tysięcy mieszkańców. Z zabytków tego zakątka należy wymienić kościół parafjalny sięgający wieku XV-tego, a z nowopowstałych budynków szpital Powiatowy im. Józefa Piłsudskiego, zbudowany kosztem Sejmiku Płońskiego.

Najbardziej malowniczą częścią powiatu jest os. Czerwińsk, położone

żona tuż nad samą Wisłą, w odległości około 30 klm. od Płońska. Zakątek ten, miejsce pamiętnego przemarszu Wł. Jagiełły pod Grunwald w roku 1410, ściąga w porze letniej wielu żądnych miłych widoków i wesołych rozrywek na Wisle mieszkańców, nietylko powiatu ale nawet Warszawy.

Z zabytków przeszłości w tej osadzie wymienimy murowany z kamienia polnego, sięgający XII wieku kościół p. n. „Zwiastowania N. M. P.“ fundacja Piotra Dunina. Kościół ten wraz z klasztorem jest obecnie w posiadaniu ks. ks. Salezjanów.

Oprócz wspomnianych najważniejszych jest jeszcze szereg innych zabytków z wieku XIV, XV, XVI i XVII w różnych częściach powiatu.

M Ł A W A

Miasto powiatowe, siedziba Sądu Okręgowego i Sądu Grodzkiego. Liczy około 20.000 mieszkańców. Posiada 3 gimnazja, seminarjum nauczycielskie, szkołę handlową. Rozwinięty jest przemysł garbarski, w mieście znajdują się młyny, fabryka wyrobów cementowych, fabryka nici, fabryka cukrów. Na czele władz miejskich stoi od szeregu lat burmistrz KAZIMIERZ KOSZUTSKI dbający o rozwój miasta na polu P. W. i W. F.

Krótki zarys prac P. W. i W. F. w powiecie Kaliskim

Mimo dającego się odczuwać ogólnie kryzysu i związanych z tem trudności finansowych, prace PW. i WF. na terenie powiatu kaliskiego rozwijają się dobrze.

Na terenie powiatu istnieje kilkadziesiąt oddziałów PW. należących w przeważnej części do Związku Strzeleckiego.

Corocznie przeprowadzane skoszarowane kursy zimowe i kilkudniowe obozy letnie, oraz egzaminy końcowe z pracy PW. dają liczne zastępy junaków I i II stopnia PW.

O ile chodzi o zagadnienia sportu, to do rozwoju strzelectwa i lekkiej - atletyki przyczyniło się wydatnie, wybudowanie w ostatnich czasach, na terenie powiatu, kilku boisk sportowych i strzelnic małokalibrowych.

Posiadanie przez kilkuset członków PW. odznak strzeleckich względnie POS. jest tego najwymowniejszym dowodem.

Tak samo organizowane w większych ośrodkach Święta WF. i PW. wykazują bardzo dużą sprawność członków PW. zarówno pod względem przysposobienia wojskowego jak i wychowania fizycznego.

Niemniejszy nacisk kładzie się na wychowanie obywatelskie i pracę kulturalno - oświatową. Systematyczne zajęcia świetlicowe i organizowanie uroczystych obchodów świąt i rocznic narodowych, bardzo dodatnio wpływają na rozwój intelektualny i uświadomienie państwowe szerokich rzesz młodzieży skupionej w szeregach PW. w myśl wskazań Marszałka Józefa Piłsudskiego „każdy obywatel - żołnierzem, każdy żołnierz - obywatelem“.

K a l i s z

Kalisz, jako osiedle ludzkie, należy do najstarszych miast w Polsce, o czym świadczą wyraźnie wzmianki historyczne, sięgające pierwszych wieków ery chrześcijańskiej. W historii dziejów Polski Kalisz przechodził różne koleje losu. Miał swoje okresy świetności i dobrobytu gospodarczego — nie omijały go jednak pożary, powódzie i choroby epidemiczne, dziesiątkując ludność i wyniszczając jej mienie i bogactwo. Tak trwało do niedawna.

Początek XX wieku to moment ogromnego rozrostu miasta, które, dzięki linii kolejowej, nieomal w amerykańskim tempie rozwija się i wzmacnia swoją pozycję gospodarczą, stając się najpoważniejszym ośrodkiem przemysłu koronkarskiego w kraju.

Przed wybuchem wojny liczba mieszkańców wzrosła do 75.000.

Przyszła jednak największa z klęsk, jaka kiedykolwiek dotknęła Kalisz. To wojna światowa i pamiętny rok 1914, kiedy barbarzyństwo pruskie w swoim niszczycielskim pochodzie zamieniło kwitnące i bogate miasto w zgłiszcza, pałac doszczętnie 426 domów. To cios niepowetowany.

Po wojnie, dzięki wysiłkom i zapobiegliwości zarządu miasta i społeczeństwa, zaczęła się ciężka, wytrwała praca nad odbudową. Ogromne zasługi na tem polu położył obecny prezydent miasta p. M. Szarras, jak również poprzednicy jego pp. Michalski i Koszutski. Dziś miasto jest prawie całkowicie odbućowane i wyglądem swoim czyni jaknajlepsze wrażenie estetyczne. Na specjalną uwagę zasługuje park miejski, obiekt 30-morgowy, jeden z najpiękniejszych w Polsce.

Słów kilka o działalności Miejskiego Komitetu P. W. i W. F.

Sama akcja P. W. i W. F. datuje się na terenie miasta od 1925 r. W 1927 r. zawiązuje się wspomniany Miejski Komitet pod przewodnictwem p. Prezydenta m. Szarrasa i dzięki jego energii miasto posiada dziś wspólny stadion sportowy na 2.000 miejsc z terenem kolarskim, czterotorową bieżnią i boiskiem. Ponadto Komitet P. W. i W. F. dysponuje strzelnicą, salą gimnastyczną, nowoczesnie urządzoną, ringiem bokserskim i prowizoryczną pływalnią.

Komendantem P. W. i W. F. jest od 1928 r. p. por. Cz. Jabłoński. Ilość ćwiczących w roku bieżącym przekroczyła 1000 osób. O rezultacie pracy świadczy ilość wydanych odznak, a więc: w 1931 r. — 365 państwowych odznak sportowych i 116 strzeleckich, w 1932 r. — 1300 państwowych odznak sportowych i 386 odznak strzeleckich.

Budżet Miejskiego Komitetu P. W. i W. F. na rok 1932/33 zamyka się sumą zł. 8.900.—.

Powiatowy

Związek Komunalny

K o n i ń s k i

K O N I N
w o j. ł ó d z k i e

Magistrat ŁASK

Wacław Brzeziński—Burmistrz miasta Łasku, *Jan Niewiadomski*—
Wiceburmistrz, Ławnicy: *Stefan Prawicki*, *Antoni Szymczak*, *Efroim*
Noskowicz, *Józef Bulzacki* — Sekretarz Magistratu, *Bolesław Ren-*
kowski — p. o. Kierownika Wydz. Podatkowego.

Powiatowy Związek Samorządowy ŁĘCZYCA

Radomsko

Miasto powiatowe, 224 m. nad poziomem morza, siedziba sądu grodzkiego, liczy ponad 20.000 mieszkańców, Miasto posiada 4 gimnazja, szkołę handlową, 9 szkół powszechnych. Rozwinięty przemysł drzewny (fabr. mebli giętych, tartaki) i metalurgiczny. Ponadto w Radomsku znajdują się browary, młyny, cegielnie, garbarnie, huty szklane, fabryki olejów i smarów, wódek, gilz, guzików.

Z działalności Wieluńskiego Samorządu Powiatowego

W ostatnich czaach słyszy się zewsząd o katastrofalnym stanie finansowym samorządów terytorjalnych, które w dużym procencie znajdują się pod bilansem.

Po dokładniejszym jednak wejrzeniu w gospodarkę poszczególnych samorządów okazuje się, że poglądu tego nie można generalizować, gdyż są samorzady, których majątek nietylko jest wyższy od zobowiązań, lecz wprost

przeciwnie — nawet zamknięcia wykonania budżetów wykazują nadwyżki wpływów nad dochodem. Okazuje się więc, że nawet w tych, tak ciężkich gospodarczo czasach, przy umiejętnej i oszczędnej gospodarce można utrzymać się na powierzchni.

Przykładem takiej celowej i oszczędnej gospodarki jest samorząd powiatowy w Wieluniu, który mimo zmniejszonych wpływów potrafił zamknąć rok budżetowy 1931/32 nadwyżką.

Gospodarkę swą Wydział Powiatowy w Wieluniu oparł na jedynie słusznej zasadzie: dostosować wydatki do dochodów, dzięki czemu mimo szeroko rozgałęzionej i prowadzonej budowy dróg powiatowych i gminnych, mimo utrzymywania żeńskiej szkoły rolniczej, dwóch zakładów opiekuńczych nad młodzieżą, zakładu dla starców i kalek, szpitala powiatowego, budżet nie został przekroczony, a wprost przeciwnie, zamknięty nadwyżką. Z globalnej preliminowanej sumy 1.091.253.— zł. wydatkowano tylko zł. 693.202.60.

W gospodarce Samorządu Powiatowego w Wieluniu na czoło wybiła się budowa dróg. Zastosowany został system szarwarkowy, przy którym koszt budowy 1 kilometra drogi bitej wynosi od 3 do 5 tysięcy złotych, podczas gdy normalny koszt budowy wynosi przeciętnie 20 do 25 tysięcy złotych. Ogółem w ostatnich czasach pobudowano systemem szarwarkowym nowych dróg bitych 32 kilometry, niezależnie od tego ulepszono dróg gruntowych 55 kilometrów. Ludność powiatu chętnie oddaje swą pracę i środki techniczne dla budowy dróg.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje ludność gminy Starzeniec, która na szlaku drogi Wieluń—Działoszyn wybudowała w ostatnich 2 latach 8 kilometrów bitej drogi.

W ogólnym planie budowy dróg szczególną uwagę zwrócono na połączenie krańcowych osiedli powiatu z Wieluniem, jak droga Wieluń—Działoszyn i Wieluń - Praszka, oraz budowę dróg w gminach, które dróg bitych dotąd nie posiadały, i łączenie ważniejszych ośrodków ze stacjami kolei normalnej.

W dziale zdrowia publicznego Wydział Powiatowy prowadzi 5 przychodni przeciwjagliczych i jeden szpital publiczny o 90 łózkach z działami: ginekologiczny, wewnętrzny, chirurgiczny, rentgenologiczny i laboratorium analityczne.

W dziale opieki społecznej utrzymuje Wydział:

- 1) Zakład Wychowawczo-Opiekuńczy w Komornikach.
- 2) Zakład Opiekuńczy nad Młodzieżą w Kamionce.
- 3) Przynależność dla Starców i Kalek w Skrzynnie.

W dziale popierania rolnictwa Wydział Powiatowy prowadzi gospodarstwo Sejmikowe o przestrzeni 40 ha, zamieniane stopniowo na fermę.

W Chróście utrzymuje Wydział Powiatowy Żeńską Szkołę Rolniczą na 30 uczennic, w której nauczane są przedmioty ogólno-kształcące, rolnictwo, ogrodnictwo, hodowla zwierząt i drobiu, gospodarstwo domowe, krój i szycie, gotowanie, higiena domowa. Szkoła cieszy się dużym uznaniem i poparciem społeczeństwa rolniczego, które rozumie, że przez kulturę rolną należy iść do podniesienia rolnictwa i stanu gospodarczego rolników.

W dziale zalesienia nieużytków na ogólną ilość 3962 ha nieużytków zalesiono w ubiegłym roku 330 ha i prowadzi się kilkanaście szkółek rozrzuconych po całym terenie powiatu.

Jako jeden z głównych działów popierania rolnictwa wymienić należy subsydjowanie Okręgowego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych — roczna suma około 30.000.— złotych.

W dziale weterynaryjnym Sejmikowy lekarz stosuje szczepienia ochronne i prowadzi 5 przychodni weterynaryjnych.

Najlepszym dowodem pełnego zaufania społeczeństwa powiatu do gospodarki Wydziału Powiatowego, pracującego pod przewodnictwem Pana Starosty Powiatowego Bogdana Kaczorowskiego jest uchwała Sejmiku Wieluńskiego powzięta na posiedzeniu Sejmiku w dniu 26.VII.32 r. w brzmieniu: „Sejmik Powiatowy Wieluński wyraża Wydziałowi Powiatowemu i jego Przewodniczącemu podziękowanie za ostrożną pracę w związku z wykonywaniem budżetu na r. 1931/32”.

Takie dodatnie wyniki pracy osiągnięto dzięki utrzymywanej przez Przewodniczącego Wydziału Powiatowego harmonji i atmosfery zgodnej współpracy między wszystkimi organami Wydziału Powiatowego Związku Komunalnego. Ta zgodna współpraca umożliwiła poświęcenie całego czasu dla realnej, twórczej pracy, dzięki czemu Związek Komunalny Wieluński przetrwał zwycięsko b. ciężki gospodarczo rok 1931/32 i stosując dalej swe zasady pracy potrafi nadal opierać się skutecznie wpływowi kryzysu.

WYDZIAŁ SEJMIKU KIELECKIEGO

K I E L C E

(WYDZIAŁ POWIATOWY)

Kasa Chorych w Częstochowie

Kasa Chorych w Częstochowie obejmuje swoją działalnością powiaty: Częstochowski, Radomszczański, Wieluński, Włoszczowski i miasto Częstochowę.

Centrala Kasy mieści się we własnym gmachu w Częstochowie przy ul. Mickiewicza Nr. 8/10.

Oddziały i Obwody Lecznicze:

- 1) W Radomsku przy ul. Przedborskiej Nr. 38,
- 2) w Wieluniu przy ul. Sieradzkiej Nr. 1,
- 3) w Włoszczowie przy ul. Kilińskiego 15,

Ośrodki lecznicze:

Na terenie powiatu Częstochowskiego:

- 1) Zawodzie, 2) Ostatni Grosz, 3) Raków, 4) Blachownia, 5) Wyczerpy, 5) Kamienica - Polska, 7) Wrzosowa, 8) Konopiska, 9) Gnaszyn, 10) Rudniki, 11) Złoty Potok, 12) Kłobucko i 13) Krzepice.

Na terenie pow. Radomszczańskiego: 1) Gidle, 2) Kłomnice, 3) Konicopol i 4) Brzeźnica - Nowa,

Na terenie powiatu Wieluńskiego: 1) Działoszyn, 2) Praszka i 3) Wieruszów,

Na terenie pow. Włoszczowskiego: 1) Szczekociny i 2) Lelów.

Centrala—Przychodnia Kasy Chorych w Częstochowie obejmuje działy lecznictwa: wewnętrzny, chirurgiczny, ginekologiczny, dziecienny, okulistyczny, laryngologiczny, neurologiczny, skórno-weneryczny, fizykalnej terapii, wodolecznictwa oraz roentgenologiczny.

Ponadto Kasa Chorych posiada dwa własne szpitale, a to w Rakowie na 69 łóżek i w Sabinowie na 32 łóżka. Ten ostatni przeznaczony specjalnie dla piersiowo - chorych. Własne apteki (5) i 22 punkty rozdzielcze leków, oraz własne środki lokomocji konnej i samochodowej.

Wydział Powiatowy

W MIECHOWIE

Woj. K I E L E C K I E

KASA CHORYCH

W KIELCACH

RADA POWIATOWA

OPATÓW

woj. Kieleckie

Ostrowiec

KOLONJE LETNIE DLA DZIECI A PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE.

Wiadomo jest ogólnie, że dla osiągnięcia zdrowego i zdatnego do znojących trudów bojowych obywatela, Państwo, a w szczególności całe społeczeństwo winno zwrócić baczną uwagę na rozwój, odżywianie i wychowanie najmłodszych obywateli tego społeczeństwa.

Mając powyższe na uwadze, Dyrekcja Kasy Chorych w Ostrowcu organizuje, począwszy od roku 1931, na własnym terenie leśnym pod Ostrowcem, półkolonie letnie dla dzieci ubezpieczonych, zwracając baczną uwagę na odżywianie i rozwój tych dzieci, w rezultacie czego każdemu dziecku, z biorących udział w półkolonjach, przybywa od 3-ch do 5 kilo wagi po 4-tygodniowym pobycie.

Dotychczas półkolonie te urządzano w 2-ch turach, w miesiącach lipcu i sierpniu, a to z uwagi na okres wakacyjny i tak:

w roku 1931 było 80 dzieci

w roku 1932 było 125 dzieci.

W roku przyszłym Dyrekcja Kasy zamierza zorganizować 3 tury, począwszy już od miesiąca maja lub czerwca w zależności od możliwości finansowych z tem, że w pierwszej turze wezmą udział dzieci, liczące od 4 do 6 lat życia, w drugiej od 7 do 10 lat, a w trzeciej od 11 do 14 lat.

W roku ubiegłym półkolonie dla dzieci organizowane przez Dyrekcję Kasy Chorych w Ostrowcu zakończone zostały uroczystością, na którą się złożyły: odegranie komedyjki przez dzieci półkolonji pod tytułem: „Jaś i Małgosia i Baba Jaga”, odśpiewaniem szeregu piosenek, deklamacje ogólnie lubianego Jacka Laskowskiego pod tytułem „Pan Prezydent”, oraz loterja fantowa, z której każde dziecko obdarzone zostało wygraną w postaci przyborów piśmiennych, zeszytów, modlitewników i różnych zabawek.

W radosnym nastroju i ogólnem zadowoleniu, a równocześnie z wielkim żalem, iż tak krótko trwały kolonie, rozeszły się dzieci do domów.

Wzorową organizację półkolonij przypisać należy pp. Lisowskiej, gospodyni, p. Bosakównie, wychowawczyni, oraz pp. Skierniewskiemu, gospodarzowi Kasy i Kaliwodzie, sekretarzowi Wydziału Lekarskiego.

Dyrekcję Kasy Chorych stanowią: pp. Gustaw Riedel, dyrektor i Dr. Hall Aleksander, lekarz naczelny Kasy.

W Y D Z I A Ł SEJMIKU RADOMSKIEGO RADOM

Organizacja Z. S. na terenie pow. sandomierskiego

W obecnej chwili jest Związek Strzelecki jedną z najsilniejszych organizacji na terenie powiatu Sandomierskiego. Skupia on w swych szeregach tych wszystkich, którzy pragną ofiarować swą pracę dla wzmocnienia sił naszego Państwa. Dziedzina, w której wyłącznie działają Związki Strzeleckie jest przysposobienie wojskowe i wychowanie fizyczne. Na tym odcinku w ostatnim roku dokonała się zupełna ewolucja tak, że w chwili obecnej całokształt prac P. W. i W. F. jest prowadzony tylko i wyłącznie w Związkach Strzeleckich. Rozwój Związków Strzeleckich zwłaszcza w ostatnich latach był wprost imponujący. Jeszcze w roku 1928 było zaledwie 6 oddziałów o liczbie 78 członków, w roku 1929 ośm oddziałów o liczbie 110 członków, w roku 1930 szesnaście oddziałów o liczbie 365 członków, dziś zaś jest już czynnych 32 oddziałów o liczbie 708 członków. Celem poparcia

rozwoju idei strzeleckiej i propagandy zamierzeń Związku Strzeleckiego w społeczeństwie powstało w lutym 1932 r. w Sandomierzu z inicjatywy przewodniczącego Pow. Komitetu P.W. i W.F. Starosty D-ra Polanowskiego oraz Dowódcy 2 P.P. Leg. Pulk. Delevaux Koło Przyjaciół Związku Strzeleckiego liczące w chwili obecnej 148 członków. Młodzież bardzo chętnie garnie się do pracy w Związkach Strzeleckich a zwłaszcza do ćwiczeń o charakterze wojskowym.

Szkolenie Oddziałów jest prowadzone przez Pow. Komendanta P.W. i W.F. por. Rolnego, który zarazem od lat 3 pełni funkcję Powiatowego Komendanta Związku Strzeleckiego. Staraniem Pow. Komitetu P.W. i W.F. urządzono w Sandomierzu wzorowy stadjon sportowy o wymiarach 152x145 m. kosztem około 22.000 zł. łącznie z wzorową strzelnicą małokalibrową znajdującą się w obrębie stadjonu. Ze stadjonu i strzelnicy korzysta młodzież szkolna, organizacje sportowe oraz osoby wojskowe dla treningu. W roku bieżącym na terenie powiatu uzyskało państwowe odznaki sportowe (P.O.S.) ponad 600 osób a prócz tego odbywają się w dalszym ciągu próby o tę tak miłą i zaszczytną odznakę.

Ostatnio do zawodów stają także i kobiety.

Pośród oddziałów Związku Strzeleckiego wyróżnia się Oddział Strzelecki w Koprzywnicy, osadzie leżącej w pobliżu Sandomierza, liczący 120 członków czynnych, całkowicie umundurowanych, który pracę prowadzi bardzo energicznie i osiąga wprost niezwykle wyniki dzięki umiejętnemu kierownictwu prezesa Józefa Chodnikiewicza.

Znaczenie P.W. i W.F. przenika do coraz szerszych warstw społeczeństwa sandomierskiego, które doceniając jego wartość dla obrony Państwa nie szczędzi swego poparcia moralnego i materialnego.

Biała Podlaska

Związek Strzelecki w pow. białskim posiada 30 oddziałów o łącznej liczbie członków około 450 ludzi. Liczba ta z każdym dniem powiększa się, bowiem zarówno postawa moralna, jak również i doskonałe wyniki pracy jedyną Strzelcom coraz więcej uznania i szacunku w społeczeństwie i stawiają ich na czele wszystkich stowarzyszeń sportowych i oddziałów P. W.

Wystawiane do różnych zawodów drużyny i zespoły strzeleckie nie wracają nigdy z próżnymi rękoma, lecz zajmując jedno z czołowych miejsc, powiększają bogatą już kolekcję nagród w formie pucharów, karabinków, statuetek i żetonów.

Oddział biały, licząc tylko na własne siły, podjął w roku bieżącym budowę własnego ośrodka W. F. w Białej Podlaskiej.

Zdobywszy na ten cel wyspę na rz. Krznie o pow. około 1 ha, strzel-

cy własnymi siłami zbudowali tu kąpielisko, przystań dla łodzi, budynek na szatnię, składy sprzętu sport, strzelnicę, oczyścili koryto rzeki z wodorostów, a brzegi wyspy umocnili.

W ten sposób po kilkumiesięcznej pracy bezwartościowy dotąd teren stał się przedmiotem zainteresowania całego miasta, miejscem wypoczynku i ośrodkiem zaprawy sportowej.

Zorganizowana w jesieni r. b. próba o P. O. S. dała w rezultacie ponad 70 zdobytych odznak.

Prezesem Zarządu Powiatowego Z. S. jest sen. Jan Czerwiński, prezesem oddz. bialskiego sekr. sejmiku St. Dębowski, zaś kmtdm. tego oddz. Julian Abramowicz.

Związek Strzelecki cieszy się troskliwą opieką p. Starosty Witolda Skarzyńskiego.

R A D A

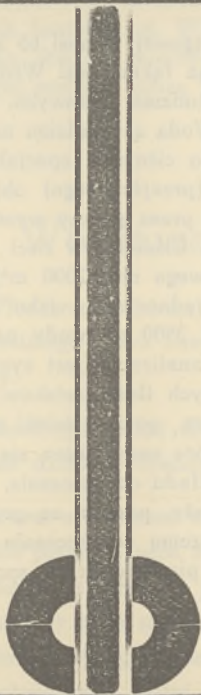
POWIATOWA

ZAMOŚĆ

Krasnystaw

Miasto położone w wojew. Lubelskim, liczy około 10.000 mieszkańców, posiada gimnazjum, szkołę zawodową żeńską, szkołę rolniczą. Rozwinięty jest przemysł garbarski, młynarski, drzewny.

RADA POWIATOWA

KRASNYSTAW

Miejskie wodociągi i kanalizacja w Lublinie

Przedsiębiorstwo p. n. „Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Lublinie” powstało w listopadzie 1929 r. z połączenia dawnych wodociągów, zbudowanych w 1891 r. przez koncesjonariusza A. Weissblata oraz nowych wodociągów i kanalizacji, zbudowanych w latach 1925 — 1928 przez Towarzystwo „Ulen”.

Długość sieci wodociągowej wynosi 65 km. Ujęcie wód o charakterze artezyjskim jest położona na łąkach wsi Wrotków w odl. 3 i pół klm. od miasta i składa się z 8 studzien rurowych, głęb. 50 mtr. o wydajności 10 — 12.000 m³ na dobę. Woda ze studzien może przejść grawitacyjnie lub przy pomocy pomp niskiego ciśnienia specjalnym przewodem zasilającym, do zbiornika żelbetowego (przejściowego) obj. 3750 m³ przy Al. Piłsudskiego, skąd jest pobierana przez pompy wysokiego ciśnienia i tłoczona do sieci rozdzielczej w mieście. Ciśnienie w sieci jest regulowane przy pomocy zbiornika żelaznego (końcowego obj. 2000 m³) w Wieży Ciśnień przy Al. Raclawickiej, który służy jednocześnie jako rezerwuuar dla zapasu wody. Obecnie pompuje się około 3500 m³ wody na dobę. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 48 klm. Kanalizacja jest systemu rozdzielczego. W miarę przejmowania coraz większych ilości ścieków, średnice kanałów z 20 cm. zwiększają się do 25 i 30 cm., poczem ścieki przechodzą do kanałów głównych t. zw. kolektorów, które znów łączą się w jeden główny kanał, odprowadzający ścieki do zakładu oczyszczania. W zakładzie ścieki przechodzą przez piaskownik i kraty, poczem są przepompowane do studni Imhoffa, gdzie podlegają dalszemu oczyszczeniu. Osady ze studzien Imhoffa, po wysuszeniu na złożach piaskowych są sprzedawane rolnikom i ogrodnikom jako nawóz.

Sokołów — Podlaski

Związek Strzelecki na terenie powiatu, poza hufcem szkolnym miejscowego gimnazjum, jest jedyną organizacją na terenie, która uprawia P. W. Oddziały P. W. z własnej inicjatywy są w stadjum reorganizacji w oddziały Z. S. Powiatowy Zw. Strz. liczy obecnie 24 oddziałów. W oddziałach funkcjonuje cały aparat W. O. prowadzony przeważnie przez miejscowe nauczycielstwo z ob. Franciszkiem Tomosem, Inspektorem Szkolnym a zarazem członkiem naszego Kierownictwa Pow., na czele. Rozwój

powolny lecz stały naszego Zw. Strzel. zawdzięczać trzeba przychylnemu stosunkowi władz państwowych i samorządowych, Komitetu Miejscowego W. F. i P. W., kierowanych wytrawną ręką ob. Kazimierza Chylińskiego, Starosty Powiatowego, członka Kierownictwa.

Pomimo trudności finansowych Kierownictwo sprowadziło 60 kompletów umundurowania, zapoczątkowując realizację swej uchwały — umundurować wszystkie Oddziały Z. S.

Należy również wspomnieć o trudnościach tak materialnych jak i technicznych, które jednak Komitet tut. W.F. i P.W. pokonał i w dniu 25.IX b. r. oddał do użytku Stadion Sportowy. Ten świetny wysiłek pozwolił władzom kierowniczym postawić pracę W. F. na właściwym, wysokim poziomie.

Włodawa

Miasto powiatowe Włodawa, położone nad rzeką Bugiem, zajmuje 1486 ha obszaru i w/g ostatniego spisu liczy 8592 osób. Miasto posiada charakter rolniczo-handlowy.

W chwili restytucji Rzeczypospolitej miasto znajdowało się w stanie bardzo zniszczonym, wskutek działań wojennych.

Dziś jest już zabudowane, w znacznej części budynkami murowanymi. W tym czasie miasto uzyskało ponad 60 proc. zabrukowanej przestrzeni jezdni, przy których zostały ułożone chodniki z płyt betonowych, łaźnię miejską, 2 piętrowy budynek szkolny o 36 salach, halę targową na placu rynkowym o 36 sklepach, rzeźnię miejską, ukończoną w 1930 r. w/g ostatnich wymogów sanitarnych i technicznych. Dalej zostały urządzone 4 studnie artezyjskie dla użytku publicznego, oraz został zakupiony dla miejscowej Ochotniczej Straży Pożarnej samochód pogotowia strażackiego z pompą motorową.

Z zabytków m. Włodawa posiada kościół w stylu barocco, zbudowany w 1745 r., synagogę również w tym czasie zbudowaną, sklepy murowane, zbudowane w czworobok z podwórzem wewnątrz dla zajazdu furmanek oraz budynek po klasztorze O. O. Paulinów.

Z działalności Z. S. w pow. włodawskim

Związek Strzelecki rozpoczął swą działalność na terenie pow. włodawskiego w r. 1928.

W początkach swej pracy napotykał na wiele trudności, gdyż ludność nie stykała się dotąd z ideją Z. S. i dużo trzeba było włożyć pracy, żeby ją sobie choć częściowo przyswoiła.

Po przełamaniu pierwszych trudów rozwój Z. S. począł wolno lecz stale zajmować coraz większe tereny, licząc się z tem, że nie ilość lecz jakość ma decydować o wartości organizacji.

Dzisiaj na terenie powiatu istnieje 11 oddziałów, skupiających 275 członków czynnych i przeszło 100 wspierających.

Oddział Z. S. w Ostrowie Siedl. posiada własny „dom strzelecki” większość oddziałów posiada własne urządzone świetlice, inne narazie korzystają z lokalów szkolnych.

Ze względu na mieszaną ludność powiatu, dużo czasu poświęca się wychowaniu obywatelskiemu.

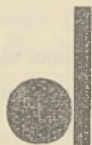
Idąc tą drogą nadal można śmiało powiedzieć, że strzelcy pow. włodawskiego, przykładają cegiełkę do wielkiego gmachu Rzplitej.

O dalszej skutecznej działalności Z. S. świadczą 4 dobrze wyposażone boiska sportowe i 2 strzelnice.

Białystok

Miasto wojewódzkie, jeden z najwybitniejszych w Polsce ośrodków przemysłu włókienniczego, reprezentowanego przez: fabryki wyrobów wełnianych, sukna, wełny sztucznej, pluszu, trykotaży, wstążek, koców, kołder, przedziałnie i tkalnie. W mieście znajdują się ponadto: państw. fabr. wyrobów tytoniowych, browary, młyny, garbarnie, tartaki, odlewnie żelaza, fabr. maszyn rolniczych, chemiczne, cukrów i t. d.

KASA CHORYCH

w BIAŁYMSTOKU

Druskieniki

Miasto i zdrojowisko nad Niemnem, 103 m. nad poz. morza, posiada ponad 1000 mieszkańców. Miasto położone jest na linii kolejowej Grodno — Wilno. Odległość od stacji kolejowej wynosi kilka kilometrów, między miastem a stacją kolejową regularne komunikacje autobusowe. W Druskienikach znajduje się słynny Zakład zdrojowo-kąpielowy, znany ze źródeł radjoczynnych, solankowo-bromowych. Miasto utrzymane jest we wzorowej czystości.

Zdrowisko Druskieniki

POŁOŻENIE I KLIMAT.

Druskienniki leżą w powiecie grodzieńskim, województwie białostockim, w odległości 18 klm. od stacji kolejowej tejże nazwy (na linii kolejowej Warszawa — Wilno), dojazd szosą autobusami i auto-dorożkami.

Położone 103 m. nad poziomem morza, wśród rozległych lasów sosnowych, o glebie suchej, stosunkowo blisko Bałtyku, a w sąsiedztwie większych zbiorników wody (Niemien i kilka jezior), Druskienniki nie wykazują większych wahań zjawisk meteorologicznych i mają klimat ciepły, miernie wilgotny, powietrze zaś bardzo czyste, nasycone wonią żywiczną otaczających lasów iglastych. Czynniki powyższe pozwalają zaliczyć Zdrowisko do szeregu leśnych stacyj klimatycznych, wskazanych zwłaszcza dla chorych z nadmiernie pobudliwym układem nerwowym. Kojący też wpływ wywiera piękno przyrody; Druskienniki są bowiem niezmiernie malowniczo położone na wysokim brzegu majestatycznego Niemna, u ujścia Rotniczanki, wartko pędzącej swe fale uroczym wąwozem, i nad pięknym jeziorem Druskonie.

Poszczególne wille toną w ogrodach o bujnej roślinności, wyróżniającej się wielką ilością rozmaitych odmian krzewów i drzew liściastych. Czyni to z Druskienik piękną oazę wśród ciągnących się na niezmiernej przestrzeni wysokopiennych lasów sosnowych.

Kryją te lasy urocze zakątki, — więc pagórkami okolone „Panieńskie oczy”, dziką kotlinę Rajgrodu i dalsze. pełne czaru jeziora: Grutę, Iłgis i Łot.

BOGACTWA NATURALNE: RADJOCZYNNE SOLANKI I BOROWINA.

Podstawą sławy leczniczej Druskienik stały się tryskające źródła solankowe. Od 100 lat już zgórą są stosowane z powodzeniem druskienickie solanki do kąpieli i picia.

Nowy okres w rozwoju zdrojowiska rozpoczyna pomysły ukończe-

nie wiosną 1931 r. pierwszego w Druskienikach głębokiego wiercenia. Litry solanki z nowego źródła daje ponad 57 gramów suchej pozostałości przeważnie chlorku sodu, zawiera również jod i brom w stosunkowo dużych ilościach. Z litra solanki poprzednio uzyskiwano około 10 gr. suchej pozostałości.

Obserwacja nad działaniem druskienickich kąpielí solankowych wykazała występowanie silnych odczynów, zarówno ogólnych, jak i miejscowych.

Używana do wewnątrz solanka druskienicka ze źródła położonego nad Niemnem, składem swym chemicznym jest najbardziej zbliżona do źródła „Rakoczy” w Kissingen.

Przyjmowana jest w postaci naturalnej, ogrzanej, lub gazowanej. Działanie jej polega na wzmożeniu czynności wydzielniczych żołądka i trzustki.

Dalszem bogactwem Druskienik są obfite pokłady doskonałej borowiny. Sprowadzana z odległości paru kilometrów i ułożona w specjalnych szopach podlega przez czas dłuższy działaniu powietrza, a przed użyciem jest sproszkowywana w młynkach, mechanicznie przesiewana i ogrzewana z solanką. Stosuje się do kąpielí ogólnych i częściowych (t. zw. fasonów) oraz nasiadowych. Poza tem ogrzewana borowina bez solanki używa się w odpowiednim opakowaniu do okładów.

Borowina druskienicka ma ustaloną już sławę i w działaniu nie ustępuje najlepszym borowinom zagranicznym.

ZAKŁAD KĄPIELOWY.

Zakład kąpielowy stoi na poziomie współczesnych wymagań balneotechnicznych. Na sezon 1932 r. został gruntownie odremontowany, zaopatrzone w urządzenia wentylacyjne i centralnego ogrzewania, ogółem zajmuje około 140 sal i łazienek.

Mieszczą się w zakładzie:

Oddziały kąpielí solankowych dla dorosłych I i II klasy.

Specjalny oddział kąpielí dla dzieci o 12 wannach, z oddzielnem wejściem, poczekalnią i odpoczywalnią.

Dwa oddziały kąpielí borowinowych, oddzielne dla mężczyzn i kobiet, zaopatrzone w specjalne kabiny do rozbierania, umożliwiające dłuższy wypoczynek po kąpielí i ewentualne zastosowanie kocowania.

Przy każdym z oddziałów znajdują się odrębne kabiny do kąpielí borowinowych częściowych. W osobnym oddziale stosowane są okłady borowinowe w pojedynczych kabinach.

Oddział kąpielí kwasowęglowych na solance nasycanej przy pomocy dużego saturatora.

Kąpiele kwasowęglowe, zwyczajne, tlenowe, piaskowe.

Gabinety do irygacji solanką. Irygacje podczas kąpieli w wannie na specjalnym aparacie.

Przepłukiwanie jelit w kąpeli przy pomocy odpowiedniego aparatu (zabieg Brosh'a).

Oddziały wodolecznicze oddzielne dla mężczyzn i kobiet, każdy zaopatrzone w katedrę natryskową Winternitza, wanny do półkąpeli i kabiny do kocowania.

Ponadto istnieje specjalna sala natrysków systemu dr. Żniniewicza.

Oddział elektroleczniczy posiada diatermię, pantostat, wannę elektryczną, kąpiel czterokomorową, lampę kwarcową, lampy Landeckera i Minina, Pelwiterm i szafki elektryczne.

Inhalatorjum zaopatrzone jest w sale do wziewań ogólnych solankowych, suchych i wilgotnych, solankowo-aromatycznych, oraz inhalacyj indywidualnych z aparatami o subtelnym rozpylaniu, firmy Inhabad i odrębnie umieszczonymi aparatami typu druskienickiego.

ZAKŁAD LECZNICZEGO STOSOWANIA SŁOŃCA, POWIETRZA I RUCHU IM. DR. E. LEWICKEJ.

Jedną ze specjalności Druskienik, nadającą im cechę odrębną, są kąpiele słoneczno-powietrzne, zorganizowane z zastosowaniem ćwiczeń gimnastycznych. Na sezon bieżący oprócz natrysków oba tereny zaopatrzone zostają w baseny pływakie.

Kąpiele słoneczno-powietrzne zajmują dwa duże tereny dla pań i panów, kompletnie izolowane. Są to planowane celowo, piaszczyste, południowe zbocza wzgórz, porośnięte lasem sosnowym. Wyróżnia je kolejność plaż o dużym nasłonecznieniu oraz trawników, zacienionych przez zgrupowanie drzew.

Stosowane tam są naświetlania oraz nagrzewania słońcem i kąpiel powietrzna. Ze sposobu prowadzenia podkreślić należy stopniowanie naświetlań oraz stałą kontrolę lekarską nad odczynem ustroju na bodźce tak świetlne, jak i termiczne. Ruch przytem jest możliwie indywidualizowany.

Lekarzom Zakładu pomagają asystenci i fachowi instruktorzy do ćwiczeń fizycznych oraz sportu. Zakład wyposażony jest w liczne przyrządy lekarskie i gimnastyczne, specjalne pomieszczenia do badań lekarskich i rozbieralnie.

Poza wykorzystaniem bodźców klimatycznych, do zasobów neutralnych Druskienik należą: kąpiele kaskadowe w Rotniczance o zmiennej sile spadowej.

GRODNO

Miasto powiatowe, 164 m. nad poziom. morza, liczy około 40.000 mieszkańców. Posiada 2 gimnazja państwowe, 4 gimnazja prywatne, 2 seminarja nauczycielskie, szkołę handlową, 2 szkoły rzemiosł, szkołę zawodową żeńską, szkołę handlową doksztalającą, 12 szkół powszechnych, teatr, 2 muzea. W Grodnie znajduje się państw. fabr. wyrobów tytoniowych, browary, fabryka wódek, likierów, fabryka maszyn, tartaki, cegielnie, garbarnie, młyny i t. d. Na czele miasta stoi Prezydent O. B R I E N de L A C Y

KASA CHORYCH

W G R O D N I E

Majątki Jana Księcia Druckiego Lubeckiego

Na obszarze miasta Grodna ciekawym terenem gospodarczym są majątki będące własnością Jana Księcia Druckiego Lubeckiego: Poniemuń, Druck, Stanisławów, Pyszki, Bala. Miejscowości te otaczają pierścieniem miasto od strony północy, od rzeki Niemen w Poniemuniu do Niemna w Bali, zamykając w ten sposób kolano rzeczne o wybitnych walorach krajobrazowych, powstałych dzięki głębokiej rzeźbie koryta rzeki. Na terenie majątku Pyszki, położonego tuż nad brzegiem rzeki Niemen, obszar około 400 ha, porośnięty pięknym lasem sosnowym, zabudowany został letniskami zawierającymi ponad 50 pokoi mieszkalnych. Ponadto na wymienionych terenach znajdują się zakłady przemysłowe tegoż właściciela, a mianowicie duże parowe cegielnie, produkujące około 12.000.000 sztuk cegły rocznie (cegłę ręczną, maszynową, zendrówkę i trocinówkę), tartak o 2 gatrach, fabryka kafli produkująca pierwszorzędnej jakości kafle berlińskie i kwadratele, białopolewane i niepolewane, deseniowe i gotowe piecyki przenośne. Na terenie folwarku Druck położone są duże szkółki drzew owocowych, przystosowane do atmosfery okolicznych województw oraz plantacje warzyw i nasion roślin pastewnych. Wymienione gospodarstwo rolne zostało odznaczone na II-ich Targach Północnych w Wilnie w 1930 r. Dyplomem Uznania (Grand Prix) i wytwarza następujące produkty: jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie, agrest, porzeczki, truskawki, rabarbar, maliny, szparagi, kalafiory, kapustę zwykłą i włoską, brukselkę i pomidory. Tamże prowadzona jest chlewnia zarodowa wielkiej białej rasy angielskiej. Dalej na terenach leżących w okolicy miasta Grodna prowadzona jest racjonalna parcelacja budowlana z przeznaczeniem dzięki różnorodności terenów na osiedla mieszkalne i letniskowe. Zainteresowanym wysyła się na żądanie broszurę szczegółowo omawiającą tereny parcelacyjne.

Katalogi opisowe dotyczące produkcji wyliczonych przedsiębiorstw wysyła się gratis i franco.

Zarząd interesów mieści się w Grodnie przy ul. Orzeszkowej 24, telefon Nr. 19 i 41.

WYDZIAŁ POWIATOWY

SEJMIKU ŁOMŻYŃSKIEGO

ŁOMŻA

KASA CHORYCH w ŁOMŻY

KOMISARZ ZARZĄDZAJĄCY

STANISŁAW RAWSKI

IZBA RZEMIEŚLNICZA

w WILNIE

**OKRĘGOWY ZWIĄZEK KAS CHORYCH
w WARSZAWIE**

— EKSPOZYTURA w WILNIE —

Z. S. w pow. Oszmiańskim woj. wileńskie

Związek Strzelecki jest najlepszą szkołą, przygotowującą całe zastępy młodzieży do twórczej pracy w państwie i do wydatnej obrony kraju. Jeżeli tak wielkie znaczenie ma strzelec w całej Polsce, to tem większe znaczenie na kresach. Tu Strzelec w czasie pokoju jest obrońcą i krzewicielem kultury polskiej, tu jest w masach przedstawicielem ideału państwowości polskiej, tu jest opoką, o którą rozbijają się szkodliwe dla nas i zgubne prądy idące ze Wschodu.

Powiat Oszmiański, wierny tradycjom polskości, który przelewał krew w czasie powstań (rzeź oszmiańska) i w czasie ostatniej wojny bolszewickiej, stanął może jeden z pierwszych po wojnie do przygotowania kadr obrony w pierwszej formie jako Z. B. K., na gruzach, którego powstaje Związek Strzelecki. Jednym z pierwszych organizatorów Z. S. na terenie powiatu był nauczyciel ob. Stanisław Dobosz, obecny poseł na Sejm Rzeczypospolitej, który nie szczędząc trudów i pracy położył podwaliny bytu Z. S. na terenie tutejszym. Śladem jego poszło nauczycielstwo powiatu, oraz nieliczne jednostki z innych sfer. Rok 1924 jest datą historyczną dla nas na terenie powiatu, jako początek ruchu Strzeleckiego, a oddziały: Oszmiański, Soły i Żuprany stały się pierwszymi zwiastunami idei strzeleckiej. Stopniowo zajmowano wszystkie gminy. Ostatnią gminę Kucewicką zajęto dopiero w roku 1931. Niezapomnianą pamięć po sobie zostawili byli czołowi: pracownicy strzelca, poza wymienionym już ob. Doboszem Stanisławem, ob. Prezes Stoszko Mieczysław, ob. Szczerbicki, ob. Jakimko i ob. Drews.

Obecnie rozwija się strzelec bardzo dobrze pod kierownictwem ob. Szczerbickiego Edwarda, jako prezesa powiatu Z. S. (Inspektor szkolny na pow. oszmiański), obyw. Kenecznego Jana — jako vice - prezesa (kierownik 7 kl. publ. szk. powszech. w Oszmianie), ob. powiatowego Z. S. Korolkiwicz Czesława — jako komendanta powiatowego Z. S., przy wydatnej współpracy całego Zarządu Powiatowego Z. S. i Oficerów Z. S. przy Komendzie Powiatowej Z. S. Stan obecny na terenie wynosi 641 ludzi podzielonych na 8 kompanji i 2 samodzielne plutony Z. S., 32 oddziały męskie i 1 żeński. Prace w oddziałach prowadzi się w trzech kierunkach: t. zn. wychowanie obywatelskie, P. W. i W. F. i częściowo Przystosowanie Rolnicze.

Sport strzelecki i jego propaganda jest na terenie powiatu wyłącznie w rękach członków Z. S. Rozwój zdobycia odznaki strzeleckiej ilustruje poniższa tabelka:

rok 1930 II klasy — 2	III kl. — 6
„ 1931 II klasy — 2	III kl. — 87
„ 1932 II klasy — 8	III kl. — 74
<hr/>	
Razem II kl. 12	III kl. — 157.
Państwowych odznak sportowych uzyskano 123.	

Oszmiana

Miasto powiatowe w wojew. wileńskim, liczy ponad 6.000 mieszkańców. Dość uprzemysłowione, posiada fabr. drożdży, wódek, garbarnie, młyny, tartaki. Miasto dba pieczołowicie o rozwój organizacji strzeleckiej.

Gniewkowo

Miasto znajduje się w powiecie inowrocławskim, liczy około 4.000 mieszkańców. Posiada wodociągi, elekrownię, rzeźnię. Na czele miasta stoi burmistrz Antoni Pyka, oficer rezerwy, wkładający wiele pracy w przysposobienie młodzieży na polu wychowania fizycznego.

Wójtostwo Obwodu

Inowrocław — Wschód

Powiat Inowrocław

WOJ. POZNAŃSKIE

Wójt Oźmina

KASA CHORYCH W BYDGOSZCZY

≡≡≡ DYREKTOR INŻ. LUDWIK ZAWADZKI

Janowiec

Miasto w powiecie Żnińskim w woj. Poznańskim. Posiada szkołę rolniczą i szkołę gospodarstwa domowego. W mieście znajduje się: cementownia, garbarnia, cegielnia parowa, młyn parowy. Miastu władarzy burmistrz Wiktor Łuczak, wkładający wiele energii w pomyślny rozwój miasta tak na polu gospodarczym jak i wychowania fizycznego.

**WÓJTOSTWO
O B W O D U
GNIEWKOWO**

POWIAT INOWROCŁAW

Wójtostwo na obwód Janowiec

JANOWIEC

W O J. P O Z N A Ń S K I E

J A R O C I N

Miasto położone w woj. Poznańskim. Siedziba Sądu Grodzkiego. Liczy ponad 7.000 mieszkańców. Miasto posiada gimnazjum, szkołę zawodową dokształcającą. Przemysł reprezentowany jest przez: cegielnię, młyn, garbarnię, fabr. maszyn i narzędzi rolniczych, mebli, papy dachowej itd.

Godność burmistrza piastuje od szeregu lat kpt. rez. Edmund Rogalski, wkładający dużo starań i energii w prace nad wychowaniem fizycznym i obywatelskim młodzieży jarocińskiej.

WÓJTOSTWO OBWODU

K O R O N O W O

POWIAT BYDGOSZCZ

OPALENICA

Województwo Poznańskie

Związek Strzelecki, Oddział Opalenica został zorganizowany przez ob. Sawickiego Wacława — dyrektora fabryki motocyklów w Opalenicy w dniu 3 marca 1929 r.

W dniu tym wybrało zebranie organizacyjne w ilości 40 uczestników następujący zarząd: 1) dyr. Sawicki prezes, 2) Burdajewicz Edmund sekretarz, 3) skarbnik Kołodziej. W roku organizacyjnym odbyło się jeszcze 7 zebrań plenarnych i 2 zebrania nadzwyczajne — plenarne.

W dniu 5.I. 30 r. odbyło się zebranie walne i wybrano zarząd: na prezesa ponownie dyr. Sawickiego, na sekretarza Müllera Jana, na skarbnika Maja Franc. W roku 1930 odbyło się 8 zebrań plenarnych, odegrano sztukę teatralną p. t. „Chrapanie z rozkazu” oraz urządzono zebranie towarzyskie.

W dniu 8.II. 1931 odbyło się walne zebranie. Na prezesa wybrano dyr. Sawickiego, na zast. burmistrza Dudę Andrzeja oraz Wacława Krawca, na sekretarza Müllera Jana, na skarbnika Rękosiewicza Hipolita. W roku 1931 odbyło się 6 zebrań. Na początku roku było 52 członków, przy końcu — 73. W roku tym urządzono dwa przedstawienia teatralne p. t. „Więzień Magdeburgski” i „Jak kapral Szczapa wykiwał śmierć”. Potem brał Oddział Strzelecki udział w dniu 15.8. 31 w otwarciu świetlicy w Bukówcu, dnia 10.9.31. w otwarciu świetlicy w Wąsowie. Dnia 23.V. 31 w święcie P. W. w Grodzisku, Dnia 28.VI.31. brała udział drużyna w marszu Mirosławskim — Poznań — Września, gdzie otrzymała 10 miejsce.

W dniu 27.X.31. brał cały Oddział Strzelecki udział w apelu w Grodzisku. W roku tym odbyły się 3 zebrania.

W dniu 20.II. 32 odbyło się walne zebranie, na którym wybrano następujący zarząd: Duda Andrzej prezes, zast. Krawiec Wacław, sekretarz Siwiński Jan, skarbnik Rękosiewicz Hipolit, bibliotekarz Hendrykowski Edmund. W roku bieżącym odbyły się 4 zebrania, jedno przedstawienie amatorskie t. j. „Bilecik Miłosny”. Oddział posiada własną świetlicę oraz własną bibliotekę składającą się z 72 tomów

Obecnym komendantem oddziału jest obyw. Hendrykowski Edmund. Członków posiada Oddział obecnie 74.

Wójtostwo Obwodu Opalenickiego OPALENICA

Województwo Poznańskie
Wójt ŚLEDZIKOWSKI

WYDZIAŁ POWIATOWY

O S T R Ó W
WIELKOPOLSKA

Rakoniewice woj. Poznańskie

Miasto Rakoniewice — dawniej Polski Freystad — powołane zostało do rządu miast przywilejem erekcyjnym Króla Jana Kazimierza z d. 24.2. 1662 r.

Miasto położone jest przy szlaku kolei państwowej Poznań — Wolsztyn. Posiada 2.100 mieszkańców. Ważniejsze przedsiębiorstwa miejskie: gazownia i Kom. Kasa Oszczędności, okazalsze budowle: kościół katolicki, zbór ewangelicki i szkoła powszechna. Majątek miasta — bez majątku Kasy Oszczędności — wynosi ca. 600.000 zł.

Na czele miasta stoi od 1920 r. burmistrz Leon Śniatecki, odznaczony „Srebrnym Krzyżem Zasługi”. Członkami Magistratu są: p. p. Stanisław Szymański, przemysłowiec, oficer rezerwy i Oskar Plaum, mistrz kominiarski. Burmistrz Śniatecki jest założycielem i prezesem Oddziału Związku Strzeleckiego, honorowym członkiem Bractwa Kurkowego, członkiem Wydziału i Sejmiku Powiatowego.

Po powstaniu państwa polskiego postawiło miasto piękny pomnik ku czci poległych bohaterów z 1918-19, stadjon i strzelnicę wojskową — 200 mtr. — dla W. F. i P. W., strażnicę dla straży pożarnej, w której równocześnie mieści się założona przez burmistrza Śniateckiego Czytelnia Ludowa i świetlica Związku Strzeleckiego im. ks. Biskupa Bandurskiego.

Związek Strzelecki w Wielichowie woj. Poznańskim

W dniu 29 kwietnia 1931 r. przybył do Wielichowa ówczesny komendant powiatowy P.W. i W.F. p. kpt. Stanaszek z 55 pp., urzędujący w Śmiglu, celem założenia tutaj oddziału Związku Strzeleckiego. Poprzednio konferował już z kilku obywatelami celem przygotowania prac i zwołania sympatyków Związku. Na zebranie inauguracyjne w dniu 29 kwietnia 1931 r. przybyło około 40 osób, z których, po poinformowaniu ich o celu zwołania ich, o Związku Strzeleckim, jego historii i zadaniach, zapisało się na członków 32 obywateli. Oddział był więc zawiązany i wybrano pierwszy Zarząd w składzie: prezes ob. Lipowicz Antoni, sekretarz Kaczmarek Seweryn, skarbnik Majchrzak Aleksy, komendant Górecki Franciszek, referent oświatowy Bartosiewicz Stanisław. Zarząd ten też do dnia dzisiejszego jest bez zmiany, jedynie komendantem jest obecnie ob. podchor. Lewandowski Edmund, a referentem oświatowym, ob. Świątek Adam.

Wielichowo, miasteczko, mające prawo miejskie od 503 lat, nadane mu przez Władysława Jagiełłę, miało wiele trudności w pracy dla idei strzeleckiej. Obecnie jednak oddział liczy 42 członków - obywateli, którzy w pełni rozumieją cele i zadania Związku i pilnie pracują dla P.W. i W.F.

Urządzono obchody uroczyste święta Niepodległości, imienin Marszałka Piłsudskiego, 3 Maja, oraz uczczono specjalnym obchodem zasługi ś. p. ks. biskupa Bandurskiego.

Od marca r. ub. ma oddział tut. swą świetlicę, najętą i opłacaną regularnie, w domu p. Fórmanowiczowej, przy rynku w Wielichowie. W świetlicy zbierają się obywatele zimą codziennie, by w obecności wielu obywateli wymieniać zdanie w aktualnych kwestjach, zabawiać się grą towarzyską i przysłuchiwać się referatom o P.W. i W.F. Odbývają się także lekcje śpiewu, których udziela ob. Polcyn.

Oddział bierze udział w strzelaniu o puchar wędrowny, który też w r. 1931 został zdobyty. Bardzo dużo pracy w rozwój młodzieży i obywatelstwa na polu państwowotwórczym wkłada pełen zapału i energii burmistrz Tomczak.

WYDZIAŁ

POWIATOWY

WRZEŚNIA

wojew. POZNAŃSKIE

Wójtostwo Obwodu Złotniki - Kujawskie

Powiat Inowrocław
Wójt Gączarzewicz

Wójtostwo Obwodu Żnińskiego

POWIAT ŻNIN

W e j h e r o w o

Miasto Wejherowo położone na wysokości 47 m. n. p. m. w wojew. Pomorskiem, na linii kolejowej Gdańsk, Gdynia, Strzebielino, jest stolicą Kaszub.

Założył je w pierwszej połowie XVII stulecia Jakób Wejher, wojewoda Malborski, wykonawca woli i wierny towarzysz Władysława IV w jego wyprawach wojennych i planach bałtyckich. Jakób Wejher między in-

nymi przyczynił się do zwycięstwa pod Smoleńskiem, był strażnikiem polskiego wybrzeża i opiekunem floty polskiej i pod względem kultury dla północnego zakątka wielkie położył zasługi.

Wejherowo, liczące 13000 mieszkańców, jest letniskiem, do którego w miesiącach letnich jeżdżą coraz więcej gości. Letnicy po 10 dniowym pobycie w Wejherowie w sezonie letnim korzystają z ulg kolejowych. Pomieszczenie letnicy znaleźć mogą w dogodnych hotelach i mieszkaniach prywatnych po cenach przystępnych.

Pięknem swem położeniem w dolinie rzeki „Reda“ między górzystymi lasami, w których tuż pod miastem w parku znajduje się 26 kaplic ufundowanych przez założyciela Wejhera i stanowiących sławną Kalwarię Wejherowską, miasto Wejherowo zachwyca przyjezdnych turystów i letników. Słynie ono z rok rocznie odbywających się tu odpustów, sprowadzających doń tysiączne rzesze pątników z całych Kaszub na Kalwarię.

Uroczą swą okolicą Wejherowo stanowi część tak zwanej „Szwajcarii Kaszubskiej“, której stolicę — Kartuzy — łatwo osiągnąć można dzięki wygodnej komunikacji autobusowej i kolejowej. Bardzo koczystnem swem położeniem Wejherowo umożliwia też przebywającym w swych murach codziennie korzystanie z kąpeli na otwartem morzu przez dojazd do Gdyni (30 minutowa podróż koleją) lub do uroczą położonego Orłowa, oraz codzienny pobyt we wszystkich miejscowościach kąpielowych na całym półwyspie Hel. Do przyjemności tego rodzaju, zaliczyć należy jeszcze nader sympatyczny pobyt w najdalej na zachodnio-północnym szlaku granicy Rzeczypospolitej, położonej miejscowości nadbrzeżnej, Karwji, z prześliczną plażą morską, dokąd komunikację utrzymuje autobus miejski.

Z niewielu zabytków przeszłości Wejherowa wymienić wypada tylko kościół O. O. Reformatorów (Poklasztorny) jako piękną budowlę barokową, kryjącą pod posadzką marmurową naw bocznych grobowce Wejherów. Ściany wewnętrzne tegoż kościoła zdobią 4 większe obrazy szkoły południowo-włoskiej. Poza tem na szczególną uwagę zasługują niektóre kaplice Kalwarji, stylowo i architektonicznie ładnie wykonane. Najważniejsza z nich to kaplica Krzyża Św. położona na pięknem lesistem wzniesieniu, z ołtarzem marmurowym i 3 krzyżami, stanowiącymi grupę ukrzyżowania Chrystusa, których cudownie wykonane figury są dziełem długoletniej pracy artystycznej ojca Franciszkanów „Juniperusa“.

Z nowoczesnych budowli zasługuje na uwagę gmach Starostwa, Ratusz i Seminarjum Nauczycielskie, wykonane w stylu neorenesansowym.

Na przyjezdnych Wejherowo miłe czyni wrażenie swoją czystością, całkowicie uporządkowanymi ulicami, z których niektóre toną wprost w zieleni, pięknymi willami i ładnymi zabudowaniami.

Wejherowo posiada wszelkie nowoczesne zakłady użyteczności pu-

blicznej, jak gazownię, elektrownię, wodociągi, kanalizację, rzeźnię z maszyną chłodniczą i wytwórnią lodu sztucznego. Powierzchnia lasu wzgl. parku miejskiego wynosi 263 ha. Poza tem Wejherowo okolone jest obszernymi lasami państwowymi i prywatnymi.

W Wejherowie znajdują się następujące zakłady naukowe: Gimnazjum męskie, państwowe, Gimnazjum żeńskie — prywatne — Seminarjum Nauczycielskie, Szkoła dla głuchoniemych i 7-mio klasowa Szkoła powszechna, — męska i żeńska — zarazem doksztalająca szkoła zawodowa.

Wymienić należy jeszcze obszerne Krajowe Zakłady Opieki Społecznej, w których mieści się Zakład Psychiatryczny i Szkoła Głuchoniemych, oraz stacjonowany w Wejherowie od roku 1931 garnizon wojskowy.

KASA CHORYCH

w Chrzanowie

DYR. L O T E C Z K A

L u b o m l

Miasto powiatowe Luboml, założone przez Króla Jagiełłę w XIV wieku, liczy 4.300 mieszkańców. Miasto posiada własną rzeźnię, elektrownię i nowowytbudowany gmach, w którym mieści się remiza strażacka i szkoła.

Bóbrka, woj. Lwowskie

Miasto powiatowe, siedziba Sądu Grodzkiego. Posiada około 5.000 mieszkańców. Bóbrka leży na linii kolejowej Lwów—Chodorów. Prócz Starostwa i Magistratu mieszczą się w mieście nast. urzędy: Komenda pow. P. P., Urząd Skarbowy podatków i opłat, Kasa Skarbowa, Urząd Katastralny, Inspektorat Szkolny.

Rada Powiatowa

Brzozów

Województwo

Lwowskie

Chodorów

Na skrzyżowaniu się dwóch ważnych linii kolejowych: lwowsko - czer-niowieckiej i stryjsko - tarnopolskiej, w samym prawie środku między Lwo-wem a Stanisławowem, wśród uroczego Opola nad rozlewną rzeką Boberką—leży dzisiejsze miasto Chodorów. Gród to dziś nawskroś nowożytny, znany w Polsce nietylko jako ważny węzeł kolejowy, ale również jako pięknie roz-wijające się ognisko przemysłu i handlu, wzrastające szybko w ludność

bogactwo, za czym idzie już dziś intensywniejsze promieniowanie kultury polskiej tego ośrodka na okoliczne wsie i miasteczka.

Doniedawna Chodorów był nieznacznym miasteczkiem, zamieszkałym przez ubogich rolników — mieszczan, niższych funkcjonariuszy kolejowych i drobnych kupców — dziś zwłaszcza od ostatnich lat 20-tu wzrósł w potęgę, zmienił swój wygląd zupełnie, stanął ze swym 8-mio tysięcznym zaludnieniem w rzędzie większych miast o wybitnych tendencjach rozwojowych w każdej dziedzinie życia gospodarczego i społecznego i o pięknym wyglądzie zewnętrznym.

Wystarczy porównać cyfry zaludnienia dwu ostatnich spisów ludności, aby sobie uprzytomnić, że niewiele tylko miast w Polsce, w najlepszych nawet znajdujących się warunkach, może poszczycić się tak szybkim rozwojem, jaki przypadł w udziale temu miastu. I tak w r. 1921 liczy Chodorów 4286 mieszkańców, a już w dziesięć lat później ma ich 7683. Przyrost więc wynosi prawie 100 proc. Wedle narodowości Polaków jest 3975 tj. 52 proc., Rusinów 1620 tj. 21 proc., Żydów 2088 tj. 27 proc.

Uśpione za rządów zaborczych nie mogło rozwinąć się mimo posiadania tak ważnego węzła kolejowego i dopiero wybudowanie cukrowni zbudowało miasto do nowego bujniejszego życia a wskrzeszenie Niepodległej Rzplitej stało się dlań zaraniem lepszej przyszłości.

Miasto jest siedzibą parafii obu obrządków, kahału, Sądu powiatowego, Urzędu pocztowego, Powiatowego Związku BBWR., posiada piękny gmach szkolny, w którym mieszczą się 2 szkoły powszechne: męska (768 uczniów) i żeńska (730 uczenic), trzyletnia Szkoła przemysłowo - rzemieślnicza, Szkoła Zawodowa, 3-klasowa Szkoła Handlowa żeńska oraz pełne Gimnazjum im. Artura Grottgera (120 uczniów i uczenic) stworzone przez ludzi dobrej woli, skupionych w „Towarzystwie przyw. gimnazjum im. Artura Grottgera”. Przy ul. Mickiewicza wznosi się bardzo piękny gmach „Sokoła”, ognisko życia narodowego miasta. Doskonale prosperują przedsiębiorstwa miejskie: elektrownia i rzeźnia.

Powiat Dolina

Powiat Dolina należy do tych powiatów, w których idea strzelecka ma już za sobą poważne tradycje.

W południowej części powiatu rozgrywały się boje legionowe a pozostałe mogiły legionistów świadczą o wielkich zmaganiach o wolność i niepodległość Polski.

Do najstarszych oddziałów na terenie tut. powiatu należy oddział w Dolinie. Założony w r. 1927. Później powstały oddziały w Bolechowie,

Broszniowie, Perehińsku, Weldzirzu, Zakli, Niagrynie, Ludwikówce, Witwicy, Turzy Wielkiej, Rypnem, Lisowicach, Roźniatowie, Swaryczowie i Roztoczkach. Oddziały wykazują znaczną tężyznę i z każdym rokiem rosną w siłę dzięki coraz to większemu zainteresowaniu społeczeństwa.

Ogólna liczba ćwiczących strzelców wynosi w powiecie 316, odznakę sportową strzelecką uzyskało 110 strzelców, odznakę państwową 85.

W życiu społecznym biorą udział prawie wszyscy strzelcy. Świetlic jest w powiecie 14. Pracę oświatową prowadzi wyłącznie nauczycielstwo szkół powszechnych pod przewodnictwem ob. Eugenjusza Kowaliszyna, inspektora szkół. Powiatowy Zarząd Związku Strzeleckiego często lustruje oddziały, zwracając szczególniejszą uwagę na wyrobienie tężyzny fizycznej. Oddziały biorą udział w rozmaitych zawodach.

Teatr strzelecki budzi się do życia przede wszystkim w Dolinie, Wygodzie, Broszniowie i Bolechowie. Chóry strzeleckie prowadzone są przede wszystkim w Dolinie, Bolechowie, Wygodzie.

W ostatnim roku odbyło się 225 pogadanek strzeleckich w oddziałach, odegrano 18 sztuk teatralnych, urządzono szereg zebrań towarzyskich. Oprócz tego rozwija się w oddziałach przysposobienie rolne, prowadzone przez ob. Szostkiewicza.

Komendantem Powiatowym jest ob. Pawłowski, inżynier.

Referentem Powiat. Wych. obyw. jest ob. Kowaliszyn, inspektor szkolny.

Sekretarzem Powiatowego Zw. Strzel. jest ob. Łoza.

Przysposobienie rolne prowadzi ob. Szostkiewicz — referent rolny.

Kapitan Naróg prowadzi dział przysposobienia wojskowego.

Szczególniejszą opieką otacza oddziały strzeleckie obecny Prezes Powiat. Zarządu Związku Strzeleckiego, p. Brzostyński, który jest duszą oddany sprawie strzeleckiej, a który dokłada wszelkich starań, by wielka idea strzelecka wniknęła w każdy dom polski, by każdy Polak był strzelcom i spełnił wielki obowiązek, jaki nakłada na każdego Polaka obecna chwila.

Intenzywnie pracują oddziały w Dolinie, Wygodzie, Roźniatowie i Ludwikówce.

W pracy strzeleckiej biorą udział również urzędnicy państwowi.

Okoliczne firmy drzewne Glesingerów w Broszniowie, Silwinia w Wygodzie i tartaki państwowe w Bolechowie i Broszniowie spieszą z pomocą oddziałom strzeleckim.

Na polu przysposobienia wojskowego daje się widzieć z każdym rokiem znaczny postęp a zawdzięczyć to należy ofiarnej pracy p. kapitana Naroga.

Rada Powiatowa Drohobycz

Kasa Chorych w Drohobyczu

Centrala przy ul. Solnej 2, posiada oddziały administracyjne w Borysławiu, Samborze i Turce nad Stryjem, pododdziały administracyjne w Schodnicy i Starym Samborze.

Kasowe ośrodki lecznicze: Borynia, Borysław, Chyrów, Drohobycz, Felsztyn, Lutowiska, Łąka, Medenice, Mrażnica, Podbuż, Sambor, Schodnica, Stary Sambor, Stebnik, Strzyżki - Topolnica, Truskawiec (w sezonie) i Tustanowice.

Własny szpital na 50 łóżek w Drohobyczu przy ul. Mickiewicza.

Lekarzy internistów 32, lekarzy stomatologów 5, ginekologów i akušerów 3, pedjatrów 2, laryngologów 1, chemików 1, techników dentystycznych 5, techników terapii 1, aptekarzy 15, urzędników administracyjnych 79, pomocników lekarskich 28, kontrolerów chorych 8, kontrolerów pracodawców 7, służby niższej 49.

Dyrektorem Kasy jest p. dr. Ryszard Sztukel.

Powiatowy Komitet W. F. i P. W. w Gródku Jagiellońskim, woj. Lwowskie

Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przystosobienia Wojskowego w Gródku Jagiellońskim (Województwo Lwowskie), pozostający pod przewodnictwem Starosty gródeckiego P. Franciszka Frączkowskiego—rozwinął od szeregu lat bardzo intensywne i owocne działanie na terenie powiatu gródeckiego.

Organizacyjnie Powiatowy Komitet obejmuje: *Prezydjum Komitetu* (w skład którego obok przewodniczącego wchodzi Zastępca przewodniczącego i sekr. Mr. Kazimierz Bodnar, zastępca Starosty gródeckiego, intendent P. Marcin Zalewski i Powiatowy Komendant P. W. Kp. Józef Smagowicz) — *Wydział Wykonawczy* (w skład którego obok członków Prezydjum wchodzi: p. Stanisław Maruszczak jako Kier. Sekcji WF. i PW., p. Wacław Kohman jako kier. Sekcji adm.-gosp., p. Michał Kulczycki, insp. szkół pow. jako kier. Sekcji Wych. Społ. i prop. i Mjr. Atanazy Albert Makowski jako Kmdt Garnizonu — oraz Ogólne Zebranie Powiat. Komitetu WF. i PW. w skład którego ponadto wchodzi 13 członków Powiat. Komit. oraz 17 uczestników; w tem w charakterze członków względnie uczestników następujące organizacje: Związek Oficerów Rezerwy, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, T-wo Szkoły Ludowej, T-wo Gimnazjum, Sokół i Oddział Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Powiat gródecki liczy obecnie 26 Oddziałów P. W. w tem 24 Oddziałów Związku Strzeleckiego, pozostających pod Komendą kpt. Józefa Smagowicza, jako Powiat. Komendanta P. W. oraz kilku podoficerów instrukcyjnych.

Staraniem Powiatowego Komitetu WF. i PW. dokonano w ubiegłych dwóch latach — budowy i urządzenia Stadjonu PW., Zakładu kąpielowego (Pływalni) P. W. na stawie gródeckim i Strzelnicy Małokalibrowej P. W. w Gródku Jagiellońskim.

Dzięki stałej i celowej akcji propagandowej i organizacyjnej w powiecie — cele i żądania akcji wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego — jak również i idea strzelecka — znalazły w społeczeństwie polskiem powiatu, pełne zrozumienie — czego jednym z dowodów jest bardzo znaczne zainteresowanie się i udział społeczeństwa w corocznie urządzanem Powiatowem Świątku Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Gródku Jagiellońskim.

Powiat Jarosławski

Powiat Jarosławski, położony w północno-zachodniej części województwa, przecięty przez środek rzeką Sanem, obejmuje przestrzeń około 132.000 ha i posiada charakter rolniczy.

Pod względem gleby powiat przedstawia się niejednolicie. W północnej części dominują piaski, w południowej lössy.

Powiat stanowi równinę, w południowej części nieco pagórkowatą. Stolica powiatu, miasto Jarosław, leży na wysokości 280 m.

Według spisu z r. 1931 powiat liczy około 146.000 ludności, co oznacza przyrost w ostatnich 10 latach około 11.000. Większość ludności stano-

wią Polacy (66 proc.) na następnych miejscach znajdują się Rusini (28,6 proc.), oraz Żydzi (5,2 proc.).

Pod względem administracyjnym powiat dzieli się na 106 gmin wiejskich oraz 3 miejskie: Jarosław, Radymno i Sieniawa.

Dróg bitych posiada powiat 380 klm., przeważnie w niezłym stanie, gruntowych zaś ok. 200 klm.

Szkół posiada powiat 119, zakładów opieki społecznej 25. Wychowanie Fizyczne i Przystosowanie wojskowe koncentruje się w 48 oddziałach Zw. Strzeleckiego oraz w licznych oddziałach przystosowania wojskowego.

Na terenie powiatu istnieje 70 straży ogniowych.

Starostą powiatowym jest p. Henryk Wąs, ur. w r. 1896 w Krakowie, absolwent Uniw. Jagiellońskiego oraz Akademii Handlowej, b. starosta odolanowski, jarociński, wadowicki, na obecnym stanowisku pozostający od r. 1931. Za zasługi, położone w Legionach, odznaczony Krzyżem Walecznych, w ostatnich czasach zaś Złotym Krzyżem Krzyżem Zasługi.

Prezesem Zarządu Powiatu Z. S. jest ob. Wł. Gawęł, Wiceprezesami: ob. Z. Tyralski i H. Asłanowicz, referentem oświatowym: ob. M. Bem, skarbnikiem: ob. Z. Kurek, sekretarzem: ob. A. Strauss, Komendantem powiatu: ob. L. Tatomir, kpt. rez.

Powiat Jaworowski

Woj. Lwowskie

Na terenie pow. Jaworowskiego, jest 20 oddziałów Zw. Strzeleckiego, żeńskich i męskich, liczących 350 członków ćwiczących. Prezesem Z. S., jest zast. starosty Jaworowskiego ob. Kazimierz Sługocki, Komendantem pow. ob. prof. Franciszek Kuciel, por. rez. Komendantką oddz. żeńskich jest ob. Janina Szewcówna.

R A D A

P O W I A T O W A

K O L B U S Z O W S K A

KOLBUSZOWA

R A D A
POWIATOWA

K R O S N O

Kasa Chorych

w Krośnie

Powiat Leski

Ze wszystkich podkarpackich powiatów największy powiat leski rozsiadł się poważnie w dorzeczu górnego Sanu i Strwiąża, oparłszy się szeroko na karpackim łańcuchu od południa, gdzie na straży tej Ziemiicy stanęły takie masywy niebosiężne jak: Tarnica 1348 m., Wielka Rewka 1303, Mała Rewka 1269 m., Papartna 1193 m., Łopiennik 1069 m., i wiele innych.

Cały zresztą teren powiatu przerżnięty jest łańcuchami gór, poprzecznymi i podłużnymi, dochodzącymi do 1000 metrów ponad poziom morza, a pagórki i wyniosłości 600 metrowe w północnej części powiatu też się dumnie panoszą, bo zdobne są zielenią lasów, czego niektórym olbrzymom, stojącym na straży granicy polsko - czeskiej brak; hojna natura wyposażyła je innym pięknem, bo pokryła nagie szczyty puszystym, szmaragdowym dywanem połonin, przetkanym mnogością kwiatów wonnych, ziół, gdzie nierzadko spotkać można królewskiego zwierza Beskidu, karpackiego jelenia, beztrosko pasącego się wśród soczystych traw połoninowych.

W dolinach gór i pagórków srebrzą się płynące rzeki, strumienie i potoki, szemrząc i pieniać się po progach i zawałach kamiennych.

Szczególnie śliczną drogę wybrał sobie San i dopływ jego Sołinka, które tworzą na przełomach terenowych prześliczne pejzaże i malownicze partje dolin, przewyższające pięknem i swoistym urokiem tak bardzo reklamowane prowansalskie czy nadreńskie miejscowości.

Lasy, zajmujące w powiecie przestrzeń 70,433 ha, przeważnie świerkowe, jodłowe i bukowe, stanowią podstawę gospodarstwa tutejszej ludności, przytem odgrywają ważną rolę w kształtowaniu się klimatu, który jest bardzo łagodny, co szczególnie w lecie wybitnie się zaznacza. Nieprzebyte bory karpackie dają schronienie wszelakiej zwierzynie, wśród której nie brak i niedźwiedzi, wilków, dzików, żbików i rysiów. Tu odbywają się gody i turnieje królewskiego, najwspanialszego jelenia karpackiego, ściągającego się w większe grupy na połoniny i kniejowe łączki, w myśl odwiecznych praw przyrody. Tu wilki polują swym tatarskim sposobem na bezbronne łanie, późną jesienią i zimą zagony swe ciągnąc przez lasy i parowy, a piękne lisy z futrem oszronionem, borsuki poważnie i wiecznie zamyślane, wieściorki zalotnice, gromadki trwożliwych sarn i drapieżce mniejsze jak kuny, tchórze, łasice, gronostaje i łasice łaskie też w dużych ilościach zapełniają lasy i zarośla.

Z ptactwa cietrzewie, jarząbki, kuropatwy, zimorodki, czarne bociany, czaple, jastrzębie i orły biorą w swe władanie przestworza i ozywiają swem kwileniem głusze leśne.

Strumienie i potoki obfitują w pstrągi strumieniowe, w dużych ilościach, szczególnie w dopływach górnego Sanu; w Strwiążu zaś i Sanie liczne jelce, brzanki, sumy, szczupaki i węgorze przemykają po kamiennych progach rzek w pogoni za karmą dość tu skapą.

Mnogość rób sprzyja rabusiom rzeczonym, wydrom, które w przybrzeżnych terenach rzek i strumieni włóczą się, uprawiając swój proceder szkodnika.

Lasy, zajmujące większą część powierzchni powiatu stanowią doskonałe podłoże dla bogactwa grzybów, szczególnie borowików i trufli, jakoś-

cią swą sławnych i zagranicą; zbieranie ich dać może amatorom najwyższą skalę zadowolenia, zwłaszcza, że mnogość jagód wszelakich, a zwłaszcza poziomek, może przy grzybobraniu krzepić zmęczonych poszukiwaczy.

Duża ilość pasiek dostarcza kuracyjnego miodu wysokogórskiego, sprzedawanego po bajecznie niskich cenach, o smaku wybornym aromatycznych ziół górskich, z których nektar skrzętne pszczołki znoszą niestrudzenie dla pożytku ludzkiego.

Te wysokie wartości geograficzne i przyrodnicze czynią z powiatu obiekt godny ze wszech miar widzenia. Dogodne drogi państwowe ułatwiają zwiedzenie tych pięknych okolic, przecinając ze wschodu północną część powiatu ku zachodowi i z Leska ku połudn:owi poprzez Baligród, do najpiękniejszej miejscowości powiatu Cisnej, pozwalając te precudne okolice zwiedzić przy pomocy komunikacji autobusowej.

Droga powiatowa też w dobrym stanie prowadząca z Uherzec do Bóbrki, najpiękniejszą doliną tam położoną, na zboczu górskich masywów, u stóp których wije się wstęgą Sanu, umożliwia dotarcie do pełnej swoistego uroku partji środkowej powiatu; przedłużenie tej drogi aż do Rajskiego, ośrodka naftowego, zamierza w tym roku budować wydział powiatowy.

Cały powiat poprzecinany jest siecią dróg powiatowych i gminnych, w możliwym stanie, tak, że ruch turystyczny nie napotyka na trudności komunikacyjne.

Linje kolejowe normalnotorowe: Chyrów — Zagórz — Stróże, Zagórz — Łupków, wąskotorowa: Łupków — Cisna, nadto komunikacja autobusowa: Ustrzyki — Lesko — Sanok i Łukawica — Lesko — Baligród — Cisna, obsługują sprawnie turystów i licznych letników, szukających odpoczynku i przyjemności w tutejszym powiecie.

Mając na uwadze te niezwykle wartości klimatyczne i przyrodnicze garną się do tutejszego powiatu coraz większe gromady letników i turystów, coraz częściej przybywają tu w okresie wakacyjnym obozy harcerskie i przysposobienia wojskowego, kolonie wakacyjne i kursy wychowania fizycznego z całej Polski, wynosząc stąd po kilkutygodniowym pobycie moc przyspożonego zdrowia i zapas sił do pracy w ciężkich warunkach, a nadewszystko przywiązanie gorące do tej przepięknej ziemi, wyposażonej przez naturę tak hojnie w bogactwa przyrodzone.

Rozwojowi obozów letnich sprzyja życzliwość władz szkolnych, które w rozumieniu ważnej roli, jaką spełniają obozy letnie dla zdrowia młodzieży, chętnie użyczają szkół na pomieszczenie zespołów i grup obozowych.

Miłośnicy piękna przyrody, turyści, myśliwi, wędkarze, uczeni przyrodnicy, a wreszcie letnicy znajdują w powiecie leskim niezwykle bogate rodzajowe wartości.

Przedewszystkiem dla letników powiat leski jest prawdziwym Eldoradem wypoczynkowym, z powodu położenia terenowego i klimatu w lecie łagodnego, dzięki ogromnym obszarom leśnym na zboczach gór i pagórków. Mnóstwo strumieni i potoków stwarza możliwość kąpeli ożywczych w czystej, jak lza wodzie a wysokogórskie słońce darzące bronzem tych, którzy ciała swe poddają upojnym działaniom życiodajnego słońca, dają szukającym prawdziwego wytchnienia możliwość spędzenia urlopu w nader korzystnych dla zdrowia warunkach.

Strugi i potoki, stanowiące dorzecza górnego Sanu i Strwiąża, obfitujące w potrafi strumieniowe mogą dać wiele emocji i przyjemności miłośnikom sportu wędkarskiego, towarzysze z pod znaku Św. Huberta natomiast znajdą na terenie tutejszego powiatu wszelaką zwierzynę łowną w nieprzebranych kniejach karpackich. Równych rykowiśk jelenich, jak w leskim powiecie, trudno znaleźć w Karpatach, a wyprawy myśliwskie w te okolice, hrabiów i książąt czeskich i niemieckich w jesiennej porze, są najlepszym tego dowodem. Sławę swoją wyrobioną mają także miejscowości jak Cisna, Wetlina, Smerek, Kalnica, Strubowiska, Ustrzyki górne, Nasiczne, Berehy Górne, Wołosate, Jabłonki i cały szereg innych mniei znacznych. Słynne polowania na dziki odbywają się w Olszanicy u inż. Juścińskiego, prezesa O. P. R., a odyńce padające tam na rozkładzie zdumiewają swymi rozmiarami.

To też, kto raz powiat ten odwiedził, wraca doń skwapliwie przy pierwszej nadarżającej się sposobności, bo oczy łakną tych cudnych widoków, a całe jestestwo rwie się do tego zakątka Polski, w którym skupiły się takie wartości prawdziwego piękna natury, gdzie i ciało i duch pokrzepić się może, skarby nieocenione rozłącza w powiecie lato i upojna złota jesień, kiedy bogactwo barw pejzażu przesłaniają lekkie koronki mgły, tonującej blaski szczodrych promieni słonecznych. A kiedy śnieg okryje swym puchowym płaszczem matkę ziemię, tuląc ją troskliwie przed lutyim wichrem, niosącym dreszcze, zmienia się obraz powiatu, lecz nic nie traci ze swego piękna, bo roziskrzone promieniami słońca faliste przestrzenie, pociągające nieskalaną bielą, budzą zachwył każdego, kto odczuwa piękno przyrody.

A narciarzowi śmieją się oczy i serce radością wzbiera, kiedy stanąwszy pewnie na deskach narciarskich, następnie w przesłicznych zjazdach poohłania dziesiątki kilometrów wzdłuż i wszereż przez powiat, zostawiając za sobą kłęby pyłu śnieżnego, rozpraszanego siłą prądu.

A zjazdy przesłiczne i rozmaite pozwalają i zawodnikom narciarskim i skoczkom i początkującym raczkującym, względnie „kropkującym“, znaleźć dla siebie odpowiednie szlaki śnieżne, na których użyją do woli przy-

jemności różnorodzajowych. A kiedy dotrze się do Cisny, miejscowości klimatycznej 550 m. ponad poziom morza leżącej, to zjazdy na południowych stokach pozwalają w dniu pogodne na kąpiele słoneczne w czasie jazdy, tak silnie bowiem operuje słońce już wysokogórskie.

Silnie rozwijający się tu ruch narciarski sprawił, że we wsi Myczkowie amator—Strzelec, zabrawszy się do wyrobu nart, doprowadził do wartościowej produkcji, dziś prawie niedoścignionej, co stwierdza przyznana mu na konkursie w Warszawie pierwsza nagroda i moc zamówień z całej Polski.

A i regiony powietrzne leskie też nie znają równych sobie w Polsce, co stwierdził nasz najmłodszy sport, a raczej najbardziej nowoczesny, szybownictwo, lotnictwo szybowcowe, które uznało teren powiatu leskiego za najbardziej odpowiedni dla siebie, znajdując w Beżmichowej Górnej i Ustjanowej podobno najidealniejsze warunki do wlotów, kształcające od szeregu lat gromady adeptów szybownictwa.

Jak widać z tego krótkiego zestawienia wartości powiatu leskiego, musi on być uznany za niezwykle piękny i godny widzenia. Duża ilość dworów, urządzając pensjonaty w sezonie letnim, umożliwia korzystanie z tego Eldorada letniskowego w kulturalnych warunkach i gromadzi letników rokrocznie liczniejszych. Specjalnie urządzone i przepięknie położone pensjonaty znajdują się w Cisnej, Olszanicy, Średniej Wsi, Myczkowie, Wańkowej, Jabłonkach, Dzwiniaczu, i Strwiążyku.

Dwór w Olszanicy, inż. Juścińskiego Bohdana, urządza i w porze zimowej pensjonat dla amatorów piękna zimowego, przysposabiając moc rozrywek u siebie, w tak zwanym olszanickim zimowisku.

Jeżeli weźmie się pod uwagę i tę okoliczność, że za te wszystkie cuda płaci się bajecznie niskie ceny, to można być pewnym takiego niebawem napływu amatorów leskich piękności i latem i zimą, że rozbudowa miejsc letniskowych nie nadąży temu wzmożonemu napływowi.

W należytem zrozumieniu korzyści jaki ruch letniskowy może przynieść, obywatelstwo tutejszego powiatu, buduje szereg pomieszczeń w pięknych miejscowościach, a dla zachęty do rozbudowy miejsc letniskowych ofiarowuje rozmaitym instytucjom wartościowe parcele pod budowę pensjonatów i domów wypoczynkowych.

Ostatnio Pan Maksymiljan Backenroth, właściciel Cisny, wyraził chęć odstąpienia bezpłatnie dużej parceli budowlanej w prześlicznym miejscu w Cisnie, pod budowę pensjonatu dla któregokolwiek Zrzeszenia urzędniczego.

Lwów — Targi Wschodnie

Ledwie przebrzmiały ostatnie strzały wojny bolszewickiej a już zabrało się kresowe miasto Lwów do pracy twórczej na polu gospodarki pokojowej. Z wczesną wiosną 1921 r. ukończył się Komitet Organizacyjny I. Targów Wschodnich we Lwowie. Na czele tej instytucji stanął jako prezes Komitetu Wykonawczego p. Marjan Turski, a w skład pierwszej dyrekcji weszli: inicjator Targów Wschodnich, p. Henryk Grosman i p. Mr. Zbigniew Orzechowski, świeżo zdemobilizowany rotmistrz Wojsk Polskich.

Dnia 25 września 1921 r. nastąpiło otwarcie I. Targów Wschodnich na t. zw. Placu Powystawowym obok Parku Kilińskiego, na którym stanął w isticie amerykańskim tempie szereg pięknych pawilonów wystawowych. Poza przemysłem zagranicznym wziął udział w tych Targach cały przemysł odrodzonej Polski i pierwszy raz dowiedział się obywatel Państwa Polskiego co w Polsce jest wytwarzane i zobaczył z wielkiem zdziwieniem, że wszystko, co mu bądźto w gospodarstwie domowym, bądźto w jego warsztacie pracy jest potrzebne, jest w kraju fabrykowane. To była pierwsza główna i pozytywna zasługa instytucji Targów Wschodnich.

Dalszym celem tej instytucji było nawiązanie stosunków handlowych między zachodem i wschodem Europy i danie możliwości zetknięcia się producenta Zachodniej Europy z kupcem ze Wschodu we Lwowie. Tem samym przywrócono miastu Lwów znaczenie emporjum handlowego z wieków średnich.

Zgóry jednak byli inicjatorowie na to przygotowani, że aż do unormowania się stosunków z Rosją Sowiecką pośrednictwo to z Rosją będzie znikome, i że instytucja Targów Wschodnich osiągnie swój cel dopiero po nastaniu normalnych stosunków handlowych między Europą a Rosją Bolszewicką.

Dalszym hasłem Targów Wschodnich było nawiązanie stosunków handlowych między Bałtykiem a Morzem Czarnym i w tym kierunku mogą Targi Wschodnie poszczycić się już dzisiaj powolną realizacją swoich planów, gdyż na Targach Wschodnich spotykają się kupcy duńscy, szwedcy i innych państw nadbałtyckich z Rumunją, Turcją, Persją, Egiptem etc.

Już przez 12 lat odbywają się rokrocznie Międzynarodowe Targi Wschodnie we Lwowie i ściągają zawsze do Lwowa na ten okres przemysłowców i kupców z całej Europy. Rokrocznie też bierze udział w Targach Wschodnich około 20 obcych państw, reprezentowanych przez kilkanaście firm a stanowiących od 13 procent do zgorą 29 procent ogółu wystawców. Największy rozwój Targów Wschodnich jako instytucji międzynarodowej

został osiągnięty w 1928 r., w którym na ogólną liczbę 1.602 wystawców było 470 firm zagranicznych.

Od 1929 r. na skutek ogólnego kryzysu gospodarczego nastąpił silny spadek w cyfrach corocznych wystawców na Targach Wschodnich, tak, iż w 1932 r. miały Targi Wschodnie już tylko 1.047 wystawców a 139 zagranicznych. Mimo tego jednak żywotność Targów Wschodnich uwydatnia się dopiero przy porównaniu z innymi targami międzynarodowymi w Europie, i w tem porównaniu dopiero widzimy, że z pomiędzy wszystkich targów europejskich powstałych po wojnie, najmniej stosunkowo odbiła się obecna konjunktura na Targach Wschodnich, wskutek czego przesunęły się one dzisiaj na przodujące miejsce wśród targów Europy.

Przeszedłszy krótko historję i rozwój Targów Wschodnich musimy w konkluzji podkreślić mnogość i różnorodność zjawisk, składających się na tę organizację, które świadczą o wielostronności działalności Targów Wschodnich, ogarniającej rozległe pola pracy na rozmaitych odcinkach życia gospodarczego. Mobilizując w okresie powszechnej depresji aktywne i żywotne placówki do skutecznej walki z defetyzmem, były one dokumentem woli i siły przetrwania. To też władze i zarząd Targów Wschodnich spotkały się po ostatniej kampanji z uznaniem sfer rządowych i gospodarczych za to, że mimo piętrzących się trudności wytrwały mężnie na stanowisku, a przez organizację dwunastej kampanji dały wyraz optymizmowi gospodarczemu, oraz przyczyniły się do złagodzenia obecnego przesilenia.

Kasa Chorych we Lwowie

Obejmuje swą działalnością powiaty lwowski, bóbrski, jaworowski, rudecki, gródecki i miasto Lwów. Ma swą siedzibę we Lwowie — ul. Brajerowska 8 i Szpitalna 1.

Instytucja posiada oddziały administracyjne w Bóbrce, Gródku Jagiellońskim, Jaworowie. Ambulatorja lekarskie mieszczą się we Lwowie przy ul. Królowej Jadwigi l. 4, Tatarskiej l. 12, Fredry l. 2, Brajerowskiej l. 8. Zakład ortopedyczny i instytut zanderski — ul. Batorego 38. Nadto prowincjonalne ambulatorja w Gródku Jagiellońskim, Lubieniu, Janowie, Magierowie, Rudkach, Komarnie, Bóbrce, Chodorowie, Wybranówce, Strzeliskach Nowych, Brzozdowcach, Jaworowie, Krakowcu, Wielkich Oczach

Własne Sanatorja dla ubezpieczonych wszystkich Kas Chorych w Polsce:

- a) we Lwowie, przy ul. Kurkowej l. 31,
- b) lecznica mineralno-siarczana w Szkle.

OKRĘGOWY

ZWIĄZEK

KAS
CHORYCH

WE LWOWIE

Ł a ń c u t

Miasto powiatowe, siedziba Sądu Grodzkiego. Liczy ponad 7.000 mieszkańców, położone jest na linii kolejowej Rzeszów — Przeworsk. W mieście znajdują się następujące Urzędy: Starostwo, Urząd miejski, Komenda pow. P. P., Urząd Skarbowy podatków i opłat, Urząd Kontroli Skarbowej, Kasa Skarbowa, Urząd Katastralny, Inspektorat Szkolny, Wydział powiatowy. Miasto posiada gimnazjum, seminarjum nuczycielskie, szkołę zawodową do kształcąca.

**Zakład Pensyjny
dla
Funkcjonariuszy
WE LWOWIE, PIEKARSKA 1-c**

O l e s z y c e

Miasteczko w powiecie lubaczowskim w wojew. lwowskim, liczy ponad 3.000 mieszkańców. Posiada garbarnie, młyny, tartaki. Targi odbywają się co środy na konie, bydło i produkty rolne.

W Y D Z I A Ł

P O W I A T O W Y

P R Z E M Y S K I

PRZEMYŚL

Przemysł

W ostatnim okresie przedwojennym społeczeństwo i młodzież przemyska przyczyniała się do rozwoju myśli niepodległej, przez tajne organizacje wychowania narodowego, oświatę wśród ludu i organizacje sokole, skautowe, wojskowe i strzeleckie. W roku 1914 oddziały strzelców wyruszyły z Przemysła pod sztandary Józefa Piłsudskiego.

U schyłku wojny światowej, w roku 1917 — Legioniści Piłsudskiego zostali w Przemysłu rozbrojeni i internowani. Społeczeństwo polskie jednak, przy pomocy kolejarzy, całe transporty legionistów wyprawiało do Królestwa. Dwory okoliczne również zatrudniały ich, jako rzekomo poddanych rosyjskich, aż do przewrotu i upadku Austrii.

W roku 1918 młodzież przemyska, bez względu na poglądy polityczne, broniła dzielnie Przemysła i ziemi przemyskiej, dając nowe dowody bohaterstwa przodków. Nie powodowała się wyłącznie lokalnymi względami, lecz poszła pomóc siostrzycy — Ziemi lwowskiej i przyczyniła się do odzyskania Lwowa i całych grodów Czerwieńskich, nie szczczędając krwi i trudów. Kpt. inż. Leon Kazubski, główny organizator Wojska Polskiego na Zaszaniu, — Generał Julian Stachiewicz, dowódca odsieczy w dniu 10 listopada 1918 r. — a później generał Iwaszkiewicz Wacław — zapisali się złotemi zgłoskami w żywej historii Przemysła.

W dobie obecnej praca wychowania narodowego w Ziemi Przemyskiej rozwija się skutecznie. Przyczyniają się do tego P. W. i W. F. oraz Związek Harcerstwa Polskiego. Ogółem ćwiczy w P. W. i W. F. w obecnej chwili 1155 osób, z czego Związek Strzelecki liczy 507-u ćwiczących. Powiat posiada wzorowy okręgowy ośrodek wychowania fizycznego z halą sportową, jedną z najpiękniejszych w Polsce, licznymi boiskami i strzelnicami.

W związku harcerskim w hufcu męskim ćwiczy 344 harcerzy, w 11

drużynach i 43 zastępach, pod komendą Stanisława Łyczkowskiego, zaś w hufcu żeńskim 100 harcerek, w 3 drużynach, pod kierunkiem nauczycielek. W hufcu męskim ćwiczą harcerze od 8 do 24 lat, ze szkół powszechnych, średnich i rzemieślniczych, zaś w żeńskim od 14 do 18 lat ze szkół średnich. Harcerze oprócz ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw na swoich boiskach, urządzają wycieczki krajoznawcze i uczestniczą na kursach w obozach letnich P. W. i W. F.

Kasa Chorych w Przemyślu

Szkic działalności po scaleniu

Formalne przyłączenie nowych jednostek administracyjnych do b. Powiatowej Kasy Chorych w Przemyślu w związku z rozporządzeniem scaleniowym nastąpiło z dniem 1 stycznia 1932 r. Do b. Powiatowej Kasy Chorych w Przemyślu jako siedziby Kasy zreorganizowanej przyłączone zostały b. Powiatowe Kasy Chorych w Jarosławiu i Mościskach obejmujące swą działalnością obszary odnośnych powiatów. W wyniku prac reorganizacyjnych opracowany został „Schemat organizacyjny Kasy Chorych w Przemyślu”, który zatwierdzony został reskryptem Głównego Urzędu Ubezpieczeń w Warszawie dnia 5 grudnia 1931. Zawiera on normy organizacyjne nowej Kasy i reguluje stosunek Oddziałów do Centrali. Ponadto otrzymała Kasa reskryptem Ministra Pracy i Opieki Społecznej Nr. 2170/UIII, nowy „Statut Kasy Chorych w Przemyślu” obowiązujący od 1-go stycznia 1932.

Siedzibą Centrali jest Przemyśl (ul. Grottgera 4). Kasa posiada dwa Oddziały administracyjne o pełnym zakresie działania w Jarosławiu i Mościskach i jeden Oddział o półpełnym zakresie działania w Dobromilu. Pod względem leczniczym dzieli się Kasa na 4 Obwody lecznicze, obejmujące zasięgiem swej działalności powiaty administracyjne z siedzibami w Przemyślu, Jarosławiu, Mościskach i Dobromilu. Na czele tych Obwodów stoją lekarze obwodowi. Obwody lecznicze w miastach podzielone są na rejony lekarskie z lekarzami rejonowymi (domowymi) na czele. W powiecie czynny jest szereg ośrodków leczniczych (punktów lekarskich) a m. w Dubiecku, Niżankowicach, Medyce, Birczy, Nowem Mieście (Gdeszyce), Starzawie - Krościenku, Sądowej Wiszni, Krukienicach, Radymnie, Pruchniku i Sieniawie. Kierownictwo ogólne nad całokształtem lecznictwa ma lekarz naczelny Kasy Chorych, urzędujący w Centrali.

Kasa Chorych w Przemyślu posiada własną aptekę.

Pod względem ilości ubezpieczonych należy Kasa do Kas średniego typu (strefa II w projekcie przepisów służbowych). Ogólna ilość członków

obowiązkowo ubezpieczonych wynosiła z dniem 1-go października 1932 — 23.398, liczba członków rodzin — 20.011, miesięczny przypis składek — 136.794.76 zł. nadwyżka bilansowa zł. 274.221.20.

Komisarzem Zarządzającym Kasą Chorych jest p. Kazimierz Pilarz, Dyrektorem Kasy b. Komisarz p. Henryk Zins, lekarzem naczelnym p. Dr. Michał Słonecki.

Rada Powiatowa

M O Ś C I S K A

WOJ. LWOWSKIE

Kasa Chorych w Rzeszowie

Konto P. K. O. Nr. 59886, tel. 112.

Siedziba Dyrekcji Kasy Chorych znajduje się w Rzeszowie, Plac Wolności im. Marszałka Piłsudskiego.

Działalność Kasy rozciąga się na powiaty: Rzeszów, Tarnobrzeg, Nisko, Przeworsk, Łańcut i Kolbuszowa.

Kasa liczy około 18.000 ubezpieczonych członków i posiada cztery oddziały administracyjne a to: w Tarnobrzegu, Przeworsku, Łańcucie i Kolbuszowej, które mieszczą się we własnych budynkach, oraz 24 ośrodków leczniczych w poszczególnych miastach i miasteczkach.

Kasa jest typu rolniczego.

R A D A

POWIATOWA

PRZEWORSKA

PRZEWORSK

Wydział Powiatowy

RAWA RUSKA

Kasa Chorych

W RAWIE RUSKIEJ

Dyrektor Dr. GRUBER

Powiat Rzeszowski Na terenie powia-
tu Rzeszowskiego:
49 Oddziałów Związku Strzeleckiego

S a m b o r

Miasto Sambor, założone w r. 1390 przez Spytka z Melsztyna, z prawem magdeburskiem, położone w Małopolsce środkowej (Województwo Lwowskie) jest siedzibą wszystkich władz prowincjonalnych, szkół średnich męskich i żeńskich, ogólnie kształcących i zawodowych. Miasto to, pięknie rozbudowane nad Dniestrem wśród parków i ogrodów, ma węzeł kolejowy do wszystkich większych miast wojewódzkich Małopolski, posiada doskonały klimat podgórski, kąpiele rzeczne i plażę, tańsze niż gdzieindziej środki żywności.

Liczne stowarzyszenia społeczne posiadają w Samborze swoje centrale, skąd też pracą promieniują nie tylko na samborski, ale także i na okoliczne powiaty.

Świetnie zorganizowany jest tutaj Związek Strzelecki, który zarówno w Samborze jak i w powiecie rozwija się nadzwyczaj pomyślnie, skupiając w swych kilkudziesięciu męskich i żeńskich oddziałach zarówno młodzież, jak i niemal całe społeczeństwo polskie powiatu.

G M I N A
S K O Ł O S Z Ó W
p o w . J A R O S Ł A W

ma 3.200 ludn., w tem $\frac{1}{3}$ narodowości polskiej.
Kierownikiem tymcz. Zarządu Gm., jest Karol Torba.

W i n n i k i

Miasteczko w powiecie lwowskim, liczące około 4.000 mieszkańców — leży na linii kolejowej Lwów — Potutory. Posiada Urząd miejski, Sąd grodzki. Znane jest ze swych jarmarków, które odbywają się 3 razy do roku, mianowicie: 2/7, 14/9 i 8/10. W Winnikach znajduje się Fabryka wyrobów tytoniowych, wyrobów drzewnych, młyny. Winniki są płucami pobliskiego Lwowa. Niewielka odległość (7 klm.), doskonałe warunki terenowe i klimatyczne umożliwiają mieszkańcom Lwowa spędzenie lata w przepięknie położonych Winnikach.

R A D A

POWIATOWA

CZORTKÓW

Kasa Chorych w Czortkowie

Kasa Chorych w Czortkowie istnieje od roku 1922, jako Powiatowa Kasa Chorych w Czortkowie do czasu jej reorganizacji t. j. do 31.XII. 1931 r. Na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28 września 1932 r. w sprawie reorganizacji Kas Chorych D. U. R. P. Nr 94. poz. 724 obejmuje swą działalnością powiaty: czortkowski, borszczowski, buczacki, kopyczyński i zaleszczycki.

Komisarz zarządzający: Józef Małski.

Dyrektor: Władysław Macek.

Lekarz naczelny: Dr. Eugenjusz Piotrowski.

Ubezpieczonych w Kasie: 18000.

Uprawnionych do świadczeń: 35000.

Na całym obszarze swej działalności zatrudnia Kasa 36 lekarzy, którzy pracują częściowo w ambulatorjach Kasy w Czortkowie, Borszczowicach, Buczaczu, Kopyczyńcach, Zaleszczykach i Jagielnicy, oraz przyjmują chorych w 28 punktach lekarskich.

Kasa posiada dobrze wyposażony Zakład Fizykalnego Leczenia.

Również posiada Kasa własne nieruchomości w Czortkowie, Buczaczu i Kopyczyńcach.

Związek Strzelecki

na terenie powiatu Kopyczyńce

1) Związek Strzelecki na terenie powiatu Kopyczyńce istnieje od roku 1926 — lecz z powodu napotykanym trudności oraz nieufności z jaką się odnosiła ludność miejscowa do Zw. Strzel. (ludność mieszana, zaledwie 35 procent Polaków), praca Zw. Strzel. nie mogła się rozwijać.

Dopiero od roku 1930, kiedy na czele powiatu stanęli ludzie energiczni i ideowi — praca odrazu została wprowadzona na właściwe tory — czego dowodem jest:

Stan członków Zw. Strzel. w roku 1926 220,

Stan członków Zw. Strzel. w roku 1932 900, z tego 700 ćwiczących.

W dziedzinie wychowania obywatelskiego prace skierowano na dobrą drogę — tak, że obecnie w każdym oddziale Z. S. pracują ref. wych. obyw. (nauczycielowie) według wytycznych otrzymywanych zgóry.

Zw. Strzelecki bierze czynny, a nawet przodujący udział we wszystkich obchodach i uroczystościach narodowych i państwowych.

2) Przesposobienie rolne w ramach Z. S. obejmuje 27 oddziałów w powiecie — pracą kieruje ref. powiatowy.

3) Praca kobiet: Istnieją na terenie powiatu 3 oddziały żeńskie Z. S., ponadto kobiety są członkiniami Tow. Przyjaciół Zw. Strzeleckiego.

4) Wyszkolenie sanitarne obejmuje pokazy i zajęcia dla oddziałów żeńskich z dziedziny ratownictwa oraz higieny — prowadzone przez ref. sanitarnego.

5) Wyszkolenie przeciwgazowe: prowadzone w oddziałach według programów p. w. ponadto przeprowadzono cały szereg kursów, na których przeszkolono 120 członków Zw. Strzel.

6) Życie świetlicowe: Świetlice obecnie w zupełności spełniają swe zadanie, gdyż całe życie oddziałów koncentruje się w świetlicach. Na terenie powiatu uruchomiono 12 świetlic oraz 4 radjoodbiorniki. W świetlicach urządzane są przedstawienia amatorskie oraz zabawy, które zyskały sobie duże uznanie u społeczeństwa, które obecnie ustosunkowało się dość życzliwie, widząc osiągnięte wyniki.

Ponadto przez umiejętnie przeprowadzoną propagandę sportu i strzelectwa, w szczególności przez urządzenie częstych zawodów strzeleckich publicznych, do których stawali i nieczłonkowie, ilość członków staje się z każdym dniem większa.

R A D A

POWIATOWA

SKAŁAT

Kasa Chorych w Tarnopolu

Kasa Chorych w Tarnopolu obejmuje działalnością swą sześć powiatów administracyjnych, a to: tarnopolski, brzeżański, podhajecki, skałacki, trembowelski i zbarazki.

Przeciętny stan ubezpieczonych w roku 1932 wynosi 19600 członków oraz 16800 członków rodzin.

Przypis składek w roku 1932 wynosi przeciętnie zł. 97590.— miesięcznie.

W każdym mieście powiatowem posiada Kasa własne ambulatorja, wyposażone we wszystkie konieczne urządzenia lecznicze, zaś w Centrali w Tarnopolu posiada 5 gabinetów specjalistycznych, kompletne urządzenia fizykoterapeutyczne oraz pracownię bakterjologiczno-chemiczną.

Prócz tego posiada Kasa we wszystkich powiatach odpowiednią ilość punktów lekarskich, gdzie lekarze przyjmują chorych w swoich prywatnych gabinetach lekarskich.

W całym okręgu zatrudnionych jest 44 lekarzy, oraz 9 sił pomocni-czo-lekarskich.

W ambulatorjach kasowych zgłosiło się w roku 1932 przeciętnie 10120 osób miesięcznie, zaś wizyt lekarskich u obłożnie chorych w domu było przeciętnie 800 miesięcznie.

Do szpitali skierowano miesięcznie przeciętnie 182 osób, zaś do sanatoriów i uzdrowisk wysłano w ciągu 1932 roku 93 osób.

Zasiłków pieniężnych wypłacono ubezpieczonym przeciętnie 13320.— zł. miesięcznie, za leki płacono po 14450.— zł. miesięcznie, koszt leczenia w szpitalach wynosił 15260.— zł. miesięcznie, przewóz chorych kosztował 3985.— zł. miesięcznie, zaś na profilaktykę rozchodowano po zł. 1275.— miesięcznie.

Zaleszczyki

Spółceństwo polskie na terenie powiatu Zaleszczyckiego wynosi niecałe 20 proc. Ogół ludności w przeważającej większości należy do obozu pro-rządowego, posiadającego zwartą organizację w BBWR. na czele której stoi Powiatowa rada obejmująca przedstawicieli wszystkich warstw społecznych.

Stosunek społeczeństwa jakoteż władz, organizacji i stowarzyszeń polskich do Z. S. jest b. życzliwy. Dlatego Z. S. jest najpoważniejszą organizacją tak pod względem opanowania różnych dziedzin życia społecznego jak i pod względem liczebnym.

Z. S. cieszy się opieką i osobistym zainteresowaniem starosty p. Józefa Krzyżanowskiego i doznaje we wszystkich poczynaniach poparcia KOP-u z p. płk. dypl. Piekarskim Wacławem, D-cą Bryg. „Podole” na czele.

Komenda pow. P. W. i W.F. jest zawsze w ścisłym kontakcie z Z. S., a współpraca ta celowa i skoordynowana idzie w kierunku pogłębienia i rozpowszechnienia wśród społeczeństwa ideologii Związku Strzeleckiego.

Organizacyjnie powiat jest podzielony na 4 komp. (21 hufców p. w. Z. S.) liczące razem 442 strzelców.

Wychowaniem obyw. w Z. S. w powiecie kieruje referent powiatowy mający w każdym oddziale referenta oddziałowego.

Wyszkolenie w oddziałach b. dobre. W bieżącym roku wyszkoleniowym osiągnęło 69 strzelców świadectwa szkoły młodszych i 65 świadectwa szkoły

Z. S. posiada do swej dyspozycji stale strzelnicę Pow. Kom. PW. i WF. Praca kobiet ogniskuje się w 2-ch oddziałach: w Zaleszczykach i Tłustem. Uzyskano 80 odznak strzel. III kl. i 12 II i I kl

Na uwagę zasługuje szkolenie strzelców pod hasłem przysposobienia rolniczego. Rezultatem pracy tej jest coroczne wyszkolenie około 150 strzelców na uświadomionych praktycznie rolników.

Powiat Zbaraski

Powiat zbaraski geograficznie należy do przejściowej połaci wołyńsko-podolskiej i ma powierzchnię 740 km kw.

Administracyjnie powiat zbaraski należy do Wojew. Tarnopolskiego i graniczy od strony północnej z woj. Wołyńskiem — względnie z powiatem Krzemienieckim, zaś od strony wschodniej z Rosją Sowiecką. Granicę stanowi rzeka Zbrucz.

Stare zabytki historyczne jak: świątynie, dzieła sztuki, ruiny zanków obronnych, stare kamienne figury i krzyże oraz nazwy: uroczysk, kurhanów i starych szlaków komunikacyjnych — niezbicie stwierdzają, że powiat zbaraski był całym szeregiem stuleci, ściśle związany z Rzeczpospolitą. Fakt ten również potwierdzają dotychczasowe żywe pamiątki jak: obrzędy religijno-narodowe oraz stroje ludowe, sztuka ludowa, podania ludowe, prawo zwyczajowe, nazwiska czysto polskie i zresztą stosunki wyznaniowe i narodowościowe.

W roku 1927 rozpoczęła się propagandowa praca, celem stworzenia silnych kadr Związku Strzeleckiego.

Praca w tym kierunku natrafiała na poważne przeszkody, a mianowicie: z jednej strony wroga agitacja pewnych jednostek narodowości niepolskiej i z drugiej strony — rozproszkowanie ludności polskiej na partje. Wprawdzie przed rokiem 1927, stworzono 4 niestowarzyszone oddziały P. W., ale były pod wpływem poszczególnych partji i dlatego oddziały te — nastrojone hasłami partyjnemi — wzajemnie zwalczającemi się — przynosiły nie korzyść, lecz szkodę Państwu i ludności polskiej.

Mimoto 2 lutego w roku 1927, z inicjatywy obywateli: Berońskiego Kazimierza, Iwaszkiewicza Józefa, Izydora Szula, Szmigielskiego Kazimierza, Lewkiewicza Eugenjusza, Zebrowskiego Tomasza i Szubra Michała — założo-

no I-szy Oddział Związku Strzeleckiego w Zbarażu — przyczem do Zarządu zostali jednogłośnie wybrani: Beroński jako prezes, Iwaszkiewicz jako zastępca, Zebrowski jako pow. referent wych. obywatelskiego, Szul, Szmigielski i Szuber jako członkowie Zarządu, Komendantem Oddziału został Lewkiewicz.

Pierwszemu nowo - założonemu Oddziałowi Z. S. — wrócono krótki i suchotniczy żywot — jednak wróżba ta nie spełniła się — Zarząd zaczął pracować składnie i intensywnie i wkrótce został przez Naczelną Władzę Z. S. przemianowany na Zarząd Powiatowy Z. S. W dalszym ciągu Strzelec się rozwija i zdobywa placówkę za placówką.

Ogółem liczy członków ćwiczących i niećwiczących 1054.

Na majątek ruchomy i nieruchomy Związku Strzeleckiego składają się:

Biblioteka 340 dzieł, orkiestra 23 instrumentów dętych, mapy, obrazy, fotografie i t. p. wartości 4.200 zł., Sprzęt kwaterunkowy: Szafy, stoły, krzesła itp. wartości 400 zł.; Umundurowanie: Bluzy sukienne, drelichowe, spodnie, czapki i t. p. 680 zł.; Parcela budowlana w Zbarażu 1.25 ha wartości 2.000 zł. Dom strzelecki w Kujdańcach, murowany, kryty blachą — 19.000 zł. Razem majątek ruchomy i nieruchomy Zw. Strzel. 26.280 zł.

**R A D A
POWIATOWA**

ZBORÓW

Powiat Złoczowski

Starostwo powiatowe Złoczów, woj. tarnopolskie, posiada 44 oddz. Zw. Strzeleckiego, w czem 2 żeńskie. Członków ćwiczących około 500, wspierających około 600. Strzelec na terenie tym został założony jeszcze przed wojną. Zasługi położyli kpt. Boczarski, śp. Stanisław Derewlaniuk, prof. Karzyński, radca Sołtyński, por. Drozdowski i inni.

Popierają i żywo interesują się rozwojem Zw. Strzeleckiego: Starosta powiatowy Jan Plachta, płk. Karol Nowak, d-ca 12 p. a. l., pułk. Hecko-Zajko, dow. 52 p. p., mjr. Witowski, por. Wiśniewski. Strzelec jest bardzo popularny, cieszy się poparciem trzeźwego społeczeństwa i jest jedyną najsilniejszą — organizacją — bo liczącą 44 oddz. na 90 gmin w powiecie — jest rozsądnikiem kultury i oświaty pozaszkolnej na terenie wsi, zwłaszcza o ludności mieszanej, narodowości polskiej i ruskiej.

P. W.

RADA

POWIATOWA

BORSZCZÓW

Kasa Chorych w Złoczowie

Z dniem 1 stycznia 1932 r. nastąpiło po myśli rozporządzenia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej scalenie byłych powiatowych Kas Chorych w Złoczowie, Brodach, Kamionce S rumiłowej oraz powiatu Przemysłańskiego, należącego do dawnej Kasy Bóbreckiej, w jedną zreorganizowaną Kasę Chorych z siedzibą w Złoczowie.

Okręg działalności Kasy Chorych w Złoczowie rozciąga się na powiaty: Złoczowski, Zborowski, Przemysłański, Kamionecki, Brodzki i Radziechowski. Okręg Kasy podzielony jest na 4 Oddziały Administracyjne oraz Obwody Lecznicze z 18-toma punktami względnie Ośrodkami Leczniczymi na prowincji.

Kasa złoczowska należy do typu Kas rolnych oraz drobnego przemysłu i rzemiosła. Ilość obowiązkowo ubezpieczonych wynosi 15.000 osób oraz 14.500 członków rodzin.

Ambulatorja Kas Centrali jak i w Oddziałach zaopatrzone są w urządzenia lecznicze wedle najnowszych wymogów wiedzy lekarskiej.

Świadczenia Kasy na rzecz ubezpieczonych wynoszą około 70 proc. wpływów kasowych.

Pozatem przyznaje Kasa znaczne subwencje na akcję profilaktyczną i propagandową, współpracując w tej mierze z organizacjami państwowymi, samorządowymi i prywatnymi. Wydatnych subwencji udziela Kasa również P. W. i W. F. oraz Lidze Morskiej i Kolonjalnej w Złoczowie na budowę kąpieliska - pływalni.

Dyrektorem Złoczowskiej Kasy Chorych jest p. Witold Cieński, Zast. Dyrektora: Nacz. Wydziału Administracyjno - Gospodarczego Adolf Herman, Naczelnym Lekarzem: Dr. Aleksander Zarewicz, Komisarzem Zarządzającym: Dr. Marcei Gruber.

Rozwój organizacji Zw. Strzeleckiego na terenie powiatu kałuskiego

Organizacja prac Związku Strzeleckiego w Kałuszu rozpoczęła się faktycznie w r. 1927, w tym bowiem roku powstał pierwszy oddział Związku Strzeleckiego.

Celem finansowego poparcia Zw. Strzeleckiego, który szczególnie w stadium początkowego rozwoju musiał łożyć znaczne fundusze na cele organizacyjne, utworzono stow. „Przyjaciół Strzelca“ przeznaczając cały dochód tego Tow. na Związek Strzelecki.

Faktyczny rozwój tej organizacji rozpoczął się w r. 1929, w którym wprowadzono przede wszystkim do Zarządu ludzi odpowiedzialnych i doświadczonych w pracach organizacyjnych, a przytem chętnych do pracy. Równocześnie udzielono w tym czasie wydatnego poparcia finansowego temu Związkowi ze strony Wydziału Powiatowego, oraz ze strony Pow. Komitetu WF. i PW. Wskutek kilkakrotnych interwencji ze strony P. Starosty otrzymał Zw. Strzelecki w latach 1928 — 31 około 10.000 subwencji ze strony Sp. Akc. Tesp. Po zapewnieniu odpowiednich funduszków Związkowi Strzeleckiemu rozpoczęto i przeprowadzono cały szereg prac propagandowych, a w szczególności: 1) zorganizowano oddział Zw. Strzeleckiego w Kałuszu, zabezpieczono odpowiedni lokal i zaopatrzone go w konieczny sprzęt, wyszkolono odpowiednią ilość fachowych instruktorów i komendantów, 2) zorganizowano oddziały męskie i żeńskie. 3) zapewniono odpowiednią ilość mundurów dla oddziałów strzeleckich, 4) przeprowadzono pracę wyszkoleniową, oświatową i propagandową wychowania obywatelskiego dla wszystkich oddziałów, 5) urządzono świetlice, 6) zorganizowano kompletną orkiestrę dla oddziału kałuskiego, 7) zabezpieczono dla komendantów i instruktorów odpowiednie środki lokomocji.

Obecny stan oddziałów Zw. Strzeleckiego jest bardzo korzystny, utworzono bowiem i wyszkolono 13 oddziałów męskich oraz 4 oddziały żeńskie. Oddziały męskie czynne są w Kałuszu, Hołyniu, Landestreu, Bereźnicy, Podmichalu, Wojniłowie, Pawlikówce, Tomaszowcach (Marcela, Dębina), w Niegowcach (Pniaki), Kopankach, Dołhej wojniłowskiej i Zawadce (Stefanówka). Oddziały żeńskie w Kałuszu, Pawlikówce, Dołhej wojniłowskiej i Tomaszowcach (Dębina). Stan z dnia 1 grudnia 1932 oddziałów męskich przedstawia się następująco: 2 oficerów Związku, 10 podoficerów, 12 st. strzelców i 256 strzelców, czyli razem stan ćwiczebny 280. Oddziały żeńskie: ćwiczących ogółem 54 członkiń. Stan członków wspierających, organizacyjnych czynnych i ćwiczących jest 639 osób.

Wychowanie obywatelskie prowadzone jest obecnie systemem świetlicowym; ogółem urządzono 13 świetlic w powiecie, zaopatrując je w odpowiedni sprzęt, czasopisma i zabezpieczając kierownictwo doborem ludzi wyrobionych w pracy społecznej. Organizacja prac zmierza w kierunku wyszkolenia wojskowego oddziałów Zw. Strzeleckiego, umundurowanych i zdyscyplinowanych przy pomocy oficera P. W. i W. F. Wyszkolenie strzeleckie zapewnione przez częste ćwiczenia na strzelnicy PW. i WF., wzorowo wybudowanej w mieście Kałuszu.

Dla celów propagandowych oraz dla zachęty członków, urządzane są na strzelnicy tej rok rocznie zawody strzeleckie premjowe, które wykazują, że wyszkolenie oddziałów strzeleckich postępuje bardzo szybko naprzód. Poza tem propagowany jest intensywnie ruch sportowy, utworzono sekcję narciarską i sekcję łajakową. Skoordynowanie prac Pow. Kom. PW. WF. z pracami

Związku Strzeleckiego wpłynęło na bardzo szybki rozwój liczby poszczególnych oddziałów. Niezależnie od prac szkoleniowych Kom. PW. i WF. urządził boisko sportowe dla piłki nożnej, dobierając do drużyn piłkarskich przede wszystkim członków oddziałów Zw. Strzeleckiego. Jak z powyższego sprawozdania wynika, Zw. Strzelecki na terenie powiatu kałuskiego jest organizacją poważną i trwałą.

Działalność Kasy Chorych w Kołomyi

Kasy Chorych w całej prawie Polsce do niedawna uchodziły za instytucje nie cieszące się bardzo dobrą sławą. Skargi i żale, to zjawiska codzienne. Nic zresztą dziwnego. Pracodawca traktował świadczenia na rzecz Kasy jak podatki, ubezpieczony natomiast często uważał, że o ile nie wydobyl z Kasy więcej niż wpłacił, jego i pracodawcę spotkała wielka krzywda.

Bewzględnie jednak największym złem było niedołęstwo zarządów, utworzonych wedle klucza partyjnego. Zarządy były ogniskiem ustawicznych waśni wewnętrznych, co odzwierciedlało się w nieudolnym gospodarzeniu majątkiem Kasy.

Kołomyjska Kasa Chorych niczem nie wyróżniała się na lepsze od innych Kas, a w wielu wypadkach stała znacznie niżej.

Zarząd marnował czas na tarcia wewnętrzne, nie starając się o podniesienie lecznictwa ani o postawienie Kasy na poziomie odpowiadajacemu najprymitywniejszym wymogom sanitarnym.

Taki stan trwał aż do czasu wprowadzenia Komisarza rządowego do kołomyjskiej Kasy Chorych, którym został mianowany p. Justyn Dworski, potem p. Stanisław Rychlik.

Reorganizacja Kasy nie była łatwa. Należało zacząć od zmiany podstaw manipulacji biurowej i od sprawienia najkonieczniejszych sprzętów. Brudny, niechlujny lokal urągał pojęciom higieny. Stan finansowy był również opłakany, gdyż Kasa majątku nie posiadała, poza wielkimi zaległościami u pracodawców, które wzrastały z miesiąca na miesiąc. Kontrola chorych i pracodawców prawie nie istniała.

Przez żmudną i pełną poświęcenia pracę, Kasa po 2 latach staje „na nogi”. Dwupiętrowa willa przy ul. Tarnowskich staje się własnością Kasy, w której zostały zaprowadzone urządzenia, odpowiadające wszelkim wymogom sanitarnym, założono instalacje elektryczne i wodociągi. Jednym słowem Kasa upodobniła się wyglądem zewnętrznym i wewnętrznym do instytucji społecznych, stojących na wysokiej wyżynie.

Przypis składek jakoteż wpływy zwiększają się z każdym dniem,

z czego wynika, iż pracodawcy rozumiejąc intencję reorganizatora przychodzą mu z pomocą.

Po ustąpieniu na własną prośbę p. Rychlika, zostaje Komisarzem p. Malski, zaś w r. 1931 p. Komisarz Antoszewski, który energją przy większej dozie pracy uzupełnia braki Kasy, zyskując zaufanie pracodawców, ubezpieczonych oraz Władz nadzorczych, czego dowodem jest nominacja tegoż na dyrektora scentralizowanych Powiatowych Kas (Kosów, Śniatyn, Horodenka).

Dzisiaj, po tyluletnich zmaganiach, Kasa Chorych w Kołomyi posiada urządzenia biurowe dostosowane do wymogów instytucji, aparat urzędniczy należyście wyszkolony, oraz dobrze funkcjonujący dział lekarski (pod wytrawnem kierownictwem Dr. Kociubińskiego).

Przyszłość więc Kasy przedstawia się w jasnym świetle.

Powiat Kosów

Huculszczyzna. — Najśłoneczniejsza kraina Polski. — Polski Meran. — Raj dla turystów, narciarzy i szukających zdrowia oraz wypoczynku. — Sezon letni, jesienny i zimowy.

Powiat kosowski dzięki nadzwyczaj korzystnemu położeniu geograficznemu posiada pierwszorzędne znaczenie dla klimatoterapii.

Jako najbardziej na południe wysunięty obszar Polski osłonięty od północy, pozostaje pod wpływem morza Czarnego i kontynentu — posiada najcieplejszy, najrówniejszy i najsuchszy klimat w Polsce.

Pod względem natężenia promieniowania, ilości dni słonecznych i suchości klimatu nie ustępuje Kosów — według opinii najwybitniejszych balneologów — takim miejscowościom kuracyjnym jak Meran, Davos i t. p.

Z powyższemi zaletami klimatycznymi łączą się: bogactwo silnych solanek leczniczych, źródeł leczniczych (Burkut) oraz niezrównane piękno natury górskiej i folkloru, które tu zachowały się w całym majestacie swej pierwotności, dając turystcie niezatarte wrażenia.

Do zalet zaliczyć należy również niskie koszty utrzymania (3 do 6 zł. dziennie).

Dojazd do Kosowa i Kut, do stacji kolejowej w Kutach (ze Śniatyna przez Rumunję). Do Żabiego i miejscowości w dolinie Czeremoszu Czarnego, do stacji kolejowej w Worochcie, skąd autobusem 26 klm., po jednej z najpiękniejszych dróg w Polsce, wiodącej u podnóża Czarnohory. Do Pistynia i Szesor (nad Pistynką) do stacji kolejowej w Kołomyi.

Miejscowości klimatyczne:

1. Kosów, Moskalówka, Horod:

346 m. n. p. m. w rozległej kotlinie wśród gór nad Rybnicą, dopływem Prutu.

Wspaniałe kąpiele w Rybnicy, w niezwykle malowniczym wodospadzie „Huk”. W miejscowej salinie za niską opłatą lecznicze kąpiele solankowe przez cały rok.

Wielka ilość pensjonatów prywatnych, wille do wynajęcia.

Pensjonaty „Jadwiga”, Bajka”, „Kresy”, „Zacisze”, „Lubicz”, przystosowane do sezonu zimowego. Wspaniałe tereny narciarskie w górach otaczających kotlinę kosowską.

W miejscu kościół rzym.-kat., poczta, kilku lekarzy, kino, biblioteki publiczne, Kasyno urzędnicze, stacja turystyczna P. T. T. Zakład przyrodo-leczniczy Dra A. Tarnawskiego. Metoda leczenia naturalnego.

2. Kutry:

Miasteczko w uroczej dolinie Czeremoszu, wśród gór, lasów i sadów, przy granicy rumuńskiej. Ciepła stacja klimatyczna wzniesiona 338 m. n. p. m. Słynne są ze wspaniałych owoców i radioaktywnych kąpieli w Czeremoszu.

W miejscu kilka dobrych restauracyj oraz szereg will i pensjonatów. Koszty utrzymania bardzo niskie.

3. Żabie.

Największa wieś w Małopolsce w niezwykle uroczej dolinie nad Czeremoszem Czarnym. Znakomita stacja klimatyczna z panoramą pasma Czarnohorskiego.

W miejscu urząd pocztowy i telegraficzny, kilku lekarzy, Ośrodek zdrowia, apteka.

Mieszkania w willach i domach dla letników oraz w pensjonatach „Gertnera”, „Dichtera” i innych. Żabie nadaje się specjalnie dla amatorów wysokogórskiej turystyki. W zimie sezon narciarski na wspaniałych a bliskich terenach.

2. Burkut:

Burkut najwyżej położone zdrojowisko polskie (1.014 m. n. p. m.) słynie ze znakomitych wód mineralnych. W budynku zdrojowym stacja P. T. T. z pokojami dla turystów, letników i narciarzy. Źródła Burkutu zawierają szczawę żelazisto-wapniową ze znaczną ilością kwasu węglowego. Ta wspaniała leczniczo - stołowa woda, zalecana w chorobach serca, niedokrwistości, chorobach narządu trawienia i t. d. jest do nabycia również w Kosowie, Kutach i Żabiem.

5. Pistyń-Szeszory.

W pobliżu Burkutu przepiękne jezioro górskie Szybene.

Miejscowości położone nad rzeką Pistynką, najładniejszym dopływem Prutu. W Szeszorach źródła siarczane.

W miejscu poczta, telegraf, szereg will do wynajęcia i pensjonatów.

Wszelkich informacji udziela bezpłatnie Komisja Turystyczna przy Wydziale Powiatowym w Kosowie Pokuckim.

RADA POWIATOWA

NADWÓRNA

Woj. STANISŁAWOWSKIE

Powiat Rohatyński

Związek Strzelecki w powiecie rohatyńskim zawiązany w r. 1922 przez Ob. Edmunda Czaplńskiego jest organizacją bardzo żywotną i ciągle rozwijającą się. Powiat liczy 23 Oddziałów Strzeleckich, które są zgrupowane w 4-ch Kompanjach, mających siedzibę w Rohatynie, Lipicy dolnej, Bukaczowcach i Słobodzie konkolnickiej. W oddziałach tych grupuje się około 900 członków (w tem około 250 należących do P. W.).

Prócz Oddziałów męskich istnieją Oddziały żeńskie w Rohatynie, Byble i Podszumlańcach.

Praca oddziałów strzeleckich w powiecie idzie w dwóch kierunkach: szkolenia wojskowego i wychowania obywatelskiego.

Dział szkolenia wojskowego prowadzi Komendant P. W. i W. F. kpt. Laskowski, komendantem powiatu Związku Strzeleckiego jest ob. Dr. Stanisław Piątkiewicz.

Dział wychowania obywatelskiego prowadzi ob. Karol Dzieduszek, inspektor szkolny.

W zakresie szkoleniowym odbyły się 2 obozy przy Komendzie PW. zorganizowane na zakończenie II stopnia (Junaków). Odbywają się także stale odprawy instruktorów i kursy narciarskie samej jazdy i wyrobu nart.

Oddziały strzeleckie uzyskały szereg odznak strzeleckich i P. O. S. W dziale wychowania obywatelskiego praca jest bardzo ożywiona. W powiecie wszystkie oddziały mają świetlice. W październiku 1932 r. odbył się nauczycielski 10-dniowy kurs opiekunów świetlic, zaś w grudniu b. r. kurs dla przodowników świetlic.

W oddziałach odbywają się ciągle przedstawienia. Uroczyście są obchodzone wielkie rocznice a to: Powstania Styczniowego, Imieniny Marszałka Piłsudskiego, 3-go Maja, Wymarszu Kadrowej, 11 Listopada, oraz Powstania Listopadowego

Duży nacisk położony został na wiedzę o Polsce Współczesnej i na opanowanie Katechizmu Strzeleckiego. Nad całością pracy w powiecie czuwa Powiatowy Zarząd Związku Strzeleckiego.

Zaznaczyć należy, że praca w powiecie jest bardzo ożywiona a istnienie swoje i rozwój Związek Strzelecki zawdzięcza poparciu Władz Rządowych w osobach Starosty powiatowego, Dr. Gustawa Janeckiego, Dyr. miejscowego Państw. Gimnazjum, Juljusza Adamskiego, zast. Starosty pow. Józefa Orłowicza i Inspektora szkolnego, Karola Dzieduszki.

Zaznaczyć także wypada, że ze Związkiem Strzeleckim pracują placówki Legionu Młodych.

Z nauczycielstwa, które bardzo ofiarnie oddaje się pracy strzeleckiej, wymienić należy ob. Krzyżanowską Annę, Nowaka Stanisława, Knoblocha Henryka, Grochala Andrzeja, Kostańską Marię, Malawską Matyldę, Dutkównę Władysławę, Wiśniowskiego Marjana, Torońskiego Tadeusza, Zawisłaka Tadeusza, Zdunka Henryka, Chudzika Władysława, Kotowiczową Julję i innych.

Stanisławów

Stolica Województwa Stanisławowskiego, największe i najważniejsze miasto Pokucia — Stanisławów — leży w centrum komunikacyjnym jednej z najbogatszych ziem Polski. Niewykorzystane dotychczas, olbrzymie wprost bogactwa naturalne Województwa Stanisławowskiego i ciężących gospodarczo ku Stanisławowie części Województwa Tarnopolskiego, predestynują wprost to miasto do odegrania bardzo ważnej roli. Dziś już w Stanisławowie inicjuje się i przeprowadza szereg pociągnięć o bardzo ważnym znaczeniu dla całego Województwa. Do takich należą między innymi — otwarcie Ekspozytury Izby Przemysłowo — Handlowej, przygotowania do zorganizowania giełdy zbożowo — towarowej, organizacja regionalnego Muzeum Pokuckiego i inne.

Swoje przodujące stanowisko na Pokuciu, zyskał Stanisławów od zara-
niania swego istnienia, wysuwając się na czoło Ziemi Halickiej. Założył go w
widłach rzecznych dwu Bystrzyc: Czarnej i Złotej (dziś Sołotwińskiej i Nad-
wórniańskiej) w roku 1661, Jędrzej Potocki, jako twierdzę w kraju dzikim
i jeszcze wówczas mało zaludnionym. Nowozałożone miasto obwarował w
stylu holenderskim, Włoch w polskiej służbie: Franciszek Corrasini. Z cza-
sem twierdza ta stała się kluczem obronnym całego Pokucia i bramą połud-
niowych granic państwa. Stanisławów ówczesny posiadał kościoły polskie,
ruskie i ormiańskie, bożnice, szkoły, szpitalie oraz akademię, filję krakowskiej
Wszehniczy. Stawiano go za wzór miast, a cudzoziemcy nie szczędzili mu
słów podziwu, które zachowały się w drukowanych pamiętnikach.

Stanisławów jako twierdza posiada dość bogatą przeszłość wojenną.
W r. 1676 był celem specjalnej wyprawy Turków.

W drugiej połowie XVIII w. mieszkała w zamku w Stanisławowie sław-
na Katarzyna Kossakowska, najgorętsza przeciwniczka króla Stanisława,
która wolała pozostać pod zaborem austriackim niż uznać „stolnikowicza”.

Z chwilą przejścia t. zw. Galicji pod rządy austriackie, Stanisławów
chylił się ku upadkowi. Podnosić się zaczęło znaczenie Stanisławowa z
chwilą wybudowania linii kolejowej ze Lwowa do Czerniowiec, a zwłaszcza
z momentem założenia w Stanisławowie Dyrekcji Kolejowej i wybudowania
linii kolejowej łączącej Stanisławów z Węgrami przez Worochtę i Woron-
nienkę.

Wielką klęską dla miasta był pożar w r. 1868, który zniszczył dużą
część miasta. Na odbudowane z popiołów miasto spadło w czasie wojny świa-
towej nowe nieszczęście. Pożoga wojenna przyniosła Stanisławowi straszne
zniszczenie. Czego nie dokonało ciągłe ostrzeliwanie miasta, leżącego przez
rok na linii bojowej, to dokończył rabunek miasta i palenie cofających się
wojsk rosyjskich. Od zupełnego zniszczenia ochronili Stanisławów ułani pol-
scy pod dowództwem pułkownika Mościckiego — przepędzając niekarne
watahy rozbastwionych kozaków. Ci sami ułani wstawili się w kilka dni po-
tem brawurą szarżą pod Krechowcami.

Po wojnie światowej Stanisławów począł się podnosić. Obszar miasta
wzrósł przez przyłączenie gmin podmiejskich do 2,227,5 ha, ludność zaś do-
chodzi obecnie do 65 tysięcy. Wygląd miasta, w porównaniu ze stanem z
roku 1918 uległ bardzo znacznej i korzystnej poprawie. Wybudowano szereg
dróg, a najważniejsze z nich otrzymały trwałe nawierzchnie asfaltowe.
Poświęcono wiele uwagi parkom, ogrodom, zieleńcom, drzewom ulicznym
i alejom w mieście. Rozbudowano gazownię miejską i wybudowano nową
elektrownię. Zniszczoną w r. 1917 rzeźnię miejską przyprawadzo-

no do stanu pierwotnego. Dokonano motoryzacji Miejskiej Straży pożarnej. Nastąpił żywy ruch budowlany, który trwa do dziś, mimo niesprzyjającej konjunktury gospodarczej. Oprócz kilku domów mieszkalnych, wybudowanych przez Magistrat, powstały potężne gmachy Miejskiej Straży pożarnej, Powiatowej Kasy Chorych, Gimnazjum żeńskie SS. Urszulanek, budynki Polskiego Związku Kolejowców i Zawodowego Związku Kolarzy, Sanatorium Dr. Gutta, nie licząc kamienic prywatnych i całego osiedla urzędniczego na Dąbrowie, gdzie urosła osobna dzielnica.

W dziale przemysłowym wyliczyć należy następujące najważniejsze fabryki: rafinerie nafty, odlewnie żelaza i fabryki narzędzi rolniczych, garbarnie—wśród których znajduje się ogromna nowoczesna fabryka skór, młyny, fabryka waty i wataliny, fabryka czekolady, fabryka drożdży i spirytusu, fabryka kafli, cegielnie i t. p.

Stanisławów jest centrum handlu zbożem i bydłem, pochodzącem nie tylko z Województwa Stanisławowskiego, lecz również z południowej połaci Województwa Tarnopolskiego.

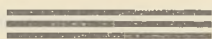
W życiu kulturalnem Pokucia Stanisławów odgrywa najpoważniejszą rolę. Posiada poważne, około 50 lat istniejące pismo „Kurjer Stanisławowski” i inne, teatr stały Towarzystwa im. Moniuszki, mający pomieszczenie we własnym nowoczesnym gmachu, w którym również mieści się Konserwatorium Muzyczne, bibliotekę publiczną miejską im. Smałtowskiego, zawierającą około 20.000 tomów dzieł naukowych, dział rękopisów, dział map i rycin; regionalne Muzeum Pokuckie, posiadające obecnie okazały zbiór etnograficzny, dotyczący Huculszczyzny oraz szereg towarzystw o celach kulturalno—oświatowych, których działalność promieniuje szeroko poza obręb miasta, a wśród nich zasłużone T. S. L., „Sірzelec” i inne.

Równie okazańie przedstawia się dział oświatowy. Jedna szkoła wyższa: Grecko—katolickie Seminarjum Duchowne, cztery gimnazja państwowe, cztery prywatne, kilka seminarjów nauczycielskich rządowych i prywatnych, szkoły zawodowe, wreszcie 14 szkół powszechnych.

W końcu zaznaczyć też trzeba ruch na polu turystyczno—sportowem. Na polu turystyki górskiej bardzo żywą działalność wykazuje tutaj Pol. Tow. Tatrzańskiego. Zaczyna działać niedawno powstały oddział Pol. Tow. Krajoznawczego. Istnieje w Stanisławowie szereg towarzystw sportowych, jak „Rewera”, „Górka”, „Sokół” i szereg innych, gdzie uprawiane są: lekkoatletyka, piłka nożna, boks, tenis i inne gry. Mamy też tu kilka towarzystw sportu wędkowego, oraz oddział Ligi Morskiej i Rzecznej, utrzymujący na Bystrzycy łązienki kąpielowe, oraz rozwijający sport wodny.

Kasa Chorych

w STANISŁAWOWIE

p. o. DYREKTORA

T A D E U S Z
S C H A L L T

K A S A C H O R Y C H

DYR. KAZIMIERZ HORSKI

S T R Y J

Ś n i a t y ń

Miasto powiatowe w wojew. Stanisławowskim. Posiada ponad 10.000 mieszkańców. W mieście znajdują się nast. Urzędy i Władze: Starostwo, Magistrat, Komenda pow. P. P., Urząd Skarbowy podatków i opłat, Kasa Skarbowa, Urząd celny, Urząd katastralny, Wydział Powiatowy

Z a b ł o t ó w

Miasteczko w powiecie Śniatyńskim, w woj. stanisławowskim, liczy około 6000 mieszkańców.

RADA POWIATOWA

T Ł U M A C Z

Woi. STANISŁAWOWSKIE

Sól

w Polsce

Przemysł solny należy do najstarszych w Polsce. Kopalnia Wieliczka eksploatowana była już w wieku X, a solanki wschodnio-małopolskie, jak o tem świadczą narzędzia pracy, znalezione w starych wyrobiskach, o wiele dawniej jeszcze. Najpóźniej rozwijał się przemysł solny na ziemiach b. kongresówki i dawnego zaboru pruskiego: warzelnia soli w Ciechocinku, powstała w roku 1829, a w Inowrocławiu dopiero w drugiej połowie XIX wieku.

Całkowita produkcja soli w Polsce wyniosła w roku 1931 — 560.962 ton, z czego większość, bo 393.170 ton poszła na użytek wewnętrzny, a 70.092 ton pokryła potrzeby eksportu.

Zużycie soli jadalnej na głowę ludności w Polsce nie odbiega od norm spożycia w innych krajach. Natomiast spożycie soli pastewnej (bydłczej) jest o wiele mniejsze od ilości, warunkujących inwentarzowi odpowiedni rozwój, a rolnikom możliwość wyciągnięcia jaknajwiększych korzyści z hodowli, co świadczy, niestety, o małym uświadomieniu szerokich warstw rolniczych.

Sól pastwana jest sprzedawana bez żadnych ograniczeń pod postacią soli mielonej, skażonej tlenkiem żelaza (kolgotarem), po cenie 5 i pół grosza za kg. W ładunkach całowagonowych można sól pastwaną zamawiać bezpośrednio w Polskim Monopolu Solnym, Warszawa, ul. Marszałkowska 95.

POLITYKA GOSPODARCZA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

Tak zwane „sztywne ceny”, nieprzystosowane do aktualnej siły nabywczej konsumenta, zostały powszechnie uznane za czynnik wysoce szkodliwy dla obrotu gospodarczego.

Polski Monopol Tytoniowy, zwracając jak zwykle baczną uwagę na wszelkie przejawy naszego życia gospodarczego, natychmiast wyciągnął wnioski z tej teorii i zastosował je w praktyce.

W ten sposób przysła do skutku wydatna obniżka cen papierosów.

Przy tej okazji Polski Monopol Tytoniowy wykazał wielce przewidujący zmysł ekonomiczny. Bowiem obniżka objęła tylko papierosy, natomiast ceny tytoniu pozostały bez zmiany.

Dlaczego? Odpowiedź jest bardzo prosta. Celem obniżki cen jest wzmoczenie konsumpcji. A powiększenie obrotu tytoniem wyszłoby na korzyść przede wszystkim importerom zagranicznym, bowiem 65 procent tytoniu zużywanego w Polsce, jest pochodzenia obcego. Natomiast w cenie papierosa mieści się surowiec na wyrób gilz, maszyny, urządzenia, praca ludzka, organizacja produkcji i sprzedaży i t. d. Powiększenie przeto obrotu papierosami stanowi poważny sukces gospodarczy wewnątrz kraju.

Jasne jest, że gospodarczo uzasadniona jest wyłącznie obniżka cen papierosów, dzięki której wartości krajowe zyskują na znacznym ożywieniu.

W zakresie importu tytoniu zagranicznego, Polski Monopol Tytoniowy także ma daleko idące plany.

Jak rzekliśmy, 65 procent tytoniu zużywanego w kraju, obecnie sprowadza się z zagranicy. Polski Monopol Tytoniowy, rzecz prosta, dąży do zmniejszenia sum, które wywożone są z kraju wskutek tej pozycji importu.

Rozpoczęto serję skrupulatnych badań w zakresie uprawy tytoniu na terenie różnych dzielnic Polski. Wyniki tych badań okazały się wręcz rewelacyjne. Stwierdzono, że na owych rodzimych gruntach uprawa tytoniów szlachetnych udaje się nadspodziewanie dobrze.

I tyczy się to nie tylko naszych ziem południowych, ale i na Pomorzu np. udało się wyhodować tytoń wysokiej jakości.

To odkrycie otwiera przed naszym rolnictwem nowe możliwości. Uprawa szlachetnych gatunków tytoniu, może w przyszłości nie tylko pokryć główną część zapotrzebowania wewnętrznego, ale nawet stwarza widoki eksportowe.

Polski Monopol Tytoniowy po zakończeniu okresu prób w tej dziedzinie, rozpocznie planową akcję w kierunku obniżenia cyfry importu tytoniu. W ciągu najbliższych 2—3 lat można oczekiwać, że krajowa produkcja tytoniu pokryje 80 procent zapotrzebowania własnego Polski.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie

Powołana do życia pod powyższą nazwą instytucja publiczno - prawna, mająca na celu wykonywanie ubezpieczenia pracowników umysłowych, unormowanego Rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dnia 24. XI. 1927 r. rozpoczęła swą działalność z dniem 1. I. 1928 r. i z rokiem ubiegłym zakończyła pierwszy pięcioletni okres pracy, — poświęcony wykonywaniu ustawowego zakresu czynności.

Prowadzone przez Zakład ubezpieczenie przymusowe obejmuje najemnych pracowników umysłowych i skoncentrowane jest w dwóch działach, a mianowicie: w dziale ubezpieczenia na wypadek braku pracy i w dziale ubezpieczenia emerytalnego, obejmującego ze swej strony 1) ubezpieczenie na starość, 2) ubezpieczenie na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu, 3) ubezpieczenie na wypadek śmierci.

Terytorjalnie rozciąga Z. U. P. U. w Warszawie działalność swą na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego (bez 3-ch powiatów), lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, nowogródzkiego i poleskiego, będąc Zakładem z pośród czterech Zakładów U. P. U. największym pod względem ilości ubezpieczonych oraz pod względem terytorjalnego działania.

W wykonaniu swych ustawowych praw i obowiązków Z. U. P. U. w Warszawie, w ciągu ubiegłych 5-ciu lat swej działalności ubezpieczył łącznie 227.113 osób oraz wypłacił, w cyfrach okrągłych:

42.000.000 zł. bezrobotnym pracownikom umysłowym,
14.000.000 zł. w dziale ubezpieczenia emerytalnego na świadczenia
jednorazowe, w wypadkach śmierci lub inwalidztwa,
1.300.000 zł. na świadczenia emerytalne płynne, w postaci miesięcz-
nych rent i zaopatrzeń.

Zaznaczyć wypada, że świadczenia emerytalne w ubiegłym pięciole-
ciu, ze względów ustawowych ograniczone były z reguły do świadczeń je-
dnorazowych, gdyż nabycie praw do świadczeń płynnych (rent) uzależnione
jest od przebycia w ubezpieczeniu conajmniej 60-ciu miesięcy. Obecnie, ze
względu na upływ 60-ciu miesięcy od chwili rozpoczęcia funkcjonowania, Zakład
wchodzi w fazę normalnej działalności świadczeniowej. W związku z
tem, na rok 1933 preliminowano na płynne świadczenia emerytalne kwotę
zł. 6.890.200.

Celem uchronienia ubezpieczonych od przedwczesnej utraty zdolno-
ści do wykonywania zawodu, Zakład prowadził z roku na rok coraz szerszą
akcję lecznictwa zapobiegawczego, lecząc 2.800 ubezpieczonych w zakła-
dach leczniczych, położonych w miejscowościach uzdrowskich, jako to:
w Zakopanem, Rudce, Krynicy, Jaremczu, Bystrej, Truskawcu, Busku, Iwo-
niczu i Nałęczowie. Akcja lecznicza prowadzona była szczególnie intensy-
wnie w miesiącach letnich, celem umożliwienia ubezpieczonym należytego
wykorzystania urlopów wypoczynkowych.

Dążąc do odpowiedniego ulokowania funduszy ubezpieczeniowych
oraz do zapewnienia całkowitego bezpieczeństwa lokat, jak również takiego
zużytkowania kapitałów, by mogło ono odbić się korzystnie na życiu gcspo-
darczem kraju, Zakład prowadził szczególnie intensywną akcję budowlaną,
polegającą z jednej strony na udzielaniu pożyczek budowlanych spółdziel-
niom mieszkaniowym, z drugiej zaś strony na wznoszeniu własnych docho-
dowych gmachów mieszkalnych w ośrodkach najbardziej dotkniętych głó-
dem mieszkaniowym i skupiających największe ilości pracowników umysłó-
wych. W wyniku własnej akcji budowlanej Z. U. P. U. wybudował i oddał
do użytku ubezpieczonych 10 bloków w Warszawie, zawierających 781 lo-
kali mieszkalnych i sklepowych oraz 7 bloków w Łodzi, zawierających
506 lokali.

L. ADWOCACI I NOTARIUSZE

Władysław Szczygiel
ul. Matejki 22, tel. 7-22

DZIAŁ ADRESOWY

Janusz Polak
ul. ...

Adrian ...
ul. ...

Janina ...
ul. ...

Jan ...
ul. ...

Włodzisław ...
ul. ...

Włodzisław ...
ul. ...

I. ADWOKACI I NOTARJUSZE.

Będzin

Witalis Swolkień
Ul. Małachowskiego 13, tel. 3 - 13.

Brodnica nad Drwęcą

Józef Reiter
Kamionka Nr. 26, tel. 126, P. K. O. Warszawa 170288.
E. J. Śliwa
Ul. Hallera Nr. 15, tel. 28.

Bydgoszcz

Adam Brzeski
Gdańska 164, tel. 59.
Dr. Zbigniew Dulęba
Mostowa 11, tel. 389.
Bronisław Jurkiewicz
Nowy Rynek 10.
J. U. Dr. Czesław Nieduszyński
Gdańska 32, tel. 798.
Jan Meissner
Gdańska 7, tel. 10-16.
Zygmunt Sioda
Ul. Gdańska.
Dr. Zdzisław Szwaykowski
Ul. Gdańska 14.
Wincenty Trzcíński
St. Rynek im. Marszałka Piłsudskiego Nr. 22, tel. 23-30.
Dr. Władysław Typrowicz
Ul. Mostowa 6.

Roman Wawrowski
Plac Wolności 1.

Chełmno

Dr. Bolesław Michalski
Rynek 8.
Józef Rosiński
Tel. 72.

Chełmża

Dr. Władysław Wyszowski
Rynek 13, tel. 10.

Chojnice

Mieczysław Radwański
A. Szulc
Plac Jagielloński 2, tel 202.

Ciechanów

Witold Skrobański

Cieszyn

Jan Kotas
Poseł na Sejm Śląski.

Działdowo

Dr. Franciszek Wacław Weselik
Tel. 43,

Gdynia

Henryk Chudziński
Ul. Starowiejska, dom T. Górskiego, tel. 12-44, PKO. 170.164

Stanisław Janicki
Ul. 10 Lutego, tel. 1814.

Dr. Władysław Łaba
Ul. Szkolna, róg 10 Lutego, tel. 13 - 18.

Hilary Ewert - Krzemieniewski i A. Zalewski
Tel. 1011.

Roszczyński i Powałowski
Ul. Świętojańska.

Golub

Franciszek Połtowicz
Rynek 2, tel. 2.

Grudziądz

E. Kolasiński
Tel. 960.

A. Kopka
Ul. Stara 24.

W. Kurowski
Ul. Wybickiego 6 m. 5.

Inowrocław

Antoni Kowalski
Ul. Król. Jadwigi 32, tel. 453.

Józef Mielcarek
Ul. Solankowa 45.

Dr. Müller - Czarnek
Ul. Solankowa 3, tel. Nr. 359.

Jarocin

Józef Kazowski
Tel. 105.

Dr. Feliks Mróz
Rynek.

Jędrzejów

Władysław Szczeniowski

Kalisz

Stanisław Bzowski
Sąd Okręgowy.

Szymon Tułeczki
Al. Józefiny 15.

Kartuzy

Kazimierz Krygowski
Rynek 3, tel. 62.

Katowice

Karol Jezienicki
Ul. 3 maja 15.

Dr. Eugenjusz Kamiński
Ul. Stawowa 14, tel. 132.

Dr. Mieczysław Kanarek
Ul. Różana 9.

Edmund Kaźmierczak
Ul. Kościuszki 2.

Dr. Stanisław Koneczny
Ul. 3 maja 20.

Dr. Mikołaj Kosała
Ul. Sokolska 1.

Włodzimierz Krzymiński
Vice - prezes Koła Z. O. R.
Ul. Marsz. Piłsudskiego 31.

Dr. Edmund Łukanowski

Ul. Słowackiego 16.

Dr. Jan Mainka

Ul. Jasna 14.

Dr. Kazimierz Nieć

Ul. Dworcowa 9.

Antoni Rostek

I. Vice - prezes Rady Gł. Ligi Morskiej.

Ul. Stawowa 18.

Witold Trojanowski

Członek Rady Adwokackiej

Ul. Dworcowa 18.

Al. Zbisławski

Ul. 3 maja 29.

Wojciech Żytomierski

Członek Izby Adwokackiej

Ul. 3 maja 11.

Kielce

Piotr Borkowski

Konin

Edwin Müller

Koronowo

L. Kosidowski

Ul. Sienkiewicza 7, tel. 38.

Kościerzyna

Lucjan Pokorzyński

Dr. Piotr Szydłowski

Kraków

Dr. Stanisław Wisłocki

Ul. Kanoniczna 16, tel. 246.

Król. - Huta

Stanisław Karpiński

Pl. Wolności 26, m. 6, tel. 2 - 92.

Dr. Alfred Kościński

Ul. Wolności 23,

Dr. Władysław Borth

Ul. Wolności 60.

Henryk Damm

Dr. Stanisław Hul
Ul. Sienkiewicza 1.

Krzeszowice

Stefan Guzikowski

Leszno

Wojciech Dąbrowski
Ul. Kościańska 2.

Lidzbark

Włodzimierz Giziński
Ul. Sądowa 18, tel. 26.

Lipno

Dr. Karol Hecht
Tel. 98.

Zdzisław Paszyński
Ul. Piłsudskiego 23.

Lubliniec G. Śl.

Stanisław Wędrychowicz
Tel. 95, PKO. 305.712.

Łęczyca

Kazimierz Maykowski
Al. 3-go Maja 11.
Ignacy Szwarc

Łódź

Edward Achenbach
Plac Reymonta 5-6.

Jan Andrzejewski
Ul. Piotrkowska 27.

Stefan Jarzębski
Ul. Piotrkowska 96.

Ludwik Kahl
Ul. Piotrkowska 102.

Henryk Kles
Ul. Pomorska 23, tel. 120-21.

Stefan Franciszek Szmídt
Plac Wolności 9.

Ignacy Szwarc

Aleksander Smoliński
Ul. Pomorska 13, (dawniej Średnia 11).

Jan Zakrzewski
Ul. Piotrkowska 53.

Maków Mazow.

Edmund Płoski

Mikołów,

Mieczysław Cieszewski

Dr. Stefan Dżułyński

Rynek 7.

Kazimierz Krok

Prezes Koła P. Z. S.

Józef Krzywoń

Mińsk Mazowiecki

Władysław Augustynowicz

Ul. Warszawska.

Mława

Józef Sieniawski

Mościska

Kazimierz Bodakowski

Nakło

Józef Tuchołka

Pl. Konopnickiej.

Nowe nad Wisłą

Czesław Gauza

Tel. 5.

Edmund Kurowski

Ul. Sądowa, telefon Nr. 3.

Olkusz

Wacław Wielecki

Parczew

Stanisław Drozdowski

Pińczów

Stefan Filipowicz

Płock

Kazimierz Dyakowski

Płońsk

Stefan Pachelski

Pszczyna

Dr. Franciszek Lerch

Dr. Marjan Pałka

Pułtusk

Adam Kondracki

Radom**Franciszek Falkiewicz**

Ul. M. Focha.

Władysław Roguski

Ul. Piłsudskiego 10, telefon 23-26.

Radzymin**Wacław Gruszczyński****Ruda Śl.****Teodor Bartuś****Dr. Edward Pitra**

Ul. 3-go Maja 13, tel. 33.

Rybnik**Dr. Władysław Adam**

Rynek 11.

Jan Bonczkowicz

Ul. D-ra Grażyńskiego.

Dr. Piotr Struzik**Dr. Leonard Tchórzewski****Rypin****Czesław Arendt****Sępólno****Alfons Gracz**

Ul. Hallera 18.

Słupca**Stanisław Gregorkiewicz****Sosnowiec****Dr. Teodor Kalczyński**

Ul. 3-go Maja 11-a.

Jan Raykowski

Ul. Piłsudskiego.

Dr. Adam Strawiński**Antoni Szczepkowski****Starogard****A. Mordawski**

Rynek 16, tel. 233.

Stryj**Dr. A. Wiesenberg****Szubin****Adam Gantkowski**

Ul. Kościuszki 2.

Śrem

Eugenjusz Ekner
Rynek 24, tel. 125.

Świecie n/Wisłą

Czesław Buczkowski
Ul. Sądowa 13, tel. 60.
Marjan Zych
Ul. Sądowa 7, tel. 216.

Świętochłowice

Mgr. Zygfryd Synoradzki
Ul. Apteczna 2.

Tarnowskie Góry

Alfons Bittner
Tadeusz Ćwikliński

Tczew

Jan Ćwikliński
Ul. Hallera 7, tel. 289.
Józef Tomczyk
Ul. Marsz. Piłsudskiego 23, tel. 291.

Toruń

Józef Nalazek
Ul. Chełmińska 12, tel. 473, P. K. O. 212.898.

Tuchola

Bronisław Czernic
Zygmunt Piskozub

Wąbrzeżno

K. Balcerski
Rynek 30, tel. 31.

Wejherowo

Dr. Stefan Czarnecki
Ul. Sobieskiego.
Dr. Edward Jan Manissalý
Ul. Sobieskiego, tel. 244.
Jan Neumann
Ul. Sobieskiego.

Wieluń

Wacław Różycki

Włocławek

Piotr Walicki

Włoszczowa

Maurycy Czeakański

Wodzisław

Józef Karamara

Edmund Kurpisz

Czł. Zarz. Wojew. Przyjaciół Z. S.

Wyrzysk

Czesław Dzieciół

Bohdan Stasiński

Telefon 22.

Zduńska Wola

Kazimierz Rokossowski

Zwoleń

Stanisław Paprocki

Żnin

Marjan Bross

Rynek 25, tel. Nr. 77.

Edmund Rozwadowski

Rynek 22, tel. Nr. 56.

Żory Śl.

Adam Synoradzki

Tel. 29.

II. KOMORNICY SĄDOWI.

Będzin

Aleksander Krauze

Ul. Kollątaja 43.

Antoni Raczmański

Białystok

Franciszek Dziarski

Zygmunt Makowski

Jan Podbielski

Juljusz Powojski

Brodnica

Ignacy Dynowski
Czesław Gaca

Bydgoszcz

M. Bertrand
Ul. Śniadeckich 15.
Teodor Kucharz
Ul. Śniadeckich 26.
Stanisław Łuczka
Ul. Śniadeckich.
St. Steżycki
Weln. Rynek 12.
Karol Wałkiewicz
Ul. Farna Nr. 6.
J. Wierzbicki
Ul. Poznańska 7.
Franciszek Woźniak
Ul. Św. Trójcy 23.

Chełm

F. Kwiatkowski

Chełmno

Bartosiniński
Ul. Dworcowa 44.
F. Kwiatkowski

Chełmża (Pomorze)

Gramowski

Chojnice

W. Kowalski
A. Szeleziński

Ciechanów

Paweł Skarzyński

Czeladź

Nagórski Władysław

Częstochowa

Józef Kossek
Konstanty Pełka

Stefan Stodółkiewicz

Ul. N. Panny M. 55.

Dąbrowa Górnicza

Maciej Kyrzcz

Działdowo

S m a r z

Gdynia

K. Błaszkiwicz

J. Kamiński

Ul. Leśna.

J. Penk

Ul. Leśna.

Golub

L i t w i n

Grodno

Bolesław Czesnowski

Ul. Mickiewicza 10.

Bronisław Knap

Ul. Botaniczna 4.

Grodzisk Mazowiecki

A. Zamierowski

Ul. Kolejowa 3.

Grójec

E. Święcki

Ul. Szpitalna 10.

Grudziądz

Michał Dobrzański

Ul. Marszałka Piłsudskiego 72.

J a r a n o w s k i

Ul. Kościuszki 7.

Józef Kowalski

Ul. Nadgórna Nr. 46.

T. Maćkowiak

Ul. Kościuszki 60, róg Kilińskiego 9.

Ignacy Zielniewicz

Ul. Koszarowa 29.

Inowrocław

Czajkowski

Kościuszki 7/8.

Stanisław Janicki

Ul. Dworcowa 27-b

Wiśniewski

Ul. Król. Jadwigi 30-a, tel. 57.

Iłża

Władysław Płocharczyk

Jędrzejów

Henryk Czech

Witold Staszekiewicz

Kalisz

Stefan Czarnecki

Stanisław Kozłowski

Ul. Górnośląska 24.

Władysław Tejsiorowski

Ul. Kościuszki 6.

Kartuzy Pom.

T. Twardowski

Żuralski

Katowice

T. Deja

A. Gabryszak

Ul. Dąbrówki 9/1.

Grupa

Ul. Szopena 16.

L. Hejducki

Ul. Zielona 25.

F. Kaczmarek

Ul. Dąbrowskiego 4, I p.

F. Majnusz

Ul. Andrzeja 31.

P. Nawrat

Ul. Andrzeja 28, III p.

Tasarek

Ul. Teatralna 4.

Wistuba

Ul. Marsz. Piłsudskiego 65.

Kielce

Stanisław Jańczur

L a t a w i e c

Koło

Józef Stanisław Maliszewski

Ul. Polna 23.

Stanisław Kotkowski

Ul. A. Asnyka 10.

Konin

Józef Brawata

Końskie

Jan Zarębski

Koronowo

Bronisław Kantowicz

Kościan

Skoraszewski

Kościerzyna

J. Grochocki

Piechowiak

Rynek Nr. 17.

Kozienice

Karol Banaszczyk

Królewska Huta

D r o n i a

Ul. Sobieskiego 22, tel. 15-98.

L e c h

Ul. Katowicka 35.

Augustyn Makiola

Ul. Chrobrego 19.

J. Płonka

Ul. Gimnazjalna 28.

W a l o s z c z y k

Ul. Gimnazjalna 28.

Kutno

Marceli Stępkowski

Ul. 29 Listopada 72.

Lubawa

Juljusz Szukalski

Lubliniec

Jan Zgórecki

Łask

Adam Darmas

Łęczyca

Zygmunt Gendaszewski

Łódź

Tomasz Chorzelski

Ul. Sienkiewicza 67.

Stefan Górski

Ul. Kilińskiego 96-a

Ludwik Hollas

Ul. Przejazd 40.

Antoni Jałowski

Ul. Gdańska 77-a

Edmund Koroczycki

Ul. Aleje Kościuszki 57.

Wacław Koszelik

Ul. Wólczańska 63.

Marjan Lippert

Ul. Wólczańska 140.

Leonard Naborowski

Ul. Pusta 13.

Piotr Pilichowski

Stanisław Przybora

Ul. Gdańska 57.

Stanisław Stopczyński

Ul. 11 Listopada 51.

Kazimierz Suzin

Ul. Mielczarskiego 14.

Leon Waza-Wąsowski

Ul. Narutowicza 10.

Stefan Zajkowski

Ul. Traugutta 10.

Maków

Józef Grzymkowski

Mikołów,

K o j

J u r a s z

Ul. Klasztorna 50.

Mińsk Mazowiecki

Antoni Janczewski

Ul. Warszawska 81.

Mława

Konstanty Gosik

Mysłowice,

B. Białas

Ul. Polna 3.

Cholewiński

Ul. Modrzejowska 2.

W. Górski

Nowe (Pomorze)

Franciszek Chojnacki

Olkusz

Piotr Słota

Opatów Kielecki

Ludwik Koziński

Ostrowiec

Eugenjusz Ledochowski

Pabjanice

Alojzy Garczyński

Piotrków Tryb.

Ludwik Grabowski

Ul. Piłsudskiego 32.

Jan Popielawski

Płock

Djonizy Radkowski

Poznań

J. Bartkowiak

Ul. Poznańska 58.

Teofil Bartkowiak

Waly Jagiełły 3.

F i g a s

Ul. Kościelna 49.

Edward Gałdyński

Ul. Szemarszowskiego 14.

St. Garstka

Ul. Poznańska 58-a.

Piotr Krawczyk

Śniadeckich 13, tel. 7571.

St. Nowak
Ul. Pocztowa 11, tel. 54-18
Pietruszewski
Plac Wolności 9.
W. Trzeciak
Ul. Młyńska 3.

Przasnysz

Władysław Masiak
Ul. Kilińskiego 9.

Radom

Teofil Morys
Władysław Ludwikowski
Ul. Focha 10.

Ruda Śląska

S t e b e l
Ul. do Kaplicy 11.

Rybnik

L i s z k a

Rypin

Adam Gospodarowicz

Sępólno

W ę g r z y n

Sieradz

Czesław Dorabialski

Sierpc

Czesław Kisielewski

Skierniewice

Czesław Gołębiowski
U. Lelewela 19.

Słupca

Filip Szparło
Tel. 38.

Sochaczew

Władysław Roliński

Sosnowiec

Jan Chrzastowski
Stanisław Jakimczyk
Stefan Morgiewicz
Kazimierz Muszyński

Starogard

Kuligowski
Wejrowski
Ul. Hallera 21.

Świecie nad Wisłą

Stanisław Pekowski
Redwanz
Tel. 160.

Tarnowskie Góry

Imiela
Ul. Łukasika 14.
Każmierczak
Spyra

Tczew

Władysław Szwemiński

Tomaszów Maz.

Jan Stanek
Ul. Antoniego.

Toruń

Stanisław Bartkowiak
Józef Chrzanowski
Janowski
Szeroka 33.
Józef Kozak
Bernard Linde
Z. Rzymyszkiewicz
Prosta 17.

Tuchola

Rychlewski
Marjan Stroński

Warszawa

Zygmunt Barylski
Smolna 15.
Bolesław Borzęcki
Ogrodowa 25.
Tomasz Jan Byliński
Wspólna 36.
Stanisław Gasiński
Złota 33.

Czesław Gutry
Marszałkowska 63.

Jan Jabłoński
Widok 23.

Józef Januszowski
Szczygła 1.

Władysław Jarczyk
Daniłowiczowska 8.

Kazimierz Jaworski
Leszno 73.

Dymitrjusz Kałataluk
Topiel 4.

Władysław Kowalski
Sienna 30.

Zdzisław Krotkie
Ceglana 9.

Kazimierz Landy
Żelazna 83.

Szymon Klemens Lutostański
Wronia 47.

Ludwik Michalczyk
Leszno 49.

Teofil Mieczyski
Jerozolimka 17.

Józef Niedźwiecki
Chmielna 11.

Leonard Parnowski
Chmielna 11.

Mikołaj Sawicki
Dobra 56.

Jan Sankowski
Chmielna 64.

Hipolit Siekiński
Zórawia 9.

Stanisław Sitkowski
Nowy Świat 59.

Hipolit Spaczyński
Miedziana 1 m. 14.

Czesław Stankiewicz
Rybaki 24.

Stanisław Szcześniak

Stalowa 12.

Mieczysław Święcicki

Hoża 11.

Leon Wiśniewski

Piękna 43.

Eugenjusz Wojtowiecki

Brzeska 20.

Rudolf Zaremba

Florjańska 8.

Gustaw Zawadzki

Zielna 30.

Wąbrzeźno

Jan Głowczewski

Ul. Hallera 3.

Wejherowo

Józef Myszka

Wieluń

Mieczysław Paszkowski

Maksymiljan Wawrzynkowski

Wierzbnik

Marjan Zaborski

Wilno

Władysław Cichoń

Ul. Wiwulskiego 6—19.

Wacław Leśniewski

Ul. M. Pohulanka 13/2.

Hieronim Lisowski

Ul. Zakrętowa 7.

Antoni Maciejewski

Ul. Piłsudskiego 6.

Juljan Mościcki

Roman Zan

Jerzy Fiediaj

Ul. Wiwulskiego 6/28.

Włocławek

Józef Czarnowski

Bronisław Tomaszewski

Ul. Kaliska 19.

Zdzisław Tomaszewski
Ul. Łęgska 51.

Wodzisław ŚL
Jan Klauziński
W. Ogrodnik

Wyrzysk
S. Sikorski

Zduńska Wola
Leon Grabski

Żory
Józef Bula
Ul. Dworcowa 23.

III. PISARZE HIPOTECZNI.

Będzin
Stanisław Olszewski

Grójec
Maksymiljan Sierakowski

Kalisz
Maksymiljan Brawata
Emil Scharfenberg
Dr. Ignacy Janusz Weiss

Koło
Paweł Bielecki

Konin
Stefan Michalski

Końskie
Jan Gołębiowski

Kozienice
Teodor Pakosiński

Łask
Jan Niewiadomski (Wice-Burmistrz)
Warszawska 11.

Łęczycza
Bolesław Głuszkiewicz

- Łowicz** Jan Gogolewski
- Łódź** Henryk Konarzewski
Ul. Pomorska 21.
- Mińsk Mazowiecki** Piotr Kowalski
- Opatów** Kazimierz Judycki
- Piotrków** Józef Moldenhawer
Józef Sochanowski
- Płock** Juljusz Kawiecki
Jerzy Luxenburg
Brunon Przywieczerski
- Płońsk** Ignacy Dygowski
- Przasnysz** Feliks Przybylski
Sienkiewicza 1.
- Pułtusk** Antoni Sikorski
- Radom** Aleksander Kijewski
- Radomsko** Bolesław Trószyński
- Rypin** Edward Zdzisław Grunwald
- Sandomierz** Antoni Winnicki
- Sieradz** Edmund Pawłowski
- Słupca** Józef Szymanowski
- Sochaczew** Stanisław Garbacki
- Sosnowiec** Roman Pruszyński,
Witold Szreniawski

Suwalki

Władysław Szymonowicz

Wieluń

Roman Kuczamer

Zduńska Wola

Franciszek Pawlaczyk

IV. ADRESY PRYWATNE.

Bydgoszcz

Tadeusz Kłodnicki

Dyrektor Państwowej Fabryki WYROBÓW Tytoniowych,

Wiceprezes Podokręgu Zw. Strzel.

Drohobycz

M. Paszkiewicz

Nadkomisarz S. W.

Fordon

Paweł Rafiński

Bydgoska 61.

Lipno

Józef Remiszewski

por. rez.

Gdańska 43.

Piastów (pod Warszawą)

Zygmunt Hauszyld

Ogrodowa 1.

Piotrków

Pratek

Płock

Kazimierz Tomaszewski

Przasnysz

M. Kwiatkowski

Sieradz

K. Kapuściński

Słupca

Dr. Walenty Żurek

Szubin

Teod. Martynowicz
Ul. św. Marcina 14.

Warszawa,

Mieczysław Świętkowski
Kol. Staszica, ul. Jesionowa Nr. 5.

Włocławek

Eugen. Kaczmarek
Antoni Łodziński

POPIERAJCI
ZAWSZE I WSZEDZIE
INSTYTUCJE I FIRMY
KTÓRE W A S P O P I E
R A J A , Z A M I E S Z C Z A J A
O G Ł O S Z E N I A

ROZNIKU STRZELCKIM

STRZELCY!

POPIERAJCIE
ZAWSZE I WSZĘDZIE
INSTYTUCJE I FIRMY,
KTÓRE WAS POPIE-
RAJĄ, ZAMIESZCZAJĄC
OGŁOSZENIA

w „ROCZNIKU STRZELECKIM“

**POLSKI BANK
KOMUNALNY
W WARSZAWIE**

PLAC NAPOLEONA Nr. 7

———— (GMACH WŁASNY) ————

**ZAŁOŻONY PRZEZ SAMORZĄDY RZECZY-
POSPOLITEJ POLSKIEJ W 1919 ROKU**

**PRZYJMUJE WKŁADY NA KSIĄ-
ŻECZKI WKŁADKOWE IMIENNE
———— I NA OKAZICIELA ————**

ZAŁATWIA WSZELKIE CZYNNOŚCI BANKOWE

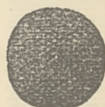
Bank Gospodarstwa Krajowego

CENTRALA w WARSZAWIE

Aleja Jerozolimska 1

Adres Telegraficzny: KRAJOBANK

**Kapitał zakładowy: 150.000.000 zł.
Rezerwy: 68.312.719 zł.**

Złatwia wszelkie operacje bankowe.

Przyjmuje wkłady terminowe, na rachunki czekowe i na książeczki oszczędności, zaopatrzone w gwarancję Skarbu Państwa.

Udziela pożyczek długoterminowych, głównie pożyczek inwestycyjnych dla samorządów w obligacjach komunalnych oraz pożyczek hipotecznych w listach zastawnych na większe majątki ziemskie i nieruchomości miejskie. Wszystkie emisje Banku są zabezpieczone hipotecznie i zaopatrzone w gwarancję Skarbu Państwa. Wystawione są w złotych w złocie i walutach zagranicznych.

ODDZIAŁY BANKU: Białą (Bielsko), Białystok, Bydgoszcz, Drohobycz, Gdynia, Katowice, Kraków, Kołomyja, Lublin, Lwów, Łódź, Łuck, Poznań, Radom, Równe, Stanisławów, Tarnów, Wilno, Włocławek.

Korespondenci we wszystkich większych miastach świata.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

WARSZAWA, Nowogrodzka 50.

ODDZIAŁY: Warszawa (Oddział Główny), Grudziądz, Kielce, Kraków, Lublin, Lwów, Łuck, Pińsk, Poznań, Wilno, Gdynia (Ag.)

Posiada korespondentów we wszystkich większych miastach zagran.

Kapitał zakładowy 130 milionów złotych, kapitał rezerwy 38 milionów złotych. Wysokość udzielonych kredytów na 31. grudnia 1932 r. 976 milionów złotych. Suma bilansowa na 31 grudnia 1932 r. 1427 milionów złotych.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

ZŁATWIA wszelkie czynności bankowe.

PRZYJMUJE wkłady a vista na 3¼ procent, terminowe z wypowiedzeniem 1-miesięcznym na 4%, 3-miesięcznym na 5 proc. i 6-miesięcznym na 6 proc. w stosunku rocznym.

PRZYJMUJE wkłady na książeczki oszczędnościowe, niepodlegające zajęciu do wysokości 2500 zł. na 5 proc. w stos. rocznym.

ZŁOTE 7% LISTY ZASTAWNE I OBLIGACJE BANKU opiewają na złote w złocie i waluty zagraniczne, posiadają prawa papierów pupilarnych i są zabezpieczone hipotekami ziemskimi, majątkiem Banku oraz gwarancją Skarbu Państwa.

Złote 7% Listy Zastawne i Obligacje Banku nie podlegają przepisom ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji, są więc wyjątkowo wysoko oprocentowane, a przy uwzględnieniu kursu, dają rzeczywiste oprocentowanie w wysokości około 9 procent.

Złote 7% Listy Zastawne i Obligacje Państwowego Banku Rolnego są najkorzystniejszą i najpewniejszą lokatą kapitału ze względu na zabezpieczenie i wysokie oprocentowanie.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

załatwia wszelkie czynności z bankowością związane, otwiera rachunki czekowe, przyjmuje *wkłady oszczędnościowe*, za wypowiedzeniem i terminowe, płacąc w chwili obecnej:

od wkładów oszczędnościowych 5% w stosunku rocznym,
od wkładów terminowych:

za wypowiedzeniem 1-miesięcznym — 4⁰/₁₀₀ w stos. rocz.

„ „ 3-miesięcznym — 5⁰/₁₀₀ „ „ „

„ „ 6-miesięcznym — 6⁰/₁₀₀ „ „ „

Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 26.X. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91) *wkłady oszczędnościowe* złożone w Państwowym Banku Rolnym we wszystkich jego Oddziałach do wysokości Zł. 2.500.— *nie podlegają zajęciu egzekucyjnemu*. Przepis ten dla deponentów, lokujących swe oszczędności w Państwowym Banku Rolnym ma w dzisiejszych trudnych kryzysowych warunkach nader doniosłe praktyczne znaczenie.

Wkłady na książeczki oszczędnościowe są przyjmowane przez Państwowy Bank Rolny w nieograniczonej wysokości.

Książeczki wkładowe i dowody lokaty P.B.R. mają wszelkie prawa papierów pupilarnych i mogą być przedmiotem lokaty kapitałowej osób, pozostających pod opieką lub kuratelą, kapitałowej fundacyjnych, kościelnych i korporacyjnych, jakoteż wszelkiego rodzaju kaucyj i wadów licytacyjnych.

Według stanu na dzień 1 października 1932 r. Państwowy Bank Rolny udzielił pożyczek krótko i dłużej terminowych na około zł. 224.000.000.—, długoterminowych w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych na około zł. 340.000.000.—, z funduszy różnych Ministerstw na około zł. 420.000.000.—. Łączna suma pożyczek wypłaconych rolnictwu przez Państwowy Bank Rolny przedstawia pokaźną cyfrę, mianowicie około zł. 984.000.000.—.

Kapitał zakładowy P. B. R. wraz z różnemi rezerwami wynosi na 1.X. 1932 r. około zł. 168.000.000.—, sumy bilansowe około zł. 1.423.000.000.—.

Z wyżej przytoczonych cyfr wynika, że P. B. R. odgrywa wielką rolę w życiu finansowem rolnictwa, a od rozwoju jego operacji w znacznym stopniu zależy pomoc jaką rolnictwu okazać może.

Każdy, komu dobro i rozwój rolnictwa nie są obojętne, winien lokować swe oszczędności w Oddziałach Państwowego Banku Rolnego, korzystając jednocześnie z licznych udogodnień i uprawnień, jakie tą drogą otrzymuje.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

Oddział w Poznaniu
ul. Dąbrowskiego Nr. 12

KUCHENKA SPIRYTUSOWA EMES

*Cechowana przez Instytut
Gospodarstwa Domowego*

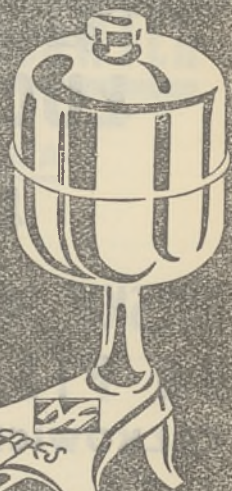
**PRAKTYCZNA
BEZPIECZNA
OSZCZĘDNA**

*Pali się bez szumu, nie wydzielą
smędu, nie kopci*

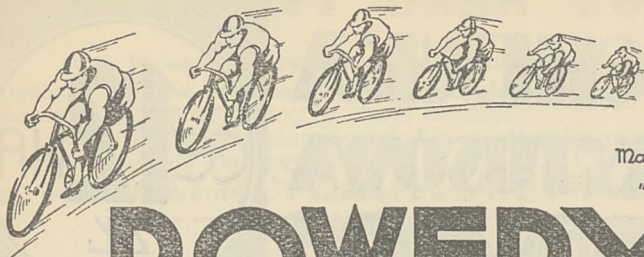
EMES

ORYGINALNA TYLKO
Z TYM ZNAKIEM

**WYRÓB
KRAJOWY**

trwałe • efektowne • tanie • krajowe

Marka Fabrycz.
„ŁUCZNIK”

ROWERY

PANSTWOWYCH WYTWÓRNI UZBROJENIA W WARSZAWIE
Fabryka Broni w Radomiu

ŁUCZNIK EXTRA

i

ŁUCZNIK

POLSKIE MASZYNY DO PISANIA **F.K.**

CAŁKOWICIE WYKONANE W KRAJU
PRODUKCJA

PAŃSTWOWYCH WYTWÓRNI UZBROJENIA
FABRYKA KARABINÓW W WARSZAWIE

BIURO SPRZEDAŻY

**Państwowych Wytwórni Uzbrojenia
Warszawa, Ossolińskich 1**

Adres Telegraficzny: EFKA

Dział Rowerów
tel. 281-40

Dział Maszyn do Pisania
tel. 255-25

T-WO MIEJSKICH

I MIĘDZYMIASTOWYCH

KOMUNIKACJI AUTOBUSOWYCH

SPÓŁKA AKCYJNA

W I L N O

K. S. JAKUBOWSKI

księgarnia nakładowa

L W Ó W — P i e k a r s k a 11

rozpoczęła już wydawanie podręczników szkolnych, przepojonych ideą wychowania państwowego.

Dotychczas wyszły:

1) **ELEMENTARZ** B. Kubskiego, M. Kotarbińskiego i E. Szelburg - Zarembiny. Z ilustracjami S. Bobińskiego.

Cena: zł. 2.—.

2) **CZYTANIA** dla II oddziału szkół powszechnych J. Żłobickiej. Z rycinami barwnymi M. Wisznickiego.

Cena: zł. 2.50

3. **SŁUŻ PAŃSTWU**; tom I: Szlakiem Bohaterów, podręcznik do nauki języka polskiego D-ra H. Gaertnera i D-ra S. Łempickiego. Z licznymi ilustracjami.

Cena: zł. 6.80

Wszystkie trzy powyższe książki szerzą w duszach młodych czytelników miłość i cześć dla Prezydenta Rzeczypospolitej, najgłębszy kult dla granitowej postaci Marszałka Piłsudskiego, szczery sentyment dla wojska polskiego, jako obrońcy niepodległości naszej Ojczyzny, ukochanie polskiej ziemi i polskiego morza.

Już przed najmłodszym uczniem, wstępującym do szkoły, odślaniają się w elementarzu zasadnicze elementy wychowania państwowego, działając z początku tylko na uczucia dziecka. W latach następnych, w miarę rozwoju ucznia, działanie wychowawcze pogłębia się coraz bardziej, pobudzając stopniowo intelekt uczniów i wreszcie ich wolę.

Dalsze podręczniki o tej podstawowej idei wiernej służby dla Państwa wyjdą w niedługiej przyszłości i — razem z już wyszłymi — przyczynią się niewątpliwie do wychowania młodego pokolenia Polaków, umiejących żyć w niepodległym Państwie i umiejących także niepodległości tego Państwa bronić.

SANATORJUM OGÓLNO-PAŃSTWOWEGO ZWIĄZKU KAS CHORYCH

„EXCELSIOR” W IWONICZU - ZDROJU

Sanatorium leży w najwyższym, dobrze nasłonecznionym punkcie Iwonicza - Zdroju, otoczone lasami świerkowymi, czynne cały rok.

Mieści się w komfortowym gmachu, obliczonym na 200 osób i zaopatrzonym w najnowsze urządzenia higieny i techniki leczniczej i gospodarczej. Wszystkie pokoje zaopatrzone są w bieżącą wodę, ciepłą i zimną, nadto każdy pokój posiada balkon lub taras.

Sanatorium przyjmuje chorych ze schorzeniami gruczołów, stawów, gościem stawowym i mięśniowym (reumatyzm), nerwobólami, zaburzeniami przemiany materji (artretyzm, cukrzyca), chorobami serca i naczyń, chorobami kobiecymi, ogólnymi stanami nerwowymi, stanami osłabienia i wyczerpania, chorobami żołądka i jelit.

Do użytku chorych służy 7 tarasów, z których największy zaopatrzone jest w przyrządy natryskowe.

„Excelsior” posiada następujące nowoczesne urządzenia: zakład wodoleczniczy z masażem podwodnym, gabinety do leczenia gorącym powietrzem systemu dr. Tyrnauera, gabinet do diatermji i elektryzacji, gabinet do naświetlań, wiewalnie: jednostkowe i zbiorowa, gabinet do mechanicznego leczenia, gabinet roentgenologiczny, laboratorium techniczne.

Dla uprzyjemnienia pobytu kuracjom służy: czytelnia, biblioteka, sala odczytowo - koncertowa, radio z kilku głośnikami z odgąszeniem do każdego pokoju dla słuchawek, kort tenisowy, plac do gier i zabaw, pianino i t. p.

Informacyj udziela Dyrekcja Sanatorium.

RYMANÓW - ZDRÓJ

SZCZAWA ALKALICZNO - SŁONA

JOD I BROM ZAWIERAJĄCA

Zdrowisko uroczu na przełęczy dukielskiej położone (400 m. n. p. m.), otoczone lasami szpilkowymi, własność Jana hr. Potockiego, posiada niezmiernie obfite, znane z nadzwyczajnych właściwości leczniczych, źródła

„TYTUS”, „KLAUDJA” I „CELESTYNA”

Leczenie: skrofulozy, rachityzmu, górnych dróg oddechowych, chorób kobiecych, osłabień i anemji, przewodu pokarmowego, serca i naczyń krwionośnych, nerwów i t. d.

Przeciwwskazania: gruźlica płuc i inne choroby infekcyjne.

Kapiele mineralne we wzorowo urządzonych łazienkach na 75 kabin zawierają

naturalny bezwodnik węglowy.

Zakład posiada liczne pensjonaty, wille i dworki, restauracje oraz cały szereg urządzeń rozrywkowych i sportowych w olbrzymim parku. Połączenia kolejowe z większych miast wprost ze stacją kolejową Rymanów.

Wszelkich informacji udziela

„ZARZĄD ZDROJOWY RYMANÓW - ZDRÓJ”.

PAŃSTWOWE
ZAKŁADY
INŻYNIERJI

KOMUNIKACJA

AUTORBUSOWA

W BIAŁYMSTOKU

LOKATA OSZCZĘDNOŚCI

Niezależność polityczna państwa każdego, a zwłaszcza Polski, która odzyskała samodzielność zaledwie przed laty kilkunastu, ugruntowana być może jedynie przez wielki i zbiorowy wysiłek narodu, zmierzający ku temu, ażebyśmy również osiągnąć mogli najrychlejszą niezależność gospodarczą.

Oglądanie się na siły obce, wyciąganie ręki do innych państw lub finansjery międzynarodowej o pomoc kredytową staje się tylko nową formą niewoli ekonomicznej.

Odbudowa kapitału ojczystego i zasilanie nim potrzeb kredytowych ku podźwignięciu rolnictwa, rzemiosł i handlu na szczebel dobrobytu stanowić będzie moment decydujący w rozbudowie ustroju społecznego Państwa.

W Polsce odrodzonej w dziedzinie gromadzenia kapitałów społecznych, a więc w zakresie odbudowy majątku narodowego kroczą na pierwszym miejscu Komunalne Kasy Oszczędności — K. K. O., w których lokaty i wkłady przekraczają 600 milionów złotych. Instytucje te, oparte o rękojmię Związków Samorządowych, a wyposażone w pupilarną gwarancję funduszków lokowanych, zyskały sobie wzorem Zachodniej Europy, największe zaufanie u społeczeństwa. Kapitały gromadzone przez Komunalne Kasy Oszczędności posiadają ożywcze i twórcze działanie, stale bowiem zasilają kredytami szerokie, a dolne warstwy narodu.

Do tego rodzaju instytucyj o cechach użyteczności publicznej należy zorganizowana przed 4-ma laty Komunalna Kasa Oszczędności (K. K. O.) pow. Warszawskiego z siedzibą w Warszawie (ul. Zgoda Nr. 7). Zgromadzone oszczędności tej instytucji sięgają już 13 i pół milionów zł., a obrót roczny — 100 milionów zł. Ilość wkładców (uczestników) tej Instytucji wynosi 20.000 osób. O rozmiarach pomocy kredytowej K. K. O. pow. Warszawskiego świadczy fakt, iż w okresie 4-ch lat ubiegłych korzystało z pożyczek w tej instytucji przeszło 19.000 osób, na sumę zł. 29 milionów.

**DOM HANDLOWY
JAN MAKSYMIAK**

L W Ó W

UL. PIŁSUDSKIEGO 11

Państwowa

Fabryka

Związków Azotowych

w Mościcach

województwo

krakowskie

1288

„Naród, w którym oszczędzanie stało się przyzwyczajeniem każdego obywatela, buduje swe gospodarstwo na najtrwalszym fundamencie“.

IGNACY MOŚCICKI
(Prezydent Rzplitej)

Miejska Komunalna Kasa Oszczędności we Lwowie

ul. Wałowa L. 7 i 9. (Gmach własny)

Oddział I: ul. Gródecka L. 60

Oddział II: ul. Żółkiewska L. 75

Przyjmuje wkłady oszczędności w złotych i dolarach codziennie od godz. 8 $\frac{1}{2}$ do 1-szej przedp. i od 5 do 6 $\frac{1}{2}$ popołudniu.

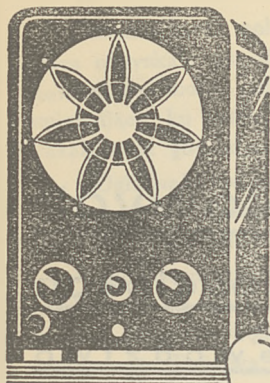
Wydaje książeczki wkładkowe: „Gwiazdkowe, Wakacyjne, i Posagowe“.

W myśl rozp. Prez. Rzplitej o Komunalnych Kasach Oszczędn. wkłady na książeczkach wkładkowych Kasy posiadają charakter funduszy ulokowanych z bezpieczeństwem prawnem (pupilarnem).

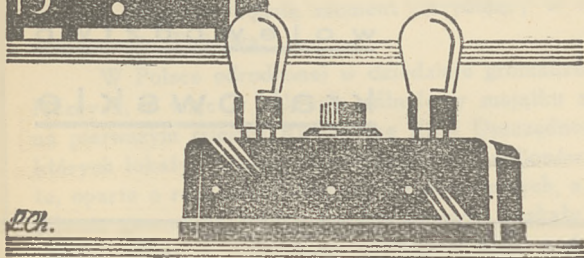
Fundusze rezerwowe Kasy wynoszą Zł. 4.200.000.—

Za wkładki i ich oprocentowanie ręczy Gmina miasta Lwowa całym swym majątkiem, którego wartość wynosi przeszło 300 milionów złotych.

PHILIPS DLA WSI

ODBIORNIK „CZWÓRKA”
4 - L A M P O W Y
Z WBUDOWANYM GŁOŚNIKIEM
ZASILANY Z BATERJI

ODBIORNIK
„DWÓJKA S”
2-LAMPOWY
ZASILANY
Z BATERJI

Wszystkie odbiorniki PHILIPSA odpowiadają w 100% postawionym im zadaniom czystego i wiernego odbioru i są w swojej klasie bezkonkurencyjne.

Szczegółowe prospekty na żądanie wysyłają:
POLSKIE ZAKŁADY PHILIPS S. A.

WARSZAWA, KAROLKOWA 36/44.

„POLCHEM”

POLSKO - BELGIJSKIE ZAKŁADY CHEMICZNE S. A.
ETABLISSEMENTS CHIMIQUES POLOND-BELGES S. A.

T O R U Ń

Szosa Czarnowo.

Adres telegraficzny: „POLCHEM” Toruń

TELEFON: 540

Konta bankowe:

Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A. Warszawa, — Bank Związkowy Spółek Zarobk. Oddział Toruń, — P.K.O. Warszawa Nr. 991.

„UNJA“ S. A.

**Dla
PRZEMYSŁU JUTOWEGO
w Bielsku**

1015

**KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
Powiatu Żnińskiego — Żnin**

— PRZYJMUJE WKŁADKI OSZCZĘDNO-
SCIOWE. ZAŁATWIA INKASO WEKSLI
— SZYBKO I TANIO. PRZEPROWADZA
WSZELKIE TRANSAKCJE BANKOWE.
ZA CAŁOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO WKŁA-
DÓW ODPOWIADA POWIATOWY ZWIĄ-
ZEK KOMUNALNY CAŁYM SWOIM MA-
JĄTKIEM I WSZYSTKIEMI DOCHODAMI.

Markus Wolf i Synowie

FABRYKA SUKNA

BIELSKO

DOSTAWCA WOJSKOWY

1017

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Powiatu Sochaczewskiego

SOCHACZEW

Przyjmuje wkłady
począwszy od 1 zł.

Za wszelkie zobowiązania odpowiada Związek Komunalny całym swym majątkiem i wszystkimi dochodami.

1036

Spółdzielnia Inwalidów Wojennych

„JEDNOŚĆ INWALIDZKA“

z odp. udz.

WARSZAWA, Śliska 25. Tel. 185-69

Spółdzielnia istnieje od 1924 r. i posiada 500 członków inwalidów wojennych, wdów i sierot po poległych. Cel spółdzielni: opieka nad inwalidami handlującymi papierosami w budkach m. st. Warszawy.

127

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Powiatu Wąbrzeskiego — w Wąbrzeźnie

Przyjmuje wkładki oszczędnościowe. Przeprowadza wszelkie transakcje bankowe. Szybko i sprawnie załatwia inkaso weksli. Za całość i bezpieczeństwo wkładów odpowiada Powiatowy Związek Komunalny całym swoim majątkiem i wszystkimi dochodami.

153

Fabryka

PAPY DACHOWEJ

Karol

Schleifer

Świecie n/w.

239

„GOPLANA“

FABRYKA

CZEKOLADY

SPÓŁKA AKCYJNA

W POZNANIU

532

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Powiatu Sępoleńskiego — w Sępólnie

Przyjmuje wkłady od Zł. 1. Strzelcy powiatu sępoleńskiego lokują swoje oszczędności i korzystają przy wszystkich transakcjach bankowych z Kom. Kasy Oszczędności

Pow. w Sępólnie.

327

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI m. TARNOWA

Jedna z najstarszych kas oszczędności w Małopolsce, przyjmuje wkładki złotowe i dolarowe za korzystnym oprocentowaniem, udziela kredytów i załatwia czynności
■ w zakres banków wchodzące ■

Za wszelkie zobowiązania Kasy Oszczędności
poręcza Gmina Miasta Tarnowa

1274

HERBEWO

HERliczka,
BEłdowski,
WOłoszyński

Najwyższe gatunki zwi-
jek (gilz) i bibulek do
papierosów

gilzy samotłące:
Morwitan, Bon Ton, Mais I t. d.

gilzy samogasnące:
Fillgran, Antinicotin

Bibułki wąskie i szerokie

1277

RZEŻNIA MIEJSKA W LUBLINIE

Działy:

- 1 rzeźniaczy: ubój bydła, cieląt, świń i koni
- 2 chłodniczy: chłodnia, mrożenie i fabr. lodu
- 3 eksportowy: bekoniarnia, tuczarnia i ubój drobiu
- 4 handlowy: targowisko hodowlane, rzeźniane, buchty, rampy, bocznicza handlowa.

Przy Rzeźni znajduje się laboratorium mięsoznawcze, tania jatka, zakład utylizacyjny

678

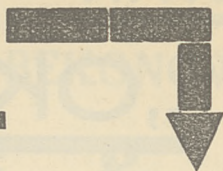
KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI W JĘDRZEJOWIE

Przyjmuje wkłady
oszczędnościowe od
Zł. 1.—

Szybko i sprawnie
załatwia inkaso
weksli

Przeprowadza
wszelkie transakcje
bankowe

„Arma”

**FABRYKA
BRONI i MASZYN
W E L W O W I E
SPÓŁKA AKCYJNA**

457

DR ROMAN MAY

CHEMICZNA FABRYKA

SPÓŁKA AKCYJNA

P o z n a ń

PLAC NOWOMIEJSKI Nr. 4

236

BROWAR

„OKOCIM“

POLECA SVOJE PIWA:

MARCOWE,

Exportowe,

P O R T E R

1274

**KOMUNALNA
KASA OSZCZĘDNOŚCI**
Powiatu myślenickiego
w MYŚLENICACH
Zał. w roku 1884

Za której zobowiązania
a w pierwszym rządzie za-
władki i ich odpowied-
nie statutowi oprocento-
wanie, przyjął na siebie
całkowitą odpowiedzial-
ność powiat myślenicki.

Nr. TELEFONU 35, P. K. O. 844

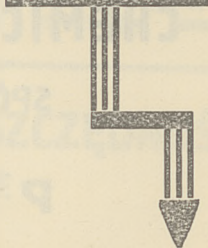
Giro Banku Pols. w Krakowie

R-k bieżący w Banku Gospo-
darstwa Krajowego w Białej

1287

ELEKTROWNIA

MIEJSKA

W LUBLINIE

677

FABRYKA BEKONÓW

POELS & Co

w ANVERS

ODDZIAŁ w LUBLINIE

PRZY RZEŻNI MIEJSKIEJ

TELEFON Nr. 81

679

SP. AKC. FABRYK SUKNA

H. LANDSBERG

w Tomaszowie Mazowieckim

ROK ZAŁ. 1857

Adres telegr.:

TELEFON Nr. 41

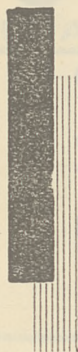
AKCYJNE LANDSBERG

WYRABIA materiały czysto wełniane
męskie w najwyższych gatunkach.

SPECJALNOŚĆ: — materiały mundurowe
i płaszczowe wojskowe, strzeleckie oraz
dla wszelkich urzędów państwowych
i samorządowych.

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej
zwraca się w swoim komunikacie z prośbą o popieranie
gilz „IKAR” opodatkowanych **L.O.P.P.**
na rzecz **L.O.P.P.**

Gilzy papierosowe pod nazwą „IKAR”, które niedawno ukazały się w sprzedaży, są sporządzone z najbardziej wartościowych surowców, a znaczną opłatę uzyskaną ze sprzedaży tych gilz przeznaczyła Liga na obronę przeciwgazową i lotniczą. Każdy zatem, kupując gilzy „IKAR” przyczynia się do utrwalenia siły i bezpieczeństwa Państwa.

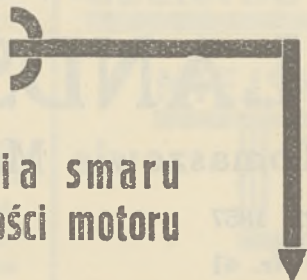
Już w pierwszych kilku miesiącach od czasu ukazania się gilz „IKAR” wpłynęło tytułem opłaty na rzecz L.O.P.P. kwota 9000 zł. Fakt ten świadczy najlepiej o zrozumieniu społeczeństwa dla niezwykłej jakości gilz „IKAR”, oraz dla wzniosłych celów L.O.P.P.

462

**OLEJE I SMARY
SAMOCHODOWE
GALKAR**

gwarantują

**Maximum zużycia smaru
Maximum sprawności motoru**

SPRZEDAŻ PRODUKTÓW NAFTOWYCH

KARPATY

CENTRALA:

==== Spółka z ogr. por. ====

Lwów, Bałtorego 26 — Oddziały w całej Polsce

459

Z n a w c y
i s m a k o s z e
p i j ą t y l k o

P I W A

z

**Arcyksiążęcego Browaru
w Żywcu**

**„Zdrój Żywiecki”,
„Marcowe”**

i specjalne

„PORTER” i „ALE”

NAJWYŻSZE ODZNACZENIA TAK KRAJOWE

JAK I ZAGRANICZNE

**BIAŁOSTOCKIE
TOWARZYSTWO
ELEKTRYCZNOŚCI
W BIAŁYMSTOKU
SPÓŁKA AKCYJNA**

Adres telegraficzny:

„ELEKTROBEL”

T e l e f o n y :

GABINET DYREKTORA 49

O G Ó L N Y 3-91

„LANGBEINIT“

SÓL KĄPIELOWA

uznana przez powagi lekarskie na podstawie doświadczeń za najlepszy środek leczniczy w chorobach niżej podanych:

U D Z I E C I :

Przy zółtach i gruźlicy chirurgicznej,
„ późnej krzywicy,
„ niedorozwoju dziecięcym,
„ cierpieniach gościa i dnach,
„ przewlekłych zapaleniach naczyń
i gruczołów chłonnych,
„ naciekach i zmianach pozapalnych
i pourazowych.

U D O R O S Ł Y C H :

Przy gościcu stawowym i mięśniowym,
„ gościcu zniekształcającym,
„ dnach (wczesne okresy),
„ rwie kulszowej,
„ nerwobólach
„ przewlekłych zmianach zapalnych
narządów rodnych,
„ naciekaniach i zmianach poza-
palnych i pourazowych,

Wyłączne przedstawicielstwo na Polskę

Chemiczno-Farmaceutyczne Zakłady Przemysłowo-Handlowe

L. NASIEROWSKI, Warszawa, ul. Kaliska 9

Mając na uwadze własne zdrowie
i swoich bliskich żą d a j ecie

„LANGBEINIT“

DO NABYCIA
W KAŻDEJ
APTECE

368

U W A G A !

Każdy rolnik mając na uwadze
podniesienie wydajności swej gleby
s t o s u j e :

„KAINIT“ S. A. EKSPLOATACJI
SOLI POTASOWYCH

Zakup zbiorowy umożliwia rolnikom o-
trzymanie kainitu po cenie najniższej.
Sto cetnarów metrycznych (1 wag. 10 to-
nowy) wystarcza na dokładne nawiezie-
nie 25 hektarów (50 morgów polskich).

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELAJĄ:

S. A. Eksploatacji Soli Potasowych
Lwów, pl. Smolki 5,
Oddziały Państwowego Banku Rolnego,
Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe.

368

BACZNOŚĆ!

POLSKI PRZEMYSŁ DRZEWNY CZERSKI I JAKIMOWICZ

CENTRALA W ZAMOŚCIU

Telefon 184

Adres telegraficzny:

„CZERSKI” — ZAMOŚĆ

Fabryka Mebli Giętych i Tartak
w BONDYRZU

Tel. p. Krasnobród Nr. 5

Fabryka Fornierów Prasowanych i Tartak we Lwowie

(Kozielewni) Telefon 77-33

TARTAK W ZAMOŚCIU

803

Ucieka nędza przed tym, co oszczędza

Komunalna

KASA OSZCZĘDNOŚCI

pow. Łomżyńskiego, z Oddziałem w Kolnie
z siedzibą w Ł O M Ż Y, pl. Pocztowy 8

zorganizowana na mocy specjalnej ustawy (patrz Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 13. IV. 1927 r.) o samodzielnym zakresie działania i własnym statucie jest instytucją publiczno - samorządową o cechach użyteczności społecznej.

Działalność Kasy poręcza całym swym majątkiem Łomżyński Powiatowy Związek Komunalny — Sejmik (13 gmin, 2 miasta).

Wkłady oszczędnościowe mają przeto niewzruszoną gwarancję. Każdy, kto może z dochodów swych odłożyć grosz na dzień jutrzejszy, powinien z całym zaufaniem powierzyć swój dorobek

KOMUNALNEJ KASIE OSZCZĘDNOŚCI, — PL. POCZTOWY 8.

Na oprocentowanie (8—10%)

wkłady na każde żądanie — 8%

wkłady roczne — 10%

KTO MYŚLI O JUTRZE

TEN PRZEZORNIE ODKŁADA I OSZCZĘDZA.

ZAKŁAD GAZOWY MIEJSKI

WE LWOWIE

UL. GAZOWA 28, TEL. Nr. 4-92 i 43

DOSTARCZA

GAZ MIEJSKI do wszelkich celów

GAZ ZIEMNY do opału centralnych ogrzewań i celów przemysłowych

WYKONUJE

INSTALACJE GAZOWE dla potrzeb gospodarstwa domowego, celów opałowych i przemysłu oraz sprzedaje wszelkie aparaty

353

S K L E P PRZY UL. CHORAŹCZYŹNY 6, TELEFON Nr. 11-61

Wtedy tylko przezwyciężymy kryzys i stworzymy trwale podwaliny naszego dobrobytu, gdy gospodarkę naszą oprzemy na rodzimym kapitale.

Aby stworzyć kapitał rodzimy, *musimy oszczędzać.*

Trzeba jednak pamiętać, że daje korzyści tylko grosz, znajdujący się w ruchu, grosz zaś wycofany z obiegu, wzmagą tylko brak środków obrotowych.

A więc nie dość oszczędzać, lecz trzeba grosz oszczędzony lokować zaraz tak, żeby procentował i zasilał warsztaty pracy.

Tej sprawie służy

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI m. st. WARSZAWY

CENTRALA - UL. TR AUGUTTA 5 (dom własny)

ODDZIAŁ I. W i e r z b o w a 9

ODDZIAŁ II. P r a g a, T a r g o w a 65

Wydział Oszczędnościowy w Centrali otwarty bez przerwy od 8.30 do 19.30 (w soboty do 18). Oddziały — od 8.30 do 14.30 (w soboty do 13-ej).

Wkłady przyjmuje się od 1-go złotego

GUSTAW MOLENDĄ I SYN

NAJWIĘKSZA FABRYKA SUKNA
W BIELSKU N/ŚLĄSKU
EGZ. OD ROKU 1850

Posiada oddziały we wszystkich większych miastach Rz. P.

ŁÓDŹ

POZNAŃ

KATOWICE

GDAŃSK

TORUŃ

GDYŃIA

BIAŁYSTOK

WILNO

BYDGOSZCZ

WARSZAWA, NALEWKI 29 FRONT I PIĘTRO

TELEFON 11-63-39

1018

SYNDYKAT PRZEMYSŁU NAFTOWEGO

SP. Z OGR. ODP.

WE LWOWIE UL. KOŚCIUSZKI 7

SPRZEDAŻ PRODUKTÓW NAFTOWYCH W HURCIE

Z RAFINERYJ FIRM:

„POLMIN” Państwowa Fabryka Olej. Min.
Galicyjskie Tow. Naftowe „GALICJA” S. A.
„JASŁO” Zakłady Przemysłowo - Naftowe
Towarzystwo Naftowe „LIMANOWA”
Koncern Naftowy „MAŁOPOLSKA”
„STANDART - NOBEL W POLSCE” S. A.
„VACUUM OIL COMPANY” S. A.
„GAZY ZIEMNE” Sp. Akc. dla Przem. Naft.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

MIASTA PABJANIC

Założ. 1/VIII.1929 r.

Miasto Pabjanice odpowiada za wszelkie zobowiązania Kasy całym majątkiem i wszystkimi dochodami

Wkłady na 31.X 1932 r. ZŁ. 462.271,30
Obroty w r. 1932 „ 19.940.455,51
Zainkasowano 16.152 weksli na sumę „ 2.813.500,62 ⁹⁰⁸

Spółka Dzierżawna

Zakładów Handlowych i Przemysłowych firmy: Przetwórnia mięsa i tłuszczów (Fabryka bekonów i konserw)

KAZIMIERZ

BAKALARZ

w JAROSŁAWIU

S-ka z o. o.

PRODUKUJE I POLECA:

Konserwy mięsne: gulasz, paszety, ozorki wieprzowe w marynacie.
Trwałe wędliny, salami francuskie i węgierskie, rafinowany smalec w skrzynkach 25 kg. i beczkach po 50 i 100 kg.

Ceny konkurencyjne.

486

Dostawa natychmiast

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU WYRZYKIEGO w WYRZYKU „WPLATNIE“

w Miasteczku, Wysoce, Mroczy, Białośliwiu, Gromadnie, Osleku n/Notecią i Sadkach

Telef. Nr. 56—P K.O. 209728

PRZYJMUJE WKŁADY POCZĄWSZY
OD 1 ZŁ.

i oprocentowuje:

wkłady za wypowiedzeniem	{	dziennem	5%
		miesięcznym	6%
		kwartalnym	7%
		półrocznym	8%
		rocznym	9%

Za wszelkie zobowiązania Kasy odpowiada Związek Komunalny powiatu wyrzyckiego całym swym majątkiem.

Wkłady na książeczki oszczędności. Kasy posiadają charakter funduszków ulokowanych z bezpieczeństwem prawnym (pupilarnem).
326

MAŁOPOLSKIE TOWARZYSTWO CUKROWNICZE

„PRZEWORSK“ SPÓŁKA AKCYJNA

CUKROWNIA I RAFINERJA W PRZEWORSKU, CUKROWNIA W HORODENCIE, SUSZARNIE WYTŁOKÓW W PRZEWORSKU I HORODENCIE, BIURO CENTRALNE W PRZEWORSKU.

ADRES TELEGRAFICZNY: Cukrownia Przeworsk. Kolej. poczta i telegraf w miejscu. Konto P.K.O. 142.210, tel. Przeworsk 11.

SPÓŁDZIELCZY BANK ROLNICZY

z ograniczoną odpowiedzialnością

W JAROSŁAWIU

W JAROSŁAWIU

WOLNY SKŁAD SOLI W JAROSŁAWIU 497

STRZELCY POWIA-
TU BŁOŃSKIEGO
SKŁADAJCIE SVOJE
OSZCZĘDNOŚCI !

W
KOMUNALNEJ KASIE
OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU BŁOŃSKIEGO
W GRODZISKU MAZOW.

168

Spółdzielnia Inwalidów Wojennych
„JEDNOŚĆ INWALIDZKA“

z odp. udz.

Warszawa, Śliska 25. tel. 185-69
Hurtownia Tytoniowa Rejon XX.

Spółdzielnia istnieje od 1924 r i po-
siada 500 członków inw. wojennych,
wdów i sierot po poległych. Cel
Spółdzielni jest opieka nad inwali-
dami handlującymi papierosami w
budkach miasta stoł. Warszawy.

127

„OIKOS“ Spółka Akcyjna dla
Przemysłu Drzewnego
we Lwowie, ul. Trzeciego Maja 16, tel. 1-44, 14-24 357

Dr. TADEUSZ NITTMAN

HURTOWNIA TYTONIOWA Nr. 3

— w S a m b o r z e — 468

Losy Loterji Państwowej

WSZYSCY KUPUJĄ
W NAJSZCZĘŚLIW-
SZEJ KOLEKTURZE

„LICHTLOS“

W I L N O

Wielka 44, Al. Mickiewicza 10

451

SKÓRA PODESZWOWA

ze znakiem fabrycznym „Nez-
mar“ jest dzięki zastosowaniu
najnowszego sposobu garbowania
bardzo trwałą i prawie
niezniszczalną. Skórę ze zna-
kiem „Hezmar“ produkuje znana

GARBARNIA „TANZER“

Sp. z o. o.

we LWOWIE, GABRJEŁÓWKA

461

Z. Kozioradzka, K. Szewcowa, Z. Wiśniowska
HURTOWNIA TYTONIU

sp. z ogr. poręką

JAWORÓW, WŁAŚC. KONCESJI KATARZYNA SZEWCOWA

455

Komunalna Kasa Oszczędności MIASTA SAMBORA

przyjmuje wkładki
oszczędnościowe
w złotych i dolarach

— — załatwia — —
inkaso weksli
szybko i tanio

Wkładki
w Komunalnej Kasie
Oszczędności m. Sambora
posiadają bezpieczeństwo
pupillarne

655

Tomaszowska Fabryka
Wyroków Suklennych

Emanuel Bornstein
Tomaszów - Mazowiecki
ul. Jeziorna 32/34 i 35
Telefony: fabryka 117, pryw. 23

wyrabia: materiały
męskie ubraniowe
i paltotowe oraz
wojskowe w naj-
wyższych gatu-
n k a c h z przędzy
z g r z e b n e j
i chesankowej

929

Polsko-Brytyjskie Tow. Okrętowe S.A. Polish-British Steamship Co. Ltd. Gdynia

Regularna komu-
nikacja pośpiesz-
neml pasażersko-
towarowemi
parowcami:

„R A W A”
„ W A R S Z A W A ”
„ P R E M J E R ”
„ Ł Ó D Ź ”
„ L U B L I N ”,
„ L W O W ”

GDYNIA - GDAŃSK - LONDON
GDYNIA - GDAŃSK - HULL

271

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Wilna ul. A. Mickiewicza 11

Przyjmuje wkłady na
książeczki oszczęd-
nościowe. Płaci wy-
sokie procenty.
Za wkłady odpowia-
da miasto całym
swoim majątkiem.

455

PORCELANA

Stołowa: biała i dekorowana

Apteczna i Laboratoryjna

Elektrotechniczna: instalacyjna jak:

izolatory, rolki, tulejki, fajki, rozetki sufitowe i t. p.

Montażowa, jak: gniazda, wyłączniki, oprawki,

bezpieczniki, armatury hermetyczne i t. p.

Izolatory do wysokiego napięcia do 35.000 v.

GIESCHE S.A. Fabryka Porcelany
KATOWICE-BOGUCICE

797

CENTRALNA KASA SPÓŁEK ROLNICZYCH

założona w 1909 roku

jest Centralą Finansową drobnych rolników, zrzeszonych w spółdzielniach zespołu „Zjednoczenia Związków Spółdzielni Rolniczych Rzeczypospolitej Polskiej”.

W dniu 30 listopada 1932 roku Centralna Kasa Spółek Rolniczych liczyła członków spółdzielni 3.116,

kapitałów własnych ponad zł. 6.600.000.

Suma rozprowadzonych wśród członków kredytów wynosiła zł. 64.182.361

247

KABEL POLSKI Sp. Akc. w Bydgoszczy

jest najstarszą w Polsce fabryką kabli, założoną w r. 1920. Za wyroby swoje uzyskała fabryka szereg zaszczytnych odznaczeń, a mianowicie: Złoty Medal Rządowy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, Dyplom na Medal Złoty na Wystawie Wodnej w Bydgoszczy, Dyplom na Medal Złoty na Targach Północnych w Wilnie.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł: 5.000.000.

Zarząd stanowią: Dypl. Inż. Tadeusz Gayczak i Dypl. Inż. Felicjan Karśnicki.

Spółka Akcyjna Kabel Polski produkuje wszelkiego rodzaju kable, tak ziemne jak i napowietrzne dla prądu słabego i silnego do 60 KW włącznie. Ponadto przewody elektryczne wszelkiego rodzaju do instalacji świetlnej, dla celów radiowych, do reklam neonowych i t. p. Specjalnością firmy są kable blokowe, orak kontaktowe dla sygnalizacji kolejowej.

W ostatnich latach podjęto nowy dział produkcji kabli dalekosiężnych.

182

Galicyskie Towarzystwo Naftowe "GALICJA"

SP. AKC.

Rafinerja w Drohobyczu

617

Benzyna, nafta, oleje: smarowe, automobilowe, asfalt, masy izolacyjne

POLECAMY

SKŁADNICĘ FABRYKI
MYDŁA I ŚWIEC

"WASZE OCZKO"

L w ó w

ul. Halicka 1. Rynek 22

Telefon 94-95

620

CENTRALNA DROGERJA

CZEPczyński

Poznań, Stary Rynek Nr. 8

Telefony Nr: 33-24, 33-15, 32-38
31-15, 33-53 i 32-39

NAJTAŃSZE ŹRÓDŁO ZAKUPU DLA
HANDLU, PRZEMYSŁU I ROLNICTWA

WIELKI WYBÓR! CENY NISKIE!
526

HURTOWNIA TYTONIOWA Nr. 1

konc. MARJA NESTEROWICZ

PRZEWORSK 501

SAMUEL

BORNSTEIN

Fabryka Sukna

w TOMASZOWIE MAZ. TEL. 108 i 97

Rachunek bieżący w Banku
Polskim w Tomaszowie
Mazowieckim,
P. K. O. 62 140

525

Komunalna Kasa Oszczędności

Powiatu Białą-Podlaska

w Białej Podlaskiej, Zamek

P. K. O. Nr 51161, tel. Nr. 143

Zastępstwo Banku Polskiego dla
inkasa weksli. Przyjmuje wkłady,
załatwia operacje inkasowe. Za
bezpieczeństwo gwarantuje Sejmik
swoim majątkiem i dochodami.

948

WOLNY SKŁAD SOLI Nr. 10

DLA POWIATU LWOWSKIEGO

Lwów, Gródecka 84a. Telefon Nr. 13-63

349

HURTOWNIA TYTONIOWA Nr. 1

S. GROBLEWSKA
i L. GRELIŃSKA

ŁAŃCUT

505

Francuska Spółka Akcyjna
„TOW. AKC. PRZEMYSŁU WŁÓKNISTEGO“
w Częstochowie
„Société Anonyme de l'Industrie Textile“
Czenstochowa 762

Starzycka Fabryka WYROBÓW SAKIENNYCH
Z. BORNSTEIN
Spółka Akcyjna
Tomaszów Mazowiecki,
Warszawska Szosa 59-74 524

MATYS JAKUBOWSKI I S-ka
Fabryka Sukna i Gobelinów
Tomaszów-Mazowiecki, tel. 5

Konta w bankach: Bank Polski, oddz. w Tomaszowie Maz., Bank Związków Spółek Zarobkowych oddz. w Piotrkowie, P.K.O. Warszawa Nr. 61.080
Adres telegraficzny: „MATJAS“ 520

GARNIZON WILEŃSKI I STRZELCY OKR. WILEŃSKIEGO
PIJA WYŁĄCZNIE PIWO

„SZOPEN“

BANK POLSKI ODDZIAŁ W WILNIE
WILNO 627

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE F. WIECHERT JUN. STAROGARD 307

WOLNY SKŁAD SOLI W ŁAŃCUCIE 504

630

Garnizon Wileński
pije piwo
Browaru E. LIPSKI,
w WILNIE

KAZIMIERZ MICHAŁSKI
Hurtownia Cygar,
Papierosów i Tytoniu
Bydgoszcz, Dworkowa 84,
tel. 924 nar. Śniadeckich
116

Impregnowane słupy sosnowe do sieci elektrycznej, podkłady kolejowe, drzewo użytkowe i opałowe dostarcza **Solec S. Spedycja i Hurtownia Drzewa CZESŁAW ADAMSKI**
Solec Kujawski Telefon 48

KOLEKTURA POLSKIEJ PAŃSTW. LOTERJI KLASOWEJ Nr. 254
B. FAJNGOLD Warszawa, Chłodna 26, tel. 681-32 128

WOLNY SKŁAD SOLI Nr. 77
KONIN 170

Ogólny Związek Podoficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej 334
HURTOWNIA TYTONIOWA Nowe-Miasto n/Drwęca

HURTOWNIA TYTONIOWA Rejon I **HENRYK MATRYBIŃSKI**
Włocławek 137

Hurtownia Rejonowa
Wyroby tytoniowych
por. rez. ST. KOSTERSKI
159 KĘPNO, Rynek 8

Hurtownia WYROBÓW Tyton. Nr. 12
Związku Obrony Kresów Zachodnich
Ostrów Wielkp.
Kolejowa Nr. 12

CUKROWNIA SZPANÓW

SPÓŁKA AKCYJNA

616

Komunalna Kasa Oszczędności

POWIATU WŁODAWSKIEGO

we Włodawie, Telefon 55

RACHUNEK ŻYROWY
w BANKU POLSKIM
P. K. O. Nr. 51.221

ZASTĘPSTWO BANKU POLSKIEGO
DLA INKASOWANIA WEKSLI

863

Wolny Skład Soli Nr. 110

dla pow. Lwowskiego

LWÓW, GRÓDECKA Nr. 84a

Nr. telefonu 13-63

Właściciel koncesji: Zakład
Wychowawczy Braci Alber-
tynów, Lwów

349

CUKROWNIA SZAMOTULSKA

TOWARZYSTWO
Z OGR. PORĘKĄ

252

S Z A M O T U Ł Y

BROWAR KSIĄŻĘCY TYCHY

POLECA ZNANE

1010

Z DOBROCI PIWA

SKŁADNICA KÓZEK ROLNICZYCH

Stowarzyszenie spółdzielcze z ogr. odp.
w LESKU

DZIAŁY: Spożywczy,
Rolniczy,
Artykuł. budowlanych,
Artykułów opałowych,
Wolny skład soli,
Broń i amunicja

516

MŁYŃ AUTOMATYCZNY

JANA MICHAŁSKIEGO

w Sochaczewie

Młyn handlowo - przemysłowy,
przyjmuje zboże do mie-
lenia i za minimalnem
wynagrodzeniem
wydaje pierwszo-
rzedną mąkę, o-
tręby i t. d.

1078

ZAKŁADY PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO

C. G. Schön

Spółka

Akcyjna

SOSNOWIEC

TEL. 19 i 20

768

WOLNY SKŁAD SOLI

NA POWIAT JAWOROWSKI

W JAWOROWIE

właśc. konc. PINKAS DEUTSCHER

464

BRANKA

FABRYKA CUKRÓW
OZEKOLADY I KAKAO

Spółka akcyjna we Lwowie

POLECA SWOJE WYROBY
W ROKU JUBILEUSZOWYM

1882 — 1932

418

GENERALNA REPREZENTACJA BROWARU
ORDYNACJI ZAMOJSKIEJ

B-cia Gottesmann i L. Glückmann

w RAWIE-RUSKIEJ

FABRYKA
WODY SODOWEJ

474

Sejmikowa Ferma Rolnicza w Czarnoci- nie pow. Łódzkiego.

Stacja kolejowa, poczta, telegraf, telefon Nr. 2. Czarnocin posiada wielką ilość drzewek i krzewów owocowych, dekoracyjnych i olejowych, po cenach znacznie niższych. Cenniki z opisem szczegółowym odmian i gatunków oraz cen przesyła na żądanie. Wymieniona ferma prowadzi również reprodukcję zbóż siewnych i ziemniaków.

562

TOWARZYSTWO CUKROWNI I RAFINERJI

KLEMENSÓW Sp. Akc.

806

A. Ejdelstejn i I. Jachniuk

ZAKŁADY WYROBÓW
DRZEWNYCH

w Kostopolu, telefon Nr. 1
Spółka firmowa

Bocznica własna. Adres telegr. „Forniarnia”.

Specjalność:

Dykty klejone i
materiały tarte.

837

Wacław ZEMAN

BROWAR PAROWY I SKŁODOWNIA

w Łucku, ul. Przemysłowa 15

SPECJALNOŚĆ

PIWO

„SAKURA”

850

TOWARZYSTWO BROWARÓW I FABRYKI DROŻDŻY SPIRYTUSOWYCH

„BERGSZLOS”

w RÓWNEM, Spółka Akc.

PIWO, DROŻDŻE

820

ZWIĄZEK

Wolnych Składów Soli w Polsce

W A R S Z A W A

Służewska 5 m. 7

827

Hurtownia Tytoniowa

JADWIGI TOPOLSKIEJ

ŁÓDŹ

Piotrkowska 45

162

SZKÓŁKA DRZEW

Hr. Larischa Mönnicha

J A W O R Z E

Koło BIELSKA ŚLĄSK CIESZYNSKI

Poleca gorąco: swoje drzewa, krzewy owocowe i róże po cenach najniższych. Największy wybór pierwszorzędných gatunków. Na żądanie wysyłamy bezpłatnie cenniki i prospekty.

1022

„A T R A“ S. A.

Fabryka Farb Graficznych
TORUŃ

Dostarczamy dla przemysłu graficznego

ARBY W NAJLEPSZYM GATUNKU

ARBY drukarskie, litograficzne, offsetowe, rotograwiurówce
oraz do blachodruku.

JAKO SPECJALNOŚĆ POLECAMY:

ARBY gazetowe

ARBY offsetowe specj. skoncentrowane

ARBY rotograwiurówce

ARBY anilinowe do druku z gumy

ARBY do celofanu i folii aluminiowych

ARBY do opakowań.

200

„ATRA“ — FARBY NIEZRÓWNANEJ JAKOŚCI

POMORSKIE STOWARZYSZENIE UBEZPIECZEŃ W TORUNIU

Instytucja Publiczno-Prawna Województwa Pomorskiego

CENTRALA:

TORUŃ, ŻEGLARSKA 22

Tel. 174, 267 — Adres telegraf. „Postcw“ Toruń

Reprezentacja w Gdyni ulica Świętojańska

Komisariaty i agentury we wszystkich miejscowościach
Pomorza. Przyjmuje ubezpieczenia od

OGNIA I GRADOBICIA

Po najniższych taryfach — Na dogodnych warunkach

Dla rolników należących
do Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego **r a b a t y**

TYLKO SWOIM ODBIORCOM

(po wykazaniu się ostatnim rachunkiem za prąd i legitymacją)

SPRZEDAJĄ

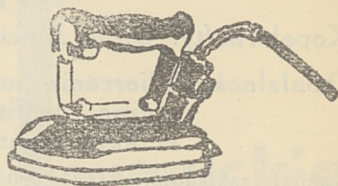
MIEJSKIE ZAKŁADY ELEKTRYCZNE

LWÓW, ul. CZARNECKIEGO Nr. 5

NOWOCZESNE

ŻELAZKA

EKONOMICZNE

ZA GOTÓWKĘ PO ZŁ. 21.50

LUB NA 12 RAT
MIESIĘCZNYCH

PO 2.— ZŁOTE

NABYWCA UZYSKUJE ZNIŻKĘ CENY PRĄDU

354

GALICYJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Założona w roku 1843

WE LWOWIE

UL. JAGIELLOŃSKA 1.

PRZYJMUJE WKŁADKI w ZŁOTYCH i DOLARACH

ZŁOTOWE WKŁADKI OPROCENTOWUJE
PO 7% DOLAROWE PO 4% W STOSUN-
KU ROCZNYM. KAPITALIZACJA PÓŁ-
ROCZNA.

WKŁADKI GWARANTUJE PAŃSTWO
KAPITAŁ REZERWOWY WYNOŚI 4.700.000 ZŁ.

„P I O N I E R” S. A.

R O K
ZAŁOŻENIA
1 9 2 8

**DLA POSZUKIWANIA I WYDOB.
MINERAŁÓW BITUMICZNYCH**

Siedziba Zarządu:

L W Ó W, Św. Mikołaja 23/II p.

TELEFONY: 66-22, 106-32.

Nieruchomości własne:

Kopaln. nafty: Orów, Mrażnica, Rachiń, Czarny Potok itd.

Działalność: Wiercenia poszukiwawcze, badania geologiczne, geofizyczne oraz prace wchodzące w zakres techniki wiertniczej i eksploatacyjnej

Kapitał zakładowy: Zł. 15.000.000,—

Ogólna suma bilansu: Zł. 18.127.507.66

Pracuje z Bankami: Bank Gospod. Krajowego. Bank Handlowy S. A.

Z a r z ą d: Inż. St. Dażwański, Inż. W. Hłasko, Inż. J. Gajl, Inż. L. Włoczewski, Dr. Ig. Wygard, Inż. Z. Biluchowski, Inż. Paweł Setkowicz, K. Marty, Dr. Leo Frodecko, Dr. J. Rubkowski, Dr. M. Aleksandrowicz, Inż. A. Styczeń.

Komisarz Rządowy: Radca Min. Inż. Paweł Wrangel

Komisja Rewizyjna: Dr. St. Bartosiewicz, Dr. Flechner, C. Załuski, Sternbach, H. Tugendhaft.

D y r e k c j a: Jan Frenkel, Dr. Stanisław Weigner.

167

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU BRZESKIEGO

załatwia w s z e l k i e
czynności bankowe,
statutem przewidziane,
przyjmuje wkłady oszczędności za oprocentowaniem 5—7% rocznie.

1275

P
IJCIE
I W O

L
wowskie

348

PAŃSTWOWE KAMIENIOŁOMY W JANOWEJ DOLINIE

(Wołyń, stacja pocztowa i Kolejowa Kostopol)

Produkują z bazaltu:

KOSTKĘ REGULARNĄ — dużą, średnią, rzędowną
i zwyczajną, oraz drobną. — — —

KOSTKĘ NIEREGULARNĄ (PÓŁKOSTKĘ) — dużą
(dziki bruk), średnią (półbruczek I, II
i III gat.) i drobną (mozaikę drogową
i chodnikową). — — — — —

KAMIEŃ ŁAMANY — na bruk i tłuczeń — — —

GRYSIK granulowany i nieodsiany — — — —

TŁUCZEN MASZYNOWY I RĘCZNY do budowy
i konserwacji dróg oraz do robót beton.
oraz bloki, krawężniki, licówkę, płyty i t. p. wyroby.

**NA TERENIE KOPALNI ISTNIEJE ZWIĄZEK STRZELECKI
ZE ŚWIETLICĄ, CZYTELNIĄ I ORKIESTRĄ.**

8-0

D O

S W Ó J „ O L K U S Z ” S W E G O

FABRYKA WYROBÓW EMALJOWANYCH

S. A. w OLKUSZU
WOJ. KIELECKIE

P o l e c a :

znanej dobroci naczynia kuchenne
emaljowane, produkowane w Olkusz
i naczynia gospodarstwa domowego
wyrabiane w oddziale „I d e a l”
w W o l b r o m i u.

Zarząd w Olkusz

tel. 6.33.40

POPIERAJ PRZEMYSŁ KRAJOWY !

„WOLBROM”

FABRYKA WYROBÓW GUMOWYCH S. A.

W WOLBROMIU
WOJ. KIELECKIE

Poleca: oddziałom Zw. Strzelec.
i instytucjom swe znanej dobroci:
piłki do gier i dętki, podeszwy gu-
mowe, opony i dętki rowerowe,
wyroby gumowe techniczne instala-
cyjne i chirurgiczne, płyty uszczel-
niające „W o l b r o m i t” itd.

Adres telegr.:
„G U M A —
W O L B R O M”
telefon 5 i 15

Dostawcy Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Właściwe zastosowanie

wysokowartościowych olejów i smarów

„POLMIN“

w myśl naszych wskazówek, zapewni efekt smarniczy, odpowiadający pod każdym względem wymogom nowoczesnej techniki silnikowej.

Najnowsze urządzenia rafineryjne umożliwiają nam produkcję smarów najwyższych gatunków po nader przystępnych cenach.

**OLEJE i SMARY
AUTOMOBILOWE**

„POLMIN“

sa do nabycia we wszystkich naszych oddziałach, znajdujących się w większych miastach kraju oraz w pierwszorzędnych składach z akcesorjami samochodowymi.

„POLMIN“

**PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH**

CENTRALA WE LWOWIE, UL. AKADEMICKA 7.

**NAJNOWOCZEŚNIEJ URZĄDZONA FABRYKA
TECHNICZNYCH ARTYKUŁÓW GUMOWYCH**

O R A Z

ARTYKUŁÓW SPECJALNYCH

POLSKA SPÓŁKA

DLA PRZEMYSŁU GUMOWEGO

Spółka Akcyjna

W SANOKU

Adres telegr. G U M A — Sanok

Telefon Nr. 112

B i u r o i s k ł a d

w W A R S Z A W I E

ul. W i d o k 18

Przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach Polski.

FABRYKA GARBARSKA
M. SILBERSTEIN
LUBLIN, UL. Ś-TO DUSKA Nr. 12

Telefony: { Fabryki 122
Dyrektora zarządzaj. 215
Biura 123

WYRABIA:

Skóry podeszwowe w całości i kruponach,
skóry blankowe czarne i naturalne, juchty
faledrowe i czarne, koninę, ssaki i bukaty
chromowe czarne i kolorowe.

684

KREM „PATKA“

(Pasta do twarży). Od 30 lat znany i wypróbowany środek toaletowy usuwa **PIĘGI**, wszelkie nieczystości skóry i wybiela cerę.

Cena słoika złotych 2.—

Wyrób i skład wysyłkowy laborat. apteki

Magister **M. ROSENBERGA**
Farmac.

Zgierz, Stary-Rynek 8, tel. 3
974

HURTOWNIA TYTONIOWA W UHNOWIE

właśc. konc. **PESIA KANNER**
zam. **REBHUN**

47>

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie

ODDZIAŁ w LUBLINIE, ul. KAPUCYŃSKA 1

Organizuje zbyt produktów spółdzielczego mleczarstwa, dostarcza urządzeń i przyborów mleczarskich, udziela członkom fachowych porad dla podniesienia jakości produktu.

963

ZA DARMO

675

ODDAJE KAŻDEMU
KSIĘGARNIA POLSKA

B. Połonieckiego we Lwowie

KATALOG utworów dramatycznych jedno i więcej aktowych z dodatkiem teatryków dla dzieci.
ATALOG techniczny: Inżynierja-Technologja-Budown.Rzemioło
ATALOG dzieł rolniczych, katalog dzieł pedagogicznych.
ATALOG nakładowy firmy Księgarni Polskiej we Lwowie.

FABRYKA GARBARSKA

P. BRIKMAN

Lublin, Towarowa 41, tel. 144

Adr. telegr. „Pebrikman“

SKÓRY: podeszwowe, blankowe, juchtowe i chromowe.

680

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE B-cia A. i D. STRUGACZ

FABRYKA DROŻDŻY

m. OSZMIANA woj. WILEŃSKIE, st. kol. OSZMIANA

631

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu
LUBELSKIEGO

w Lublinie, ul. Narutowicza Nr. 18

686

POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

426

Kopernika 36-40

W A R S Z A W A

Telefon 423-10

ZDZISŁAW MODELSKI

PIERWSZY MŁYN

541 W SIERADZU

Cukrownia we Wrześni

Spółka Akcyjna

534 WRZEŚNIA

436

HURTOWNIA TYTONIOWA W WYSZKOWIE

— — NAD BUGIEM — —

Skład Mięsa i Kiszek

J. WESOŁOWSKI

390 ŚREM, RYNEK 13

APTEKA BOLESŁAWA TARASIEWICZA

172 Bydgoszcz-Szwederowo, Orła 8

448

Gazownia Arnolda Mozera w Wilnie

ANTONI LIPOWSKI
HURTOWNIA
WYROBÓW TYTONIOWYCH
WEJHEROWO

303

W. Korzeniewski Tow. Ako.
GRUDZIĄDZ

Rynek 22-24 — Telefon 898

3 Największy Dom Towarowy Pomorza

69

Centrala Rowerów M. Przybyła

Inowrocław, Rynek 15

Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywcze

„Hurtownia Polska”

z odpowiedzialnością udziałami

118 W KONINIE

Komunalna Kasa Oszczędności

Miasta Tomaszowa Mazow.

522

Tomaszów Mazowiecki

437

HURTOWNIA TYTONIOWA J. Baczyński

W R A D Z Y M I N I E

Towarzystwo Kredytowe m. Wilna

Wilno, Jagiellońska 14

Tel. 18-58 i 18-68. P.K.O. nr. 81.681

452

ZYGMUNT

RITTER Eksport Koni

J A R O S Ł A W

489

Grunwaldzka 24, tel nr. 10

333

Bolesław Cieszyński Hurtownia Wyrobów Tytoniowych
BRODNICA, ul. Mostowa 7

STANISŁAW RUJNERHurt i Detal
wyrobów tytoniowychBydgoszcz
Woln. Rynek 6

185

SKŁAD FUTER 650

B-ci KIERSZKOWSKICH

S U W A Ł K I.

UL. KOŚCIUSZKI 70. TELEFON 28

Hurtownia Wyrobów Tytoniowych**JAN JEZERSKI**

Bydgoszcz, ul. Gdańska 25 184

„Imeksport“Import i eksport
trzody chlewnej i bydła

PRZEWORSK—JAROSŁAW 488

HURTOWNIA TYTONIOWA

I KOLEKTURA Nr. 41, 129

FILJA

Warszawa, Żelazna 78, tel. 417-78

STANISŁAW JAROS

186

Hurtownia Wyrobów Tytoniowych
Bydgoszcz, Gdańska Nr. 63**APTEKA**pod „ORŁEM“
w
Inowrocławiu

TEOFIL RESZKA

Inowrocław,

Rynek 21 73

Hurtownia Tytoniowa Rejon. I
Stefana **BENEDYKTA**Warszawa, Foksal 17
podp. Józef Ulatowski

125

R. STRUNKRowery. Maszyny do szycia. Instrumenty
muzyczne

INOWROCŁAW. KRÓL. JADWIGI 15 71

140

Hurtownia Tytoniowa Nr. VI
PRAKSEDY
MARYNY
I ROMANA
HUSARSKICH
WARSZAWA, MURANOWSKA 4, Tel. 740-74**Antoni JĘDRZEJCZAK**

MAGAZYN MÓD

Inowrocław, Klasztorna 33 72

SKŁAD WYROBÓW
TYTONIOWYCH**J. N. Kruszyński**

WŁOCŁAWEK 138

Apteka pod
Złotym Lwem

70

TADESZ MOLL

Inowrocław, Król. Jadwigi 27, tel. 464

Hurtownia Wyrobów Tyton. Rejon XI
F. Kucharzewski i S-kaWARSZAWA
LESZNO Nr. 24

124

Maszyny do szycia.
Wirówki, Radjo-Sprzęt**Marjan Pszczółkowski**MŁAWA
Żeromskiego 5 365**HURTOWNIA WYROBÓW TYTONIOWYCH**
MARJAN ŚWITALSKI

Ostrów - Poznański,

ul. Kolejowa Nr. 13 156

SKŁAD cygar, papierosów i tytoniu
Hurtownia — Detal
Stanisław Nagel
Bydgoszcz, Długa 76

183

Rejonowa Hurtownia Tytoniowa
w Gostyniu, ul. Św. Ducha 1
24 Właśc. Czesław Relewicz

Strzelcy powiatu Suwalskiego —
składajcie swoje
oszczędności tylko
W KOMUNALNEJ
KASIE OSZCZĘDNOŚCI
powiatu Suwalskiego
Suwałki, ul. Kościuszki 114
651

A. Sokół i J. Zylberfenig
FABRYKA SUKNA
Biuro główne: Białystok, Sienkiewicza 44
Tel. Biura 1-25 Fabryki 45

Rachunki bieżące:
w Banku Polskim, Białystok, w Banku Gosp.
Krajowego, Białystok, P. K. O. Nr. 67.220
Adr. teleg.: „SOKZYL”
CODES: Rudolf Mosse, Bentley
w ŁODZI, Piotrkowska 24. Tel. 150-87

K. NOWAKOWSKI Nast.
wł. Stefan Filipiński
74 INOWROCŁAW

Hurtownia Tytoniowa
Tadeusz Rogowski
160 **ŁÓDŹ**

HURTOWNIA TYTONIOWA GOSTYŃ (Wikop)
25 właściciel: F. Adamkiewicz —

Hurtownia i detaliczna sprzedaż
wyrobów tytoniowych
Wacław Mnichowski **ŻNIN**
56

WOLNY SKŁAD SOLI
Wojciech Gołaś
158 **OSTRÓW Wikp.**

Hurtownia Wyrobów Tytoniowych
332 **J. Jagieło — Jaegertal**

Działdowo, Rynek 26

WOLNY SKŁAD SOLI
WRZEŚNIA
Fabryczna 28. Telefon 7
122

DOM BANKOWY
T. BUNIMOWICZ
Bank Dewizowy
WILNO

REJONOWA HURTOWNIA
Wyrobów Tytoniowych
61 **IGNACY SOLIŃSKI**
Inowrocław, Król. Jadwigi 21. Tel. 272

Adres teleg.: BUNIMOWBANK
Telef. Nr. Nr. 257, 270, 830
Peterson Internat. Code 213 edit.
Własna Boznica Kolejowa
628 Telefon Nr. 879

**PAŃSTWOWE
PRZETWÓRNIE
MIĘSNE
W CHODOROWIE
Telefon Nr. 23**

423

**Zarząd Mleczarni
Nadświdrzańskiej**

**poleca
swoje
sklepy:**

**WARSZAWA
Bracka Nr. 22
Marszałkowska Nr. 153
Marszałka Focha Nr. 12
Plac J. Piłsudskiego 1**

434

Browar Okocimski

**poleca
znane
z dobroci**

piwa

**marcowe, eksportowe
porter**

1174

**Komunalna Kasa
Oszczędności
powiatu brodnickiego
W BRODNICY**

**oraz jej
oddział**

**W JABŁONOWIE
POMORSKIEM
załatwiają wszelkie
transakcje bankowe**

340

Komunalna Kasa Oszczędności pow. Sierpeckiego w Sierpcu

(gmach Magistratu)

Telefon Nr. 28

Załatwia wszelkie czynności bankowe.

przyjmuje na oprocentowanie wkłady oszczędnościowe: terminowe i na rachunki bieżące od wszelkich osób fizycznych i prawnych.

Tajemnica wkładów zapewniona.

Za całość i bezpieczeństwo wkładów ręczy Związek Komunalny powiatu Sierpeckiego swym całym majątkiem i dochodami.
Rachunek czekowy P.K.O. Warszawa 64.524.

1194

Regionalny Tygodnik Ziemi Podolskiej

GŁOS POLSKI

wychodzi w każdą niedzielę.

Przynosi wiadomości z terenu województwa Tarnopolskiego, korespondencje z prac Związku Strzeleckiego i T. S. L., artykuły regionalne, społeczne i polityczne.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

TARNOPOL,
Pasaż Adlera 8, telefon 90.
KONTO P. K. O. 149.329.

1052

ŻYWIECKA FABRYKA PAPIERU „Solali” S. A. W ŻYWCU.

WYRABIA:

Tutki i bibułki do papierosów, Kalkę maszynową „Carbon-Paper”, Serwetki papierowe, Papier toaletowy „Hygjena”, Kalkę ołówkową Indigo-Paper, Papiery przebitkowe, Bibułkę do pakowania, Rolki kopjowe, Tekturę.

1025

Najpewniej lokujesz swoje oszczędności
w
Komunalnej Kasie Oszczędności

MIASTA BYDGOSZCZY

UL. JAGIELLOŃSKA 4

za którą miasto odpowiada całym swym majątkiem i wszystkimi dochodami.

188

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO

BIAŁYSTOK, ul. SIENKIEWICZA 28a

URUCHOMIENA w 1925 r. KAPITAŁ ZAKŁADOWY 100.000 ZŁ.

Obrót roczny za 1931 r. 65.616.889 zł. 58 gr. Na 1 lipca 1932 r.
na r-ku wkładów było 10.156 czynnych kont. Suma wkładów
i lokat 1.136.911 zł. 30 gr.

Kasa oblicza odsetki dwa razy do roku i płaci od wkładu 7 — 10% w sto-
442 sunku rocznym.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

ODDZIAŁ w WILNIE

WILNO, W. POHULANKA 24

UDZIELA ROLNIKOM KREDYTÓW

*DŁUGOTERMINOWYCH w listach zastawnych na kúpno gruntu oraz obli-
gacjach na meljoracje.*

*KRÓTKOTERMINOWYCH gotówkowych na podniesienie produkcji gospo-
darstw rolnych, na cele obrotowe za pośrednictwem miejscowych instytu-
cyj kredytowych i handlowych oraz towarowych w nawozach sztucznych,
materjałach na ogniotrwałe krycie dachów i t. p.*

PRZYJMUJE wkłady terminowe i na książeczki oszczędnościowe.

7% listy zastawne i obligacje meljoracyjne P. B. R. są zabezpieczone hipo-
tekami ziemskimi, majątkiem Banku oraz gwarancją Skarbu Państwa.

454

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA GDYNI

G D Y N I A

„BANK DEWIZOWY“

GMACH KOMISARJATU RZĄDU ul. STAROWIEJSKA OBOK DWORCA
ADRES TELEGRAFICZNY „KASOBANK“ TEL. Nr.: 1270, 1271, 1272

Instytucja Bankowa prawa publicznego o pupilarnej pew-
ności. Załatwia wszelkie czynności w zakres banko-
wości wchodzące.

Kasa po południu otwarta od 18-ej do 19-ej wyłącznie dla wpłat.
Kantor Wymiany na Dworcu czynny od godziny 8-mej do 22-giej.
Kantor Wymiany przy ul. Portowej vis a vis Hote'iu pod Starym Dębem
czynny od godziny 9-ej do 20-tej. — Telefon Nr. 1273.

204

Bank Gospodarswa Krajowego

Oddział
w Wilnie
ul. Śniadeckich 8

przyjmuje wkłady
płatne natychmiast
jak również termino-
we, oprocentowane
w stosunku $6\frac{1}{2}\%$
rocznie, oraz na książ-
eczki oszczędności
oprocentowane w sto-
sunku 6% rocznie

626

Wkłady oszczędnościowe w Banku
Gospodarstwa Krajowego
gwarantowane są przez Państwo

Lubelski Syndykat Rolniczy

Spółka Akcyjna
w Lublinie
Krakowskie
Przedmieście 64

poleca po cenach najniższych:
węgiel, drzewo, koks, ma-
szyny i narzędzia rolnicze,
naftę, benzynę i smary,
żelazo oraz galanterję że-
lazną, materiały budowla-
ne, zboża siewne i nawozy
sztuczne.

696

Komunalna Kasa Oszczędności

pow. będzińskiego

w Będzinie, ul. Sączewska 12

Oddziały:

w Czeladzi, Rynek 14

w Dąbrowie Górniczej, 3-go Maja 18

Przyjmuje wkłady, na książeczki
oszczędnościowe, oraz załatwia
wszelkie czynności bankowe.
Za całość i bezpieczeństwo wkła-
dów odpowiada Powiatowy Zwią-
zek Komunalny całym swoim ma-
jątkiem i wszystkimi dochodami.

750

Założony

w r. 1867

Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie

Filje: Kraków, Tarnopol, Sta-
nisławów, Czerniowce

Ekspozytura: Suczawa, Lipkani
przeprowadza wszelkie
transakcje bankowe

Kantor wymiany: kupuje i sprzedaje
waluty, dewizy i pa-
piery wartościowe —

Oddział depozytowy: przyjmuje wkład-
ki na książeczki osz-
zczędnościowe złotowe
i dolarowe oraz papi-
ery wartościowe
na przechowanie

Kasa zaliczkowa udziela pożyczek
pod zastaw kosztowności

356

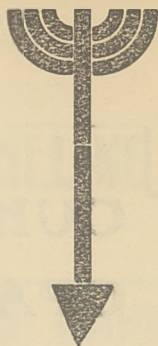
ORYGINALNY
THERMOS

ZE ZNAKIEM
PELIKAN

KUCHENKI

SPIRYTUSOWE
TURYSTYCZNE
„EMES“

ORYGINALNE
PRIMUSY
NORMALNE I SKŁADANE

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ

KRZYSZTOF BRUN I SYN S. A.

w WARSZAWIE, plac TEATRALNY

MARSZAŁKOWSKA 124, NOWY ŚWIAT 41

MARSZAŁKOWSKA 68, TARGOWA 64.

**SPÓŁKA AKCYJNA DO EKSPLOATACJI
PAŃSTWOWEGO MONOPOLU ZAPALCZANEGO W POLSCE**

Warszawa, ul. Królewska Nr. 3

poleca zapalaki

specjalne płaskie, liliputy,
fajkowe oraz czerwone
i białe impregnowane

przyjmuje również
zamówienia na zapalaki

z reklamą nabywców.

**CUKROWNIA
OPALENICA**

Spółka Akcyjna

20

POZNAŃSKA CENTRALA

R Y B

POZNAŃ

Aleje Marcinkowskiego 5

Tel. 25-71

82

**BIAŁOSTOCKA FABRYKA
KOŁDER I SUKNA**

OSWALD TRILLING I SYN

SPÓŁKA AKCYJNA

106

**IZBA PRZEMYSŁOWO HANDLOWA
W LUBLINIE**

Powiatowa 5

685

**Komunalna Kasa Oszczędności
Powiatu Włocławskiego
Włocławek, ul. 3-go Maja 17 Tel. 105**

Rachunek żyrowy w Banku
Polskim, Od. w Włocławku
Konto czekowe P.K.O. 65858

Rachunki bieżące:

Polski Bank Komun. w Warszawie Nr. 96
Bank Gosp. Kraj., Od. w Włocławku Nr. 6

139

**Komunalna Kasa Oszczędności
Powiatu Sochaczewskiego
SOCHACZEW**

STRZELCY

powiatu Sochaczewskiego lokują
swoje oszczędności i korzystają
przy wszystkich transakcjach ban-
kowych

**z Komunalnej
Kasy Oszczędności Pow. w Sochaczewie**

1084

Komunalna Kasa Oszczędności Powiatowa Tarnowskie Góry

Przyjmuje wkłady począwszy od Zł. 1.—

Szybko i sprawnie załatwia inkaso weksli

1035

Przeprowadza wszelkie transakcje bankowe

**Zakłady
Wodociągowe**

MIASTA LWOWA

Lwów, ul. Zielona 62

45

R. Torchalski
Warszawa, Trębacka 7

Broń i Amunicja

Najtańsze źródło

1308

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATOWA

POWIATU RADOMSKIEGO — W RADOMIU

Przeprowadza wszelkie transakcje bankowe. Za całość i bezpieczeństwo wkładów odpowiada Powiatowy Związek Komunalny całym swoim majątkiem i wszystkimi dochodami.

670

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU KALISKIEGO — W KALISZU

Przyjmuje składki oszczędnościowe. Załatwia inkaso weksli szybko i tanio. Przeprowadza wszelkie transakcje bankowe. Za całość i bezpieczeństwo wkładów odpowiada Powiatowy Związek Komunalny całym swoim majątkiem i wszystkimi dochodami.

108

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA POZNANIA

(DAWN. BANK MIASTA POZNANIA)

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości. Przyjmuje wkłady oszczędnościowe i otwiera rachunki czekowe. Za wkłady odpowiada Miasto Poznań całym swoim majątkiem.

371

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU CHRZANOWSKIEGO

W CHRZANOWIE. TEL. Nr. 93

Rachunek żyrowy: BANK POLSKI, ODDZIAŁ W KRAKOWIE.

Rachunki bieżące: BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
ODDZIAŁ W KRAKOWIE.

P. K. O. Warszawa Nr. 59.964 — P. K. O. Kraków Nr. 404.101.

1270

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU WADOWICKIEGO
W WADOWICACH

Założ. w r. 1876

12°6
za której wszelkie zobowiązania, a w pierwszym rzędzie za wkładki i ich odpowiednie statutowi oprocentowanie przyjął na siebie całkowitą odpowiedzialność powiat Wadowicki
P. K. O. Nr. 405.802. Tel. Nr. 6.

Giro Banku Polskiego w Krakowie.
R-k bieżący w Banku Gosp. Kr. w Białej.

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu Tarnogórskiego
w TARNOWSKICH GÓRACH
Gmach Starostwa

przyjmuje wkłady oszczędnościowe, otwiera rachunki bieżące, załatwia zlecenia inkasowe, zakupuje i sprzedaje waluty zagraniczne, dyskontuje weksle, przyjmuje depozyty na przechowanie, prowadzi kolekturę Loterii Państwowej, Zastępstwo Banku Polskiego, Banku Gosp. Kraj. i Państwowego Banku Rolnego.

Konto P. K. O. Katowice Nr. 301.014.
1167

BRACIA DEUTSCH

FABRYKA SZPAGATU
Przędzalnia i tkalnia
konopi, lnu, juty i wełny

1016 BIELSKO

KAZIMIERZ MICHAŁSKI

115
Hurtownia cygar
papierosów i tytoniu
BYDGOSZCZ
Dworcowa 54 narożnik
Śniadeckich
Telefon 924

DOM HANDLOWO-ZBOŻOWY MICHAŁ KWIATKOWSKI

w PRZASNYSZU, ul. Ostrołęcka

Koks i węgiel
Materiały budowlane

Rachunek bieżący:
Bank Ziemiański.

Skrzynka poczt. Nr. 16
1137

Telefon Nr. 28.

Komunalna Kasa Oszczędności

powiat. Clechanowski
w CIECHANOWIE
ul. Zakroczyńska tel. 45

Instytucja
Bankowa
o popularnej
pewności

Załatwia wszelkie czynności
wchodzące w zakres bankowości.
1143

„BORYSŁAW“

SPÓŁKA AKCYJNA

Dla Przemysłu
Wosku Ziemnego
i Oleju Skalnego

TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW CHEMICZNYCH

„STREM“ SP. AKC.

ODZNACZENIA

Dyplom Honorowy Min. Przem. i Handlu na Wystawie San.-Hyg. w Warszawie 1927. Wielki Medal Złoty na P.W.K. (Poznań 1929) Dyplom Honorowy Min. P. i H. 1929. (Odnaczenie Państwowe).

ZARZĄD: Warszawa, Mazowiecka 7.
Telef.: 656-65, 314-30, 209-23.

Łój kostny, Klej kostny i skórny, Mączki kostne nawozowe, Oleina, Gliceryna techniczna i farmaceutyczna, Stearyna.

POLSKIE ZAKŁADY OPTYCZNE SP. AKC.

P. Z. O.

(dawniej Fabr. Apar. Optycz. i Precyz. H. KOLBERG i S ka S. A.)
WARSZAWA, Grochowska 35 tel. 10-00-79, 10-00-26, 10-08-58, 10-01-96

Jedyna w kraju fabryka obrabiająca całkowicie szkła optyczne.

Wykonuje przyrządy optyczne wysokiej precyzji: MIKROSKOPY LABORATORYJNE, LUPY, OBJEKTYWY, KONDENSATORY KINEMATOGRAFICZNE i PROJEKCYJNE, LORNETKI PRYZMATYCZNE POŁOWE, CELOWNIKI, KOMPASY, PRZYRZĄDY NAWIGACYJNE, ARTYLERYJSKIE i LABORATORYJNE. Fabryka przyjmuje opracowanie projektów wszelkich przyrządów optycznych. NAJWYŻSZE ODZNACZENIA NA WYSTAWACH KRAJOWYCH i ZAGRANICZNYCH.

PANSTWOWE ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-ZBOŻOWE

WARSZAWA

W A R E C K A 11a

246

MAŁOPLSKI ZWIĄZEK
MLECZARSKI

spółdzielnia
z ograniczoną
odpowiedzialn.

K R A K Ó W
ul. Jabłonowskich 19,

Sprzedaż hurtowna i detaliczna
masła, serów, jaj.

1272

SZERESZOWSKI D. M.

DOM BANKOWY

WARSZAWA

pl. Żelaznej Bramy 1

Tel. 612-30

152

Komunalna Kasa Oszczędności

pow. Gostynińskiego Woj. Warszawskie

Naczelnik Zarządu

1217

BLOCH

JAN ROKICKI

DOM EKSPEDYCYJNY Właściciel

ST. KEPSKI

Tel. 54-07.

Warszawa, Senatorska 10.

Transportowanie, czenie, inkaso, asekuracja,
magazynowanie towarów krajowych i za-
granicznych.

1306

TOWARZYSTWO KREDYTOWE MIEJSKIE

we LWOWIE, Hallcka 21

43

„SILESIA“

Wyrób Wódek i Wody Mineralnej
BIELSKO, Sobieskiego 24

1019

GAZOWNIA MIEJSKA

986

w STANISŁAWOWIE

APTEKA spadkobier. Szymońskiego

Dzierż. **ALFRED KAMIŃSKI**

Magister farmacji

1138

w PRZASNYSZU

APTEKA

SKŁAD APTECZNY
FABRYKA WÓD

W. RANIECKIEGO

1145

w CIECHANOWIE

HURTOWNIA TYTONIU

ZOFJA KOGUT

w ROHATYNIE

1245

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO w CZĘSTOCHOWIE

1757

ELEKTROWNIA MIEJSKA

985

w STANISŁAWOWIE

JAN MACHA

Fabryka Sukna i Towar. Wełnianych

1157

BIELSKO

BIURO WĘGLOWE

GERSON AMSTER

1156

BIELSKO

Hurtownia Tytoniowa Stanisława Fedora

Aleksandrów Kuj.

1212

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Powiatu Wieluńskiego w WIELUNIU

922

„KAMIEŃ“ **BIELSKO**

wykonuje:

Posadzki terrassowe i ksyrolitowe,
stopnie, okładziny ściennie, posadzki
i t. p.

1026

KAROL RIESENFELD

SPÓŁKA z OGR. ODP.

BIELSKO

1014

Kazim. Wielk. 22

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu mieleckiego w Mielcu

założona w roku 1899.

R-k P. K. O. W-wa 59.215. R-k. P. K. O. Kraków 413.155
Telefon Nr. 38. R-k żyrowy w Banku Polskim w Tarnowie.
Budynek własny przy ul. Kościuszki 17. Przyjmuje wkłady
oszczędności od 1 złotego i płaci 7 procent od wkładów
złotowych a od dolarowych 5 procent. Udziela kredytu
hipotecznego i wekslowego 3 i 5-letniego. Stan wkładów
za rok 1932 zł. 1.400.000. — Stan funduszu rezerwowego
zł. 120.000. — Za wkładki i zobowiązania K. K. O. ręczy
powiat mielecki całym majątkiem.

1303

Założona w roku 1866

KOMUNALNA

Kasa Oszczędności Miasta Krakowa

1295

ul. Szpitalna 15 (gmach własny)

przyjmuje wkłady na książeczki oszczędnościowe i na rachunki
— — bieżące za najkorzystniejszym oprocentowaniem. — —

Otwiera rachunki czekowe.

Książeczki wkładkowe Kasy Oszczędności miasta Krakowa posiadają
— — — — — bezpieczeństwo pupilarne. — — — — —

Wkłady oszczędnościowe wynoszą zł. 57.000.000

Majątek własny wynosi ponad zł. 5.300.000

Za wszelkie wkłady i ich oprocentowanie ręczy Gmina miasta Krakowa
całym swoim majątkiem.

Rachunek żyrowy w Banku Polskim i czekowy w P. K. O. Nr. 410 000.

TELEFONY: Nr. 103-56, 120-65, 173-40 i 156-08.

Z Komunalną Kasą Oszczędności miasta Krakowa połączony jest
ZAKŁAD POŻYCZKOWY NA ZASTAWY RUCHOME.

SKŁADNICA KÓŁEK ROLNICZYCH

w KROŚNIE

P o l e c a: wszelkie towary spożywcze. Powiatowa hurtownia dla okolicznych sklepów Kółek Rolniczych. Nawozy sztuczne, nasiona i pasze treściwe. Osobny dział galanteryjny i papierowy. Wolny Skład Soli.

512

Zakład Ubezpieczenia

OD WYPADKÓW we LWOWIE,
ulica Brajerowska Nr. 16

posiada ODDZIAŁY:

w Warszawie, Al. Jerozolimska 4
w Krakowie, ul. Szlak 40,
w Łodzi, ul. Ewangelicka 18,

oraz BIURA:

w Sosnowcu, ul. Dęblińska L. 7
w Częstochowie, Al. Wolności 30

674

Komunalna Kasa Oszczędności

POWIATU MIŃSKO-MAZOWIECKIEGO

w Mińsku - Mazowieckim

Zastępstwo Banku Polskiego dla inkasowania weksli

Rachunki bieżące:

Polski Bank Komunalny Nr. 113.
Bank Gospodarstwa Kraj. Nr. 46.
Konto w P. K. O. Nr. 67.363

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące. Przyjmuje wkłady oszczędnościowe i otwiera rachunki czekowe.

1092

Komunalna Kasa Oszczędności

MIASTA WŁOCŁAWKA

we Włocławku

ul. Kościuszki 12, tel. 22 i 37

ZAKŁADZIA:

140

najsprawniej i najtaniej inkaso weksli i dokumentów, licząc od odcinka 40 groszy a przy proteście 60 groszy plus własne koszty protestu i porta. Wpływy przekazuje się w dniu płatności dokumentu.

POLSKA SPÓŁKA HUTNIKÓW SZKŁA „SKIERNIEWICE“

Spółka z ogr. odp.

w Skierniewicach, ul. Kościuszki, tel. 4
R-ki bieżące: Bank Spółdzielczy w Skierniewicach
Konto P. K. O. 64.940

Polecamy swoje wyroby butelkowe ze szkła białego i półbiałego w najrozmaitszych fasonach i wymiarach.

1072

Strzelcy w mieście Chełmży lokują swoje oszczędności i korzystają z usług KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI

Miasta CHEŁMŻY pod dyrekcją
KLEMENSA JAŚTAKA

241

JEDYNE NA POLSKIE DROGI
SAMOCHODY OSOBOWE I CIĘŻAROWE

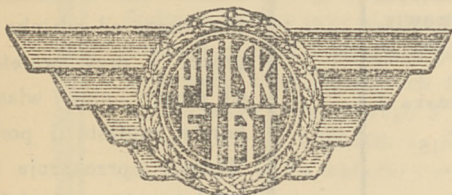
POLSKI FIAT

wyrobu Państwowych Zakładów Inżynierji

TANIE — OSZCZĘDNE — WYTRZYMAŁE

ULGI W PODATKU DROGOWYM
ŁATWA I TANIA OBSŁUGA

DOSTAWCA ARMJI i RZĄDU POLSKIEGO

WARSZAWA,
HOTEL EUROPEJSKI

Oddziały i Przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE **„VITA i KRAKOWSKIE“**

Spółka Akcyjna

Centrala w Warszawie, Jasna 6

Kapitał zakładowy 2.500.000 złotych

Kapitały gwarancyjne oraz rezerwowe
Towarzystwa przekraczają 18.000.000 zł.

Towarzystwo posiada oddziały w następujących miejscowościach:

w Katowicach, ul. Poprzeczna 2, w Krakowie, ul. Basztowa 7, w
Lwowie, ul. 3 Maja 16, w Łodzi, ul. Traugutta 8, w Poznaniu, ul.
27 Grudnia 10, w Warszawie, ul. Jasna 6, w Wilnie, ul. Mickiewicza 17
Jeneralna Reprezentacja w Białymstoku, ul. Kilińskiego 4.

Ajentyry we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej Polskiej

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI

WARSZAWA

UL. TERESPOLSKA 34/36

TELEFON Nr. 548-10

SAMOCZODY: „Polski Fiat“, „Polski Saurer“.

MOTOCYKLE „CWS“.

SILNIKI systemu Diesel'a marki „Ursus“ i „Saurer“ od 4 KM. do 2000 KM. stałe i morskie.

ARMATURA do pary, wody i gazu.

ODLEWY żeliwne oraz metali półszlachetnych.

STATKI morskie i rzeczne.

MOTORÓWKI, ślizgowce.

Konstrukcje żelazne.

Włoska Spółka Akcyjna — Powszechna Asekuracja w Tryście

Assicurazioni Generali Trieste

Rok założenia 1831.

Fundusze gwarancyjne z końcem roku 1931 Lirów 1.471.296.637.61
30 Towarzystw spokrewnionych oraz oddziały własne i reprezentacje we wszystkich większych miastach Europy i innych częściach świata.

Dyrekcja na Polskę w Warszawie, ul. Jasna Nr. 19.

Centrala telefoniczna 546-28.

Oddziały i główne przedstawicielstwa w następujących miastach Polski:

Białystok, Bielsko, Brześć n/B., Częstochowa, Gdynia, Grodno, Katowice, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Równe, Tczew, Wilno.

Towarzystwo przyjmuje na najkorzystniejszych warunkach ubezpieczenia: na życie, od wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, od ognia, od kradzieży z włamaniem, od rabunku inkasentów i posłańców, transportów, watorów, przesyłek pocztowych, statków, samolotów oraz urządzeń portowych.

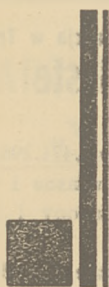
„KADRA”

SPÓŁKA WY-
DAWNICZO
DRUKARSKA

SP. Z OGR. ODP.

WARSZAWA, DŁUGA 50

WYKONUJE PO CENACH
NAJNIŻSZYCH

Dzienniki
Tygodniki
Miesięczniki
I wszelkie prace

W ZAKRES TECHNIKI DRUKARSKIEJ
WCHODZĄCE

Kolektura Polskiej Państwowej Loterii Klasowej Nr. 254

B. FEJNGOLD

WARSZAWA, CHŁODNA Nr. 26, TELEFON 681-32

S P I S T R E Ś C I

Od Redakcji	3
Związek Strzelecki: Protektor, członkowie honorowi	5
Prezydent Rzeczypospolitej Prof. I. Mościcki	9
Pierwszy Marszałek Polski J. Piłsudski	13
Gen. Edward Rydz - Śmigły	17
Wacław Sieroszewski	19
Franciszek Paschalski	21
Ppłk. dpl. Władysław Rusin	23
Prezesa i Komendanci	25
Deklaracja ideowa Związku Strzeleckiego	29
Prawo strzeleckie	31
Przyrzeczenie	32
Statut Stowarzyszenia „Związek Strzelecki”	33
Dzieje Związku Strzeleckiego	47
Strzelecki Kalendarzyk Historyczny	57
Podstawy organizacji i zasadnicze etaty personalne	77
Władze Związku Strzeleckiego	87
Mandat reprezentacji sportu strzeleckiego w Polsce	91
Zasady oraz kompetencje programowe i reprezentacyjne w ogólnopolskim strzelectwie	93
Regulamin Naczelnej Rady Strzelectwa w Polsce	101
Statut Polskiego kolegium sędziów strzelecko - łuczniczych	103
Regulamin postępowania dyscyplinarnego w sporcie strzelecko-łuczniczym	113
Przepisy bezpieczeństwa na strzelnicach	117
Wyciągi z Rozkazów Komendanta Głównego:	119
Prasa i propaganda	119
Wychowanie obywatelskie	127
Sprawy ogólnie - organizacyjne	145
Sprawy personalne	174
Wychowanie fizyczne	180
Strzelectwo	200
Protokół IX Walnego Zjazdu Delegatów Z. S.	209
Urządzenia państwowe i społeczne	265
Szkołnictwo	275

E R R A T A

Str	w i e r s z	z a m i a s t	p o w i n n o b y ć
10	13 od góry	w odrodzonym państwie	w kraju
13	3/4 od góry	w Żuławie	w Żuławie
20	5 od dołu	1 listopada	12 listopada
25	12 od dołu	od 12. X.	od 12 V.
25	4 od dołu	W r. 1923	Od r. 1923
27	9 od góry	W r. 1912	W r. 1914
36	9 od dołu	od państwowych	od powiatowych
39	5 od góry	§ 41 cały	§ 41 wyrzucić
39	8 od góry	§ 42.	§ 41 Numerację § należy przesunąć
47	7 od dołu	M. Dąbrowski	M. Dąbkowski,
51	2 od dołu	b. VIII	6. VIII
54	19 od góry	w szczególności zaś brak	W szczególności zaś dawał się odczuwać brak
54	16 od dołu	na stanowisko powołany	na stanowisko prezesa powołany
54	1 od dołu	prowadzą szeregi	prowadzą w szeregi
57	6 od góry	Wł. Hackiewicz	Wł. Hackiewicz
58	15 od góry	Memorjał N. R. P.	Memorjał N. P. R.
59	7 od góry	Ob. H. Muszkeit-Królikowski	Ob. H. Muszkeit-Królikowski
62	14 od góry	Marję Witkównę	Marję Wittekównę
66	13 od dołu	gen. Norwid-Neugeauera	gen. Norwid Neugebauera
67	po 2 w. od góry		1926 r.
67	10 od góry	ministerstwa w Polsce	ministerstwa P. W. w Polsce.
73	20 od dołu	A. Kierzkowskiego	K. Kierzkowskiego
74	11 od góry	referentów pracy	referentek pracy
80	5 rubryka od dołu	Jbywatelskiego, - - 1 ³ 2 ¹⁰	obywatelskiego - - 1 ² 2 ¹² 2 ¹⁴
85	7 o dgóry	służby	służby
87	9 od góry	mjr Święcicki Czesław, okręgowy	mjr. dypl. Pluta-Czachowski Kazimierz, okręgowy
88	3 od góry	dr. Sobolewski Marjan	Skrzetuski Mieczysław
88	4 od góry	mjr. Stefański Ksawery	mjr. Kłosiński Ryszard
87	27 od góry	mjr. dpl. Pluta Czachowski	mjr. Marszałek Tadeusz L.
88	5 od dołu	Prezes—dr. Piasecki Adam	P. O. prezes—Dr. Weryński Jan

99	6 od dołu	postanowień rozdziału	postanowieniom rozdziału
101	13 od góry	Związku Broni	Związków Broni
111	7 od góry	na stanowisku	na stanowisko
119	17 od góry	b) informowania	b) informowanie
130	15 od dołu	i trafiań	a trafiać
138	15 od góry	dla poległych	dla poległych
140	2 od góry	po Kokańskiej	po Kowgańskiej
143	7 od góry	Dobruyńska - Rybicka	Dobrzyńska - Rybicka
143	10 od góry	Gosińska	Sosiński
143	12 od góry	Pacprzak	Kacprzak
143	16 od dołu	Radzińska i Grotowski	Radlińska i Grotowska
143	13—14 od dołu	Witkowska	wyrzucić — wstawiono omyłkowo
156	1 od góry	i o odpowiednio	i odpowiedniemi
158	2 od dołu	wiejsowościach	miejsowościach
168	21 od góry	Biuro ogólno-organizacyj- ne	Biuro ogólno-organizacyj- ne
172	7 od góry	dla członków p. w.	dla członków w. f.
175	11 od dołu	powierzonej osobie	powierzyć osobie
185	11 od góry	powyższy jest	powyższy nie jest
193	11 od góry	Nowogrodzka 27	Myśliwiecka 3.
193	12 od góry	Garbary 16/17	Piekary 16/17
193	13 od góry	Podwale 7	M. Konopnickiej 6
193	14 od góry	Nowogrodzka 27	Myśliwiecka 3.
195	14 od dołu	roku 1933	roku 1930
198	6 od góry	c) obuwiu	c) obucie
209	3 od góry	3 lica	3 lipca
214	8 od góry	żelaznym systemem	żelaznym sentymentem
217	8 od dołu	nie widział nigdy	nie widział się nigdy
219	9 od góry	wierność	bierność
220	11 od góry	nie widział	nie wiedział
236	16 od góry	Pracy strzeleckiej 9/XII	Pracy strzeleckiej 9/12
304	9 od góry	generał	general
310	1 od dołu	porucznik	kapitan
314	6 od dołu	Wilhelm	Wilhelm
315	16 od dołu	Leon Janta Polczyński	Seweryn Ludkiewicz
317	11 od dołu	Bolesław Jerzy Świdziński	Dr. Józef Roźniecki
317	8 od dołu	Dr. Józef Roźniecki	Władysław Belina - Prażmowski
317	7 od dołu	Wacław Ignacy Drojanowski	Dychdalewicz
317	5 od dołu	Władysław Jaszczółt	Aleksander Hauke-Nowak
317	2 od dołu	Wacław Biernacki	Stefan Świdorski
318	3 od góry	Jan Krahelski	Wacław Biernacki
318	10 od góry	Stanisław Kanecki	Stanisław Kaucki
318	5 od dołu	Zygmunt Beczkowicz	Władysław Jaszczółt
319	5 od dołu	Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej	Ministerstwo Opieki Społecznej

Str.	w i e r s z	z a m i a s t	p o w i n n o b y ć
319	2 od dołu	Podsekretarz stanu—Tadeusz Szubartowicz	Podsekretarze stanu: Dr. K. Duch i Dr. Piestrzyński
337	18 od dołu	gen. bryg. dr. Daniec Józef	plk. dr. Maresch Tadeusz
337	4 od dołu	gen. dyw. Dzierżanowski K.	gen. bryg. Frank Osfald
339	3—4 od dołu	(brak)	wiceminister—Adam Kocwiceminister—K. Rożnowski.
352	11 od dołu	Świderski Stefan	Gadomski Jerzy
352	9—10 od dołu	Łódzkiego	zniesione
352	7 od dołu	Pogorzelski Stefan	Godecki M. B.
352	5—6 od dołu	Pomorskiego	zniesione
352	3—4 od dołu	Dr. Namysł Joachim	Dr. Pollak Michał
353	16 od góry	Dr. Jan Łukasiewicz	Dr. Józef Ujejski
353	17 od góry	Dr. Miecz. Michałowicz	Dr. Jan Łukasiewicz
353	12 od dołu	Ks. Prof. Dr. K Michalski	Dr. Stanisław Kutrzeba
355	11 od dołu	Prof. inż. E. Załęski	Ks. Dr. K. Michalski
564	5 od góry	J. E. Ks. Zygmunt Łoziński	zmarł
364	16 od góry	J. E. ks. Leon Wałęga	J. E. ks. Franciszek Lisowski
364	12 od dołu	J. E. ks. Władysław Bandurski	zmarł
369	9 od góry	pułk. Władysław Osmolski	plk. dr. F. Gilewicz
569	18 od dołu	Ossolińskich 8	Myśliwiecka 3.
369	13 od dołu	Szkolna 8	Myśliwiecka 3.
369	11 od dołu	Górska 9	Myśliwiecka 3.
369	9 od dołu	Al. Jerozolimskie 27	Myśliwiecka 3.
371	11 od dołu	Warszawa, Żórawia m. 5	Kraków Studencka 27
371	6 od dołu	Nowogrodzka 27	Myśliwiecka 3.
371	4 od dołu	Król.-Huta, Pocztowa 2	Poznań, Piekary 16
372	1 od góry	Nowogrodzka 27	Myśliwiecka 3.
372	7 od góry	Wilcza 64	Myśliwiecka 3.
372	9 od góry	Żelazna 37	Myśliwiecka 3
372	6 od dołu	Mielich Stanisław	Mielech Stanisław

